

Ren energi inom EU

Ett genomförande av fem rättsakter

Energimarknadsinspektionen (Ei) är en myndighet med uppdrag att arbeta för väl fungerande energimarknader.

Det övergripande syftet med vårt arbete är att Sverige ska ha väl fungerande distribution och handel av el, fjärrvärme och naturgas. Vi ska också ta tillvara kundernas intressen och stärka deras ställning på marknaderna.

Konkret innebär det att vi har tillsyn över att företagen följer regelverken. Vi har också ansvar för att utveckla spelreglerna och informera kunderna om vad som gäller. Vi reglerar villkoren för de monopolföretag som driver elnät och naturgasnät och har tillsyn över företagen på de konkurrensutsatta energimarknaderna.

Energimarknaderna behöver spelregler – vi ser till att de följs.

Energimarknadsinspektionen

Box 155, 631 03 Eskilstuna

Energimarknadsinspektionen R2020:02

Författare: Roger Husblad, Göran Morén, Johan Nordström, Claes Vendel Nylander, Lars Tedebrand och Samuel Wahlberg

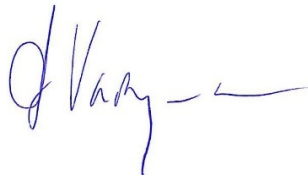
Copyright: Energimarknadsinspektionen

Rapporten är tillgänglig på www.ei.se

EU-kommissionen lade den 20 november 2016 fram lagstiftningspaketet Ren energi för alla i Europa. I paketet ingår förslag till ett direktiv och tre förordningar som ersätter tidigare gällande rättsakter. Lagstiftningspaketet syftar till att underlätta omställning till förnybar energi, stärka konsumenternas ställning samt en fortsatt integrering av elmarknaderna inom unionen.

Regeringen gav den 14 februari 2019 Energimarknadsinspektionen (Ei) i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el och lämna författningsförslag i de delar där genomförandet kräver bestämmelser i lag eller förordning. I uppdraget ingår förutom ovan nämnda åtgärder även att analysera vilka åtgärder som krävs i Sverige i anslutning till Europaparlamentets och rådets nya förordning om den inre marknaden för el, som ersätter nuvarande förordning (EG) 714/2009, förordning om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, som ersätter nuvarande förordning (EG) nr 713/2009, och förordning om krisberedskap och upphävande av direktiv 2005/89/EG, samt vid behov lämna författningsförslag. Regeringsuppdraget omfattar en fullständig genomgång av gällande nationell rätt som omfattas av direktiv och förordningar, men inte att fastställa värdet av förlorad last (artikel 11) och ett leveranssäkerhetsmål (artikel 20) i förordningen om den inre marknaden för el.

Eskilstuna, februari 2020

Anne Vadasz Nilsson
Generaldirektör

Claes Vendel Nylander
Projektledare

Innehåll

Sammanfattning	3
Uppdraget	3
Nya bestämmelser enligt elmarknadsdirektivet och förnybartdirektivet	3
Nya uppgifter enligt elmarknadsförordningen	4
Så påverkas marknaden	5
Författningsförslag	6
Förslag till lag (2020:xxx) om energigemenskaper.....	6
Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi	15
Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).....	16
Förslag till lag om ändring i lagen (2003:436) om effektreserv	52
Förslag till lag om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263)	54
Förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el	57
Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1448) om ändring i ellagen (1997:857)	62
Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el.....	63
Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el	64
Förslag till förordning om ändring i fjärrvärmeförordningen (2008:526)	67
Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:714) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el	68
Förslag till förordning om ändring i elförordningen (2013:208).....	69
Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:423) om effektreserv..	73
Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen	74
Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet	76
1 Inledning	77
1.1 Uppdraget	77
2 Den svenska elmarknaden	79
2.1 Elmarknadsreformen.....	79
2.2 Med gemensamma regler mot en harmoniserad europeisk elmarknad ..	79
2.2.1 Första energipaketet	79
2.2.2 Andra steget - ett reviderat elmarknadsdirektiv	80
2.2.3 Tredje inremarknadspaketet.....	80
2.2.4 Ren energipaketet	80
2.3 Några av de viktigaste aktörerna.....	81
2.4 Strukturen på elmarknaden i Sverige	83
2.4.1 Elområden.....	84
2.4.2 Grossistmarknaden för el i Norden och Baltikum.....	85
2.4.3 Prissäkringsmarknaden	85
2.4.4 Dagen före-marknaden	86
2.4.5 Intradagsmarknaden	87

2.4.6	Balansmarknaden.....	87
2.5	För rapporten relevanta lagar och förordningar.....	88
3	Direktiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.....	92
3.1	Inledning	92
3.2	Ingressen	92
3.3	Kapitel I – Syfte och definitioner.....	93
3.3.1	Artikel 1 – Syfte	93
3.3.2	Artikel 2 – Definitioner.....	94
3.4	Kapitel II – Allmänna regler för organisationen av elsektorn	101
3.4.1	Artikel 3 – Konkurrenskraftig, konsumentinriktad, flexibel och icke-diskriminerande elmarknad	101
3.4.2	Artikel 4 – Fritt val av leverantör.....	102
3.4.3	Artikel 5 – Marknadsbaserade leveranspriser	103
3.4.4	Artikel 6 – Tillträde för tredje part.....	106
3.4.5	Artikel 7 – Direktledningar.....	108
3.4.6	Artikel 8 – Tillståndsförfarande för ny kapacitet.....	111
3.4.7	Artikel 9 – Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster.....	113
3.5	Kapitel III – Konsumentinflytande och konsumentskydd	116
3.5.1	Artikel 10 – Grundläggande avtalsenliga rättigheter.....	116
3.5.2	Artikel 11 – Rätt till elavtal med dynamiska priser.....	124
3.5.3	Artikel 12 – Rätt att byta leverantör och regler om avgifter i samband med byte.....	127
3.5.4	Artikel 13 – Aggregeringsavtal	129
3.5.5	Artikel 14 – Jämförelseverktyg.....	130
3.5.6	Artikel 15 – Aktiva kunder	132
3.5.7	Artikel 16 – Medborgarenergigemenskaper.....	136
3.5.8	Artikel 17 – Efterfrågefleksibilitet genom aggregering	137
3.5.9	Artikel 18 – Fakturor och faktureringsinformation.....	141
3.5.10	Artikel 19 – Smarta mätarsystem	143
3.5.11	Artikel 20 – Funktioner hos smarta mätare	146
3.5.12	Artikel 21 – Rätt till smarta mätare.....	149
3.5.13	Artikel 22 – Traditionella mätare	150
3.5.14	Artikel 23 – Hantering av uppgifter	151
3.5.15	Artikel 24 – Driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter.....	154
3.5.16	Artikel 25 – Gemensamma kontaktpunkter	155
3.5.17	Artikel 26 – Rätt till alternativ tvistlösning	155
3.5.18	Artikel 27 – Samhällsomfattande tjänster	157
3.5.19	Artikel 28 – Utsatta kunder.....	157
3.5.20	Artikel 29 – Energifattigdom	158
3.6	Kapitel IV – Drift av distributionssystem	159
3.6.1	Artikel 30 – Utvärdering av systemansvariga för distributionssystem ...	159
3.6.2	Artikel 31 – Uppgifter som åligger de systemansvariga för distributionssystemen	160
3.6.3	Artikel 32 – Incitament för användning av flexibilitet i distributionsnät	166
3.6.4	Artikel 33 – Integrering av elektromobilitet i elnätet.....	170
3.6.5	Artikel 34 – Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem i fråga om uppgiftshantering.....	173

3.6.6	Artikel 35 – Åtskillnad av systemansvariga för distributionssystemet ..	174
3.6.7	Artikel 36 – Ägande av energilagringsanläggningar av systemansvariga för distributionssystem	176
3.6.8	Artikel 37 – Skyldighet till konfidentiell behandling för systemansvariga för distributionssystem	179
3.6.9	Artikel 38 – Slutna distributionssystem	180
3.6.10	Artikel 39 – Kombinerat systemansvar	183
3.7	Kapitel V – Allmänna bestämmelser för systemansvariga för överföringssystem.....	183
3.7.1	Artikel 40 – Uppgifter som åligger de systemansvariga för överföringssystemet.....	184
3.7.2	Artikel 41 - Konfidentiell behandling och transparenskrav för systemansvariga för överföringssystem och ägare av överföringssystem	195
3.8	Kapitel VI – Åtskillnad av systemansvariga för överföringssystem.....	197
3.8.1	Artikel 42 - Beslutsbefogenhet avseende anslutning av nya produktionsanläggningar till överföringssystemet.....	197
3.8.2	Artikel 43 - Åtskilt ägande av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem.....	200
3.8.3	Artikel 44 – Oberoende systemansvarig	208
3.8.4	Artikel 45 – Åtskillnad av ägare av överföringssystem	210
3.8.5	Artikel 46 – Tillgångar, utrustning, personal och identitet	210
3.8.6	Artikel 47 – Oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet	212
3.8.7	Artikel 48 – Oberoende för personalen och företagsledningen hos den systemansvarige för överföringssystemet	214
3.8.8	Artikel 49 – Tillsynsorgan	215
3.8.9	Artikel 50 – Regelefterlevnadsprogram och regelefterlevnadsansvarig	216
3.8.10	Artikel 51 – Nätutveckling och befogenhet att fatta investeringsbeslut.	218
3.8.11	Artikel 52 - Utnämning och certifiering av systemansvariga för överföringssystemet.....	220
3.8.12	Artikel 53 - Certifiering i förhållande till tredjeländer.....	224
3.8.13	Artikel 54 - Ägande av energilagringsanläggningar av systemansvariga för överföringssystem.....	229
3.8.14	Artikel 55 – Tillgång till räkenskaper	232
3.8.15	Artikel 56 – Särredovisning	233
3.9	Kapitel VII – Tillsynsmyndigheter	235
3.9.1	Artikel 57 - Tillsynsmyndigheternas utnämning och oberoende.....	235
3.9.2	Artikel 58 - Tillsynsmyndighetens allmänna mål.....	244
3.9.3	Artikel 59 - Tillsynsmyndighetens uppgifter och befogenheter	245
	Artikel 60 – Beslut och klagomål.....	268
3.9.4	Artikel 61 - Regionalt samarbete mellan tillsynsmyndigheter beträffande gränsöverskridande frågor	272
3.9.5	Artikel 62 - Tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter med avseende på regionala samordningscentrum	273
3.9.6	Artikel 63 - Överensstämmelse med nätföreskrifterna och riktlinjerna .	275
3.9.7	Artikel 64 – Bevarande av information	277
3.10	Kapitel VIII – Slutbestämmelser.....	278
3.10.1	Artikel 65 – Lika villkor.....	278
3.10.2	Artikel 66 – Undantag	279

3.10.3	Artikel 67 – Utövande av delegering.....	280
3.10.4	Artikel 68 – Kommittéförfarande.....	281
3.10.5	Artikel 69 – Kommissionens övervakning, översyn och rapportering...	281
3.10.6	Artikel 70 – Ändringar till direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet...	281
3.10.7	Artikel 71 – Införlivande	286
3.10.8	Artikel 72 – Upphävande	287
3.10.9	Artikel 73 – Ikraftträdande	287
3.10.10	Artikel 74 – Adressater.....	288
3.11	Bilaga I – Minikrav för fakturering och faktureringsinformation.....	288
3.12	Bilaga II – Smarta mätersystem.....	297
3.13	Bilaga III – och IV	298
4	Direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor	299
4.1	Artikel 17 – Förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan	299
4.2	Artikel 21 – Egenanvändare av förnybar energi.....	300
4.3	Artikel 22 – Gemenskaper för förnybar energi	307
4.4	Artikel 24 – Fjärrvärme och fjärrkyla	309
5	Överväganden och förslag gällande elmarknadsdirektivet och förnybartdirektivet	310
5.1	Uppdaterade hänvisningar.....	310
5.1.1	Förslag	310
5.1.2	Hänvisningar till direktivet och artiklar i direktivet ska uppdateras.....	310
5.2	Marknadsbaserade leveranspriser (artikel 5).....	310
5.2.1	Förslag	310
5.2.2	Bestämmelsen med möjlighet för regeringen att införa reglerade priser på el bör upphävas	310
5.3	Tillträde till nät – nekad anslutning på grund av bristande kapacitet i elnätet (artikel 6.2).....	313
5.3.1	Förslag	313
5.3.2	Information vid vägrad anslutning	313
5.4	Ny systematik för kund- och konsumentbestämmelserna i ellagen.....	315
5.4.1	Bedömning.....	315
5.4.2	Begreppet slutkund	315
5.5	Avtalet mellan elleverantör och elanvändare (artikel 10)	316
5.5.1	Förslag	316
5.5.2	Direktivets bestämmelser om uppgifter i avtal och avtalsinnehåll.....	316
5.6	Ändring av pris och övriga villkor (artikel 10.4)	317
5.6.1	Förslag	317
5.6.2	Direktivets bestämmelser om ändring av avtalsvillkor och pris.....	318
5.7	Byte av elleverantör eller aggregator och elanvändarens uppsägning i förtid (artikel 12 och 10.12)	319
5.7.1	Förslag	319
5.7.2	Direktivets bestämmelser om byte av elleverantör	319
5.8	Elleverantörers och nätföretags hantering av klagomål (artikel 10.9)	321
5.8.1	Förslag	321
5.8.2	Direktivets bestämmelser om hantering av klagomål	321
5.9	Avtal med dynamiska elpriser (artikel 11).....	321
5.9.1	Förslag	321
5.9.2	En slutkund ska ha rätt att ingå ett avtal med dynamiska elpriser.....	322
5.9.3	Övervakning och offentliggörande av rapport.....	323

5.10	Vissa skyldigheter för nätföretag gentemot elanvändare.....	324
5.10.1	Förslag	324
5.10.2	Direktivets bestämmelser om uppgift i avtal mellan elanvändare och nätföretag	324
5.11	Gemensamma bestämmelser rörande nätföretagens och elleverantörernas skyldigheter gentemot elanvändare (artikel 10.6 och 10.7).....	325
5.11.1	Förslag	325
5.11.2	Direktivets bestämmelser om information till och förbud mot diskriminering av elanvändare	325
5.12	Fakturering och faktureringsinformation (artikel 18 och Bilaga I)	327
5.12.1	Förslag	327
5.12.2	Direktivets bestämmelser om faktureringsinformation och faktureringsintervall	327
5.12.3	Tidpunkt för elanvändarens betalning	328
5.12.4	Krav som bör införas genom föreskrifter	329
5.13	Verktyg för att jämföra erbjudanden (artikel 14).....	330
5.13.1	Förslag	330
5.13.2	Inledning	330
5.13.3	Nätmyndigheten bör tillhandahålla ett jämförelseverktyg.....	331
5.13.4	Minikrav på jämförelseverktyget.....	332
5.13.5	Uppgifter som ligger till grund för jämförelsen	333
5.13.6	Hur jämförelsen ska genomföras	335
5.14	Aggregering.....	336
5.14.1	Förslag Inledning	336
5.14.2	Vad som avses med aggregering, aggregator och en oberoende aggregator	338
5.14.3	Allmänt om direktivets krav	339
5.14.4	Aggregatorers deltagande på elmarknaderna och främjande av efterfrågefleksibilitet genom aggregering	339
5.14.5	Balansansvar för aggregatorer	340
5.14.6	Rätt till aggregeringsavtal.....	341
5.14.7	Övriga kundrelaterade bestämmelser för aggregatorer	342
5.15	Energigemenskaper (artikel 16 i elmarknadsdirektivet och artikel 22 i förnybartdirektivet)	344
5.15.1	Förslag	344
5.15.2	Allmänt om energigemenskaper.....	345
5.15.3	Direktivens bestämmelser om medborgarenergigemenskaper.....	345
5.15.4	Förnybarhetsdirektivets bestämmelser om gemenskaper för förnybar energi	346
5.15.5	Bestämmelser om finansiering och information m.m. i artikel 22 i förnybartdirektivet.....	347
5.15.6	Särskilda bestämmelser om medlemskap i en gemenskap för förnybar energi	347
5.15.7	Direktivets krav på delning av el eller energi och tillgång till marknaden	348
5.15.8	Frågan om energigemenskaper ska få äga eller förvalta nät	349
5.15.9	Om intern delning av el utan samarbete med nätföretag.....	351
5.15.10	Frågan om vilken juridisk person som är lämplig	352
5.15.11	Närmare om den föreslagna regleringen.....	353
5.16	Systemansvarig för distributionssystem (artikel 30).....	354

5.16.1 Förslag	354
5.16.2 Direktivets bestämmelser om systemansvarig för distributionssystem.	354
5.17 Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem (31.1).	354
5.17.1 Förslag	354
5.17.2 Direktivets bestämmelse om långsiktig förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution	355
5.18 Stödtjänster (artikel 31.7).....	355
5.18.1 Förslag	355
5.18.2 Direktivets bestämmelser om icke-frekvensrelaterade stödtjänster	355
5.19 Anskaffande av produkter och tjänster som behövs för överförings- och distributionssystemens effektiva, tillförlitliga och säkra drift (artikel 31.6, 31.7, 31.8 samt 40.1, 40.4, 40.5, 40.6 och 59.7 b).....	357
5.19.1 Förslag	357
5.19.2 Direktivets bestämmelser rörande anskaffande av el, produkter och tjänster	357
5.19.3 Närmare om anskaffande av tjänster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt	359
5.20 Samarbete mellan systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem (artikel 31.9)	361
5.20.1 Förslag	361
5.20.2 Samarbete mellan systemansvariga	361
5.21 Tillåten verksamhet för systemansvarig för distributionssystem (artikel 31.10)	362
5.21.1 Förslag	362
5.21.2 Direktivets bestämmelse om avgränsning av tillåten verksamhet för den systemansvarige för distributionssystem	362
5.22 Incitament för flexibilitetstjänster (artikel 32.1)	363
5.22.1 Förslag	363
5.22.2 Incitament i intäktsramsregleringen	363
5.23 Anskaffande av flexibilitetstjänster i distributionssystem (artikel 32.2)	365
5.23.1 Förslag	365
5.23.2 Direktivets bestämmelser om lämpliga standardiserade marknadsprodukter för flexibilitetstjänster och processen för att ta fram sådana produkter	365
5.24 Nätutvecklingsplaner (artikel 32.3 – 32.5)	366
5.24.1 Förslag	366
5.24.2 Direktivets bestämmelse om nätutvecklingsplaner	366
5.24.3 Vilka som ska omfattas av kravet på att ta fram nätutvecklingsplaner .	367
5.24.4 Innehåll och ändring av nätutvecklingsplaner	367
5.25 Ägande av laddinfrastruktur för elfordon (artikel 33 och artikel 2.33) ..	368
5.25.1 Förslag	368
5.25.2 Direktivets bestämmelser om elektromobilitet.....	368
5.25.3 Allmänt om laddinfrastruktur för elfordon	368
5.25.4 Utbyggnadsläget och finansieringen av laddningsstationer i Sverige ...	369
5.25.5 Direktivets bestämmelser om ägande av laddinfrastruktur för elfordon	370
5.25.6 Behov av undantag från huvudregeln	371
5.26 Ägande av energilagringsanläggningar (artikel 36 och 54)	372
5.26.1 Förslag	372
5.26.2 Allmänt om energilagring och energilagringsanläggningar.....	373

5.26.3	Möjlig gränsdragningsproblematik kring begreppet energilagringssystem	373
5.26.4	Direktivets bestämmelser om ägande av energilagringssystem	374
5.26.5	Befintliga regler om ägande av energilagringssystem i svensk lagstiftning	375
5.26.6	Bedömning av ny svensk lagstiftning på området	375
5.27	Slutna distributionssystem (artikel 38)	376
5.27.1	Bedömning	376
5.27.2	Inledning	376
5.27.3	Närmare om artikel 38 – slutna distributionssystem	377
5.27.4	Några viktiga definitioner i direktivet	378
5.27.5	Icke koncessionspliktiga nät i Sverige	378
5.27.6	Vad händer om artikeln inte genomförs i den svenska ellagstiftningen	379
5.27.7	Nätkoncessionsutredningens betänkande	380
5.27.8	Avgränsningen mellan överföring för egen eller annans räkning	381
5.27.9	Vissa rättigheter för kunder på den avreglerade elmarknaden	381
5.27.10	Genomförandet av artikeln om slutna distributionssystem	381
5.28	Systemansvarig för överföringssystem (artikel 40)	382
5.28.1	Förslag	382
5.28.2	Direktivets bestämmelser om överföring och systemansvarig för överföringssystem	383
5.29	Uppgifter för systemansvariga för överföringssystem (artikel 40)	384
5.29.1	Förslag	384
5.29.2	Ansvar för den systemansvarige för överföringssystem	384
5.30	Åtskillnad av systemansvariga för överföringssystem (artikel 43, artikel 40.8)	385
5.30.1	Förslag	385
5.30.2	Egen produktion av el för den systemansvarige för överföringssystem	385
5.30.3	Annan verksamhet som kan vara tillåten för den systemansvarige för överföringssystem	386
5.30.4	Koncession för utlandsförbindelser	387
5.30.5	Följdändringar i ellagen då begreppet systemansvarig för överföringssystem ersätter transmissionsnätsföretag	388
5.31	Certifiering av systemansvarig för överföringssystem (artikel 52)	388
5.31.1	Förslag	388
5.31.2	Certifiering av systemansvarig för överföringssystem	388
5.32	Övervakning av systemansvariga för överföringssystemens tioåriga nätutvecklingsplaner (artikel 59.1.k)	389
5.32.1	Förslag	389
5.32.2	Systemansvariga för överföringssystem ska ta fram en tioårig nätutvecklingsplan och överlämna denna till nätmyndigheten	389
5.33	Utvärdering av utvecklingen av ett smart nät (artikel 59.1.l)	390
5.33.1	Förslag	390
5.33.2	Bemyndigande till Ei för att följa utvecklingen av smarta elnät	390
5.34	Övervakning av den tiden för reparationer (artikel 59.1.q)	391
5.34.1	Förslag	391
5.34.2	Ei ska övervaka den tid som behövs för att genomföra reparationer	391
5.35	Regionala samordningscentrum (artikel 62)	391
5.35.1	Förslag	391
5.35.2	Inledning	391

5.35.3	Ei:s uppgifter med hänsyn till regionala samordningscentrum	392
5.35.4	Ei:s befogenheter i förhållande till regionala samordningscentrum.....	393
5.36	Överensstämmelse med nätföreskrifter och riktlinjer (artikel 63).....	394
5.36.1	Förslag	394
5.36.2	Överensstämmelse med nätföreskrifter och riktlinjer	394
5.37	Förfarande för nätanlutning efter enkel anmälan (artikel 17 i förnybartdirektivet)	395
5.37.1	Förslag	395
5.37.2	Anslutning av mikroproduktion	395
5.38	Egenanvändare av förnybar energi (artikel 21.2 i förnybartdirektivet) .	396
5.38.1	Förslag	396
5.38.2	Egenanvändares försäljning av förnybar energi.....	396
5.38.3	Ramverk för utvecklingen av förnybar energi.....	399
5.39	Egenanvändare av förnybar energi inom byggnad (artikel 21.4 i förnybartdirektivet)	400
5.39.1	Förslag	400
5.39.2	Egenanvändare av förnybar energi inom byggnad.....	400
5.40	Fjärrvärme och fjärrkyla (artikel 24 i förnybartdirektivet).....	402
5.40.1	Förslag	402
5.40.2	Direktivets bestämmelser om fjärrvärme och fjärrkyla	402
6	Förordning (EU) 2019/943 om den inre marknaden för el.....	404
6.1	Inledning	404
6.2	Ingressen	404
6.3	Kapitel I - Syfte, tillämpningsområde och definitioner	404
6.3.1	Artikel 1 – Syfte och tillämpningsområde	404
6.3.2	Artikel 2 – Definitioner.....	405
6.4	Kapitel II - Allmänna regler för elmarknaden	405
6.4.1	Artikel 3 - Principer för elmarknadernas funktion.....	405
6.4.2	Artikel 4 – Rättvis övergång	407
6.4.3	Artikel 5 – Balansansvar.....	407
6.4.4	Artikel 6 – Balansmarknaden	408
6.4.5	Artikel 7 – Dagen före- och intradagsmarknader.....	414
6.4.6	Artikel 8 – Handel på dagen före- och intradagsmarknader	415
6.4.7	Artikel 9 – Terminsmarknader.....	416
6.4.8	Artikel 10 – Tekniska budgivningsgränser.....	416
6.4.9	Artikel 11 - Värde av förlorad last	418
6.4.10	Artikel 12 - Dirigering av produktion och efterfrågeflexibilitet	419
6.4.11	Artikel 13 – Omdirigering.....	422
6.5	Kapitel III – Tillträde till nät och hantering av överbelastning.....	427
6.5.1	Artikel 14 – Översyn av elområden.....	427
6.5.2	Artikel 15 – Handlingsplaner	429
6.5.3	Artikel 16 - Allmänna principer om kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning	431
6.5.4	Artikel 17 – Tilldelning av kapacitet mellan elområden för olika tidsramar	435
6.5.5	Artikel 18 – Avgifter för tillträde till näten, användning och förstärkning av näten	436
6.5.6	Artikel 19 – Intäkter från överbelastning.....	440
6.6	Kapitel IV – Resurstillräcklighet	441
6.6.1	Artikel 20 – Resurstillräcklighet.....	441

6.6.2	Artikel 21 – Allmänna principer för utformning av kapacitetsmekanismer	442
6.6.3	Artikel 22 – Principer för utformning av kapacitetsmekanismer	445
6.6.4	Artikel 23 – Europeisk bedömning av resurstillräcklighet.....	449
6.6.5	Artikel 24 – Nationella bedömningar av resurstillräcklighet.....	451
6.6.6	Artikel 25 – Tillförlitlighetsnorm	452
6.6.7	Artikel 26 – Gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer..	453
6.6.8	Artikel 27 – Godkännandeförfarande	456
6.7	Kapitel V – Drift av överföringssystem.....	456
6.7.1	Artikel 28 – Europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystem för el (Entso för el).....	456
6.7.2	Artikel 29 – Entso för el.....	457
6.7.3	Artikel 30 – Uppgifter för Entso för el.....	457
6.7.4	Artikel 31 – Samråd	459
6.7.5	Artikel 32 – Acers övervakningsuppgifter	460
6.7.6	Artikel 33 – Kostnader.....	460
6.7.7	Artikel 34 – Regionalt samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem.....	461
6.7.8	Artikel 35 – Inrättande av regionala samordningscentrum och dessas uppdrag.....	461
6.7.9	Artikel 36 – Geografisk omfattning för regionala samordningscentrum	463
6.7.10	Artikel 37 - Uppgifter för regionala samordningscentrum	463
6.7.11	Artikel 38 – Samarbete inom och mellan regionala operativa samordningscentrum.....	465
6.7.12	Artikel 39 – Arbetsformer	466
6.7.13	Artikel 40 – Samrådsförfarande	466
6.7.14	Artikel 41 – Transparens	467
6.7.15	Artikel 42 – Antagande och översyn av samordnade åtgärder och rekommendationer	467
6.7.16	Artikel 43 – Styrelse för regionala samordningscentrum	468
6.7.17	Artikel 44 – Organisationsstruktur	469
6.7.18	Artikel 45 – Utrustning och personal	469
6.7.19	Artikel 46 – Övervakning och rapportering.....	469
6.7.20	Artikel 47 – Skadeståndsansvar	470
6.7.21	Artikel 48 – Tioårig nätutvecklingsplan.....	470
6.7.22	Artikel 49 – Kompensationsmekanism mellan systemansvariga för överföringssystem.....	471
6.7.23	Artikel 50 - Tillhandahållande av information	472
6.7.24	Artikel 51 – Certifiering av systemansvariga för överföringssystem	473
6.8	Kapitel VI – Drift av distributionssystem	475
6.8.1	Artikel 52 – Den europeiska enheten för systemansvariga för distributionssystem.....	475
6.8.2	Artikel 53 – Inrättande av EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem.....	475
6.8.3	Artikel 54 – Grundläggande regler och förfaranden för EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem för el.....	476
6.8.4	Artikel 55 – Uppgifter för EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem.....	478
6.8.5	Artikel 56 – Samråd i processen för utarbetande av nätföreskrifter	479

6.8.6	Artikel 57 – Samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem	479
6.9	Kapitel VII – Nätföreskrifter och riktlinjer	480
6.9.1	Artikel 58 – Antagande av nätföreskrifter och riktlinjer.....	480
6.9.2	Artikel 59 – Utarbetande av nätföreskrifter.....	480
6.9.3	Artikel 60 – Ändring av nätföreskrifter	485
6.9.4	Artikel 61 – Riktlinjer.....	486
6.9.5	Artikel 62 - Medlemsstaternas rätt att besluta om mer detaljerade åtgärder	487
6.10	Kapitel VIII – Slutbestämmelser.....	487
6.10.1	Artikel 63 – Nya sammanlänkningar	487
6.10.2	Artikel 64 – Undantag	491
6.10.3	Artikel 65 – Tillhandahållande av information och konfidentialitet	492
6.10.4	Artikel 66 – Sanktioner	493
6.10.5	Artikel 67 – Kommittéförfarande.....	494
6.10.6	Artikel 68 – Utövande av delegering.....	494
6.10.7	Artikel 69 - Kommissionens översyn och rapporter	495
6.10.8	Artikel 70 – Upphävande.....	495
6.10.9	Artikel 71 – Ikraftträdande	496
6.11	Bilaga I – Uppgifter för regionala samordningscentrum.....	496
6.11.1	Punkt 1 – Samordnad kapacitetsberäkning.....	496
6.11.2	Punkt 2 – Samordnad säkerhetsanalys	496
6.11.3	Punkt 3 – Utarbetande av gemensamma nätmodeller.....	497
6.11.4	Punkt 4 - Stöd till systemansvariga för överföringssystembedömning av enhetligheten i systemskyddsplan och återuppbyggnadsplaner hos med avseende på bedömningen av enhetlighet	498
6.11.5	Punkt 5 - Stöd för samordning och optimering av regional återuppbyggnad	498
6.11.6	Punkt 6 - Efterhandsanalys och efterhandsrapportering avseende drift och störningar.....	499
6.11.7	Punkt 7 - Regional storleksbestämning av reservkapacitet.....	499
6.11.8	Punkt 8 - Underlättande av regional upphandling av balanskapacitet..	499
6.11.9	Punkt 9 - Regionala bedömningar av systemtillräcklighet, från veckan före till minst dagen före, och utarbetande av riskreducerande åtgärder	500
6.11.10	Punkt 10 - Regional samordnad avbrottsplanering	501
6.11.11	Punkt 11 - Optimering av kompensationsmekanismer mellan systemansvariga för överföringssystem	501
6.11.12	Punkt 12 - Utbildning och certifiering av anställda vid de regionala samordningscentrumen	502
6.11.13	Punkt 13 - Fastställande av regionala elkrisscenarier	502
6.11.14	Punkt 14 - Fastställande av behov av ny överföringskapacitet för att uppgradera befintlig överföringskapacitet eller alternativ till den.....	502
6.11.15	Punkt 15 - Beräkning av maximal kapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet i kapacitetsmekanismer	502
6.11.16	Punkt 16 - Utarbetande av bedömningar av säsongstillräcklighet ...	503
7	Överväganden och förslag gällande elmarknadsförordningen.....	504
7.1	Uppdaterade hänvisningar.....	504
7.1.1	Förslag	504

7.1.2	Hänvisningar till direktivet och artiklar i direktivet ska uppdateras.....	504
7.2	Balansansvar (artikel 5).....	505
7.2.1	Förslag	505
7.2.2	Balansansvar för inmatning av el	505
7.3	Översyn av elområden (artikel 14)	507
7.3.1	Förslag	507
7.3.2	Elområdeskonfiguration	507
7.4	Effektreserv (artikel 21 och 22).....	508
7.4.1	Förslag	508
7.4.2	Effektreserven.....	508
7.5	Tillförlitlighetsnorm (artikel 25).....	511
7.5.1	Förslag	511
7.5.2	Storleken på kapacitetsmekanismen	511
8	Förordning (EU) 2019/942 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.....	512
8.1	Inledning	512
8.2	Ingressen	512
8.3	Kapitel I – Mål och uppgifter	512
8.3.1	Artikel 1 – Inrättande och mål.....	512
8.3.2	Artikel 2 – Acers akter	513
8.3.3	Artikel 3 – Allmänna uppgifter.....	514
8.3.4	Artikel 4 - Uppgifter för Acer i fråga om samarbetet mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för eldistributionssystem	514
8.3.5	Artikel 5 - Uppgifter för Acer i fråga om utarbetandet och genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer	516
8.3.6	Artikel 6 - Uppgifter för Acer i fråga om tillsynsmyndigheterna	518
8.3.7	Artikel 7 - Uppgifter för Acer i fråga om regionala samordningscentrum	521
8.3.8	Artikel 8 - Uppgifter för Acer i fråga om nominerade elmarknadsoperatörer	521
8.3.9	Artikel 9 - Uppgifter för Acer i fråga om produktionstillräcklighet och riskberedskap	522
8.3.10	Artikel 10 - Uppgifter för Acer i fråga om beslut om undantag och certifiering	522
8.3.11	Artikel 11 - Uppgifter för Acer i fråga om infrastruktur	522
8.3.12	Artikel 12 - Uppgifter för Acer i fråga om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna	523
8.3.13	Artikel 13 - Nya arbetsuppgifter i form av uppdrag till Acer.....	523
8.3.14	Artikel 14 - Samråd, transparens och processuella garantier.....	524
8.3.15	Artikel 15 - Övervakning av och rapportering om elsektorn och naturgassektorn.....	525
8.4	Kapitel II – Acers organisation.....	525
8.4.1	Artikel 16 – Rättslig status	525
8.4.2	Artikel 17 - Förvaltnings- och ledningsstruktur	526
8.4.3	Artikel 18 – Styrelsens sammansättning	526
8.4.4	Artikel 19 – Styrelsens funktioner.....	527
8.4.5	Artikel 20 - Årlig och flerårig programplanering	529
8.4.6	Artikel 21 - Tillsynsnämndens sammansättning	530
8.4.7	Artikel 22 - Tillsynsnämndens funktioner.....	530

8.4.8	Artikel 23 – Direktör	531
8.4.9	Artikel 24 – Direktörens uppgifter.....	532
8.4.10	Artikel 25 - Inrättande och sammansättning av överklagandenämnden	534
8.4.11	Artikel 26 - Överklagandenämndens ledamöter	534
8.4.12	Artikel 27 - Jäv i överklagandenämnden	535
8.4.13	Artikel 28 - Beslut som är föremål för överklagande	535
8.4.14	Artikel 29 - Talan inför domstolen.....	536
8.4.15	Artikel 30 – Arbetsgrupper	536
8.5	Kapitel III – Upprättande av budgeten och budgetens struktur	537
8.5.1	Artikel 31 – Budgetens struktur	537
8.5.2	Artikel 32 – Avgifter	537
8.5.3	Artikel 33 – Upprättande av budgeten.....	538
8.5.4	Artikel 34 - Genomförande och kontroll av budgeten	539
8.5.5	Artikel 35 - Redovisning och förfarande för att bevilja ansvarsfrihet....	539
8.5.6	Artikel 36 - Finansiella bestämmelser	540
8.5.7	Artikel 37 – Bedrägeribekämpning.....	540
8.6	Kapitel IV – Allmänna bestämmelser och slutbestämmelser.....	541
8.6.1	Artikel 38 - Privilegier och immunitet och avtal om säte	541
8.6.2	Artikel 39 – Personal	541
8.6.3	Artikel 40 – Acers ansvar	541
8.6.4	Artikel 41 - Transparens och kommunikation	542
8.6.5	Artikel 42 - Skydd av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och känsliga icke-säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.....	543
8.6.6	Artikel 43 – Samarbetsavtal	543
8.6.7	Artikel 44 – Språkordning.....	544
8.6.8	Artikel 45 – Utvärdering	544
8.6.9	Artikel 46 – Upphävande	544
8.6.10	Artikel 47 – Ikraftträdande	545
9	Överväganden och förslag gällande byråförordningen	546
9.1	Uppdaterad hänvisning	546
9.1.1	Förslag	546
9.1.2	Uppdaterad hänvisning	546
9.2	Övriga genomförandeåtgärder	546
10	Förordning (EU) 2019/941 om riskberedskap inom elsektorn.....	547
10.1	Inledning	547
10.2	Ingressen	547
10.3	Kapitel I – Allmänna bestämmelser.....	547
10.3.1	Artikel 1 – Syfte	547
10.3.2	Artikel 2 – Definitioner.....	547
10.3.3	Artikel 3 – Behörig myndighet.....	547
10.4	Kapitel II – Riskbedömning	548
10.4.1	Artikel 4 - Bedömningar av risker för en trygg elförsörjning	548
10.4.2	Artikel 5 - Metod för fastställande av elkrisscenarier på regional nivå..	549
10.4.3	Artikel 6 - Fastställande av regionala elkrisscenarier	550
10.4.4	Artikel 7 - Fastställande av nationella elkrisscenarier	551
10.4.5	Artikel 8 - Metod för bedömningar av tillräcklighet på kort sikt och av säsongstillräcklighet	552

10.4.6	Artikel 9 - Bedömningar av tillräcklighet på kort sikt och av säsongstillräcklighet	553
10.5	Kapitel III – Riskberedskapsplaner.....	553
10.5.1	Artikel 10 - Upprättande av riskberedskapsplaner	553
10.5.2	Artikel 11 - Riskberedskapsplaners innehåll vad gäller nationella åtgärder	555
10.5.3	Artikel 12 - Riskberedskapsplanernas innehåll vad gäller regionala och bilaterala åtgärder.....	556
10.5.4	Artikel 13 - Kommissionens bedömningar av riskberedskapsplanerna.....	557
10.6	Kapitel IV – Hantering av elkrissituationer.....	558
10.6.1	Artikel 14 - Tidig varning och tillkännagivande av en elkris	558
10.6.2	Artikel 15 – Samarbete och stöd.....	559
10.6.3	Artikel 16 - Efterlevnad av marknadsregler	560
10.7	Kapitel V – Utvärdering och övervakning	561
10.7.1	Artikel 17 – Efterhandsutvärdering.....	561
10.7.2	Artikel 18 – Övervakning.....	562
10.7.3	Artikel 19 - Hantering av konfidentiell information	563
10.8	Kapitel VI – Slutbestämmelser	563
10.8.1	Artikel 20 - Samarbete med de avtalslutande parterna i energigemenskapen	563
10.8.2	Artikel 21 – Undantag	563
10.8.3	Artikel 22 - Övergångsbestämmelse i avvaktan på att regionala samordningscentrum inrättas	564
10.8.4	Artikel 23 – Upphävande	564
10.8.5	Artikel 24 – Ikraftträdande	564
10.9	Bilaga – Mall för riskberedskapsplan	564
11	Överväganden och förslag gällande riskberedskapsförordningen.....	565
11.1	Förslag	565
11.2	Bestämmelsen om att nätmyndigheten ska anmäla skyddsåtgärder upphävs.....	565
12	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	566
12.1	Ikraftträdande.....	566
12.1.1	Förslag	566
12.1.2	Bedömning.....	566
12.2	Övergångsbestämmelser	567
12.2.1	Förslag	567
12.2.2	Bedömning.....	567
12.2.3	Förslag	567
12.2.4	Bedömning.....	567
12.2.5	Förslag	568
12.2.6	Bedömning.....	568
13	Konsekvensutredning.....	569
13.1	Uppdraget.....	569
13.2	Samråd.....	570
13.3	Branschbeskrivning	570
13.4	Elmarknadens struktur	574
13.5	Förslagens konsekvenser	576
13.5.1	Marknadsbaserade leveranspriser (artikel 5).....	576

13.5.2 Tillträde till nät – nekad anslutning på grund av bristande kapacitet i elnätet (artikel 6).....	576
13.5.3 Nya bestämmelser i ellagen om avtal mellan elleverantör och elanvändare och ändring av pris och villkor (artikel 10 i elmarknadsdirektivet)	578
13.5.4 Byte av elleverantör eller aggregator och elanvändarens uppsägning i förtid (artikel 12 och 10.12)	579
13.5.5 Elleverantörers och nätföretags hantering av klagomål (artikel 10.9)	581
13.5.6 Avtal med dynamiska elpriser (artikel 11)	582
13.5.7 Vissa skyldigheter för nätföretag gentemot elanvändare (artikel 10).....	583
13.5.8 Gemensamma bestämmelser rörande nätföretagens och elleverantörernas skyldigheter gentemot elanvändare (artikel 10.6 och 10.7)	584
13.5.9 Aggregering (artikel 13 och 17)	584
13.5.10 Verktyg för att jämföra erbjudanden (artikel 14).....	587
13.5.11 Fakturering och faktureringsinformation (Artikel 18 och Bilaga I) ..	589
13.5.12 Ny lag om energigemenskaper (artikel 16 i elmarknadsdirektivet och artikel 22 i förnybarhetsdirektivet)	590
13.5.13 Systemansvar för distributionssystem (artikel 31.1 i direktivet).....	593
13.5.14 Tillåten verksamhet för en systemansvarig för distributionssystem (artikel 31.10 i direktivet)	594
13.5.15 Anskaffande av produkter och tjänster som behövs för överförings- och distributionssystemens effektiva, tillförlitliga och säkra drift (artikel 31.6, 31.7, 31.8 samt 40.4, 40.5, 40.6 och 59.7 b).....	596
13.5.16 Nya definitioner i ellagen (artikel 30, 31, 33 och 40)	598
13.5.17 Samarbete mellan systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem (artikel 31.9)	598
13.5.18 Incitament för flexibilitetstjänster (artikel 32 punkt 1)	599
13.5.19 Flexibilitetstjänster i distributionssystem (artikel 32 punkt 2).....	600
13.5.20 Nätutvecklingsplaner (artikel 32 punkt 3 - 5).....	601
13.5.21 Ägande av laddningspunkter för elfordon (artikel 33 och artikel 2 punkt 33)	604
13.5.22 Ägande av energilagringssystem (artikel 36 och 54)	605
13.5.23 Övervakning av systemansvariga för överföringssystemens tioåriga nätutvecklingsplaner (artikel 59 punkten 1 k)	607
13.5.24 Utvärdering av utvecklingen av ett smart nät (artikel 59 punkten 1 l)	607
13.5.25 Övervakning av tiden för reparationer (artikel 59.1.q).....	608
13.5.26 Regionala samordningscentrum (artikel 62]	609
13.5.27 Överensstämmelse med nätföreskrifter och riktlinjer (artikel 63)	610
13.5.28 Förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan (artikel 17 i förnybarhetsdirektivet)	611
13.5.29 Egenanvändare av förnybar energi (artikel 21 i förnybarhetsdirektivet)	611
13.5.30 Egenanvändare av förnybar energi inom byggnad (artikel 21.4 i förnybarhetsdirektivet)	613
13.5.31 Fjärrvärme och fjärrkyla (artikel 24.1 i förnybarhetsdirektivet)	614
13.5.32 Balansansvar (artikel 5 i elmarknadsförordningen).....	615
13.5.33 Översyn av elområden (artikel 14 i elmarknadsförordningen).....	615
13.5.34 Effektreserv (artikel 21 och 22 i elmarknadsförordningen)	617

13.5.35	Tidig varning och tillkännagivande av en elkris (Artikel 14 i riskberedskapsförordningen)	618
13.5.36	Ikraftträdande	618
13.5.37	Övergångsbestämmelser.....	619
13.5.38	Övriga tillkommande myndighetsuppgifter direkt av förordning ..	620
13.6	Sammanfattning av konsekvenser för berörda aktörer	627
13.6.1	Systemansvariga för distributionssystem.....	627
13.6.2	Systemansvariga för överföringssystem	627
13.6.3	Elleverantörerna	628
13.6.4	Andra företag	628
13.6.5	Kunder	628
13.6.6	Ei.....	628
13.6.7	Domstolar.....	630
13.6.8	Övriga myndigheter	630
13.7	Finansiering	630
14	Författningskommentarer	631
14.1	Förslag till lag om energigemenskaper	631
14.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi	642
14.3	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	643
14.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:436) om effektreserv	684
14.5	Förslag till lag om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263).....	685
14.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el	686
14.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1448) om ändring i ellagen (1997:857).....	690
15	Referenser.....	691
15.1	Offentligt tryck	691
15.2	Rättsfallsregister	692
15.3	Övrigt material	692
Bilaga 1	Regeringsuppdrag – Genomförande av reviderad EU-lagstiftning inom elområdet	694
Bilaga 2	Tilläggsuppdrag – förnybarhetsdirektivet	697
Bilaga 3	Regeringsbeslut om förlängd tid för redovisning av uppdrag.....	700
Bilaga 4	Jämförelsetabell för elmarknadsdirektivet.....	702
Bilaga 5	Jämförelsetabell REDII	740

Sammanfattning

Uppdraget

Under 2018 och 2019 beslutade EU att anta åtta nya rättsakter; Elmarknadsdirektivet, Elmarknadsförordningen, Förordningen om riskberedskap, Byråförordningen, Energieffektiviseringsdirektivet, Förnybartdirektivet, Byggnaders energiprestanda samt Styrning av EU:s energipolitik.

Den 24 februari 2019 fick Ei i uppdrag från regeringen att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra elmarknadsdirektivet¹. I uppdraget ingick även att analysera vilka åtgärder som krävs i Sverige i anslutning till elmarknadsförordningen², byråförordningen³ och förordningen om riskberedskap⁴. I uppdraget har även ingått att beakta förnybartdirektivet och nätkoncessionsutredningens⁵ betänkande samt inhämta synpunkter från Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Statens energimyndighet.

Genom ett tilläggsuppdrag i maj 2019 fick Ei också uppdraget att utreda vilka åtgärder som krävs för att genomföra artikel 17, 21, 22 och 24.1 i förnybartdirektivet.⁶

Denna rapport innehåller en analys av i vilken utsträckning bestämmelserna i rättsakterna redan är genomförda i svensk lagstiftning, förslag på nya bestämmelser i lag och förordning där så har krävts samt en konsekvensutredning.

Nya bestämmelser enligt elmarknadsdirektivet och förnybartdirektivet

Elmarknadsdirektivet innehåller regler för kunder, elnätsföretag och stamnätsföretag och introducerar nya aktörer såsom aggregatorer och energigemenskaper. Direktivet ska implementeras senast 1 januari 2020 i svensk rätt tillsammans med förnybartdirektivet och energieffektiviseringsdirektivet.

Elmarknadsdirektivet ställer nya krav på elmarknaden. Många av de bestämmelser som tidigare gällde endast konsumenter ska nu omfatta samtliga kunder och i vissa fall små företag. Ei:s förslag förbättrar samtliga kunders rätt till information i avtal och i samband med fakturering från elhandlare och nätföretag. Kunderna har

¹ Europaparlamentets och Rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU

² Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el

³ Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/941 av den 5 juni 2019 om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG

⁵ Översyn av regelverket för nätkoncessioner (dir. 2018:06).

⁶ Direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

möjlighet att med hjälp av mer information bli mer aktiva på marknaden och fatta beslut utifrån ekonomiska eller samhällsnyttiga överväganden.

Ei:s jämförelseverktyg, Elpriskollen, regleras i lag och ska omfatta erbjudanden för alla elanvändare med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kWh. Verktuget ska omfatta så stor del av marknaden som möjligt.

Genom Ei:s förslag introduceras nya aktörer i den svenska lagstiftningen.

- Aggregatorer, som kombinerar kundlaster eller producerad el för försäljning eller inköp på elmarknaden.
- Medborgarenergigemenskaper, som kan bedriva verksamhet som vilken aktör som helst förutom att äga och driva nät, men som ska ha som främsta syfte att ge sina medlemmar miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar.
- Gemenskaper för förnybar energi, som ska bedriva verksamhet med förnybar energi i alla former och vars medlemmar ska finnas i närheten av denna verksamhet.

Genom Ei:s förslag förbättras möjligheten och villkoren för kunder som vill uppträda som prosumenter, dvs. har egen produktion av förnybar energi som kan förbrukas av kunden själv eller matas in till nätet.

Ei föreslår att begreppen nätföretag och transmissionsnätsföretag tas bort och ersätts med begreppen systemansvarig för distributionssystem och systemansvarig för överföringssystem. Detta för att begreppen ska vara desamma som används i EU-lagstiftningen.

Genom Ei:s förslag ska samarbetet mellan systemansvariga för distributionssystem respektive överföringssystem bli bättre. De systemansvarigas upphandling av stödtjänster regleras och standardiseras.

Genom Ei:s förslag tillåts inte systemansvariga äga och driva laddningspunkter för elfordon, förutom för eget bruk. Etableringen av laddningspunkter för elfordon förväntas kunna äga rum genom andra aktörer. Inte heller får de systemansvariga driva och äga energilager, om det inte rör sig om helt integrerade nätverkskomponenter eller om marknaden misslyckats med att erbjuda tjänsten i fråga. Systemansvarigas möjlighet att bedriva annan verksamhet än nätverksamhet begränsas.

En annan nyhet som följer av Ei:s förslag är att samtliga systemansvariga för distributionssystem med vissa intervaller ska offentliggöra och lämna in nätutvecklingsplaner till Ei.

Nya uppgifter enligt elmarknadsförordningen

Ei föreslår en bestämmelse som innebär att en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt måste se till att någon har åtagit sig balansansvaret i punkten. Ei lämnar även förslag till ändring av lagen om effektreserv.

Så påverkas marknaden

Syftet med Ren energi-paketet är bland annat att öka flexibiliteten och frigöra dess potential samt underlätta för produktion och inköp av förnybar energi. Med de förslag som Ei lämnar ges kunderna ökad kunskap och ökade valmöjligheter. Förslagen leder i viss mån till utökad administration för elleverantörer och systemansvariga. De systemansvarigas verksamhet begränsas samtidigt som upphandling av stödtjänster regleras vilket ska öka användningen av flexibilitetstjänster.

Ei får utökad tillsyn på många områden och andra tillkommande uppgifter som att fatta beslut om godkännande och undantag.

Författningsförslag

Förslag till lag (2020:xxx) om energigemenskaper

Härigenom föreskrivs följande

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om medborgarenergigemenskaper enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU samt om gemenskaper för förnybar energi enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

Om energigemenskaper

2 §

En energigemenskap kan antingen vara en medborgarenergigemenskap eller en gemenskap för förnybar energi.

En energigemenskap ska vara registrerad.

Lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar tillämpas på energigemenskaper i den utsträckning som anges i denna lag

3 §

En medborgarenergigemenskap är en ekonomisk förening som har till ändamål att ge sina medlemmar miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar genom

1. produktion, leverans eller förbrukning av el,
2. aggregering enligt 9 kap. 1–7 §§ ellagen eller energilagring, eller
3. att tillhandahålla laddningspunkter för elfordon, energieffektivitetstjänster eller andra energitjänster till sina medlemmar.

4 §

Med gemenskap för förnybar energi avses i denna lag en ekonomisk förening som har till ändamål att driva verksamhet inom förnybar energi för att ge sina medlemmar miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar.

5 §

Med förnybar energi avses energi från förnybara, icke-fossila energikällor, nämligen vindenergi, solenergi och geotermisk energi, omgivningsenergi, tidvattensenergi, vågenergi och annan havsenergi, vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsverk samt biogas.

2 kap. Om medborgarenergigemenskaper

1 §

Medborgarenergigemenskapens stadgar ska innehålla uppgifter om:

1. medborgarenergigemenskapens företagsnamn,
2. den ort i Sverige där medborgarenergigemenskapens styrelse ska ha sitt säte,
3. den verksamhet som medborgarenergigemenskapen ska bedriva,
4. vilken obligatorisk insats som varje medlem ska delta med, hur insatsen ska fullgöras och i vilken utsträckning som en medlem får delta i medborgarenergigemenskapen med en insats som är högre än den obligatoriska,
5. antalet, eller lägsta och högsta antalet, styrelseledamöter, revisorer och eventuella suppleanter och tiden för deras uppdrag,
6. hur en stämma ska sammankallas,
7. de ärenden som ska förekomma på en ordinarie stämma,
8. den tid som medborgarenergigemenskapens räkenskapsår ska omfatta,
9. grunderna för hur medborgarenergigemenskapens vinst ska fördelas, och
10. hur medborgarenergigemenskapens återstående tillgångar ska fördelas när medborgarenergigemenskapen upplöses.

2 §

En medborgarenergigemenskaps företagsnamn ska innehålla ordet medborgarenergigemenskap.

I företagsnamnet får inte ordet bolag eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande finnas med på ett sätt som kan leda till missförståndet att det är ett bolag som innehar företagsnamnet. Företagsnamnet ska tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket registrerade företagsnamn för gemenskaper och andra juridiska personer samma län som ännu är bestående.

För registrering av en medborgarenergigemenskaps företagsnamn gäller i övrigt lagen (2018:1653) om företagsnamn. I den lagen finns också bestämmelser om förbud mot användning av företagsnamn och om hävning av registreringen av företagsnamnet.

3 §

En medborgarenergigemenskap får som elleverantör eller aggregator inte genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen.

4 §

En medborgarenergigemenskap får inte överföra el för annans räkning på en elektrisk starkströmsledning utanför byggnad.

3 kap. Om gemenskaper för förnybar energi

1 §

En gemenskap för förnybar energi ska bedriva verksamhet inom riket och inom ett väl avgränsat område med begränsad geografisk utbredning.

Endast den som är bosatt eller verksam inom eller på annat sätt har varaktig anknytning till området får antas som medlem i en gemenskap för förnybar energi i det området.

2 §

Gemenskapen för förnybar energis stadgar ska innehålla uppgifter om:

1. gemenskapens företagsnamn,
2. den ort i Sverige där gemenskapens styrelse ska ha sitt säte,
3. den verksamhet som gemenskapen ska bedriva och inom vilket geografiskt område som verksamheten ska bedrivas,
4. vilken obligatorisk insats som varje medlem ska delta med, hur insatsen ska fullgöras och i vilken utsträckning som en medlem får delta i energigemenskapen med en insats som är högre än den obligatoriska,
5. antalet, eller lägsta och högsta antalet, styrelseledamöter, revisorer och eventuella suppleanter och tiden för deras uppdrag,
6. hur en stämma ska sammankallas,
7. de ärenden som ska förekomma på en ordinarie stämma,
8. den tid som gemenskapens räkenskapsår ska omfatta,
9. grunderna för hur gemenskapens vinst ska fördelas, och
10. hur gemenskapens återstående tillgångar ska fördelas när gemenskapen upplöses.

Stadgarna ska även innehålla en bestämmelse med som innebär att näringsidkare endast får beviljas medlemskap om medlemskapet inte är deras primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet

3 §

En gemenskap för förnybar energis företagsnamn ska innehålla begreppet gemenskap för förnybar energi.

I företagsnamnet får inte ordet bolag eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande finnas med på ett sätt som kan leda till missförståndet att det är ett bolag som innehar företagsnamnet. Företagsnamnet ska tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket registrerade företagsnamn för gemenskaper och andra juridiska personer i samma län som ännu är bestående.

För registrering av en gemenskap för förnybar energis företagsnamn gäller i övrigt lagen (2018:1653) om företagsnamn.

4 §

En gemenskap för förnybar energi får inte som elleverantör eller aggregator genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen (1997:857).

En gemenskap för förnybar energi får inte som gasleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 7 kap. 13–15 §§ och 8 kap. naturgaslagen (2005:403).

En gemenskap för förnybar energi får inte som fjärrvärme- eller fjärrkyleleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 5–36 §§ fjärrvärmelagen (2008:263) eller lagen om fjärrkyla (xxxx:yyy).

4 kap. Gemensamma bestämmelser för energigemenskaper

Bildande av en energigemenskap

1 §

En energigemenskap bildas genom att tre eller flera fysiska eller juridiska personer

1. blir sådana medlemmar i gemenskapen som inte är investerande medlemmar,
2. antar stadgar för gemenskapen, och
3. väljer styrelse och minst en revisor.

2 §

Energigemenskapen ska anmälas för registrering i föreningsregistret inom sex månader från bildandet.

Om gemenskapen enligt stadgarna inte ska börja sin verksamhet förrän ett visst villkor har uppfyllts, ska den tid som anges i första stycket räknas från den tidpunkt då villkoret är uppfyllt. Gemenskapen får inte registreras före denna tidpunkt.

3 §

Frågan om energigemenskapens bildande faller, om

1. en anmälan för registrering inte har gjorts inom den tid som anges i 2 §, eller
2. Bolagsverket genom ett beslut som har fått laga kraft har avskrivit ett ärende om sådan registrering eller vägrat registrering.

Om frågan om gemenskapens bildande har fallit, ska inbetalda medlemsinsatser, förlagsinsatser och medlemsavgifter och uppkommen avkastning genast betalas tillbaka. Vid återbetalningen får avdrag göras för kostnader för åtgärder enligt 4 § tredje meningen. Styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för återbetalningen

4 §

Innan energigemenskapen har registrerats i föreningsregistret kan den inte förvärva rättigheter eller ta på sig skyldigheter. Den kan inte heller föra talan vid domstol eller någon annan myndighet. Styrelsen kan dock för energigemenskapens räkning föra talan i mål som rör energigemenskapens bildande och vidta andra åtgärder för att kräva in medlemsinsatser, förlagsinsatser och medlemsavgifter.

5 §

Om det uppkommer en skyldighet genom någon åtgärd som vidtas i energigemenskapens namn före registreringen, ansvarar de som har deltagit i åtgärden eller i beslutet om åtgärden solidariskt för skyldigheten. Genom registreringen övergår ansvaret på energigemenskapen, om skyldigheten har uppkommit efter det att energigemenskapen bildades.

6 §

Om det sluts avtal för energigemenskapens räkning före registreringen gäller följande. En avtalspart som vid avtalslutet inte kände till att energigemenskapen inte var registrerad får frånträda avtalet så länge energigemenskapen inte har registrerats. En avtalspart som kände till att energigemenskapen inte var registrerad får, om inte något annat har avtalats, frånträda avtalet endast om frågan om energigemenskapens bildande har fallit enligt 3 §.

Om stadgarnas innehåll

7 §

Om det ska förekomma regelbundna avgifter till energigemenskapen eller avgifter till energigemenskapen som är beroende av särskilda avgiftsbeslut (medlemsavgifter), ska stadgarna innehålla en uppgift om medlemsavgifternas belopp eller de högsta belopp som avgifterna får bestämmas till.

Om det i energigemenskapen ska förekomma särskilda inträdesavgifter för att utjämna skillnaden mellan den obligatoriska insatsen och en andels värde, ska det anges i stadgarna.

I stadgarna för en energigemenskap får det bestämmas att det får finnas medlemmar som inte ska delta i verksamheten enligt 1 § på sätt som anges där utan som endast ska bidra till den verksamheten med en medlemsinsats (investerande medlemmar).

8 §

Ett beslut om ändring av stadgarna fattas av stämman.

Ett beslut om ändring av stadgarna ska genast anmälas för registrering i föreningsregistret. Beslutet får inte verkställas förrän det har registrerats.

Ett beslut som innebär att de obligatoriska insatserna minskas eller att medlemmarnas insatsskyldighet enligt stadgarna lindras på något annat sätt får inte verkställas förrän ett år efter registreringen.

Särskilt om medlemmarnas rättigheter och skyldigheter

9 §

En energigemenskap ska vara öppen för nya medlemmar. Energigemenskapen får vägra medlemskap om

1. sökanden inte kan förväntas delta i energigemenskapens verksamhet
 - a) som konsument eller annan förbrukare,
 - b) som leverantörer,
 - c) med egen arbetsinsats,
 - d) genom att använda energigemenskapens tjänster, eller
 - e) på liknande sätt som avses i a)-d),
2. sökanden inte uppfyller de krav som med hänsyn till arten och omfattningen av energigemenskapens verksamhet bör ställas på medlemmarna, eller
3. det i övrigt finns särskilda skäl för vägran.

En gemenskap för förnybar energi ska vägra medlemskap om förutsättningarna i 3 kap. 1 § inte är uppfyllda.

I ett beslut om att anta någon som investerande medlem ska det anges att medlemmen är en investerande medlem.

En medlem har rätt att säga upp medlemskapet i energigemenskapen.

10 §

Ett beslut om ändring av stadgarna får inte tillämpas mot en medlem som inte har samtyckt till ändringen, om

1. beslutet innebär att

a) medlemmens rätt till energigemenskapens tillgångar vid dess upplösning inskränks,

b) medlemmens rätt att få ut ett belopp enligt 10 kap. lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar inskränks,

c) medlemmens rätt att gå ur energigemenskapen försämras,

d) medlemmens skyldighet att betala insatser eller avgifter till energigemenskapen ökas, eller

e) medlemmens rätt till vinst inskränks, och

2. medlemmen säger upp sitt medlemskap inom en månad från det att beslutet fattades eller, om beslutet fattades av fullmäktige, från det att medlemmen underrättades om beslutet.

I ett sådant fall som avses i första stycket får medlemmen, oavsett vad som är bestämt i stadgarna, gå ur energigemenskapen vid utgången av det räkenskapsår som slutar närmast efter en månad efter uppsägningen. Vid utträdet har medlemmen de rättigheter som en medlem som har gått ur energigemenskapen har enligt 11 och 12 §§.

11 §

En medlem som har gått ur energigemenskapen har rätt att sex månader efter det att medlemskapet upphörde få ut sina medlemsinsatser. Detta gäller inte om medlemmens andel förvärvas av någon annan.

Det belopp som betalas ut enligt första eller andra stycket får inte överstiga den del av energigemenskapens eget kapital som avser medlemmen i förhållande till övriga medlemmar. I det sammanhanget ska energigemenskapens eget kapital beräknas enligt den senast fastställda balansräkningen vid den tidpunkt då medlemskapet upphör. Vid beräkningen ska reservfonden, uppskrivningsfonden, kapitalandelsfonden, fonden för utvecklingsutgifter och förlagsinsatserna inte räknas med.

12 §

Om energigemenskapen går i likvidation inom sex månader från det att ett medlemskap upphörde eller energigemenskapen inom samma tid försätts i konkurs, ska den utträdde medlemmens rätt att få ut belopp enligt 11 § bedömas enligt grunderna för reglerna om skifte av energigemenskapens tillgångar.

13 §

En medlem får uteslutas om hen

1. grovt har åsidosatt sina skyldigheter mot energigemenskapen enligt
2. inte längre deltar i energigemenskapens verksamhet på det sätt som avses i 9 §
3. inte längre uppfyller de krav som med hänsyn till arten och omfattningen av energigemenskapens verksamhet bör ställas på medlemmarna.

Ett beslut om uteslutning fattas av stämman, om inte något annat har bestämts i stadgarna.

14 §

Ett medlemskap i energigemenskapen upphör vid utgången av det räkenskapsår som slutar närmast efter en månad sedan medlemmen har sagt upp medlemskapet eller uteslutits om inte annat följer av 2 kap. 3 § eller 3 kap. 4 §.

15 §

Styrelsen ska föra en medlemsförteckning. Förteckningen ska ha till ändamål att ge energigemenskapen, medlemmarna och andra underlag för att bedöma medlemsförhållandena i energigemenskapen.

Om ledning och medlemsinsats m.m.

16 §

För energigemenskaper gäller kap. 6–19 och 21–23 kap. i lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar.

5 kap. Om tillsyn m.m.

Tillsyn

1 §

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av den myndighet som regeringen har utsett att vara nätmyndighet enligt ellagen (1997:857).

2 §

Nätmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

En begäran enligt första stycket gäller omedelbart.

3 §

Nätmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av denna lag. Ett föreläggande får förenas med vite.

Överklagande

4 §

Beslut av nätmyndigheten enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1776) om skatt på energi att 11 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap. Energiskatt på elektrisk kraft

Skattepliktig elektrisk kraft

7 §⁷

Skyldigheten att betala energiskatt inträder

1. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, när skattepliktig elektrisk kraft

a) överförs till någon som inte är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, eller

b) förbrukas av den skattskyldige, och

2. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 4, när elektrisk kraft förs in till Sverige.

Skattskyldighet enligt första stycket 1 a inträder inte vid överföring av elektrisk kraft till det elnät som ägs av den myndighet som är systemansvarig enligt 8 kap. 1 § ellagen (1997:857).

Skattskyldighet enligt första stycket 1 inträder inte om skattskyldighet för den elektriska kraften redan har inträtt, utom i fråga om elektrisk kraft som omfattas av rätt till återbetalning enligt 13 §.

Vid gemensam mätning för en byggnad i enlighet med 3 kap. 10 c § ellagen (1997:857) ska överföringen enligt första stycket 1 a) anses ske i den gemensamma mätpunkten för byggnaden.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

⁷ Senaste lydelse enligt lag (2018:1887)

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 8 kap. 8 b, 11 b, 12–18 §§, och 11 kap. 13–21 §§ ska upphöra att gälla,

dels att 16 a § ska benämnas 16 d §,

dels att 1 kap. 4 a och 5 b §§, 2 kap. 10 §, 3 kap. 1, 1 a, 1 f, 1 g, 1 i–1 k, 7 a, 9 e, 10 b och 16 §§, 4 kap. 8–10 §§, 5 kap. 7, 16–19 och 30 §§, 8 kap. 3 b och 5 a §§, 12 kap. 1–1 b §§, och 13 kap. 5 §, rubrikerna närmast före 3 kap. 1 §, 4 kap. 9 § och 5 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att den ska införas ett nytt kapitel, 9 kap, tjugotre nya paragrafer, 1 kap. 3 a, 3 b, 5 c, 6 a–6 c §§, 3 kap. 1 l–1 p, 7 c, 10 c, 14 a, 16 a–16 c, 16 e–16 g §§, 5 kap. 12 a–12 b §§, 8 kap. 4 h §, och närmast före 3 kap. 1 n, 1 o, 16 a, 16 c och 16 f §§ fem nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Inledande bestämmelser

Definitioner

3 a §

Med energilagring avses en i elsystemet uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället. Med energilagring avses även omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande återomvandlingen av energin till elenergi eller annan energibärare.

Med energilagransanläggning avses en anläggning i elsystemet där energi lagras.

Med helt integrerade nätkomponenter avses nätkomponenter i överförings- eller distributionssystemet och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet.

3 b §

Med en laddningspunkt avses ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget.

4 a §⁸

Med *transmissionsnät* avses i denna lag ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Med *regionledning* avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett *transmissionsnät*.

Med *överföringssystem* avses i denna lag ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Med *regionledning* avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett *överföringssystem*.

5 b §⁹

Med transmissionsnätsföretag avses i denna lag den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät.

Med en systemansvarig för överföringssystem avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra överföringssystem.

5 c §

Med en systemansvarig för distributionssystem avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, underhåll och, vid behov, utbyggnad av distributionssystem inom ett visst område eller som driver regionledning med stöd av nätkoncession för linje.

6 a §

Med dynamiskt pris avses pris avtalat mellan elleverantör och elanvändare som återspeglar prisförändringarna på spotmarknaden med ett intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden.

⁸ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

⁹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

6 b §

Med stödtjänst avses en tjänst som behövs för driften av ett överförings- eller distributionssystem, inklusive balansering och icke-frekvensrelaterade stödtjänster men inte hantering av överbelastning.

Med en icke-frekvensrelaterad stödtjänst avses en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och till ö-drift.

6 c §

Med små företag avses företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning eller årliga balansomslutning inte överstiger 100 miljoner kronor.

2 kap. Nätkoncession m.m.

Förutsättningar för meddelande av nätkoncession

10 §¹⁰

En nätkoncession får ges endast om nätkoncessionshavaren från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. En nätkoncession för område får ges endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom koncessionsområdet.

¹⁰ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

En nätkoncession för en utlandsförbindelse får ges till och innehas endast av ett transmissionsnät-företag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande. Detta gäller dock inte om ledningen endast har liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet.

En nätkoncession för en utlandsförbindelse får ges till och innehas endast av en systemansvarig för överföringssystem som innehar nätkoncession för de huvudsakliga befintliga utlandsförbindelserna eller en juridisk person där en sådan systemansvarig har ett bestämmande inflytande. Detta gäller dock inte om ledningen endast har liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet.

3 kap. Nätverksamhet m.m.

Inledande bestämmelse

Systemansvar

1 §¹¹

Ett företag som bedriver nätverksamhet ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

En systemansvarig för överföringssystem ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. En systemansvarig för överföringssystem svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt, effektivt och för att det kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

En systemansvarig för distributionssystem ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. En systemansvarig för distributionssystem svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt, effektivt och att distributionssystemet därutöver kan uppfylla rimliga krav på säker eldistribution.

¹¹ Senaste lydelse enligt lag (2005:4004)

En systemansvarig för distributionssystem ska samarbeta med systemansvariga för överföringssystemet så att marknadsaktörerna som är anslutna till deras nät kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna.

Avgränsning av nätverksamhet

1 a §¹²

En juridisk person som bedriver nätverksamhet får inte bedriva produktion av eller handel med el. Ett transmissionsnätetsföretag får inte heller bedriva produktion av eller handel med naturgas.

Trots första stycket får produktion av el bedrivas tillsammans med nätverksamhet av samma juridiska person, om produktionen

- 1. uteslutande är avsedd att täcka nätförluster, eller*
- 2. sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott.*

En systemansvarig för distributionssystem får inte bedriva annan verksamhet än nätverksamhet.

Trots vad som anges i första stycket får en systemansvarig för distributionssystem som bedriver nätverksamhet också äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät och bedriva produktion av el, om produktionen sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott. En systemansvarig för distributionssystem som bedriver nätverksamhet får även utföra underhåll och reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet.

Nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i första stycket om en systemansvarig för distributionssystem kan visa att en verksamhet är nödvändig för att denne ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el samt att någon annan inte kan bedriva den aktuella verksamheten.

¹² Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får utfärda föreskrifter om vilka verksamheter som ska anses nödvändiga för att en systemansvarig för distributionssystem ska kunna följa sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

1 f §¹³

Ett transmissionsnättsföretag ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

En systemansvarig för överföringssystem ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

1 g §¹⁴

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett transmissionsnättsföretag.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnättsföretag, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över en systemansvarig för överföringssystem, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

¹³ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

¹⁴ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos *ett transmissionsnät-företag*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos *en systemansvarig för överföringssystem*, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

1 i §¹⁵

Bestämmelserna i 1 f och 1 g §§ hindrar inte att *ett transmissionsnät-företag* bedriver sådan produktion av el som avses i 1 a § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av *transmissionsnät-företagets* ledningsnät.

Bestämmelserna i 1 f och 1 g §§ hindrar inte att *en systemansvarig för överföringssystem* bedriver sådan produktion av el som avses i 1 l § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av *en systemansvarig för överföringssystemets* ledningsnät.

1 j §¹⁶

En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i *ett transmissionsnät-företag* får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 1 i §.

En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning hos *en systemansvarig för överföringssystem* får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 1 i §.

¹⁵ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

¹⁶ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

1 k §¹⁷

Om ett transmissionsnät företag ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företag i koncernen för att säkerställa att kraven i 1 f, 1 g och 1 j §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnät företaget till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Om en systemansvarig för överföringssystem ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företag i koncernen för att säkerställa att kraven i 1 f, 1 g och 1 j §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från en systemansvarig för överföringssystem till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

1 l §

En systemansvarig för överföringssystem får inte bedriva annan verksamhet än nätverksamhet.

Trots vad som anges i första stycket får en systemansvarig för överföringssystem också äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät och bedriva produktion av el, om produktionen sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott. En systemansvarig för överföringssystem som bedriver nätverksamhet får även utföra underhåll och reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet.

¹⁷ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

Nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i första stycket om en systemansvarig för överföringssystem kan visa att en verksamhet är nödvändig för att denne ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el samt att någon annan inte kan bedriva den aktuella verksamheten.

Laddningspunkter för elfordon

1 m §

En systemansvarig för distributionssystem får inte äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter. En systemansvarig för distributionssystem får dock äga och driva laddningspunkter uteslutande för eget bruk.

Ägande av energilagringsanläggningar

1 n §

En systemansvarig får inte äga eller driva en energilagringsanläggning.

Trots vad som anges i första stycket får en systemansvarig äga eller driva en energilagringsanläggning efter godkännande från nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om energilagringsanläggningen är en helt integrerad nätkomponent.

En systemansvarig får även äga eller driva energilagringssystem under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Andra parter än en systemansvarig har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande, som granskats och godkänts av nätmyndigheten, inte fått rätt att äga eller driva en sådan anläggning, eller inte kunnat tillhandahålla motsvarande energilagringstjänst varken till rimlig kostnad eller inom rimlig tid.*
- b) Anläggningen är nödvändig för att en systemansvarig ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 3 kap. 1 § ellagen avseende effektiv, tillförlitlig och säker drift av distributions- eller överföringssystemet, och anläggningen inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna.*
- c) Nätmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag och gjort en bedömning av anbudsförfarandet, däribland villkoren för anbudsförfarandet, och lämnat sitt godkännande.*

1 o §

Om ett undantag beviljas från bestämmelsen i 1 n § tredje stycket ska nätmyndigheten hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagringssystem för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Ett sådant samråd ska ske minst vart femte år, dock tidigast två år efter det att ett undantag har beviljats eller ett samråd har avslutats.

Om det offentliga samrådet visar att tredje part kan äga eller driva en energilagringssystem på ett kostnadseffektivt sätt ska en systemansvarigs energilagringssystem fasas ut inom 18 månader.

Första stycket gäller inte för batterilagringsanläggningar som ägs och drivs av en systemansvarig för distributionssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 4 juli 2019, om dessa batterilagringsanläggningar

- a) har anslutits till nätet senast den 3 juli 2021,
- b) har integrerats i distributionssystemet,
- c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och
- d) inte används för att köpa eller sälja el.

Första stycket gäller inte för batterilagringsanläggningar som ägs och drivs av en systemansvarig för överföringssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 1 januari 2025, om dessa batterilagringsanläggningar

- a) har anslutits till nätet senast den 31 december 2026,
- b) har integrerats i överföringssystemet,
- c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och
- d) inte används för att köpa eller sälja el.

1 p §

Nätmyndigheten ska anmäla ett beslut om undantag enligt 1 n § tredje stycket till Europeiska kommissionen och till Europeiska unionens byrå för samarbete mellan tillsynsmyndigheter tillsammans med relevant information om ansökan och om skälen för att bevilja undantag.

Skyldighet att ansluta anläggning

7 a §¹⁸

En nätkoncessionshavare som är skyldig att ansluta en anläggning enligt 6 eller 7 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid.

¹⁸ Senaste lydelse enligt lag (2014:270)

Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

En anläggning för produktion av förnybar energi som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt har rätt att bli ansluten om inte nätkoncessionshavaren har avslagit ansökan inom en månad efter det att anmälan har kommit in till nätkoncessionshavaren.

7 c §

Om anslutning har vägrats enligt 6 eller 7 § på grund av bristande kapacitet i elnätet ska nätkoncessionshavaren på begäran ge relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att möjliggöra anslutning.

Avser en vägrad anslutning en anslutning av laddningspunkt ska informationen enligt första stycket alltid ges i samband med meddelandet om att anslutningen vägras.

Nätkoncessionshavaren får ta ut en skälig avgift för att täcka kostnader för att ge den information som avses i första stycket.

Twister i frågor som avses i första eller tredje stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Underlag och information om leveranssäkerhet

9 e §¹⁹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehåll i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 9 c §,

2. information till elanvändarna enligt 9 d §, *och*

3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer.

2. information till elanvändarna enligt 9 d §,

3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer, *och*

4. *skyldighet att rapportera den tid det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplanerat elavbrott.*

Skyldighet att mäta och beräkna överförd el

10 b §²⁰

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning, beräkning och rapportering enligt 10 *och* 10 a §§, *och*
2. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. mätning, beräkning och rapportering enligt 10, 10 a *och* 10 c §§, *och*
2. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.

10 c §

Om överföring av el inom en byggnad, som huvudsakligen används för bostadsändamål sker till flera elanvändare med egna abonnemang ska, om innehavaren av byggnaden begär det, mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden även ske för hela byggnaden.

Om en byggnad har flera innehavare ska begäran enligt första stycket vara gemensam.

¹⁹ Senaste lydelse enligt lag (2010:164)

²⁰ Senaste lydelse enligt lag (2017:196)

Kostnader för mätning och beräkning

14 a §

En nätkoncessionshavare får inte ta ut någon avgift för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning, eller för installation av en sådan mätare, som enligt 10 c § installeras på begäran av innehavaren av en byggnad.

Twister i frågor som avses i första stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Anskaffande av el som behövs för nätverksamheten

16 §²¹

Den som har nätkoncession får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag.

Nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag.

En systemansvarig ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Anskaffande av stödtjänster

16 a §

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem ska anskaffa de stödtjänster som behövs för elnätets

²¹ Senaste lydelse enligt lag (2014:270)

effektiva, tillförlitliga och säkra drift på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte för helt integrerade nätkomponenter.

En systemansvarig får inte ingå avtal enligt första stycket förrän de metoder som används för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven i första stycket.

En systemansvarig ska offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas enligt första stycket samt villkoren för dessa stödtjänster

16 b §

Nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i 16 a § första stycket på att icke frekvensrelaterade stödtjänster ska anskaffas på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Ett sådant undantag ska beviljas om en systemansvarig kan visa att ett marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster är ekonomiskt ineffektivt.

Anskaffande av flexibilitetstjänster

16 c §

En systemansvarig för distributionssystem som ska anskaffa flexibilitetstjänster ska ta fram specifikationer för sådana tjänster. En systemansvarig ska i sådana fall också ta fram en förteckning med lämpliga standardiserade marknadsprodukter för dessa tjänster.

Innan förteckningen enligt första stycket fastställs ska samråd ha hållits med berörda parter.

En systemansvarig för distributionssystem ska efter godkännande från nätmyndigheten offentliggöra förteckningen enligt första stycket.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om offentliggörandet enligt tredje stycket.

Efterfrågeflexibilitet

16 e §

Systemansvariga för överförings- och distributionssystem ska lämna uppgifter till nätmyndigheten om utvecklingen av ett smart elnät.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om systemansvariga för överförings- och distributionssystem skyldighet att lämna uppgifter enligt första stycket.

Nätutvecklingsplaner

16 f §

En systemansvarig för distributionssystem ska ta fram en nätutvecklingsplan för sin verksamhet. Nätutvecklingsplanen ska offentliggöras minst vartannat år och ges in till nätmyndigheten.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram samt vad den ska innehålla.

16 g §

En systemansvarig för överföringssystem ska vartannat år upprätta en tioårig nätutvecklingsplan samt lämna in planen till nätmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om systemansvariga för överföringssystemens skyldighet enligt första stycket.

4 kap. Nättariffer

Särskilt om nättariffer för överföring av el för linje

Regionledning

8 §²²

På en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall nättariffen utformas utifrån nätkoncessionshavarens kostnader för samtliga regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på *transmissionsnät* och på andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma nätregion.

Transmissionsnät

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på *överföringssystem* och på andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma nätregion.

Överföringssystem

9 §²³

På ett *transmissionsnät* får nättariffen för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt finns.

På ett *överföringssystem* får nättariffen för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt finns.

²² Senaste lydelse enligt lag (2019:902)

²³ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

Särskilt om nättariffer för mindre produktionsanläggningar

10 §²⁴

En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt ska för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning, beräkning och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren ska dessutom betala engångsavgift för anslutning.

Om flera sådana anläggningar som är belägna i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av denna paragraf.

En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen. *Detta gäller dock bara om elanvändaren under ett kalenderår har tagit ut mer el från elsystemet än han har matat in på systemet.*

En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen. *Om en sådan produktionsanläggning ansluts där en anläggning för användning av el redan är ansluten får inte någon engångsavgift tas ut för anslutningen om produktionsanläggningen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt.*

Tvister i frågor som avses i första och tredje styckena prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Kapitalkostnader

7 §²⁵

Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten och med hänsyn till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

²⁴ Senaste lydelse enligt lag (2010:164)

²⁵ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången. *Motsvarande ska gälla för en energilagringsanläggning som fasas ut med stöd av 3 kap 1 o §.*

Effektivt utnyttjande av elnätet

12 a §

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster utnyttjas för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramens storlek.

12 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamheten.

Intäktsram för transmissionsnät

En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett *transmissionsnät*.

Om ett *transmissionsnätsföretag* är systemansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Intäktsram för överföringssystem

16 §²⁶

En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett *överföringssystem*.

17 §²⁷

Om en *systemansvarig för överföringssystem* är systemansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

²⁶ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

²⁷ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

18 §²⁸

Om ett transmissionsnät företag deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Om en systemansvarig för överföringssystem deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

19 §²⁹

Om ett transmissionsnät företag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Om en systemansvarig för överföringssystem är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Beräkning av intäkter

30 §³⁰

Om ett transmissionsnät företag är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

Om en systemansvarig för överföringssystem är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

²⁸ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

²⁹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

³⁰ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.

Driftsäkerhet

3 b §³¹

Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på *transmissionsnät* i Sverige och på de utlandsförbindelser som är anslutna till ett sådant *transmissionsnät*. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på *överföringssystem* i Sverige och på de utlandsförbindelser som är anslutna till ett sådant *överföringssystem*. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt första stycket godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med *transmissionsnät* i Sverige.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med *överföringssystem* i Sverige.

Balansansvar

4 h §

En elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elproducenten inte mata in elen.

Första stycket gäller inte om elproducenten är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). I sådant fall ska det elhandelsföretag som tar emot elen från produktionsanläggningen se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

³¹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

5 a §³²

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt *till* skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt *att efter begäran få* skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldig att *på skäliga villkor* ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

Första stycket gäller inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

9 kap. Bestämmelser om aggregatorer, elleverantörer och elanvändare

Aggregering

1 §

Med aggregering avses en sammanslagning av flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på elmarknader.

Med aggregator avses en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller tjänster för aggregering.

En oberoende aggregator är en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller tjänster för aggregering och som inte är ansluten till elanvändarens elleverantör.

2 §

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte, utan sakliga skäl, hindra en aggregator från att utföra tjänster för aggregering.

³² Senaste lydelse enligt lag (2014:1467)

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem får inte diskriminera aggregatorer vid anskaffande av stödtjänster.

3 §

En aggregator får bara utföra tjänster för aggregering bakom en uttags- eller inmatningspunkt om denne har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för de obalanser som aggregeringen orsakar.

Ett åtagande enligt första stycket kan göras genom avtal med den som har balansansvar i uttags- eller inmatningspunkten, eller genom att aggregatorn själv är balansansvarig.

4 §

Den som har balansansvar är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att ingå ett avtal enligt 3 § andra stycket med den aggregator som begär det.

Aggregatorn och den balansansvarige får inte ingå avtal enligt 3 § andra stycket förrän villkoren har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om villkoren i avtalen uppfyller kraven i tredje stycket.

Villkoren i avtalen enligt 3 § andra stycket ska vara objektiva, icke-diskriminerande och sakligt grundade.

Twister om skyldigheten enligt första stycket prövas av nätmyndigheten.

Den balansansvarige ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen enligt 3 § andra stycket.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen utser, får meddela föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt femte stycket.

5 §

En aggregator får ingå avtal om tjänster för aggregering i en viss uttagspunkt endast med den elanvändare som enligt avtal med nätkoncessionshavaren har rätt att ta ut el i den uttagspunkten.

6 §

En elanvändare har rätt att ingå avtal om aggregering utan godkännande från tredje part.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte ta ut avgifter från elanvändare, ställa tekniska, administrativa eller andra krav med anledning av ett avtal enligt första stycket.

7 §

Bestämmelserna i 8–10 och 23–24 §§ är tillämpliga för aggregatorer och elanvändare med avtal med en aggregator.

Elanvändaren har på begäran och utan kostnad i samband med debitering enligt 26 § rätt till uppgifter av aggregatorn om levererad el, såld el eller utfallet av annan kombinerad tjänst eller uppdrag.

Avtalet mellan elleverantör och elanvändare

8 §

Ett avtal mellan en elanvändare och en elleverantör om leverans av el i elanvändarens uttagspunkt ska innehålla
1. uppgifter om elleverantörens namn, adress, telefonnummer och webbplats,

2. elleverantörens åtagande gentemot elanvändaren,
3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elleverantören planerar att överta leveranserna till elanvändare,
4. var elanvändare kan finna information om elleverantörens priser och övriga villkor,
5. vilka kombinerade tjänster som erbjuds
6. villkoren för fakturering och betalning
7. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,
8. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under en viss tid,
9. villkoren för uppsägning av avtalet,
10. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid
11. villkoren för ersättning om elleverantören inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet,
12. hur elleverantören på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare kundrelaterade information som anges i 21 §.

Elleverantören ska tillhandahålla en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett väl synligt sätt och uttryckt på ett kortfattat och enkelt språk.

Information om avtalsvillkoren och uppgifterna enligt första och andra stycket ska lämnas till elanvändare innan avtalet ingås eller bekräftas. Detta gäller också om avtalet ingås genom en mellanhand.

9 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilka avtalsvillkor som ska anges i sammanfattningen enligt 8 § andra stycket och på vilket sätt tillhandahållandet ska ske.

10 §

Elleverantören ska på begäran tillhandahålla elanvändarna information om tillämpliga priser, tariffer och om standardvillkor för utnyttjande av eltjänster.

Skyldigheten att erbjuda avtal med dynamiska priser

11 §

En elanvändare som har mätare som mäter mängden överförd el med ett tidsintervall om högst en timme har rätt att begära ett avtal om dynamiskt pris med en elleverantör som har avtal med fler än 200 000 elanvändare.

Elleverantören ska innan avtal ingås med elanvändaren informera denne om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med avtal med dynamiskt elpris.

Elleverantören ska inhämta elanvändarens samtycke innan avtal med dynamiskt elpris ingås.

Ändrade avtalsvillkor

12 §

En elleverantör som avser att ändra villkoren för ett avtal som löper tills vidare ska underrätta elanvändaren om ändringen. I underrättelsen ska det finnas information om elanvändarens rätt att säga upp avtalet.

För en konsument får de nya villkoren inte börja tillämpas förrän tidigast två månader efter det att underrättelsen har skickats. För övriga elanvändare får de nya villkoren inte börja tillämpas förrän tidigast två veckor efter det att underrättelsen skickats.

Elanvändare har rätt att välja om underrättelse om ändring av avtal ska ske genom e-post, i faktura eller i samband med fakturering eller på annat sätt som elleverantören tillhandahåller. Om elanvändaren inte valt på vilket sätt underrättelse om ändring ska ske ska elleverantören skicka ett brev till elanvändaren med sådan underrättelse.

13 §

När en prishöjning har skett ska konsumenten underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elleverantören. Det ska framgå när prisändringen trädde i kraft och hur priset ändrats.

Byte av elleverantör eller aggregator

14 §

Ett byte av elleverantör eller aggregator ska genomföras utan särskild kostnad för konsumenter och små företag.

15 §

En elleverantör eller aggregator som har ingått avtal med fast löptid och fast pris med konsumenter och små företag har rätt att ta ut en avgift om konsumenten eller företaget säger upp avtalet i förtid. En elleverantör eller aggregator har rätt att ta ut sådan avgift även för avtal med fast löptid där priset för uppmätta mängder el innehåller en fast och en rörlig del. I övriga fall får elleverantören eller aggregatorn inte ta ut någon avgift av konsumenter eller små företag för uppsägning av avtalet.

Storleken på avgiften enligt första stycket får inte överstiga de direkta ekonomiska förlusterna som den förtida uppsägningen orsakar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om beräkningen av avgiften, elleverantörens och aggregatorns direkta ekonomiska förlust och avgiftens storlek enligt andra stycket.

16 §

Vid byte av elleverantör eller aggregator ska elanvändaren få en slutfaktura inom sex veckor från den dag då den frånträdande elleverantörens leverans upphörde.

Avtal mellan en elanvändare och ett nätföretag

17 §

Ett avtal mellan en elanvändare och ett nätföretag ska innehålla uppgifter om

- 1. nätföretagets namn, adress, telefonnummer och webbplats,*
- 2. nätföretagets åtagande gentemot elanvändaren,*
- 3. när avtalet träffas,*
- 4. var elanvändaren kan finna information om nätföretagets priser och övriga villkor,*
- 5. villkoren för fakturering och betalning,*
- 6. villkoren för uppsägning av avtalet,*
- 7. villkoren för ersättning om nätföretaget inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och*
- 8. hur nätföretaget på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare kundrelaterade information som anges 21 §.*

Installation av nya mätare

18 §

Nätföretag ska se till att elanvändarna får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheterna enligt första stycket.

Gemensamma bestämmelser för elleverantörer och nätföretag

19 §

Ett nätföretag eller en elleverantör får inte missgynna en elanvändare endast på grund av det betalningssätt elanvändaren har valt.

20 §

Om en elleverantör eller ett nätföretag tillämpar ett system med förskottsbetalning för elanvändare, ska detta vara skäligt.

21 §

Elleverantörer och nätföretag som träffar avtal med elanvändare ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

- 1. elanvändarens rättigheter,*
- 2. hur elanvändaren ska gå till väga för att lämna klagomål,*
- 3. vilka organ elanvändaren kan vända sig till för information eller tvistlösning, och*
- 4. oberoende användarrådgivning, där elanvändarna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.*

På elanvändarens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

En elleverantör ska på sin webbplats därutöver lämna sådan information som avses i 8 § första stycket 4-6 och 8-11 samt om villkor för dynamiska priser.

Elleverantörer och nätföretag ska i de fall som anges i första stycket 1–3, i reklam som vänder sig till konsumenter, antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

22 §

Elleverantörer och nätföretag ska ha fastställda rutiner för hanteringen av klagomål från elanvändare.

Fakturering och faktureringsinformation

23 §

Elleverantörer och nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation.

Elleverantörer och nätföretag ska erbjuda elanvändare fakturor i elektronisk form.

24 §

En elleverantörs och ett nätföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig och ange

- 1. det belopp som ska betalas,*
- 2. en uppdelning av beloppet i komponenter,*
- 3. förfallodag,*
- 4. den uppmätta förbrukningen och*
- 5. de aktuella priser som fakturan grundas på.*

Om elleverantören inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning.

Första och andra styckena gäller inte en elleverantör som levererar el till en elanvändare enligt ett avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantör och ett nätföretags faktura ska innehålla och hur fakturan ska utformas.

25 §

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen enligt 24 § första stycket 4 och 5 göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

26 §

En elleverantör och ett nätföretag ska debitera elanvändarna utifrån uppmätta värden minst en gång per kvartal.

27 §

Om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska elanvändaren alltid underrättas om detta i en faktura från elleverantören. Det ska framgå när ändringen träder i kraft och hur priset eller produkten ändras.

Angivande av elens ursprung

28 §

Elleverantörer ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare lämna uppgift om

1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elleverantören sålde under närmast föregående kalenderår, och
2. den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försälda elen har orsakat.

Om elleverantören har köpt el på en elbörs eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit.

De uppgifter som anges i första stycket 2 får lämnas genom hänvisning till referenskällor som är tillgängliga för allmänheten.

Om en elleverantör överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas enligt första stycket 1.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om hur sådana uppgifter som avses i första-fjärde styckena ska beräknas och redovisas för elanvändarna.

29 §

Elproducenter ska offentliggöra de uppgifter som elleverantörer behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 28 § första stycket.

En elleverantör som inte producerar el ska på begäran av andra elleverantörer lämna de uppgifter som de behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 28 § första stycket.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de skyldigheter som anges i första och andra styckena.

Verktyg för att jämföra erbjudanden

30 §

Nätmyndigheten ska tillhandahålla ett verktyg för att jämföra erbjudanden från olika elleverantörer, inkluderat erbjudanden med dynamiska priser.

31 §

Jämförelseverktyget som avses i 30 § ska

- 1. åtminstone omfatta erbjudanden för elanvändare med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kilowattimmar,*
- 2. täcka så stor del av marknaden som möjligt,*
- 3. vara oberoende och säkerställa likabehandling i sökresultat, och*
- 4. innehålla korrekt och aktuell information.*

32 §

Nätmyndigheten får redovisa ytterligare uppgifter om elleverantörer eller erbjudanden i jämförelseverktyget i syfte att underlätta för kunderna och säkerställa att de har tillgång till all relevant information.

33 §

En elleverantör ska till nätmyndigheten lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som elleverantören

tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagspunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om elleverantörens skyldigheter enligt första stycket.

34 §

När en elleverantör har lämnat uppgifter enligt 33 § ska nätmyndigheten säkerställa att uppgifterna registreras i jämförelseverktyget. Tidpunkten för registreringen ska framgå.

35 §

Om en uppgift i jämförelseverktyget är felaktig ska nätmyndigheten begära att elleverantören inkommer med rättelse av uppgifterna inom viss tid. Om någon rättelse inte inkommer ska uppgifterna tas bort av nätmyndigheten.

Nätmyndigheten får i andra fall besluta att ta bort eller rätta uppgifter i jämförelseverktyget om det finns särskilda skäl för det.

36 §

Den jämförelse som görs med verktyget ska vara tydlig och baseras på objektiva kriterier.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om hur jämförelsen enligt första stycket ska göras.

12 kap. Tillsyn m.m.

Tillsynsmyndigheter m.m.

1 §³³

³³ Senaste lydelse enligt lag (2017:19)

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7, 10 och 11 kap. och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

1 a §³⁴

Ärenden om undantag enligt artikel 17.1, 17.2 och 17.3 i förordning (EG) nr 714/2009 prövas av regeringen.

Ärenden om undantag enligt artikel 63.1, 63.2 och 63.3 i förordning (EU) nr 2019/943 prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i första stycket och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 17.5 i förordning (EG) nr 714/2009 ska regeringen meddela beslut efter yttrande från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

I fall som avses i artikel 63.5 i förordning (EU) nr 2019/943 ska regeringen meddela beslut efter yttrande från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

1 b §³⁵

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska det anges att beslutet kan

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana *nätföreskrifter* eller riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EU) 2019/943 ska det

³⁴ Senaste lydelse enligt lag (2011:712)

³⁵ Senaste lydelse enligt lag (2011:712)

komma att *ändras eller* upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

13 kap. Övriga bestämmelser

Överklagande

5 §³⁶

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j, 16, 16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett *transmissionsnät*.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c § får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett *transmissionsnät* eller avser en utlandsförbindelse.

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j, 16, 16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett *överföringssystem*.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c § får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett *överföringssystem* eller avser en utlandsförbindelse.

Ikraftträdande

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.
2. 3 kap. 1 a, 1 m, 10 c och 14 a §§ ska tillämpas från och med den 1 januari 2023.
3. 9 kap. 14 § ska inte tillämpas för avtal som små företag har ingått med en elleverantör före den 1 januari 2021.
4. 5 kap. 12 a och b §§ ska tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2024 eller senare.

³⁶ Senaste lydelse enligt lag (2018:1448)

Förslag till lag om ändring i lagen (2003:436) om effektreserv

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:436) om effektreserv dels att 1 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §³⁷

I denna lag finns kompletterande bestämmelser om kapacitetsmekanismer. Bestämmelser om detta finns även i artikel 20–24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

Den myndighet som enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) har systemansvaret för el (den systemansvariga myndigheten) *har* ansvaret för att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den systemansvariga myndigheten *dels* ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, *dels* ingår avtal om minskad elförbrukning.

Den myndighet som enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) har systemansvaret för el (den systemansvariga myndigheten) *får* som en sista utväg, för att undanröja resurstillräcklighetsproblem, säkerställa att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, ingår avtal om minskad elförbrukning *eller ingår avtal med en ägare av energilagringsanläggning om att ställa ytterligare kapacitet till förfogande.*

Effektreserven ska vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om effektreserven.

1 a §

En anläggning som ingår i effektreserven får inte samtidigt erhålla ersättning från grossistmarknaden för el. En sådan

³⁷ Senaste lydelse enligt lag (2016:422)

*anläggning får inte heller delta på balans-
eller elmarknaderna.*

Ikraftträdande

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för sådana avtal som den systemansvariga myndigheten har ingått före den 1 januari 2020.

Förslag till lag om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263)

Härigenom föreskrivs i fråga om fjärrvärmelagen (2008:263)

dels att 2 och 52 §§ och rubriken närmast före 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 1 a och 5 a §§, av följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Inledande bestämmelser

1 a §

Med fjärrkyleverksamhet avses i denna lag distribution i rörledningar av kallt vatten eller annan bärare av värmeenergi för avkylningsändamål, om en obestämd grupp inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten.

En fjärrkyleverksamhet omfattar även produktion och försäljning av den bärare av värmeenergi som distribueras i rörledningarna, om den som bedriver distributionen av bäraren av värmeenergi även bedriver produktionen och försäljningen.

I denna lag avses med

avtal om fjärrvärme: avtal om distribution i rörledning av en värmebärare för uppvärmning och om försäljning av den distribuerade värmen,

fjärrvärmeföretag: juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet,

fjärrvärmekund: den som ingått ett avtal om fjärrvärme med ett fjärrvärmeföretag,

konsument: fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet,

prima värme: värme från hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning som i anslutningspunkten har en sådan temperatur och sådant tryck att den är möjlig att mata in på framledningen utan att ytterligare värmeenergi eller pumpenergi behöver tillföras.

Prisinformation

I denna lag avses med

avtal om fjärrvärme: avtal om distribution i rörledning av en värmebärare för uppvärmning och om försäljning av den distribuerade värmen,

fjärrvärmeföretag: juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet,

fjärrkyleföretag: juridisk person som bedriver fjärrkyleverksamhet,

fjärrvärmekund: den som ingått ett avtal om fjärrvärme med ett fjärrvärmeföretag,

konsument: fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet,

prima värme: värme från hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning som i anslutningspunkten har en sådan temperatur och sådant tryck att den är möjlig att mata in på framledningen utan att ytterligare värmeenergi eller pumpenergi behöver tillföras.

Prisinformation m.m.

5 a §

Ett fjärrvärmeföretag eller ett fjärrkyleföretag ska se till att uppgifter om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system enkelt finns tillgängliga för kunderna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna information om energiprestanda och andelen förnybar energi till kunden enligt första.

³⁸ Senaste lydelse enligt lag (2014:444)

Tillsyn

52 §

Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag följer bestämmelserna i 5–9, 18–21, 25–29, 31 och 37–43 §§.

Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag följer bestämmelserna i 5–9, 18–21, 25–29, 31 och 37–43 §§ *samt att fjärrkyleföretag följer bestämmelserna i 5 a §.*

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av bestämmelserna. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätfsföretag för el

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätfsföretag för el

dels att rubriken ska ändras till lag (2011:710) om certifiering av systemansvarig för överföringssystem för el,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 1 och 2 §§, 3 kap. 4–9 §§, 4 kap. 3 och 5 §§, samt 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 §³⁹

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *transmissionsnätfsföretag*.

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av *systemansvariga för överföringssystem*.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 51 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

2 kap. Krav på certifiering

1 §⁴⁰

Ett nätföretag får inte bedriva överföring av el för annans räkning genom ett *transmissionsnät* utan certifiering enligt denna lag.

Ett nätföretag får inte bedriva överföring av el för annans räkning genom ett *överföringssystem* utan certifiering enligt denna lag.

2 §⁴¹

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el för annans räkning

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el för annans räkning

³⁹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1449)

⁴⁰ Senaste lydelse enligt lag (2018:1449)

⁴¹ Senaste lydelse enligt lag (2018:1449)

genom ett *transmissionsnät* om kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

genom ett *överföringssystem* om kraven i 3 kap.1 f–1 j och 1 l §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från tredje land, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

3 kap. Certifiering i förhållande till EES-området

Nätmyndighetens slutliga beslut

4 §

Av artikel 3.2 i förordning (EG) nr 714/2009 framgår att nätmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut i fråga om certifiering inom två månader efter mottagandet av ett yttrande från Europeiska kommissionen och att nätmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att *ändras eller* upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Av artikel 51.2 i förordning (EU) 2019/943 framgår att nätmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut i fråga om certifiering inom två månader efter mottagandet av ett yttrande från Europeiska kommissionen och att nätmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Omprovning av certifiering

5 §⁴²

Ett certifierat transmissionsnättsföretag ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

En systemansvarig för överföringssystem som är certifierad enligt denna lag ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om en systemansvarig uppfyller kraven i 3 kap.1 f–1 j och 1 l §§ ellagen (1997:857).

6 §⁴³

Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
3. om det annars finns anledning att anta att *ett transmissionsnättsföretag* inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

1. efter en anmälan enligt 5 §,
2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller
3. om det annars finns anledning att anta att *en systemansvarig för överföringssystem* inte uppfyller kraven i 3 kap.1 f–1 j och 1 l §§ ellagen (1997:857).

7 §⁴⁴

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om *transmissionsnättsföretaget* inte längre uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857).

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om *en systemansvarig för överföringssystem* inte längre uppfyller kraven i 3 kap.1 f–1 j och 1 l §§ ellagen (1997:857).

8 §

Ett omprövningsärende ska handläggas skyndsamt. Om nätmyndigheten inte har meddelat ett beslut i ärendet inom fyra månader från det att en anmälan enligt 5 § eller en begäran från Europeiska kommissionen kom in till myndigheten, ska certifieringen anses bestå.

Om certifieringen inte återkallas vid en prövning enligt första stycket, ska nätmyndigheten utan dröjsmål anmäla detta till Europeiska kommissionen och förse kommissionen med alla relevanta uppgifter i ärendet.

⁴² Senaste lydelse enligt lag (2018:1449)

⁴³ Senaste lydelse enligt lag (2018:1449)

⁴⁴ Senaste lydelse enligt lag (2018:1449)

I artikel 3.2 i förordning (EG) nr 714/2009 finns bestämmelser som gäller nätmyndighetens slutliga beslut i omprövningsärendet.

I artikel 51.2 i förordning (EU) nr 2019/943 finns bestämmelser som gäller nätmyndighetens slutliga beslut i omprövningsärendet.

Begäran om uppgifter

9 §⁴⁵

Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från *ett transmissionsnät*företag eller ett företag som producerar eller handlar med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från *en systemansvarig för överföringssystem* eller ett företag som producerar eller handlar med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

4 kap. Certifiering i förhållande till tredje land

Nätmyndighetens slutliga beslut

3 §

Nätmyndigheten ska meddela ett slutligt beslut i frågan om certifiering inom fyra månader från det att Europeiska kommissionen har tagit emot en begäran enligt 2 §. Om kommissionen, när den utarbetar sitt yttrande, begär in synpunkter från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, en medlemsstat eller berörd part, ska tiden i stället vara sex månader.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att *ändras eller* upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

⁴⁵ Senaste lydelse enligt lag (2018:1449)

Omprovning av certifiering

5 §⁴⁶

Ett transmissionsnätsföretag ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över transmissionsnätsföretaget eller transmissionsnätet.

En systemansvarig för överföringssystem som är certifierad enligt denna lag ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller överföringssystemet.

5 kap. Tillsyn och överklagande

Tillsyn

1 §⁴⁷

Nätmyndigheten utövar tillsyn över att transmissionsnätsföretag följer denna lag.

Nätmyndigheten utövar tillsyn över att lagen följs.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

⁴⁶ Senaste lydelse enligt lag (2018:1449)

⁴⁷ Senaste lydelse enligt lag (2018:1449)

Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1448) om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2018:1448) om ändring i ellagen (1997:857) att punkten 2 i övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2. Den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är *ett transmissionsnätstföretag* eller en juridisk person där *ett sådant företag* har ett bestämmande inflytande får inneha nätkoncessionen trots 2 kap. 10 § andra stycket första meningen. I fråga om en sådan nätkoncession tillämpas inte 2 kap. 18 § första stycket 3.

Föreslagen lydelse.

2. Den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är *en systemansvarig för överföringssystem som innehar nätkoncession för de huvudsakliga befintliga utlandsförbindelserna* eller en juridisk person där *en sådan systemansvarig* har ett bestämmande inflytande får inneha nätkoncessionen trots 2 kap. 10 § andra stycket första meningen. I fråga om en sådan nätkoncession tillämpas inte 2 kap. 18 § första stycket 3.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el

Härigenom föreskrivs i fråga om förordning (1994:1806) om systemansvaret för el att 2 a § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse.

Tillsyn

2 a §⁴⁸

Energimarknadsinspektionen är nationell tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG. Som nationell tillsynsmyndighet fullgör Energimarknadsinspektionen uppgifter som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Energimarknadsinspektionen är nationell tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU. Som nationell tillsynsmyndighet fullgör Energimarknadsinspektionen uppgifter som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

⁴⁸ Senaste lydelse enligt förordning (2018:1568)

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el

dels att 4, 6 d, 9 och 10 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 f §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Definitioner

1 f §

Med mätpunkt för byggnad avses i denna förordning den punkt där gemensam mätning sker för en byggnad enligt 3 kap. 10 c § ellagen.

Mätning

4 §

Mätning av överförd el *skall* ske i

1. inmatningspunkt,
2. uttagspunkt,
3. gränspunkt.

Mätning av överförd el *ska* ske i

1. inmatningspunkt,
2. uttagspunkt,
3. gränspunkt,
4. mätpunkt för byggnad.

Mätningen *skall* avse flödet i

1. inmatningspunkt,
2. uttagspunkt,
3. gränspunkt.

Mätningen *ska* avse flödet i

1. inmatningspunkt,
2. uttagspunkt,
3. gränspunkt,
4. mätpunkt för byggnad.

6 d⁴⁹§

Mätning i en gränspunkt ska avse överförd el under varje timme.

Mätning i en gränspunkt *eller en mätpunkt för byggnad* ska avse överförd el under varje timme.

⁴⁹ Senaste lydelse enligt förordning (2016:352)

9 §⁵⁰

En nätkoncessionshavare ska rapportera resultaten av sina mätningar.

Rapporterna ska visa mätresultaten för varje timme på dygnet och i fråga om

1. inmatningspunkt sändas till

- a) den elproducent som matat in el i inmatningspunkten,
- b) den elleverantör som tagit emot elen i inmatningspunkten,
- c) Affärsverket svenska kraftnät, om mätresultaten avser en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om 1 megawatt eller mer, och

d) kontoföringsmyndigheten för elcertifikat och ursprungsgarantier, om mätresultaten avser el som matas in från en produktionsanläggning som har rätt till tilldelning av elcertifikat enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat eller som har rätt till tilldelning av ursprungsgarantier enligt lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el,

2. den samlade inmatade produktionen uppdelat per typ av elproduktion, elleverantör som tar emot elen och balansansvarig sändas till Affärsverket svenska kraftnät, om mätresultaten avser produktionsanläggningar som var och en levererar en effekt som understiger 1 megawatt,

3. uttagspunkt sändas till

- a) den berörda elanvändaren, och
- b) den elleverantör som levererat el i uttagspunkten,

4. den samlade förbrukningen inom ett schablonberäkningsområde eller inom ett ledningsnät som omfattas av nätkoncession för linje uppdelad per typ av elanvändning, elleverantör och balansansvarig sändas till Affärsverket svenska kraftnät,

5. gränspunkt sändas till den som är nätkoncessionshavare för det angränsande nätet, och

6. samlade flöden i gränspunkter sändas till Affärsverket svenska kraftnät och avse gränspunkter

- a) mellan schablonberäkningsområden,
- b) mellan ett schablonberäkningsområde och ledningsnät som omfattas av nätkoncession för linje, och
- c) mellan ledningsnät med nätkoncession för linje.

Om mätning sker i mätpunkt för byggnad ska uppgifterna enligt första stycket 1–4 endast avse den el som har blivit uppmätt i mätpunkten för byggnaden.

10 §⁵¹

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. rättning och lagring av mätvärden,
2. tidpunkter när rapporter ska sändas,

⁵⁰ Senaste lydelse enligt förordning (2018:1581)

⁵¹ Senaste lydelse enligt förordning (2011:964)

3. utformning av rapporter, *och*
4. förfarandet vid rapportering.

3. utformning av rapporter,
4. förfarandet vid rapportering, *och*
5. *hur de värden som ska rapporteras
enligt 9 § andra stycket ska tas fram.*

Ikraftträdande

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.
2. 4, 6 d och 9 §§ i deras nya lydelse ska tillämpas från och med den 1 januari 2023.

Förslag till förordning om ändring i fjärrvärmeförordningen (2008:526)

Härigenom föreskrivs i fråga om fjärrvärmeförordningen (2008:526) att det ska införas en ny paragraf, 1 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 c §

Energimarknadsinspektionen får meddela föreskrifter om skyldigheten för fjärrvärmeföretag och fjärrkyleföretag att lämna information om energiprestanda och andelen förnybar energi till kunden enligt 5 a § första stycket fjärrvärmelagen (2008:263).

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:714) om certifiering av transmissionsnätetsföretag för el

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2011:714) om certifiering av transmissionsnätetsföretag för el

dels att rubriken ska ändras till förordning (2011:714) om certifiering av systemansvarig för överföringssystem för el, dels att 5 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Certifiering i förhållande till tredje land

Anmälan till Europeiska kommissionen

5 §⁵²

Nätmyndigheten ska anmäla till Europeiska kommissionen, om

1. certifiering begärs av ett företag som kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, om sökanden äger ett sådant överföringssystem som avses i artikel 11 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen, eller annars ansvarar för drift och underhåll av ett sådant system, eller
2. myndigheten får kännedom om en omständighet som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över ett transmissionsnät eller transmissionsnätetsföretag.

1. certifiering begärs av ett företag som kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, om sökanden äger ett sådant överföringssystem som avses i artikel 53 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen, eller annars ansvarar för drift och underhåll av ett sådant system, eller
2. myndigheten får kännedom om en omständighet som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över ett överföringssystem eller en systemansvarig för ett överföringssystem.

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

⁵² Senaste lydelse enligt förordning (2018:1584)

Förslag till förordning om ändring i elförordningen (2013:208)

Härigenom föreskrivs i fråga om elförordningen (2013:208)

dels att 23 § ska upphöra att gälla,

dels att 18, 24, 25, 25 b och 25 c §§, och rubriken närmast före 25 a § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 19 b och c §§, och närmast före 19 c § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Underlag och information om leveranssäkerhet

18 §

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. innehållet i risk- och sårbarhetsanalyser och åtgärdsplaner enligt 3 kap. 9 c § ellagen (1997:857) och om redovisningen och offentliggörandet av dessa,

2. informationen till elanvändarna enligt 3 kap. 9 d § ellagen,

3. skyldighet att rapportera elavbrott till nätmyndigheten, *och*

4. undantag från kraven i 3 kap. 9 c och 9 d §§ ellagen i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el.

3. skyldighet att rapportera elavbrott till nätmyndigheten,

4. undantag från kraven i 3 kap. 9 c och 9 d §§ ellagen i fråga om ledningar som i huvudsak matar in el från anläggningar för produktion av förnybar el, *och*

5. skyldighet att rapportera den tid det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplanerat elavbrott.

Efterfrågefleksibilitet

19 b §

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om systemansvariga för överförings- och distributionssystem skyldighet att lämna uppgifter enligt 3 kap. 16 e § ellagen.

Nätutvecklingsplan

19 c §

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om hur nätutvecklingsplaner enligt 3 kap. 16 f §

ellagen ska tas fram samt vad de ska innehålla

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om systemansvariga för överföringssystemets skyldighet enligt 3 kap. 16 g § ellagen.

Balansansvar m.m.

24 §⁵³

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. offentliggörande av villkor enligt 8 kap. 4 b § ellagen (1997:857),	1. offentliggörande av villkor enligt 8 kap. 4 b § och 9 kap. 4 § ellagen (1997:857),
2. elleverantörers informationsskyldighet enligt 8 kap. 5 § tredje stycket ellagen,	
3. de uppgifter som en underrättelse enligt 8 kap. 8 § andra stycket ellagen ska innehålla, och	
4. elleverantörers skyldighet att lämna uppgifter enligt 8 kap. 11 b § ellagen.	4. elleverantörers skyldighet att lämna uppgifter enligt 9 kap. 33 § ellagen.

Angivande av elens ursprung

25 §

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. hur de uppgifter som avses i 8 kap. 12 § första-fjärde styckena ellagen (1997:857) ska beräknas och redovisas för elanvändarna,	1. hur de uppgifter som avses i 9 kap. 28 § första-fjärde styckena ellagen (1997:857) ska beräknas och redovisas för elanvändarna,
2. skyldigheten för elproducenter att offentliggöra uppgifter enligt 8 kap. 13 § första stycket ellagen, och	2. skyldigheten för elproducenter att offentliggöra uppgifter enligt 9 kap. 29 § första stycket ellagen, och
3. skyldigheten för elleverantörer att lämna uppgifter enligt 8 kap. 13 § andra stycket ellagen.	3. skyldigheten för elleverantörer att lämna uppgifter enligt 9 kap. 29 § andra stycket ellagen.

⁵³ Senaste lydelse enligt förordning (2015:601)

Elleverantörens faktura

Fakturor

25 b §⁵⁴

Nätmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

Nätmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs *och ett nätföretags* faktura ska innehålla.

Kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning

25 c §⁵⁵

Nätmyndigheten

1. prövar frågor om att avvisa handelstjänster enligt artikel 4.6 i kommissionens förordning (EU) 2015/1222 av den 24 juli 2015 om fastställande av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning, i den ursprungliga lydelsen,
2. fördelar röstvärden enligt artikel 9.2 och 9.3 i förordning (EU) 2015/1222, i den ursprungliga lydelsen,
3. tar ställning till förslag om att bibehålla eller ändra en elområdeskonfiguration enligt artikel 32.4 c i förordning (EU) 2015/1222, i den ursprungliga lydelsen,

4. ska ta ställning till den metod och de antaganden som ska användas i processen för översyn av elområden samt om de alternativa elområdeskonfigurationer som ska övervägas enligt artikel 14. 4 och 5 i förordningen (EU) 2019/943,
5. ska till regeringen lämna förslag om fastställande av en tillförlitlighetsnorm enligt artikel 25.2 i förordningen (EU) 2019/943
6. ska till regeringen lämna förslag om godkännande de parametrar som avgör vilken storlek effektreserven ska ha enligt artikel 25.4 i förordningen (EU) 2019/943,

4. utser en sådan enhet som ska hantera tidsavvikelser enligt artikel 68.9 i förordning (EU) 2015/1222, i den ursprungliga lydelsen,

7. utser en sådan enhet som ska hantera tidsavvikelser enligt artikel 68.9 i förordning (EU) 2015/1222, i den ursprungliga lydelsen,

⁵⁴ Senaste lydelse enligt förordning (2017:164)

⁵⁵ Senaste lydelse enligt förordning (2018:1569)

5. bedömer om en händelse ska betecknas som force majeure enligt artikel 72.5 i förordning (EU) 2015/1222, i den ursprungliga lydelsen,
6. godkänner förslag om kostnadsdelning enligt artikel 80.4 i förordning (EU) 2015/1222, i den ursprungliga lydelsen, och
7. fördelar röstvärden enligt artikel 4.2 och 4.3 i kommissionens förordning (EU) 2016/1719 av den 26 september 2016 om fastställande av riktlinjer för förhandstilldelning av kapacitet, i den ursprungliga lydelsen.

8. bedömer om en händelse ska betecknas som force majeure enligt artikel 72.5 i förordning (EU) 2015/1222, i den ursprungliga lydelsen,
9. godkänner förslag om kostnadsdelning enligt artikel 80.4 i förordning (EU) 2015/1222, i den ursprungliga lydelsen, och
10. fördelar röstvärden enligt artikel 4.2 och 4.3 i kommissionens förordning (EU) 2016/1719 av den 26 september 2016 om fastställande av riktlinjer för förhandstilldelning av kapacitet, i den ursprungliga lydelsen.

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:423) om effektreserv

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2016:423) om effektreserv att det ska införas en ny paragraf, 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Miljökrav

6 a §

En anläggning för produktion av el, som tagits i drift senast den 4 juli 2019 och har utsläpp på mer än 550 gram koldioxid från fossilt bränsle per kilowattimme producerad el, inte får ingå i effektreserven.

Vad som anges i första stycket gäller inte för en anläggning som omfattas av åtaganden som gjorts eller avtal som ingåtts före den 1 januari 2020.

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen

dels att 2, 3 och 5 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Uppgifter

2 §⁵⁶

Energimarknadsinspektionen är nationell tillsynsmyndighet och ska, om annat inte är särskilt föreskrivet i lag eller i en annan förordning, fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt

1. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen, och

1. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen, och

2. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/692.

2 a §

Energimarknadsinspektionen ska i samarbete med tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen fullgöra uppgifterna som följer av artikel 62 punkt 1 i direktiv 2019/944 i fråga om tillsyn över det regionala samordningscentret.

Energimarknadsinspektionen ska särskilt samverka med tillsynsmyndigheten i det land där det regionala samordningscentret är beläget i fråga om att utföra de tillsynsåtgärder som följer av artikel 62 punkt 2 i direktiv 2019/944.

⁵⁶ Senaste lydelse enligt förordning (2019:1306)

3 §

Energimarknadsinspektionen fullgör uppgifter som följer av

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, 2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003,	1. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, 2. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,
3. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005, och
4. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 av den 25 oktober 2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi.

5 §

Energimarknadsinspektionen ska 1. följa och analysera utvecklingen på el-, naturgas- och fjärrvärmemarknaderna och föreslå ändringar i regelverk och andra åtgärder som främjar marknadernas funktion, och 2. se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.	Energimarknadsinspektionen ska 1. följa och analysera utvecklingen på el-, naturgas- och fjärrvärmemarknaderna och föreslå ändringar i regelverk och andra åtgärder som främjar marknadernas funktion, 2. se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag, 3. övervaka, och offentliggöra en årsrapport om, de viktigaste aspekterna i utvecklingen av avtal med dynamiska priser, inklusive marknadserbjudanden och inverkan på konsumenternas fakturor, särskilt nivån på prisvolatiliteten, och 4. övervaka marknadsutvecklingen och bedöma de risker som de nya produkterna och tjänsterna kan medföra samt åtgärda missbruk.

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet att det ska införas en ny paragraf, 28 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Effektivt utnyttjande av elnätet

28 a §

Energimarknadsinspektionen får meddela föreskrifter om vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamheten enligt 5 kap. 12 a § ellagen (1997:857).

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2021 och tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2024 eller senare.

1 Inledning

Inom EU pågår ett samarbete med att skapa en energiunion. Energiunionen handlar om att skapa en väl fungerande inre marknad för el och gas inom EU. Målet är att bättre ta tillvara gemensamma energitillgångar, öka leveranssäkerheten, stärka EU:s konkurrenskraft och minska skadlig miljöpåverkan i en alltmer global omvärld. Samarbetet inom EU om energifrågor har pågått i många år. Ett initiativ i detta samarbete var det tredje inre marknadspaketet (2009), vilket syftade till att skapa bättre förutsättningar för den inre marknaden för energi. I det tredje inre marknadspaketet skapades bl.a. en process för att ta fram mer detaljerade regler (EU-förordningar) inom vissa utpekade områden.

Det tredje paketet kompletteras nu genom ren energi-paketet som beslutades i juni 2019. Detta paket syftar till att ytterligare harmonisera elmarknaderna och innehåller bland annat regler om förstärkt konsumentskydd och efterfrågeflexibilitet, regler om nya marknadsaktörer såsom aggregatorer och medborgarenergigemenskaper, reglering av energilager, resurstillräcklighet och kapacitetsmekanismer, samt upprättandet av regionala samordningscentrum (RCC). Vidare utökas Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheters (Acer) ansvar och uppgifter. Slutligen innehåller paketet bestämmelser om riskberedskap.

Rättsakterna som beslutades i juni 2019 kompletteras av energieffektiviseringsdirektivet från 2012 och förnybartdirektivet från december 2018, som också innehåller regler för el- och energimarknaderna.

1.1 Uppdraget

Den 24 februari 2019 fick Ei uppdrag från regeringen att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra elmarknadsdirektivet och lämna författningsförslag i de delar genomförandet kräver bestämmelser i lag och författning. Ei ska inom ramen för uppdraget även analysera vilka åtgärder som krävs i Sverige i anslutning till elmarknadsförordningen, byråförordningen och förordningen om riskberedskap. Om det är nödvändigt med bestämmelser i lag eller förordning ska Ei lämna författningsförslag. I uppdraget ingår inte att fastställa värdet av förlorad last enligt artikel 10 respektive resurstillräcklighet enligt artikel 20 i elmarknadsförordningen. Ei ska vidare inom ramen för uppdraget beakta förnybartdirektivet och nätkoncessionsutredningens⁵⁷ betänkande samt inhämta synpunkter från Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Statens energimyndighet. Uppdraget ska redovisas med en fullständig konsekvensanalys.

Genom ett tilläggsuppdrag fick Ei i maj 2019 regeringsuppdraget att utreda vilka åtgärder som krävs för att genomföra artikel 17, 21, 22 och 24.1 i

⁵⁷ Översyn av regelverket för nätkoncessioner (dir. 2018:06).

förnybartdirektivet.⁵⁸ Ei ska inom ramen för genomförandet av uppdraget beakta arbetet med genomförande av elmarknadsdirektivet. Statens energimyndighet ska bistå Ei med uppdraget som ska vara redovisat till Regeringskansliet senast den 31 januari 2020.

Ei har inom ramen för uppdraget samrått med en extern referensgrupp bestående av Elsäkerhetsverket, Energiföretagen Sverige, Statens energimyndighet, Konkurrensverket, Konsumenternas energimarknadsbyrå, Konsumentverket, Oberoende elhandlare, Svenska kraftnät och Svenskt näringsliv.

Denna rapport är indelad i olika avsnitt. Efter inledningen beskrivs elmarknaden och dess aktörer. Därefter följer en redogörelse för direktivets eller förordningens innehåll med en analys och bedömning av om och i så fall vilka åtgärder som behöver göras. Förslag och överväganden behandlas i ett särskilt avsnitt efter respektive avsnitt med analys. Efter detta följer konsekvensanalys och slutligen författningskommentarer.

Uppdraget har genomförts av en projektgrupp bestående av projektledaren Claes Vendel Nylander, Johan Nordström, Lars Tedebrand, Roger Husblad och Samuel Wahlberg. Projektägare var Göran Morén.

⁵⁸ Direktiv (EU)2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

2 Den svenska elmarknaden

2.1 Elmarknadsreformen

En milstolpe i den svenska elmarknadens historia var den 1 januari 1996 då elmarknadsreformen genomfördes. I och med elmarknadsreformen blev produktion och försäljning av el konkurrensutsatt och svenska elkunder fick därmed möjligheten att själva välja vilken elleverantör de ville ha. Elnäten drevs däremot fortsatt som monopolverksamhet. Monopolet innebar, och innebär än idag, att en elkund är hänvisad till ett visst elnätsföretag som är verksamt där kunden finns. Elmarknadsreformen var först tänkt att träda ikraft redan 1 januari 1995 men sköts upp efter ett regeringsskifte hösten 1994. Syftet med elmarknadsreformen var att genom att öppna elnäten och införa konkurrens i handeln med el bl.a. öka valfriheten för elanvändarna och skapa förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress inom elförsörjningen.⁵⁹ När reformen trädde i kraft krävdes det särskild mätutrustning hos kunden för att det skulle vara möjligt att byta elleverantör. Hösten 1999 försvann dock kravet på särskilda elmätare och möjligheten att byta elleverantör blev därmed en verklighet för alla elkunder i Sverige.

2.2 Med gemensamma regler mot en harmoniserad europeisk elmarknad

2.2.1 Första energipaketet

Sverige gick med i EU 1995. Samma år som avregleringen skedde, 1996, togs det första steget mot en gemensam inre marknad för el inom EU då det första elmarknadsdirektivet, Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el, beslutades.

Elmarknadsdirektivet⁶⁰ innehöll regler om nättillträde och investeringar i ny elproduktionskapacitet. Syftet var att elmarknaden stegvis skulle öppnas samtidigt som allmänhetens tillgång till grundläggande service garanteras. Öppnandet skulle ske genom att varje medlemsland utsåg s.k. berättigade kunder, dvs. kunder som hade rätt att agera på en öppen elmarknad. Marknadsöppningen skulle initialt motsvara minst 25 procent av den samlade förbrukningen i landet. Sex år efter direktivets ikraftträdande skulle marknadsöppningen motsvara cirka en tredjedel av landets samlade elförbrukning. För svenskt vidkommande öppnades marknaden teoretiskt, som angetts ovan, redan 1996 i och med elmarknadsreformen. Det var dock först i slutet av 1999, då hinder i form av kostsam mätutrustning togs bort, som det även i praktiken blev en fullständig marknadsöppning.

⁵⁹ Prop. 1997/98:159, s.14

⁶⁰ Prop. 1997/98:159, s.14

2.2.2 Andra steget - ett reviderat elmarknadsdirektiv.

2003 togs beslut om ett inre marknadspaket genom ett reviderat elmarknadsdirektiv, Europaparlamentets och Rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG. Elmarknadsdirektivet⁶¹ innehöll dels kvantitativa ändringar, om en ökad marknadsöppning, dels kvalitativa ändringar om rättslig åtskillnad för systemoperatörer för överföring och distribution, krav på särredovisning, regler för nättillträde samt inrättandet av en självständig tillsynsmyndighet som i förväg skulle godkänna åtminstone metoderna för tariffsättningen. Därutöver innehöll direktivet vissa nyheter som gäller allmännyttiga tjänster, angivande av elens ursprung, försörjningstrygghet, upphandling av ny kapacitet, regler för anskaffande av el för att täcka nätförluster, rapportering samt handel med tredje land.

2.2.3 Tredje inre marknadspaketet

Det tredje inre marknadspaketet för el beslutades den 13 juli 2009.⁶² Paketet bestod, gällande elmarknaden, av direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG och två förordningar. Syftet med det tredje inre marknadspaketet var att slutföra inrättandet av en gemensam inre marknad för el. Paketet omfattade bl.a. nya och även mer detaljerade åtgärder som skulle främja harmoniseringen och dess effekter. Vidare skapades byrån för samarbete mellan nationella energitillsynsmyndigheter (Agency for the Cooperation of Energy Regulators, Acer). Genom att harmonisera regelverket och främja utvecklandet av gränsöverskridande handel skulle förutsättningar skapas för effektivt fungerande konkurrensutsatta marknader för el och naturgas. Det tredje inre marknadspaketet omfattade åtgärder inom ett flertal områden, däribland åtgärder som syftade till att skapa en mer effektiv åtskillnad mellan transmissionsverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet, bestämmelser som innebar ett utökat konsumentskydd samt ett mer detaljerat regelverk kring de nationella tillsynsmyndigheternas befogenheter och uppgifter. Även behovet av samarbete betonades. Acer fick en mer central roll, framför allt när det gällde regelverket för gränsöverskridande sammanlänknings. I det tredje inre marknadspaketet ingick även, som tidigare nämnts, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003. Genom det tredje inre marknadspaketet skapades den europeiska organisationen Entso för el (ENTSO-E) i syfte att vara ett och samarbetsorgan för de certifierade transmissionsföretagen för el. Uppgifter för ENTSO-E har varit, och är, bl.a. att ta fram nätföreskrifter och investeringsplaner för den inre marknaden för el.

2.2.4 Ren energipaketet

Det fjärde steget mot en harmoniserad europeisk elmarknad och gemensamma regler på elområdet inleddes 2016 genom att Europeiska kommissionen presenterade Ren energipaketet. Inledningsvis kallades Ren energipaketet av vissa även för Vinterpaketet eller fjärde inre marknadspaketet. Ren energipaketet

⁶¹ Prop. 2004/05:62, s. 35-36

⁶² Prop. 2010/11:70, s.48

beslutades 5 juni 2019 och består bl.a. av direktiv och förordning vilka beskrivs närmare i denna rapport.

2.3 Några av de viktigaste aktörerna

Det finns ett stort antal aktörer på elmarknaden. Här berättar vi kortfattat om myndigheter, elproducenter, elnätsföretag, elhandlare och andra intressenter och aktörer.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) är ett statligt affärsverk med flera ansvarsområden. En viktig uppgift för Svenska kraftnät är att förvalta, driva och utveckla det svenska stamnätet där elen transporteras från de stora kraftverken till de regionala elnäten (på de regionala och lokala näten är det sedan de övriga nätföretagen som ansvarar för transporten) och även till utlandsförbindelserna. Eftersom det svenska elnätet är sammankopplat med intilliggande länder sker Svenska kraftnäts verksamhet i samarbete med övriga nordiska och baltiska stamnätsoperatörer. Svenska kraftnät ansvarar också för att upprätthålla kraftbalansen och driftsäkerheten i det svenska elnätet. Svenska kraftnät ser till att det alltid är balans mellan förbrukning och produktion i Sverige och är certifierat som systemansvarig av Ei. Svenska Kraftnät är systemansvarig myndighet i Sverige. Svenska kraftnät upphandlar även den så kallade effektreserven inför varje vinter där förbrukare och producenter kan sälja kapacitet för förbrukningsminskningar eller produktionsökningar. Svenska kraftnät är också myndighet för den svenska elberedskapen och arbetar för att stärka landets elförsörjning för att klara kritiska situationer. Svenska kraftnät bildades 1992 när Statens vattenfallsverk delades upp i Svenska kraftnät och Vattenfall AB.

Elproducenter producerar el och matar in i nätet för transport till elanvändare. El säljs på börsen eller till en större aktör som kan agera på börsen. I Sverige dominerar ett fåtal stora aktörer, men det finns också mindre småskaliga vatten-, vind-, och solenergianläggningar.

Elnätsföretag driver och sköter om elnätet. Ett nätföretag har ett ledningsnät eller i några fall endast enstaka ledningar och ansvarar för drift och underhåll av elnätet. De ansvarar för att elenergin transporteras från elproduktionsanläggningarna till elkunderna. Elnäten drivs som monopol och Ei övervakar och reglerar deras verksamhet. I Sverige finns ca 160 elnätsföretag⁶³. Ett nätföretag är skyldigt att ansluta elektriska anläggningar till ledningen eller ledningsnätet och att överföra el för annans räkning. Ett nätföretag får inte bedriva handel med el och får endast bedriva produktion av el när det behövs för nätverksamheten.

Elhandelsföretag (kallas också elleverantör) handlar och köper el och säljer el till kunder. Ett elhandelsföretag får inte bedriva nätverksamhet. I Sverige finns ca 130 elhandlare för hushållskunder⁶⁴.

Balansansvariga har avtal om balansansvar med Svenska kraftnät vilket innebär ett ekonomiskt ansvar för att tillförd mängd el och uttagen mängd el alltid är i balans i de inmatnings- och uttagspunkter som omfattas av balansansvaret. Ett

⁶³ Mer information om nätföretagen finns på Ei:s webbplats.

⁶⁴ Mer information om elhandlarna och deras utbud finns på Elpriskollen.

elhandelsföretag är skyldigt att se till att någon åtar sig balansansvaret för leveranser i en uttagspunkt, om de inte träffar ett sådant avtal själva.

Aggregatorer, i elmarknadsdirektivet beskrivet som marknadsaktörer som deltar i aggregering, är aktörer som köper in volymer av outnyttjad effekt från elkunder. Det vill säga att en elförbrukare går med på att tillfälligt minska sin elanvändning genom att till exempel viss elektrisk utrustning slås av. Aggregatorn säljer möjligheten att använda effekten på elbörsen, balansmarknaden eller till nätägaren. På så vis behövs inte ytterligare el produceras för att täcka ett tillfälligt högt effektbehov och aggregatorn kan bidra till ökad flexibilitet i elsystemet. Genom att aggregatorn omfördelar laster orsakas obalans hos de aktörer som är balansansvariga. Inslaget med aggregatorer på elmarknaden är en förhållandevis ny företeelse och antalet aggregatorer väntas öka i framtiden då det blir allt vanligare med sk. flexitjänster och med det nya regelverk som träder i kraft i och med införandet av Ren energipaketet.

Börserna tillhandahåller system för fysisk och finansiell handel med grossistenergiprodukter. De vanligaste aktörerna på börserna är elproducenter, elhandlare och större förbrukare.

Större förbrukare är stora företag som är verksamma i elintensiva branscher, till exempel pappersindustrin eller stålverk. Större förbrukare kan ha resurser att själva agera på marknaderna för elkraft men en del går via andra bolag, så kallade portföljförvaltare.

Elanvändare kan vara slutkunder, men också företag som erbjuder tjänster för efterfrågefleksibilitet. En elanvändare måste teckna avtal med nätföretag om rätten att ta ut el och ett avtal med ett elhandelsföretag för leverans av el.

Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer) har i uppdrag att på EU-nivå bistå nationella energitillsynsmyndigheter och att vid behov samordna deras verksamheter. Acer verksamhet har tre huvudområden: att stödja framtagandet av gemensamma bestämmelser och initiativ och där besluta i vissa gemensamma frågor, att lämna yttranden om tioårsplaner för nätutveckling och säkerställa att dessa stämmer med prioriteringar på EU-nivå, och att övervaka marknaderna för grossistenergiprodukter.

Energimarknadsinspektionen (Ei) har tre verksamhetsområden: tillsyn och tillstånd, regelutveckling och kundinformation. Inom området tillsyn och tillstånd ger Ei bland annat tillstånd att bygga elledningar och bereder ansökningar om att få bygga naturgasledning, sätter nätföretagens intäktsramar, prövar skäligheten i anslutningsvillkor och bedriver marknadsövervakning på grossistmarknaderna. I huvudsak grundas Ei:s befogenheter på ellagen (1997:857) och naturgaslagen (2005:403), men även andra lagar och regler, till exempel ett antal EU-förordningar. Inom området regelutveckling gör Ei främst utredningar på uppdrag av regeringen, men Ei kan även på eget initiativ föreslå regeländringar för att förbättra marknadens funktion. Inom området kundinformation driver Ei en webbplats för prisjämförelser på elavtal, elpriskollen.se. Ei har även en telefonlinje dit kunder kan vända sig med frågor kring slutkundsmarknaden.

Konsumenternas energimarknadsbyrå (Energimarknadsbyrån) är en oberoende byrå som ger information och vägledning till konsumenten i frågor som rör el- och naturgasmarknaden. Rådgivningen till konsumenten är kostnadsfri. Byråns uppgift är också att fånga upp konsumentproblem inom energimarknadsområdet och föra dem vidare till berörda myndigheter och företag. Det finns en överenskommelse mellan Ei och Energimarknadsbyrån som innebär att byrån är nationell kontaktpunkt för el- och naturgasmarknaden. Energimarknadsbyrån tillhandahåller Gaspriskollen, en oberoende prisjämförelse för gashandelsavtal. Huvudmän för Energimarknadsbyrån är de tre statliga myndigheterna Konsumentverket, Ei och Statens energimyndighet samt branschföreningarna Energiföretagen Sverige och Energigas Sverige.

Medborgarenergigemenskaper definieras i elmarknadsdirektivet som en juridisk person som

- a) baseras på frivilligt och öppet deltagande och som de facto kontrolleras av medlemmar eller delägare, som är fysiska personer, lokala myndigheter, däribland kommuner, eller små företag,
- b) har som främsta mål är att ge sina medlemmar eller delägare eller det närområde där det är verksamt miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än att generera ekonomisk vinst, och
- c) får delta i produktion, inklusive från förnybara energikällor, distribution och leverans, förbrukning, aggregering, energilagring, energieffektivitetstjänster eller, laddningstjänster för elfordon eller tillhandahålla andra energitjänster till sina medlemmar eller delägare.

Gemenskaper för förnybar energi definieras enligt förnybartdirektivet som en juridisk person

- a) som i enlighet med tillämplig nationell rätt grundas på öppet och frivilligt deltagande, är oberoende, faktiskt kontrolleras av aktieägare eller medlemmar som finns i närheten av de projekt för förnybar energi som ägs och utvecklas av den juridiska personen,
- b) vars aktieägare eller medlemmar är fysiska personer, små och medelstora företag eller lokala myndigheter, inklusive kommuner,
- c) vars främsta syfte är att ge sina aktieägare eller medlemmar eller de lokala områden där den är verksam miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än ekonomisk vinst.

Andra aktörer är energitjänsteföretag, vilka enligt energieffektiviseringsdirektivet är ett företag som levererar energitjänster eller andra tjänster för att förbättra energieffektiviteten i en slutanvändares anläggning.

2.4 Strukturen på elmarknaden i Sverige

Det finns två flöden, ett fysiskt och ett ekonomiskt. Det fysiska flödet, det vill säga elleveransen, går från producenterna via elnätet till kunden. Det ekonomiska flödet går från kunden till producenten via elhandlare och elbörsen (nätägarna får också betalt för nätleveransen).

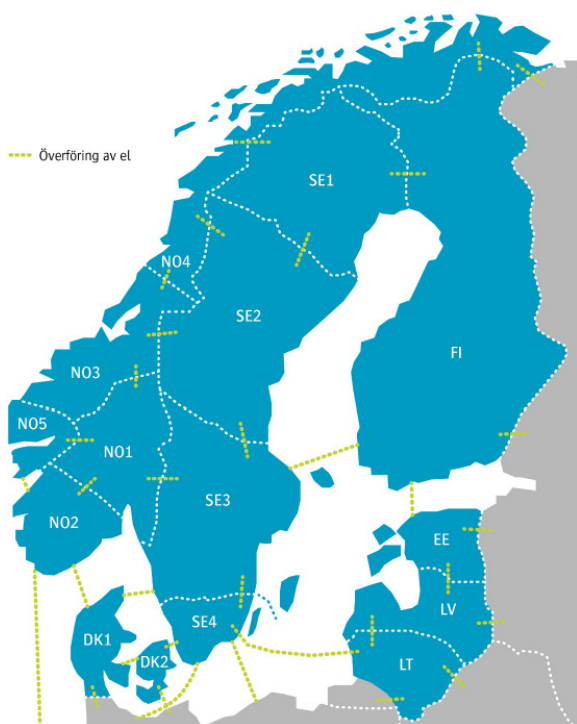
2.4.1 Elområden

På grund av tekniska förhållanden uppstår ibland begränsningar i möjligheten att överföra el mellan landets olika delar och till andra länder.

Överföringsbegränsningar i elnätet brukar benämnas flaskhalsar. Eftersom det alltid kommer att finnas flaskhalsar och på grund av att utbud och efterfrågan av el alltid måste vara i balans behövs metoder för att hantera de situationer då flaskhalsar uppstår. Indelning i elområden är en av de två tillåtna metoderna för att hantera flaskhalsar inom EU.

Den andra metoden är mothandel. Utöver att hantera flaskhalsar bidrar indelningen i elområden också till att, med hjälp av prissignaler, i viss mån styra lokalisering av ny elproduktion och konsumtion samt att styra förstärkningar av stamnätet. Sverige är sedan den 1 november 2011 indelat i fyra elområden. Det nordisk-baltiska området bildar ett sammanhängande marknadsområde och består av femton elområden. Där kan el handlas oberoende av nationsgränser så länge nätens tekniska kapacitet att överföra el räcker till. När denna kapacitet är nådd uppstår överföringsbegränsningar som påverkar priset i de olika elområdena. Vid överföringsbegränsningar används en metod som innebär att marknaden delas upp, så kallad marknadsdelning. Enkelt uttryckt innebär det att handelsområdet delas upp i mindre områden inom vilka inga överföringsbegränsningar finns. Vilka elområden som håller ihop och tillsammans bildar ett mindre område varierar beroende på utbud, efterfrågan och överföringskapacitet. Detta förfarande innebär också att elområden med produktionsöverskott kommer att få lägre priser än elområden med produktionsunderskott när det finns överföringsbegränsningar mellan områdena. Värt att notera är att el kommer att överföras mellan områdena så långt överföringskapaciteten tillåter, även när det nordisk-baltiska handelsområdet delas upp i mindre områden.

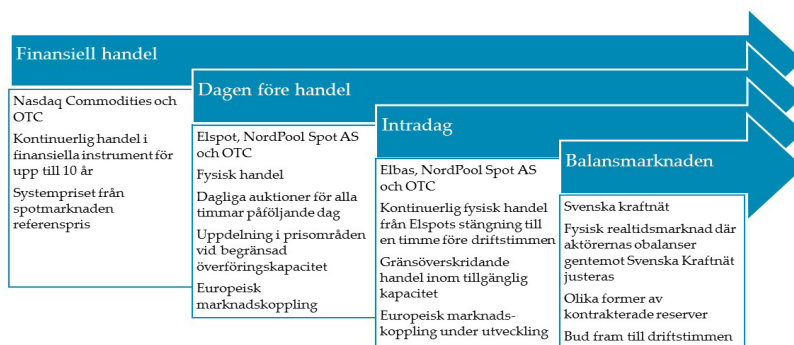
Figur 1 Nordiska och baltiska elområden

2.4.2 Grossistmarknaden för el i Norden och Baltikum

Grossistmarknaden är platsen där el handlas mellan producenter, elhandlare och andra stora elanvändare. Sveriges elmarknad är direkt sammankopplad med Danmark, Norge, Finland, Tyskland och Polen indirekt med i princip hela Europa. Grossistmarknaden består av flera delmarknader beroende på de olika tidshorisonterna där elen handlas. Schematiskt kan dessa beskrivas enligt Figur 2.

Figur 2 De fyra delmarknaderna på grossistmarknaden

Marknaderna beskrivs också mer detaljerat i de följande avsnitten.

2.4.3 Prissäkringsmarknaden

Vid handel med el finns det behov för marknadens aktörer att hantera de ekonomiska riskerna som det medför att priser varierar såväl över tid som mellan olika geografiska områden. Detta är ett behov som finns hos producenter för att kunna säkra sin intäkt på en viss nivå men även hos förbrukare, som vill uppnå en viss nivå av förutsägbarhet i sina framtida elkostnader. Det finns flera sätt att hantera och säkra priset för elleveranserna. För den underliggande risken kring framtida prisnivåer, används på de flesta marknader olika former av finansiella terminskontrakt. Med finansiella avses i detta sammanhang att kontrakten inte är knutna till någon fysisk leverans av energi utan att de endast avräknas ekonomiskt mot ett avräkningspris. Kontrakten kan omfatta olika tidsperioder (till exempel veckor, månader och år) och även ha varierande profil (t ex topp- och baslastkontrakt). Den stora volymen finansiella kontrakt på den nordiska marknaden är knutna till systempriset³ som avräkningspris. För prissäkring av den specifika prissäkringen för ett enskilt elområde används olika typer av instrument i olika delar inom EU. De vanligaste instrumenten i kontinentala Europa för att hantera risken är transmissionsrätter medan risken i Norden huvudsakligen hanteras med så kallade Electricity Price Area Differentials (EPAD). Köparen av ett EPAD-kontrakt prissäkrar skillnaden mellan systempriset och priset i ett specifikt elområde. Det kan till exempel vara det elområde i vilket köparen har sina fysiska åtaganden såsom en elleverans. På samma sätt kan en producent sälja EPAD-kontrakt för att prissäkra sin produktion i ett elområde. I huvudsak sker prissäkring i Sverige och övriga Norden genom att aktörerna handlar med terminskontrakt som i vissa fall kombineras med EPAD. Dessa kontrakt kan handlas bilateralt, via mäklare eller på handelsplatser. För Norden organiserar såväl EEX som Nasdaq Commodities handel med och avräkning av finansiella kontrakt. Kontrakt som handlats bilateralt avräknas i allmänhet hos ett clearinghus. Avräkningen innebär att parterna får clearinghuset som motpart. På

så sätt övertar clearinghuset motpartsrisken. I dagsläget är det möjligt att prissäkra finansiella elkontrakt upp till 10 år framåt i tiden hos Nasdaq Commodities medan EEX erbjuder finansiella kontrakt upp till 6 år framåt i tiden. Handeln sker kontinuerligt och prissätts enligt pay as bid⁴. Att delta i den finansiella marknaden är frivilligt och aktörerna väljer därmed själva vilka kontrakt som är lämpliga att använda för att hantera sin risk.

2.4.4 Dagen före-marknaden

Dagen före-marknaden, ofta kallad spotmarknaden, utgör den huvudsakliga marknaden för planering av morgondagens elleveranser. I dag samarbetar sju elbörser i nordvästra Europa för att beräkna marknadspriser och handelsvolymen för dagen före-handeln. Den beräkningsmetod – priskopplingsalgoritm – som elbörserna använder heter Euphemia⁵. Att elbörserna beräknar börspriser gemensamt innebär att de beräknar flöden över större områden så att tillgänglig produktions- och överföringskapacitet nyttjas på bästa sätt. Börserna turas om att beräkna priserna så att bara en elbörst åt gången beräknar priserna för det gemensamma området. Enligt EU-regler⁶ behöver en elbörst ha tillstånd för att bedriva elbörstverksamhet i ett elområde. Nord Pool och Epex Spot får bedriva elbörstverksamhet i Sverige i nuläget men enbart Nord Pool har en etablerad verksamhet.⁷ Nord Pools dagen före-marknad som också kallas Elspot är marknadsplats för merparten av den fysiska handeln med el i Norden och Baltikum. Ungefär 90 procent av all el som förbrukas i Norden handlas på Nord Pool (och integreras i den EU-gemensamma marknadskopplingen) medan resterande 10 procent handlas med bilaterala avtal. Handeln på dagen före-marknaden går till så att aktörerna lämnar in sina köp- och säljbud till elbörsen senast kl. 12.00. Buden gäller för nästkommande dygn och lämnas för varje hel timme. I buden specificeras hur mycket aktören vill köpa respektive sälja och till vilka priser och i vilka elområden. I nästa steg, när alla buden har kommit in, summerar elbörsen alla bud i en köpstege och en säljstege för respektive timme. Där köp- och säljbud möts etableras marknadspriset och den volym som kommer att köpas och säljas. Alla säljbud som är lägre än det etablerade priset får producera och sälja sin el på marknaden den timmen och alla köpbud över det etablerade priset får köpa el den aktuella timmen. Detta brukar benämnas att köpare och säljare får tillslag och innebär att anläggningar som är beredda att sälja till lågt pris eller oberoende av pris används först och att dyrare bud får tillslag efter behov. Senast kl. 13.00 ska elbörsen publicera priserna för nästkommande dygn. På dagen före-marknaden tillämpas marginalprissättning, vilket betyder att alla aktörer som får tillslag får handla till det etablerade marknadspriset, oavsett sina initiala bud. Det görs ingen skillnad mellan olika produktionsteknologier. Därmed konkurrerar buden på lika villkor oavsett typ av produktion som bjuds in i marknaden.

För att hantera överföringsbegränsningar är elmarknaden indelad i elområden. När handelskapaciteten är tillräcklig mellan elområden blir priset lika i dessa områden och de kommer att bilda ett gemensamt prisområde. När handelskapaciteten inte är tillräcklig uppstår separata prisområden med olika priser. Ett prisområde kan därför bestå av ett eller flera elområden. Handeln på Nord Pools dagen före-marknad har ökat kraftigt sedan 2006. Detta förklaras i stort av ökad bruttobudgivning där aktörerna bjuder in separata köp- och säljbud istället för att bjuda in nettot, eller skillnaden av dessa. Den höga andelen handel

på elbörsen indikerar att aktörerna har ett starkt förtroende för Nord Pools elspotmarknad. Den hittills högsta noteringen var 2014 då 142 TWh såldes på elbörsen jämfört med den totala produktionen om 150 TWh samma år. Det motsvarar 94 procent av all elproduktion i Sverige.

2.4.5 Intradagsmarknaden

Handeln på intradagsmarknaden öppnar kl. 14.00 dagen före och stänger en timme före leveranstimmen. Buden matchas kontinuerligt när en motpart hittas vilket betyder att handeln sker mellan två parter och utan prispåverkan på övriga transaktioner. Intradagsmarknaden är en justeringsmarknad som ger aktörerna möjlighet att handla sig i balans fram till en timme före drifttimmen om förutsättningarna har ändrats efter det att dagen före-marknaden stängt. Exempelvis kan temperaturen ha avvikit från den prognostiserade, vilket påverkar uppvärmningsbehovet och därmed förbrukningen. Intradagsmarknaden används främst av balansansvariga, dvs. de företag som åtagit sig att ta den ekonomiska risken för obalanser på marknaden, även om det inte är ett krav att vara balansansvarig för att få delta på intradagsmarknaden. Volymerna på intradagsmarknaden i Norden är förhållandevis små (4,9 TWh år 2015) i jämförelse med dagen före-marknaden (361 TWh år 2015). På andra europeiska marknader spelar intradagsmarknaden en större roll än i Norden eftersom många aktörer utför en större del av sin handel där.

2.4.6 Balansmarknaden

Svenska kraftnät har tillsammans med de andra nordiska systemansvariga upprättat balansmarknaden för att kunna säkerställa sitt behov av reglerresurser i realtid på ett kostnadseffektivt sätt. Balansmarknaden består av marknadsplatser för automatiska och manuella reserver. Svenska kraftnät upphandlar de automatiska reserverna. Prissättningen för automatiska reserver innehåller två komponenter, en kapacitetsrelaterad och en energirelaterad komponent. Kapacitetsdelen avräknas enligt pay as bid. Marknaden för manuella reserver är den nordiska reglerkraftmarknaden. Till reglerkraftmarknaden lämnas frivilliga bud på upp- och nedreglering. Det är enbart balansansvariga som lämnar bud. På reglerkraftmarknaden tillämpas marginalprissättning när buden avropas av balansskäl. Det betyder att alla aktiverade uppregeringsbud får samma pris som det dyraste aktiverade budet. Aktörer har således ett incitament att precis som på spotmarknaden bjuda in sin produktion till rörlig kostnad/alternativkostnad. När så är fallet ges förutsättning för en kostnadseffektiv allokering av balansresurser. Nedreglering av balansskäl avräknas till lägsta avropade nedregleringsbud. Buden på reglerkraftmarknaden lämnas per reglerobjekt och ska innehålla uppgifter om volym (MW), pris (EUR/MWh), information om geografiskt läge och hur snabbt ett avropat bud kan vara fullständigt aktiverat. Reglerobjekten kan vara i form av produktionsresurser eller förbrukning. Buden rangordnas i prisordning och de billigaste åtgärderna avropas först. Den nuvarande ordningen innebär att de minsta bud som får läggas uppgår till 5 MW (i elområde SE4) eller 10 MW (i elområdena SE1, SE2 och SE3). Buden kan aggregeras till ett reglerobjekt inom ett elområde i de fall de understiger minsta tillåtna budstorlek. Som jämförelse kan nämnas att minsta budstorlek på dagen före- och intradagsmarknaderna är 0,1 MW. Det högsta tillåtna priset för uppregeringsbud är 5 000 EUR/MW.¹¹ Ibland måste undantag göras på grund av överföringsbegränsningar eller den tid som behövs tills resursen är fullt aktiverad. Avsteg från principen "lägsta bud först"

benämns specialreglering. De bud som avropats som specialreglering blir inte prissättande på reglerkraftmarknaden och avräknas enligt pay as bid. De priser som etableras för upp-, respektive nedreglering, används i den efterföljande balansavräkningen.

2.5 För rapporten relevanta lagar och förordningar

Ellagen (1997:857)

Ellagen innehåller regler om nätkoncession, nätverksamhet, elhandel, systemansvar och balansansvar, kund- och konsumentbestämmelser och reglerar tillsammans med den EU-lagstiftning som har direkt effekt i allt väsentligt den svenska elmarknaden.

Elförordningen (2013:208)

I elförordningen finns kompletterande bestämmelser till ellagen när det gäller bl.a. nätkoncession, underlag och information om leveranssäkerhet, ersättning vid inmatning av el, upprättande av en övervakningsplan för nätföretag och rätt till uppgifter om nättariffer.

Lagen (1994:1776) om skatt på energi

I lagen om skatt på energi regleras skatter på bränsle och el. El som förbrukas i Sverige är som huvudregel skattepliktig. Vid tillämpningen av lagen gäller även förordningen (2010:178) om skatt på energi.

Elberedskapslagen (1997:288)

Elberedskapslagen innehåller bestämmelser om skyldighet att vidta beredskapsåtgärder inom elsektorn. Bestämmelserna gäller för elproducenter, elhandelsföretag och nätföretag.

Förordningen (1997:294) om elberedskap

I förordningen finns bestämmelser som ansluter till elberedskapslagen.

Lagen (2003:436) om effektreserv

I ett elsystem måste tillförseln av el vid varje tidpunkt vara lika stor som uttaget av el. Det finns alltid en risk för att elförbrukningen ska bli så stor att det inte finns tillräcklig momentan produktions och importkapacitet. Det är i sådana situationer som brist på el vid ett givet ögonblick, s.k. effektbrist, uppstår. Lagen (2003:436) om effektreserv har införts med hänsyn till den risk för effektbrist som kan finnas i extrema situationer. I lagen ges Svenska kraftnät i uppdrag att upphandla en effektreserv. När det uppstår effektbrist i elsystemet kan effektreserven aktiveras för att upprätthålla balansen mellan tillförsel och uttag av el.

I förordningen (2016:423) om effektreserv

I förordningen finns bestämmelser som ansluter till lagen om effektreserv

Lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

Lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar innehåller bestämmelser om särskild förvaltning och om inlösen av elektriska anläggningar. Åtgärder enligt lagen kan bli aktuella om ett nätföretag inte fullgör sina skyldigheter enligt ellagstiftningen.

Lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el

Lagen om ursprungsgarantier för el syftar till att säkerställa att den som producerar el ska ha rätt att få ursprungsgarantier utfärdade som visar den producerade elens ursprung. Bestämmelser i anslutning till lagen finns i förordningen (2010:853) om ursprungsgarantier för el.

Lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnättsföretag för el

Ett transmissionsnättsföretag får inte bedriva överföring av el i stamledningar utan certifiering enligt lagen om certifiering av transmissionsnättsföretag för el. Certifieringens syfte är att säkerställa att transmissionsnättsföretaget uppfyller kraven på åtskillnad i förhållande till företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Förordningen (2011:714) om certifiering av transmissionsnättsföretag för el

I förordningen finns bestämmelser som ansluter till lagen.

Systemansvarförordningen (1994:1806)

Förordningen om systemansvaret för el, som i det följande kallas systemansvarförordningen, innehåller föreskrifter som ansluter till ellagen när det gäller det övergripande systemansvaret och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. I förordningen finns bestämmelser bl.a. om balansansvarigas skyldigheter. Redovisningsförordningen I ellagen finns bestämmelser om redovisning av nätverksamhet och revision. Det krävs bl.a. att nätverksamhet ska redovisas skilt från annan verksamhet ekonomiskt. Regeringen har meddelat närmare föreskrifter i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet, som i det följande kallas redovisningsförordningen.

Förordningen (1995:1296) om vissa avgifter på elområdet

Förordningen innehåller bestämmelser om avgifter för att finansiera verksamhet vid Elsäkerhetsverket (elsäkerhetsavgift), Energimarknadsinspektionen (nätövervakningsavgift) och Svenska kraftnäts verksamhet enligt elberedskapslagen (elberedskapsavgift).

Mätförordningen Ett nätföretag är enligt bestämmelser i ellagen skyldigt att mäta mängden överförd el och att rapportera resultaten av mätningarna till bl.a. elanvändare och elhandelsföretag. I förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el, den s.k. mätförordningen, finns föreskrifter som ansluter till ellagens bestämmelser.

Förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857)

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätconcession). Regeringen får dock meddela föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession. Sådana föreskrifter finns i förordningen om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen, den s.k. IKN-förordningen.

Förordningen (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare

I förordningen finns bestämmelser om planering och framtagande av underlag för att styra el till samhällsviktiga elanvändare i en situation där överföring av el

måste begränsas eller avbrytas för att Svenska kraftnät ska kunna utöva systemansvaret.

Förordningen (2014:1064) om intäktsram för elnätsföretag

Förordningen om intäktsram för elnätsföretag, som i det följande kallas intäktsramsförordningen, innehåller föreskrifter i anslutning till ellagens bestämmelser om intäktsram. Elnätsföretagens intäkter är reglerade och föremål för en särskild förhandsprövning som innebär att de samlade intäkter som ett nätföretag högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod ska rymmas inom en intäktsram.

Förordning (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el

I mätförordningen finns bland annat regler om funktionskrav för mätare.

EU-lagstiftningen

Energieffektiviseringsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, som har bäring på vissa bestämmelser i det nya lagstiftningspaketet.

Förnybarhetsdirektivet

Direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor. Regeringsuppdraget omfattar artiklarna 17, 21, 22 och 24 i detta direktiv.

Tredje paketet, inre marknad för energi genom nya förordningar

Idag finns en gemensam marknad för el och gas inom EU. Det tredje inre marknadspaketet beslutades år 2009.

Elmarknadsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG) sätter upp gemensamma regler för produktion, överföring, distribution och leverans av el, samt bestämmelser om konsumentskydd. Elmarknadsdirektivet innehåller därför bland annat regler för elsektorns organisation och funktion, öppet tillträde till marknaden, kriterier och förfaranden som ska tillämpas för anbud, för beviljande av tillstånd och för driften av system. Tillsynsmyndigheternas oberoende betonas i elmarknadsdirektivet.

Elmarknadsförordningen (Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.) Förutom bestämmelser som har direkt effekt gav elmarknadsförordningen förutsättningar för kommissionen att besluta om förordningar (nätkoder) och riktlinjer. Riktlinjerna förutsätter i sin tur att marknads aktörer gemensamt tar fram metoder och villkor som tillsynsmyndigheter har att besluta om. De områden inom vilka regler kan tas fram genom beslut av tillsynsmyndigheterna är bland annat driftsäkerhet, anslutning till näten, balanshantering och kapacitetstilldelning.

En del metoder och villkor är beslutade, men det kommer att ta tid innan alla metoder och villkor som ska beslutas är prövade och genomförda. Det är tillsynsmyndigheterna, transmissionsnätsföretagen och NEMO som deltar i

framtagandet av metoder och villkor enligt förordningarna. När metoder och villkor är beslutade är det den nationella tillsynsmyndigheten som kan agera och se till att metoderna och villkoren efterlevs.

Byråförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter innehåller bestämmelser om Acer och dess ansvar och arbetsuppgifter.

Förnybarhetsdirektivet 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG.

CACM Kommissionens förordning (EU) 2015/1222 av den 24 juli 2015 om fastställande av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning

FCA Kommissionens förordning (EU) 2016/1719 av den 26 september 2016 om fastställande av riktlinjer för förhandstilldelning av kapacitet

EB Kommissionens förordning (EU) 2017/2195 av den 23 november 2017 om fastställande av riktlinjer för balanshållning avseende el

RfG Kommissionens förordning (EU) 2016/631 av den 14 april 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av generatorer

DCC Kommissionens förordning (EU) 2016/1388 av den 17 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter för anslutning av förbrukare

HVDC Kommissionens förordning (EU) 2016/1447 av den 26 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av system för högspänd likström och likströmsanslutna kraftparksmoduler

SO Kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem

ER Kommissionens förordning (EU) 2017/2196 av den 24 november 2017 om fastställande av nätföreskrifter för nödsituationer och återuppbyggnad avseende elektricitet

GDPR

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). I förordningen finns bestämmelser om skydd för fysiska personer med avseende på behandlingen av personuppgifter och om det fria flödet av personuppgifter. Förordningen skyddar fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter. I syftet till förordningen anges även att det fria flödet av personuppgifter inom unionen varken får begränsas eller förbjudas av skäl som rör skyddet för fysiska personer med avseende på behandlingen av personuppgifter.

3 Direktiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU

3.1 Inledning

Ett EU-direktiv är ett regelverk som sätter upp mål som ska uppnås, men lämnar åt medlemsländerna att utforma sina egna detaljerade nationella regler. Ett EU-direktiv måste därför implementeras i nationell lagstiftning.

I detta kapitel redovisas det huvudsakliga innehållet i elmarknadsdirektivet. I kapitlet redovisas även Ei:s analys av hur den nuvarande svenska lagstiftningen stämmer överens med direktivet. Om Ei bedömer att en artikel inte kräver några åtgärder görs ingen ytterligare analys beträffande den artikeln.

Elmarknadsdirektivet ersätter direktiv 2009/72/EG. Det nya direktivet innehåller en hel del bestämmelser som i sak är oförändrade jämfört med det tidigare direktivet. I dessa delar gör Ei samma bedömning som regeringen tidigare gjort vid genomförandet av direktiv 2009/72/EG, såvida inte det särskilt framkommit att det är nödvändigt med kompletterande lagstiftning för att uppfylla kraven i direktivet.

I elmarknadsdirektivet finns även bestämmelser som inte är obligatoriska för medlemsstaterna att införa utan överlämnar till medlemsstaterna att avgöra om de bör införlivas i nationell lagstiftning. Direktivet lämnar således i dessa delar det fritt för medlemsstaterna att inför nationella regler eller välja att inte genomföra direktivet i de delarna.

3.2 Ingressen

Det nya omarbetade elmarknadsdirektivet är en del av det lagstiftningspaket som kallas Ren energipaketet (Clean Energy Package). Syftet med paketet är att EU ska vara ledande i omställningen till ren energi.

Det övergripande syftet med direktivet är att skapa en inre marknad för el genom att organisera elmarknaderna över nationsgränser. Gränsöverskridande sammanlänknings ska prioriteras för att integrera marknaderna. Målet är att uppnå en konkurrensutsatt och effektiv europeisk elmarknad som ska leda till bättre priser och en säkrad och tryggad elförsörjning inom EU. Genom direktivet ska elmarknaden anpassas till omställningen mot förnybar energi.

Genom direktivet ska kundernas ställning stärkas ytterligare. Kunderna ska genom ny teknik och energitjänsteföretag kunna delta fullt ut i energiomställningen och bli mer aktiva på elmarknaden. De ska ha rätt till tillgång till information i nära realtid om t.ex. sin energiförbrukning, genom att införa

smarta mätare, för att bli medvetna om detta och därigenom främja energieffektiva lösningar. Konsumenterna ska också ha tillgång till tydlig information om sina rättigheter. Det ska finnas möjligheter för konsumenter att göra prisjämförelser och avgifterna för att byta elleverantör och tiden det tar att genomföra ett byte ska begränsas.

Direktivet syftar till att organisera elmarknaderna på ett mer flexibelt sätt och möjliggöra för alla marknadsaktörer, inklusive producenter av förnybar energi, energitjänsteföretag, medborgerliga energiinitiativ såsom medborgarenergigemenskaper, energilagring och flexibilitetstjänster såsom aggregatorer. Reglerna i direktivet ska bidra till att skapa gynnsamma villkor för elfordon av alla slag t.ex. genom införande av allmänt tillgängliga laddningsstationer.

Bestämmelserna i direktivet om systemansvariga syftar bl.a. till att dessa effektivt ska integrera elproduktion från förnybara källor. I detta syfte ska incitament ges, nätutvecklingsplaner införas och utvecklingen av energilagransanläggningar främjas. Kraven på åtskillnad stärks ytterligare.

För att den inre marknaden för el ska fungera korrekt ska tillsynsmyndigheten vara fullständigt oberoende av övriga offentliga och privata intressen och kunna fatta självständiga beslut i alla relevanta tillsynsfrågor. Tillsynsmyndigheterna i medlemsstaterna ska kunna samarbeta med varandra och med Acer.

3.3 Kapitel I – Syfte och definitioner

Kapitel I i elmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om syfte (artikel 1) och definitioner (artikel 2).

3.3.1 Artikel 1 – Syfte

I detta direktiv fastställs gemensamma regler för produktion, överföring, distribution, energilagring och leverans av el, samt bestämmelser om konsumentskydd, i syfte att skapa verkligt integrerade, konkurrensutsatta, konsumentorienterade, flexibla, rättvisa och transparenta elmarknader i unionen.

Genom att utnyttja fördelarna med en integrerad marknad syftar detta direktiv till att säkerställa överkomliga, transparenta energipriser och energikostnader för konsumenterna, en hög grad av försörjningstrygghet och en smidig övergång till ett hållbart koldioxidsnålt energisystem. Det innehåller grundläggande regler för hur unionens elsektor ska organiseras och fungera, särskilt regler om konsumentinflytande och konsumentskydd, öppet tillträde till den integrerade marknaden, tredje parts tillträde till överförings- och distributionsinfrastruktur, samt krav avseende åtskillnad och regler om oberoende för tillsynsmyndigheter i medlemsstaterna.

Detta direktiv fastställer även former för samarbete mellan medlemsstater, tillsynsmyndigheter och systemansvariga för överföringssystem för att åstadkomma en fullständigt sammanlänkad inre marknad för el som ökar integrationen av el från förnybara energikällor, fri konkurrens och försörjningstrygghet.

Bedömning

Direktivets syfte överensstämmer i huvudsak med den svenska ellagens syfte (jfr prop. 2010/11:70 s. 49). Några genomförandeåtgärder behövs därför inte i detta avseende.

3.3.2 Artikel 2 – Definitioner

I detta direktiv avses med

1. *kund*: en grossist eller slutkund av el.
2. *grossist*: en fysisk eller juridisk person som köper el i syfte att återförsälja den inom eller utanför det system i vilket personen är etablerad.
3. *slutkund*: en kund som köper el för eget bruk.
4. *hushållskund*: en kund som köper el för sin egen hushållsförbrukning och inte för kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet.
5. *icke-hushållskund*: en fysisk eller juridisk person, inklusive producenter, industrikunder samt företag, små och medelstora företag och grossister, som köper el som inte är avsedd för egen hushållsförbrukning.
6. *mikroföretag*: ett företag med färre än 10 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 2 miljoner EUR.
7. *små företag*: företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 10 miljoner EUR.
8. *aktiv kund*: en slutkund, eller en grupp av samarbetande slutkunder, som förbrukar eller lagrar el som producerats inom den egna fastigheten vilken är belägen inom ett avgränsat område, eller, om en medlemsstat tillåter detta, på en annan plats, eller som säljer egenproducerad el eller deltar i flexibilitets- eller energieffektivitetssystem, förutsatt att dessa verksamheter inte är deras huvudsakliga kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.
9. *elmarknader*: elmarknader, inklusive OTC-marknader och elbörser, marknader för handel med energi, kapacitet, balanstjänster och stödtjänster inom alla tidsramar, däribland terminsmarknader, dagen före-marknader och intradagsmarknader.
10. *marknadsaktör*: marknadsaktör enligt definitionen i artikel 2.25 i förordning (EU) 2019/943.
11. *medborgarenergigemenskap*: en juridisk person som
 - a) baseras på frivilligt och öppet deltagande och som de facto kontrolleras av medlemmar eller delägare, som är fysiska personer, lokala myndigheter, däribland kommuner, eller små företag,

b) har som främsta mål är att ge sina medlemmar eller delägare eller det närområde där det är verksamt miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än att generera ekonomisk vinst, och

c) får delta i produktion, inklusive från förnybara energikällor, distribution och leverans, förbrukning, aggregering, energilagring, energieffektivitetstjänster eller, laddningstjänster för elfordon eller tillhandahålla andra energitjänster till sina medlemmar eller delägare.

12. *leverans*: försäljning, inbegripet återförsäljning, av el till kunder.

13. *avtal om leverans av el*: ett avtal om leverans av el, men som inte inbegriper elderivat.

14. *elderivat*: ett finansiellt instrument som anges i punkt 5, 6 eller 7 i avsnitt C i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU (16) och som avser el.

15. *avtal med dynamiska elpriser*: ett avtal om leverans av el mellan en leverantör och en slutkund som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna med intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden.

16. *uppsägningsavgift*: varje typ av avgift som en leverantör eller en marknadsaktör som deltar i aggregering debiterar en kund till följd av uppsägning av ett avtal om leverans av el eller ett tjänsteavtal.

17. *avgift för byte av leverantör*: varje typ av avgift för att byta leverantör eller den marknadsaktör som deltar i aggregering, inklusive uppsägningsavgifter, som en leverantör eller en marknadsaktör som deltar i aggregering eller en systemansvarig direkt eller indirekt debiterar en kund.

18. *aggregering*: en funktion som fullgörs av en fysisk eller juridisk person som kombinerar flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på alla slags organiserade elmarknader.

19. *oberoende aggregator*: en marknadsaktör som deltar i aggregering och som inte är ansluten till kundens leverantör.

20. *efterfrågefleksibilitet*: förändringar i belastningen i fråga om el från slutkunder, jämfört med deras normala eller nuvarande konsumtionsmönster, som svar på marknadssignaler, inbegripet som svar på tidsvarierande elpriser eller ekonomiska incitament, eller som svar på antagandet av slutkundens bud om att sälja efterfrågeminskning eller -ökning till ett visst pris på organiserade marknader enligt definitionen i artikel 2.4 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 (17), enskilt eller genom aggregering.

21. *faktureringsinformation*: informationen på en slutkunds faktura, med undantag för en betalningsbegäran.

22. *traditionell mätare*: en analog eller elektronisk mätare som inte både kan sända och ta emot uppgifter.
23. *smarta mätarsystem*: ett elektroniskt system som kan mäta el som tillförs nätet eller elförbrukningen, tillhandahålla mer information än en traditionell mätare och som kan sända och ta emot uppgifter för informations-, övervaknings- och kontrolländamål genom någon form av elektronisk kommunikation.
24. *driftskompatibilitet*: i samband med smarta mätare, förmågan hos två eller flera energi- eller kommunikationsnät, -system, -anordningar, -tillämpningar eller -komponenter att samverka samt att utbyta och använda information för att utföra önskade funktioner.
25. *avräkningsperiod för obalanser*: avräkningsperiod för obalanser enligt definitionen i artikel 2.15 i förordning (EU) 2019/943.
26. *nära realtid*: i samband med smarta mätare, en kort period, vanligtvis några sekunder eller högst den period för avräkning av obalanser som tillämpas på den nationella marknaden.
27. *bästa tillgängliga teknik*: i samband med dataskydd och datasäkerhet i en miljö med smarta mätare, den effektivaste, mest avancerade och praktiskt lämpliga teknik för att, i princip, ge förutsättningarna för att uppfylla unionens regler för dataskydd och säkerhet.
28. *distribution*: transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans.
29. *systemansvarig för distributionssystem*: en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, säkerställande av underhåll av och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på distribution av el.
30. *energieffektivitet*: förhållandet mellan, å ena sidan, produktionen av prestanda, tjänster, varor eller energi och, å andra sidan, mängden tillförd energi.
31. *energi från förnybara energikällor eller förnybar energi*: energi från förnybara, icke-fossila energikällor, nämligen vindenergi, solenergi (termisk solenergi och fotovoltaisk solenergi) och geotermisk energi, omgivningsenergi, tidvattensenergi, vågenergi och annan havsenergi, vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsverk samt biogas.
32. *distribuerad produktion*: produktionsanläggningar som är anslutna till distributionssystem.
33. *laddningsstation*: ett gränssnitt där ett elfordon i taget kan laddas eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut.

34. *överföring*: transport av el i sammanlänkade system med högspänningsnät samt nät med extra hög spänning för tillhandahållande till slutkunder eller distributörer, men inte leverans.

35. *systemansvarig för överföringssystem*: en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänkningar till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

36. *systemanvändare*: en fysisk eller juridisk person som levererar till eller får leveranser från ett överföringssystem eller distributionssystem.

37. *produktion*: framställning av el.

38. *producent*: en fysisk eller juridisk person som framställer el.

39. *sammanlänkning*: utrustning som används för sammanlänkning av elsystem.

40. *sammanlänkat system*: ett antal överförings- och distributionssystem som kopplas samman med hjälp av en eller flera sammanlänkningar.

41. *direktledning*: antingen en elledning som kopplar samman en enskild produktionsplats med en enskild kund, eller en elledning som kopplar samman en producent och en elleverantör så att dessa direkt kan försörja sina egna fastigheter, dotterbolag och kunder.

42. *litet enskilt system*: ett system som hade en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996, där mindre än 5 % av årsförbrukningen erhålls genom sammanlänkning med andra system.

43. *litet sammanlänkat system*: ett system som hade en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996, där mer än 5 % av årsförbrukningen erhålls genom sammanlänkning med andra system.

44. *överbelastning*: överbelastning enligt definitionen i artikel 2.4 i förordning (EU) 2019/943.

45. *balansering*: balansering enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2019/943.

46. *balansenergi*: enligt definitionen i artikel 2.11 i förordning (EU) 2019/943.

47. *balansansvarig part*: balansansvarig part enligt definitionen i artikel 2.14 i förordning (EU) 2019/943.

48. *stödtjänst*: en tjänst som behövs för driften av ett överförings- eller distributionssystem, inbegripet balansering och icke-frekvensrelaterade stödtjänster men inte inbegripet hantering av överbelastning.

49. *icke-frekvensrelaterad stödtjänst*: en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och till ö-drift.

50. *regionalt samordningscentrum*: ett regionalt samordningscentrum som inrättas enligt artikel 35 i förordning (EU) 2019/943.

51. *helt integrerade nätkomponenter*: nätkomponenter som är integrerade i överförings- eller distributionssystemet, däribland lagringsanläggningar, och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet, och inte för balansering eller hantering av överbelastning.

52. *integrerat elföretag*: ett vertikalt integrerat företag eller horisontellt integrerat företag.

53. *vertikalt integrerat företag*: ett elföretag eller en grupp av elföretag där samma person eller personer direkt eller indirekt har rätt att utöva kontroll och där det berörda företaget eller den berörda företagsgruppen bedriver verksamhet inom minst ett av områdena överföring eller distribution och minst ett av områdena produktion eller leverans.

54. *horisontellt integrerat företag*: ett elföretag som bedriver verksamhet inom minst ett av områdena produktion för försäljning, överföring, distribution eller leverans samt en annan verksamhet utan anknytning till el.

55. *anknutet företag*: ett anknutet företag enligt definitionen i artikel 2.12 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU (18), och ett företag som tillhör samma aktieägare.

56. *kontroll*: rättigheter, avtal eller andra medel som, antingen var för sig eller tillsammans och med hänsyn till alla faktiska eller rättsliga förhållanden, ger möjlighet att utöva ett avgörande inflytande på ett företag, särskilt genom

a) äganderätt eller nyttjanderätt till ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,

b) rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande på sammansättningen av ett företags organ och organens omröstningar eller beslut.

57. *elföretag*: en fysisk eller juridisk person, med undantag för slutkunder, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, aggregering, efterfrågefleksibilitet, energilagring, leverans eller inköp av el och som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter.

58. *tillförlitlighet*: både leverans- och försörjningstrygghet i fråga om el och teknisk säkerhet.

59. *energilagring*: i elsystemet en uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället, eller omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande återomvandlingen av den energin till elenergi eller användningen som en annan energibärare.

60. *energilagringsanläggning*: en anläggning i elsystemet där energi lagras.

Bedömning

Artikeln innehåller 60 definitioner. Direktiv 2009/72/EG innehöll 35 definitioner. Det är 31 stycken nya definitioner och dessa framgår av tabellen nedan. Sex definitioner (6 stycken) från direktiv 2009/72/EG finns inte med i det nya elmarknadsdirektivet. Dessa är punkt 12 – berättigad kund, punkt 16 – ekonomisk rangordning, punkt 24 – anbudsförfarande, punkt 25 – långtidsplanering, punkt 27 – enskilt mikrosystem samt punkt 29 - styrning av energieffektivitet/energiefterfrågan.

Nya direktivet	Direktiv 2009/72/EG
1. kund	Punkt 7
2. grossist	Punkt 8
3. slutkund	Punkt 9 (slutförbrukare)
4. hushållskund	Punkt 10
5. icke-hushållskund	Punkt 11
6. mikroföretag	
7. små företag	
8. aktiv kund	
9. elmarknader	
10. marknadsaktör	
11. medborgarenergigemenskap	
12. leverans	Punkt 19 (leverans eller handel)
13. avtal om leverans av el	Punkt 32
14. elderivat	Punkt 33
15. avtal med dynamiska priser	
16. uppsägningsavgift	
17. avgift för byte av leverantör	
18. aggregering	
19. oberoende aggregator	
20. efterfrågefleksibilitet	
21. faktureringsinformation	
22. traditionell mätare	
23. smarta mätarsystem	
24. driftskompatibilitet	
25. avräkningsperiod för obalanser	
26. nära realtid	
27. bästa tillgängliga teknik	
28. distribution	Punkt 5

29. systemansvarig för distributionssystem	Punkt 6
30. energieffektivitet	
31. energi från förnybara energikällor eller förnybar energi	Punkt 30 (förnybara energikällor)
32. distribuerad produktion	Punkt 31
33. laddningsstation	
34. överföring	Punkt 3
35. systemansvarig för överföringssystem	Punkt 4
36. systemanvändare	Punkt 18
37. produktion	Punkt 1
38. producent	Punkt 2
39. sammanlänkning	Punkt 13
40. sammanlänkat system	Punkt 14
41. direktledning	Punkt 15
42. litet enskilt system	Punkt 26
43. litet sammanlänkat system	
44. överbelastning	
45. balansering	
46. balansenergi	
47. balansansvarig part	
48. stödtjänst	Punkt 17
49. icke-frekvensrelaterad stödtjänst	
50. regionalt samordningscentrum	
51. helt integrerade nätkomponenter	
52. integrerat elföretag	Punkt 20
53. vertikalt integrerat företag	Punkt 21
54. horisontellt integrerat företag	Punkt 23
55. anknutet företag	Punkt 22
56. kontroll	Punkt 34
57. elföretag	Punkt 35
58. tillförlitlighet	Punkt 28
59. energilagring	
60. energilagringsanläggning	

Vissa av definitionerna överensstämmer med de definitioner som återfinns i ellagen. I förslaget till elmarknadslag (Ds 2017:44) har ellagens terminologi setts över. En del anpassningar till terminologin har redan införts, såsom definitionen av transmissionsnät i 1 kap. 4 a § ellagen.

Det är inte nödvändigt att översätta direktivets samtliga definitioner till svensk lagstiftning. I de fall direktivet kräver genomförandeåtgärder beaktas relevanta definitioner i det avseendet och de definitioner som därvid bedöms behövas införas. Således behandlas de nya definitionerna som har betydelse för de förslag som lämnas i denna rapport. Någon specifik genomförandeåtgärd krävs därför inte med avseende på definitionerna i artikel 2.

3.4 Kapitel II – Allmänna regler för organisationen av elsektorn

Kapitel II i elmarknadsdirektivet (artiklarna 3 – 9) innehåller allmänna regler för organisationen av elsektorn.

3.4.1 Artikel 3 – Konkurrenskraftig, konsumentinriktad, flexibel och icke-diskriminerande elmarknad

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras nationella rätt inte i onödan hindrar gränsöverskridande handel med el, konsumentdeltagande genom bl.a. efterfrågefleksibilitet, investeringar i framför allt intermittent och flexibel energiproduktion, energilagring, eller utbyggnad av elektromobilitet eller nya sammanlänkningsmål mellan medlemsstaterna och ska säkerställa att elpriserna återspeglar den faktiska efterfrågan och det faktiska utbudet.
2. Vid utveckling av nya sammanlänkningsmål ska medlemsstaterna ta hänsyn till elsammanlänkningsmålen som anges i artikel 4 d 1 i förordning (EU) 2018/1999.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att det inte finns några otillbörliga hinder inom den inre marknaden för el vad gäller marknadsinträde, marknadsdrift och marknadsutträde, utan att det påverkar de behörigheter som medlemsstaterna behåller i förhållande till tredjeländer.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa lika villkor i de fall då elföretagen omfattas av transparenta, proportionella och icke-diskriminerande regler och avgifter och att de behandlas på ett transparent, proportionellt och icke-diskriminerande sätt, med avseende på balansansvar, tillträde till grossistmarknaderna, tillgång till uppgifter, bytesprocesser och faktureringsystem och, i förekommande fall, licensiering.
5. Medlemsstaterna ska säkerställa att marknadsaktörer från tredjeländer, när de bedriver verksamhet på den inre marknaden för el, ska efterleva tillämplig unionsrätt och nationell rätt, och då särskilt miljö och säkerhet.

Bedömning

Artikel 3 är huvudsakligen ny och handlar om de åtgärder som medlemsstaterna ska vidta för att uppnå en konkurrenskraftig, konsumentinriktad, flexibel och icke-diskriminerande elmarknad. Artikel 3 har fem punkter.

Artikeln innehåller övergripande regler och mål som Sverige ska säkerställa för att elmarknaden ska vara konkurrenskraftig, konsumentinriktad, flexibel och icke-diskriminerande. Detta avser att Sverige ska se till att nationell rätt inte i onödan innehåller hinder som gör att elmarknaden inte kan fungera som direktivet avser. Artikeln fastlägger också att principer såsom proportionalitet, transparens och icke-diskriminering ska gälla.

Ei bedömer att svensk rätt, efter genomförande av de förslag som lämnas i denna rapport, inte kommer att innehålla några onödiga hinder för en väl fungerande elmarknad enligt direktivet. Några särskilda genomförandeåtgärder behövs därför inte avseende artikel 3.

3.4.2 Artikel 4 – Fritt val av leverantör

Medlemsstaterna ska säkerställa att alla kunder har möjlighet att köpa el från valfri leverantör, och ska säkerställa att alla kunder har möjlighet att ha flera elleveransavtal samtidigt, förutsatt att erforderliga anslutningar och mätpunkter är etablerade.

Bedömning

Artikel 4 handlar om kunders möjlighet till fritt val av leverantör. Regler om detta fanns tidigare i artikel 33 i direktiv 2009/72/EG (artikel 21 i direktiv 2003/54/EG). Artikel 33 innehöll inte någon bestämmelse om att alla kunder ska ha möjlighet att ha flera elleveransavtal samtidigt.

Artikeln innebär att marknaden ska öppnas för samtliga kunder. I Sverige har alla elkunder rätt att fritt välja leverantör av el. Bestämmelsen är därför uppfylld i detta avseende i svensk rätt och några åtgärder behövs inte.

I 8 kap. 4 d § ellagen finns en regel om vem en elleverantör får ingå ett avtal om leverans av el med. Enligt 8 kap. 5 § är en elleverantör skyldig att fortsätta leverera el till en elanvändare till dess att någon annan elleverantör börjar leverera el till elanvändaren eller leveransskyldigheten av något annat skäl upphör. I 8 kap. 6 § anges elleverantörens skyldighet att anmäla leverans av el till nätkoncessionshavaren.

Även möjligheten att ha flera elleveransavtal samtidigt finns redan i Sverige. Enligt 8 kap. 7 § ellagen ska en elleverantör som avser att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el till en elanvändare anmäla detta till den elleverantör som enligt 5 § första stycket är leveransskyldig i elanvändarens uttagspunkt och till den som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

I förarbetena till bestämmelsen (prop. 1998/99:137 s. 51) anges att det förekommer att en elanvändare har flera elleverantörer. En av dessa säljer då på rörligt kontrakt medan de övriga säljer på fast kontrakt. Den elleverantör som säljer på rörligt kontrakt är också den som är leveransskyldig enligt 8 kap. 5 § ellagen. I det fall en elanvändare har flera elleverantörer kommer den leveransskyldige elleverantören, som alltså säljer på rörligt kontrakt, att vid balansavräkningen enligt 11 § få ta kostnaden för all förbrukning i uttagspunkten. Elanvändaren ska dock rätteligen bara bära kostnaden för den mängd el som överstiger leveranserna enligt de fasta kontrakten. För att denna korrigerings ska kunna ske måste därför de elleverantörer som säljer på fast kontrakt anmäla detta till den elleverantör som säljer på rörligt kontrakt i uttagspunkten. Sistnämnda elleverantör svarar sedan för avräkningen mellan de berörda elleverantörerna. Om den leveransskyldige elleverantören inte själv har åtagit sig balansansvaret måste även den balansansvarige underrättas. Vid balansavräkningen ska denne nämligen svara för skillnaden mellan den mängd el som har tillförts det nationella elsystemet av elanvändarens elleverantörer, inklusive den el som levereras på fasta kontrakt, och den el som har tagits ut i uttagspunkten.

Det är dessutom möjligt för en slutkund att ha flera uttagspunkter och därigenom också ha flera avtal med olika leverantörer. Då tillkommer dock dels en ny anslutningsavgift, dels kostnaden för ett nytt nätabonnemang.

Det är således säkerställt i Sverige att alla kunder har möjlighet att köpa el från valfri leverantör, och det är även möjligt för alla kunder att ha flera elleveransavtal samtidigt. Direktivets bestämmelse är därför uppfylld i Sverige och några genomförandeåtgärder krävs inte.

3.4.3 Artikel 5 – Marknadsbaserade leveranspriser

1. Leverantörerna ska ha rätt att själva fastställa priset på den el som de levererar till kunderna. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa effektiv konkurrens mellan leverantörerna.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa skydd för energifattiga eller utsatta hushållskunder, enligt artiklarna 28 och 29 genom socialpolitiska åtgärder eller på andra sätt än genom offentliga ingripanden i prissättningen på el.
3. Genom undantag från punkterna 1 och 2 får medlemsstaterna tillämpa offentliga ingripanden i prissättningen på el till energifattiga eller utsatta hushållskunder. Sådana offentliga ingripanden ska omfattas av de villkor som fastställs i punkterna 4 och 5.
4. Offentliga ingripanden i prissättningen på el ska
 - a) vara av allmänt ekonomiskt intresse och inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppfylla det allmänna ekonomiska intresset,
 - b) vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara,
 - c) garantera lika tillträde för unionens elföretag till kunderna,
 - d) vara begränsade i tid och proportionella i fråga om förmånstagarna,
 - e) inte på ett diskriminerande sätt medföra merkostnader för marknadsaktörer.
5. Varje medlemsstat som tillämpar offentliga ingripanden i prissättningen på leveranser av el i enlighet med punkt 3 i denna artikel ska också iaktta artiklarna 3.3 d och 24 i förordning (EU) 2018/1999, oavsett om den berörda medlemsstaten har ett betydande antal energifattiga hushåll.
6. För att under en övergångsperiod upprätta effektiv konkurrens om elleveransavtal mellan leverantörer och uppnå fullt effektiva marknadsbaserade slutkundspriser för el i enlighet med punkt 1, får medlemsstaterna göra offentliga ingripanden i prissättningen för leveranser av el till hushållskunder och till mikroföretag som inte omfattas av offentliga ingripanden enligt punkt 3.
7. Offentliga ingripanden enligt punkt 6 ska uppfylla de kriterier som anges i punkt 4 och ska
 - a) åtföljas av ett antal åtgärder för att uppnå effektiv konkurrens och av en metod för att bedöma de framsteg som gjorts avseende dessa åtgärder,
 - b) fastställas med hjälp av en metod som garanterar icke-diskriminerande behandling av leverantörer,

c) fastställas till ett pris som är högre än kostnaderna, på en nivå där effektiv priskonkurrens kan uppstå,

d) utformas för att minimera negativa effekter på grossistmarknaden för el,

e) säkerställa att alla förmånstagare av sådana offentliga ingripanden har möjlighet att välja konkurrenskraftiga marknadserbudanden och får direkt information åtminstone en gång i kvartalet om de erbjudanden som finns och de besparingar som kan göras på den konkurrensutsatta marknaden, särskilt vad gäller avtal med dynamiska elpriser samt får stöd för att byta till ett marknadsbaserat erbjudande,

f) säkerställa att alla förmånstagare av sådana offentliga ingripanden, enligt artiklarna 19 och 21, har rätt till och erbjuds att få smarta mätare installerade utan extra initialkostnader för dessa kunder, informeras direkt om möjligheten att få smarta mätare installerade och får det stöd som krävs,

g) inte leda till direkt korssubventionering mellan de kunder som får leveranser till fria marknadspriser och de som får leveranser till reglerade leveranspriser.

8. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla de åtgärder som vidtagits i enlighet med punkterna 3 och 6 inom en månad från den dag då de antogs, och de får tillämpa dem omedelbart. Anmälan ska åtföljas av en förklaring till varför andra instrument inte var tillräckliga för att uppnå det eftersträvade målet, hur de krav som anges i punkterna 4 och 7 uppfylls och effekterna av de anmälda åtgärderna på konkurrensen. Anmälan ska ange vilka förmånstagare som omfattas, åtgärdernas varaktighet och antalet hushållskunder som berörs av åtgärden och förklara hur det reglerade priset har fastställts.

9. Senast den 1 januari 2022 och den 1 januari 2025 ska medlemsstaterna lämna in rapporter till kommissionen om genomförandet av denna artikel, om huruvida ett offentligt ingripande enligt denna artikel är nödvändigt och proportionellt och en bedömning av framstegen med att uppnå en effektiv konkurrens mellan leverantörer och en övergång till marknadsbaserade priser. De medlemsstater som tillämpar reglerade priser i enlighet med punkt 6 ska rapportera om huruvida villkoren i punkt 7 uppfylls, inbegripet om leverantörer som är skyldiga att tillämpa sådana ingripanden uppfyller kraven, samt om de reglerade prisernas inverkan på dessa leverantörers finanser.

10. Senast den 31 december 2025 ska kommissionen se över och lägga fram en rapport till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av denna artikel i syfte att uppnå marknadsbaserade slutkundspriser för el, vid behov tillsammans med eller åtföljd av ett lagstiftningsförslag. Detta lagstiftningsförslag kan innehålla ett slutdatum för reglerade priser.

Bedömning

Artikel 5 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. Artikel 5 innehåller i punkt 1 ett förbud mot prisreglering och krav på åtgärder för att säkerställa effektiv konkurrens. Artikel 5 ålägger även medlemsstaterna, i punkt 2, att säkerställa skydd för energifattiga eller utsatta hushållskunder på annat sätt än genom offentliga ingripanden i prissättningen på el. Under vissa förutsättningar tillåts undantag från huvudreglerna i punkterna 1 och 2, vilket anges i punkt 3–8.

Punkt 1

I punkt 1 anges att leverantörerna ska ha rätt att själva fastställa priset på den el som de levererar till kunderna och att medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa effektiv konkurrens mellan leverantörerna.

Sverige har för närvarande inte några reglerade priser på leverans av el, och direktivet anger som huvudregel att sådana inte ska användas (mer om hur marknaden fungerar i Sverige beskrivs i inledningen till rapporten).

Enligt 8 kap. 8 b § ellagen får dock regeringen meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett. Denna prisreglering infördes 2017 för att komma till rätta med problemet att kunder med anvisade elleverantörer betalar omotiverat höga elpriser. I förarbetena uttalas att ingenting hindrar en omprövning om prisreglering någon gång i framtiden förbjuds enligt EU-rätten (prop. 2016/17:13 s. 23 ff). Ei anser att det med anledning av den nya artikel 5 i direktivet finns skäl att se över bestämmelsen om prisreglering i ellagen. Ei:s överväganden behandlas i avsnitt 5.2.

Punkt 2

Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna säkerställa skydd för energifattiga eller utsatta hushållskunder, enligt artiklarna 28 och 29 genom socialpolitiska åtgärder eller på andra sätt än genom offentliga ingripanden i prissättningen på el.

Utsatta hushållskunder och energifattiga skyddas i Sverige genom sociallagstiftningen (se t.ex. 4 kap. 1 och 3 §§ socialtjänstlagen). Det finns även skyddande regler i 11 kap. 3 och 4 §§ ellagen (som gäller begränsningar i rätten att avbryta överföring av el på grund av konsumentens avtalsbrott) och Ei ska enligt 8 § förordningen med instruktion för Ei arbeta för att skydda utsatta kunder.

Det finns således i Sverige andra sätt än prisreglering på leverans av el som skyddar energifattiga och utsatta hushållskunder. Några ytterligare åtgärder för svensk lagstiftning krävs därför inte med anledning av den delen av artikeln.

Punkt 3–8

Punkt 3–8 innehåller regler för undantag från punkterna 1 och 2. Bestämmelserna blir endast aktuella om Sverige tillämpar offentliga ingripanden i prissättningen på el. I sådant fall måste föreskrifterna i punkterna 3–8 iaktas och Sverige måste anmäla de åtgärder som vidtagits till kommissionen. Det ska då bl.a. förklaras varför andra instrument än prisreglering inte var tillräckliga.

I Sverige tillämpas för närvarande inte någon prisreglering även om det finns en möjlighet till det enligt ellagen. Skulle en reglering av priserna på el införas behöver bestämmelser i punkterna 3–8 iaktas. Ei:s övervägande och förslag angående möjligheten till prisreglering i ellagen finns i avsnitt 5.2. Någon genomförandeåtgärd behövs inte.

Punkt 9

Enligt punkt 9 ska medlemsstaterna senast den 1 januari 2022 och den 1 januari 2025 lämna in rapporter till kommissionen om genomförandet av artikel 5.

Bestämmelsen gäller att Sverige vid två tidpunkter måste rapportera till kommissionen om genomförandet av artikel 5. Några särskilda genomförandeåtgärder med anledning av artikeln behövs inte.

Punkt 10

Punkt 10 handlar om att kommissionen ska se över och lämna en rapport till Europaparlamentet om artikel 5. Bestämmelsen riktar sig till kommissionen och kräver inte några nationella genomförandeåtgärder.

3.4.4 Artikel 6 – Tillträde för tredje part

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystemen grundad på offentliggjorda tariffer, som ska gälla för alla kunder samt tillämpas objektivt och utan diskriminering mellan systemanvändarna. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, är godkända i enlighet med artikel 59 innan de träder i kraft samt att tarifferna – och metoderna om endast dessa har godkänts – offentliggörs innan de träder i kraft.

2. Den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet får vägra tillträde till systemet om det saknar nödvändig kapacitet. Vederbörligen motiverade skäl, som särskilt tar hänsyn till artikel 9 och som grundas på objektiva och tekniskt och ekonomiskt motiverade kriterier, ska anges för en sådan vägran. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna i dessa medlemsstater, ska säkerställa att dessa kriterier tillämpas konsekvent och att en systemanvändare som vägrats tillträde har tillgång till ett tvistlösningsförfarande. Vid behov, och om tillträde till systemet har vägrats, ska tillsynsmyndigheterna också säkerställa att den systemansvarige för överförings- eller distributionssystemet tillhandahåller relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet. Denna information ska alltid tillhandahållas om tillträde till laddningsstationer har nekats. Den part som begär sådan information får åläggas en rimlig avgift för att täcka kostnaderna för tillhandahållande av informationen.

3. Denna artikel ska även tillämpas på medborgarenergigemenskaper som förvaltar distributionsnät.

Bedömning

Artikel 6 innehåller regler för tillträde till elnät för tredje part. Bestämmelserna fanns i artikel 32 i direktiv 2009/72/EG (artikel 20 i direktiv 2003/54/EG). Artikel 6 har tre punkter där punkt två innehåller ett nytt tillägg och punkt tre är helt ny.

Punkt 1

Punkt 1 är oförändrad i sak jämfört med tidigare direktivet.

Gällande kraven i artikel 6.1 på godkännande och offentliggörande av tarifferna eller metoderna för dessa gjordes bedömningen i SOU 2010:30 (s. 166–167) att det svenska regelverket uppfyller direktivets krav i dessa delar. Det sker genom förhandsprövningen av intäktsramar för nätverksamhet enligt 5 kap. ellagen samt genom publicering av nättariffer i enlighet med Statens energimyndighets föreskrifter (NUTFS 1999:1) om offentliggörande av avgifter och övriga villkor för

överföring av el, (numera Energimarknadsinspektionens föreskrifter (EIFS 2013:8) om offentliggörande av avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Av 4 kap. 1 § ellagen följer att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. De ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. I 4 kap. 1 a § ellagen anges att en nätkoncessionshavare inte får ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska godkänna metoderna, om de kan antas leda till att avtalen uppfyller de krav som anges i 1 § första stycket. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för överföring av el och för anslutning. Om nätmyndigheten inte godkänner de metoder som föreslås i en ansökan, ska myndigheten i beslutet ange de metoder som i stället ska tillämpas.

Utöver detta gäller enligt 4 kap. 11 § ellagen att en nätkoncessionshavare utan dröjsmål ska lämna skriftlig uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el, till den som begär det, och offentliggöra sådana uppgifter.

Ei anser att de nämnda reglerna är tillräckliga för att uppfylla direktivets krav på offentliggjorda tariffer. Några genomförandeåtgärder i denna del behövs inte.

Punkt 2

I punkt 2 finns bestämmelser om när en systemansvarig får vägra tillträde till systemet på grund av att det saknas nödvändig kapacitet. Vägran får ske med relevanta, objektiva och tekniskt och ekonomiskt motiverade kriterier som grund. Det ska säkerställas att dessa kriterier tillämpas konsekvent och att en systemanvändare som vägrats tillträde har tillgång till ett tvistlösningsförfarande.

Punkt 2 är i stort sett oförändrad jämfört med tidigare direktiv. Ett nytt tillägg i direktivet anger att informationen alltid ska tillhandahållas om tillträde till laddningsstationer har nekats (i den svenska översättningen av direktivet har laddningspunkt kommit att få den felaktiga benämningen laddningsstation). Den som begär sådan information får åläggas att betala en rimlig avgift för att täcka kostnaderna för att tillhandahålla informationen.

Av 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen framgår att nätkoncessionshavaren är skyldig att på skäligena villkor ansluta en elektrisk anläggning till sin ledning eller sitt ledningsnät. Endast om det finns särskilda skäl kan anslutning vägras. Tvister om anslutningsskyldigheten prövas av Ei efter ansökan av den som vägrats tillträde till nätet. Den som har nätkoncession är också skyldig att på skäligena villkor överföra el för annans räkning, 3 kap. 9 § ellagen.

Vid genomförandet av direktiv 2009/72/EG gjorde regeringen bedömningen att den svenska lagstiftningen i 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen uppfyller de krav som artikel 32 ställer gällande tredjepartstillträde. Regeringen ansåg att lagstiftningen uppfyller kravet på att det ska finnas vederbörligen motiverade skäl för att vägra anslutning samt att skälen för vägran ska grundas på objektiva och tekniskt och ekonomiskt motiverade kriterier. Kravet på konsekvent tillämpade kriterier samt tillgång till ett tvistlösningsförfarande ansågs uppfyllt genom den prövning som Ei gör (prop. 2010/11:70 tredje inremarknadspaketet för el och naturgas s. 63).

Det nya elmarknadsdirektivet motsvarar i de ovan nämnda delarna det tidigare direktivet. Den svenska lagstiftningen om tredjepartstillträde för koncessionspliktiga nät uppfyller alltså direktivet i dessa delar.

Bestämmelsen är dock delvis ny i förhållande till det tidigare direktivet. Om tillträde till systemet har vägrats på grund av bristande kapacitet ska elnätsföretaget vid behov tillhandahålla relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet. Sådan information ska alltid tillhandahållas om tillträde till laddningspunkter har nekats. Den part som begär sådan information får åläggas en rimlig avgift för att täcka kostnaderna för att tillhandahålla informationen. För att uppfylla direktivets krav i denna del bör den svenska lagstiftningen kompletteras. Ei:s överväganden finns i avsnitt 5.3.

Punkt 3

Punkt 3 är helt ny och anger att artikeln även ska tillämpas på medborgarenergigemenskaper som förvaltar distributionsnät.

Punkt 3 är ny och innebär att reglerna om tredjepartstillträde är tillämpliga på medborgarenergigemenskaper som förvaltar distributionsnät. Ei behandlar denna fråga tillsammans med övriga överväganden som gäller medborgarenergigemenskaper, se avsnitt 5.15.

3.4.5 Artikel 7 – Direktledningar

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att göra det möjligt för

a) alla producenter och elleverantörer som är etablerade inom deras territorium att leverera till sina egna fastigheter, dotterbolag och kunder genom en direktledning, utan att drabbas av oproportionella administrativa förfaranden eller kostnader,

b) alla kunder inom deras territorium att, enskilt eller gemensamt, få leveranser via en direktledning från producenter och elleverantörer.

2. Medlemsstaterna ska fastställa kriterier för beviljandet av tillstånd att uppföra direktledningar inom deras territorium. Dessa kriterier ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

3. Möjligheten att leverera el genom en direktledning enligt punkt 1 i denna artikel ska inte påverka möjligheten att ingå elavtal i enlighet med artikel 6.

4. Medlemsstaterna får utfärda tillstånd att uppföra en direktledning, antingen på villkor av att tillträde till systemet har vägrats på grundval av artikel 6, eller av att ett tvistlösningsförfarande enligt artikel 60 har inletts.

5. Medlemsstaterna får vägra att ge tillstånd för en direktledning om ett sådant tillstånd skulle försvåra tillämpningen av bestämmelserna om skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i artikel 9. Vederbörligen motiverade skäl ska anges för en sådan vägran.

Bedömning

Artikel 7 innehåller regler gällande direktledningar. Bestämmelsen motsvaras i huvudsak av artikel 34 i direktiv 2009/72/EG (artikel 22 i direktiv 2003/54/EG). Artikeln består av fem punkter och några mindre ändringar har gjorts i det nya direktivet.

I artikeln anges vilka åtgärder som medlemsstaterna ska vidta för att möjliggöra byggandet av direktledningar. En direktledning är antingen en elledning som kopplar samman en enskild produktionsplats med en enskild kund, eller en elledning som kopplar samman en elproducent och en elleverantör så att dessa direkt kan försörja sina egna fastigheter, dotterbolag och kunder (artikel 2 punkt 41).

Rätten att bygga ledningar regleras i ellagen. Regeringen har tidigare bedömt att rätten att bygga direktledningar kan prövas inom ramen för den regleringen i ellagen samt att de kriterier som ligger till grund för tillståndsprövningen för nya ledningar överensstämmer med de krav som anges i direktivet (prop. 2004/05:62 s. 58).

Punkt 1 a

I punkt 1 a) anges att medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att göra det möjligt för alla producenter och elleverantörer som är etablerade inom deras territorium att leverera till sina egna fastigheter, dotterbolag och kunder genom en direktledning. Det som är nytt i förhållande till det tidigare direktivet är tillägget att producenterna och elleverantörerna inte får drabbas av oproportionerliga administrativa förfaranden eller kostnader.

Det finns inte några regler i svensk rätt som innebär att producenter eller elleverantörer drabbas av oproportionerliga administrativa förfaranden eller kostnader. En sådan ledning omfattas av koncessionsplikt, och prövas därmed i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. ellagen. Med koncession följer vissa skyldigheter inkluderat administrativa förfaranden. Dessa kan dock inte anses vara oproportionerliga.

Nätkoncessionsutredningar har behandlat frågan samt lämnat förslag om att koncessionerade ledningar som saknar externa kunder ska undantas från regleringen, se SOU 2019:30 s. 103 ff. Enligt 4 kap. 1 § ellagen ska nättariffer vara objektiva och icke-diskriminerande. De ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av elnätet och en effektiv elproduktion och elanvändning. Kravet i direktivet i detta avseende är således uppfyllt i svensk rätt och kräver inte några åtgärder.

Punkt 1 b

Punkt 1 b) anger att medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att göra det möjligt för alla kunder inom deras territorium att, enskilt eller gemensamt, få leveranser via en direktledning från producenter och elleverantörer. Det nya i denna bestämmelse är tillägget av "enskilt eller gemensamt".

Tillägget i bestämmelsen om att göra det möjligt för kunder att "enskilt eller gemensamt" få leveranser av el via en direktledning bör sannolikt avse att detta även ska appliceras avseende medborgarenergigemenskaper eller kundkollektiv.

Rätten att bygga ledningar regleras i 2 kap. ellagen, vilket även omfattar direktledningar. Nätkoncessionsutredningar har behandlat frågan samt lämnat förslag om att koncessionerade ledningar som saknar externa kunder ska undantas från regleringen, se SOU 2019:30 s. 103 ff.

Det finns inte några hinder i svensk lagstiftning mot att kunder enskilt eller gemensamt får leveranser via en direktledning från producenter och elleverantörer. Till exempel kan medlemmar i en bostadsrättsförening gemensamt köpa in el till en uttagspunkt. Några genomförandeåtgärder behövs därför inte.

Punkt 2

Punkt 2 har inte ändrats i sak och anger att medlemsstaterna ska fastställa kriterier för beviljandet av tillstånd att uppföra direktledningar inom deras territorium. Dessa kriterier ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

I 2 kap. 6–10 §§ ellagen finns bestämmelser som anger förutsättningarna för att meddela nätkoncession. I ellagen finns således bestämmelser som tydligt anger vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att en direktledning ska kunna uppföras. Direktivets krav är uppfyllda varför någon genomförandeåtgärd inte krävs.

Punkt 3

Punkt 3 har inte ändrats i sak och anger att möjligheten att leverera el genom en direktledning enligt punkt 1 inte ska påverka möjligheten att ingå elavtal i enlighet med artikel 6.

Enligt 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen är nätkoncessionshavaren skyldig att på skäligen villkor ansluta en elektrisk anläggning till sin ledning eller sitt ledningsnät. Endast om det finns särskilda skäl kan anslutning vägras. Tvister om anslutningsskyldigheten prövas av Ei efter ansökan av den som vägrats tillträde till nätet. Denna anslutningsskyldighet påverkas inte av möjligheten att bygga en direktledning. Någon genomförandeåtgärd är inte nödvändig.

Punkt 4

Punkt 4 anger att medlemsstaterna får utfärda tillstånd att uppföra en direktledning, antingen då till systemet har vägrats på grundval av artikel 6, eller då ett tvistlösningsförfarande enligt artikel 60 har inletts.

I 2 kap. 6–10 §§ ellagen finns bestämmelser som anger förutsättningarna för att meddela nätkoncession. I 2 kap. 11–12 §§ ellagen anges vilka möjligheter som finns att förena en nätkoncession med villkor. Några genomförandeåtgärder är inte nödvändiga.

Punkt 5

I punkt 5 anges att medlemsstaterna får vägra att ge tillstånd för en direktledning om ett sådant tillstånd skulle försvåra tillämpningen av bestämmelserna om skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i artikel 9. Vederbörligen motiverade skäl ska anges för en sådan vägran.

En nätkoncession får endast meddelas om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt, 2 kap. 6 § ellagen. Denna bestämmelse ger möjlighet att avslå en ansökan om nätkoncession om ledningen inte anses lämplig från allmän synpunkt.

Direktivets bestämmelse är uppfylld genom detta och några genomförandeåtgärder behövs inte.

3.4.6 Artikel 8 – Tillståndsförfarande för ny kapacitet

1. Vid anläggning av ny produktionskapacitet ska medlemsstaterna använda ett tillståndsförfarande som ska genomföras enligt objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

2. Medlemsstaterna ska fastställa kriterier för beviljandet av tillstånd att anlägga produktionskapacitet på deras territorium. Vid fastställandet av lämpliga kriterier ska medlemsstaterna ta hänsyn till

- a) säkerhet och tillförlitlighet i elsystemet, elinstallationer och tillhörande utrustning,
- b) skydd av folkhälsa och allmän säkerhet,
- c) miljöskydd,
- d) markanvändning och lokalisering,
- e) användningen av allmän mark,
- f) energieffektivitet,
- g) typ av primärkällor,
- h) sökandens specifika egenskaper, t.ex. teknisk, ekonomisk och finansiell förmåga,
- i) överensstämmelse med de åtgärder som vidtagits i enlighet med artikel 9,
- j) produktionskapacitetens bidrag till uppnåendet av unionens övergripande mål om att åtminstone 32 % av unionens slutliga energianvändning (brutto) år 2030 ska komma från förnybara energikällor, som avses i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001,
- k) produktionskapacitetens bidrag till utsläppsminskning, och
- l) alternativ till anläggande av ny produktionskapacitet, såsom lösningar som bygger på efterfrågefleksibilitet samt energilagring.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns särskilda, förenklade och effektiviserade tillståndsförfaranden för liten decentraliserad produktion och/eller distribuerad produktion, som tar hänsyn till deras begränsade storlek och eventuella inverkan.

Medlemsstaterna får fastställa riktlinjer för detta särskilda tillståndsförfarande. Tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga nationella myndigheter, även planeringsmyndigheter, ska se över dessa riktlinjer och får rekommendera ändringar.

Om medlemsstaterna har fastställt särskilda förfaranden för beviljande av markanvändning för stora nya infrastrukturprojekt som avser produktionskapacitet, ska medlemsstaterna vid behov se till att dessa förfaranden omfattar anläggandet av ny produktionskapacitet och att de tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt och inom en lämplig tidsram.

4. Förfarandena och kriterierna för beviljande av tillstånd ska offentliggöras. Om en ansökan om tillstånd avslås ska den sökande informeras om skälen för avslagsbeslutet. Dessa skäl ska vara objektiva, icke-diskriminerande, välgrundade och vederbörligen motiverade. De sökande ska ha möjlighet att överklaga.

Bedömning

Artikel 8 motsvarar artikel 7 i direktiv 2009/72/EG (artikel 6 i direktiv 2003/54/EG). Artikel 8 innehåller bestämmelser om tillståndsförfarande för anläggning av ny produktionskapacitet. Artikel 8 överensstämmer med tidigare bestämmelse med tillägg av punkt 2.1.

I prop. 2004/05:62 konstaterades att den svenska lagstiftningen inte innehåller krav på ett specifikt tillstånd för att uppföra en produktionsanläggning med undantag för kärnkraftsreaktorer. Det angavs även att det kan krävas tillstånd enligt ett antal lagar om man vill uppföra en produktionsanläggning, såsom miljöbalken och plan- och bygglagen. Regeringen ansåg att den svenska lagstiftningen uppfyllde kraven i direktivet.

Vid genomförande av tredje inre marknadspaketet ansågs bestämmelsen inte kräva några särskilda genomförandeåtgärder i Sverige (prop. 2010/11:70 s. 57). Tillägg hade då gjorts relaterat till det arbete som skett på klimat- och miljöområdet.

Punkt 1

I punkt 1 anges att medlemsstaterna vid anläggning av ny produktionskapacitet ska använda ett tillståndsförfarande som ska genomföras enligt objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

Det saknas ett särskilt tillståndsförfarande för ny produktionskapacitet i Sverige. Tillståndsförfarandet för ny produktionskapacitet i Sverige följer istället de krav som kan följa av andra lagar såsom lag (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, miljöbalken och plan- och bygglagen. Några särskilda genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 2

I punkt 2 anges att medlemsstaterna ska fastställa kriterier för beviljandet av tillstånd att anlägga produktionskapacitet på deras territorium. Vid fastställandet av lämpliga kriterier ska medlemsstaterna ta hänsyn till särskilda omständigheter som räknas upp i punkterna a–l. Punkten l är ett tillägg jämfört med tidigare direktiv och handlar om till alternativ till anläggande av ny produktionskapacitet, såsom lösningar som bygger på efterfrågeflexibilitet samt energilagring.

Ei bedömer att den svenska lagstiftningen uppfyller direktivets krav med den tillståndsprövning som görs enligt flertalet olika lagar, såsom miljöbalken och

plan- och bygglagen, vid anläggande av en ny produktionsanläggning. Några särskilda genomförandeåtgärder krävs således inte.

Punkt 3

Punkt 3 gäller att det ska finnas särskilda, förenklade och effektiviserade tillståndsförfaranden för liten decentraliserad produktion och/eller distribuerad produktion, som tar hänsyn till produktionens begränsade storlek och eventuella inverkan.

Tillståndsförfarandet för ny produktionskapacitet för liten decentraliserad produktion och/eller distribuerad produktion följer också de krav som följer av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, miljöbalken och plan- och bygglagen. Prövningen enligt dessa lagar får anses ta erforderlig hänsyn till storleken och typen av produktionskapacitet. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 4

Punkt 4 anger att förfarandena och kriterierna för beviljande av tillstånd ska offentliggöras. Om en ansökan om tillstånd avslås ska den sökande informeras om skälen för avslagsbeslutet. Dessa skäl ska vara objektiva, icke-diskriminerande, välgrundade och vederbörligen motiverade. De sökande ska ha möjlighet att överklaga.

Förfarandena och kriterierna för beviljande av tillstånd framgår av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, miljöbalken och plan- och bygglagen. Möjlighet att överklaga finns enligt dessa lagar. I förvaltningslagen finns regler om beredning av ärenden (23–27 §§), motivering av beslut (32 §) och underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till (33 och 34 §§). Förvaltningslagen innehåller även generella regler om överklagande av myndighetsbeslut (40–48 §§). Direktivets krav om offentliggörande och förfarande är uppfyllda i Sverige genom dessa bestämmelser. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

3.4.7 Artikel 9 – Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster

1. Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2, på grundval av sin institutionella organisation och med vederbörlig hänsyn till subsidiaritetsprincipen, se till att elföretag drivs i enlighet med principerna i detta direktiv för att uppnå en konkurrensutsatt, säker och miljömässigt hållbar elmarknad, och de får inte diskriminera mellan dessa företag när det gäller deras rättigheter eller skyldigheter.

2. Medlemsstaterna får med beaktande fullt ut av tillämpliga bestämmelser i EUF-fördraget, särskilt artikel 106, för att tillgodose det allmänna ekonomiska intresset ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilka kan avse tillförlitlighet, inbegripet försörjningstrygghet, regelbundenhet, kvalitet och pris vad gäller leveranser, samt miljöskydd, inbegripet energieffektivitet, energi från förnybara energikällor och klimatskydd. Dessa skyldigheter ska vara klart definierade, transparenta, icke-diskriminerande och kontrollerbara samt garantera att elföretag i unionen kan nå ut till nationella konsumenter på lika villkor. Skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster som gäller prissättningen på el ska uppfylla kraven i artikel 5 i detta direktiv.

3. Om det tillhandahålls ekonomisk ersättning, annan form av ersättning och exklusiva rättigheter som en medlemsstat beviljar för uppfyllandet av åliggandena i punkt 2 i denna artikel eller för tillhandahållande av samhällsomfattande tjänster enligt artikel 27, ska detta ske på ett icke-diskriminerande och transparent sätt.

4. Medlemsstaterna ska när de genomfört detta direktiv informera kommissionen om vilka åtgärder som vidtagits för att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande och allmännyttiga tjänster, inklusive konsument- och miljöskyddsåtgärder, och deras eventuella inverkan på nationell och internationell konkurrens, oavsett om åtgärderna kräver undantag från detta direktiv eller ej. De ska därefter vartannat år underrätta kommissionen om eventuella ändringar av dessa åtgärder, oavsett om de kräver undantag från detta direktiv eller ej.

5. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa artiklarna 6, 7 och 8 i detta direktiv, i den utsträckning som tillämpningen av dessa, rättsligt eller i praktiken, skulle hindra elföretagen från att fullgöra de skyldigheter som ålagts dem i det allmänna ekonomiska intresset och i den mån som handelns utveckling inte påverkas i en sådan utsträckning att det skulle strida mot unionens intressen. Unionens intressen omfattar bland annat konkurrens när det gäller kunder i enlighet med artikel 106 i EUF-fördraget och detta direktiv.

Bedömning

I artikel 9 återfinns bestämmelser om elföretags skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster. Dessa bestämmelser fanns tidigare i artikel 3 tillsammans med andra regler om skydd av kunder. Artikel 9 innehåller 5 punkter som motsvarar olika bestämmelser i direktiv 2009/72/EG.

Punkt 1 motsvarar till fullo tidigare artikel 3.1

Punkt 2 motsvarar i huvudsak tidigare artikel 3.2. I bestämmelsen stadgas att medlemsstaterna får, för att tillgodose det allmänna ekonomiska intresset, ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster.

Punkt 3 motsvarar helt tidigare artikel 3.6 och handlar om ekonomisk ersättning för att uppfylla punkt 2.

Punkt 4 motsvarar tidigare artikel 3.15. Regeln avser medlemsstaternas skyldighet att informera kommissionen om åtgärder som vidtagits enligt artikel 9.

Punkt 5 motsvarar tidigare artikel 3.14. Bestämmelsen anger att medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa artiklarna 6, 7 och 8 om tillämpningen av dessa skulle hindra elföretagen från att fullgöra de skyldigheter som ålagts dem. Ett beslut om att inte tillämpa artiklarna får inte påverka handelns utveckling i strid med unionens intressen.

I ellagen finns regler som avser allmännyttiga tjänster. Sådana tjänster kan avse tillförlighet, inbegripet försörjningstrygghet, regelbundenhet i leveranserna, kvalitet och pris samt miljöskydd, inbegripet klimatskydd och energieffektivitet. Åligganden ska vara klart definierade, öppna, icke-diskriminerande och kontrollerbara. Vad som är allmännyttiga tjänster utgår från att kunderna ska

garanteras vissa tjänster och viss kvalitet på dessa. I prop. 2004/05:62, s 40 f, anfördes följande:

Gemensamt för de ålagda tjänsterna inom elområdet är att kunderna skall garanteras vissa tjänster och viss kvalitet på dessa. I "allmännyttig" ligger att garantierna måste komma hela eller delar av kundkollektivet till del. Detta framgår också av att allmännyttiga tjänster bara får åläggas "i det allmänna ekonomiska intresset". För att anses som en allmännyttig tjänst skall ett åläggande, enligt regeringens uppfattning, innebära ett åläggande att gentemot hela eller delar av kundkollektivet lämna en viss garanti som har positiv innebörd för kundkollektivet. Detta innebär att ålagda allmännyttiga tjänster kan medföra att ett företag tvingas avvika från ett kommersiellt riktigt beteende som i vissa fall kan innebära en konkurrensnackdel för företaget.

Med denna definition innehåller ellagen ett antal föreskrifter som är att anse som allmännyttiga tjänster. Det är i huvudsak nätföretag som är ålagda sådana tjänster. Nätföretagen är t.ex. ålagda att tillhandahålla små elproducenter vissa allmännyttiga tjänster. De föreskrifter i ellagen som kan anses gälla allmännyttiga tjänster är klart definierade, öppna, ickediskriminerande, kontrollerbara och står inte i strid med fördragets konkurrens- och rörlighetsregler. Den svenska lagstiftningen uppfyller alltså direktivets krav i denna del.

Gällande punkterna 1, 2 och 3 har regeringen tidigare, gällande motsvarande bestämmelser i direktiv 2003/54/EG, bedömt att ellagens regler om allmännyttiga tjänster är klart definierade, öppna, icke-diskriminerande, kontrollerbara och inte står i strid med EU-fördragets regler om konkurrens och rörlighet. Att elföretag ska drivas enligt principerna i direktivet uppfylls genom de regler som följer av den svenska ellagen. Direktivets bestämmelser om tillhandahållande av statlig ersättning och exklusiva rättigheter är inte relevanta för Sverige, då något sådant inte förekommer i Sverige. Den svenska lagstiftningen uppfyller därför direktivets krav (prop. 2004/05:62 s 39 ff).

Punkt 4 reglerar medlemsstaternas skyldighet att informera kommissionen. Regeringen underrättar kommissionen vartannat år om vilka allmännyttiga tjänster som ålagts elnäts- och elhandelsföretagen (prop. 2004/05:62 s 180).

Punkt 5 ger en möjlighet för Sverige att besluta att artiklarna 6, 7 och 8 inte ska tillämpas under vissa förutsättningar. Artiklarna handlar om tillträde till elnät för tredje part, byggande av direktledningar och anläggande av ny produktionskapacitet. Regeringen har tidigare bedömt att det inte är aktuellt att besluta om att inte tillämpa dessa artiklar (prop. 2004/05:62 s 44).

I sak är det inga förändringar mot de tidigare direktiven. Det har inte framkommit något som talar för att de bedömningar för svenskt vidkommande som gjorts tidigare inte fortfarande är aktuella. Några åtgärder behövs därför inte avseende artikel 9.

3.5 Kapitel III – Konsumentinflytande och konsumentskydd

I direktivets kapitel III finns bestämmelser rörande inflytande för konsumenter och bestämmelser om konsumentsskyddsåtgärder.

Trots lydelsen i kapitlets rubrik gäller de flesta bestämmelserna samtliga slutkunder och slutförbrukare, det vill säga samtliga kunder som köper el för eget bruk. Hushållskunder enligt direktivets definition är en kund som köper el för sin egen hushållsförbrukning och inte för kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet. Begreppet hushållskund motsvarar vad som i svensk rätt kallas konsument. Om bestämmelser endast omfattar konsument/hushållskund anges det särskilt.

3.5.1 Artikel 10 – Grundläggande avtalsenliga rättigheter

1. Medlemsstaterna ska se till att alla slutkunder har rätt att få sin elleverans tillhandahållen av en leverantör, under förutsättning att denne samtycker, oberoende av vilken medlemsstat leverantören är registrerad i, förutsatt att leverantören följer tillämpliga regler för handel och balansering. I det avseendet ska medlemsstaterna vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att se till att administrativa förfaranden inte diskriminerar leverantörer som redan är registrerade i en annan medlemsstat.
2. Om inte annat följer av unionsreglerna om konsumentskydd, särskilt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU⁶⁵ och rådets direktiv 93/13/EEG⁶⁶, ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunder har de rättigheter som föreskrivs i punkterna 3–12 i denna artikel.
3. Slutkunderna ska ha rätt till ett avtal med sin leverantör, som anger
 - a) leverantörens namn och adress,
 - b) De tjänster som tillhandahålls, kvaliteten på de tjänster som erbjuds och tidpunkten för den ursprungliga inkopplingen.
 - c) De underhållstjänster som tillhandahålls.
 - d) På vilket sätt aktuell information om tillämpliga tariffer, underhållskostnader och kombinerade varor eller tjänster kan erhållas.
 - e) Avtalets löptid och hur avtalet och tjänsterna förlängs eller sägs upp, inklusive varor eller tjänster som kombineras med dessa tjänster, och om avtalet kan sägas upp avgiftsfritt.

⁶⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG (EUT L 304, 22.11.2011, s. 64).

⁶⁶ Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 21.4.1993, s. 29).

f) Villkoren för ersättning och återbetalning om tjänsterna inte håller angiven kvalitet, inbegripet i händelse av inkorrekt eller försenad fakturering.

g) Hur det tvistlösningsförfarande utanför domstol som avses i artikel 26 inleds.

h) Information om konsumentens rättigheter, inbegripet information om behandlingen av klagomål och all den information som avses i denna punkt, tydligt angiven på fakturan eller på elföretagets webbplats.

Villkoren ska vara skäligen och kända på förhand. Information om dem ska under alla omständigheter ges innan avtalet ingås eller bekräftas. Om avtal ingås genom en mellanhand ska den information som avses i denna punkt också tillhandahållas innan avtalet ingås.

Slutkunderna ska tillhandahållas en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett väl synligt sätt och uttryckt på ett kortfattat och enkelt språk.

4. Slutkunderna ska i god tid underrättas om varje avsikt att ändra avtalsvillkoren och ska därvid underrättas om att de har rätt att säga upp avtalet. Leverantörerna ska på ett transparent och lättbegripligt sätt underrätta sina slutkunder direkt om varje ändring av leveranspriserna och om skälen och villkoren för detta och ändringens omfattning, vid en lämplig tidpunkt som infaller senast två veckor eller, när det gäller hushållskunder, en månad innan ändringen träder i kraft. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder har möjlighet att säga upp avtal om de inte godtar de nya avtalsvillkor eller ändringar av leveranspriserna som leverantören meddelat.

5. Leverantörerna ska tillhandahålla slutkunderna transparent information om tillämpliga priser och tariffer och om standardvillkor för tillgång till och utnyttjande av eltjänster.

6. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna ett brett val av betalningssätt. Dessa betalningssätt får inte medföra oskälig diskriminering mellan kunder. Alla skillnader i avgifter som kan hänföras till betalningssätt eller system för förskottsbetalning ska vara objektiva, icke-diskriminerande och proportionella och får inte överstiga betalningsmottagarens direkta kostnader för användningen av ett visst betalningssätt eller system för förskottsbetalning, i linje med artikel 62 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366⁶⁷.

7. Enligt punkt 6 ska hushållskunder som har tillgång till system för förskottsbetalning inte missgynnas på grund av dessa system.

8. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna skäligen och transparenta allmänna villkor, som ska tillhandahållas på ett klart och otvetydigt språk och inte får omfatta hinder för kundernas utövande av sina rättigheter som inte följer direkt av

⁶⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 av den 25 november 2015 om betaltjänster på den inre marknaden, om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2009/110/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 och om upphävande av direktiv 2007/64/EG (EUT L 337, 23.12.2015, s. 35)

avtalet, såsom alltför omfattande avtalshandlingar. Kunderna ska skyddas mot oskäliga eller vilseledande försäljningsmetoder.

9. Slutkunderna ska ha rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och av behandlingen av klagomål från leverantörernas sida. Leverantörerna ska hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt.

10. När de har tillgång till samhällsomfattande tjänster enligt de bestämmelser som medlemsstaterna antagit i enlighet med artikel 27, ska slutkunderna informeras om sina rättigheter när det gäller samhällsomfattande tjänster.

11. Leverantörerna ska erbjuda hushållskunder tillräcklig information om alternativ till bortkoppling i tillräckligt god tid före den planerade bortkopplingen. Dessa alternativ kan gälla möjligheter till stöd för att undvika bortkoppling, system för förskottsbetalning, energibesiktningar, energirådgivningstjänster, alternativa betalningsplaner, råd om skuldhantering eller anstånd med bortkoppling, och de bör inte medföra en extra kostnad för de kunder som står inför en bortkoppling.

12. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna en slutavräkning efter varje byte av leverantör senast sex veckor efter det att bytet skett.

Bedömning

Punkt 1

Punkt 1 har samma lydelse som artikel 3.4 i direktiv 2009/72/EG och reglerar kundernas rätt att välja elleverantör i annan medlemsstat och kundernas rättigheter gentemot elleverantören.

Det finns inte några diskriminerande hinder för leverantörer från andra medlemsstater att sälja el till slutkunder i Sverige. Det som krävs är att företaget har etablerat en filial i Sverige och att det är registrerat hos Skatteverket samt att leverantören i övrigt efterlever samma regler som svenska leverantörer (jfr prop. 2010/11:70 s. 87 ff).

Enligt 8 kap. 8 § ellagen ska elanvändare som saknar leveransavtal med en elleverantör av berörd nätkoncessionshavare anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att på skäliga villkor leverera el till sådana elanvändare. Punkten kräver inte några genomförandeåtgärder.

Punkt 2

Punkt 2 motsvarar punkt 1.a) i bilaga 1 till direktiv 2009/72/EG och anger att medlemsstaten ska säkerställa att slutkunderna har de rättigheter som föreskrivs i punkterna 3–12.

Artikel 10 punkterna 3–12 motsvaras av Bilaga 1 till direktiv 2009/72/EG med vissa förändringar. De bestämmelser som återfinns i bilaga 1 till gamla direktivet föranledde kompletteringar av ellagen, se prop. 2010/11:70 (s. 87 ff) och SOU 2010:30 (s. 211 ff). Utredningen gjorde då en restriktiv tolkning av bilaga 1 till gamla direktivet och lät bestämmelserna i bilagan endast omfatta konsumenter. I artikel 10 används genomgående begreppet slutkund, förutom i punkten 11 som särskilt avser hushållskunder, varför någon annan tolkning inte är möjlig än att

bestämmelserna ska omfatta samtliga kunder. I den engelska versionen av Bilaga 1 till direktiv 2009/72/EG användes begreppet "electricity service provider" vilket medförde att bestämmelserna vid införande av det gamla direktivet fick avse även nätföretag i tillämpliga delar. I nya direktivet används begreppet "supplier", vilket motsvarar leverantör. Vid bedömning av huruvida lagstiftningsåtgärder är nödvändiga utgår Ei därför från svenska bestämmelser som avser elhandelsföretag.

Punkt 2 kräver inte någon särskild genomförandeåtgärd eftersom den hänvisar till att medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder har de rättigheter som föreskrivs i punkterna 3–12. I punkterna 3–12 finns dock en del nya bestämmelser som ska genomföras. Bedömningen huruvida respektive bestämmelse kräver genomförande i författning redovisas nedan under respektive punkt.

Punkt 3

I punkt 3 anges minimikrav för vad ett elleveransavtal ska innehålla.

Punkt a) motsvarar punkt 1 a) i bilaga 1 till gamla direktivet och gäller leverantörens namn och adress. Detta krav finns reglerat i 11 kap. 13 § 1 punkten ellagen och avser endast konsumenter. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.5.

Punkt b) motsvarar punkt 1 a) i bilaga 1 till gamla direktivet och gäller vilka tjänster elleverantören tillhandahåller och tidpunkt för den ursprungliga inkopplingen. Motsvarande krav finns för konsumenter i 11 kap. 13 § 2 och 3 punkterna i ellagen. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.5.

Punkt c) motsvarar punkt 1 a) i bilaga 1 till gamla direktivet och gäller vilka underhållstjänster som elleverantören tillhandahåller. Motsvarande bestämmelse finns för konsumenter i 11 kap. 13 § 2 punkten ellagen. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.5.

Punkt d) motsvarar punkt 1 a) i bilaga 1 till gamla direktivet och gäller på vilket sätt kunden kan få information om tillämpliga tariffer, underhållskostnader och kombinerade varor eller tjänster. Motsvarande bestämmelse finns för konsumenter i 11 kap. 13 § 4 punkten ellagen, förutom skyldigheten att upplysa om kombinerade varor och tjänster. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för övriga kunder och en skyldighet att upplysa om kombinerade varor och tjänster. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.5.

Punkt e) motsvarar punkt 1 a) i bilaga 1 till gamla direktivet och föreskriver att avtalets löptid ska framgå av avtalet. Detsamma gäller hur avtalet och tjänsterna förlängs eller sägs upp, inklusive varor eller tjänster som kombineras med dessa tjänster, och om avtalet kan sägas upp avgiftsfritt.

Motsvarande bestämmelse finns för konsumenter i 11 kap. 13 § 6–9 punkterna ellagen, förutom skyldigheten att upplysa om hur kombinerade varor och tjänster sägs upp. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för övriga kunder och en

skyldighet att upplysa om kombinerade varor och tjänster. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.5.

Punkt f) motsvarar punkt 1 a) i bilaga 1 till gamla direktivet och gäller villkoren för ersättning och återbetalning om tjänsterna inte håller angiven kvalitet. Punkten f) motsvaras av 11 kap. 13 § 10 punkten ellagen, som omfattar elleverantörens åtagande i sin helhet enligt avtalet. 11 kap. 13 § 10 punkten ellagen avser endast konsumenter och ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.5.

Punkt g) motsvarar punkt 1 a) i bilaga 1 till gamla direktivet och gäller elleverantörens upplysning om hur det tvistlösningsförfarande utanför domstol som avses i artikel 26 inleds. I 11 kap 18 § ellagen finns regler om konsumentens rätt till information om rättigheter, möjlighet att lämna klagomål, vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning m.m. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse som omfattar samtliga kunder, se avsnitt 5.5.

Punkt h) motsvarar punkt 1 a) i bilaga 1 till gamla direktivet och gäller information om konsumentens rättigheter som tydligt ska anges på fakturan eller på elföretagets webbplats. I 11 kap. 18 § ellagen finns regler om konsumentens rätt till information, via elleverantörens webbplats, om rättigheter, möjlighet att lämna klagomål, vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning m.m. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.5

Punkt 3 stycke 2 motsvarar punkt 1 a) 2 stycket i bilaga 1 till gamla direktivet anger att villkor ska vara skäligen och kända på förhand. Enligt 11 kap. 13 § andra stycket ellagen ska villkor och uppgifter enligt första stycket lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.5.

I övrigt gjordes en bedömning när det gäller villkorens skälighet vid införandet av direktiv 2009/72/EG (prop. 2010/11:70 s. 88). I propositionen anfördes att det saknades skäl att införa särskilda bestämmelser om villkorens skälighet i ellagen eftersom det finns bestämmelser i lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden och 36 § avtalslagen (1915:218) som gör att direktivets krav är uppfyllda. Konsumenternas rättigheter enligt direktivet skyddas även genom marknadsföringslagen (2008:486). Ei delar den bedömning som gjordes i propositionen. Någon genomförandeåtgärd är inte påkallad i denna del av punkt 3 stycke 2.

Punkten 3 stycke 3 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG och gäller slutkundernas rätt att få en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett väl synligt sätt och uttryckt på ett kortfattat och enkelt språk. Motsvarande bestämmelse saknas i ellagen som bör kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.5.

Punkt 4

Punkt 4 motsvarar delvis punkten 1.b i bilaga 1 till 2009/72/EG och handlar om ändring av avtalsvillkor för elleveranser och information till kunder om detta.

Konsumenter, hushållskunder, har enligt 11 kap. 16 § ellagen rätt till underrättelse om förändringar i villkor, inklusive pris, senast två månader innan de träder i kraft. Någon bestämmelse i ellagen för övriga kunder finns inte. Ellagen bör därför kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.6.

Punkt 5

I punkt 5 anges att leverantörerna ska tillhandahålla slutkunderna information om tillämpliga priser, tariffer och om standardvillkor. Bestämmelsen motsvarar punkt 1.C i bilaga 1 till direktiv 2009/72/EG.

Bestämmelsen har införts för konsumenter genom 11 kap. 13 § ellagen där det anges att elleverantörer liksom nätkoncessionshavare i avtalet ska lämna uppgift om var sådan information som avses i artikel 10 punkt 5 kan hittas. Beträffande övriga kunder finns i 4 kap. 11 § ellagen en skyldighet för nätkoncessionshavare att lämna uppgift om avgifter och övriga villkor och i 4 kap. 12 § ellagen finns samma skyldighet för villkor för anslutning. Ei har meddelat föreskrifter om offentliggörande enligt 4 kap. 11 § ellagen (Ei:s föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2013:7) om elleverantörers skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor som tillämpas mot elanvändare.

Enligt 8 kap. 11 § ellagen ska elleverantörer lämna uppgift till tillsynsmyndigheten om priser och leveransvillkor, men motsvarande informationsskyldighet till kunder saknas. Ellagen bör kompletteras med en sådan bestämmelse. Ei:s överväganden och förslag redovisas i avsnitt 5.5.

Punkt 6

Punkt 6 handlar om leverantörens skyldighet att erbjuda slutkunderna ett brett val av betalningssätt. Dessa betalningssätt får inte medföra oskälig diskriminering mellan kunder.

Punkten 6 motsvarar punkten 1.d i bilaga 1 till direktiv 2009/72/EG. Erfarenheterna från den svenska marknaden i stort visar att de olika sätten för betalning av varor, tjänster och nyttigheter är väl utvecklade (SOU 2010:30 s. 214 f). Kraven på att erbjuda brett betalningssätt är därför uppfyllda och kräver inte några genomförandeåtgärder. Bestämmelsen om oskälig diskriminering är införd för konsumenter genom 11 kap. 15 § ellagen som anger att en elleverantör inte får missgynna en konsument endast på grund av det betalningssätt konsumenten har valt. Motsvarande reglering för övriga kunder saknas. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.11.

Punkt 7

Punkt 7 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG och föreskriver att hushållskunder som har tillgång till system för forskottsbetalning enligt punkten 6 inte ska missgynnas på grund av dessa system.

Enligt 11 kap. 15 § ellagen får en elleverantör inte missgynna en konsument endast på grund av det betalningssätt kunden konsumenten har valt. Motsvarande reglering för övriga kunder saknas. Av artikel 9 och 10 i tidigare lydelse i

energieffektiviseringsdirektivet⁶⁸ framgick dock att medlemsstaterna ska se till att slutanvändare av el, så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och proportionerligt i förhållande till möjliga energibesparingar, har individuella mätare som visar slutanvändarens faktiska energianvändning. Om slutkunden inte har s.k. smart mätare har denne ändå rätt till faktureringsinformation baserad på faktisk användning. Fakturering får endast baseras på uppskattad användning eller schablonavgift, i fall då slutanvändaren inte har uppgett någon mätaravläsning för visst intervall.

Förskottsbetalning till elleverantörer är inte tillåten i Sverige enligt nuvarande bestämmelser i 8 kap. 15 § första stycket ellagen. Om avläsning saknas finns ett undantag i 8 kap. 15 § andra stycket, vilket motsvarar det undantag som tilläts i energieffektiviseringsdirektivet. Bestämmelserna i energieffektiviseringsdirektivet har upphört och ersatts av bestämmelserna i detta direktiv.

Eftersom direktivet tillåter flexibla arrangemang för betalning, vilket bland annat innefattar förskottsbetalning, behöver 8 kap. 15 första stycket ellagen ändras så att exempelvis avtal med system för förskottsbetalning eller utjämnad betalning blir möjliga. Bestämmelsen i 8 kap. 18 § om krav på att fakturering av faktisk förbrukning ska ske varje kvartal behöver inte ändras, eftersom fakturering av faktiskt förbrukning måste ske *minst* en gång per år enligt Bilaga I punkten 2. a). Detta medför att flat rate-avtal eller avtal med system för förskottsbetalning som inte bygger på en kvartalsavräkning inte är möjliga enligt det svenska regelverket. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.11.

Punkt 8

Punkten 8 handlar om leverantörernas skyldighet att erbjuda slutkunderna skäliga och transparenta allmänna villkor. Kunderna ska skyddas mot oskäliga eller vilseledande försäljningsmetoder.

Bestämmelsen liknar till sitt innehåll punkten 3 andra och tredje styckena. Kravet på de allmänna avtalsvillkoren och skyddet mot oskäliga och vilseledande försäljningsmetoder får anses omhändertaget av annan lagstiftning. Förbud mot denna typ av metoder finns i marknadsföringslagen. Även avtalslagen och lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler innehåller sådana regler (jfr SOU 2010:30 s. 215). I övrigt är bedömningen densamma som vid punkten 3 andra och tredje styckena. Se resonemangen under punkten 3.

Punkt 9

Punkten 9 handlar om slutkundernas rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och av behandlingen av klagomål från leverantörernas sida.

Bestämmelsen har samma innebörd som punkt 1 f) i Bilaga 1 till 2009/72/EG. Enligt 11 kap. 20 § ellagen ska leverantörer och nätkoncessionshavare ha fastställda rutiner för hantering av klagomål. Vilka krav som finns på klagomålshanteringen är inte närmare bestämt. I prop. 2010/11:70 s. 94 uttalades att många elleverantörer och elnätsföretag redan i dag har tydliga och fastställda rutiner kring

⁶⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring i direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG

klagomålshanteringen. Vissa större företag har dessutom inrättat särskilda kundombudsmän som konsumenten kan vända sig till, medan andra företag har andra lösningar. Att genom detaljreglering kräva av företagen att inrätta klagomålshanteringen på ett visst sätt skulle bli kostsamt för företagen och inte nödvändigtvis medföra någon förbättring för konsumenten. Det avgörande bör i stället vara att det finns en tydlig och genomarbetad process hos varje företag. Hur rutinerna ska se ut bör dock vara upp till det enskilda företaget att bestämma. Det har inte framkommit skäl att göra en annan bedömning än tidigare.

Bestämmelsen i 11 kap. 20 § ellagen omfattar endast kunder som är konsumenter. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för samtliga slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.8.

Punkt 10

Punkten 10 har samma innebörd som punkt 1 g) i Bilaga 1 till 2009/72/EG. Punkten är oförändrad från direktiv 2003/54/EG.

När slutkunder har tillgång till samhällsomfattande tjänster enligt de bestämmelser som medlemsstaterna antagit i enlighet med artikel 27, ska slutkunderna informeras om sina rättigheter när det gäller samhällsomfattande tjänster. Med samhällsomfattande tjänster avses rätt till elleveranser av en bestämd kvalitet till lätt och tydligt jämförbara transparenta och icke-diskriminerande priser. I SOU 2010:30 (s. 219) befanns punkten vara införd genom bland annat 3 kap. 9 och 9 § d ellagen om överföring av el på skäliga villkor och god kvalitet och nätkoncessionshavarens upplysningsplikt om leveranssäkerheten i elnätet och om rätten till avbrottsersättning och skadestånd.

Enligt 8 kap. 8 § andra stycket ska nätkoncessionshavaren underrätta elanvändaren om villkoren och om ellagens bestämmelser om byte. Av 25 a § i elförordningen (2013:208) framgår att om leveransavtalet är ett anvisat avtal ska det anges i fakturan tillsammans med information om vad det innebär att avtalet är ett anvisat avtal.

Punkt 10 har inte ändrats i sak. Ei bedömer att direktivets krav är uppfyllda genom de bestämmelser som finns i ellagen varför någon genomförandeåtgärd inte krävs.

Punkt 11

Punkt 11 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG och handlar om att leverantörerna ska erbjuda hushållskunder tillräcklig information om alternativ till bortkoppling i tillräckligt god tid före den planerade bortkopplingen.

Bortkoppling är aktuell i första hand vid bristande betalning. Enligt 11 kap. 4 § 3 och 4 punkterna ellagen får överföringen av el avbrytas vid bristande betalning. En förutsättning är att konsumenten inte betalar inom skälig tid efter anmodan om rättelse samt inte heller betalar inom tre veckor efter ytterligare en anmodan om rättelse. I 26 § och bilaga 1 och 2 till elförordningen finns närmare regler om vilken information som ska lämnas till konsumenten och socialnämnden.

Eftersom artikel 10 punkten 11 inte ställer upp krav på att sådan rådgivning ska vara kostnadsfri för konsumenten saknas skäl att ändra på 11 kap. 5 § ellagen, som

ger nätföretag och elleverantörer rätt till skälig ersättning för information till konsumenten.

Ei anser att direktivets krav är uppfyllt genom dessa bestämmelser.

Punkt 12

Punkt 12 motsvarar punkt 1 j i bilaga 1 till direktiv 2009/72/EG. Leverantörerna ska erbjuda slutkunderna en slutavräkning efter varje byte av leverantör senast sex veckor efter det att bytet skett.

Punkten är införd för konsumenter genom 11 kap. 19 § ellagen. Motsvarande bestämmelse för övriga slutkunder saknas. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse för alla kunder som inte är konsumenter. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.7.

3.5.2 Artikel 11 – Rätt till elavtal med dynamiska priser

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att den nationella rättsliga ramen gör det möjligt för leverantörer att erbjuda avtal med dynamiska elpriser. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder som har en smart mätare installerad kan begära att ingå ett avtal med dynamiska elpriser med minst en leverantör och med varje leverantör som betjänar mer än 200 000 slutkunder.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna får fullständig information från leverantörerna om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med sådana avtal med dynamiska elpriser och ska säkerställa att leverantörerna är skyldiga att ge slutförbrukarna information i enlighet med detta, bland annat om behovet av att ha en lämplig elmätare installerad. Tillsynsmyndigheterna ska övervaka marknadsutvecklingen och bedöma de risker som de nya produkterna och tjänsterna kan medföra samt åtgärda missbruk.

3. Leverantörerna ska inhämta en slutkunds samtycke innan dennes avtal byts till ett avtal med dynamiska elpriser.

4. Under minst tio år från det att avtal med dynamiska elpriser blivit tillgängliga, ska medlemsstaterna eller deras tillsynsmyndigheter övervaka, och ska offentliggöra en årsrapport om, de viktigaste aspekterna i utvecklingen av sådana avtal, inklusive marknadserbjudanden och inverkan på konsumenternas fakturor, särskilt nivån på prisvolatiliteten.

Bedömning

Artikel 11 är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Punkt 1 föreskriver att den nationella rättsliga ramen ska göra det möjligt för elleverantörer att erbjuda elavtal med dynamiska priser. Ett elavtal med dynamiska priser definieras i artikel 2 punkt 15 som ett avtal om leverans av el mellan en leverantör och en slutkund som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna med intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden. I Sverige har elmarknaden avräkning per timme. Detta innebär att regelverket ska vara sådant att elleverantörerna ska kunna erbjuda timprisavtal för de kunder som har en smart mätare installerad. Tidsintervallet ska enligt artikel 8 i

elmarknadsförordningen senast den 1 januari 2021 vara 15 minuter i alla planeringsområden, såvida inte tillsynsmyndigheterna har beviljat ett undantag eller en avvikelse. Undantag får beviljas endast till och med den 31 december 2024.

I punkten föreskrivs vidare att slutkunder som har en smart mätare installerad ska kunna begära att ingå ett elavtal med timpriser med minst en leverantör och med varje leverantör som har mer än 200 000 slutkunder.

Det finns inget i den svenska regleringen som hindrar elleverantörer från att erbjuda dynamiska priser. Avtal med timpriser kan också erbjudas av de flesta elleverantörer i Sverige.

Enligt 3 kap. 10 § ellagen är den som har nätkoncession skyldig att utföra mätning av förbrukningen och dess fördelning över tiden. Av 6 § och 6 a § mätförordningen framgår att mätning i inmatningspunkter och uttagspunkter som huvudregel ska avse överförd el under varje timme. För elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere (schablonkunder) ska nätkoncessionshavaren först preliminärt beräkna mängden överförd el och dess fördelning över tiden och sedan slutligt mäta den och dess fördelning över tiden.

Mätresultatet i en uttagspunkt ska, enligt 16 § mätförordningen, rapporteras per månad och avse mätvärden registrerade under högst en månad. Trots detta framgår det av bestämmelserna i 3 kap. 11 § ellagen att en elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på ett annat sätt än enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 10 b § ellagen ska debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av mätresultatet. Andra kostnader för mätning får inte debiteras elanvändarna. Inte heller får en elanvändare som har ingått ett avtal om elleverans, som förutsätter att mängden el ska mätas per timme och en elanvändare som begär information som visar förbrukningen per timme, debiteras merkostnader för detta. Detta innebär att alla slutkunder som har ingått ett avtal om elleverans som förutsätter att elen mäts per timme har rätt till mätning per timme. Kravet på att slutkunder, som har en smart mätare installerad, ska kunna begära att ingå ett elavtal med timpriser med minst en leverantör är uppfyllt. Någon genomförandeåtgärd krävs därför inte i denna del.

I punkten ställs också krav på att en slutkund som har en smart mätare installerad ska kunna ingå ett timprisavtal med varje elleverantör som har mer än 200 000 kunder. Även om de flesta elleverantörer i Sverige erbjuder timprisavtal finns inte något krav på att de måste erbjuda sådana avtal. Det bör därför införas en bestämmelse som anger att en elleverantör som har mer än 200 000 kunder måste ingå ett timprisavtal med den kund som begär det. Se överväganden och förslag, 5.9.

Punkt 2 anger att slutförbrukarna ska få fullständig information från leverantörerna om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med elavtal med dynamiska priser (för närvarande timprisavtal för Sveriges del). Leverantörerna ska också vara skyldiga att ge slutförbrukarna information om vad avtalet innebär, inklusive information om behovet av att ha en lämplig elmätare installerad. När det gäller artikelns krav på att elleverantören ska informera om behovet av att ha en smart mätare installerad är detta irrelevant, eftersom avtal med dynamiska priser förutsätter att elanvändaren har en smart mätare installerad. De

elleverantörer med fler än 200 000 kunder som måste erbjuda avtal med dynamiska priser bör rimligen då detta sker informera kunden om behovet av att installera en smart mätare.

I punkten anges även att tillsynsmyndigheterna ska övervaka marknadsutvecklingen och bedöma de risker som de nya produkterna och tjänsterna kan medföra samt åtgärda missbruk.

I den nuvarande ellagstiftningen finns inga krav på att slutförbrukarna ska få information från leverantörerna om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med elavtal med dynamiska priser. Det bör därför införas en bestämmelse om detta, se överväganden och förslag, avsnitt 5.9.

Det finns inte heller något som pekar ut ett ansvar för Ei att övervaka marknadsutvecklingen och bedöma de risker som de nya produkterna och tjänsterna kan medföra samt åtgärda missbruk. Ett sådant ansvar bör införas. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.9.

Punkt 3 föreskriver att leverantörerna ska inhämta en slutkunds samtycke innan dennes avtal byts till ett elavtal med dynamiska priser. Enligt den svenska avtalsrätten kan inte ett avtal ingås utan att motparten accepterar ett anbud. Däremot kan en kund få ett anvisat avtal utan att bestämma över villkoren i detta. En särskild bestämmelse bör införas om att elanvändarens samtycke krävs. En sådan bestämmelse innebär även att ett avtal inte kan övergå till ett med dynamiska priser utan elanvändarens samtycke.

Punkt 4 anger att medlemsstaterna eller deras tillsynsmyndigheter, under minst tio år från det att elavtal med dynamiska priser blivit tillgängliga, ska övervaka de viktigaste aspekterna i utvecklingen av sådana avtal, inklusive marknadserbjudanden och inverkan på konsumenternas fakturor, särskilt nivån på prisvolatiliteten, och årligen offentliggöra en rapport om detta.

Enligt 8 kap. 11 b § ellagen ska en elleverantör lämna uppgifter till Ei om sina priser och leveransvillkor. I Ei:s föreskrift EIFS 2013:7 om elleverantörers skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor som elleverantören tillämpar anges närmare vilka uppgifter om priser som elleverantörerna ska rapportera in till Ei. Något krav på att rapportera in uppgifter om dynamiska priser finns inte nu. För att Ei ska kunna följa utvecklingen av de dynamiska priserna bör föreskrifterna kompletteras med en skyldighet att rapportera uppgifter om dynamiska priser.

I punkten ställs även krav på att medlemsstaterna eller deras tillsynsmyndigheter årligen ska offentliggöra en rapport om de viktigaste aspekterna i utvecklingen av avtal med dynamiska priser, inklusive marknadserbjudanden och inverkan på konsumenternas fakturor, särskilt nivån på prisvolatiliteten. Denna skyldighet bör lämpligen fullgöras av Ei. Ett sådant ansvar för Ei bör införas. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.9.

3.5.3 Artikel 12 – Rätt att byta leverantör och regler om avgifter i samband med byte

1. Byte av leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering ska genomföras inom kortast möjliga tid. Medlemsstaterna ska säkerställa att en kund som önskar byta leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering har rätt till ett sådant byte inom högst tre veckor från begäran, förutsatt att avtalsvillkoren följs. Senast 2026 får den tekniska processen vid byte av leverantör inte ta mer än 24 timmar och ska kunna utföras vilken arbetsdag som helst.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder och små företag inte debiteras några avgifter i samband med byte.

3. Genom undantag från punkt 2 får medlemsstaterna tillåta att leverantörer eller marknadsaktörer som deltar i aggregering tar ut uppsägningsavgifter för kunder om dessa kunder frivilligt säger upp elleveransavtal med fast löptid och fast pris före förfallodagen, förutsatt att dessa avgifter är en del av ett avtal som kunden frivilligt har ingått och att kunden tydligt informeras om dem innan avtalet ingås. Sådana avgifter ska vara proportionella och får inte överstiga de direkta ekonomiska förluster som en leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering drabbas av till följd av att kunden säger upp avtalet, inbegripet kostnaderna för eventuella kombinerade investeringar eller tjänster som redan tillhandahållits kunden som en del av avtalet. Bevisbördan för de direkta ekonomiska förlusterna ska åvila den leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering, och tillåtligheten i uppsägningsavgifter ska övervakas av tillsynsmyndigheten eller en annan behörig nationell myndighet.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att rätten att byta leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering beviljas kunderna på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete och tidsåtgång.

5. Hushållskunder ska ha rätt att delta i system för kollektivt byte. Medlemsstaterna ska undanröja alla rättsliga eller administrativa hinder för kollektiva byten och samtidigt tillhandahålla en ram som säkerställer bästa tänkbara konsumentskydd för att motverka missbruk.

Bedömning

Punkt 1

Punkt 1 motsvarar artikel 3.5. a i direktiv 2009/72/EG såvitt avser elhandlare, och reglerar konsumenternas och slutkundernas rättigheter gentemot leverantörer eller marknadsaktörer som deltar i aggregering.

Punkten 1 är införd genom 8 kap. 6 och 9 §§ ellagen beträffande byte av elleverantör. Någon motsvarande bestämmelse som avser marknadsaktörer som deltar i aggregering finns inte. Ellagen behöver därför kompletteras, se avsnitt 5.7.

När det gäller bestämmelsen om att den tekniska processen inte får ta mer än 24 timmar kan konstateras att möjlighet till byte inom 24 timmar finns idag. Funktionskrav för mätare ska dock vara införda vid ingången av mätåret 2025 (se övergångsbestämmelserna till förordning (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el). Eftersom kravet ska vara uppfyllt senast den 1

januari 2026 bedömer Ei att någon ytterligare genomförandeåtgärd inte krävs i denna del.

Punkt 2

Punkten 2 motsvaras av punkt 1.1 e) i bilaga 1 till direktiv 2009/72/EG.

Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder och små företag inte debiteras några avgifter i samband med byte. Med små företag avses företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 10 miljoner euro. Enligt 11 kap. 19 § första stycket ellagen får en konsument byta elleverantör utan extra kostnad. Då bestämmelsen i direktivet omfattar både konsumenter och mindre företag behöver ellagen kompletteras med en definition av små företag samt bestämmelse som omfattar små företag. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.7.

Punkt 3

Punkten 3 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG och ger medlemsstaten möjlighet att besluta om ett undantag i fall då att kunderna frivilligt och i förtid säger upp ett avtal med fast pris och fast löptid.

Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse om att leverantörer eller aggregatorer får ta ut uppsägningsavgifter då kund i förtid säger upp ett avtal med fast löptid och fast pris. Avgifterna får inte överstiga leverantörens eller aggregatorns direkta kostnader för att förlora kunden. Med detta bör sannolikt avses det negativa kontraktssintresset, dvs. ersättning för gjorda investeringar eller kostnader som är kopplade till det befintliga avtalet. Ei:s överväganden och förslag behandlas närmare i avsnitt 5.7.

Punkt 4

Punkten 4 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG och handlar om att medlemsstaterna ska säkerställa att rätten att byta leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering beviljas kunderna på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete och tidsåtgång.

Det finns inga hinder för kollektivt byte. Kostnader för byte kommer endast i fråga vid förtida uppsägning och får då endast omfatta kostnader som är föranledda av denna. Någon risk för diskriminering föreligger inte. Enligt 8 kap. 6 § ellagen får en elleverantör överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt fjorton dagar efter anmälan enligt första stycket. Någon risk för diskriminering beträffande tidsåtgång eller arbete föreligger inte. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 5

Punkt 5 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG och handlar om att hushållskunder ska ha rätt att delta i system för kollektivt byte. Medlemsstaterna ska undanröja rättsliga eller administrativa hinder för sådana byten och tillhandahålla en ram, varmed borde avses ett regelverk, som säkerställer bästa tänkbara skydd för hushållskunder och motverkar missbruk. Det finns idag inga hinder för genomförande av kollektivt byte av elleverantör. Sådana byten förekommer redan idag på den svenska elmarknaden. Någon genomförandeåtgärd krävs därför inte.

3.5.4 Artikel 13 – Aggregeringsavtal

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det står alla kunder fritt att köpa och sälja andra eltjänster, däribland aggregering, än leverans, oberoende av sitt elleveransavtal och från valfritt elföretag.
2. Medlemsstaterna ska, om en slutkund önskar ingå ett aggregeringsavtal, säkerställa att slutkunden har rätt att göra detta utan godkännande från slutkundens elföretag. Medlemsstaterna ska säkerställa att marknadsaktörer som deltar i aggregering fullt ut informerar kunderna om villkoren i de avtal som de erbjuder dem.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna har rätt att på begäran och kostnadsfritt erhålla alla relevanta uppgifter om efterfrågefleksibilitet eller levererad och såld el minst en gång per faktureringsperiod.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna beviljas de rättigheter som avses i punkterna 2 och 3 på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete eller tidsåtgång. Medlemsstaterna ska särskilt säkerställa att leverantörerna inte påför kunderna diskriminerande tekniska och administrativa krav, förfaranden eller avgifter på grundval av att de har ett avtal med en marknadsaktör som deltar i aggregering.

Bedömning

Artikel 13 är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Marknadsaktörer som aggregerar elförbrukning för att erbjuda elförbrukningsbud på elmarknaden förväntas att spela en viktig roll som mellanhänder mellan kundgrupper och elmarknaden. Utgångspunkten i direktivet är att medlemsstaterna bör vara fria att välja lämplig nationell genomförandemodell och tillvägagångssätt för styrning och oberoende aggregering med beaktande av de allmänna principer som anges i direktivet (skäl 26 till direktivet).

Med aggregering menas i direktivet en funktion som fullgörs av en fysisk eller juridisk person som kombinerar flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på alla slags organiserade elmarknader. Med oberoende aggregator avses en marknadsaktör som deltar i aggregering och som inte är ansluten till kundens leverantör (artikel 2 punkt 18 och artikel 2 punkt 19).

Punkt 1 föreskriver att medlemsstaterna ska säkerställa att det står alla kunder fritt att köpa och sälja andra eltjänster än leverans, däribland aggregering, oberoende av sitt elleveransavtal och från valfritt elföretag. Den svenska ellagstiftningen tillåter att kunderna ingår avtal med en oberoende aggregator och sådana avtal förekommer redan idag. Ei föreslår att det införs särskilda regler som behandlar avtalet mellan elanvändare och aggregatorer, se avsnitt 5.14.

Punkt 2 föreskriver att om en slutkund vill ingå ett aggregeringsavtal så ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunden har rätt att göra detta utan godkännande från slutkundens elföretag. Medlemsstaterna ska också säkerställa att marknadsaktörer som deltar i aggregering fullt ut informerar kunderna om villkoren i de avtal som de erbjuder dem. Ei föreslår att det införs särskilda regler som behandlar avtalet mellan elanvändare och aggregatorer, se avsnitt 5.14. Punkt

3 anger att medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna har rätt att på begäran och kostnadsfritt få alla relevanta uppgifter om efterfrågefleksibilitet eller levererad och såld el minst en gång per faktureringsperiod. Det finns ingen bestämmelse som ger elanvändarna en sådan rättighet. En sådan bestämmelse bör därför införas. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.14.

Punkt 4 anger att medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna beviljas de rättigheter som avses i punkterna 2 och 3 på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete eller tidsåtgång. Medlemsstaterna ska särskilt säkerställa att leverantörerna inte påför kunderna diskriminerande tekniska och administrativa krav, förfaranden eller avgifter på grundval av att de har ett avtal med en marknadsaktör som deltar i aggregering.

Enligt punkten 2 ska en slutkund kunna ingå ett aggregeringsavtal utan ett godkännande från slutkundens elleverantör och en elleverantör kan inte heller kunna hindra en kund att ingå avtal med en aggregator. Det anges också att slutkunden ska också få information om villkoren i de avtal som en aggregator erbjuder kunderna. Några uttryckliga regler som behandlar detta finns inte i svensk rätt. Sådana bestämmelser bör därför införas. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.14.

3.5.5 Artikel 14 – Jämförelseverktyg

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder och mikroföretag med en förväntad årsförbrukning på under 100 000 kWh har kostnadsfri tillgång till minst ett verktyg som jämför erbjudandena från olika leverantörer, däribland erbjudanden om avtal med dynamiska elpriser. Kunderna ska informeras om att sådana verktyg finns tillgängliga i, eller tillsammans med, sina fakturor eller på annat sätt. Verktygen ska uppfylla minst följande krav:

a) De ska vara oberoende av marknadsaktörer och säkerställa att elföretag ges lika behandling i sökresultat.

b) Det ska tydligt anges vem som äger verktyget och vilken fysisk eller juridisk person som driver och kontrollerar det samt finnas information om hur verktyget finansieras.

c) Det ska fastställas tydliga och objektiva kriterier som jämförelsen kommer att baseras på, däribland tjänster, och ange dem.

d) De ska använda ett enkelt och tydligt språk.

e) De ska innehålla korrekt och aktuell information och ange när den senast uppdaterades.

f) De ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning genom att vara tydliga, hanterbara, begripliga och robusta.

g) De ska tillhandahålla ett ändamålsenligt sätt att rapportera felaktig information i de erbjudanden som offentliggörs.

h) De ska göra jämförelser, samtidigt som de personuppgifter som begärs ska vara begränsade till uppgifter som är absolut nödvändiga för jämförelsen.

Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone ett verktyg täcker hela marknaden. Om flera verktyg täcker marknaden ska dessa verktyg omfatta så många olika erbjudanden om elavtal som möjligt och täcka en betydande del av marknaden och om dessa verktyg inte helt täcker marknaden ska detta tydligt anges innan resultaten visas.

2. De verktyg som avses i punkt 1 kan drivas av vilken typ av enhet som helst, däribland privata enheter och offentliga myndigheter eller organ.

3. Medlemsstaterna ska utse en behörig myndighet som ska ansvara för att jämförelseverktyg som uppfyller kraven i punkt 1 ges en förtroendemärkning och säkerställa att jämförelseverktyg som fått en förtroendemärkning fortsätter att uppfylla kraven i punkt 1. Den myndigheten ska vara fristående från alla marknadsaktörer och operatörer av jämförelseverktyg.

4. Medlemsstaterna får kräva att jämförelseverktyg som avses i punkt 1 inkluderar jämförelsekriterier som gäller den typ av tjänster som leverantörerna erbjuder.

5. Det ska vara möjligt att ansöka om förtroendemärkning enligt denna artikel, på frivillig och icke-diskriminerande grund, för alla verktyg som jämför erbjudanden från olika marknadsaktörer.

6. Genom undantag från punkterna 3 och 5 får medlemsstaterna välja att inte förtroendemärka jämförelseverktyg om en offentlig myndighet eller ett offentligt organ tillhandahåller ett jämförelseverktyg som uppfyller de krav i punkt 1.

Bedömning

Artikel 14 är ny och handlar om att kunder ska ha tillgång till verktyg för jämförelse mellan leverantörer.

Enligt 8 kap. 11 b § ellagen ska en elleverantör till Ei lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som elleverantören tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagspunkt.

Ei har med stöd av 24 § elförordningen (2013:208) meddelat närmare föreskrifter om elleverantörers skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor som tillämpas mot elanvändare (EIFS 2013:7).

I Ei:s instruktion anges i 7 § 1 punkten att Ei ska verka för att stärka elkundernas ställning och möjliggöra aktiva valmöjligheter genom lättillgänglig och tillförlitlig information.

Med stöd av dessa bestämmelser driver Ei prisjämförelsesajten Elpriskollen.se. För att Elpriskollen ska kunna uppfylla samtliga kriterier i direktivet bedömer Ei att det behövs ett tydligare regelverk för hur detta jämförelseverktyg ska fungera. Ei:s överväganden och förslag finns i avsnitt 5.13.

3.5.6 Artikel 15 – Aktiva kunder

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna är berättigade att agera som aktiva kunder utan att omfattas av oproportionella eller diskriminerande tekniska krav, administrativa krav, förfaranden och avgifter samt av nätavgifter som inte är kostnadsbaserade.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder

a) är berättigade att bedriva verksamhet antingen direkt eller genom aggregering,

b) är berättigade att sälja egenproducerad el, bland annat genom energiköpsavtal,

c) är berättigade att delta i flexibilitets- och energieffektivitetssystem,

d) är berättigade att delegera förvaltningen av de anläggningar som krävs för deras verksamhet till en tredje part, däribland installation, drift, datahantering och underhåll, utan att den tredje parten anses vara en aktiv kund,

e) omfattas av kostnadsbaserade, transparenta och icke-diskriminerande nätavgifter som redovisas separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet, i enlighet med artikel 59.9 i detta direktiv och artikel 18 i förordning (EU) 2019/943, varigenom det säkerställs att de på ett lämpligt och balanserat sätt bidrar till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet,

f) är ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i detta avseende ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943.

3. Medlemsstaterna får i sin nationella rätt ha olika bestämmelser tillämpliga på enskilda och samarbetande aktiva kunder, förutsatt att alla rättigheter och skyldigheter enligt denna artikel tillämpas på alla aktiva kunder. All åtskillnad i behandling mellan samarbetande aktiva kunder ska vara proportionell och vederbörligen motiverad.

4. Medlemsstater som har befintliga system som inte redovisar separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet får inte bevilja några nya rättigheter inom ramen för dessa system efter den 31 december 2023. Alla kunder som omfattas av befintliga system ska, under alla omständigheter, ha möjlighet att när som helst kunna välja ett nytt system som redovisar separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet som grund för beräkningen av nätavgifterna.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder som äger en energilagransanläggning

a) har rätt till nätanslutning inom rimlig tid efter att en begäran gjorts, förutsatt att samtliga villkor är uppfyllda, såsom balansansvar och lämplig mätutrustning,

b) inte påförs dubbla avgifter, däribland nätavgifter, för lagrad el som blir kvar inom deras fastigheter samt när de tillhandahåller flexibilitetstjänster för systemansvariga,

c) inte omfattas av oproportionella licenskrav eller licensavgifter,

d) får erbjuda flera olika tjänster samtidigt, om det är tekniskt möjligt.

Bedömning

Artikel 15 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. Bestämmelser saknas i ellagen som uttryckligen gäller aktiva kunder.

Med en aktiv kund avses enligt artikel 2 punkt 8 en slutkund (en kund som köper el för eget bruk), eller en grupp av samarbetande slutkunder, som förbrukar eller lagrar el som producerats inom den egna fastigheten vilken är belägen inom ett avgränsat område, eller, om en medlemsstat tillåter detta, på en annan plats, eller som säljer egenproducerad el eller deltar i flexibilitets- eller energieffektivitetssystem, förutsatt att dessa verksamheter inte är deras huvudsakliga kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

Punkt 1

Punkten 1 handlar om att medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder är berättigade att agera som aktiva kunder utan att omfattas av oproportionerliga eller diskriminerande tekniska eller administrativa krav, förfaranden och avgifter samt nätavgifter som inte är kostnadsbaserade.

Elnätsföretag får enligt 3 kap. 16 a §§ ellagen inte ställa tekniska krav eller andra villkor som gör det svårt att tillhandahålla tjänster för ändrad elförbrukning (efterfrågefleksibilitet), om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av elnätet. Bestämmelsen kom till som en följd av energieffektiviseringsdirektivet. Syftet med detta var bland annat att uppmuntra resurser på efterfrågesidan att delta på marknaderna och se till att leverantörer av laststyrning (t.ex. energitjänsteföretag) behandlas icke-diskriminerande. I samband med detta gjordes även ett tillägg i elförordningen (2013:208) som innebär att Ei årligen ska sammanställa och offentliggöra de tekniska krav och andra villkor som finns för tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning

I 4 kap. 1 § ellagen finns en bestämmelse om att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Tariffer ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av nätet och främja effektivt utnyttjande av elnätet och effektiv elproduktion och elanvändning. Enligt 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen måste nätkoncessionshavare ansluta elektrisk anläggning på skäliga villkor, om det inte finns särskilda skäl däremot. Med särskilda skäl avses kapacitetsbrist i nätet (prop. 2010/11:70, s. 63 f) och det innebär inte någon diskriminering av tekniska skäl. Nätföretag är vidare skyldiga att för annans räkning på skäliga villkor överföra el. Enligt 8 kap. 5 a § ellagen har slutkund rätt till ersättning av elleverantören för el som matas in från mikroproduktion av förnybar el. Sammantaget medför detta att direktivets krav är uppfyllt. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Punkt 2.a) anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder är berättigade att bedriva verksamhet antingen direkt eller genom aggregering.

Det finns inget hinder i svensk lagstiftning mot att aktiva kunder bedriver sådan verksamhet. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2.b) anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder är berättigade att sälja egenproducerad el, bland annat genom energiköpsavtal.

Enligt 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen måste nätkoncessionshavare ansluta en elektrisk anläggning på skäliga villkor, om det inte finns särskilda skäl däremot. Nätföretag är vidare enligt 3 kap. 9 § ellagen skyldiga att för annans räkning på skäliga villkor överföra el. Enligt 8 kap. 5 a § ellagen har en slutkund rätt till ersättning av elleverantören för el som matas in från mikroproduktion av förnybar el. Sammantaget medför detta att direktivets krav är uppfyllt. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2.c) anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder är berättigade att delta i flexibilitets- och energieffektivitetssystem.

Elnätsföretag får enligt 3 kap. 16 a §§ ellagen inte ställa tekniska krav eller andra villkor som gör det svårt att tillhandahålla tjänster för ändrad elförbrukning (efterfrågefleksibilitet), om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av elnätet. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2.d) anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder är berättigade att delegera förvaltningen av de anläggningar som krävs för deras verksamhet till en tredje part, däribland installation, drift, datahantering och underhåll, utan att den tredje parten anses vara en aktiv kund.

Den svenska lagstiftningen uppställer inga hinder för att någon att delegera förvaltningen av de anläggningar den har. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2.e) anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder omfattas av kostnadsbaserade, transparenta och icke-diskriminerande nätavgifter som redovisas separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet.

I 4 kap. 1 § ellagen finns en bestämmelse om att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Tariffer ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av nätet och främja effektivt utnyttjande av elnätet och effektiv elproduktion och elanvändning. Enligt 3 kap. 10 § ellagen är nätkoncessionsinnehavaren skyldig att utföra mätning av mängden överförd el. Det gäller både inmatning och utmatning av el. Intäkten respektive kostnaden för inmatning och uttag av el fördelas inom regelverket för tariffer och intäktsramar. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2.f) anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder är ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i detta avseende ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943.

Enligt 8 kap. 4 § ellagen får en leverantör bara leverera el i uttagspunkter där någon har åtagit sig balansansvar. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 3

Punkten 3 ger medlemsstaterna frihet att i sin nationella rätt ha olika bestämmelser tillämpliga på enskilda och samarbetande aktiva kunder, förutsatt att alla rättigheter och skyldigheter enligt denna artikel tillämpas på alla aktiva kunder. All åtskillnad i behandling mellan samarbetande aktiva kunder ska vara proportionell och vederbörligen motiverad.

Bestämmelsen är frivillig att genomföra för medlemsstaterna. Det finns inte några sådana bestämmelser i Sverige idag och något skäl för att införa det har inte framkommit inom ramen för detta uppdrag. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 4

Punkten 4 berör medlemsstater som har befintliga system, som inte redovisar separat för den el som matas in i nätet respektive den el som förbrukas från nätet.

Sverige har system som separat redovisar inmatning respektive uttag av el varför bestämmelsen inte är relevant för Sverige.

Punkt 5

Punkt 5.a anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder som äger en energilagringssystem har rätt till nätanslutning inom rimlig tid efter att en begäran gjorts, förutsatt att samtliga villkor är uppfyllda, såsom balansansvar och lämplig mätutrustning.

Enligt 3 kap. 7 a § ellagen är en nätkoncessionshavare skyldig att ansluta en anläggning inom skälig tid. Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl. Någon genomförandeåtgärd krävs därför inte.

Punkt 5.b anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder som äger en energilagringssystem inte debiteras dubbla avgifter, såsom nätavgifter, för lagrad el som blir kvar inom deras fastigheter samt när de tillhandahåller flexibilitetstjänster för systemansvariga.

I 4 kap. 1 § ellagen finns en bestämmelse om att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Tariffer ska utformas på ett sätt som är förenligt med ett effektivt utnyttjande av nätet och främja effektivt utnyttjande av elnätet och effektiv elproduktion och elanvändning. Enligt 3 kap. 9 § ellagen måste nätkoncessionshavaren på skäliga villkor överföra el för annans räkning. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 5.c anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder som äger en energilagringssystem inte omfattas av oproportionella licenskrav eller licensavgifter.

Det finns inget krav på licens i Sverige. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 5.d anger att medlemsstaterna ska säkerställa att aktiva kunder som äger en energilagringsanläggning får erbjuda flera olika tjänster samtidigt, om det är tekniskt möjligt.

Det finns inga hinder i den svenska lagstiftningen mot att aktiva kunder erbjuder flera olika tjänster. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.5.7 Artikel 16 – Medborgarenergigemenskaper

1. Medlemsstaterna ska tillhandahålla ett möjliggörande regelverk för medborgarenergigemenskaper och säkerställa att

- a) deltagande i en medborgarenergigemenskap är öppet och frivilligt
- b) deltagare eller medlemmar har rätt att lämna denna, i vilket fall artikel 12 ska tillämpas
- c) deltagare och medlemmar inte förlorar sina rättigheter och skyldigheter som hushållskunder eller aktiva kunder
- d) den berörde systemansvarige för distributionssystem, mot skälig ersättning i enlighet med tillsynsmyndighetens bedömning, samarbetar med energigemenskaper för att underlätta elöverföringar inom dessa,
- e) medborgarenergigemenskaper omfattas av icke-diskriminerande, rättvisa, proportionella och transparenta förfaranden och avgifter, bland annat för registrering och licensiering, samt av transparenta, icke-diskriminerande och kostnadsbaserade nätavgifter i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943, varvid det säkerställs att de på ett lämpligt och balanserat sätt bidrar till systemets övergripande kostnadsfördelning.

2. Medlemsstaterna får föreskriva att energigemenskaper ska

- a) vara öppna för gränsöverskridande deltagande
- b) ha rätt att äga, inrätta, köpa eller hyra distributionsnät och att förvalta dem självständigt på de villkor som fastställs i punkt 4 i denna artikel,
- c) omfattas av undantag som föreskrivs i artikel 38.2.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att medborgarenergigemenskaper

- a) har möjlighet att få tillgång till alla elmarknader, antingen direkt eller genom aggregering, på ett icke-diskriminerande sätt,
- b) behandlas på ett icke-diskriminerande och proportionellt sätt med avseende på sin verksamhet och sina rättigheter och skyldigheter som slutkunder, producenter, leverantörer, systemansvariga för distributionssystem eller marknadsaktörer som deltar i aggregering,
- c) är ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i detta avseende ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943,
- d) i samband med förbrukning av egenproducerad el behandlas som aktiva kunder i enlighet med artikel 15.2 e,

e) har rätt att internt organisera delningen av el som produceras av de produktionsenheter som medborgarenergigemenskapen äger, med förbehåll för andra krav som fastställs i denna artikel och förutsatt att medborgarenergigemenskapens medlemmar bibehåller sina rättigheter och skyldigheter i egenskap av slutkunder. Med avseende på tillämpningen av första stycket e, ska detta, om elen delas, inte påverka tillämpliga nätavgifter, tariffer och andra avgifter, i enlighet med en transparent kostnads-nyttanalys av distribuerade energiresurser som tagits fram av den behöriga nationella myndigheten.

4. Medlemsstaterna får besluta att ge medborgarenergigemenskaper rätt att förvalta distributionsnät inom sitt verksamhetsområde och fastställa relevanta förfaranden, utan att detta påverkar kapitel IV eller andra regler och bestämmelser som gäller systemansvariga för distributionssystem. Om en sådan rätt ges ska medlemsstaterna säkerställa att medborgarenergigemenskaper

a) har rätt att ingå ett avtal avseende driften av deras nät med en berörd systemansvarig för det distributionssystem eller överföringssystem som deras nät är anslutet till,

b) omfattas av lämpliga nätavgifter vid anslutningspunkterna mellan deras nät och distributionsnätet utanför medborgarenergigemenskapen och att sådana nätavgifter redovisas separat för den el som matas in i distributionsnätet respektive den el som förbrukas från distributionsnätet utanför medborgarenergigemenskapen, i enlighet med artikel 59.7,

c) inte diskriminerar eller skadar kunder som alltjämt är anslutna till distributionssystemet.

Bedömning

Artikel 16 är ny och handlar om medborgarenergigemenskaper.

Det finns inte några regler om medborgarenergigemenskaper i svensk lagstiftning. Idag finns det dock på marknaden olika typer av energigemenskaper i Sverige och inom EU. Det finns inga hinder för att bilda en juridisk person med det syfte som anges i artikel 16. Det finns inte heller hinder för att i stadgar eller medlemsvillkor föreskriva de kundrättigheter som artikeln innehåller. Det finns dock en betydande risk för att de gemenskaper som bildas inte uppfyller samtliga krav i artikeln. För att säkerställa ett möjliggörande regelverk bör medborgarenergigemenskaper regleras i lag, om inte annat så för att underlätta bildande, registrering och medborgarenergigemenskapens ställning som aktör på marknaden. Vilka möjligheter som finns liksom frågan om medborgarenergigemenskaperna ska få äga och driva nät eller inte, eller om icke koncessionspliktiga nät kan komma i fråga, utvecklas nedan under rubriken överväganden och förslag, avsnitt 5.15.

3.5.8 Artikel 17 – Efterfrågefleksibilitet genom aggregering

1. Medlemsstaterna ska tillåta och främja deltagande för efterfrågefleksibilitet genom aggregering. Medlemsstaterna ska tillåta att slutförbrukarna, inklusive sådana som erbjuder efterfrågefleksibilitet genom aggregering, tillsammans med producenterna deltar på alla elmarknader på ett icke-diskriminerande sätt.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem vid upphandling av stödtjänster behandlar marknadsaktörer som deltar i efterfrågefleksibilitet genom aggregering på ett icke-diskriminerande sätt tillsammans med producenter och på grundval av deras tekniska kapacitet.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras relevanta regelverk innehåller minst följande inslag:

a) Rätten för varje marknadsaktör som deltar i aggregering, däribland oberoende aggregatorer, att komma in på elmarknaderna utan medgivande från andra marknadsaktörer.

b) Icke-diskriminerande och transparenta regler som tydligt fastställer roller och ansvarsområden för alla elföretag och kunder.

c) Icke-diskriminerande och transparenta regler och förfaranden för utbyte av uppgifter mellan marknadsaktörer som deltar i aggregering och andra elföretag och som säkerställer enkel tillgång till uppgifter på lika och icke-diskriminerande villkor och samtidigt till fullo skyddar kommersiellt känslig information och kundernas personuppgifter.

d) En skyldighet för marknadsaktörer som deltar i aggregering att vara ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet; i det avseendet ska de vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943.

e) Föreskrifter om att slutkunder som har ett avtal med oberoende aggregatorer inte ska åläggas oskäligen betalningar eller påföljder eller andra oskäligen avtalsgrundade begränsningar av sina elleverantörer.

f) Ett system för konfliktlösning mellan marknadsaktörer som deltar i aggregering och andra marknadsaktörer, vilket omfattar ansvar för obalanser.

4. Medlemsstaterna får kräva att elföretag eller deltagande slutkunder betalar ekonomisk ersättning till andra marknadsaktörer eller till marknadsaktörens balansansvariga parter, om dessa marknadsaktörer eller balansansvariga parter direkt påverkas av aktiveringen av efterfrågefleksibilitet. Sådana ekonomiska ersättningar ska inte utgöra ett hinder för marknadstillträde för marknadsaktörer som deltar i aggregering eller ett hinder för flexibilitet. I sådana fall ska den ekonomiska ersättningen vara strikt begränsad till att täcka de kostnader som därmed uppstår för deltagande kunders leverantörer eller leverantörers balansansvariga parter under aktiveringen av efterfrågefleksibiliteten. Beräkningsmetoden för ersättningen får beakta de fördelar som de oberoende aggregatorerna har gett andra marknadsaktörer, och, när så sker, får aggregatorer eller deltagande kunder åläggas att bidra till ersättningen men endast om, och i den utsträckning, fördelarna för alla leverantörer, kunder och deras balansansvariga parter inte överstiger deras direkta kostnader. Beräkningsmetoden ska godkännas av tillsynsmyndigheten eller av en annan behörig nationell myndighet.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna eller, om den nationella rättsordningen så kräver, systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem i nära samarbete med marknadsaktörer och slutkunder fastställer de tekniska kraven för deltagande i efterfrågefleksibilitet på alla elmarknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader och kapaciteten för efterfrågefleksibilitet. Sådana egenskaper ska inkludera deltagande som omfattar aggregerade laster.

Bedömning

Artikeln som är ny saknar motsvarighet i äldre direktiv och innehåller regler om tillåtande och främjande av efterfrågefleksibilitet genom aggregering.

Punkt 1 är delvis uppfylld genom 6 § andra punkten i förordning (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen där det anges att Ei ska främja efterfrågefleksibilitet på elmarknaden.

Punkten 1 uppfylls även genom att elnätsföretag enligt 3 kap. 16 a § ellagen (1997:857) inte får ställa tekniska krav eller andra villkor som gör det svårt att tillhandahålla tjänster för efterfrågefleksibilitet, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av elnätet. Denna bestämmelse infördes med anledning av artikel 15.8 i Energieffektiviseringsdirektivet. Enligt artikeln ska medlemsstaterna se till att nationella tillsynsmyndigheter uppmuntrar resurser på efterfrågesidan att delta vid sidan av försörjning på grossist- och detaljmarknader. Systemansvariga ska genom att uppfylla kraven för balanserings- och tilläggstjänster behandla leverantörer, exempelvis aggregatorer, på ett icke-diskriminerande sätt. Medlemsstaterna ska vidare främja tillgång till och deltagande av laststyrning på marknaden för balanserings- och reservsystem. Artikeln genomfördes genom en ändring i ellagen 3 kap. 16 a § ellagen.

Genom detta bedömer Ei att punkt 1 delvis är införlivat i svensk lagstiftning. Ei bedömer dock att ytterligare bestämmelser är nödvändiga för att uppfylla samtliga krav i artikeln punkt 1. Närmare överväganden och förslag redovisas i avsnitt 5.14.

När det gäller punkterna 2–4 så saknas i stort sett regler i svensk lag.

När det gäller punkt 2 så finns idag en bestämmelse i 3 kap. 16 § ellagen som anger att den som har nätkoncession inte får ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag. Nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Nationella regler för aggregering och oberoende aggregatorer behöver införas i svensk lagstiftning. Nya bestämmelser på området föreslås i avsnitt 5.14.

När det gäller punkt 3.a i artikeln ska det nationella regelverket innehålla rätt för aggregatorer, och däribland oberoende aggregatorer, att komma in på elmarknaderna utan medgivande från andra marknadsaktörer.

Punkt 3 b i artikeln behandlar icke-diskriminerande och transparenta regler som tydligt fastställer roller och ansvarsområden för alla elföretag och kunder. Ellagen innehåller redan bestämmelser om detta varför nya bestämmelser inte bedöms nödvändiga. Särskilda genomförandeåtgärder krävs därmed inte i denna del.

Punkt 3 c rör bestämmelse om informationsutbyte mellan parter på elmarknaden. I ellagen finns idag bestämmelser om exempelvis tillgång till mätvärden. Sådana bestämmelser återfinns i ellagen 3 kap. 10, 10 a och 11 §§ samt i mätförordningen och i Ei:s föreskrifter om mätning och rapportering. Avseende skydd för personuppgifter och kommersiellt känsliga uppgifter finns bestämmelser i dataskyddsförordningen och GDPR om detta.

Punkt 3 d behandlar skyldigheter för marknadsaktörer som deltar i aggregeringen att också vara ekonomiskt ansvariga för obalanser i elsystemet. Tillägg till den inhemska lagstiftningen är enligt Ei nödvändig med hänsyn till att det tillkommit nya aktörer på elmarknaden i form av bl.a. aggregatorer. Redan genom den nu införda bestämmelsen i artikel 5 i elmarknadsförordningen 2019/943 om ansvar för alla marknadsaktörer avseende obalanser orsakade i elsystemet hanteras frågan också i svensk lagstiftning. Ei bedömer ändå att ytterligare, mer preciserade, regler är nödvändiga i svensk rätt. Närmare om förslag och överväganden i den delen återfinns i avsnitt 5.14.

Punkt 3.e anger att slutkunder som har ett avtal med oberoende aggregatorer inte ska åläggas oskäligen betalningar av sina elleverantörer. Ei bedömer att ellagen måste kompletteras med bestämmelse om detta vilket redovisas i avsnitt 5.14.

Punkt 3.f anger att det måste finnas ett system för konfliktlösning mellan marknadsaktörer som deltar i aggregering och andra marknadsaktörer, vilket omfattar ansvar för obalanser. Ei bedömer att tvister om sådana ekonomiska frågor i slutändan får avgöras av allmän domstol utifrån vad som avtalats mellan parter och vad som närmare regleras om hantering av obalanser i elsystemen i ellagen. Det behövs dock nya bestämmelser med anledning av denna punkt i direktivet när det gäller tvistlösning hänförligt till avtal mellan aggregatorer och balansansvariga, se avsnitt 5.14.

Av punkt 4 framgår att medlemsstaterna får kräva att elföretag eller deltagande slutkunder betalar ekonomisk ersättning till andra marknadsaktörer eller till marknadsaktörens balansansvariga parter, om dessa marknadsaktörer eller balansansvariga parter direkt påverkas av aktiveringen av efterfrågefleksibilitet. Sådana ekonomiska ersättningar ska inte utgöra ett hinder för marknadstillträde för marknadsaktörer som deltar i aggregering eller ett hinder för flexibilitet. Beräkningsmetoden ska godkännas av tillsynsmyndigheten eller av en annan behörig nationell myndighet. Bestämmelsen är frivillig att genomföra för medlemsstaterna. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 5 som reglerar tekniska krav och egenskaper för deltagande i efterfrågefleksibilitet på alla elmarknader är uppfylld. Ei ska enligt 19 a § elförordningen (2013:208) årligen ska sammanställa och offentliggöra de tekniska krav och andra villkor som finns för tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning. Några genomförandeåtgärder behövs därför inte.

3.5.9 Artikel 18 – Fakturor och faktureringsinformation

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att fakturor och faktureringsinformation är korrekta, lättbegripliga, tydliga, koncisa och användarvänliga och presenteras på ett sätt som underlättar slutkundernas jämförelser. På begäran ska slutförbrukarna få en tydlig och begriplig förklaring av hur fakturan har upprättats, särskilt om fakturan inte är grundad på faktisk förbrukning.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna får alla sina fakturor och all faktureringsinformation utan kostnad.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna kan välja elektroniska fakturor och elektronisk faktureringsinformation och erbjuder flexibla arrangemang för den faktiska betalningen av fakturorna.
4. Om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska detta anges på fakturan tillsammans med det datum då ändringen träder i kraft.
5. Medlemsstaterna ska samråda med konsumentorganisationer då de överväger ändringar i kraven på fakturornas innehåll.
6. Medlemsstaterna ska säkerställa att fakturorna och faktureringsinformationen uppfyller minimikraven i bilaga I.

Bedömning

I skäl 48 och 49 till direktivet framhålls att fakturor är viktiga informationskällor för slutkunderna. Vikten av korrekt information som hjälper kunderna att jämföra erbjudanden och styra sin elförbrukning gäller inte bara konsumenter utan alla slutkunder. När det gäller kravet på innehållet i fakturor görs ingen skillnad på om det är elleverantören eller nätföretaget som ställer ut fakturan. Utgångspunkten blir därför att bestämmelserna i artikel 18 gäller både elhandelsföretag och nätföretag och alla deras kunder.

Punkt 1

Punkten 1 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG och handlar om slutkundens rätt till faktura och faktureringsinformation. Bestämmelser med delvis motsvarande innehåll finns i 8 kap. 16 § ellagen beträffande elleverantörer. Enligt 8 kap. 16 § ellagen ska en elleverantörs faktura till en elanvändare vara tydlig. Fakturan ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på. Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

Ellagen bör kompletteras med motsvarande bestämmelse för nätföretag. Ei har bemyndigande enligt elförordningen att meddela föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla. Bemyndigandet bör omfatta även fakturor från nätföretag. Ei:s överväganden och förslag behandlas närmare i avsnitt 5.12.

Punkt 2

Punkten 2 anger att medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukarna får alla sina fakturor och all faktureringsinformation utan kostnad.

Punkt 2 motsvarar artikel 11.1 i energieffektiviseringsdirektivet och är införd genom 8 kap. 14 § ellagen, som anger att elleverantörer och nätföretag inte får debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 3

Slutförbrukare ska enligt punkten 3 erbjudas fakturor i elektronisk form och flexibla arrangemang för den faktiska betalningen.

Punkt 3 motsvarar artikel 10.3 b) i energieffektiviseringsdirektivet. Enligt 8 kap. 18 § ellagen ska elleverantören erbjuda fakturor i elektronisk form. Även nätföretag ska omfattas av bestämmelsen. Ellagen bör kompletteras i detta hänseende.

När det gäller elleverantörens skyldighet att erbjuda flexibla arrangemang för den faktiska betalningen av fakturorna enligt punkt 3 kan konstateras att termen är vag, men avser när betalning ska ske. Här finns ett uppenbart egenintresse för företagen att underlätta för kunden att betala och erbjuda kunden möjlighet att betala månadsvis eller kvartalsvis eller genom system för förskottsbetalning. Förbudet mot förskottsbetalning i 8 kap. 15 § ellagen bör ändras eller upphävas. Om tillämpningsproblem uppstår kan det lösas genom Ei:s bemyndigande att utfärda föreskrifter. Bemyndigandet till Ei i 25 § b elförordningen behöver utökas till att omfatta fakturor från elnätsföretag. Ei:s överväganden och förslag behandlas närmare i avsnitt 5.12.

Punkt 4

Om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska detta anges på fakturan tillsammans med det datum då ändringen träder i kraft.

Punkt 4 saknar motsvarande bestämmelse i tidigare direktiv och i ellagen. Lagstiftningen bör kompletteras i detta hänseende. Ei:s överväganden och förslag behandlas närmare i avsnitt 5.12.

Punkt 5

Medlemsstaterna ska samråda med konsumentorganisationer då de överväger ändringar i kraven på fakturornas innehåll.

När det gäller samråd med konsumentorganisationer inför ändringar i krav på innehåll i fakturor är en sådan dialog etablerad. Någon åtgärd i form av reglering i författning är inte påkallad.

Punkt 6

Medlemsstaterna ska säkerställa att fakturorna och faktureringsinformationen uppfyller minimikraven i bilaga I.

Punkt 6 kräver i sig ingen genomförandeåtgärd, eftersom den endast hänvisar till att bestämmelserna i bilaga I ska införas. Vilka åtgärder som krävs redovisas under avsnitt 3.11.

3.5.10 Artikel 19 – Smarta mätersystem

1. För att främja energieffektiviteten och öka slutförbrukarnas inflytande ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheten starkt rekommendera att elföretagen och andra marknadsaktörer optimerar elförbrukningen, bland annat genom att tillhandahålla energiförvaltningstjänster, utveckla innovativa former för prissättning och införa smarta mätersystem som är driftskompatibla, i synnerhet med konsumenternas energistyrningssystem och med smarta nät i enlighet med tillämpliga unionsregler om dataskydd.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att det på deras territorier införs smarta mätersystem som hjälper kunderna att aktivt medverka på elmarknaden. Detta införande kan bli föremål för en kostnads–nyttoanalys som ska genomföras i enlighet med principerna i bilaga II.

3. Medlemsstater som inför smarta mätersystem på sina territorier ska anta och offentliggöra funktionella och tekniska minimikrav för de smarta mätersystemen i enlighet med artikel 20 och bilaga II. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa smarta mätersystem är driftskompatibla och att de kan ge uppgifter till konsumenternas energistyrningssystem. I det avseendet ska medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till relevanta tillgängliga standarder, inbegripet standarder som möjliggör driftskompatibilitet, bästa praxis samt vikten av att det utvecklas smarta nät och utvecklingen av den inre marknaden för el.

4. Medlemsstater som inför smarta mätersystem ska på ett transparent och icke-diskriminerande sätt säkerställa att slutförbrukarna bidrar till kostnaderna för införandet, med hänsyn tagen till de långsiktiga fördelarna för hela värdekedjan. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna ska regelbundet övervaka detta införande på sina territorier för att se hur konsumenterna gynnas.

5. När bedömningen av införandet av smarta mätersystem utfaller negativt till följd av den kostnads–nyttoanalys som avses i punkt 2, ska medlemsstaterna se till att denna bedömning, åtminstone vart fjärde år eller oftare, revideras till följd av betydande förändringar av de bakomliggande antagandena samt till följd av den tekniska utvecklingen och marknadsutvecklingen. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen resultaten av sina uppdaterade kostnads– nyttoanalyser så snart de blir tillgängliga.

6. Bestämmelserna i detta direktiv om smarta mätersystem ska tillämpas på framtida anläggningar och på anläggningar som ersätter äldre smarta mätare. Smarta mätersystem som redan har installerats eller för vilka inledande av arbeten påbörjades före den 4 juli 2019 får fortsätta att vara i drift under sin livslängd, medan smarta mätersystem som inte uppfyller kraven i artikel 20 och bilaga II, inte ska fortsätta vara i drift efter den 5 juli 2031. I denna punkt avses med inledande av arbeten antingen inledandet av bygg- och anläggningsarbeten som avser investeringen eller det första bindande åtagandet att beställa utrustning eller ett

annat åtagande som gör investeringen återkallelig, beroende på vilket som inträffar först. Markförvärv och förberedande arbeten såsom att erhålla tillstånd och utföra genomförbarhetsstudier anses inte som inledande av arbeten. Vid företagsförvärv avses med inledande av arbeten tidpunkten för förvärv av de tillgångar som direkt hänför sig till den förvärvade anläggningen.

Bedömning

Punkt 1

Punkten 1 handlar om medlemsstaternas skyldighet att främja energieffektiviteten och öka slutförbrukarnas inflytande genom att rekommendera att elföretagen och andra marknadsaktörer optimerar elförbrukningen och införa smarta mätersystem.

Punkten 1 motsvaras delvis av artikel 3.11 i gamla direktivet som föreskrev att "medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheten ska starkt rekommendera att elföretagen optimerar elförbrukningen, till exempel genom att tillhandahålla energiförvaltning, utveckla innovativa former för prissättning eller införa system med smarta mätare eller intelligenta nät, om det är lämpligt".

Av 6 § förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen ska Ei verka för energieffektivitet och effektiv konkurrens på elmarknaden och främja efterfrågeflexibilitet på elmarknaden. I 4 kap. 1 § ellagen finns en bestämmelse om att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Tariffer ska utformas på ett sätt som förenligt med ett effektivt utnyttjande av nätet och främja effektivt utnyttjande av elnätet och effektiv elproduktion och elanvändning. Ei har genom sin föreskrift Energimarknadsinspektionens föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten och vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet vid fastställande av intäktsram, EIFS 2019:4, närmare reglerat vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten och vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet vid fastställande av intäktsram.

Ett system med smarta mätare ska införas senast mätåret 2025 enligt övergångsbestämmelserna till mätförordningen. För smarta mätare finns funktionskrav och krav på kvalitet, lämplighet och skydd mot förvanskning av värden. Detta utvecklas närmare i samband med redogörelsen för artikel 20.

Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Punkten 2 handlar om att medlemsstaterna ska säkerställa att det införs smarta mätersystem som hjälper kunderna att aktivt medverka på elmarknaden och att införandet kan bli föremål för en kostnads-nyttoanalys.

Punkt 2 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. Ei har i sin rapport *Funktionskrav på framtidens elmätare (EiR2015:09)* genomfört en kostnadsnyttoanalys i enlighet med kommissionens rekommendation 2012/148/EU⁶⁹. Ei lämnade författningsförslag i rapporten *Funktionskrav på elmätare – Författningsförslag (EiR2017:08)*, som resulterade i förändrade funktionskrav på mätare i

⁶⁹ Kommissionens rekommendation 2012/148/EU av den 9 mars 2012 om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem (EUT L 73, 13.3.2012, s. 9).

mätförordningen, enligt bemyndigande i 3 kap. 10 b § 2 ellagen. Ett system med smarta mätare ska införas senast mätåret 2025 enligt övergångsbestämmelserna till mätförordningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 3

Punkten 3 handlar om att medlemsstater som inför smarta mätarsystem ska anta och offentliggöra funktionella och tekniska minimikrav

Punkten 3 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. Bestämmelser om detta är införda i mätförordningen och EIFS 2019:4, se ovan under bedömning av punkten 2.

Punkt 4

Punkten 4 handlar om att medlemsstater som inför smarta mätarsystem ska säkerställa att slutförbrukarna bidrar till kostnaderna för införandet och de att utsedda behöriga myndigheterna ska regelbundet övervaka detta införande på sina territorier för att se hur konsumenterna gynnas.

Punkt 4 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. I 3 kap. 11 § ellagen finns bestämmelser om fördelning av kostnader mellan slutkund och nätkoncessionshavare. Om en slutkund begär timmätning ska merkostnaden tas av nätkoncessionshavaren, som i sin tur fördelar kostnaden på kundkollektivet genom tariffer. Kunder som väljer att installera smarta mätare gynnas således.

Enligt 19 a § i elförordningen ska Ei årligen sammanställa och offentliggöra de tekniska krav och andra villkor som finns för tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning. I samband med rapporten utvärderas hinder och möjligheter för erbjudande av efterfrågefleksibilitet inklusive smart mätning.

Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 5

Punkten 5 handlar om när bedömningen av införandet av smarta mätarsystem utfaller negativt till följd av den kostnads-nyttoanalys som avses i punkt 2.

Punkt 5 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. Den kostnads-nyttoanalys som genomförts i Sverige utföll inte negativt, och det ska införas ett system med smarta mätare senast mätåret 2025. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 6

Punkten 6 anger att bestämmelserna i direktivet om smarta mätarsystem ska tillämpas på framtida anläggningar och på anläggningar som ersätter äldre smarta mätare. Smarta mätarsystem som redan har installerats eller för vilka inledande av arbeten påbörjades före den 4 juli 2019 får fortsätta att vara i drift under sin livslängd, medan smarta mätarsystem som inte uppfyller kraven i artikel 20 och bilaga II, inte ska fortsätta vara i drift efter den 5 juli 2031.

Punkt 6 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. Den kostnads-nyttoanalys som genomförts i Sverige utföll inte negativt, och det ska införas ett system med smarta mätare senast mätåret 2025. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

3.5.11 Artikel 20 – Funktioner hos smarta mätare

Om bedömningen av införandet av smarta mätarsystem utfaller positivt som ett resultat av den kostnads–nyttoanalys som avses i artikel 19.2, eller om smarta mätarsystem har införts systematiskt efter den 4 juli 2019, ska medlemsstaterna införa smarta mätarsystem i enlighet med europeiska standarder, bilaga III och följande krav:

- a) Smarta mätarsystem ska korrekt mäta den faktiska elförbrukningen och ska kunna ge slutkunderna information om den faktiska användningstiden. Validerade uppgifter om historisk förbrukning ska göras lätt tillgängliga på ett säkert sätt och visualiseras för slutkunderna på begäran och utan extra kostnad. Icke-validerade uppgifter om förbrukning i nära realtid ska också göras lättillgängliga på ett säkert sätt för slutkunderna utan extra kostnad genom ett standardiserat gränssnitt eller genom fjärråtkomst, för att stödja automatiska program för energieffektivitet, efterfrågestyrning och andra tjänster.
- b) Säkerheten hos systemen med smarta mätare och för datakommunikationen ska överensstämma med relevanta unionsregler om säkerhet, med vederbörligt beaktande av bästa tillgängliga teknik för att säkerställa högsta möjliga nivå av it-skydd, samtidigt som kostnaderna och proportionalitetsprincipen beaktas.
- c) Integritet och skydd för slutkundernas uppgifter ska överensstämma med relevanta unionsregler om data- och integritetsskydd.
- d) Mätaroperatörerna ska säkerställa att mätarna hos aktiva kunder som tillför el till nätet kan redovisa den el som tillförs nätet från de aktiva kundernas fastigheter.
- e) Om slutkunderna så begär ska uppgifter om den el de tillför nätet och uppgifter om deras elförbrukning göras tillgängliga för dem, i enlighet med de genomförandeakter som antagits enligt artikel 24, genom ett standardiserat kommunikationsgränssnitt eller genom fjärråtkomst, eller för tredje parter som agerar på slutkundernas vägnar, i ett lättbegripligt format, och på ett sätt som ger slutkunderna möjlighet att jämföra offerter på likartade grunder.
- f) Slutkunderna ska få lämplig rådgivning och information före, eller i samband med, installationen av smarta mätare, särskilt avseende mätarnas fulla potential i fråga om hantering av mätaravläsning och övervakning av energianvändningen och avseende insamling och behandling av personuppgifter i enlighet med tillämpliga unionsregler om dataskydd.
- g) Smarta mätarsystem ska göra det möjligt för slutkunderna att mätas och avräknas med samma tidsupplösning som perioden för avräkning av obalanser på den nationella marknaden.

Med avseende på tillämpningen av led e) ska slutkunderna ha möjlighet att hämta sina mätuppgifter eller överföra dem till en annan part utan extra kostnad och i enlighet med sin rätt till dataportabilitet enligt unionsreglerna om dataskydd.

Bedömning

Punkt a)

Punkten a) handlar om att smarta mätersystem ska korrekt mäta den faktiska elförbrukningen och ska kunna ge slutkunderna information om den faktiska användningstiden.

Punkten a) är införd genom 3 kap. 10 § b i ellagen, genom 8 kap. 16 § ellagen samt genom 3 kap. i Energimarknadsinspektionens föreskrifter (EIFS 2019:5) om funktionskrav för mätsystem och mätutrustning. Några ytterligare genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt b)

Punkten b) anger att säkerheten hos systemen med smarta mätare och för datakommunikationen ska överensstämma med relevanta unionsregler om säkerhet och IT-skydd.

Enligt 24 § i mätförordningen ska nätkoncessionshavaren ska se till att funktionskraven uppfylls på ett sätt som säkerställer att obehöriga inte får tillgång till information och styrfunktioner i mätsystemen eller mätutrustningen samt att sådan information inte kan ändras, förstöras eller göras otillgänglig för den som är behörig att ta del av den. Genom mätförordningen ges Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) rätt att meddela föreskrifter om krav på mätutrustning. Av SWEDAC:s föreskrift STAFS 2016:1 framgår bl.a. att mätutrustning ska vara skyddad mot förvanskning och att presentationen av mätresultatet ska vara tydligt. Direktivets krav är därmed uppfyllt och någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt c)

Punkt c) gäller skydd för slutkundernas integritet och dataskydd. Personuppgifter som behandlas i samband med mätning omfattas av GDPR. När det gäller känsliga uppgifter som inte är personuppgifter, utan som rör företag, så pågår ett arbete med en unionsövergripande certifiering av produkter som består i nätverks- eller informationssystem utifrån bestämmelserna i förordning (EU) 2019/881 av den 17 april 2019 om Enisa (Europeiska unionens cybersäkerhetsbyrå) och om cybersäkerhetscertifiering av informations- och kommunikationsteknik.

I juni 2017 lämnade Ei sin rapport *Ny modell till elmarknaden (EiR2017:05)* till regeringen. I rapporten lämnade Ei förslag till de lagändringar som behövs för att införa en ny marknadsmodell där en elmarknadshubb utgör navet i informationsutbytet mellan elmarknadens parter. När elmarknadshubben finns på plats kommer det att underlätta att uppfylla kraven i punkten. Ei bedömer att några genomförandeåtgärder inte behövs.

Punkt d)

Punkten d) handlar om att mätaroperatörerna ska säkerställa att mätarna hos aktiva kunder som tillför el till nätet kan redovisa den el som tillförs nätet från de aktiva kundernas fastigheter.

Bestämmelsen är införd genom 3 kap. 10 § samt § 9 i mätförordningen. Någon genomförandeåtgärd är inte påkallad.

Punkt e)

Punkten e) handlar om att slutkunderna kan begära att uppgifter om den el de tillför nätet och uppgifter om deras elförbrukning göras tillgängliga för dem eller deras ombud genom ett standardiserat kommunikationsgränssnitt eller genom fjärråtkomst.

Bestämmelsen är införd genom 27 § i mätförordningen som föreskriver att mätutrustningen ska ha ett kundgränssnitt som stöds av en öppen standard och vara utformat så det är möjligt att i nära realtid få information om både uttag och inmatning i varje fas av ström, effekt, spänning m.m.

Slutkundens rätt till uppgifter genom ett standardiserat gränssnitt enligt artikel 24 kräver att kommissionen tar fram genomförandeakter. Några sådana har ännu inte tagits fram. Någon genomförandeåtgärd kan därför inte genomföras än.

Punkt f)

Punkten f) handlar om slutkundernas rätt till lämplig rådgivning och information före, eller i samband med, installationen av smarta mätare.

Bestämmelsen är införd avseende konsumenter genom 11 kap. 21 § ellagen som anger att nätkoncessionshavare ska se till att konsumenterna får lämplig information i samband med installation av nya mätare. Ellagen behöver kompletteras med bestämmelse för kunder som inte är konsumenter, se avsnitt 5.10.

Punkt g)

Punkten g) anger att smarta mätarsystem ska göra det möjligt för slutkunderna att mätas och avräknas med samma tidsupplösning som perioden för avräkning av obalanser på den nationella marknaden.

I Sverige har elmarknaden avräkning per timme och avräkning för obalanser sker därigenom per timme. Som framgår av bedömningen under artikel 11.1 har alla slutkunder som ingått ett avtal om elleverans som förutsätter att elen mäts per timme rätt till mätning per timme. Kravet på att slutkunder att mätas och avräknas med samma tidsupplösning som perioden för avräkning av obalanser på den nationella marknaden är således uppfyllt. Några genomförandeåtgärder krävs därför inte.

Sista stycket

I sista stycket anges att slutkunderna ska ha möjlighet att hämta sina mätuppgifter eller överföra dem till en annan part utan extra kostnad och i enlighet med sin rätt till dataportabilitet enligt unionsreglerna om dataskydd.

Enligt artikel 20 i GDPR har den registrerade rätt till dataportabilitet och rätt att överföra dessa uppgifter till en annan personuppgiftsansvarig utan att den personuppgiftsansvarige som tillhandahållits personuppgifterna hindrar detta.

Enligt 27 § i mätförordningen ska mätutrustningen ska ha ett kundgränssnitt som stöds av en öppen standard. Kundgränssnittet ska vara utformat så att det är möjligt att i nära realtid få information om uttag, inmatning och mätarställning m.m. Enligt 28 § kan uppgifterna tas ut genom kundgränssnittet om nätkoncessionshavaren har aktiverat det på begäran av elanvändaren.

Slutkund har således rätt att få ut relevanta uppgifter och vidarebefordra dessa. Slutkundens rätt till uppgifter genom ett standardiserat gränssnitt enligt led e) kräver att kommissionen tar fram genomförandeakter enligt artikel 24. Några sådana har ännu inte tagits fram.

När det gäller frågan om möjligheten att få del av och vidarebefordra uppgifterna till annan utan kostnad är det en del av nätföretagets skyldigheter att mäta och rapportera mängden överförd el och dess fördelning över tiden (3 kap. 10 § ellagen samt mätförordningen). Några särskilda avgifter för detta får inte tas ut, förutom om en elanvändare särskilt begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt de föreskrifter som har meddelats, 3 kap. 11 § ellagen. Elanvändaren får då debiteras merkostnaden för denna särskilda mätning och för rapporteringen av resultaten. Andra kostnader för mätning än dessa får inte debiteras enskilda elanvändare.

Samtliga slutkunder har också enligt artikel 18.2 har rätt till all faktureringsinformation utan kostnad. Mätuppgifter tillhör typiskt sett faktureringsinformation och kravet är uppfyllt genom 8 kap. 14 § ellagen, se bedömning under artikel 18.2 ovan. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.5.12 Artikel 21 – Rätt till smarta mätare

1. Om bedömningen av införandet av smarta mätarsystem har utfallit negativt som ett resultat av den kostnads-nyttoanalys som avses i artikel 19.2 och smarta mätarsystem inte har införts systematiskt ska medlemsstaterna säkerställa att alla slutkunder har rätt att på begäran, samtidigt som de står för de dithörande kostnaderna, och enligt rättvisa, rimliga och kostnadseffektiva villkor, till installation eller, i förekommande fall, uppgradering av en smart mätare som

a) när det är tekniskt möjligt, är försedd med de funktioner som avses i artikel 20 eller med en minimiuppsättning av funktioner som ska fastställas och offentliggöras av medlemsstaterna på nationell nivå i enlighet med bilaga II,

b) är driftskompatibel med och som kan anslutas på lämpligt sätt till konsumenternas energistyrningssystem i nära realtid.

2. När en kund begärt en smart mätare i enlighet med punkt 1 ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, den utsedda behöriga myndigheten

a) säkerställa att erbjudandet till den slutkund som begärt installation av en smart mätare uttryckligen anger och tydligt beskriver

- i) de funktioner och den driftskompatibilitet som kan stödjas av den smarta mätaren och de tjänster som kan tillhandahållas, liksom de fördelar som det är realistiskt att uppnå genom innehavet av den smarta mätaren vid den givna tidpunkten,
- ii) eventuella kostnader som ska bäras av slutkunden,

b) säkerställa att mätaren installeras inom rimlig tid, senast fyra månader efter kundens begäran,

c) regelbundet, och minst vartannat år, granska och offentliggöra kostnaderna och följa dessa kostnaders utveckling som ett resultat av den tekniska utvecklingen och eventuella uppgraderingar av mätsystemet.

Bedömning

Artikel 21 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Den kostnads-nyttoanalys som genomförts i Sverige utföll inte negativt, och det ska införas ett system med smarta mätare senast mätåret 2025. Några genomförandeåtgärder behövs därför inte. Artikeln kräver inte några ytterligare genomförandeåtgärder eftersom smarta mätare införs systematiskt i Sverige.

3.5.13 Artikel 22 – Traditionella mätare

1. I fall där slutkunderna inte har smarta mätare ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunderna förses med individuella mätare av traditionell typ som korrekt mäter deras faktiska förbrukning.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna lätt kan läsa sina traditionella mätare, antingen direkt eller indirekt via ett webbgränssnitt eller via något annat lämpligt gränssnitt.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Punkt 1 anger att medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna förses med individuella mätare av traditionell typ som korrekt mäter deras faktiska förbrukning i de fall de inte har smarta mätare.

Enligt 3 kap. 10 § ellagen är den som har nätkoncession skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden. Ytterligare bestämmelser om var mätning ska ske och hur rapporteringen av mätvärdena ska ske finns i mätförordningen samt i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2016:2) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el. Utöver detta så innehåller Swedacs (Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll) föreskrifter (STAFS 2016:4) om mätare för aktiv elenergi bestämmelser om elmätare som är avsedda för mätning av aktiv elenergi i bostäder, butiks- och kontorslokaler samt lätta industrier. I föreskrifterna anges de krav som elmätarna ska uppfylla. Av 8 kap. 15 § ellagen framgår vidare att en elleverantörs debitering av kunder ska avse uppmätta mängder el. Med detta är bedömningen att ellagstiftningen uppfyller kraven i denna punkt. Några genomförandeåtgärder krävs inte.

Punkt 2 anger att medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna lätt kan läsa sina traditionella mätare, antingen direkt eller indirekt via ett webbgränssnitt eller via något annat lämpligt gränssnitt.

Bestämmelser om var mätning ska ske och hur rapporteringen av mätvärdena ska ske finns i mätförordningen samt i Ei:s mätföreskrifter EIFS 2016:2. Swedacs föreskrifter om mätare för aktiv elenergi (STAFS 2016:4) innehåller bestämmelser som anger de krav som elmätare, som är avsedda för mätning av aktiv elenergi i bostäder, butiks- och kontorslokaler samt lätta industrier, ska klara. Vidare så innehåller Swedacs föreskrifter om mätinstrument (STAFS 2016:1) bestämmelser

om grundläggande krav på och kontroll av olika angivna typer av mätinstrument, de ekonomiska aktörernas skyldigheter vid handel med sådana mätinstrument och mätinstrumentens överensstämmelse med kraven. Kraven på mätinstrument kompletteras med särskilda krav i de instrumentspecifika föreskrifterna. Där finns mer detaljerade uppgifter rörande vissa delar av de grundläggande kraven, inklusive krav avseende tillämpliga förfaranden för bedömning av överensstämmelse.

Med detta är bedömningen att ellagstiftningen uppfyller kraven i denna punkt. Några genomförandeåtgärder krävs inte.

3.5.14 Artikel 23 – Hantering av uppgifter

1. Vid fastställandet av regler om hantering och utbyte av uppgifter ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna ange reglerna för berättigade parter tillgång till uppgifter om slutkunden i enlighet med denna artikel och tillämpligt unionsregelverk. Vid tillämpningen av detta direktiv ska uppgifter anses inbegripa mät- och förbrukningsuppgifter samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna byta leverantör, för efterfrågefleksibilitet och andra tjänster.

2. Medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektiv och säker tillgång till och effektivt och säkert utbyte av uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet. Oavsett vilken modell för uppgiftshantering som tillämpas i den enskilda medlemsstaten ska de parter som ansvarar för uppgiftshantering ge tillgång till uppgifter om slutkunden till varje berättigad part i enlighet med punkt 1. Berättigade parter ska få de begärda uppgifterna till sitt förfogande på ett icke-diskriminerande sätt och samtidigt. Tillgången till uppgifterna ska vara enkel och de relevanta förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.

3. Reglerna om tillgång till uppgifter och uppgiftslagring med avseende på tillämpningen av detta direktiv ska vara förenliga med relevant unionsrätt. Behandling av personuppgifter inom ramen för detta direktiv ska ske i enlighet med förordning (EU) 2016/679.

4. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, den utsedda behöriga myndigheten ska godkänna och certifiera, eller i tillämpliga fall övervaka, de parter som ansvarar för uppgiftshantering för att säkerställa att de uppfyller kraven i detta direktiv. Utan att det påverkar arbetsuppgifterna för dataskyddsombud enligt förordning (EU) 2016/679 får medlemsstaterna besluta att kräva att parter som ansvarar för uppgiftshantering utser regelefterlevnadsansvariga som ska ansvara för att övervaka genomförandet av åtgärder som vidtas av dessa parter för att säkerställa icke-diskriminerande tillgång till uppgifter och fullgörande av kraven i detta direktiv. Medlemsstaterna får utnämna regelefterlevnadsansvariga eller organ som avses i artikel 35.2 d i detta direktiv att fullgöra de skyldigheter som anges i denna punkt.

5. Inga extra kostnader får åläggas slutkunderna för tillgången till deras uppgifter eller för en begäran om att deras uppgifter ska göras tillgängliga. Medlemsstaterna ska ansvara för fastställandet av relevanta avgifter för de behöriga parternas

tillgång till uppgifter. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna, ska säkerställa att eventuella avgifter som påförs av reglerade enheter som tillhandahåller datatjänster är skäliga och vederbörligen motiverade.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

I juni 2017 lämnade Ei sin rapport *Ny modell för elmarknaden (Ei R2017:05)* till regeringen. I rapporten lämnade Ei förslag till de lagändringar som behövs för att införa en ny marknadsmodell där en elmarknadshubb utgör navet i informationsutbytet mellan elmarknadens parter.

Det är viktigt för elmarknadens funktion att informationsflödet mellan aktörerna fungerar effektivt. De aktörer som agerar på den konkurrensutsatta delen av marknaden, såsom elhandlare och energitjänsteföretag, är beroende av att få tillgång till information om sina kunders elförbrukning från nätägaren. Tillgången till korrekta mätvärden i tid är av vikt för att kunna fakturera kunderna. I dag sker informationsutbytet direkt med respektive nätägare. Svenska kraftnät har fått i uppdrag av regeringen att utveckla och driva en elmarknadshubb. En elmarknadshubb kommer att effektivisera informationsutbytet. När elmarknadshubben tas i drift blir det obligatoriskt för marknadsaktörer att ansluta sig till den. Införandet av en elmarknadshubb kommer att innebära en stor och viktig förändring och bidra till att den svenska elmarknaden kan möta framtidens utmaningar på ett effektivt sätt. En central kontaktpunkt till vilken aktörer rapporterar all relevant information underlättar, förenklar och minskar kostnader för informationshanteringen och för de aktörer som vill agera på marknaden samtidigt som informationsutbytet sker på ett konkurrensneutralt sätt. En sådan informationshanteringsmodell underlättar också för nya marknadsaktörer, även utanför energibranschen, att utveckla verksamhet. Marknaden för energitjänster kommer att gynnas av införandet av en elmarknadshubb. När elmarknadshubben finns på plats kommer kraven i punkterna 1, 4 och 5 uppfyllas på ett tydligt och transparent sätt. Utöver detta så gör Ei följande bedömning.

Punkt 1 anger att medlemsstaterna eller den behöriga myndigheten vid fastställandet av regler om hantering och utbyte av uppgifter ska ange reglerna för berättigade parter tillgång till uppgifter om slutkunden. Uppgifterna ska anses inbegripa mät- och förbrukningsuppgifter samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna byta leverantör, för efterfrågefleksibilitet och andra tjänster.

Enligt 3 kap. 10 a § ellagen ska nätkoncessionshavare rapportera resultaten av mätningar och beräkningar av mängden el och dess fördelning över tiden. Rapporteringen ska ske till den systemansvariga myndigheten, kontoföringsmyndigheten och till berörda elanvändare, elproducenter, balansansvariga och elleverantörer. På begäran ska resultaten rapporteras till ett företag som elanvändaren eller elproducenten utsett. Den svenska lagstiftningen uppfyller därför kraven i denna punkt. Några genomförandeåtgärder krävs inte.

Punkten 2 anger att medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektiv och säker tillgång till och effektivt och säkert utbyte av

uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet. Berättigade parter ska få de begärda uppgifterna till sitt förfogande på ett icke-diskriminerande sätt och samtidigt. Tillgången till uppgifterna ska vara enkel och de relevanta förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.

I 3 kap. 10 a § ellagen anges till vilka nätkoncessionshavaren ska rapportera mätvärden. Ytterligare bestämmelser om var mätning ska ske och hur rapporteringen av mätvärdena ska ske finns i mätförordningen samt i Ei:s mätföreskrifter EIFS 2016:2. Utöver detta så innehåller Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) föreskrifter (STAFS 2016:4) om mätare för aktiv elenergi, bestämmelser om elmätare som är avsedda för mätning av aktiv elenergi i bostäder, butiks- och kontorslokaler samt lätta industrier. I föreskrifterna anges de krav som elmätarna ska uppfylla.

Med detta är bedömningen att ellagstiftningen uppfyller kraven i denna punkt. Några genomförandeåtgärder krävs inte.

Punkten 3 anger att reglerna om tillgång till uppgifter och uppgiftslagring ska vara förenliga med relevant unionsrätt och att behandling av personuppgifter ska ske i enlighet med dataskyddsförordningen (EU) 2016/679.

Dataskyddsförordningen är bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. Detta innebär att behandlingen av personuppgifter måste ske i enlighet med bestämmelserna i dataskyddsförordningen. De regler om tillgång till uppgifter och uppgiftslagring som finns i ellagen, mätförordningen, Ei:s mätföreskrifter samt i Swedacs föreskrifter om mätare bedöms inte stå i strid med unionsrätten. Den svenska lagstiftningen uppfyller därför kraven i denna punkt. Några genomförandeåtgärder krävs därför inte.

Punkt 4 anger att medlemsstaterna eller den utsedda behöriga myndigheten ska godkänna och certifiera, eller i tillämpliga fall övervaka, de parter som ansvarar för uppgiftshantering för att säkerställa att de uppfyller kraven i detta direktiv.

I punkten 4 anges även att medlemsstaterna får besluta att kräva att parter som ansvarar för uppgiftshantering utser regelefterlevnadsansvariga. Dessa ska ansvara för att övervaka att åtgärder som vidtas av parterna för att säkerställa icke-diskriminerande tillgång till uppgifter genomförs och att kraven i direktivet fullgörs. I punkten anges även att medlemsstaterna får utnämna regelefterlevnadsansvariga eller organ som avses i artikel 35.2 d i detta direktiv att fullgöra de skyldigheter som anges i denna punkt.

Enligt 12 kap. 1 § andra stycket ellagen utövar Ei tillsyn över att ellagen och föreskrifter och villkor som meddelats i anslutningen till lagen följs. Detta innebär att Ei har tillsyn över nätföretagen och att företagen följer bestämmelserna i ellagstiftningen, bl.a. bestämmelserna om uppgiftshantering. Kraven är därför uppfyllda och några genomförandeåtgärder krävs inte i denna del.

Medlemsstaterna får vidare besluta att kräva att de som ansvarar för uppgiftshandlingen utser regelefterlevnadsansvariga. Bestämmelsen är frivillig och något krav på införlivande finns inte. Några krav på genomförandeåtgärder finns därför inte i denna del.

Punkt 5 anger att inga extra kostnader får åläggas slutkunderna för tillgången till deras uppgifter eller för en begäran om att deras uppgifter ska göras tillgängliga. Vidare anges att medlemsstaterna ska ansvara för fastställandet av relevanta avgifter för de behöriga parternas tillgång till uppgifter. Medlemsstaterna eller, de utsedda behöriga myndigheterna, ska också säkerställa att eventuella avgifter som påförs av reglerade enheter som tillhandahåller datatjänster är skäliga och vederbörligen motiverade.

Av bestämmelserna i 3 kap. 11 § ellagen framgår att en elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på ett annat sätt än enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av 3 kap. 10 b § ellagen (mätförordningen och EIFS 2016:2) ska debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av mätresultatet. Andra kostnader för mätning får inte debiteras elanvändarna. Inte heller får en elanvändare som har ingått ett avtal om elleverans som förutsätter att mängden el ska mätas per timme och en elanvändare som begär information som visar förbrukningen per timme debiteras merkostnader för detta. Genom dessa bestämmelser är kraven i punkten uppfyllda. Några genomförandeåtgärder krävs inte i denna del.

3.5.15 Artikel 24 – Driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter

1. För att främja konkurrensen på slutkundsmarknaden och för att undvika onödiga administrativa kostnader för berättigade parter ska medlemsstaterna underlätta full driftskompatibilitet för energitjänster inom unionen.
2. Kommissionen ska, genom genomförandeakter, fastställa driftskompatibilitetskrav och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till de uppgifter som avses i artikel 23.1. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det rådgivande förfarande som avses i artikel 68.2.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att elföretagen tillämpar de driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter som avses i punkt 2. Dessa krav och förfaranden ska grundas på befintlig nationell praxis.

Bedömning

Artikel 24 är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Punkt 1 anger att medlemsstaterna ska underlätta full driftskompatibilitet för energitjänster inom unionen. Detta innebär i princip man ska kunna använda vilken mätare (märke) som helst och fortfarande kunna kommunicera med andra mätare (märken), dvs att två olika system ska ha förmåga att samverka med varandra och utföra samma funktioner. Enligt punkt 2 ska kommissionen fastställa driftskompatibilitetskrav. Kommissionen har ännu inte fastställt några sådana krav. Några genomförandeåtgärder krävs därför ännu inte.

Punkt 2 anger att kommissionen ska fastställa driftskompatibilitetskrav och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till de uppgifter som avses i artikel 23.1. Bestämmelsen riktar sig till kommissionen. Några genomförandeåtgärder krävs därför inte.

Punkt 3 anger att medlemsstaterna ska säkerställa att elföretagen tillämpar de driftskompatibilitetskrav och förfaranden för tillgång till uppgifter som avses i punkt 2. Enligt punkt 2 ska kommissionen fastställa driftskompatibilitetskrav och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till de uppgifter som avses i artikel 23.1. Kommissionen har ännu inte fastställt några sådana krav. Några genomförandeåtgärder krävs därför ännu inte.

3.5.16 Artikel 25 – Gemensamma kontaktpunkter

Medlemsstaterna ska säkerställa att det inrättas gemensamma kontaktpunkter där kunderna kan få tillgång till all nödvändig information om sina rättigheter, tillämplig rätt och tillgängliga mekanismer för tvistlösning i händelse av en tvist. Dessa gemensamma kontaktpunkter kan vara en del av allmänna konsumentupplysningsställen.

Bedömning

Artikel 25 har samma innebörd som artikel 3.12 i direktiv 2009/72/EG.

När det gäller inrättande av kontaktpunkt uppfyller Konsumenternas energimarknadsbyrå kraven i artikeln, jfr SOU 2010:30 s. 230 ff. Ei konstaterar även att rätten till tvistlösning finns för konsumenter genom möjligheten att vända sig till Allmänna reklamationsnämnden (ARN). Nedre gräns för prövning av elleverans i ARN är 500 kr, men det kan inte anses innebära någon begränsning i konsumenternas rätt till tvistlösning. Tvister kan också lösas i allmän domstol.

Ei prövar enligt 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen tvister om villkor för anslutning. Ei prövar även vissa andra tvister enligt ellagen, t.ex. ersättning till innehavare av produktionsanläggning enligt 3 kap. 15 § ellagen, kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 § ellagen och nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 § ellagen.

När det gäller kunder som inte är konsumenter, bör tvister lösas i allmän domstol eller i enlighet med parternas avtal.

Artikel 25 kräver ingen genomförandeåtgärd.

3.5.17 Artikel 26 – Rätt till alternativ tvistlösning

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna har tillgång till enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol för att lösa tvister som gäller rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv, genom en oberoende mekanism, såsom en energiombudsman eller ett konsumentorgan, eller genom en tillsynsmyndighet. Om slutkunden är en konsument i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU⁷⁰ ska sådana mekanismer för tvistlösning utanför domstol uppfylla kvalitetskraven i direktiv 2013/11/EU och ska, om så är motiverat, innehålla system för återbetalning och ersättning.

⁷⁰ 23) Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (direktivet om alternativ tvistlösning) (EUT L 165, 18.6.2013, s. 63).

2. Vid behov ska medlemsstaterna säkerställa att alternativa tvistlösningsorgan samarbetar för att tillhandahålla enkla, rättvisa, transparenta, oberoende, ändamålsenliga och effektiva mekanismer för tvistlösning utanför domstol vid tvister som uppstår rörande produkter eller tjänster som är kopplade till, eller kombinerade med, en produkt eller tjänst som omfattas av detta direktiv.

3. Det ska vara obligatoriskt för elföretag att delta i mekanismer för tvistlösning utanför domstol för hushållskunder, om inte medlemsstaten visar för kommissionen att andra mekanismer är lika ändamålsenliga.

Bedömning

Artikel 26 motsvarar delvis artikel 3.13 och Bilaga I punkt 1.f i direktiv 2009/72/EG. En bestämmelse om rätt till alternativ tvistelösning för slutförbrukare fanns även i direktiv 2003/54/EG artikel 3.5 och i bilaga A punkt 1.f.

Om slutkunden är en konsument i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU⁷¹ ska sådana mekanismer för tvistlösning utanför domstol uppfylla kvalitetskraven i direktiv 2013/11/EU och ska, om så är motiverat, innehålla system för återbetalning och ersättning.

Bestämmelserna om rätt till tvistelösning utanför domstol omfattar samtliga slutkunder och inte bara konsumenter.

I SOU 2010:30 uttalas att tidigare artikel 3.13 tycks föreskriva rätten till tvistelösning utanför domstol för alla kunder. Utredningen tolkade dock kravet som att andra kunder än fysiska personer får lösa sina tvister i enlighet med avtalet eller vid domstol (s. 133).

I SOU 2003:113 gjordes bedömningen att bestämmelserna om tvistelösning i direktivet var genomförda och att några ytterligare regler därför inte behövdes (s. 94 ff). Regeringen gjorde samma bedömning och uttalade att med hänsyn till de mekanismer för tvistelösning som redan finns, både när det gäller nättjänster och leverans av el, behöver några särskilda åtgärder för att införliva direktivet i svensk rätt inte vidtas i denna del (prop. 2004/05:62 s. 42).

Vid genomförandet av tredje inre marknadspaketet konstaterade utredningen (SOU 2010:30 s. 218) att det inte fanns någon anledning att göra någon annan bedömning än den som gjordes vid genomförandet av det förra direktivet.

I prop. 2010/11:70 gjorde regeringen bedömningen att Sverige uppfyller direktivets krav på effektiv behandling av klagomål och tvistelösning utanför domstol dels genom den tillsyn som bedrivs av Ei och Konsumentverket, dels genom att Allmänna reklamationsnämnden kan pröva tvister mellan konsumenter och elleverantörer. Några särskilda lagstiftningsåtgärder med anledning av artikel 3.13 ansågs därför inte nödvändiga (s. 53 f).

⁷¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och direktiv 2009/22/EG (EUT L 165, 18.6.2013, s. 63).

Ei gör därför bedömningen att direktivets krav avseende alternativ tvistelösning är uppfyllda. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

3.5.18 Artikel 27 – Samhällsomfattande tjänster

1. Medlemsstaterna ska inom sitt territorium säkerställa att alla hushållskunder och, när medlemsstaterna anser det lämpligt, små företag har rätt till samhällsomfattande tjänster, nämligen rätt till elleveranser av en bestämd kvalitet till konkurrenskraftiga, lätt och tydligt jämförbara, transparenta och icke-diskriminerande priser. För att säkerställa leveranser av samhällsomfattande tjänster får medlemsstaterna utse en sistahandsleverantör. Medlemsstaterna ska ålägga systemansvariga för distributionssystem att ansluta kunderna till sina nät enligt villkor och tariffer som fastställts i enlighet med förfarandet i artikel 59.7. Detta direktiv hindrar inte medlemsstaterna från att stärka hushållskundernas och små och medelstora icke-hushållskunders ställning på marknaden genom att främja möjligheterna till frivillig aggregering mellan företrädare för dessa kundkategorier.

2. Punkt 1 ska genomföras på ett transparent och icke-diskriminerande sätt och ska inte hindra det fria valet av leverantör enligt vad som föreskrivs i artikel 4.

Bedömning

Artikeln motsvarar artikel 3.3 i gamla direktivet och är redan genomförd (se prop. 2010/11:70 s. 50 och SOU 2010:30 s. 130). I samband med genomförandet av det andra inre marknads paketet (prop. 2004/05:62 s. 41) konstaterades att det inte behövdes några åtgärder från svensk sida eftersom en nätkoncessionshavare enligt 3 kap. 9 § ellagen är skyldig att överföra el för annans räkning och att överföringen ska vara av god kvalitet. Den som har nätkoncession är också, om det inte föreligger synnerliga skäl, tvungen att enligt 3 kap. 7 § ellagen ansluta anläggning till sitt nät eller ledning. Någon reglering som säkerställer skäligt pris finns inte, men konsumenter har rätt att byta leverantör utan kostnad vilket säkerställer elleverans till ett rimligt pris. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.5.19 Artikel 28 – Utsatta kunder

1. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda kunder, och de ska särskilt säkerställa att utsatta kunder får tillräckligt skydd. Varje medlemsstat ska härvidlag definiera begreppet utsatta kunder, varvid det kan hänvisas till energifattigdom och bland annat föreskrivas förbud mot bortkoppling av dessa kunder från elnätet i kritiska situationer. Begreppet utsatta kunder kan inbegripa inkomstnivå, energiutgifternas andel av den disponibla inkomsten, bostädernas energieffektivitet, kritiskt beroende av elutrustning av hälsoskäl, ålder eller andra kriterier. Medlemsstaterna ska säkerställa att rättigheter och skyldigheter för utsatta kunder respekteras. De ska framför allt vidta lämpliga åtgärder för att skydda kunder i avlägsna områden. De ska säkerställa en hög kundskydds nivå, särskilt vad gäller transparens i fråga om avtalsvillkor, allmän information och mekanismer för tvistelösning.

2. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder, såsom att föreskriva förmåner inom ramen för sina socialförsäkringssystem för att utsatta kunder ska få den leverans de behöver eller stödja energieffektivitetsförbättringar, för att åtgärda energifattigdom där sådan fastställts i enlighet med artikel 3.3 d i förordning (EU)

2018/1999, också i samband med åtgärder mot fattigdom överlag. Sådana åtgärder ska inte hindra ett effektivt öppnande av marknaden enligt vad som föreskrivs i artikel 4 eller en välfungerande marknad, och kommissionen ska i förekommande fall underrättas i enlighet med artikel 9.4. Sådana underrättelser får även omfatta åtgärder som vidtas inom ramen för det allmänna socialförsäkringssystemet.

Bedömning

Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda kunder. Med kunder i detta fall avses konsumenter eller hushållskunder.

Artikel 28 motsvaras av artikel 3.7 och 3.8 i direktiv 2009/72/EG. I SOU 2010:30 (s.132) anfördes att ellagen innehåller skyddsregler som hanterar de situationer då en konsument hotas av avstängning. Enligt ellagens bestämmelser tar de sociala myndigheterna över ansvaret och tillämpar det sociala skyddsnetet. Det finns inget krav att medlemsstaterna ska införliva skyddet för utsatta kunder i ellagstiftningen. I prop. 2010/11:70 s. 51 f. anför samma resonemang.

Enligt 8 § i instruktionen för Ei ska myndigheten när den fullgör sina uppgifter ta särskild hänsyn till utsatta kunders ställning på el- och naturgasmarknaderna. Med utsatta kunder avses i 8 § i instruktionen personer som varaktigt saknar förmåga att betala för den el eller naturgas som överförs eller levereras till dem för ändamål som faller utanför näringsverksamhet. Ei bedömer därför att ytterligare åtgärder inte behövs.

3.5.20 Artikel 29 – Energifattigdom

Vid bedömningen av antalet energifattiga hushåll i enlighet med artikel 3.3 d i förordning (EU) 2018/1999 ska medlemsstaterna fastställa och offentliggöra en uppsättning kriterier som kan inbegripa låg inkomst, hög andel energiutgifter i förhållande till den disponibla inkomsten och dålig energieffektivitet.

Kommissionen ska ge vägledning om definitionen av "betydande antal energifattiga hushåll" i detta sammanhang och i samband med artikel 5.5 och därvidlag ha som utgångspunkt att varje andel hushåll i energifattigdom kan anses vara betydande.

Bedömning

Artikeln saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG och någon motsvarande bestämmelse finns inte i svensk lagstiftning.

Enligt artikel 3.3 d i förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder ska medlemsstaterna bedöma antalet energifattiga hushåll, och då ta hänsyn till vilka hushållsenergitjänster som behövs för att garantera en grundläggande levnadsstandard i den rådande nationella situationen, tillsammans med aktuell socialpolitik och andra relevanta områden, jämte indikativ vägledning från kommissionens sida om relevanta indikatorer på energifattigdom. Om en medlemsstat, vid tillämpningen av 3.3.d) konstaterar, på grundval av sin bedömning av verifierbara uppgifter, att den har ett väsentligt antal energifattiga hushåll ska den i sin plan ta med ett nationellt vägledande mål om minskning av energifattigdomen. De berörda medlemsstaterna ska i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner ange, i förekommande fall, de styrmedel och åtgärder

som riktar sig mot energifattigdomen, bland annat socialpolitiska åtgärder och andra relevanta nationella program.

Varje medlemsstat ska meddela EU-kommissionen en integrerad nationell energi- och klimatplan vars innehåll anges i EU:s förordning om styrningen av energiunionen och klimatåtgärder. Det ska ske senast den 31 december 2019, därefter senast den 1 januari 2029 och därefter vart tionde år. Den första planen ska omfatta åren 2021–2030 och ta hänsyn till ett mer långsiktigt perspektiv. De följande planerna ska omfatta tio år i taget.

Den integrerade energi- och klimatplanen fastställs av regeringen. Den första planen ska lämnas den 31 december 2019, dvs före den tid som direktivet ska vara implementerat i Sverige. Därför bör regeringen till nästa plan ta fram och offentliggöra en uppsättning kriterier enligt artikel 29. Några genomförandeåtgärder behövs därför inte.

Andra stycket i artikeln riktar sig till kommissionen och kräver inte några genomförandeåtgärder.

3.6 Kapitel IV – Drift av distributionssystem

Kapitel IV i direktivet innehåller bestämmelser om drift av distributionssystem. Med distribution avses transport av el i system med högspännings- mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans (artikel 2 punkt 28).

3.6.1 Artikel 30 – Utnämning av systemansvariga för distributionssystem

Medlemsstaterna ska utse, eller ålägga företag som äger eller är ansvariga för distributionssystem att utse, en eller flera systemansvariga för distributionssystem, för en tid som medlemsstaterna själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans.

Bedömning

Bestämmelsen infördes redan genom artikel 13 i direktiv 2003/54/EG. Artikel 30 har via sin motsvarighet i artikel 24 i direktiv 2009/72/EG endast genomgått redaktionella ändringar sedan den infördes första gången.

När bestämmelsen infördes uttalade regeringen följande. "Med systemansvarig för distributionssystemet torde för svenskt vidkommande avses alla nätkoncessionsinnehavare på region- och lokalnäten dvs. samtliga innehavare av nätkoncession förutom Svenska kraftnät. Direktivets definition av systemansvariga för distributionssystemet innebär dock, i likhet med definitionen för systemansvariga för överföringssystemet, ett driftsansvar för de aktuella näten" (prop. 2004/05:62, s. 52). Några genomförandeåtgärder för svenskt vidkommande ansågs inte nödvändiga. I samband med sitt ställningstagande uttalade regeringen att "Någon ovisshet om vem som har driftsansvar för de svenska distributionssystemen föreligger inte, eftersom näten inte får användas utan särskilt tillstånd" (prop. 2004/05:62, s. 52).

Ei bedömer att artikel 30 är genomförd sedan tidigare i svensk rätt och några genomförandeåtgärder behövs inte utöver att begreppet systemansvarig för

distributionssystem nu också bör definieras i ellagen. Detta förslag behandlas i avsnitt 5.16.

Frågan om systemansvariga för slutna distributionssystem behandlas tillsammans med övervägande gällande artikel 38 i avsnitt 5.27.

3.6.2 Artikel 31 – Uppgifter som åligger de systemansvariga för distributionssystemen

1. Den systemansvarige för distributionssystemet ska säkerställa systemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution, och på affärsmässiga villkor driva, underhålla och utveckla säker, tillförlitlig och effektiv eldistribution inom sitt område, med vederbörlig hänsyn till miljön och energieffektiviteten.
2. Den systemansvarige för distributionssystemet får i alla händelser inte diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag.
3. Den systemansvarige för distributionssystemet ska förse systemanvändarna med den information de behöver för effektiv tillgång till och användning av systemet.
4. En medlemsstat får ålägga den systemansvarige för distributionssystemet att, då denne avgör inmatningsordningen mellan produktionsanläggningar, prioritera anläggningar som utnyttjar förnybara energikällor eller använder högeffektiv kraftvärme i enlighet med artikel 12 i förordning (EU) 2019/943.
5. Systemansvariga för distributionssystem ska agera som en neutral marknadsfacilitator vid anskaffande av den energi de behöver för att täcka energiförluster inom sina system i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, när de har denna funktion.
6. Om en systemansvarig för distributionssystemet är ansvarig för att upphandla de produkter och tjänster som behövs för distributionssystemets effektiva, tillförlitliga och säkra drift ska de regler som den systemansvarige för distributionssystemet antar för detta ändamål vara objektiva, transparenta och icke-diskriminerande samt utvecklas i samordning med systemansvariga för överföringssystem och andra berörda marknadsaktörer. Villkoren, inklusive reglerna och tarifferna i tillämpliga fall, för tillhandahållandet av sådana produkter och tjänster till de systemansvariga för distributionssystemen ska fastställas i enlighet med artikel 59.7 på ett icke-diskriminerande och kostnadsbaserat sätt och offentliggöras.
7. Vid utförandet av de uppgifter som avses i punkt 6 ska den systemansvarige för distributionssystemet upphandla de icke frekvensrelaterade stödtjänster som behövs för systemet i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, såvida inte tillsynsmyndigheten har bedömt att det marknadsbaserade tillhandahållandet av icke frekvensrelaterade stödtjänster är ekonomiskt ineffektivt och beviljat ett undantag. Skyldigheten att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster gäller inte för helt integrerade nätkomponenter.

8. Upphandlingen av de produkter och tjänster som avses i punkt 6 ska säkerställa faktiskt deltagande av alla kvalificerade marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågefleksibilitet, aktörer som driver energilagransanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering, i synnerhet genom att omfatta krav på att tillsynsmyndigheterna och de systemansvariga för distributionssystemen i nära samarbete med alla marknadsaktörer, däribland de systemansvariga för överföringssystemen, fastställer tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader och kapaciteten hos alla marknadsaktörer.

9. Systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta med systemansvariga för överföringssystem så att de marknadsaktörer som är anslutna till deras nät faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Tillhandahållandet av balanstjänster som härrör från resurser som finns i distributionssystemet ska ske enligt avtal med berörd systemansvarig för överföringssystemet i enlighet med artikel 57 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 182 i kommissionens förordning (EU) 2017/1485⁷².

10. Medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter får tillåta att systemansvariga för distributionssystem bedriver annan verksamhet än den som föreskrivs i detta direktiv och i förordning (EU) 2019/943, om sådan verksamhet är nödvändig för att de systemansvariga för distributionssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2019/943 förutsatt att tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag. Denna punkt påverkar inte rätten för de systemansvariga för distributionssystemen att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät, när medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten beviljat en sådan rätt.

Bedömning

Artikel 31 motsvarar artikel 25 i direktiv 2009/72/EG och innehåller bestämmelser om de uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem. De uppgifter som åläggs den systemansvariga för distributionssystem enligt artikeln sammanfaller till stora delar med de uppgifter som redan i dag åvilar den som innehar nätkoncession för lokal- eller regionnät.

I vissa delar finns redan idag bestämmelser i svenska lagar och förordningar som motsvarar artikelns innehåll. Nya bestämmelser kopplade till uppgifterna för de som är systemansvariga för distributionssystemen är dock nödvändiga med anledning av artikeln i det nya direktivet. Närmare om sådana nya bestämmelser redovisas under respektive punkt nedan.

Punkt 1

Den systemansvariga för distributionssystemet ska säkerställa systemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution och underhålla och utveckla säker, tillförlitlig och effektiv eldistribution inom sitt område.

⁷² Kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem (EUT L 220, 25.8.2017, s. 1).

Punkt 1 motsvarar artikel 25.1 i direktiv 2009/72/EG. Distributionsskyldigheten infördes i den svenska ellagstiftningen redan 1958. Distributionsskyldigheten innebär en allmän förpliktelse att upprätthålla en tillfredsställande såväl extensiv som intensiv elektrifiering. När bestämmelsen infördes i den svenska ellagstiftningen förklarades begreppen närmare på följande sätt. Att den extensiva elektrifieringen skulle vara tillfredsställande innebar att distributören skulle vara skyldig att på skäliga villkor bygga ut ledningsnätet till varje normal förbrukningsplats inom det område som distributören fått områdeskoncession för. Kravet på tillräckligt intensiv elektrifiering innebar i första hand att anläggningarnas driftsäkerhet och belastningsbarhet i skälig mån skulle vara säkerställda (se prop. 1957:161, s. 32).

Bestämmelser som delvis motsvarar punkten 1 återfinns i dag i bl.a. 3 kap. 1 § ellagen som anger att ett företag som bedriver nätverksamhet ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Den systemansvariga svarar också för att det egna ledningsnätet är säkert. Bestämmelser om elsäkerhet återfinns i elsäkerhetslagen (2016:732) och elsäkerhetsförordningen (2017:218). I 6 § elsäkerhetslagen anges bl.a. att den som innehar en starkströmsanläggning ska se till att det fortlöpande kontrolleras att anläggningen ger betryggande säkerhet mot personskada och sakskada.

Den systemansvariges förutsättningar för att kunna möta kraven gällande säker, tillförlitlig och effektiv eldistribution inom sitt område, där också hänsyn till miljön och energieffektiviteten ska tas, prövas utifrån miljöbalkens och ellagens krav i samband med att den systemansvariga ansöker om nätkoncession. Numera gäller en nätkoncession för område tills vidare vilket innebär att något omprövningsförfarande gällande en meddelad koncession inte längre blir fallet. Att den systemansvariga följer bestämmelserna i ellagen, och därmed också fullgör sina skyldigheter kopplade till distributionsskyldigheten, kontrolleras istället löpande inom ramen för nätmyndighetens tillsyn. När det gäller ledningar på, i normalfallet, högre spänningsnivå än meddelad nätkoncession för område finns särskilda bestämmelser som vid nätkoncessionsprövningen, och efterföljande omprövningar av nätkoncession för linje, säkerställer att den systemansvariga för distributionssystem har förutsättningar och efterlever de krav på systemansvariga som ställs i punkten 1 i artikeln. I de fall den systemansvarige för distributionssystem ansöker om nätkoncession för linje kan nätmyndigheten, när den meddelar nätkoncession enligt ellagen, villkora nätkoncessionen när det behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt (2 kap. 11 § ellagen). En meddelad nätkoncession för linje kan i vissa fall omprövas. I 2 kap. 15 d § ellagen anges att en omprövning ska inledas om den är motiverad med hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse. En omprövning ska också inledas på ansökan av nätkoncessionshavaren, om den är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

Ei bedömer att den systemansvariga för distributionssystemets ansvar bör förtydligas i ellagen utifrån vad som anges i punkt 1. Se närmare under avsnitt 5.17.

Punkt 2

Enligt punkten 2 får den systemansvarige för distributionssystemet inte diskriminera mellan systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag.

Punkt 2 motsvarar artikel 25.2 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 3 kap. 6, 7 och 9 §§ ellagen som anger att nätkoncessionshavare är skyldiga att på skäliga villkor genomföra anslutningar och överföra el för annans räkning. Med skäliga villkor menas bl.a. att det inte får göras skillnad beroende på vilken elleverantör kunden valt. Villkor för överföring och anslutning är även enligt 1 kap. 5 § ellagen en del av nättariffen. Nättariffer ska enligt 4 kap. 1 § ellagen vara objektiva och icke-diskriminerande. Ei anser att punkt 2 är uppfylld genom dessa bestämmelser. Någon genomförandeåtgärd behövs inte.

Punkt 3

Den systemansvarige för distributionssystemet ska förse systemanvändarna med den information de behöver för effektiv tillgång till och användning av systemet.

Punkten 3 motsvarar artikel 25.3 i direktiv 2009/72/EG.

Enligt 4 kap. 11 § ellagen ska en nätkoncessionshavare utan dröjsmål till den som begär det lämna skriftlig uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el, och offentliggöra sådana uppgifter. Vidare gäller enligt 4 kap. 11 b § ellagen att en nätkoncessionshavare ska informera elanvändarna om hur avgifterna för överföring av el är utformade. I 4 kap. 11 c § ellagen anges att en nätkoncessionshavare utan dröjsmål ska lämna skriftlig uppgift, till den som begär det, om de allmänna villkor som koncessionshavaren tillämpar för anslutning. Enligt 4 kap. 12 § ellagen ska en nätkoncessionshavare som har tagit emot en begäran om anslutning av en elproduktionsanläggning ange en tidsplan för sin handläggning av ärendet. Slutligen ska enligt 4 kap. 13 § ellagen den som har nätkoncession offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet.

Ei har antagit föreskrifter om nätföretagens skyldigheter att offentliggöra uppgifter genom Ei:s föreskrifter (EIFS 2013:8) om offentliggörande av avgifter och övriga villkor för överföring av el samt Ei:s föreskrifter (EIFS 2015:3) om utformning av tidsplaner avseende anslutning av elproduktionsanläggningar.

Ei anser att ellagens bestämmelser och Ei:s föreskrifter säkerställer att systemanvändarna får den information de behöver för effektiv tillgång till och användning av systemet. Några genomförandeåtgärder behövs därför inte.

Punkt 4

Punkt 4 motsvarar i huvudsak artikel 25.4 i direktiv 2009/72/EG. Från bestämmelsen har begreppet avfall tagits bort och istället för kraftvärmeverks högeffektiv kraftvärme.

En medlemsstat får ålägga den systemansvariga för distributionssystemet att, då denne avgör inmatningsordningen mellan produktionsanläggningar, prioritera anläggningar som utnyttjar förnybara energikällor eller använder högeffektiv kraftvärme.

Vid genomförandet av direktiv 2001/77/EG i svensk rätt konstaterade regeringen (prop. 2002/03:85 s. 27) att ellagen är så utformad att alla produktionsanläggningar, inklusive de anläggningar som producerar förnybar el, som är anslutna till elnätet har en ovillkorlig rätt att mata in el och få elen överförd på elnätet. Frågan om inmatningsordning var därmed inte aktuell (prop. 2009/10:128 s. 51).

Anslutning till elnätet ska ske i turordning så länge kapacitet finns. Andra typer av produktionsanläggningar än de som producerar förnybar el ansluts numera inte annat än undantagsvis i Sverige. Ei anser att bestämmelsen är uppfylld och några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 5

Punkten 5 anger att systemansvariga för distributionssystem ska agera som en neutral aktör vid anskaffande av den energi de behöver för att täcka energiförluster inom sina system.

Punkt 5 motsvarar artikel 25.5 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 3 kap. 16 § andra stycket ellagen som föreskriver att nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för att täcka nätförluster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Några genomförandeåtgärder är således inte nödvändiga.

Punkt 6

Punkt 6 motsvarar delvis artikel 25.6 i direktiv 2009/72/EG.

Enligt punkten 6 ska en systemansvarig för distributionssystemet som är ansvarig för att upphandla produkter och tjänster som behövs för distributionssystemets säkra drift anta regler som är objektiva, transparenta och icke-diskriminerande samt utvecklas i samordning med systemansvariga för överföringssystem och andra berörda marknadsaktörer. De fastställda villkoren ska offentliggöras.

Enligt 3 kap. 16 § ellagen får den som har nätkoncession inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag. Nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Direktivet är genomfört i den del som avser anskaffande av den el som behövs för att täcka nätförluster eller den el som behövs för driften av ledningsnätet. Däremot saknas bestämmelser i ellagen om anskaffande av produkter och tjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift. Bestämmelser om detta bör därför införas. Ei:s överväganden och förslag behandlas i avsnitt 5.19.

Punkt 7

Punkt 7 är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Enligt punkten 7 ska den systemansvariga för distributionssystemet vid utförandet av uppgifterna under punkten 6 upphandla de icke frekvensrelaterade stödtjänster som behövs för systemet, såvida inte tillsynsmyndigheten har beviljat ett undantag. Tillsynsmyndigheten får bevilja undantag under förutsättning att det marknadsbaserade tillhandahållandet av icke frekvensrelaterade stödtjänster visar sig vara ekonomiskt ineffektivt. Skyldigheten att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster gäller inte för helt integrerade nätkomponenter.

Med icke-frekvensrelaterad stödtjänst avses en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och till ö-drift (artikel 2 punkt 49).

I Sverige finns inte bestämmelser om detta i ellagstiftningen. Detta behöver införas. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.19 och avsnitt 5.18 för definitioner om stödtjänster.

Punkt 8

Punkt 8 är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Punkten 8 handlar om att upphandlingen av de produkter och tjänster som avses i punkt 6 som ska säkerställa faktiskt deltagande av alla kvalificerade marknadsaktörer.

Enligt 3 kap. 16 § ellagen får den som har nätkoncession inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag. Nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Ei har under punkt 6 konstaterat att det saknas bestämmelser i ellagen om anskaffande av produkter och tjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift och Ei:s överväganden och förslag om detta behandlas i avsnitt 5.19. Ei anser att punkt 8 uppfylls dels genom 3 kap. 16 § ellagen, dels genom det tillägg till bestämmelsen som Ei föreslår under punkten 6. Några ytterligare genomförandeåtgärder med anledning av punkt 8 behövs därför inte.

Punkt 9

Punkt 9 är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG och anger att systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta med systemansvariga för överföringssystem så att de marknadsaktörer som är anslutna till deras nät faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna.

Bestämmelsen handlar om samarbete mellan nätföretagen och Svenska kraftnät för att säkerställa att de som är anslutna till näten deltar på de tre marknaderna. Någon uttrycklig bestämmelse om sådant samarbete finns inte idag. För att uppfylla denna punkt bör en sådan bestämmelse införas. Ei:s överväganden och förslag behandlas i avsnitt 5.20.

Punkt 10

Punkt 10 är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Enligt punkten 10 får medlemsstaten eller dess utsedda behöriga myndighet genom ett undantag tillåta att systemansvariga för distributionssystem bedriver annan verksamhet än den som föreskrivs i detta direktiv och i förordning (EU) 2019/943, om sådan verksamhet är nödvändig för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2019/943. Denna punkt påverkar inte rätten för de systemansvariga för distributionssystemen att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät, när medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten gett tillstånd till detta.

Punkt 10 är frivillig för medlemsstaterna att införa i nationell rätt.

Svensk ellagstiftning öppnar redan idag upp för möjligheten för den systemansvariga att bedriva viss annan verksamhet som behövs för att kunna fullgöra skyldigheter enligt direktivet och förordningen. Genom definitionen av nätverksamhet i 1 kap. 4 § ellagen räknas ett antal verksamheter upp som ryms inom begreppet. Med nätverksamhet avses enligt paragrafen att ställa elektriska starkströmsledningarna till förfogande för överföring av el. Till nätverksamhet hör också projektering, byggande och underhåll av ledningar, ställverk och transformatorstationer, anslutning av elektriska anläggningar, mätning och beräkning av överförd effekt och energi samt annan verksamhet som behövs för att överföra el på det elektriska nätet. Av bestämmelsen i 3 kap. 1 a § ellagen om att en juridisk person som bedriver nätverksamhet inte får bedriva produktion av el, annat än i särskilda undantagsfall, kan man utläsa att det under vissa omständigheter också är tillåtet att bedriva produktion av el för en systemansvarig för distributionssystem. Denna möjlighet till undantag för att bedriva produktion av el är till för att den systemansvariga själv ska kunna producera el för att täcka elbehovet som uppstår till följd av energiförluster i ledningsnäten. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse som generellt tillåter att systemansvariga för distributionssystem får äga, utveckla, förvalta och driva andra nät än elnät.

I Sverige finns idag i 3 kap. 2 § ellagen ett krav på särredovisning av nätverksamhet. Detta krav bör omformuleras i ellagen så att nätverksamhet inte bara ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet utan att nätverksamhet ska bedrivas juridiskt åtskilt från annan verksamhet. Om ett undantag införs i svensk rätt för nätföretag att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät ska denna verksamhet särredovisas från nätverksamheten. Mer om denna förändring och den nya bestämmelsen som tillåter att systemansvariga för distributionssystem får äga, utveckla, förvalta och driva andra nät än elnät återfinns under överväganden och förslag, avsnitt 5.21.

3.6.3 Artikel 32 – Incitament för användning av flexibilitet i distributionsnät

1. Medlemsstaterna ska tillhandahålla den nödvändiga rättsliga ramen för att tillåta och tillhandahålla incitament för systemansvariga för distributionssystem att upphandla flexibilitetstjänster, däribland hantering av överbelastning i deras områden, för att förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av distributionssystemet. Den rättsliga ramen ska i synnerhet säkerställa att systemansvariga för distributionssystem kan upphandla sådana tjänster från leverantörer av distribuerad produktion, efterfrågefexibilitet eller energilagring

och ska främja införandet av energieffektivitetsåtgärder, när sådana tjänster kostnadseffektivt minskar behovet av uppgradering eller ersättning av elkapacitet och stöder en effektiv och säker drift av distributionssystemet. Systemansvariga för distributionssystem ska upphandla dessa tjänster i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden, såvida inte tillsynsmyndigheterna har slagit fast att upphandlingen av sådana tjänster inte är ekonomiskt effektiv eller att upphandling skulle leda till allvarlig snedvridning av marknaden eller kraftigare överbelastningar.

2. Systemansvariga för distributionssystem, efter godkännande från tillsynsmyndigheten, eller tillsynsmyndigheten själv, ska genom ett transparent och deltagandebaserat förfarande som inbegriper alla berörda systemanvändare och systemansvariga för överföringssystem fastställa specifikationer för de flexibilitetstjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå. Specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågefleksibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering. Systemansvariga för distributionssystem ska utbyta all nödvändig information och samordna med systemansvariga för överföringssystem i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, att säkerställa säker och effektiv drift av systemet och att underlätta marknadsutvecklingen. Systemansvariga för distributionssystem ska få rimlig ersättning för upphandlingen av sådana tjänster för att ge dem möjlighet att åtminstone få ersättning för rimliga motsvarande kostnader, t.ex. för nödvändig informations- och kommunikationsteknik och för infrastruktur.

3. Utvecklingen av ett distributionssystem ska baseras på en transparent nätutvecklingsplan som den systemansvarige för distributionssystemet ska offentliggöra minst vartannat år och överlämna till tillsynsmyndigheten. Nätutvecklingsplanen ska skapa transparens vad gäller de flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt som behövs, och ange planerade investeringar under de kommande 5–10 åren, med särskild tonvikt på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, inklusive laddningsstationer för elfordon. Nätutvecklingsplanen ska även omfatta användningen av efterfrågefleksibilitet, energieffektivitet, energilagringsanläggningar och andra resurser som den systemansvarige för distributionssystemet ska använda som ett alternativ till en utbyggnad av systemet.

4. Den systemansvarige för distributionssystemet ska samråda med alla berörda systemanvändare och med berörda systemansvariga för överföringssystemen om nätutvecklingsplanen. Den systemansvarige för distributionssystemet ska offentliggöra resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen, och överlämna resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får begära att planen ska ändras.

5. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa skyldigheten i punkt 3 på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som betjänar små enskilda system.

Bedömning

Artikel 32 är ny och motsvarande bestämmelse saknas i direktiv 2009/72/EG. Artikel 32 handlar om incitament för användning av flexibilitet i distributionsnät.

Punkt 1

Det finns inga hinder för systemansvariga för distributionssystem att upphandla flexibilitetstjänster i Sverige idag. Incitament för systemansvariga för distributionssystem att upphandla flexibilitetstjänster för att förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av distributionssystemet finns i intäktsramsregleringen för systemansvariga för distributionssystem. När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med, eller bidrar till, ett effektivt utnyttjande av elnätet (5 kap. 11 § ellagen). En sådan bedömning kan medföra både en ökning eller minskning av avkastningen på kapitalbasen. Om nätverksamhet bedrivs på ett sätt som bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet, kan det innebära att en ökning av intäktsramen medges. När det gäller frågan om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten och vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet vid fastställande av intäktsram har Ei tagit fram närmare föreskrifter om detta i EIFS 2019:4.

Bestämmelsen i 5 kap. 11 § ellagen återfanns tidigare i 5 kap. 7 a § första stycket ellagen. Bestämmelsen tillkom med anledning av artikel 15.1 andra stycket och artikel 15.4 andra meningen i energieffektiviseringsdirektivet, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG.

Ett detaljerat regelverk kring hur systemansvariga för distributionssystem ska upphandla de aktuella tjänsterna återfinns i lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna. Lagen om upphandling inom försörjningssektorerna gäller för upphandlande enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.

Vid arbetet med detta uppdrag har det från externt håll bl.a. lyfts fram att incitamenten i intäktsramsregleringen inte är tillräckliga för att en systemansvarig för distributionssystem ska välja att upphandla flexibilitetstjänster för att förbättra effektiviteten i driften och utvecklingen av distributionssystemet istället för att bygga ut sitt eget ledningsnät för samma ändamål. Det som har framförts visar att det kan finnas skäl att stärka incitamenten till att använda flexibilitetstjänster för att på så sätt verkligen säkerställa att kraven i direktivet uppfylls.

Ei gör därför bedömningen att det kan behövas ytterligare bestämmelser för att skapa starkare incitament för att välja flexibilitetstjänster före investeringar i elnätet. Mer om detta i avsnitt 5.22.

Punkt 2

Bestämmelsen i punkt 2 anger att de systemansvariga för distributionssystem, efter godkännande från tillsynsmyndigheten, eller tillsynsmyndigheten på eget initiativ

tar fram specifikationer för de flexibilitetstjänster som ska upphandlas under punkten 1 och även tar fram en katalog av lämpliga standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster på åtminstone nationell nivå. Någon sådan bestämmelse finns inte idag i svensk lagstiftning. En sådan bestämmelse som också beaktar kravet på att inkludera alla marknadsaktörer vid utformningen av specifikationer för de flexibilitetstjänster som ska upphandlas, och dessutom säkerställer att alla berörda systemanvändare och systemansvariga för överföringssystem inkluderas i arbetet med framtagandet av specifikationerna bör införas i svensk lagstiftning, se närmare under överväganden och förslag, avsnitt 5.23.

Bestämmelsen i punkt 2 anger vidare att systemansvariga för distributionssystem ska utbyta all nödvändig information och samordna med systemansvariga för överföringssystem i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, att säkerställa säker och effektiv drift av systemet och att underlätta marknadsutvecklingen. En sådan bestämmelse saknas i den svenska lagstiftningen. Lagstiftningen bör kompletteras, se närmare under överväganden och förslag, avsnitt 5.23.

Enligt sista meningen i punkt 2 ska systemansvariga för distributionssystem få rimlig ersättning för upphandlingen av sådana tjänster för att ge dem möjlighet att åtminstone få ersättning för rimliga motsvarande kostnader, t.ex. för nödvändig informations- och kommunikationsteknik och för infrastruktur.

Enligt 5 kap. 1 § ellagen ska en nätverksamhet för en tillsynsperiod ha en bestämd intäktsram som inte ska vara större än vad som behövs för att bl.a. täcka kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. I 5 kap. 6 § ellagen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om detta. I 5 § förordning (2018:1520) om intäktsram för elnätverksamhet får Ei meddela föreskrifter om vilka kostnader som nätkoncessionshavaren kan påverka. Sådana föreskrifter har meddelats i 2 § i EIFS 2019:2 om beräkning av intäktsram för elnätsföretag.

Av 5 kap. 11 § ellagen framgår att när intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet. I 5 kap. 12 § ellagen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet. Bemyndigande har getts till Ei genom 28 § förordningen om intäktsram för elnätverksamhet. Ei har meddelat sådana föreskrifter i EIFS 2019:4 om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten och vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet vid fastställande av intäktsram.

Bestämmelserna om fastställande av intäktsram för nätföretagen säkerställer således att systemansvariga för distributionssystem får rimlig ersättning för sina kostnader. Någon genomförandeåtgärd behövs inte i denna del.

Punkt 3

Punkt 3 anger att systemansvariga för distributionssystem ska utarbeta nätutvecklingsplaner som ska offentliggöras minst vartannat år och överlämnas till

tillsynsmyndigheten. Bestämmelser om detta saknas i svensk lagstiftning. Sådana bestämmelser bör införas i den svenska ellagstiftningen tillsammans med närmare bestämmelser om vad en nätutvecklingsplan ska innehålla, se överväganden och förslag under avsnitt 5.24.

Punkt 4

Punkt 4 gäller krav på samråd och kretsen av samrådsinstanser vid framtagandet av nätutvecklingsplaner. Bestämmelse om detta saknas i svensk lagstiftning. Bestämmelse om offentliggörandet av nätutvecklingsplaner och överlämnandet av sådana, inklusive resultaten av samrådsprocessen, till tillsynsmyndigheten saknas också i svensk lagstiftning. Sådana bestämmelser bör införas i ellagen, se överväganden och förslag under avsnitt 5.24.

Punkt 5

Bestämmelsen i punkten 3, om att den systemansvariga för distributionssystem ska utarbeta transparenta nätutvecklingsplaner som anger planerad utvecklingen av distributionssystemet, kan begränsas av medlemsstaten på så sätt att bestämmelsen inte ska tillämpas på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som betjänar små enskilda system.

Om Sverige skulle fullt utnyttja undantaget från kravet på nätutvecklingsplaner skulle sex systemansvariga för distributionssystem komma ifråga för kravet på att behöva utarbeta nätutvecklingsplaner. Ei:s överväganden i denna del återfinns i avsnitt 5.24.

3.6.4 Artikel 33 – Integrering av elektromobilitet i elnätet

1. Utan att det påverkar tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/94/EU ska medlemsstaterna tillhandahålla den nödvändiga rättsliga ramen för att underlätta anslutning av offentligt tillgängliga och privata laddningsstationer till distributionsnäten. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för distributionssystem samarbetar på ett icke-diskriminerande sätt med alla företag som äger, utvecklar, driver eller förvaltar laddningsstationer för elfordon, också i fråga om nätanslutning.

2. Systemansvariga för distributionssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon, utom då systemansvariga för distributionssystem äger privata laddningsstationer uteslutande för eget bruk.

3. Genom undantag från punkt 2 får medlemsstaterna tillåta att systemansvariga för distributionssystem äger, utvecklar, förvaltar eller driver laddningsstationer för elfordon, förutsatt att samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande, som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgetts rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid.

b) Tillsynsmyndigheten har gjort en förhandsgranskning av villkoren för anbudsförfarandet enligt led a och har lämnat sitt godkännande.

c) Den systemansvarige för distributionssystemet driver laddningsstationerna på grundval av tillträde för tredje part i enlighet med artikel 6 och får inte diskriminera mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag. Tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för distributionssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande.

4. I de fall medlemsstaterna har genomfört villkoren i punkt 3, ska medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd för att på nytt bedöma det potentiella intresset hos andra aktörer att äga, utveckla, driva eller förvalta laddningsstationer för elfordon. När ett offentligt samråd visar att andra parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana laddningsstationer ska medlemsstaterna säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för distributionssystem på detta område fasas ut, under förutsättning att det anbudsförfarande som avses i punkt 3 a slutförs med framgång. Som en del av villkoren för detta förfarande, får tillsynsmyndigheterna medge att systemansvariga för distributionssystem får tillbaka restvärdet av sina investeringar i laddningsinfrastruktur.

Bedömning

Artikel 6 är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Artikel 6 reglerar frågan om laddningsstationer för elfordon. I den svenska översättningen av direktivet har laddningspunkt kommit att få den felaktiga benämningen laddningsstation. Fortsättningsvis används den riktiga benämningen laddningspunkt.

Med laddningspunkt avses ett gränssnitt där ett elfordon i taget kan laddas eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut (artikel 2 punkt 33). I bestämmelsen ställs bl.a. upp en huvudregel om att systemansvariga för distributionssystem i normalfallet inte får äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar. Uppbyggnaden av undantagen från huvudregeln följer till viss del samma mönster som undantagen när det gäller möjlighet för systemansvariga för distributionssystem att äga energilagringsanläggningar, som behandlas närmare under artikel 36 i direktivet. Genom befintliga bestämmelser i ellagen om anslutningsskyldighet till ledningar och ledningsnät har Sverige redan idag till viss del den rättsliga ram som säkerställer och underlättar anslutning av offentligt tillgängliga och privata laddningspunkter för elfordon till distributionsnäten. Ellagen måste dock kompletteras med bestämmelser som hanterar frågan om bl.a. ägande av laddinfrastruktur för elfordon. Överväganden och förslag om detta hanteras i avsnitt 5.25.

Punkt 1

Punkt 1 handlar om att Sverige ska tillhandahålla en rättslig ram som underlättar anslutning av laddningspunkter.

Bestämmelser som uppfyller kravet i punkt 1 finns redan i svensk lagstiftning. I 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen regleras anslutningsskyldigheten till ledningar och ledningsnät. Bestämmelserna anger att nätkoncessionshavare är skyldiga att på skäliga villkor genomföra anslutningar och med skäliga villkor menas bl.a. att det

inte får göras skillnad beroende på vilket företag som vill anslutas till nätet. Villkor för anslutning är även enligt 1 kap. 5 § ellagen en del av nättariffen. Nättariffer ska enligt 4 kap. 1 § ellagen vara objektiva och icke-diskriminerande. Genom bestämmelsen i 22 b § i förordningen om icke-koncessionspliktiga nät underlättas anslutning av laddningspunkter till distributionsnät då ett internt lågspänningsnät som huvudsakligen är avsett för fordons elbehov får byggas och användas utan nätkoncession. Ei anser att punkt 1 är uppfylld genom dessa bestämmelser. Någon genomförandeåtgärd behövs inte.

Punkt 2

Punkt 2 i artikeln anger huvudregeln om att systemansvariga för distributionssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter för elfordon, utom då den systemansvariga för distribution äger privata laddningspunkter som används uteslutande för eget bruk. En ny bestämmelse om denna huvudregel bör införas i ellagen, se avsnitt 5.25.

Punkt 3 och 4

Punkterna 3–4 reglerar undantag från huvudregeln i punkt 2 om att systemansvariga för distributionssystem inte får äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter för elfordon. Medlemsstaterna får genom undantag från huvudregeln i punkt 2 tillåta att också systemansvariga för distributionssystem äger, utvecklar, förvaltar och driver laddstationer för elfordon. Ei:s överväganden om det bör införas ett sådant undantag återfinns i avsnitt 5.25.

För det fall Sverige väljer att införa möjliga undantag från huvudregeln om att det inte ska vara tillåtet för systemansvariga för distributionssystem att äga, utveckla, förvalta och driva laddstationer elfordon återfinns närmare bestämmelser om detta i artikelns punkt 3. I punkt 3 anges de villkor som samtliga måste vara uppfyllda för att den systemansvariga för distributionssystem ska kunna medges undantag från huvudregeln i punkten 2.

Ett av villkoren för att kunna göra undantag från huvudregeln i punkten 2 är att andra parter inte medgetts rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva laddstationer för elfordon efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande som underställts tillsynsmyndighetens granskning och godkännande eller att en annan aktör inte kunnat tillhandahålla laddstationer för elfordon till rimlig kostnad och i rätt tid (punkt 3.a).

Tillsynsmyndigheten ska göra en förhandsgranskning av villkoren för anbudsförfarandet enligt punkten a och lämna sitt godkännande (punkt 3.b).

En annan förutsättning som måste vara uppfylld för att den systemansvariga för distributionssystem ska få driva laddningspunkter för elfordon är att tredje part har tillträde till en sådan anläggning och att någon diskriminering mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare inte sker och i synnerhet inte till förmån för företag anknutna till den systemansvariga för distributionssystem I punkten anges också att tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för distributionssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande. Bestämmelsen syftar på det anbudsförfarande som regleras närmare under punkten a (punkt 3.c).

För det fall Sverige väljer att genomföra villkoren i artikel 3 som ger den systemansvariga för distributionssystem rätt att också äga laddningspunkter för elfordon ska utsedda behöriga myndigheter regelbundet, eller åtminstone vart femte år, hålla offentliga samråd för att kunna bedöma om det finns intresse från andra aktörer att investera i laddinfrastruktur för elfordon. Om det visar sig att andra parter än systemansvariga för distributionssystem kan driva laddningspunkter ska nätföretagen fasa ut sina laddningspunkter. I samband med en sådan avveckling ska nätföretagen få tillbaka restvärdet av sina investeringar gällande sådana anläggningar (punkt 4).

3.6.5 Artikel 34 – Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem i fråga om uppgiftshantering

Medlemsstaterna ska säkerställa att alla berättigade parter har icke-diskriminerande tillgång till uppgifter på tydliga och likvärdiga villkor, i enlighet med relevanta dataskyddsregler. I medlemsstater där smarta mätarsystem har införts i enlighet med artikel 19 och där systemansvariga för distributionssystem deltar i uppgiftshandlingen ska de regelefterlevnadsprogram som avses i artikel 35.2 d inbegripa särskilda åtgärder för att förhindra diskriminerande tillgång till uppgifter från berättigade parter, i enlighet med artikel 23. I det fall systemansvariga för distributionssystem inte omfattas av artikel 35.1, 35.2 eller 35.3 ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det vertikalt integrerade företaget inte har privilegierad tillgång till uppgifter för utövandet av leveransverksamheten.

Bedömning

Motsvarande reglering saknas i direktiv 2009/72/EG.

I 3 kap. ellagen finns bestämmelser om skyldigheter för nätföretag. Dessa regler handlar bl.a. om åtskillnad, uppgifter om mätning och offentliggörande av sådant som villkor för överföring och anslutning. Enligt Ei säkerställer dessa regler att alla berättigade parter har icke-diskriminerande tillgång till uppgifter i enlighet med vad direktivet avser.

Gällande dataskydd omfattas personuppgifter som behandlas i samband med mätning av GDPR. När det känsliga uppgifter som inte är personuppgifter utan som rör företag så pågår ett arbete med en unionsövergripande certifiering av produkter som består i nätverks- eller informationssystem utifrån bestämmelserna i förordning (EU) 2019/881 av den 17 april 2019 om Enisa (Europeiska unionens cybersäkerhetsbyrå) och om cybersäkerhetscertifiering av informations- och kommunikationsteknik. Tillgången till uppgifter följer relevanta dataskyddsregler. Direktivets krav får anses uppfyllt med detta. Några genomförandeåtgärder bedöms inte nödvändiga.

I sammanhanget kan nämnas att Svenska kraftnät har fått i uppdrag av regeringen att utveckla och driva en elmarknadshubb. En elmarknadshubb kommer att effektivisera informationsutbytet. När elmarknadshubben tas i drift blir det obligatoriskt för marknadens aktörer att ansluta sig till den. Införandet av en elmarknadshubb kommer att innebära en stor och viktig förändring och bidrar till att den svenska elmarknaden kan möta framtidens utmaningar på ett effektivt sätt. En central kontaktpunkt till vilken aktörer rapporterar all relevant information

underlättar, förenklar och minskar kostnader för informationshanteringen och för de aktörer som vill agera på marknaden samtidigt som informationsutbytet sker på ett konkurrensneutralt sätt. En sådan informationshanteringsmodell underlättar också för nya marknadsaktörer, även utanför energibranschen, att utveckla verksamhet.

Om en elmarknadshubb införs kommer tillgången till uppgifter för alla parter att vara än mer tydlig och likvärdig. Någon genomförandeåtgärd behövs inte för närvarande.

3.6.6 Artikel 35 – Åtskillnad av systemansvariga för distributionssystemet

1. Om den systemansvarige för distributionssystemet utgör en del av ett vertikalt integrerat företag ska denne åtminstone vad avser juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. Dessa regler ska inte ge upphov till någon skyldighet att skilja ägandet av tillgångar i distributionssystemet från det vertikalt integrerade företaget.

2. Utöver de krav som fastställts i punkt 1 ska den systemansvarige för distributionssystemet, om denne utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, med avseende på sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution. För att uppnå detta ska följande minimikriterier gälla:

a) De personer som ansvarar för företagsledningen för den systemansvarige för distributionssystemet får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade elföretag som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften avseende produktion, överföring eller leverans av el.

b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för företagsledningen för den systemansvarige för distributionssystemet beaktas på ett sätt som gör att dessa personer kan agera självständigt.

c) Den systemansvarige för distributionssystemet ska ha faktisk beslutanderätt, oberoende av det integrerade elföretaget, när det gäller de tillgångar som behövs för att trygga drift, underhåll eller utveckling av nätet. För detta ändamål ska den systemansvarige för distributionssystemet förfoga över de resurser som krävs, däribland personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser. Detta bör inte hindra förekomsten av lämpliga samordningsmekanismer för att säkerställa att moderbolagets ekonomiska och förvaltningsmässiga övervakningsrättigheter när det gäller avkastningen på tillgångar, som regleras indirekt i enlighet med artikel 59.7, i ett dotterbolag skyddas. Detta ska särskilt göra det möjligt för moderbolaget att godkänna den årliga finansieringsplan eller det motsvarande instrument som upprättas av den systemansvarige för distributionssystemet och att fastställa övergripande gränser för dess dotterbolags skuldsättningsnivåer. Det ska inte vara tillåtet för moderbolaget att ge instruktioner om den dagliga driften eller om enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av distributionsnät, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i den godkända finansieringsplanen eller motsvarande instrument.

d) Den systemansvarige för distributionssystemet ska upprätta ett regelefterlevnadsprogram där det anges vilka åtgärder som har vidtagits för att motverka diskriminerande beteende och se till att efterlevnaden av programmet kontrolleras på lämpligt sätt. Regelefterlevnadsprogrammet ska ange vilka specifika skyldigheter de anställda har att uppfylla detta mål. Den person eller det organ som ansvarar för kontroller av att programmet följs (nedan kallad den *regelefterlevnadsansvarige*) ska till den tillsynsmyndighet som avses i artikel 57.1 överlämna en årlig rapport, som ska offentliggöras, om de åtgärder som vidtagits. Den regelefterlevnadsansvarige ska vara helt oberoende och ha tillträde till all nödvändig information om den systemansvarige för distributionssystemet och alla anknutna företag för att utföra sitt uppdrag.

3. Om den systemansvarige för distributionssystemet ingår i ett vertikalt integrerat företag ska medlemsstaterna säkerställa att dennes verksamhet övervakas av tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga organ, så att den systemansvarige inte kan dra fördel av sin vertikala integration för att snedvrیدا konkurrensen. Vertikalt integrerade systemansvariga för distributionssystem får i synnerhet inte, i samband med kommunikation och varumärkesprofilering, ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har.

4. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa punkterna 1, 2 och 3 på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som levererar till små enskilda system.

Bedömning

Artikeln motsvarar artikel 26 i direktiv 2009/72/EG och delvis artikel 15 i direktiv 2003/54/EG.

Punkt 1

Punkt 1 motsvarar artikel 26.1 i direktiv 2009/72/EG och har inte ändrats i sak.

Punkten 1 handlar om att den systemansvariga för distributionssystemet, i de fall den utgör en del av ett vertikalt integrerat företag, i vart fall när det gäller juridisk form, organisation och beslutsfattande ska vara oberoende av annan verksamhet utan samband med distribution.

Punkt 1 är införd genom 3 kap. 1 a § ellagen som anger att en juridisk person som bedriver nätverksamhet inte får bedriva produktion av eller handel med el. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Punkt 2 a–d motsvarar artikel 26.2 a–d i direktiv 2009/72/EG och har inte ändrats i sak. Bestämmelserna gäller åtskillnad av vertikalt integrerade företag.

Vid genomförandet av det tredje inre marknads paketet infördes bestämmelser i ellagen med anledning av artikel 26.1 a–d (se prop. 2010/11:70 s. 61 och 119 ff). Bestämmelserna återfinns i 3 kap. 1 b–e samt 3 kap. 17 och 17 a §§ ellagen. Bestämmelserna säkerställer åtskillnad i vertikalt integrerade företag samt ålägger sådana företag att ta fram övervakningsplaner.

Punkt 2 innehåller inte något nytt i förhållande till det tidigare direktivet. Några ytterligare genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 3

Punkt 3 motsvarar artikel 26.3 i direktiv 2009/72/EG och har inte ändrats i sak.

Punkten 3 anger att medlemsstaten ska säkerställa att den systemansvariga för distributionssystem ska övervakas av tillsynsmyndigheten, i del fall den ingår i ett vertikalt integrerat företag, så att den systemansvariga inte kan dra fördel av sin vertikala integration för att snedvrída konkurrensen. Vertikalt integrerade systemansvariga för distributionssystem får inte, i samband med kommunikation och varumärkesprofilering, ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som företaget har.

Bestämmelsen har införts i 3 kap. 23 § ellagen där det anges att om ett nätföretag och ett företag som bedriver produktion av eller handel med el ingår i samma koncern, ska företagen när de vänder sig till enskilda elanvändare eller allmänheten ange sin identitet på ett sådant sätt att det tydligt framgår vilken verksamhet företaget bedriver. Att Ei har tillsyn över denna bestämmelse framgår av 12 kap. 1 § ellagen. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 4

Punkt 4 motsvarar artikel 26.4 i direktiv 2009/72/EG.

Punkten 4 ger medlemsstaten möjlighet till undantag från tillämpningen av punkterna 1, 2 och 3 på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som levererar till små enskilda system.

Sverige har utnyttjat möjligheten till undantag i punkt 4 genom 3 kap. 1 b § ellagen som anger att ett företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare till sin organisation och sitt beslutsfattande ska vara åtskilt från företag som bedriver produktion av eller handel med el. Enligt Ei:s bedömning finns ingen anledning att utnyttja undantaget i övrigt. Någon ytterligare genomförandeåtgärd behövs inte.

3.6.7 Artikel 36 – Ägande av energilagringsanläggningar av systemansvariga för distributionssystem

1. Systemansvariga för distributionssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar.

2. Genom undantag från punkt 1 får medlemsstaterna tillåta att systemansvariga för distributionssystem äger, utvecklar, förvaltar eller driver energilagringsanläggningar om dessa är helt integrerade nätkomponenter och tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande eller om samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande, som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgetts rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid.

b) Sådana anläggningar är nödvändiga för att de systemansvariga för distributionssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv när det gäller effektiv, tillförlitlig och säker drift av distributionssystemen, och anläggningarna används inte för att köpa eller sälja el på elmarknaderna.

c) Tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag och gjort en bedömning av anbudsförfarandet, däribland villkoren för anbudsförfarandet, och har lämnat sitt godkännande.

Tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för distributionssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande.

3. Tillsynsmyndigheterna ska med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagransanläggningar för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Om ett offentligt samråd, enligt tillsynsmyndighetens bedömning, visar att tredje parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana anläggningar på ett kostnadseffektivt sätt ska tillsynsmyndigheten säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för distributionssystem på detta område fasas ut inom 18 månader. Som en del av villkoren för detta förfarande får tillsynsmyndigheterna medge att systemansvariga för distributionssystem får skälig ersättning, särskilt för att få tillbaka restvärdet av sina investeringar i energilagransanläggningarna.

4. Punkt 3 ska inte tillämpas på helt integrerade nätkomponenter eller på den vanliga avskrivningsperioden för nya batterilagransanläggningar med ett slutgiltigt investeringsbeslut fram till den 4 juli 2019, förutsatt att dessa batterilagransanläggningar

a) ansluts till nätet senast två år därefter,

b) integreras i distributionssystemet,

c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten i samband med hantering av oplanerade händelser i elnätet, när detta återställande påbörjas omedelbart och avslutas när vanlig omdirigering kan lösa problemet, och

d) inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna, balansmarknaderna inbegripna.

Bedömning

Artikel 2 är ny och reglerar möjligheten för systemansvariga för distributionssystem att äga energilageranläggningar. Med energilagransanläggning avses en anläggning i elsystemet där energi lagras (artikel 2 punkt 60). Med energilagring avses i elsystemet en uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället, eller omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande återomvandlingen av den energin till elenergi eller användningen som en annan energibärare (artikel 2 punkt 59).

Huvudregeln är att systemansvariga för distributionssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem. Under vissa förutsättningar, främst om andra aktörer inte kunnat tillhandahålla energilagringssystem till rimlig kostnad eller i rätt tid får en systemansvarig för distributionssystem äga sådana.

Inom ramen för befintlig svensk ellagstiftning har det ansetts vara tillåtet för nätföretag att äga och driva energilagringssystem som en del av sin nät drift. Däremot har inte köp och försäljning av el från lagret på den konkurrensutsatta marknaden varit tillåtet, då detta bryter mot åtskillnadsregler och kan snedvrída konkurrensen. Enligt direktivet får nu alltså nätföretag endast under särskilda omständigheter äga och driva energilagringssystem, vilket således innebär en begränsning jämfört med nuvarande svenskt regelverk.

Punkt 1

I punkt 1 anges att en systemansvarig för distributionssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse om denna huvudregel. Närmare om Ei:s övervägande och förslag om ägande av energilagringssystem för systemansvariga för distributionssystem finns under avsnitt 5.26.

Punkt 2

Punkt 2 reglerar undantag från huvudregeln i punkt 1. Medlemsstaterna får tillåta en systemansvarig för distributionssystem att äga, utveckla, förvalta och driva energilagringssystem om anläggningarna är helt integrerade nätkomponenter och tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande eller om samtliga de villkor som ställs upp i a–c är uppfyllda.

Med helt integrerade nätkomponenter avses nätkomponenter som är integrerade i överförings- eller distributionssystemet, däribland lagringssystem, och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet, och inte för balansering eller hantering av överbelastning (artikel 2 punkt 51).

Ei:s överväganden och förslag om det under vissa förutsättningar ska vara möjligt för en systemansvarig för distributionssystem att äga energilagringssystem finns i avsnitt 5.26.

Punkt 3

Tillsynsmyndigheten ska enligt punkt 3 regelbundet, eller åtminstone vart femte år, göra en uppföljning av marknaden för energilagringssystem för att kunna bedöma om det finns intresse från andra aktörer att investera i energilagringssystem. Uppföljningen ska ske genom att ett offentligt samråd hålls. Om tredje part kan anlägga en energilagringssystem ska nätföretaget fasa ut sitt energilagringssystem inom 18 månader. Den systemansvariga för distributionssystem ska ha rätt till skälig ersättning för restvärdet av sin investering vid denna avyttring.

Det saknas idag regler i Sverige om att Ei ska göra en uppföljning av marknaden för energilagringssystem och om nätföretags utfasning av energilagringssystem. Ei:s överväganden och förslag om behovet av kompletterande lagstiftning avseende punkt 3 behandlas under avsnitt 5.26.

Punkt 4

I punkten 4 anges att punkt 3 inte ska tillämpas på helt integrerade nätkomponenter eller på den vanliga avskrivningsperioden för nya batterilagringssystem med ett slutgiltigt investeringsbeslut fram till den 4 juli 2019, förutsatt att dessa batterilagringssystem uppfyller de förutsättningar som anges under a–d.

Bestämmelsen innebär att tillsynsmyndigheterna inte ska hålla samråd och undersöka intresset hos olika marknadsaktörer att investera i energilagringssystem i de fall det är fråga om helt integrerade nätkomponenter. Energilagringssystem som ska bedömas som sådana avgörs genom tillsynsmyndighetens godkännande vilket redogjorts närmare för under punkten 2 ovan. Inte heller ska tillsynsmyndigheten undersöka intresset hos potentiella marknadsaktörer avseende batterilagringssystem där ett investeringsbeslut har fattats fram till 4 juli 2019 under förutsättning att anläggningarna uppfyller de villkor som anges i punkt a-d. Bestämmelsen innebär också att nätföretag inte behöver fasa ut sådana energilagringssystem om en tredje part kan anlägga en energilagringssystem.

Punkt 4 rör handlar om tillämpningen av punkt 3 som gäller Ei:s marknadsuppföljning om energilagringssystem och nätföretags utfasning av sådana anläggningar. Det saknas bestämmelser om detta i ellagstiftningen. Ei:s överväganden och förslag finns i avsnitt 5.26.

3.6.8 Artikel 37 – Skyldighet till konfidentiell behandling för systemansvariga för distributionssystem

Utän att det påverkar tillämpningen av artikel 55 eller annat lagstadgat krav att lämna uppgifter ska den systemansvariga för distributionssystemet behandla kommersiellt känsliga uppgifter som denne erhåller inom ramen för sin affärsverksamhet konfidentiellt, och förhindra att uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt.

Bedömning

Artikel 37 motsvarar artikel 27 i direktiv 2009/72/EG och innehåller inget nytt i sak.

Artikeln är även oförändrad i förhållande till artikel 16 i direktiv 2003/54/EG. I prop. 2004/05:62 s. 55 uttalades att systemansvariga för distributionssystemen är som ovan nämnts innehavarna av region- och lokalnäten. Dessa företag drivs i olika utsträckning av stat, kommun och enskilda. I den mån distributionssystemen drivs i kommunal regi är tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen tillämpliga, varvid samma överväganden som under avsnittet om artikel 12 gör sig gällande. Om distributionssystemen däremot drivs av privata eller statliga nätföretag är tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen inte tillämpliga i företagets verksamhet, varför andra överväganden måste göras. Den mest ingripande åtgärden vore att föreskriva om tystnadsplikt för anställda inom de företag som inte omfattas av sekretesslagstiftningen. Regeringen och riksdagen har bl.a. vid genomförandet av det tidigare elmarknadsdirektivet (direktiv 96/92/EG) ansett att starka skäl talar mot att införa tystnadsplikt för de lokal- och regionnätstföretag som inte drivs i kommunal regi (prop. 1997/98:159, s. 26 f, bet. 1998/99:NU4). Regeringen bedömde att det inte fanns något som talar för andra slutsatser.

Bestämmelsen är oförändrad i förhållande till de tre äldre direktiven och någon åtgärd har tidigare inte ansetts nödvändig vid genomförandet av dessa direktiv. Det har inte framkommit några problem med tillämpning av bestämmelsen. Sedan det förra direktivet trädde i kraft har även lagen (2018:558) om företagshemligheter införts i svensk rätt. Denna lag tydliggör vad som gäller vid obehöriga angrepp på företagshemligheter. Lagen genomför delvis Europaparlamentets och rådets direktiv 2016/943/EU av den 8 juni 2016 om skydd mot att icke röjd know-how och företagsinformation (företagshemligheter) olagligen anskaffas, utnyttjas och röjs.

Det saknas anledning att införa särskilda bestämmelser med anledning av artikeln.

3.6.9 Artikel 38 – Slutna distributionssystem

1. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna eller andra behöriga myndigheter ska klassificera ett system som distribuerar el inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller en plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar el till hushållskunder (utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4), som ett slutet distributionssystem om

a) systemanvändarnas verksamhet eller produktionsprocesser är integrerade av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl, eller

b) systemet distribuerar el huvudsakligen till systemets ägare eller den systemansvarige eller till deras anknutna företag.

2. Slutna distributionssystem ska vid tillämpningen av detta direktiv anses vara distributionssystem. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna ska undanta den systemansvarige för ett slutet distributionssystem från

a) skyldigheten i artikel 31.5 och 31.7 att anskaffa energi för att täcka energiförluster och icke frekvensrelaterade stödtjänster inom sitt system enligt transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden,

b) kravet i artikel 6.1 att tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, ska vara godkända i enlighet med artikel 59.1 innan de träder i kraft,

c) kraven i artikel 32.1 att upphandla flexibilitetstjänster och i artikel 32.3 att utveckla systemansvarigas system på grundval av nätutvecklingsplaner,

d) kravet i artikel 33.2 att inte äga, utveckla, förvalta eller driva laddningsstationer för elfordon, och

e) kravet i artikel 36.1 att inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar.

3. Vid beviljandet av undantag enligt punkt 2 ska de gällande tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, på begäran av en användare av det slutna distributionssystemet ses över och godkännas i enlighet med artikel 59.1.

4. Undantag enligt punkt 2 ska även kunna beviljas för tillfällig användning av ett litet antal hushåll som har anställning hos eller liknande koppling till ägaren till

distributionssystemet och som befinner sig inom det område som får el levererad genom ett slutet distributionssystem.

Bedömning

Bestämmelser om slutna distributionssystem infördes redan genom artikel 28 i direktiv 2009/72/EG. Vid det tillfället angavs i förarbetena (prop. 2010/11:70, s. 62) att några särskilda genomförandeåtgärder inte var nödvändiga för svenskt vidkommande, eftersom det i Sverige redan fanns en möjlighet att bygga och driva mindre elsystem utan nätkoncession. Med anledning av uttalandet bör det förtydligas att direktivets regler om slutna distributionssystem handlar om hur vissa nät får regleras, inte om krav på nätkoncession. Att de elnät som enligt svensk rätt är undantagna från kravet på nätkoncession även är undantagna från ellagens reglering av elnät följer av ellagens formuleringar.

Nu införs bl.a. en ny mening i artikel 38 punkten 2 som anger att "slutna distributionssystem ska vid tillämpningen av detta direktiv anses vara distributionssystem". Detta var troligen innebörden även av tidigare lydelse, men det är nu tydligt att innehavare av icke koncessionspliktiga nät, om de överför el för annans räkning, inte kan behålla dagens lättnader från skyldighet som en systemansvarig för distributionssystem har enligt ellagstiftningen. Kunder i icke koncessionspliktiga nät måste också få samma rättigheter som andra kunder på den avreglerade elmarknaden har. En översyn måste därför göras av hur icke koncessionspliktiga nät ska regleras, dvs. i vilken utsträckning ellagens bestämmelser ska gälla för dem. En översyn av regelverket kräver dock en noggrann genomgång av vilka nät som ska regleras och hur. I genomgången bör en jämförande studie med andra länder göras. Detta arbete bör ske separat från denna utredning. Närmare om detta, se överväganden och förslag i avsnitt 5.27.

Punkt 1

Punkt 1 anger att medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheten, eller andra behöriga myndigheter, ska klassificera ett system som distribuerar el inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller en plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar el till hushållskunder som ett slutet distributionssystem. Förutsättningar för en sådan klassificering är att systemanvändarnas verksamhet eller produktionsprocesser är integrerade av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl eller att systemet distribuerar el huvudsakligen till systemets ägare eller den systemansvarige eller deras anknutna företag.

Sverige har redan idag genom bestämmelser i ellagen (2 kap. 4 § första stycket) och förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857), den s.k. IKN-förordningen, särskild reglering kring vissa avgränsade nät som till viss del motsvarar den typ av distributionsnät som är aktuella i artikelns första punkt. I den svenska IKN-lagstiftningen är särskilda ledningar och ledningsnät utpekade som undantagna från det svenska systemet med koncessionsplikt. Det krävs idag inte något särskilt beslut från tillsynsmyndigheten Ei för att klassa en viss ledning eller ett ledningsnät som undantaget från koncessionsplikt. Om förutsättningarna för att omfattas av bestämmelse om undantag är uppfyllda gäller undantaget utan något särskilt myndighetsbeslut. Det är bara i vissa fall som tillsynsmyndigheten avgör om ett nät omfattas av bestämmelse om undantag från koncessionsplikt eller inte. Då lämnar

tillsynsmyndigheten ett bindande besked efter begäran från innehavaren av den aktuella ledningen eller ledningsnätet, eller efter begäran av den som har nätkoncession i det aktuella området där nätet ska uppföras.

Punkt 1 anger som angetts ovan att tillsynsmyndigheten ska klassificera ett system som slutet distributionssystem. Det synes således inte vara möjligt att utfärda några generella bestämmelser kring när ett nät är att anse som ett slutet distributionssystem utan en prövning i varje enskilt fall måste göras av tillsynsmyndigheten. Det är med direktivets formuleringar inte givet att definitionen av slutna distributionssystem är kopplad till koncessionsplikten. När det gäller Ei:s överväganden och bedömningar kring den förändrade artikeln om slutna distributionssystem återfinns de samlat under avsnitt 5.27.

Punkt 2

Punkt 2 anger att slutna distributionssystem vid tillämpningen av direktivet ska anses vara distributionssystem. Vidare att medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna får undanta den systemansvarige för ett slutet distributionssystem från ett antal skyldigheter och förbud som räknas upp under a–e i punkten.

Punkten tydliggör att slutna distributionssystem vid tillämpningen av direktivet ska anses vara distributionssystem. En konsekvens av detta är att innehavare av icke koncessionspliktiga nät, som vi ansett vara slutna distributionsnät i direktivets mening, inte generellt kan vara undantagna från de skyldigheter enligt ellagstiftningen som andra systemansvariga för distributionssystem har idag. Kunder på sådana nät ska också ha samma rättigheter som alla andra kunder på den avreglerade elmarknaden, exempelvis möjligheten att byta elleverantör. De undantag från skyldigheter och lättnader från förbud som tillsynsmyndigheten kan medge är begränsade till de som räknas upp under a–e och förutsätter att tillsynsmyndigheten först har klassat systemet som ett slutet distributionssystem. Det finns dock inte något som hindrar att Sverige behåller ett system med undantag från koncessionsplikt för vissa nät där överföring sker för annans räkning. Icke koncessionspliktiga nät där överföring endast sker för egen räkning och där externa kunder saknas berörs inte alls av förändringarna i direktivet. Där kan Sverige behålla nuvarande lagstiftning. Närmare om överväganden i denna del återfinns i avsnitt 5.27.

Punkt 3

Då tillsynsmyndigheten beviljar den systemansvarige för det slutna distributionssystemet de undantag som anges under punkten 2 kan en användare av det slutna distributionssystemet begära att gällande tariffer, eller metoder som används för att beräkna dem, ses över och godkänns i enlighet med artikel 59.1.

Bestämmelsen är ny och innebär att externa kunder på ett nät som klassats som slutet distributionssystem kan begära att tillsynsmyndigheten godkänner tillämpade tariffer i nätet eller de metoder som används för att beräkna dem. Någon motsvarande bestämmelse finns inte idag i den svenska ellagstiftningen. En kund i ett svenskt icke koncessionspliktigt nät kan idag inte få sin tariff prövad. Detta blir också en tillkommande arbetsuppgift för tillsynsmyndigheten. Bedömningen borde dock i de flesta fall kunna göras schablonmässigt. Den alternativa närtariffen är nämligen nästan alltid känd, eftersom det med få

undantag finns en underliggande nätkoncession för område som har anslutningsskyldighet. Närmare om överväganden och förslag i denna del återfinns i avsnitt 5.27.

Punkt 4

Punkt 4 anger ett undantag från huvudregeln i punkt 1 om att ett slutet distributionssystem inte får avse ett system där leverans av el sker till hushållskunder. När tillfällig användning sker av ett litet antal hushåll som har anställning hos, eller liknande koppling till ägaren av distributionssystemet, och som befinner sig inom det område som får el levererat genom ett slutet distributionssystem kan också den systemansvarige i ett sådant system undantas enligt de förutsättningar som nämns under punkt 2 i artikeln. Bestämmelsen är ny. Närmare om förslag och överväganden lämnas i avsnitt 5.27.

3.6.10 Artikel 39 – Kombinerat systemansvar

Artikel 35.1 ska inte hindra verksamheten hos en systemansvarig med kombinerat ansvar för överförings- och distributionssystem, under förutsättning att den systemansvarige följer artiklarna 43.1, 44 och 45 eller avsnitt 3 i kapitel VI eller att den systemansvarige omfattas av artikel 66.3.

Bedömning

Bestämmelsen motsvaras av artikel 29 i direktiv 2009/72/EG och artikel 17 i direktiv 2003/54/EG.

Kombinerat systemansvar förekommer inte i Sverige även om det inte finns några hinder för det. Bestämmelserna saknar därför relevans för svenskt vidkommande. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.7 Kapitel V – Allmänna bestämmelser för systemansvariga för överföringssystem

Kapitel V innehåller bestämmelser om drift av överföringssystem.

Med systemansvarig för överföringssystem avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el (artikel 2 punkt 35).

För svensk del är Svenska kraftnät systemansvarig för överföringssystemet. I ellagen används termen transmissionsnätsföretag vilken definieras i 1 kap. 5 a § ellagen. Internationellt används förkortningen TSO (transmission system operator) för en systemansvarig för överföringssystem.

Systemansvarig för överföringssystemet enligt direktivet är dock inte samma sak som systemansvarig myndighet enligt 8 kap. 1 § ellagen (jfr 2 § förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät).

Även Baltic Cable AB är en systemansvarig för överföringssystem i direktivets mening. De svenska bestämmelserna tillåter visserligen inte Ei att certifiera Baltic

Cable AB som en systemansvarig för överföringssystem, men i Tyskland har Baltic Cable AB nyligen certifierats som en systemansvarig för överföringssystem.

Det pågår för närvarande en process i EU-domstolen efter begäran om förhandsavgörande från Förvaltningsrätten i Linköping som kommer ha betydelse för hur det svenska regelverket bör behandla frågor rörande andra systemansvariga för överföringssystem än Svenska kraftnät (inklusive Baltic Cable AB). En av frågorna som ställts till EU-domstolen är huruvida ett företag som endast driver en sammanlänkning är systemansvarig för överföringssystem (tolkningsfråga 2 till domstolen).

3.7.1 Artikel 40 – Uppgifter som åligger de systemansvariga för överföringssystemet

1. Varje systemansvarig för överföringssystem ska ansvara för följande:

a) I nära samarbete med angränsande systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem säkerställa systemets långsiktiga förmåga att bemöta rimlig efterfrågan på överföring av el, samt på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva överföringssystem.

b) Säkerställa tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sina skyldigheter.

c) Bidra till försörjningstryggheten genom lämplig överföringskapacitet och systemtillförlitlighet.

d) Styra elflödena i systemet, med beaktande av utbyten med andra sammanlänkade system. Den systemansvarige för överföringssystemet ska för detta ändamål ansvara för att elsystemet är säkert, tillförlitligt och effektivt och därvidlag säkerställa att alla nödvändiga stödtjänster, även sådana som tillhandahålls genom efterfrågeflexibilitet och energilagransanläggningar, är tillgängliga i den mån som denna tillgänglighet är oberoende av andra överföringssystem med vilka systemet är sammanlänkat.

e) Förse systemansvariga för andra system med vilka systemet är sammanlänkat med tillräcklig information för att säker och effektiv drift, samordnad utveckling och driftskompatibilitet i det sammanlänkade systemet ska kunna säkerställas.

f) Säkerställa att ingen diskriminering görs mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för anknutna företag.

g) Förse systemanvändarna med den information som behövs för att de ska kunna få effektivt tillträde till systemet.

h) Inkassera kapacitetsavgifter och betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystem i enlighet med artikel 49 i förordning (EU) 2019/943, bevilja och administrera tredje parts tillträde och ge motiverade förklaringar då sådant tillträde nekas, vilket ska övervakas av tillsynsmyndigheterna; systemansvariga för överföringssystem ska, då de utför sina uppgifter enligt den här artikeln, främst underlätta marknadsintegrationen.

- i) Upphandla stödtjänster för att säkerställa driftsäkerheten.
- j) Anta en ram för samarbete och samordning mellan regionala samordningscentrum.
- k) Delta i inrättandet av europeiska och nationella resurstillräcklighetsbedömningar enligt kapitel IV i förordning (EU) 2019/943.
- l) Digitalisera överföringssystem.
- m) Arbeta med uppgiftshantering, däribland utveckling av datahanteringssystem, it-säkerhet och dataskydd i enlighet med de tillämpliga reglerna och utan att detta påverkar andra myndigheters befogenheter.

2. Medlemsstaterna får föreskriva att en eller flera av de skyldigheter som anges i punkt 1 i denna artikel ska tilldelas en annan systemansvarig för överföringssystem än den som äger det överföringssystem som skyldigheterna i fråga annars skulle gälla. Den systemansvarige för överföringssystem som tilldelats uppgifterna ska certifieras som ägandemässigt åtskild, oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföringssystem, och uppfylla kraven i artikel 43, men ska inte behöva äga det överföringssystem som det egna ansvaret gäller.

Den systemansvarige för överföringssystem som äger överföringssystemet ska uppfylla kraven i kapitel VI och certifieras i enlighet med artikel 43. Detta påverkar inte möjligheten för systemansvariga för överföringssystem som är certifierade som ägandemässigt åtskilda, oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföringssystem att på eget initiativ och under sin tillsyn delegera vissa uppgifter till andra systemansvariga för överföringssystem som är certifierade som ägandemässigt åtskilda, oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföringssystem, om en sådan delegering av uppgifter inte äventyrar den faktiska och oberoende beslutanderätten för den delegerande systemansvarige för överföringssystem.

3. Vid utförandet av de uppgifter som avses i punkt 1 ska systemansvariga för överföringssystem beakta de rekommendationer som utfärdats av de regionala samordningscentrumen.

4. Vid utförandet av den uppgift som avses i punkt 1 i ska systemansvariga för överföringssystem upphandla balanstjänster genom

- a) transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden,
- b) deltagande av alla kvalificerade elföretag och marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågefleksibilitet, aktörer som driver energilagransanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering.

I enlighet med led b i första stycket ska tillsynsmyndigheter och systemansvariga för överföringssystem i nära samarbete med alla marknadsaktörer fastställa

tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader.

5. Punkt 4 ska tillämpas på dessa icke frekvensrelaterade stödtjänster som tillhandahålls av systemansvariga för överföringssystem, utom i de fall tillsynsmyndigheten har bedömt att marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster inte är ekonomiskt effektivt och har beviljat undantag. Den rättsliga ramen ska i synnerhet säkerställa att systemansvariga för överföringssystem kan upphandla tjänster från leverantörer av efterfrågefleksibilitet eller energilagring och ska främja genomförandet av energieffektivitetsåtgärder, där dessa tjänster kostnadseffektivt minskar behovet av uppgradering eller ersättning av elkapacitet och stöder en effektiv och säker drift av distributionssystemet.

6. Systemansvariga för överföringssystem, som behöver tillsynsmyndighetens godkännande, eller tillsynsmyndigheten själv, ska genom ett transparent och deltagandebaserat förfarande som inbegriper alla berörda systemanvändare och de systemansvariga för distributionssystemen fastställa specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå.

Specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågefleksibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering. Systemansvariga för överföringssystem ska utbyta all nödvändig information och samordna med systemansvariga för distributionssystem i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, säkerställa säker och effektiv drift av systemet och underlätta marknadsutvecklingen. Systemansvariga för överföringssystem ska få rimlig ersättning för upphandlingen av sådana tjänster för att ge dem möjlighet att åtminstone få ersättning för rimliga motsvarande kostnader, t.ex. för nödvändig informations- och kommunikationsteknik och för infrastruktur.

7. Den skyldighet att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster som avses i punkt 5 är inte tillämplig på helt integrerade nätkomponenter.

8. Medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter får tillåta att systemansvariga för överföringssystem bedriver annan verksamhet än den som föreskrivs i detta direktiv och i förordning (EU) 2019/943, om sådan verksamhet är nödvändig för att de systemansvariga för överföringssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2019/943, förutsatt att tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag. Denna punkt påverkar inte rätten för de systemansvariga för överföringssystemen att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät, när medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten beviljat en sådan rätt.

Bedömning

Artikel 40.1 a – h motsvarar artikel 12 i direktiv 2009/72/EG och innehåller bestämmelser om de uppgifter som åligger systemansvariga för överföringssystem. Med systemansvarig för överföringssystem avses en fysisk eller

juridisk person som ansvarar för drift och underhåll, och vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el (artikel 2 punkt 35). Begreppet systemansvarig för överföringssystem bör införas i den svenska ellagstiftningen, se närmare överväganden i avsnitt 5.28.

Punkt 1

Varje systemansvarig för överföringssystem ska ansvara för följande:

Punkt a) I nära samarbete med angränsande systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem säkerställa systemets långsiktiga förmåga att bemöta rimlig efterfrågan på överföring av el, samt på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva överföringssystem.

Punkten a) motsvarar artikel 12 a) i direktiv 2009/72/EG, men med tillägget om nära samarbete med systemansvariga för distributionssystem. Av 3 kap. 1 § ellagen följer bland annat att företag som bedriver nätverksamhet ansvarar för drift och underhåll, utbyggnad, anslutning till andra system och för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt. Inför genomförande av det tredje inre marknads paketet för el uttalades "att artikel 12 a innebär en justering i förhållande till det tidigare direktivet genom att det nu anges att en TSO, utöver ansvaret för att säkerställa systemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav på överföring av el, ska driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva överföringssystem på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön. Regeringen bedömer att detta i Sverige kommer till uttryck i de krav som ställs på nätföretagen i ellagen och bestämmelserna om miljöhänsyn i miljöbalken" (prop. 2010/11:70 s. 58). Ei gör bedömningen att ellagen bör preciseras med anledning av bestämmelsen i direktivet, se närmare överväganden i avsnitt 5.29.

I 1 § förordning (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät anges att Svenska kraftnät har till uppgift att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem, sälja överföringskapacitet samt i övrigt bedriva verksamheter som är anknutna till kraftöverföringssystemet. I detta inryms att Svenska kraftnät ska ha ett nära samarbete med angränsande systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem. Viss precisering bör göras av ellagen med anledning av bestämmelsen i direktivet, se närmare avsnitt 5.29.

Punkt b) Säkerställa tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sina skyldigheter.

Punkten b) motsvarar punkten 12 b) i direktiv 2009/72/EG. Inför genomförande av det tredje inre marknads paketet för el uttalades att det i "artikel 12 b finns en ny bestämmelse som innebär att den systemansvarige ska säkerställa tillräckliga resurser för fullgörandet av skyldigheten att tillhandahålla tjänster. Inte heller i denna del krävs några särskilda genomförandeåtgärder" (prop. 2010/11:70 s. 58).

Svenska kraftverk är ett affärsverk (en statlig myndighet som producerar varor och tjänster på ett affärsmässigt sätt). I förordningen om instruktion för Svenska kraftnät anges i 1 § att Svenska kraftnät har till uppgift att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem, sälja överföringskapacitet samt i övrigt bedriva verksamheter som är anknutna till kraftöverföringssystemet. Enligt 15 § i instruktionen anges att Svenska kraftnäts medel får användas för de ändamål som regeringen har fastställt i investeringsplanen och de övriga föreskrifter som avser Svenska kraftnäts verksamhet. Svenska kraftnät finansieras genom t.ex. tariffer för överföring och anslutning av el, kapacitetsavgifter och intäkter från balansansvarstjänster. Genom detta säkerställs tillräckliga resurser för Svenska kraftnät. Kravet i punkten b) är uppfyllt och någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt c) Bidra till försörjningstryggheten genom lämplig överföringskapacitet och systemtillförlitlighet.

Punkten c) har samma lydelse som artikel 12 c) i direktiv 2009/72/EG och som artikel 9 b) i direktiv 2003/54/EG.

Vid genomförandet av direktiv 2003/54/EG uttalades att det inte krävdes några ytterligare lagstiftningsåtgärder för att uppfylla direktivets krav på när det gäller de uppgifter som åligger en TSO (prop. 2004/05:62 s. 48).

Överföringskapaciteten är beroende av driftsäkerheten – att kraftsystemet samverkar driftsäkert så att el kan föras över från punkten a till b. Driftsäkerheten som är en förutsättning för överföringskapaciteten är den systemansvarige för överföringssystemets ansvar och innebär ett samspel av delarna effekt, spänning och frekvens.

I 1 § förordningen om instruktion för Svenska kraftnät anges att Svenska kraftnät har till uppgift att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem, sälja överföringskapacitet samt i övrigt bedriva verksamheter som är anknutna till kraftöverföringssystemet. Enligt 3 § 1 punkten anges att Svenska kraftnät ska bygga ut ett transmissionsnät för el i Sverige och förbindelser med elnät i andra länder baserat på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar.

Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet enligt 1 § förordning (1994:1806) om systemansvaret för el och har enligt 8 kap. 1 ellagen det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert.

Utöver detta har Svenska kraftnät ansvar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt överföringssystem och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Svenska kraftnät svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el (3 kap. 1 § ellagen).

Direktivets krav är uppfyllt och någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt d) Styra elflödena i systemet, med beaktande av utbyten med andra sammanlänkade system. Den systemansvarige för överföringssystemet ska för detta ändamål ansvara för att elsystemet är säkert, tillförlitligt och effektivt och därvidlag säkerställa att alla nödvändiga stödtjänster, även sådana som tillhandahålls genom efterfrågeflexibilitet och energilagringssystem, är tillgängliga i den mån som denna tillgänglighet är oberoende av andra överföringssystem med vilka systemet är sammanlänkat.

Svenska kraftnät är systemansvarig myndighet enligt 1 § förordning (1994:1806) om systemansvaret för el och har enligt 8 kap. 1 § ellagen det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert. Bestämmelser om stödtjänster finns i 8 kap. 2 och 3 §§ ellagen. Inför genomförandet av andra och tredje inreklamationspaketet för el gjordes bedömningen att den svenska lagstiftningen inte behövde kompletteras (prop. 2004/05:62 s. 48 ff och prop. 2010/11:70 s. 58 ff). Någon ändring av bestämmelsen har inte skett i det nya direktivet varför någon genomförandeåtgärd inte krävs.

Punkt e) Förse systemansvariga för andra system med vilka systemet är sammanlänkat med tillräcklig information för att säker och effektiv drift, samordnad utveckling och driftskompatibilitet i det sammanlänkade systemet ska kunna säkerställas.

Punkten e) motsvarar artikel 12 e) i direktiv 2009/72/EG och artikel 9 d) i direktiv 2003/54/EG. Enligt 3 § punkt 9 i instruktion för Svenska kraftnät ska Svenska kraftnät bevaka tillgången på höglastkapacitet i det svenska elsystemet och löpande förmedla information om effekttillgång till marknadens aktörer. I systemansvarsförordningen finns bestämmelser om balansansvarigas rapportering till Svenska kraftnät. Inför genomförandet av andra och tredje inreklamationspaketet för el gjordes bedömningen att den svenska lagstiftningen inte behövde kompletteras (prop. 2004/05:62 s. 48 ff och prop. 2010/11:70 s. 58 ff). Någon ändring av bestämmelsen har inte skett i det nya direktivet varför någon genomförandeåtgärd inte krävs.

Punkt f) Säkerställa att ingen diskriminering görs mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare, i synnerhet inte till förmån för anknutna företag.

Punkten f) motsvarar artikel 12 f) i direktiv 2009/72/EG och artikel 9 e) i direktiv 2003/54/EG. Vid genomförandet av andra och tredje inreklamationspaketet för el gjordes bedömningen att den svenska lagstiftningen inte behövde kompletteras (prop. 2004/05:62 s. 48 ff och prop. 2010/11:70 s. 58 ff).

I 3 kap. 6 § och 9 § ellagen finns bestämmelser om skyldighet att på skäliga villkor ansluta anläggning respektive överföra el. I 8 kap. 3 a § ellagen anges att Svenska kraftnät ska anskaffa tjänster, som har anknytning till det övergripande systemansvaret på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

I Sverige tillämpas system med åtskilt ägande av överföringssystem och systemansvarig för överföringssystem (3 kap. 1 f – k §§ ellagen). En systemansvarig för överföringssystem kan därför inte ha några anknutna företag i direktivets mening.

Direktivets krav är uppfyllt och någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt g) Förse systemanvändarna med den information som behövs för att de ska kunna få effektivt tillträde till systemet.

Enligt 3 kap. 7 b § ellagen ska ett företag som bedriver nätverksamhet ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Av 4 kap. 11 § ellagen följer att nätkoncessionshavare ska lämna skriftlig uppgift om avgifter och övriga villkor för överföring av el till den som begär det samt offentliggöra uppgifterna. Av 4 kap. 13 § ellagen följer att den som har nätkoncession ska offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till nätet. Tekniskspecifikation så som anslutningskrav för driftsäkerheten. Annan information för effektivt tillträde till näten kan vara tekniska specifikationer avseende driftsäkerhet vid anslutning av nya anläggningar till nätet.

Vid genomförandet av andra och tredje inremarknadspaketet för el gjordes bedömningen att den svenska lagstiftningen inte behövde kompletteras (prop. 2004/05:62 s. 48 ff och prop. 2010/11:70 s. 58 ff). Det finns inte anledning att göra annan bedömning nu, och några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt h) Inkassera kapacitetsavgifter och betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystem i enlighet med artikel 49 i förordning (EU) 2019/943, bevilja och administrera tredje parts tillträde och ge motiverade förklaringar då sådant tillträde nekats, vilket ska övervakas av tillsynsmyndigheterna; systemansvariga för överföringssystem ska, då de utför sina uppgifter enligt den här artikeln, främst underlätta marknadsintegrationen.

Bestämmelsen är införd genom 3 § punkt 11 i instruktionen för Svenska kraftnät som anger att Svenska kraftnät ska inom sitt område inkassera kapacitetsavgifter och betalningar i enlighet med artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003. Enligt 3 § punkt 3 i instruktionen åligger det Svenska kraftnät att främja konkurrensen på marknaden. Direktivets krav är uppfyllda varför någon genomförandeåtgärd inte krävs.

Punkt i) Upphandla stödtjänster för att säkerställa driftsäkerheten.

Motsvarande bestämmelse saknas i direktiv 2009/72/EG.

I 8 kap. 3 a § ellagen finns idag bestämmelser om att den systemansvariga myndigheten ska anskaffa tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Ellagen bör kompletteras med nya bestämmelser med anledning av kravet på upphandling av stödtjänster för att säkerställa driftsäkerheten. Se närmare bedömning i avsnitt 5.19.

Punkt j) Anta en ram för samarbete och samordning mellan regionala samordningscentrum.

Motsvarande bestämmelse saknas i direktiv 2009/72/EG.

I förordning (EU) 2019/943 finns bestämmelser om regionala samordningscentrum och hur dessa ska samordnas och samarbeta i artikel 38. I instruktion för svenska kraftnät anges i 3 § punkt 12 anges att Svenska kraftnät ska fullgöra de uppgifter som anges i elmarknadsförordningen.

Några genomförandeåtgärder utöver detta behövs inte.

Punkt k) Delta i inrättandet av europeiska och nationella resurstillräcklighetsbedömningar enligt kapitel IV i förordning (EU) 2019/943.

Motsvarande bestämmelse saknas i direktiv 2009/72/EG.

I instruktion för svenska kraftnät anges i 3 § punkt 12 anges att Svenska kraftnät ska fullgöra de uppgifter som anges i elmarknadsförordningen. Några genomförandeåtgärder utöver detta behövs inte.

Punkt l) Digitalisera överföringssystem.

Motsvarande bestämmelse saknas i direktiv 2009/72/EG.

Överföringssystemet i Sverige är digitaliserat och svenska kraftnät arbetar löpande med digitaliseringsfrågor. Direktivets krav är därför uppfyllt och några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt m) Arbeta med uppgiftshantering, däribland utveckling av datahanteringssystem, it-säkerhet och dataskydd i enlighet med de tillämpliga reglerna och utan att detta påverkar andra myndigheters befogenheter.

Motsvarande bestämmelse saknas i direktiv 2009/72/EG.

Svenska kraftnät har fått i uppdrag av regeringen att utveckla och driva en elmarknadshubb. En elmarknadshubb kommer att effektivisera informationsutbytet. När elmarknadshubben tas i drift blir det obligatoriskt för marknadens aktörer att ansluta sig till den. Införandet av en elmarknadshubb kommer att innebära en stor och viktig förändring och bidrar till att den svenska elmarknaden kan möta framtidens utmaningar på ett effektivt sätt. En central kontaktpunkt till vilken aktörer rapporterar all relevant information underlättar, förenklar och minskar kostnader för informationshanteringen och för de aktörer som vill agera på marknaden samtidigt som informationsutbytet sker på ett konkurrensneutralt sätt. En sådan informationshanteringsmodell underlättar också för nya marknadsaktörer, även utanför energibranschen, att utveckla verksamhet.

Genom införandet av en elmarknadshubb kommer tillgången till uppgifter för alla parter att vara än mer tydlig och likvärdig. Direktivets krav få anses uppfyllt med detta. Några genomförandeåtgärder bedöms inte nödvändiga.

Punkt 2

Punkt 2 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Medlemsstaterna får föreskriva att en eller flera av de skyldigheter som anges i punkt 1 i denna artikel ska tilldelas en annan systemansvarig för överföringssystem än den som äger det överföringssystem som skyldigheterna i fråga annars skulle gälla. Den systemansvarige för överföringssystem som tilldelats uppgifterna ska certifieras som ägandemässigt åtskild, oberoende systemansvarig eller oberoende systemansvarig för överföringssystem, och uppfylla kraven i artikel 43, men ska inte behöva äga det överföringssystem som det egna ansvaret gäller.

Den systemansvarige för överföringssystem som äger överföringssystemet ska uppfylla kraven i kapitel VI och certifieras i enlighet med artikel 43. Detta påverkar inte möjligheten för systemansvariga för överföringssystem som är certifierade som ägandemässigt åtskilda, oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföringssystem att på eget initiativ och under sin tillsyn delegera vissa uppgifter till andra systemansvariga för överföringssystem som är certifierade som ägandemässigt åtskilda, oberoende systemansvariga eller oberoende systemansvariga för överföringssystem, om en sådan delegering av uppgifter inte äventyrar den faktiska och oberoende beslutanderätten för den delegerande systemansvarige för överföringssystem.

Första stycket i punkt 2 kräver inte någon genomförandeåtgärd eftersom någon annan aktör än Svenska kraftnät inte tilldelas skyldigheter i Sverige.

När det gäller kraven i kapitel VI hänvisas till bedömningen under respektive artikel där och certifiering behandlas under artikel 43.

Punkt 3

Punkt 3 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Vid utförandet av de uppgifter som avses i punkt 1 ska systemansvariga för överföringssystem beakta de rekommendationer som utfärdats av de regionala samordningscentrumen.

I förordning (EU) 2019/943 finns bestämmelser om de regionala samordningscentrumen ska utfärda rekommendation och om hur de ska hanteras av systemansvariga för överföringssystem (artikel 42). Regionala samordningscentrum ska även förse systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen med all information som är nödvändig för att genomföra de samordnade åtgärder och rekommendationer som utfärdas av de regionala samordningscentrumen (artikel 37 punkt 4). I instruktionen för Svenska kraftnät anges i 3 § punkt 12 att Svenska kraftnät ska fullgöra de uppgifter som anges i elmarknadsförordningen. I detta får anses ligga att Svenska kraftnät ska beakta de rekommendationer som utfärdats av de regionala samordningscentrumen. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 4

Punkt 4 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Vid utförandet av den uppgift som avses i punkt 1 i ska systemansvariga för överföringssystem upphandla balanstjänster genom

- a) transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden,
- b) deltagande av alla kvalificerade elföretag och marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågefleksibilitet, aktörer som driver energilagringsanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering.

I enlighet med led b i första stycket ska tillsynsmyndigheter och systemansvariga för överföringssystem i nära samarbete med alla marknadsaktörer fastställa tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader.

Den nordiska reglerkraftmarknaden innebär att de systemansvariga manuellt kan justera inmatning och uttag i elsystemet för att upprätthålla balansen i elsystemet. En aktör som ingått avtal med Svenska kraftnät om balansansvar (balansansvarig) med reglerobjekt, kan delta på reglerkraftmarknaden genom att lämna upp- eller nedregleringsbud per timme till den nordiska reglerlistan eller genom att hålla anläggningar tillgängliga som reserver för ansträngda systemdriftsituationer. För att upprätthålla balansen i elsystemet använder sig balanstjänsten av reglerkraftaffärer. En reglerkraftaffär genomförs genom att ett bud på reglerlistan avropas under leveranstimmen i syfte att upprätthålla balansen. Buden avropas efter gällande regler som finns beskrivna i balansansvarsavtalet. Anläggningarna som deltar på reglerkraftmarknaden ska vara anläggningar som den balansansvarige har balansansvar för. Anläggningar ska hänföras till ett reglerobjekt i samband med att anläggningen ansluts till nätet. Enligt ellagen 8 kap. 4 § ska tillhandahållande av balanstjänster ske genom avtal med Svenska kraftnät.

I förordningen (EU) 2017/2195 fastställs detaljerade riktlinjer för balanshållning avseende el inklusive inrättandet av gemensamma principer för upphandling och avräkning av frekvenshållningsreserver, frekvensåterställningsreserver och ersättningsreserver och en gemensam metod för aktivering av frekvensåterställningsreserver och ersättningsreserver.

I 3 kap. 16 a § ellagen anges att ett företag som bedriver nätverksamhet inte får ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet. Enligt 19 a § i elförordningen ska Ei årligen sammanställa och offentliggöra de tekniska krav och andra villkor som finns för tillhandahållande av tjänster i form av ändrad elförbrukning.

Ellagen bör kompletteras med bestämmelse om att tekniska krav ska tas fram för deltagande på dessa marknader, se närmare om detta under avsnitt 5.19.

Punkt 5

Punkt 5 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Punkt 4 ska tillämpas på dessa icke frekvensrelaterade stödtjänster som tillhandahålls av systemansvariga för överföringssystem, utom i de fall tillsynsmyndigheten har bedömt att marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster inte är ekonomiskt effektivt och har beviljat undantag. Den rättsliga ramen ska i synnerhet säkerställa att systemansvariga för överföringssystem kan upphandla tjänster från leverantörer av efterfrågefleksibilitet eller energilagring och ska främja genomförandet av energieffektivitetsåtgärder, där dessa tjänster kostnadseffektivt minskar behovet av uppgradering eller ersättning av elkapacitet och stöder en effektiv och säker drift av distributionssystemet.

Med icke-frekvensrelaterad stödtjänst avses en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och till ö-drift (artikel 2 punkt 49).

I den engelska texten av direktivet anges i punkt 5 att "Paragraph 4 shall apply to the provision of non-frequency ancillary services by transmission system operators, unless the regulatory authority has assessed that the market-based provision of non-frequency ancillary services is economically not efficient and has granted a derogation."

Av den engelska versionen framgår att kravet i punkt 5 endast innebär att kraven i punkt 4 även ska gälla icke-frekvensrelaterade stödtjänster. Nya bestämmelser i ellagen med anledning av direktivets krav om anskaffandet av stödtjänster. Icke-frekvensrelaterade stödtjänster ingår som en del i begreppet stödtjänster och överväganden och förslag behandlas i avsnitt 5.19.

Punkt 6

Punkt 6 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Systemansvariga för överföringssystem, som behöver tillsynsmyndighetens godkännande, eller tillsynsmyndigheten själv, ska genom ett transparent och deltagandebaserat förfarande som inbegriper alla berörda systemanvändare och de systemansvariga för distributionssystemen fastställa specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå.

Specifikationerna ska säkerställa ett faktiskt och icke-diskriminerande deltagande av alla marknadsaktörer, inklusive marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågefleksibilitet, aktörer som driver energilagransanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering. Systemansvariga för överföringssystem ska utbyta all nödvändig information och samordna med systemansvariga för distributionssystem i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, säkerställa säker och effektiv drift av systemet och underlätta marknadsutvecklingen. Systemansvariga för överföringssystem ska få rimlig ersättning för upphandlingen av sådana tjänster

för att ge dem möjlighet att åtminstone få ersättning för rimliga motsvarande kostnader, t.ex. för nödvändig informations- och kommunikationsteknik och för infrastruktur.

I punkt 6 finns ett krav på att Svenska kraftnät efter godkännande av Ei, eller att Ei själv, ska ta fram specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster åtminstone på nationell nivå. Någon bestämmelse om detta förfarande finns inte och kan därför behöva införas. Ei:s överväganden och förslag finns i avsnitt 5.19.

Punkt 7

Punkt 7 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Den skyldighet att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster som avses i punkt 5 är inte tillämplig på helt integrerade nätkomponenter.

Med helt integrerade nätkomponenter avses nätkomponenter som är integrerade i överförings- eller distributionssystemet, däribland lagringsanläggningar, och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet, och inte för balansering eller hantering av överbelastning (artikel 2 punkt 51).

Punkt 7 innehåller ett undantag från punkt 5. Bestämmelser gällande detta bör införas i ellagen, se närmare avsnitt 5.19.

Punkt 8

Punkt 8 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG.

Medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter får tillåta att systemansvariga för överföringssystem bedriver annan verksamhet än den som föreskrivs i detta direktiv och i förordning (EU) 2019/943, om sådan verksamhet är nödvändig för att de systemansvariga för överföringssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv eller förordning (EU) 2019/943, förutsatt att tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag. Denna punkt påverkar inte rätten för de systemansvariga för överföringssystemen att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät, när medlemsstaten eller den utsedda behöriga myndigheten beviljat en sådan rätt.

Vilken verksamhet som en systemansvarig för överföringssystem får bedriva bestäms genom bestämmelse i 3 kap. 1 a § ellagen, instruktionen för Svenska kraftnät och i förekommande fall regleringsbrev. Med anledning av den nya bestämmelsen i direktivet är det nödvändigt med ytterligare precisering i svensk lagstiftning av vad som ska vara tillåten verksamhet för en systemansvarig för överföringssystem. Detta utvecklas närmare i avsnitt 5.30.

3.7.2 Artikel 41 - Konfidentiell behandling och transparenskrav för systemansvariga för överföringssystem och ägare av överföringssystem

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 55 eller någon annan lagstadgad skyldighet att lämna uppgifter ska alla systemansvariga för överföringssystem och

alla ägare av överföringssystem behandla kommersiellt känsliga uppgifter som de erhåller i sin verksamhet konfidentiellt, och förhindra att uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt. De ska i synnerhet inte röja kommersiellt känsliga uppgifter för övriga delar av företaget, såvida inte ett sådant röjande är nödvändigt för att genomföra en affärstransaktion. För att efterlevnaden av reglerna om åtskillnad av information ska kunna säkerställas, ska medlemsstaterna säkerställa att överföringssystemets ägare och övriga delar av företaget inte har gemensamma funktioner, t.ex. gemensam juridisk avdelning, med undantag för rent administrativa funktioner och it-funktioner.

2. Systemansvariga för överföringssystem får inte, i samband med anknutna företags försäljning eller köp av el, missbruka kommersiellt känsliga uppgifter som har erhållits från tredje part i samband med tillhandahållande av eller förhandlingar om tillträde till systemet.

3. Information som är nödvändig för en effektiv konkurrens och en välfungerande marknad ska offentliggöras. Denna skyldighet påverkar inte kravet att kommersiellt känsliga uppgifter ska behandlas konfidentiellt.

Bedömning

Artikel 41 motsvarar artikel 16 i direktiv 2009/72/EG. I artikeln finns bestämmelser om konfidentiell behandling och transparens avseende transmissionsnät och transmissionsnätsföretag.

Punkt 1

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 55 eller någon annan lagstadgad skyldighet att lämna uppgifter ska alla systemansvariga för överföringssystem och alla ägare av överföringssystem behandla kommersiellt känsliga uppgifter som de erhåller i sin verksamhet konfidentiellt, och förhindra att uppgifter om den egna verksamheten som kan vara kommersiellt fördelaktiga röjs på ett diskriminerande sätt. De ska i synnerhet inte röja kommersiellt känsliga uppgifter för övriga delar av företaget, såvida inte ett sådant röjande är nödvändigt för att genomföra en affärstransaktion. För att efterlevnaden av reglerna om åtskillnad av information ska kunna säkerställas, ska medlemsstaterna säkerställa att överföringssystemets ägare och övriga delar av företaget inte har gemensamma funktioner, t.ex. gemensam juridisk avdelning, med undantag för rent administrativa funktioner och it-funktioner.

Punkten 1 innehåller inte något nytt i förhållande till det tidigare direktivet. I prop. 2010/11:70 s. 60 framhölls att Svenska kraftnät är en statlig myndighet och därför omfattas av bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen. De grundläggande kraven på öppenhet och sekretess ansågs därför tillgodosedda. Reglerna om konfidentiella uppgifter är genomfört genom 8 kap. 1 och 2 §§ och 19 kap. 1 § OSL. Enligt 31 kap. 16 § gäller sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden vid affärsförbindelser med myndighet. Punkt 1 är genomförd med dessa bestämmelser och några ytterligare genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 2

Systemansvariga för överföringssystem får inte, i samband med anknutna företagsförsäljning eller köp av el, missbruka kommersiellt känsliga uppgifter som har erhållits från tredje part i samband med tillhandahållande av eller förhandlingar om tillträde till systemet.

Enligt 2 kap. 7 § konkurrenslagen är missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på marknaden förbjudet. Enligt 31 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslag gäller sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden när denne i annat fall än som avses i 1 § första stycket, 2-4 och 12 §§ har trätt i affärsförbindelse med en myndighet, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.

Utöver detta har inte Svenska kraftnät några anknutna företag i direktivets mening. Punkt 2 är därmed genomförd och någon åtgärd krävs inte.

Punkt 3

Information som är nödvändig för en effektiv konkurrens och en välfungerande marknad ska offentliggöras. Denna skyldighet påverkar inte kravet att kommersiellt känsliga uppgifter ska behandlas konfidentiellt.

Av 1 § 3 punkten i instruktion för Svenska kraftnät följer att Svenska kraftnät ska främja konkurrensen på elmarknaden. Med detta följer att de måste offentliggöra den information som aktörerna på elmarknaden behöver. Skyldighet att lämna ut uppgifter följer också av 6 kap. 4 § OSL och 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Känsliga kommersiella uppgifter skyddas av sekretesslagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.8 Kapitel VI – Åtskillnad av systemansvariga för överföringssystem

I kapitel VI finns regler om de krav på åtskillnad och oberoende som finns gällande systemansvariga för överföringssystem (unbundling).

3.8.1 Artikel 42 - Beslutsbefogenhet avseende anslutning av nya produktionsanläggningar till överföringssystemet

1. Den systemansvarige för överföringssystemet ska inrätta och offentliggöra transparenta och effektiva förfaranden för icke-diskriminerande anslutning av nya produktionsanläggningar och energilagringsanläggningar till överföringssystemet. Dessa förfaranden ska godkännas av tillsynsmyndigheterna.

2. Den systemansvarige för överföringssystemet ska inte ha rätt att vägra en ny produktionsanläggning eller en ny energilagringsanläggning anslutning på grund av eventuella framtida begränsningar av tillgänglig nätkapacitet, t.ex. överbelastning i avlägsna delar av överföringssystemet. Den systemansvarige för överföringssystemet ska lämna nödvändig information.

Första stycket påverkar inte möjligheten för systemansvariga för överföringssystem att begränsa den garanterade anslutningskapaciteten eller erbjuda anslutningar som omfattas av driftmässiga begränsningar för att säkerställa att nya produktionsanläggningar eller energilagringsanläggningar blir

ekonomiskt effektiva, förutsatt att sådana begränsningar har godkänts av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska säkerställa att eventuella begränsningar av garanterad anslutningskapacitet eller driftsmässiga begränsningar införs på grundval av transparenta och icke-diskriminerande förfaranden och inte skapar oskäligen hinder för marknadstillträde. I de fall då produktionsanläggningar eller energilagringsanläggningen står för kostnaderna för säkerställande av obegränsad anslutning ska inga begränsningar tillämpas.

3. Den systemansvarige för överföringssystemet ska inte ha rätt att vägra en ny anslutningspunkt på grund av att detta kan leda till ytterligare kostnader till följd av nödvändig kapacitetsökning i de delar av systemet som ligger närmast anslutningspunkten.

Bedömning

Artikel 42 motsvarar artikel 23 i direktiv 2009/72/EG, som dock endast avsåg oberoende systemansvarig för överföringssystem.

Punkt 1

Den systemansvarige för överföringssystemet ska inrätta och offentliggöra transparenta och effektiva förfaranden för icke-diskriminerande anslutning av nya produktionsanläggningar och energilagringsanläggningar till överföringssystemet. Dessa förfaranden ska godkännas av tillsynsmyndigheterna.

Bestämmelsen motsvaras till sitt innehåll av artikel 23.1 i direktiv 2009/72/EG, som dock endast avsåg oberoende systemansvariga. Enligt 3 kap. 7 b § ellagen är nätkoncessionshavare skyldig att ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Ei har enligt 4 kap. 1 a § ellagen att pröva metoderna för bestämning av avtalsvillkoren för anslutning är objektiva och icke-diskriminerande. Punkt 1 är införlivad genom dessa bestämmelser och någon åtgärd behövs inte.

Punkt 2

Den systemansvarige för överföringssystemet ska inte ha rätt att vägra en ny produktionsanläggning eller en ny energilagringsanläggning anslutning på grund av eventuella framtida begränsningar av tillgänglig nätkapacitet, t.ex. överbelastning i avlägsna delar av överföringssystemet. Den systemansvarige för överföringssystemet ska lämna nödvändig information.

Första stycket påverkar inte möjligheten för systemansvariga för överföringssystem att begränsa den garanterade anslutningskapaciteten eller erbjuda anslutningar som omfattas av driftsmässiga begränsningar för att säkerställa att nya produktionsanläggningar eller energilagringsanläggningar blir ekonomiskt effektiva, förutsatt att sådana begränsningar har godkänts av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska säkerställa att eventuella begränsningar av garanterad anslutningskapacitet eller driftsmässiga begränsningar införs på grundval av transparenta och icke-diskriminerande förfaranden och inte skapar oskäligen hinder för marknadstillträde. I de fall då produktionsanläggningar eller energilagringsanläggningen står för kostnaderna för säkerställande av obegränsad anslutning ska inga begränsningar tillämpas.

Bestämmelsen motsvarar artikel 23.2 i direktiv 2009/72/EG. Enligt 3 kap. 6 § ellagen är den som har nätkoncession för linje, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen. I 4 kap. 11 § ellagen stadgas att en nätkoncessionshavare utan dröjsmål till sökanden lämna uppgifter om avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Det finns således endast möjlighet att vägra anslutning om det finns särskilda skäl. Det är framför allt ledningens eller nätets kapacitet som kan påverka anslutningsskyldigheten. Regeringen har tidigare bedömt att lagstiftningen uppfyller kravet att det ska finnas vederbörligen motiverade skäl för att nätföretaget ska kunna vägra anslutning. Kravet att skälen ska grundas på objektiva och tekniskt och ekonomiskt motiverade kriterier gäller i dag (prop. 2010/11:70, s. 63 f).

I prop. 1996/97:136 s. 141 f behandlas frågan om anslutningsskyldighet vid kapacitetsbegränsningar och därvid uttalas bl.a. följande. Det är framför allt ledningens kapacitet som kan påverka anslutningsskyldigheten. Ledningen måste nämligen fysiskt kunna klara den överföring som önskas sedan anläggningen anslutits, dvs. det ska finnas ledig kapacitet. Frågan om det finns ledig kapacitet uppkommer bara i vissa situationer när de s.k. fysiska flödena i ledningarna ändras. Elens fysiska flöde påverkas inte av att exempelvis en elanvändare byter elleverantör. Samma mängd el överförs såväl före som efter leverantörsbytet. Men om en helt ny anslutning ska göras till nätet eller om en tidigare ansluten men avkopplad anläggning åter ska kopplas in på nätet kan fråga uppstå om ledig kapacitet finns för den ökade överföringsmängden. Detsamma gäller om belastningen på nätet ökar genom att effekten höjs i en inmatnings- eller uttagspunkt.

Det är således inte möjligt enligt svensk lagstiftning att vägra en ny produktionsanläggning eller en ny energilagransanläggning anslutning på grund av eventuella framtida begränsningar av tillgänglig nätkapacitet. Direktivets krav är uppfyllt och några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 3

Den systemansvarige för överföringssystemet ska inte ha rätt att vägra en ny anslutningspunkt på grund av att detta kan leda till ytterligare kostnader till följd av nödvändig kapacitetsökning i de delar av systemet som ligger närmast anslutningspunkten.

Bestämmelsen motsvarar artikel 23.3 i direktiv 2009/72/EG.

Om förstärkningarna kan anses som kundspecifika ingår kostnaderna för dem i anslutningsavgiften.

Enligt 4 kap. 1 § ellagen ska nättariffer vara objektiva och icke diskriminerande. Av 4 kap. 3 § ellagen framgår att nättariffer för område, utom engångsavgift för anslutning, inte får utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen. En anslutningsavgift får alltså göras avståndsberoende. Enligt 3 kap. 7 § ellagen är den som har nätkoncession för område, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning inom området till ledningsnätet. Enligt 4 kap. 9 a § ellagen ska en nättariff för anslutning till en

ledning eller ett ledningsnät utformas så att nätkoncessionshavarens skäligen kostnader för anslutningen täcks. Anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten ska särskilt beaktas. En anslutningsavgift ska enligt ellagens förarbeten motsvara de faktiska kundspecifika kostnaderna för anslutningen. Vidare framgår det av förarbetena att konsumenternas intresse av låga och stabila avgifter ska vara utgångspunkten vid bedömning av vad som är en skälig elanslutningsavgift. Anslutningsavgiften ska även vara sakligt motiverad och enskilda ska inte särbehandlas utifrån ovidkommande faktorer. Prisdifferens får ske mellan olika kundkategorier om det är motiverat ur kostnadssynpunkt men en grupp får inte gynnas på en annan grupps bekostnad. Av förarbetena framgår att av uttrycket "skäliga kostnader" i 4 kap. 9 a § ellagen följer att avgiften inte med automatik behöver täcka nätföretagets faktiska kostnader för anslutningen. Exempel på situationer där kunden endast ska ersätta en skälig kostnad, som är mindre än den faktiska kostnaden, är att nätföretaget i samband med anslutningen har förstärkt nätet på ett sätt som inte direkt kommer kunden till godo, har använt dyrare material än nödvändigt eller inte har dragit en ledning på det för den anslutande kunden lämpligaste sättet (se prop. 1996/97:136).

I prop. 1996/97:136 s. 143 anges vidare att en annan viktig faktor som måste beaktas när anslutningsskyldigheten prövas är de tekniska förutsättningarna vid anslutningen. Den anläggning som skall anslutas måste i stora drag vara avpassad för det befintliga ledningsnätet. Det kan inte krävas av en nätinnehavare att den skall göra stora och kostsamma investeringar för att en anläggning skall kunna anslutas till hans nät. Kammarrätten har uttalat att en allmän princip vid anslutning till ett befintligt elnät är att den som önskar ansluta sig också ska stå för de direkta merkostnader som nätägaren härigenom förorsakas (Kammarrätten i Stockholms dom den 27 juni 2003 i mål nr 4389-2001).

Av detta framgår att svenska kraftnät inte har några skäl att vägra en anslutningspunkt på grund av att detta kan leda till ytterligare kostnader till följd av nödvändig kapacitetsökning, eftersom de kan ta betalt för det. Direktivets krav är således uppfyllt och några genomförandeåtgärder behövs inte.

3.8.2 Artikel 43 - Åtskilt ägande av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att följande gäller:

a) Varje företag som äger ett överföringssystem ska agera som systemansvarig för överföringssystemet.

b) Samma person eller personer får inte

i) direkt eller indirekt utöva kontroll över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem, eller ett överföringssystem, eller

ii) direkt eller indirekt utöva kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

c) Samma person eller personer får inte, för en systemansvarig för överföringssystem eller för ett överföringssystem, utnämna ledamöter till tillsynsorganet eller styrelsen eller till organ som juridiskt företräder företaget, och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

d) Samma person får inte vara ledamot i tillsynsorganet eller styrelsen eller i organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.

2. De rättigheter som avses i punkt 1 b och c ska i synnerhet omfatta

a) rätten att rösta,

b) befogenheten att utnämna ledamöter till tillsynsorganet eller styrelsen eller till organ som juridiskt företräder företaget, eller

c) rätten att inneha ägarmajoriteten.

3. För tillämpningen av punkt 1 b ska begreppet företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet omfatta företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet i den mening som avses i direktiv 2009/73/EG, och termerna systemansvarig för överföringssystem och överföringssystem ska omfatta systemansvarig för överföringssystem och överföringssystem i den mening som avses i det direktivet.

4. Den skyldighet som avses i punkt 1 a ska anses vara fullgjord då två eller flera företag som äger överföringssystem har upprättat ett samriskföretag som för de berörda överföringssystemen fungerar som systemansvarig för överföringssystem i två eller flera medlemsstater. Inget annat företag får ingå i samriskföretaget, såvida inte företaget har godkänts som oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 44 eller som oberoende systemansvarig för överföringssystem i enlighet med avsnitt 3.

5. Om den person som avses i punkt 1 b, c och d är medlemsstaten eller ett annat offentligt organ ska, vid tillämpningen av denna artikel, två separata offentliga organ som utövar kontroll, å ena sidan, över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och, å andra sidan, över ett företag som bedriver antingen produktions- eller leveransverksamhet inte anses vara samma person eller samma personer.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa att varken sådana kommersiellt känsliga uppgifter som avses i artikel 41 och som innehas av en systemansvarig för överföringssystem som har ingått i ett vertikalt integrerat företag, eller personal hos en sådan systemansvarig för överföringssystem överförs till företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

7. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1.

I sådana fall ska den berörda medlemsstaten antingen

a) utnämna en oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 44, eller

b) följa avsnitt 3.

8. Om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag, och det finns arrangemang som säkerställer ett mer effektivt oberoende för den systemansvarige än avsnitt 3, får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkt 1.

9. Innan ett företag godkänns och utnämns till systemansvarig för överföringssystem enligt punkt 8 i denna artikel ska det certifieras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i artikel 52.4, 52.5 och 52.6 i detta direktiv och i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943, enligt vilken kommissionen ska kontrollera att befintliga arrangemang klart säkerställer ett mer effektivt oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet än i avsnitt 3 i detta kapitel.

10. Vertikalt integrerade företag som äger ett överföringssystem får inte hindras från att vidta åtgärder för att uppfylla villkoren i punkt 1.

11. Företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet får inte direkt eller indirekt kunna ta kontroll över eller utöva någon rättighet gentemot ägarmässigt åtskilda systemansvariga för överföringssystem i medlemsstater som tillämpar punkt 1.

Bedömning

Artikel 43 motsvaras av artikel 9 i direktiv 2009/72/EG. I artikeln finns bland annat bestämmelser om krav på åtskilt ägande och en viktig del av detta är att en systemansvarig för överföringssystem måste vara åtskild från produktion av eller handel med el.

Vid genomförandet av det s.k. tredje inre marknadspaketet för el konstaterades att bestämmelserna i ellagen om avgränsning av elnätsverksamhet inte uppfyllde kraven i direktiv 2009/72/EG. Det infördes därför kompletterande regler i ellagen om åtskilt ägande och kontroll samt oberoende för transmissionsnätsföretag (se prop. 2010/11:70 s. 101 ff).

Punkt 1

Punkt 1 anger vad medlemsstaterna ska säkerställa avseende åtskilt ägande av överföringssystem och systemansvariga för överföringssystem. Medlemsstaterna ska säkerställa att det som anges i punkt a–d gäller.

Punkt 1 a) anger att varje företag som äger ett överföringssystem ska agera som systemansvarig för överföringssystemet.

Punkt 1 a) motsvarar artikel 9.1 a) i direktiv 2009/72/EG. Vid genomförande av detta direktiv uttalades i prop. 2010/11:70 s. 99 f. att "[D]e nya kraven i fråga om systemansvariga för överföringssystem motiverar att det av lagtexten klart framgår vilken aktör det är som avses med kraven på åtskillnad och certifiering. Det bör därför för tydlighetens skull införas en särskild benämning på den aktör som

träffas av elmarknadsdirektivets krav på en systemansvarig för överföringssystemet. Det är även viktigt att klart skilja på Svenska kraftnäts egenskaper av TSO respektive systemansvarig myndighet enligt 8 kap. 1 § ellagen. Med hänsyn till det etablerade språkbruket på elområdet i Sverige är "stamnätsföretag" en lämplig beteckning".

Genom 1 kap. 5 b § ellagen infördes denna definition av stamnätsföretag. Termen har därefter ändrats till transmissionsnätsföretag. Med transmissionsnätsföretag avses i samma bestämmelse i ellagen den som har nätkoncession för ledning som ingår i ett transmissionsnät. Med transmissionsnät avses enligt 1 kap. 4 a § första stycket ellagen ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Ett företag som har koncession och bedriver nätverksamhet ska enligt 3 kap. 1 § ellagen ansvara för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Företaget svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

Av ellagen följer således att ägare av överföringssystem ska agera som systemansvarig för överföringssystemet. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 1 b) anger att samma person inte får utöva kontroll över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och utöva någon kontroll eller rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem. Samma person får inte heller utöva kontroll över en systemansvarig för överföringssystem och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

Punkt b) motsvarar artikel 9.1 b) i direktiv 2009/72/EG. Vid genomförande av detta direktiv uttalades i prop. 2010/11:70 s. 103 f. beträffande det svenska regelverket att "[K]ravet på åtskilt ägande, som i huvudsak ska gälla även i förhållande till naturgasmarknaden, innebär till en början att ett stamnätsföretag inte får bedriva produktion av eller handel med naturgas. Ett förbud för företag som bedriver överföring att bedriva produktion av eller handel med el finns redan i 3 kap. 1 a § första stycket ellagen. Det bör vidare uttryckligen anges i ellagen att ett stamnätsföretag ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas. Bestämmelserna om kontroll i artikel 9.1 b och c elmarknadsdirektivet förtydligar i viktiga avseenden vad kravet på oberoende innebär. Kraven har ingen motsvarighet i den svenska ellagstiftningen. Det är således nödvändigt att införa tydliga bestämmelser som genomför elmarknadsdirektivet i denna del. Regeringen föreslår att bestämmelserna införs i 3 kap. 1 a § och 1 f–1 h § ellagen."

Bestämmelsen i punkten 1 b) har införts dels genom 3 kap. § 1 f § i ellagen som anger att ett transmissionsnätsföretag ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, dels genom 3 kap. 1 g § stycke 1 och 2 i ellagen som anger att den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, inte får utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett

transmissionsnätsföretag samt att den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett transmissionsnätsföretag, inte får utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Punkt 1.b är uppfylld genom de angivna bestämmelserna och någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 1 c) anger att samma person eller personer inte får, för en systemansvarig för överföringssystem eller för ett överföringssystem, utnämna ledamöter till tillsynsorganet eller styrelsen eller till organ som juridiskt företräder företaget, och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

Punkt c) motsvarar artikel 9.1 c) i direktiv 2009/72/EG. Bestämmelserna genomfördes i anledning av nyssnämnda direktiv, se p 1.b) ovan.

Bestämmelsen i punkt 1 c) har införts genom 3 kap. 1 § g 3 stycket ellagen som anger att den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos ett transmissionsnätsföretag, inte får utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

Punkt 1.c är uppfylld genom de angivna bestämmelserna och någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 1 d) anger att samma person inte får vara ledamot i tillsynsorganet eller styrelsen eller i organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och en systemansvarig för överföringssystem eller ett överföringssystem.

Vid genomförandet av det s.k. tredje inretningspaketet för el konstaterades att bestämmelserna i ellagen om avgränsning av elnätverksamhet inte uppfyllde kraven i direktiv 2009/72/EG. I prop. 2010/11:70 s. 106 f. anfördes följande.

I Sverige finns ett motsvarande förbud i 3 kap. 1 b § andra stycket ellagen när det gäller nätföretag som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare. Bestämmelsen uppfyller inte helt de krav som ställs upp i elmarknadsdirektivet. Det måste i Sverige införas ett krav på personell åtskillnad i fråga om stamnätsföretag oberoende av om företaget ingår i en koncern eller inte.

I Sverige bedrivs stamnätsverksamheten av ett statligt affärsverk. Bestämmelsen om personell åtskillnad bör få en utformning som gör att den är tillämplig oavsett vilken ledningsform stamnätsföretaget har.

Det kan anmärkas särskilt att det inte är nödvändigt att utsträcka förbudet till att omfatta företag som bedriver produktion av eller handel med naturgas. Kravet på sektorsöverskridande åtskillnad i artikel 9.3 i elmarknadsdirektivet gäller inte den personella åtskillnaden enligt artikel 9.1 d.

Det är inte heller nödvändigt att låta förbudet omfatta sådana produktionsföretag som behandlas i avsnitt 10.3.

Regeringen föreslår att en ny bestämmelse om personell åtskillnad införs i 3 kap. 1 j § ellagen.

Bestämmelsen i punkt 1 d) är införd genom 3 kap. 1 j § ellagen som anger att en styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning i ett transmissionsnätsföretag inte samtidigt får ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el, med undantag för ett produktionsföretag som uteslutande är knuten till driften av transmissionsnätsföretagets ledningsnät. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Punkt 2 anger att de rättigheter som avses i punkt 1 b och c i synnerhet ska omfatta a) rätten att rösta, b) befogenheten att utnämna ledamöter till tillsynsorganet eller styrelsen eller till organ som juridiskt företräder företaget, eller c) rätten att inneha ägarmajoriteten.

Punkten 2 a–c i artikeln är i sak likalydande som artikel 9.2 a–c i direktiv 2009/72/EG. Vid genomförandet av detta direktiv uttalades i prop. 2010/11:70 s. 103 f. att "[B]estämmelserna om kontroll i artikel 9.1 b och c elmarknadsdirektivet förtydligar i viktiga avseenden vad kravet på oberoende innebär. Kraven har ingen motsvarighet i den svenska ellagstiftningen. Det är således nödvändigt att införa tydliga bestämmelser som genomför elmarknadsdirektivet i denna del. Regeringen föreslår att bestämmelserna införs i 3 kap. 1 a § och 1 f–1 h § ellagen. Exemplifieringen i artikel 9.2 är däremot inte av sådan karaktär att den behöver komma till uttryck i författningstext."

Ei anser att de mer konkret beskrivna rättigheterna som nämns i punkten 2 ryms inom begreppet rättigheter i punkt 1 b) och c). Punkten 2 a–c är således genomförd genom 3 kap. 1, 1 a, 1 g och 1 h §§ ellagen. Några ytterligare genomförandeåtgärder krävs inte.

Punkt 3

I punkt 3 anges att för tillämpningen av punkt 1 b ska begreppet företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet omfatta företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet i den mening som avses i direktiv 2009/73/EG, och termerna systemansvarig för överföringssystem och överföringssystem ska omfatta systemansvarig för överföringssystem och överföringssystem i den mening som avses i det direktivet.

Punkten 3 är till sakinnehållet samma som i artikel 9.3 i direktiv 2009/72/EG. I prop. 2010/11:70 s. 102 uttalades att enligt artikel 9.3 ska i detta sammanhang begreppet "företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet" omfatta det som avses med detta begrepp i gasmarknadsdirektivet och termerna "systemansvarig för överföringssystem" och "överföringssystem" omfatta "systemansvarig för överföringssystem" och "överföringssystem" i den mening som avses i det direktivet. Bestämmelserna om åtskillnad i artikel 9.1 b ska således tillämpas tvärsöver el- och gassektorn (jfr skäl 14 till elmarknadsdirektivet).

Bestämmelserna är införda genom 3 kap. 1 g § ellagen. Motsvarande regler för naturgas finns i 3 kap. 2 b § naturgaslagen (2005:403). Någon genomförandeåtgärd krävs därför inte.

Punkt 4

Den skyldighet som avses i punkt 1 a ska anses vara fullgjord då två eller flera företag som äger överföringssystem har upprättat ett samriskföretag som för de berörda överföringssystemen fungerar som systemansvarig för överföringssystem i två eller flera medlemsstater. Inget annat företag får ingå i samriskföretaget, såvida inte företaget har godkänts som oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 44 eller som oberoende systemansvarig för överföringssystem i enlighet med avsnitt 3.

Bestämmelsen motsvarar artikel 9.5 i direktiv 2009/72/EG. Bestämmelsen är inte relevant för svenska förhållanden då det inte upprättats något samriskföretag i Sverige. Punkten 4 kräver ingen genomförandeåtgärd.

Punkt 5

I punkt 5 anges att om den person som avses i punkt 1 b, c och d är medlemsstaten eller ett annat offentligt organ ska, vid tillämpningen av denna artikel, två separata offentliga organ som utövar kontroll, å ena sidan, över en systemansvarig för överföringssystem eller över ett överföringssystem och, å andra sidan, över ett företag som bedriver antingen produktions- eller leveransverksamhet inte anses vara samma person eller samma personer.

Bestämmelsen motsvarar artikel 9.6 i direktiv 2009/72/EG.

Vid genomförandet av detta direktiv uttalades i prop. 2010/11:70 s. 104 följande.

Svenska staten äger dels stamnätet, som förvaltas av en särskild myndighet, dels Vattenfallskoncernen, som bedriver såväl regionnätverksamhet som produktion av och handel med el. Staten, som är en juridisk person, kontrollerar sålunda både stamnätet och en del av den produktion av och handel med el som bedrivs i Sverige. Elmarknadsdirektivet tillåter emellertid att en medlemsstat utövar sådan kontroll, förutsatt att vissa villkor är uppfyllda. Av artikel 9.6 i direktivet framgår att vid tillämpningen av artikel 9 ska, om den person som avses i artikel 9.1 b–d är medlemsstaten eller ett annat offentligt organ, två separata offentliga organ som utövar kontroll över, å ena sidan, en systemansvarig för överföringssystemet eller över ett överföringssystem och, å andra sidan, över ett företag som bedriver antingen produktions- eller leveransverksamhet, inte anses vara samma person eller samma personer. Bestämmelsen i artikel 9.6 innebär att det är möjligt att låta olika delar av staten bedriva transmissionsverksamhet å ena sidan och produktion av eller handel med el å den andra. En förutsättning är dock att verksamheterna inte kontrolleras av samma offentliga organ. För att bestämmelsen över huvud taget ska vara meningsfull måste emellertid sådan kontroll som utövas av den högsta verkställande myndigheten i medlemsstaten vara undantagen. Syftet är i stället att förhindra att samma förvaltningsmyndighet eller samma enskilda beslutsfattare kontrollerar båda verksamheterna. För att förtydliga detta bör det av lagen framgå att den kontroll som utövas av staten genom regeringen inte omfattas av förbudet

mot att samma personer utövar kontroll. Regeringen föreslår att en sådan bestämmelse införs i 3 kap. 1 h § första stycket ellagen.

Bestämmelsen är införd genom 3 kap. 1 h § ellagen första stycket som anger att det som anges i 1 g § inte gäller kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 6

Punkt 6 stadgar att medlemsstaterna ska säkerställa att varken sådana kommersiellt känsliga uppgifter som avses i artikel 41 och som innehas av en systemansvarig för överföringssystem som har ingått i ett vertikalt integrerat företag, eller personal hos en sådan systemansvarig för överföringssystem överförs till företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

Bestämmelsen motsvarar artikel 9.7 i direktiv 2009/72/EG. Vid genomförandet av detta direktiv konstaterades i prop. 2010:70 s. 107 följande. "Enligt artikel 9.7 i elmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna se till att varken kommersiellt känsliga uppgifter, som innehas av en systemansvarig för överföringssystemet som har ingått i ett vertikalt integrerat företag, eller personal hos en sådan systemansvarig för överföringssystemet överförs till företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet. Kravet saknar enligt regeringens bedömning praktisk betydelse utifrån svenska förhållanden. För att det inte ska råda någon tvekan om att Sverige har genomfört artikel 9 bör dock en bestämmelse som svarar mot kravet i artikel 9.7 föras in i 3 kap. 1 k § ellagen."

Punkten 6 är införd genom 3 kap. 1 k § ellagen som anger att om ett transmissionsnätsföretag ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företaget i koncernen för att säkerställa att kraven i 1 f, 1 g och 1 j §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från transmissionsnätsföretaget till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 7

I punkt 7 anges att om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag får en medlemsstat besluta att inte tillämpa punkt 1. I sådana fall ska den berörda medlemsstaten antingen a) utnämna en oberoende systemansvarig i enlighet med artikel 44, eller b) följa avsnitt 3.

Bestämmelsen motsvarar artikel 9.8 i direktiv 2009/72/EG och är inte relevant för Sverige för att överföringssystemet inte tillhörde ett vertikalt integrerat företag. Överföringssystemet flyttades från Statens vattenfallsverk 1992 då Affärsverket Svenska kraftnät bildades. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 8

Punkt 8 anger att om överföringssystemet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag, och det finns arrangemang som säkerställer ett mer effektivt oberoende för den systemansvarige än avsnitt 3, får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa punkt 1.

Bestämmelsen motsvarar artikel 9.9 i direktiv 2009/72/EG och är inte relevant för Sverige för att överföringssystemet inte tillhörde ett vertikalt integrerat företag. Överföringssystemet flyttades från Statens vattenfallsverk 1992 då Affärsverket Svenska kraftnät bildades. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 9

Punkt 9 anger att innan ett företag godkänns och utnämns till systemansvarig för överföringssystem enligt punkt 8 i denna artikel ska det certifieras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i artikel 52.4, 52.5 och 52.6 i detta direktiv och i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943, enligt vilken kommissionen ska kontrollera att befintliga arrangemang klart säkerställer ett mer effektivt oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet än i avsnitt 3 i detta kapitel.

Bestämmelsen motsvarar artikel 9.10 i direktiv 2009/72/EG och är inte relevant för Sverige då punkt 8 inte är aktuell, se ovan. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 10

Vertikalt integrerade företag som äger ett överföringssystem får inte hindras från att vidta åtgärder för att uppfylla villkoren i punkt 1.

Bestämmelsen motsvarar artikel 9.11 i direktiv 2009/72/EG och är inte relevant för Sverige då Svenska kraftnät inte är ett vertikalt integrerat företag. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 11

Av punkt 11 framgår att företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet inte får direkt eller indirekt kunna ta kontroll över eller utöva någon rättighet gentemot ägarmässigt åtskilda systemansvariga för överföringssystem i medlemsstater som tillämpar punkt 1.

Bestämmelsen motsvarar artikel 9.12 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 3 kap. 1 f § ellagen som anger att ett transmissionsnätsföretag ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.8.3 Artikel 44 – Oberoende systemansvarig

1. Om överföringssystemet tillhörde ett vertikalt integrerat företag den 3 september 2009 får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa artikel 43.1 och utnämna en oberoende systemansvarig på förslag av överföringssystemets ägare. En sådan utnämning ska godkännas av kommissionen.

2. Medlemsstaten får endast godkänna och utnämna en oberoende systemansvarig förutsatt att

a) den sökande har visat att den uppfyller kraven i artikel 43.1 b, c och d,

b) den sökande har visat att den förfogar över de ekonomiska, tekniska, fysiska och personella resurser den behöver för att utföra sina uppgifter enligt artikel 40,

c) den sökande förbinder sig att genomföra en tioårig nätutvecklingsplan som ska övervakas av tillsynsmyndigheten,

d) överföringssystemets ägare har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt punkt 5. För detta ändamål ska ägaren tillhandahålla samtliga utkast till avtal med den sökande och eventuella övriga relevanta enheter, och

e) den sökande har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt förordning (EU) 2019/943, däribland samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem på europeisk och regional nivå.

3. Företag som av tillsynsmyndigheten certifierats såsom uppfyllande villkoren i artikel 53 och punkt 2 i den här artikeln ska av medlemsstaterna godkännas och utnämnas till oberoende systemansvariga. Certifieringsförfarandet antingen i artikel 52 i detta direktiv och artikel 51 i förordning (EU) 2019/943 eller i artikel 53 i detta direktiv ska tillämpas.

4. Varje oberoende systemansvarig ska ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde, däribland inkasseringen av avgifter för tillträde, kapacitetsavgifter och betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystem i enlighet med artikel 49 i förordning (EU) 2019/943, samt driva, underhålla och utveckla överföringssystemet och säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav genom investeringsplanering. Vid utvecklingen av överföringssystemet ska den oberoende systemansvarige ansvara för planering (däribland tillståndsförfarande), uppförande och idriftsättning av den nya infrastrukturen. I detta syfte ska den oberoende systemansvarige agera som systemansvarig för överföringssystemet i enlighet med detta avsnitt. Överföringssystemets ägare ska inte ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde eller för investeringsplanering.

5. Om en oberoende systemansvarig har utnämnts ska överföringssystemets ägare fullgöra följande skyldigheter:

a) Tillhandahålla den oberoende systemansvarige det samarbete och stöd som krävs för att denne ska kunna utföra sina uppgifter, i synnerhet all relevant information.

b) Finansiera de investeringar som den oberoende systemansvarige har beslutat om och som har godkänts av tillsynsmyndigheten, eller godkänna att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvarige. Finansieringsmetoden ska godkännas av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten ska, innan beslut om godkännande fattas, samråda med överföringssystemets ägare och andra berörda parter.

c) Stå för skadeståndsansvar i samband med nättillgångarna, med undantag av den del av ansvaret som avser den oberoende systemansvariges arbetsuppgifter.

d) Ge garantier för att underlätta finansieringen av all utbyggnad av nätet, med undantag av sådana investeringar där ägaren i enlighet med led b har godkänt att finansieringen görs av någon berörd part, inklusive den oberoende systemansvarige. 14.6.2019 L 158/168 Europeiska unionens officiella tidning SV

6. Den berörda nationella konkurrensmyndigheten ska ges alla relevanta befogenheter för att i nära samverkan med tillsynsmyndigheten på ett effektivt sätt

övervaka att ägaren av överföringssystemet fullgör sina skyldigheter enligt punkt 5.

Bedömning

Artikel 44 motsvaras av artikel 13 i direktiv 2009/72/EG.

Bestämmelsen i artikel 44 i direktivet är relevant för medlemsstater som tillämpar system med åtskillnad med oberoende systemansvarig. I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. I Sverige tillämpas istället ett system med åtskilt ägande (prop. 2010/11:70 s. 102). Artikel 44 behöver därför inte genomföras i svensk rätt.

3.8.4 Artikel 45 – Åtskillnad av ägare av överföringssystem

1. Om en oberoende systemansvarig har utnämnts ska en ägare av överföringssystem som ingår i ett vertikalt integrerat företag vara oberoende, åtminstone i sin juridiska form och organisation och i sitt beslutsfattande, av annan verksamhet som inte avser överföring.

2. För att säkerställa att sådana ägare till överföringssystem som avses i punkt 1 är oberoende ska följande minimikriterier gälla:

a) Personer som ansvarar för ägarens företagsledning får inte ingå i företagsstrukturer i det integrerade elföretag som direkt eller indirekt ansvarar för den dagliga driften när det gäller produktion, distribution eller leverans av el.

b) Lämpliga åtgärder ska vidtas för att säkerställa att de yrkesmässiga intressena hos de personer som ansvarar för ägarens företagsledning beaktas på ett sätt som gör att dessa personer kan agera självständigt.

c) Överföringssystemets ägare ska upprätta ett regelefterlevnadsprogram, där det anges vilka åtgärder som vidtagits för att motverka diskriminerande beteende, och säkerställa kontroll av att programmet följs på lämpligt sätt. I regelefterlevnadsprogrammet ska det anges vilka specifika skyldigheter de anställda har att uppnå dessa mål. Den person eller det organ som ansvarar för att kontrollera att regelefterlevnadsprogrammet följs ska till tillsynsmyndigheten lämna en årlig rapport om de åtgärder som vidtagits, och rapporten ska offentliggöras.

Bedömning

Artikel 45 motsvaras av artikel 14 i direktiv 2009/72/EG.

Bestämmelserna i artikel 45 i direktivet är relevanta för medlemsstater som tillämpar system med åtskillnad med oberoende systemansvarig. I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. I Sverige tillämpas istället ett system med fullständigt åtskilt ägande (prop. 2010/11:70 s. 102). Artikel 45 behöver därför inte genomföras i svensk rätt.

3.8.5 Artikel 46 – Tillgångar, utrustning, personal och identitet

1. Systemansvariga för överföringssystem ska förfoga över de personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som behövs för att de ska kunna fullgöra sina

skyldigheter enligt detta direktiv och bedriva elöverföringsverksamhet, särskilt följande:

- a) Tillgångar som är nödvändiga för elöverföringsverksamheten, inklusive överföringssystem, ska ägas av den systemansvarige för överföringssystemet.
 - b) Personal som är nödvändig för elöverföringsverksamheten, bl.a. för utförande av alla verksamhetsuppgifter, ska vara anställd hos den systemansvarige för överföringssystemet.
 - c) Inhyrning av personal och tillhandahållande av tjänster till och från andra delar av det vertikalt integrerade företaget ska vara förbjudet. Den systemansvarige för överföringssystemet får dock tillhandahålla tjänster till det vertikalt integrerade företaget under förutsättning att
 - i) tillhandahållandet av dessa tjänster inte diskriminerar mellan systemanvändare, är tillgängligt för alla systemanvändare på samma villkor och inte inskränker, snedvrider eller förhindrar konkurrens i produktions- eller leveransverksamhet, och
 - ii) villkoren för tillhandahållandet av tjänsterna har godkänts av tillsynsmyndigheten.
 - d) Utan att det påverkar tillämpningen av tillsynsorganets beslut enligt artikel 49 ska det vertikalt integrerade företaget i god tid göra tillräckliga ekonomiska resurser för framtida investeringsprojekt och/eller för ersättande av befintliga tillgångar tillgängliga för den systemansvarige för överföringssystemet efter en vederbörlig begäran från denne. 14.6.2019 L 158/169 Europeiska unionens officiella tidning SV
2. Elöverföringsverksamheten ska omfatta åtminstone följande uppgifter utöver dem som anges i artikel 40:
- a) Företråda den systemansvarige för överföringssystemet och hålla kontakt med tredje parter och tillsynsmyndigheter.
 - b) Företråda den systemansvarige för överföringssystemet inom Entso för el.
 - c) Bevilja och förvalta tredje parts tillträde utan diskriminering mellan systemanvändare eller kategorier av systemanvändare.
 - d) Inkassera alla avgifter som avser överföringssystemet, bl.a. avgifter för tillträde, kompensation för energiförluster och avgifter för stödtjänster.
 - e) Utföra drift, underhåll och utveckling av ett säkert, effektivt och ekonomiskt överföringssystem.
 - f) Planera investeringar för att säkerställa att systemet på lång sikt kan tillgodose en rimlig efterfrågan och garantera försörjningstrygghet.

g) Inrätta lämpliga samriskföretag, även med en eller flera systemansvariga för överföringssystem, elbörser och övriga relevanta aktörer, för att försöka nå målen att utveckla regionala marknader eller underlätta avregleringen.

h) Tillhandahålla alla typer av företagstjänster, bl.a. juridiska tjänster och redovisnings- och it-tjänster.

3. Systemansvariga för överföringssystem ska organisera sig i en juridisk form enligt bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 (26).

4. Den systemansvarige för överföringssystemet får inte i sin företagsprofil, sin kommunikation, sitt firmamärke och sina lokaler skapa förvirring i fråga om det vertikalt integrerade företags separata identitet eller någon del därav.

5. Den systemansvarige för överföringssystemet får inte dela it-system eller it-utrustning, fysiska lokaler och säkerhetssystem för åtkomst med någon del av det vertikalt integrerade företaget, och inte heller använda samma konsulter eller externa leverantörer för it-system eller it-utrustning och säkerhetssystem för åtkomst.

6. Räkenskaperna för systemansvariga för överföringssystem ska revideras av en annan revisor än den som reviderar det vertikalt integrerade företaget eller någon del av detta.

Bedömning

Artikel 46 motsvaras av artikel 17 i direktiv 2009/72/EG.

Bestämmelserna i artikel 46 i direktivet är relevanta för medlemsstater som tillämpar system med åtskillnad med oberoende systemansvarig. I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. I Sverige tillämpas istället ett system med åtskilt ägande (prop. 2010/11:70 s. 102). Artikel 46 behöver därför inte genomföras i svensk rätt.

3.8.6 Artikel 47 – Oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet

1. Utan att det påverkar de beslut som fattas av tillsynsorganet enligt artikel 49 ska den systemansvarige för överföringssystemet ha

a) faktisk beslutanderätt, oberoende av det vertikalt integrerade företaget, i fråga om de tillgångar som är nödvändiga för att driva, underhålla eller utveckla överföringssystemet, och

b) befogenhet att anskaffa medel på kapitalmarknaden, särskilt genom lån och kapitalökning.

2. Den systemansvarige för överföringssystemet ska hela tiden agera så att det säkerställs att det finns tillräckliga resurser för att bedriva överföringsverksamheten korrekt och effektivt och för att utveckla och upprätthålla ett effektivt, säkert och ekonomiskt överföringssystem.

3. Dotterbolag till det vertikalt integrerade företaget som bedriver produktions- eller leveransverksamhet får inte ha något direkt eller indirekt aktieinnehav i den systemansvarige för överföringssystemet. Den systemansvarige för överföringssystemet får varken direkt eller indirekt ha aktieinnehav i något av det vertikalt integrerade företagens dotterbolag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet, eller erhålla aktieutdelningar eller andra ekonomiska förmåner från sådana dotterbolag.

4. Den systemansvariges övergripande företagsledningsstruktur och företagsform ska säkerställa den systemansvariges effektiva oberoende i enlighet med detta avsnitt. Det vertikalt integrerade företaget får inte direkt eller indirekt bestämma den systemansvariges konkurrensbeteende i dennes dagliga verksamhet och nätförvaltning eller i den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 51.

5. När den systemansvarige för överföringssystemet utför sina uppgifter enligt artiklarna 40 och 46.2 i detta direktiv, och när den fullgör de skyldigheter som anges i artiklarna 16, 18, 19 och 50 i förordning (EU) 2019/943, får den inte diskriminera olika personer eller enheter och inte heller inskränka, snedvrída eller förhindra konkurrens i produktions- eller leveransverksamhet.

6. Alla kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet, däribland lån från den systemansvarige för överföringssystemet till det vertikalt integrerade företaget, ska ske på marknadsvillkor. Den systemansvarige för överföringssystemet ska föra detaljerad dokumentation över sådana kommersiella och ekonomiska förbindelser och göra denna dokumentation tillgänglig för tillsynsmyndigheten på dennas begäran.

7. Den systemansvarige för överföringssystemet ska lägga fram alla kommersiella och ekonomiska avtal med det vertikalt integrerade företaget för tillsynsmyndighetens godkännande.

8. Den systemansvarige för överföringssystemet ska informera tillsynsmyndigheten om de ekonomiska resurser enligt artikel 46.1 d som finns tillgängliga för framtida investeringsprojekt och/eller för att ersätta befintliga tillgångar.

9. Det vertikalt integrerade företaget ska avstå från alla handlingar som försvårar för eller förhindrar den systemansvarige för överföringssystemet att fullgöra sina skyldigheter enligt detta kapitel, och får inte kräva att den systemansvarige för överföringssystemet ska begära tillstånd från det vertikalt integrerade företaget för att fullgöra dessa skyldigheter.

10. Ett företag som har certifierats av tillsynsmyndigheten och sålunda uppfyller kraven i detta kapitel ska godkännas och utnämnas till systemansvarig för överföringssystemet av den berörda medlemsstaten. Certifieringsförfarandet antingen i artikel 52 i detta direktiv och artikel 51 i förordning (EU) 2019/943 eller i artikel 53 i detta direktiv ska tillämpas.

Bedömning

Artikel 47 motsvaras av artikel 18 i direktiv 2009/72/EG.

Bestämmelserna i artikel 47 i direktivet är relevanta för medlemsstater som tillämpar system med åtskillnad med oberoende systemansvarig. I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. I Sverige tillämpas istället ett system med åtskilt ägande (prop. 2010/11:70 s. 102). Artikel 47 behöver därför inte genomföras i svensk rätt.

3.8.7 Artikel 48 – Oberoende för personalen och företagsledningen hos den systemansvarige för överföringssystemet

1. Beslut om utnämning, förlängning, arbetsvillkor, däribland löner, och uppsägning av personer med ansvar för företagsledningen och/eller ledamöter av de administrativa organen för en systemansvarig för överföringssystemet ska fattas av den systemansvariges tillsynsorgan, som har utnämnts i enlighet med artikel 49.

2. Tillsynsmyndigheten ska underrättas om identiteten hos de personer som har nominerats av tillsynsorganet för utnämning till eller förlängning av en roll med ansvar för verkställande företagsledning och/eller som ledamot av ett av den systemansvariges administrativa organ, och om de villkor som reglerar dessa personers tjänstperiod och varaktighet samt uppsägning, liksom om skälen till varje beslut att avsluta en sådan tjänstperiod. Dessa villkor och de beslut som avses i punkt 1 ska bli bindande endast om tillsynsmyndigheten inom tre veckor efter underrättelsen inte har gjort några invändningar.

Tillsynsmyndigheten får göra invändningar mot de beslut som avses i punkt 1 om

a) det uppstår tveksamhet om det yrkesmässiga oberoendet hos en utnämnd person som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamot av något av de administrativa organen, eller

b) det, vid ett förtida avslutande av tjänstperioden, råder tvivel om det berättigade i ett sådant förtida avslutande.

3. Ingen yrkesmässig position eller affärsförbindelse och inget yrkesmässigt ansvar eller intresse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med det vertikalt integrerade företaget eller någon del av detta, eller med någon annan majoritetsdelägare än den systemansvarige för överföringssystemet, får utövas under en treårsperiod före utnämningen av de personer med ansvar för företagsledning och/eller ledamöter av de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet som omfattas av denna punkt.

4. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen samt personal hos den systemansvarige för överföringssystemet får inte yrkesmässigt ha någon position, något ansvar, något intresse eller någon affärsförbindelse, vare sig direkt eller indirekt, i eller med en annan del av det vertikalt integrerade företaget eller dess majoritetsdelägare.

5. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i administrativa organ samt personal hos den systemansvarige för

överföringssystemet får inte ha något intresse i eller erhålla ekonomiska förmåner, vare sig direkt eller indirekt, från någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den systemansvarige för överföringssystemet. Deras lön får inte vara beroende av det vertikalt integrerade företags verksamhet eller resultat som inte härrör från den systemansvarige för överföringssystemet.

6. Personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet ska garanteras effektiv rätt att till tillsynsmyndigheten rikta klagomål mot förtida avslutande av deras tjänsteperiod.

7. Efter avslutad tjänsteperiod hos den systemansvarige för överföringssystemet får personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i något av dess administrativa organ inte yrkesmässigt ha någon position, något ansvar, något intresse eller någon affärsförbindelse i eller med någon annan del av det vertikalt integrerade företaget än den systemansvarige för överföringssystemet eller med dess majoritetsdelägare under en period på minst fyra år.

8. Punkt 3 ska tillämpas på majoriteten av de personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet.

De personer som ansvarar för företagsledningen och/eller är ledamöter i de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet och som inte omfattas av punkt 3 får inte ha utövat någon ledningsverksamhet eller någon annan relevant verksamhet i det vertikalt integrerade företaget under minst sex månader före sin utnämning.

Första stycket i denna punkt samt punkterna 4–7 ska gälla alla som ingår i den verkställande ledningen samt de personer som rapporterar direkt till dem i frågor som rör drift, underhåll eller utveckling av nätet.

Bedömning

Artikel 48 motsvaras av artikel 19 i direktiv 2009/72/EG.

Bestämmelserna i artikel 48 i direktivet är relevanta för medlemsstater som tillämpar system med åtskillnad med oberoende systemansvarig. I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. I Sverige tillämpas istället ett system med åtskilt ägande (prop. 2010/11:70 s. 102). Artikel 48 behöver därför inte genomföras i svensk rätt.

3.8.8 Artikel 49 – Tillsynsorgan

1. Den systemansvarige för överföringssystemet ska ha ett tillsynsorgan som ansvarar för sådana beslut som kan ha en väsentlig inverkan på värdet på delägarnas tillgångar hos den systemansvarige för överföringssystemet, särskilt beslut om godkännande av de årliga och de mer långsiktiga finansieringsplanerna, den systemansvariges skuldsättningsgrad och utdelningar till delägarna. De beslut som faller inom tillsynsorganets ansvarsområde ska inte omfatta sådana beslut som rör den systemansvariges dagliga verksamhet och den dagliga förvaltningen av nätet eller den verksamhet som är nödvändig för att utarbeta den tioåriga nätutvecklingsplanen enligt artikel 51.

2. Tillsynsorganet ska bestå av ledamöter som företräder det vertikalt integrerade företaget, ledamöter som företräder tredje parts delägare och, om så föreskrivs i nationell rätt, företrädare för andra intressenter, såsom anställda hos den systemansvarige för överföringssystemet.

3. Artikel 48.2 första stycket och artikel 48.3–48.7 ska tillämpas på minst hälften av tillsynsorganets ledamöter minus en.

Artikel 48.2 andra stycket b ska tillämpas på alla ledamöter i tillsynsorganet.

Bedömning

Artikel 49 motsvaras av artikel 20 i direktiv 2009/72/EG.

Bestämmelserna i artikel 49 i direktivet är relevanta för medlemsstater som tillämpar system med åtskillnad med oberoende systemansvarig. I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. I Sverige tillämpas istället ett system med åtskilt ägande (prop. 2010/11:70 s. 102). Artikel 49 behöver därför inte genomföras i svensk rätt.

3.8.9 Artikel 50 – Regelefterlevnadsprogram och regelefterlevnadsansvarig

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem upprättar och genomför ett regelefterlevnadsprogram där det anges vilka åtgärder som ska vidtas för att säkerställa att diskriminerande beteende inte förekommer och att efterlevnaden av programmet kontrolleras på lämpligt sätt.

Regelefterlevnadsprogrammet ska ange de anställdas specifika skyldigheter att uppfylla dessa mål. Regelefterlevnadsprogrammet ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande. Utan att det påverkar tillsynsmyndighetens befogenheter ska efterlevnaden av programmet kontrolleras på ett oberoende sätt av en regelefterlevnadsansvarig.

2. Den regelefterlevnadsansvariga ska utses av tillsynsorganet efter godkännande av tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får vägra att godkänna den regelefterlevnadsansvariga endast om denna inte visar tillräckligt oberoende eller tillräcklig yrkesmässig kapacitet. Den regelefterlevnadsansvariga får vara en fysisk eller en juridisk person. Artikel 48.2–48.8 ska tillämpas på den regelefterlevnadsansvariga.

3. Den regelefterlevnadsansvariga ska ansvara för att

a) kontrollera genomförandet av regelefterlevnadsprogrammet,

b) utarbeta en årsrapport med de åtgärder som har vidtagits för att genomföra regelefterlevnadsprogrammet och överlämna den till tillsynsmyndigheten,

c) rapportera till tillsynsorganet och utfärda rekommendationer om regelefterlevnadsprogrammet och dess genomförande,

d) underrätta tillsynsmyndigheten om eventuella betydande överträdelser i samband med genomförandet av regelefterlevnadsprogrammet och

e) rapportera till tillsynsmyndigheten om eventuella kommersiella och ekonomiska förbindelser mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet.

4. Den regelefterlevnadsansvariga ska förelägga tillsynsmyndigheten föreslagna beslut om investeringsplanen och om enskilda investeringar i nätet. Detta ska ske senast när företagsledningen och/eller det behöriga administrativa organet för den systemansvarige för överföringssystemet överlämnar dem till tillsynsorganet.

5. När det vertikalt integrerade företaget under bolagsstämman eller genom omröstning bland det utnämnda tillsynsorganets ledamöter har motsatt sig antagandet av ett beslut så att detta hindrar eller försenar investeringar som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts inom de följande tre åren, ska den regelefterlevnadsansvariga rapportera om detta till tillsynsmyndigheten, som då ska vidta åtgärder i enlighet med artikel 51.

6. De villkor som reglerar den regelefterlevnadsansvarigas uppdrag och anställningsvillkor, inbegripet uppdragets varaktighet, ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande. Villkoren ska säkerställa den regelefterlevnadsansvarigas oberoende, bland annat genom att tillhandahålla alla de resurser som krävs för den regelefterlevnadsansvariga ska kunna fullgöra sina uppgifter. Under uppdragsperioden får den regelefterlevnadsansvariga inte ha något annat direkt eller indirekt yrkesmässigt uppdrag, ansvar eller intresse i eller med någon del av det vertikalt integrerade företaget eller dess majoritetsdelägare.

7. Den regelefterlevnadsansvarige ska regelbundet rapportera, antingen muntligen eller skriftligen, till tillsynsmyndigheten och ha rätt att regelbundet rapportera, antingen muntligen eller skriftligen, till tillsynsorganet för den systemansvarige för överföringssystemet.

8. Den regelefterlevnadsansvariga får delta i alla möten i företagsledningen eller de administrativa organen för den systemansvarige för överföringssystemet, i tillsynsorganets möten och vid bolagsstämman. Den regelefterlevnadsansvariga ska delta i alla möten där följande frågor diskuteras:

a) Villkor för tillträde till nätet, enligt förordning (EU) 2019/943, särskilt vad gäller tariffer, tjänster för tredjepartstillträde, kapacitetstilldelning, hantering av överbelastning, transparens, stödtjänster och sekundärmarknader.

b) Projekt som genomförs för att driva, underhålla och utveckla överföringssystemet, bl.a. sammanlänknings- och investeringar i nätanslutningar.

c) Sådana inköp och sådan försäljning av energi som krävs för överföringssystemets drift.

9. Den regelefterlevnadsansvarige ska övervaka att den systemansvarige för överföringssystemet följer artikel 41.

10. Den regelefterlevnadsansvarige ska ha tillgång till alla relevanta uppgifter och till de kontorslokaler som tillhör den systemansvarige för överföringssystemet samt till all information som behövs för att kunna fullgöra sin uppgift.

11. Den regelefterlevnadsansvarige ska utan föranmälan ges tillträde till de kontorslokaler som tillhör den systemansvarige för överföringssystemet.

12. Efter tillsynsmyndighetens förhandsgodkännande får tillsynsorganet säga upp den regelefterlevnadsansvariga. Tillsynsorganet ska på begäran av tillsynsmyndigheten säga upp den regelefterlevnadsansvariga om denna uppvisar bristande oberoende eller bristande yrkesmässig kapacitet.

Bedömning

Artikel 50 motsvaras av artikel 21 i direktiv 2009/72/EG.

Bestämmelserna i artikel 50 i direktivet är relevanta för medlemsstater som tillämpar system med åtskillnad med oberoende systemansvarig. I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. I Sverige tillämpas istället ett system med åtskilt ägande (prop. 2010/11:70 s. 102). Artikel 50 behöver därför inte genomföras i svensk rätt.

3.8.10 Artikel 51 – Nätutveckling och befogenhet att fatta investeringsbeslut

1. Systemansvariga för överföringssystem ska minst vartannat år, efter att ha samrått med alla berörda intressenter, till tillsynsmyndigheten överlämna en tioårig nätutvecklingsplan som grundar sig på befintlig och förutsedd tillgång och efterfrågan. Denna nätutvecklingsplan ska innehålla effektiva åtgärder för att garantera systemets ändamålsenlighet och försörjningstryggheten. Den systemansvarige för överföringssystemet ska offentliggöra den tioåriga nätutvecklingsplanen på sin webbplats.

2. Den tioåriga nätutvecklingsplanen ska särskilt

a) för marknadsaktörerna ange de viktigaste överföringsinfrastrukturer som behöver byggas ut eller uppgraderas under de kommande tio åren,

b) innehålla alla investeringar som det redan beslutats om och fastställa nya investeringar som ska verkställas under de kommande tre åren samt

c) ange en tidsfrist för alla investeringsprojekt.

3. När den tioåriga nätutvecklingsplanen utarbetas ska den systemansvarige för överföringssystemet ta full hänsyn till den potential som användningen av efterfrågefleksibilitet, energilagringssystem och andra resurser erbjuder som alternativ till en utbyggnad av systemet, liksom den förväntade förbrukningen och handeln med andra länder samt investeringsplanerna för unionstäckande och regionala nät.

4. Tillsynsmyndigheten ska hålla öppna och transparenta samråd med alla nuvarande och potentiella systemanvändare om den tioåriga nätutvecklingsplanen. Av personer och företag som hävdar att de är potentiella systemanvändare får det krävas att de underbygger sådana påståenden. Tillsynsmyndigheten ska offentliggöra resultatet av samrådsprocessen, särskilt eventuella investeringsbehov.

5. Tillsynsmyndigheten ska undersöka huruvida den tioåriga nätutvecklingsplanen omfattar alla investeringsbehov som fastställts under samrådsprocessen, och huruvida den överensstämmer med den icke-bindande unionsomfattande tioåriga nätutvecklingsplan (nedan kallad unionsomfattande nätutvecklingsplan) som avses i artikel 30.1 b i förordning (EU) 2019/943. Om det uppstår några tvivel om överensstämmelse med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen ska tillsynsmyndigheten samråda med Acer. Tillsynsmyndigheten får kräva att den systemansvarige för överföringssystemet ändrar sin tioåriga nätutvecklingsplan.

De behöriga nationella myndigheterna ska undersöka huruvida den tioåriga nätutvecklingsplanen överensstämmer med den nationella energi- och klimatplan som lämnas in i enlighet med förordning (EU) 2018/1999.

6. Tillsynsmyndigheten ska övervaka och utvärdera genomförandet av den tioåriga nätutvecklingsplanen.

7. För det fall den systemansvarige för överföringssystemet av någon annan orsak än tvingande orsaker som ligger utanför dennas kontroll inte verkställer en investering som enligt den tioåriga nätutvecklingsplanen skulle ha verkställts inom de följande tre åren, ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten är skyldig att vidta minst en av följande åtgärder för att säkerställa att investeringen i fråga görs, om den fortfarande är relevant på grundval av den senaste tioåriga nätutvecklingsplanen:

a) Kräva att den systemansvarige för överföringssystemet verkställer den aktuella investeringen.

b) Anordna ett anbudsförfarande som är öppet för alla investerare för investeringen.

c) Förpliktiga den systemansvarige för överföringssystemet att godta en kapitalökning för att finansiera nödvändiga investeringar och tillåta oberoende investerare att delta i kapitalet.

8. Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt punkt 7 b får den kräva att den systemansvarige för överföringssystemet ska godta ett eller flera av följande alternativ:

a) Finansiering från en tredje part.

b) Konstruktion utförd av en tredje part.

c) Egen konstruktion av den nya tillgången i fråga.

d) Egen drift av den nya tillgången i fråga.

Den systemansvarige för överföringssystemet ska tillhandahålla investerarna all information som behövs för att göra investeringen, ansluta nya tillgångar till överföringsnätet och i allmänhet på bästa sätt vinnlägga sig om att underlätta genomförandet av investeringsprojektet.

Relevanta finansieringsarrangemang ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande.

9. Om tillsynsmyndigheten har utnyttjat sina befogenheter enligt punkt 7 ska de relevanta tariffbestämmelserna omfatta investeringskostnaderna i fråga.

Bedömning

Artikel 51 motsvaras av artikel 22 i direktiv 2009/72/EG.

Bestämmelserna i artikel 51 i direktivet är relevanta för medlemsstater som tillämpar system med åtskillnad med oberoende systemansvarig. I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. I Sverige tillämpas istället ett system med åtskilt ägande (prop. 2010/11:70 s. 102). Artikel 51 behöver därför inte genomföras i svensk rätt.

3.8.11 Artikel 52 - Utnämning och certifiering av systemansvariga för överföringssystemet

1. Innan ett företag godkänns och utnämns till systemansvarig för överföringssystem ska det certifieras i enlighet med förfarandena i punkterna 4, 5 och 6 i denna artikel och i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943.

2. Företag som av tillsynsmyndigheten, med tillämpning av nedanstående certifieringsförfarande, intygas uppfylla kraven i artikel 43, ska av medlemsstaterna godkännas och utnämnas till systemansvariga för överföringssystem. Utnämningen av systemansvariga för överföringssystem ska anmälas till kommissionen och offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

3. Systemansvariga för överföringssystem ska till tillsynsmyndigheten anmäla alla planerade transaktioner som kan komma att kräva en omprövning av huruvida de uppfyller kraven i artikel 43.

4. Tillsynsmyndigheterna ska kontrollera att systemansvariga för överföringssystem fortlöpande uppfyller kraven i artikel 43. För att säkerställa att kraven är uppfyllda ska de i följande fall inleda ett certifieringsförfarande:

a) Efter anmälan från den systemansvarige för överföringssystemet i enlighet med punkt 3.

b) På eget initiativ då de får vetskap om att en planerad förändring av rättigheter gentemot eller inflytande över ägare av eller systemansvariga för överföringssystem kan leda till överträdelse av artikel 43, eller då de har anledning att misstänka att en sådan överträdelse har skett.

c) Efter en motiverad begäran från kommissionen.

5. Tillsynsmyndigheterna ska fatta beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem inom fyra månader från den dag då denna inkom med anmälan eller då kommissionen överlämnade sin begäran. När denna period har löpt ut ska certifieringen anses vara beviljad. Tillsynsmyndighetens uttryckliga eller

underförstådda beslut ska börja gälla först efter det att det förfarande som anges i punkt 6 har avslutats.

6. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla det uttryckliga eller underförstådda beslutet om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem till kommissionen, och förse kommissionen med all relevant information avseende detta beslut. Kommissionen ska agera i enlighet med förfarandet i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943.

7. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen får från systemansvariga för överföringssystem och företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet begära sådan information som är relevant för utförandet av deras uppgifter enligt denna artikel.

8. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.

Bedömning

Artikel 52 motsvaras av artikel 10 i direktiv 2009/72/EG. I artikeln finns regler om certifiering av transmissionsnätsföretag. Certifieringen innebär att Ei ska pröva bl.a. om åtskillnadsreglerna är uppfyllda.

I svensk rätt infördes bestämmelser om certifiering, godkännande och utnämning av systemansvariga för överföringssystem i samband med det tredje inre marknads paketet för el. Bestämmelserna finns i lag (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el och förordning (2011:714) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el. Hänvisning till direktivet i dessa författningar behöver uppdateras. Därutöver måste den aktuella lagen och förordningen justeras med hänsyn till att begreppet systemansvarig för överföringssystem införs och begreppen transmissionsnät och transmissionsnätsföretag tas bort i svensk ellagstiftning, se avsnitt 5.31.

Punkt 1

Punkten 1 anger att innan ett företag ska certifieras innan det godkänns och utnämns till systemansvarig för överföringssystem.

Artikel 51 i förordning (EU) 2019/943 handlar om förfarandet hos kommissionen då den har mottagit en anmälan om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem i enlighet med punkten 6 i denna artikel.

Bestämmelsen motsvarar artikel 10.1 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 2 kap. 1 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el (se prop. 2010/11:70 s. 108 ff). Någon genomförandeåtgärd är inte påkallad.

Punkt 2

Enligt punkten 2 ska företag som tillsynsmyndigheten, genom att tillämpa nedanstående certifieringsförfarande, intygar uppfyller kraven i artikel 43, godkännas av medlemsstaterna och utnämns till systemansvariga för överföringssystem. Utnämningen ska anmälas till kommissionen och offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

Bestämmelsen motsvarar artikel 10.2 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 2 kap. 1 och 2 §§ lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el. I dessa paragrafer anges att ett nätföretag inte får bedriva överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät utan certifiering enligt denna lag. Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät om kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen är uppfyllda.

I 4 § förordningen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el anges att Ei ska anmäla ett slutligt beslut om certifiering till Europeiska kommissionen. Anmälan ska innehålla en uppgift om de ledningar som ingår i det certifierade företags transmissionsnät.

Enligt 8 § förordningen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el ska Ei:s slutliga beslut i ett ärende om certifiering enligt 4 kap. lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el offentliggöras tillsammans med Europeiska kommissionens yttrande i ärendet. Nätmyndigheten bestämmer hur detta ska ske. Bestämmelsen som avser offentliggörande i Europeiska unionens officiella tidning riktar sig till kommissionen. Någon genomförandeåtgärd behövs därför inte.

Punkt 3

Punkt 3 anger att systemansvariga för överföringssystem ska anmäla till tillsynsmyndigheten alla planerade transaktioner som kan komma att kräva en omprövning av huruvida de uppfyller kraven i artikel 43.

Bestämmelsen motsvarar artikel 10.3 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 3 kap. 5 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el som anger att ett certifierat transmissionsnätsföretag ska anmäla till nätmyndigheten planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om företaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen. Någon genomförandeåtgärd är inte påkallad.

Punkt 4

Av punkt 4 framgår att tillsynsmyndigheterna ska kontrollera att systemansvariga för överföringssystem fortlöpande uppfyller kraven i artikel 43. För att säkerställa att kraven är uppfyllda ska de i följande fall inleda ett certifieringsförfarande: a) Efter anmälan från den systemansvarige för överföringssystemet i enlighet med punkt 3. b) På eget initiativ då de får vetskap om att en planerad förändring av rättigheter gentemot eller inflytande över ägare av eller systemansvariga för överföringssystem kan leda till överträdelse av artikel 43, eller då de har anledning att misstänka att en sådan överträdelse har skett. c) Efter en motiverad begäran från kommissionen.

Bestämmelsen motsvarar artikel 10.4 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 3 kap. 6 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el som anger att nätmyndigheten ska ompröva en certifiering efter en anmälan enligt 5 §, efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller om det annars finns anledning att anta att ett transmissionsnätsföretag inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen. Någon genomförandeåtgärd är inte påkallad.

Punkt 5

Enligt punkt 5 ska tillsynsmyndigheterna fatta beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem inom fyra månader från den dag då denna inkom med anmälan eller då kommissionen överlämnade sin begäran. När denna period har löpt ut ska certifieringen anses vara beviljad. Tillsynsmyndighetens uttryckliga eller underförstådda beslut ska börja gälla först efter det att det förfarande som anges i punkt 6 har avslutats.

Bestämmelsen är införd genom 3 kap. 2 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el som anger att en fråga om certifiering ska behandlas skyndsamt. Om nätmyndigheten inte har meddelat ett beslut i frågan inom fyra månader från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten, ska myndigheten anses ha beviljat certifiering. En certifiering ska gälla först från det att nätmyndigheten har meddelat ett sådant slutligt beslut som avses i 4 §. Någon genomförandeåtgärd är inte påkallad.

Punkt 6

Punkt 6 anger att tillsynsmyndigheten utan dröjsmål ska anmäla det uttryckliga eller underförstådda beslutet om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem till kommissionen, och förse kommissionen med all relevant information avseende detta beslut. Kommissionen ska agera i enlighet med förfarandet i artikel 51 i förordning (EU) 2019/943.

Bestämmelsen motsvarar artikel 10.6 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 3 kap. 3 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el som anger att nätmyndigheten utan dröjsmål ska anmäla en certifiering enligt 2 § till Europeiska kommissionen och förse kommissionen med alla relevanta uppgifter om certifieringen. Någon genomförandeåtgärd är inte påkallad.

Punkt 7

Punkt 7 anger att tillsynsmyndigheterna och kommissionen får begära sådan information som är relevant för utförandet av deras uppgifter enligt denna artikel från systemansvariga för överföringssystem och företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet.

Bestämmelsen motsvarar artikel 10.7 i direktiv 2009/72/EG och har införts genom 3 kap. 9 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el som anger att Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från ett transmissionsnätsföretag eller ett företag som producerar eller handlar med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas. Någon genomförandeåtgärd är inte påkallad.

Punkt 8

Tillsynsmyndigheterna och kommissionen ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt.

Bestämmelsen motsvarar artikel 10.8 i direktiv 2009/72/EG.

Tillsynsmyndighetens skyldigheter följer av 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen som anger att sekretess gäller, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i en statlig myndighets verksamhet som består i

utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt. Sekretessen gäller för:

1. för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs, och
2. för uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden än som avses i 1 för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Enligt 9 § och punkt 9 i bilaga till offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) gäller sekretess, i den utsträckning som anges i bilagan till denna förordning, i statliga myndigheters verksamhet, som består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt.

Sekretessen gäller:

1. för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgifterna röjs, och
2. för uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden än som avses i 1 för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet. Punkt 9 i bilagan anger att utredning, planering, tillståndsgivning, tillsyn och stödverksamhet hos Ei omfattas.

Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.8.12 Artikel 53 - Certifiering i förhållande till tredjeländer

1. Om certifiering begärs av ägaren till eller den systemansvarige för ett överföringssystem som kontrolleras av en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer ska tillsynsmyndigheten underrätta kommissionen.

Tillsynsmyndigheten ska även utan dröjsmål underrätta kommissionen om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer får kontroll över ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystemet.

2. Den systemansvarige för överföringssystemet ska underrätta tillsynsmyndigheten om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer får kontroll över överföringssystemet eller den systemansvarige för överföringssystemet.
3. Tillsynsmyndigheten ska anta ett utkast till beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem inom fyra månader från och med den dag då den systemansvarige inkom med anmälan. Tillsynsmyndigheten ska vägra certifiering

a) om det inte har visats att den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 43, och

b) om det inte har visats för tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet som har utnämnts av medlemsstaten att ett beviljande av certifiering inte kommer att äventyra försörjningstryggheten för energi i medlemsstaten och unionen. När denna fråga beaktas ska tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet ta hänsyn till

i) unionens rättigheter och skyldigheter gentemot tredjelandet enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som unionen är part i och som rör energitrygghet,

ii) medlemsstatens rättigheter och skyldigheter gentemot tredjelandet enligt avtal som ingåtts med tredjelandet, i den mån avtalen överensstämmer med unionsrätten, och

iii) andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

4. Tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål anmäla beslutet till kommissionen, tillsammans med all relevant information beträffande beslutet.

5. Medlemsstaterna ska se till att tillsynsmyndigheten eller den utnämnda behöriga myndighet som avses i punkt 3 b, innan tillsynsmyndigheten antar ett beslut om certifiering, begär ett yttrande från kommissionen om huruvida

a) den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 43, och

b) ett beviljande av certifiering kan äventyra energitryggheten i unionen.

6. Kommissionen ska behandla den begäran som avses i punkt 5 så snart den har mottagits. Inom två månader från det att begäran har mottagits ska kommissionen avge sitt yttrande till tillsynsmyndigheten eller, om begäran har inkommit från den utnämnda behöriga myndigheten, till den myndigheten.

När kommissionen utarbetar sitt yttrande får den begära in synpunkter från Acer, den berörda medlemsstaten och berörda parter. Om kommissionen framställer en sådan begäran ska tvåmånadersperioden förlängas med två månader.

Om kommissionen inte har avgett något yttrande inom den period som avses i första och andra styckena ska den inte anses ha några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

7. När kommissionen bedömer huruvida den kontroll som utövas av en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer kommer att äventyra försörjningstryggheten för energi i unionen ska den beakta

a) de särskilda omständigheterna i fallet och i det eller de berörda tredjeländerna, och

b) unionens rättigheter och skyldigheter gentemot tredjelandet eller tredjeländerna enligt internationell rätt, inbegripet avtal med ett eller flera tredjeländer som unionen är part i och som rör energitrygghet.

8. Tillsynsmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut om certifieringen inom två månader från utgången av den period som avses i punkt 6. När tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut ska den ta största hänsyn till kommissionens yttrande. I varje fall ska medlemsstaterna ha rätt att vägra certifiering när beviljande av certifiering äventyrar energitryggheten i den egna medlemsstaten eller i en annan medlemsstat. När en medlemsstat har utnämnt en annan behörig nationell myndighet för att göra den bedömning som avses i punkt 3 b, kan medlemsstaten kräva att tillsynsmyndigheten antar sitt slutliga beslut i överensstämmelse med den behöriga nationella myndighetens bedömning. Tillsynsmyndighetens slutliga beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans. Om det slutliga beslutet avviker från kommissionens yttrande ska den berörda medlemsstaten tillhandahålla och offentliggöra skälen för beslutet tillsammans med beslutet.

9. Inget i denna artikel ska påverka medlemsstaternas rätt att i enlighet med unionsrätten utöva inhemsk rättslig kontroll för att skydda legitima intressen som rör den allmänna säkerheten.

10. Denna artikel ska, med undantag av punkt 3 a, också tillämpas på medlemsstater som omfattas av ett undantag enligt artikel 66.

Bedömning

Artikel 53 motsvarar artikel 11 i direktiv 2009/72/EG. Artikeln innehåller regler om certifiering i de fall att överföringsverksamheten eller överföringssystemet kontrolleras av, eller kan komma att kontrolleras av, en eller flera personer från tredje land. I sådana fall gäller strängare regler än enligt artikel 52.

I svensk rätt infördes bestämmelser om certifiering i förhållande till tredjeländer i samband med det tredje inre marknads paketet för el (se prop. 2010/11:70 s. 113 ff). Bestämmelserna finns i lagen respektive förordningen om certifiering av transmissionsnätetsföretag för el.

Punkt 1

Punkt 1 anger att tillsynsmyndigheten ska underrätta kommissionen om ägaren till, eller den systemansvarige för, ett överföringssystem som kontrolleras av en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer begär certifiering. Tillsynsmyndigheten ska även utan dröjsmål underrätta kommissionen om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer får kontroll över ett överföringssystem eller en systemansvarig för överföringssystemet.

Punkten 1 motsvarar artikel 11.1 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 5 § i förordningen om certifiering av transmissionsnätetsföretag för el. Där anges att nätmyndigheten ska anmäla till Europeiska kommissionen, om

1. certifiering begärs av ett företag som kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, om sökanden äger ett sådant överföringssystem som avses i artikel 11 i

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen, eller annars ansvarar för drift och underhåll av ett sådant system, eller

2. myndigheten får kännedom om en omständighet som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över ett transmissionsnät eller transmissionsnätsföretag. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Punkt 2 anger att den systemansvarige för överföringssystemet ska underrätta tillsynsmyndigheten om eventuella omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från ett eller flera tredjeländer får kontroll över överföringssystemet eller den systemansvarige för överföringssystemet.

Bestämmelsen motsvarar artikel 11.2 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 4 kap. 5 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el. Denna bestämmelse anger att ett transmissionsnätsföretag ska anmäla till nätmyndigheten omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över transmissionsnätsföretaget eller transmissionsnätet. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 3

Punkt 3 anger att tillsynsmyndigheten ska anta ett utkast till beslut om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem inom fyra månader från och med den dag då den systemansvarige inkom med anmälan. Tillsynsmyndigheten ska under vissa förutsättningar vägra certifiering.

Bestämmelserna motsvarar artikel 11.3 i direktiv 2009/72/EG och är införda genom 2 kap. 2 § och 4 kap. 1 § första stycket lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el.

Av 2 kap. 2 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el framgår att certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el för annans räkning genom ett transmissionsnät om kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen är uppfyllda. I fråga om en person från tredje land, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

I 4 kap. 1 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el anges att om certifiering begärs av en person från tredje land eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, ska nätmyndigheten anta ett utkast till beslut i certifieringsfrågan inom fyra månader från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten. Nätmyndigheten ska utan dröjsmål skicka utkastet till Europeiska kommissionen tillsammans med all relevant information i ärendet.

I 7 § förordningen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el anges att när nätmyndigheten prövar en fråga om certifiering enligt 4 kap. lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el, ska myndigheten särskilt ta hänsyn till 1.

Europeiska unionens rättigheter och skyldigheter enligt internationell rätt när det gäller berört tredje land, inbegripet avtal som unionen är part i och som rör trygg energiförsörjning, och 2. Sveriges rättigheter och skyldigheter enligt avtal som har ingåtts med berört tredje land, i den utsträckning avtalet är förenligt med EU-rätten.

Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 4

Punkt 4 anger att tillsynsmyndigheten utan dröjsmål ska anmäla beslutet till kommissionen, tillsammans med all relevant information beträffande beslutet.

Bestämmelsen motsvarar artikel 11.4 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 4 kap. 1 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el som anger att om certifiering begärs av en person från tredje land eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, ska nätmyndigheten anta ett utkast till beslut i certifieringsfrågan inom fyra månader från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten. Nätmyndigheten ska utan dröjsmål skicka utkastet till Europeiska kommissionen tillsammans med all relevant information i ärendet.

Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 5

Punkt 5 anger att medlemsstaterna ska se till att innan tillsynsmyndigheten antar ett beslut om certifiering ska den begära ett yttrande från kommissionen om huruvida den berörda enheten uppfyller kraven i artikel 43, och huruvida ett beviljande av certifiering kan äventyra energitryggheten i unionen.

Bestämmelsen motsvarar artikel 11.5 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 4 kap. 2 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el som stadgar att nätmyndigheten ska begära ett yttrande från Europeiska kommissionen om huruvida 1. den verksamhet som certifieringen avser uppfyller kraven i 3 kap. 1 a och 1 f–1 j §§ ellagen (1997:857), och 2. en certifiering kan äventyra en trygg energiförsörjning till Europeiska unionen.

Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 6

Punkt 6 handlar om tidsfrister och förfarandet hos kommissionen för en begäran enligt punkten 5.

Punkten motsvarar artikel 11.6 i direktiv 2009/72/E. Bestämmelsen riktar sig mot kommissionen och kräver därför ingen genomförandeåtgärd.

Punkt 7

Punkten 7 motsvarar artikel 11.7 i direktiv 2009/72/EG. Bestämmelsen riktar sig mot kommissionen och kräver därför ingen genomförandeåtgärd.

Punkt 8

Punkten 8 anger att tillsynsmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut om certifieringen inom två månader från utgången av den period som avses i punkt 6.

Tillsynsmyndighetens slutliga beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

Bestämmelsen motsvarar artikel 11.8 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 4 kap. 3 § stycket lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el. I denna bestämmelse anges att nätmyndigheten ska meddela ett slutligt beslut i frågan om certifiering inom fyra månader från det att Europeiska kommissionen har tagit emot en begäran enligt 2 §. Om kommissionen, när den utarbetar sitt yttrande, begär in synpunkter från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, en medlemsstat eller berörd part, ska tiden i stället vara sex månader. I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

I 8 § förordningen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el stadgas att nätmyndighetens slutliga beslut i ett ärende om certifiering enligt 4 kap. lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el ska offentliggöras tillsammans med Europeiska kommissionens yttrande i ärendet. Nätmyndigheten bestämmer hur detta ska ske.

Punkt 8 är genomförd med dessa bestämmelser och någon genomförandeåtgärd krävs därför inte.

Punkt 9

Av punkt 9 framgår att inget i artikel 53 ska påverka medlemsstaternas rätt att i enlighet med unionsrätten utöva inhemsk rättslig kontroll för att skydda legitima intressen som rör den allmänna säkerheten.

Bestämmelsen i punkt 9 möjliggör för Sverige att vidta åtgärder för att skydda legitima intressen som rör den allmänna säkerheten. Någon särskild bestämmelse om detta behöver inte införas i ellagstiftningen. Ingen genomförandeåtgärd krävs således.

Punkt 10

I punkt 10 anges att artikeln, med undantag av punkt 3 a, också ska tillämpas på medlemsstater som omfattas av ett undantag enligt artikel 66.

Sverige omfattas inte av något av undantagen i artikel 66. Punkt 10 blir därför inte aktuell för svensk del. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.8.13 Artikel 54 - Ägande av energilagringssystem av systemansvariga för överföringssystem

1. Systemansvariga för överföringssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem.

2. Genom undantag från punkt 1 får medlemsstaterna tillåta att systemansvariga för överföringssystem äger, utvecklar, förvaltar eller driver energilagringssystem om dessa är helt integrerade nätkomponenter, förutsatt att tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande eller om samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgett en rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid.

b) Sådana anläggningar och icke frekvensrelaterade stödtjänster används inte för att köpa eller sälja el på elmarknaderna, men anläggningarna är nödvändiga för att de systemansvariga för överföringssystemen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv när det gäller effektiv, tillförlitlig och säker drift av överföringssystemet.

c) Tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag, gjort en förhandsbedömning av anbudsförfarandets tillämplighet, inbegripet anbudsförfarandets villkor, och lämnat sitt godkännande.

Tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa systemansvariga för överföringssystem att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande.

3. Beslutet att bevilja undantag ska anmälas till kommissionen och Acer tillsammans med relevant information om ansökan och om skälen för att bevilja undantag.

4. Tillsynsmyndigheterna ska med jämna mellanrum eller minst vart femte år hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagringssystem för att bedöma potentiell tillgång till och intresse hos andra parter av investeringar i sådana anläggningar. Om ett offentligt samråd, enligt tillsynsmyndighetens bedömning, visar att andra parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana anläggningar på ett kostnadseffektivt sätt ska tillsynsmyndigheten säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för överföringssystem på detta område fasas ut inom 18 månader. Som en del av villkoren för det förfarandet får tillsynsmyndigheterna medge att systemansvariga för överföringssystem får rimlig kompensation, särskilt för restvärdet av sina investeringar i energilagringssystem.

5. Punkt 4 ska inte tillämpas på helt integrerade nätkomponenter eller på den vanliga avskrivningsperioden för nya batterilagringssystem med ett slutgiltigt investeringsbeslut förrän 2024, förutsatt att dessa batterilagringssystem

a) ansluts till nätet senast två år därefter,

b) integreras i överföringssystemet,

c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten i samband med hantering av oplanerade händelser i elnätet, när detta återställande påbörjas omedelbart och avslutas när vanlig omdirigering kan lösa problemet, och

d) inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna, balansmarknaderna inbegripna.

Bedömning

Artikel 54 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. Artikeln handlar om rätten för systemansvariga för överföringssystem att äga energilagringssystem. Huvudregeln är att systemansvariga för överföringssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem.

Med energilagringssystem avses en anläggning i elsystemet där energi lagras (artikel 2 punkt 60). Med energilagring avses i elsystemet en uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället, eller omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande återomvandlingen av den energin till elenergi eller användningen som en annan energibärare (artikel 2 punkt 59).

Huvudregeln är att systemansvariga för överföringssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem. Under vissa förutsättningar, främst om andra aktörer inte kunnat tillhandahålla energilagringssystem till rimlig kostnad eller i rätt tid får en systemansvarig för överföringssystem äga sådana.

Inom ramen för befintlig svensk ellagstiftning har det ansetts vara tillåtet för nätföretag att äga och driva energilagringssystem som del av sin nät drift. Däremot har inte köp och försäljning av el från lagret på den konkurrensutsatta marknaden varit tillåtet, då detta bryter mot åtskillnadsregler och kan snedvrída konkurrensen. Enligt direktivet får nu alltså nätföretag endast under särskilda omständigheter äga och driva energilagringssystem, vilket således innebär en begränsning jämfört med nuvarande svenskt regelverk.

Punkt 1

I punkt 1 anges att en systemansvarig för överföringssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse om denna huvudregel. Närmare om Ei:s övervägande och förslag om ägande av energilagringssystem för systemansvariga för överföringssystem finns under avsnitt 5.26.

Punkt 2

Punkt 2 reglerar undantag från huvudregeln i punkt 1. Medlemsstaterna får tillåta en systemansvarig för överföringssystem att äga, utveckla, förvalta och driva energilagringssystem om anläggningarna är helt integrerade nätkomponenter och tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande eller om samtliga de villkor som ställs upp i a–c är uppfyllda.

Med helt integrerade nätkomponenter avses nätkomponenter som är integrerade i överförings- eller distributionssystemet, däribland lagringssystem, och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet, och inte för balansering eller hantering av överbelastning (artikel 2 punkt 51).

Ei:s överväganden och förslag om huruvida det under vissa förutsättningar ska vara möjligt för en systemansvarig för överföringssystem att äga energilagringssystem finns i avsnitt 5.26.

Punkt 3

Punkt 3 anger att beslutet att bevilja undantag ska anmälas till kommissionen och Acer tillsammans med relevant information om ansökan och om skälen för att bevilja undantag.

En bestämmelse om anmälan av beslut om undantag finns inte i svensk rätt. En sådan bestämmelse bör införas, se avsnitt 5.26.

Punkt 4

Tillsynsmyndigheten ska enligt punkt 3 med jämna mellanrum, eller åtminstone vart femte år, göra en uppföljning av marknaden för energilagring för att kunna bedöma om det finns intresse från andra aktörer att investera i energilagring. Uppföljningen ska ske genom att ett offentligt samråd hålls. Om tredje part kan anlägga en energilagring ska nätföretaget fasa ut sitt energilagring inom 18 månader. Den systemansvarige för överföringssystem ska ha rätt till skälig ersättning för restvärdet av sin investering vid denna avyttring.

Det saknas idag regler i Sverige om att Ei ska göra en uppföljning av marknaden för energilagring och om nätföretags utfasning av energilagring. Ei:s överväganden och förslag om behovet av kompletterande lagstiftning avseende punkt 4 behandlas under avsnitt 5.26.

Punkt 5

I punkten 5 anges att punkt 4 inte ska tillämpas på helt integrerade nätkomponenter eller på den vanliga avskrivningsperioden för nya batterilagringar med ett slutgiltigt investeringsbeslut fram till den 4 juli 2019, förutsatt att dessa batterilagringar uppfyller de förutsättningar som anges under a–d.

Bestämmelsen innebär att tillsynsmyndigheterna inte ska hålla samråd och undersöka intresset hos olika marknadsaktörer att investera i energilagring i de fall det är fråga om helt integrerade nätkomponenter. Vilka energilagringar som ska bedömas som sådana avgörs genom tillsynsmyndighetens godkännande vilket redogjorts närmare för under punkten 2 ovan. Inte heller ska tillsynsmyndigheten undersöka intresset hos potentiella marknadsaktörer avseende batterilagringar där ett investeringsbeslut har fattats fram till den 4 juli 2019 under förutsättning att anläggningarna uppfyller de villkor som anges i punkt a–d. Bestämmelsen innebär också att nätföretag inte behöver fasa ut sådana energilagringar om en tredje part kan anlägga en energilagring.

Punkt 4 rör i vilken omfattning punkt 3 ska tillämpas avseende Ei:s marknadsuppföljning om energilagring och nätföretags utfasning av sådana anläggningar. Det saknas bestämmelser om detta i ellagstiftningen. Ei:s överväganden och förslag finns i avsnitt 5.26.

3.8.14 Artikel 55 – Tillgång till räkenskaper

1. Medlemsstaterna eller varje behörig myndighet som de utnämner, inklusive de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 57, ska, i den utsträckning som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter, ha tillgång till elföretagens räkenskaper i enlighet med artikel 56.

2. Medlemsstaterna och varje utnämnd behörig myndighet, inklusive tillsynsmyndigheterna, ska behandla kommersiellt känsliga uppgifter konfidentiellt. Medlemsstaterna får föreskriva att sådan information ska offentliggöras om detta offentliggörande är nödvändigt för att de behöriga myndigheterna ska kunna utföra sina uppgifter.

Bedömning

Artikel 55 motsvarar artikel 30 i direktiv 2009/72/EG.

Punkt 1

Bestämmelsen i punkten 1 gäller att tillsynsmyndigheten ska ha tillgång till elföretagens räkenskaper.

I 2 § förordningen om redovisning av nätverksamhet anges att den som bedriver nätverksamhet ska särskilt för nätverksamheten upprätta årsrapport för varje räkenskapsår. Denna består av balansräkning, resultaträkning, noter och förvaltningsberättelse. I årsrapporten ska även ingå en finansieringsanalys om det krävs enligt 3 §. I årsrapporten ska balansräkning och resultaträkning från närmast föregående räkenskapsår ingå, sammanställda så att de är jämförbara med motsvarande redovisning för året. Årsrapporten ska i övrigt upprättas enligt god redovisningssed som den tillämpas av aktiebolag. Vidare framgår av 16 § att en bestyrkt kopia av årsrapporten samt revisorsintyg ska ha kommit in till nätmyndigheten senast sju månader efter räkenskapsårets utgång.

Ei har även med stöd av 17 § förordningen om redovisning av nätverksamhet meddelat föreskrifter och allmänna råd om redovisning av nätverksamhet, EIFS 2012:4.

Enligt 12 kap. 2 § ellagen har Ei rätt att få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Ei har rätt att förena sin begäran med ett vitesföreläggande.

Punkt 1 är uppfylld genom ellagen, förordningen om redovisning av nätverksamhet och Ei.s föreskrifter. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Punkt 2 anger att kommersiellt känsliga uppgifter ska behandlas konfidentiellt.

Myndigheternas behandling av konfidentiella uppgifter behandlas i 30 kap. 23 § OSL och i 9 § offentlighets- och sekretessförordning (2009:641). Dessa regler säkerställer att kommersiellt känsliga uppgifter behandlas konfidentiellt. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.8.15 Artikel 56 – Särredovisning

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att elföretagens bokföring genomförs i enlighet med punkterna 2 och 3.

2. Elföretag ska, oberoende av ägartyp och juridisk form, upprätta, låta genomgå revision och offentliggöra sina årsredovisningar i enlighet med de bestämmelser i

nationell lagstiftning som avser årsredovisning för aktiebolag och som har fastställts i enlighet med direktiv 2013/34/EU⁷³.

Företag som inte enligt lag är skyldiga att offentliggöra sin årsredovisning ska hålla en kopia av den tillgänglig för allmänheten på sitt huvudkontor.

3. Elföretag ska i sin interna bokföring särredovisa överförings- och distributionsverksamheten var för sig så som de skulle behöva göra om verksamheterna bedrevs av separata företag, för att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen. De ska också, eventuellt i en sammanställd redovisning, redovisa andra elverksamheter som inte avser överföring eller distribution. Inkomster från ägande av överförings- eller distributionssystemet ska specificeras i bokföringen. Vid behov ska elföretagen upprätta en sammanställd redovisning för annan verksamhet som inte avser el. Den interna redovisningen ska omfatta en balansräkning och en resultaträkning för varje verksamhetsgren.

4. Den revision som avses i punkt 2 ska särskilt verifiera att den i punkt 3 angivna skyldigheten att undvika diskriminering och korssubventioner har fullgjorts.

Bedömning

Punkt 1

Punkten 1 motsvarar artikel 31.1 i direktiv 2009/72/EG och anger att medlemsstaterna ska säkerställa att elföretagens bokföring uppfyller kraven i punkterna 2 och 3. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Enligt punkten 2 ska elföretagens årsredovisningar revideras och offentliggöras i enlighet med de bestämmelser i nationell lagstiftning som avser årsredovisning för aktiebolag och som har fastställts i enlighet med direktiv 2013/34/EU.

Företag som inte enligt lag är skyldiga att offentliggöra sin årsredovisning ska hålla en kopia av den tillgänglig för allmänheten på sitt huvudkontor.

Punkten 2 motsvarar artikel 31.2 i direktiv 2009/72/EG, som i huvudsak överensstämmer med motsvarande bestämmelser i direktiv 2003/54/EG. Inför införlivandet av detta direktiv uttalades i prop. 2004/05:62 s. 55 f. att

det i årsredovisningslagen (1995:1554) finns sådana krav om upprättande, revision och offentliggörande av årsredovisningar. Lagen gäller för alla elföretag utom de som bedrivs som kommunala eller statliga verk. För de elföretag som bedriver nätverksamhet har regeringen, med stöd av ett bemyndigande i ellagen, meddelat föreskrifter om redovisning av nätverksamhet i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet. Denna förordning gäller alla företag, som bedriver nätverksamhet oavsett associationsform. Förordningen bygger på samma principer som årsredovisningslagen. De elproducenter och elhandelsföretag som bedrivs i verksform måste enligt direktivet hålla en kopia av årsredovisningen

⁷³ Direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG

tillgänglig för allmänheten. Enligt tryckfrihetsförordningens bestämmelser torde en sådan årsredovisning utgöra en allmän handling då denna upprättats hos det kommunala verket. Direktivets krav är alltså uppfyllt i denna del.

Närmare bestämmelser finns i förordning om redovisning av nätverksamhet och i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om redovisning av nätverksamhet (EIFS 2012:4).

Direktivets krav är uppfyllda. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 3

Punkten 3 handlar om skyldigheten för elföretagen att särredovisa överförings- och distributionsverksamheten i sin interna bokföring.

Punkten 3 motsvarar artikel 31.3 i direktiv 2009/72/EG och är införd genom 3 kap. 2 § ellagen som anger att nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 4

Den revision som avses i punkt 2 ska särskilt verifiera att den i punkt 3 angivna skyldigheten att undvika diskriminering och korssubventioner har fullgjorts.

Punkten 4 motsvarar artikel 31.4 i direktiv 2009/72/EG.

Av 6 § framgår att om nätverksamhet bedrivs tillsammans med annan verksamhet, ska gemensamma intäkter och kostnader redovisas efter fördelning enligt adekvata och dokumenterade fördelningsgrunder på ett sätt som ger en rättvisande bild av nätverksamheten. Enligt 7 § ska tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital som är gemensamma för nätverksamheten och annan verksamhet fördelas enligt adekvata och dokumenterade fördelningsgrunder mellan rörelsegrenarna på ett sätt som ger en rättvisande bild av nätverksamheten.

I 13 § förordningen om redovisning av nätverksamhet anges att en revisor som granskar redovisning av nätverksamhet enligt 3 kap. 5 § ellagen ska vara auktoriserad eller godkänd. Om nätverksamhet bedrivs tillsammans med annan verksamhet och den samlade verksamheten enligt de föreskrifter som gäller för associationsformen ska granskas av minst en auktoriserad revisor, ska den revisor som granskar nätverksamheten vara auktoriserad.

Att skyldigheten att undvika diskriminering och korssubventioner har fullgjorts verifieras således med stöd av de nämnda bestämmelserna. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.9 Kapitel VII – Tillsynsmyndigheter

3.9.1 Artikel 57 - Tillsynsmyndigheternas utnämning och oberoende

1. Varje medlemsstat ska utse en tillsynsmyndighet på nationell nivå.

2. Punkt 1 ska inte påverka utnämningen av andra tillsynsmyndigheter på regional nivå i medlemsstaterna, förutsatt att det finns en företrädare på hög nivå för

representation och kontakt på unionsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i Acer i enlighet med artikel 21.1 i förordning (EU) 2019/942.

3. Genom undantag från punkt 1 kan en medlemsstat utnämna tillsynsmyndigheter för små system på ett geografiskt separat område vars elförbrukning 2008 understeg 3 % av den samlade elförbrukningen i den medlemsstat där området är beläget. Det undantaget ska inte påverka utnämningen av en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på unionsnivå i den tillsynsnämnd som ingår i Acer i enlighet med artikel 21.1 i förordning (EU) 2019/942.

4. Medlemsstaterna ska garantera tillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att den utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. I det syftet ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten, när den utför de uppgifter som den tilldelas genom detta direktiv och tillhörande lagstiftning,

a) är juridiskt åtskild från och funktionellt oberoende av andra offentliga och privata enheter,

b) säkerställer att dess personal och de personer som ansvarar för dess ledning

i) agerar oberoende av marknadsintressen, och

ii) inte söker eller tar emot direkta anvisningar från någon regering eller någon annan offentlig eller privat enhet när de utför sina tillsynsuppgifter. Det kravet inkräktar inte på ett i förekommande fall nära samarbete med andra berörda nationella myndigheter eller på de allmänna politiska riktlinjer som regeringen utfärdar och som inte avser tillsynsskyldigheter eller tillsynsbefogenheter enligt artikel 59.

5. För att bevara tillsynsmyndighetens oberoende ställning ska medlemsstaterna i synnerhet säkerställa

a) att tillsynsmyndigheten kan fatta självständiga beslut oberoende av något politiskt organ,

b) att tillsynsmyndigheten har de personalresurser och ekonomiska resurser som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter och utöva sina befogenheter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt,

c) att tillsynsmyndigheten har ett särskilt årligt budgetanslag med självständigt ansvar för den anslagna budgetens genomförande,

d) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning utnämns för en bestämd period på mellan fem och sju år, som ska kunna förnyas en gång,

e) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning utnämns på grundval av objektiva, transparenta och offentliggjorda kriterier genom ett oberoende och opartiskt

förfarande som säkerställer att kandidaterna har nödvändig kompetens och erfarenhet för berörda positioner inom tillsynsmyndigheten,

f) att det finns bestämmelser om intressekonflikter och att konfidentialitetsskyldigheterna sträcker sig längre än mandatperioden för ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, mandatperioden för tillsynsmyndighetens högsta ledning,

g) att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning endast kan avsättas på grundval av fastställda transparenta kriterier.

Med avseende på första stycket d ska medlemsstaterna säkerställa att det finns ett lämpligt roterande system för styrelsen eller högsta ledningen. Styrelsens ledamöter eller, om styrelse saknas, medlemmar av högsta ledningen kan under ämbets tiden avsättas endast om de inte längre uppfyller villkoren i denna artikel eller har gjort sig skyldiga till tjänstefel enligt nationell rätt.

6. Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheternas räkenskaper ska kontrolleras i efterhand av en oberoende revisor.

7. Senast den 5 juli 2022 och därefter vart fjärde år ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om de nationella myndigheternas efterlevnad av principen om oberoende, som anges i denna artikel.

Bedömning

Artikel 57 motsvarar tidigare artikel 35 i direktiv 2009/72/EG (artikel 23.1 i direktiv 2003/54/EG) och innehåller bestämmelser om tillsynsmyndigheternas utnämning och oberoende.

Punkt 1

I punkt 1 anges att varje medlemsstat ska utse en tillsynsmyndighet på nationell nivå. Gällande denna punkt har regeringen utsett Ei till nätmyndighet (1 kap. 7 § ellagen och 3 § elförordningen) och Ei fungerar som tillsynsmyndighet enligt direktiv 2009/72/EG.

I 2 § förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen anges att Energimarknadsinspektionen är nationell tillsynsmyndighet och ska, om annat inte är särskilt föreskrivet i lag eller i en annan förordning, fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt direktiv 2009/72/EG i den ursprungliga lydelsen.

Hänvisning till direktiv 2009/72/EG ska bytas ut mot en hänvisning till det nya direktivet, se avsnitt 5.1. I övrigt behövs inte några åtgärder.

Punkt 2 och 3

Punkterna 2 och 3 gäller utnämning av andra regionala eller mindre tillsynsmyndigheter och har inte relevans för Sverige, eftersom Sverige endast har en nationell tillsynsmyndighet (jfr prop. 2010/11:70 s. 64). Några genomförandeåtgärder behövs därför inte.

Punkt 4

I punkt 4 stadgas att medlemsstaterna ska garantera tillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att myndigheten utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. I detta syfte ska vissa åtgärder genomföras. Tillsynsmyndigheten ska vara juridiskt åtskild och funktionellt oberoende av andra offentliga och privata organ. Vidare ska säkerställas att tillsynsmyndighetens personal och de personer som ansvarar för dess ledning agerar oberoende av marknadsintressen och inte söker eller tar emot direkta anvisningar från någon regering eller något annat offentligt eller privat organ när de utför sina tillsynsuppgifter.

Punkt 4 gäller således tillsynsmyndighetens och dess personals oberoende. Tillsynsmyndigheten ska utöva sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. Regeringen har tidigare bedömt att direktivets krav är uppfyllda genom de bestämmelser i 12 kap. 2 § regeringsformen som säkerställer förvaltningsmyndigheters oberoende och de krav på opartiskhet som kommer till uttryck bl.a. i reglerna om jäv i 11 § förvaltningslagen (1986:223) (prop. 2010/11:70 s. 64).

Ei är som en förvaltningsmyndighet juridiskt och funktionellt oberoende av andra offentliga och privata enheter. Förvaltningsmyndigheters oberoende säkerställs i Sverige genom 12 kap. 2 § regeringsformen. I denna bestämmelse stadgas att ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag.

För personalen finns regler om jäv i 16–18 §§ förvaltningslagen (2017:900). I 16 § förvaltningslagen anges att den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om 1. han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning, 2. han eller hon eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning, 3. han eller hon har medverkat i den slutliga handläggningen av ett ärende hos en annan myndighet och till följd av detta redan har tagit ställning till frågor som myndigheten ska pröva i egenskap av överordnad instans, eller 4. det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas. Enligt 17 § förvaltningslagen får den som är jävig inte ta del i handläggningen av ärendet och inte heller närvara när ärendet avgörs. Han eller hon får dock utföra sådana uppgifter som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt. Av 18 § förvaltningslagen framgår bl.a. att den som känner till en omständighet som kan antas göra honom eller henne jävig omedelbart ska anmäla detta till myndigheten.

Utöver det ovanstående finns regler om ansvar för myndighetens ledning i 3–4 §§ myndighetsförordningen (2007:515). Myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att

myndigheten hushållar väl med statens medel. Enligt 13 § myndighetsförordningen ansvarar myndighetschefen även inför styrelsen och ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar. I förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen finns ytterligare regler om myndighetens ledning och personal (12–16 §§).

I 7–7 d §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning finns regler om bisysslor för statligt anställda. Enligt 7 § får en arbetstagare inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende.

Vidare finns i lagen om offentlig anställning regler om disciplinansvar i 14–21 §§ och åtalsanmälan i 22 §. I 14 § anges att en arbetstagare, som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter i anställningen, får meddelas disciplinpåföljd för tjänsteförseelse. Enligt 15 § är disciplinpåföljder varning och löneavdrag.

I Sverige har dessutom statlig personal ett straffrättsligt ansvar. Enligt 20 kap. 1 § brottsbalken kan den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften dömas för tjänstefel till böter eller fängelse i högst två år. Om brottet är att anse som grovt kan personen dömas för grovt tjänstefel till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. I 20 kap. 5 § brottsbalken anges att åklagare utan hinder av vad som annars är föreskrivet får åtala brott varigenom arbetstagare hos staten har åsidosatt vad som åligger dem i utövningen av anställningen eller uppdraget.

Ei bedömer att kraven som ställs upp i punkt 4 är uppfyllda genom de befintliga svenska reglerna som säkerställer tillsynsmyndighetens och personalens oberoende. Några ytterligare genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 5

Punkt 5 tar upp en rad regler som medlemsstaterna i synnerhet ska säkerställa för att bevara tillsynsmyndighetens oberoende ställning.

Punkt 5 a–c motsvarar de krav som även funnits i direktiv 2009/72/EG. Regeringen har gällande dessa bestämmelser tidigare bedömt att direktivets krav är uppfyllda (prop. 2010/11:70 s. 64).

Punkt 5.a stadgar att tillsynsmyndigheten ska kunna fatta självständiga beslut oberoende av något politiskt organ (tidigare 35.5.a). Ei:s befogenhet att fatta självständiga beslut säkerställs i den svenska grundlagen. I 12 kap. 2 § regeringsformen anges att ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag. Punkt 5.a är således säkerställd i Sverige och några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 5.b handlar om att tillsynsmyndigheten ska ha de personalresurser och ekonomiska resurser som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter och utöva sina befogenheter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt (tidigare 35.5.a).

Punkt 5.c gäller att tillsynsmyndigheten ska ha ett särskilt årligt budgetanslag med självständigt ansvar för den anslagna budgetens genomförande (tidigare 35.5.a).

Punkterna 5.b och 5.c handlar om att Ei ska ha tillräckliga resurser för att kunna utföra sina uppgifter samt viss autonomi över hur resurserna används. Ei:s verksamhet finansieras till största delen av förvaltningsanslag. Den del av verksamheten som berör marknadsövervakning finansieras med avgifter enligt förordningen (2014:1059) om vissa avgifter för registrering och tillsyn över handeln på grossistenergimarknaden. Avgifter enligt förordningen (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet ska finansiera den del av Ei:s verksamhet som sker enligt naturgaslagen (2005:403) och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen (från 2016 disponeras inte längre tillsynsavgiftens intäkter av Ei).

Ei lämnar varje år in budgetunderlag till regeringen och i det beräknar Ei hur stora utgifterna väntas bli de kommande tre åren och hur de ska finansieras. När riksdagen har beslutat om statens budget beslutar regeringen om Ei:s regleringsbrev för nästkommande år. Där får Ei bland annat besked om tilldelat anslag och eventuella villkor kring anslaget och vilka särskilda uppdrag Ei ska arbeta med.

Bestämmelser om statens budget och förvaltningsanslag finns i budgetlagen (2011:203). I Sverige finns genom dessa bestämmelser regler om att Ei ska ha ett särskilt årligt budgetanslag. Genom detta säkerställs att Ei kan få tillräckliga ekonomiska och personella resurser för att utföra sina uppgifter. Punkterna 5.b och 5.c är således uppfyllda och några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 5.d anger att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning ska utnämnas för en bestämd period på mellan fem och sju år, som ska kunna förnyas en gång (tidigare 35.5.b).

Punkt 5 andra stycket (tidigare 35.5 andra stycket) knyter an till punkten 5.d. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns ett lämpligt roterande system för styrelsen eller högsta ledningen. Styrelsens ledamöter eller, om styrelse saknas, medlemmar av högsta ledningen kan under ämbetstiden avsättas endast om de inte längre uppfyller villkoren i denna artikel eller har gjort sig skyldiga till tjänstefel enligt nationell rätt.

I prop. 2010/11:70 s. 64 ff berördes frågan om förordnandet av myndighetens ledning närmare och följande anfördes:

”Energimarknadsinspektionen är en enrådighetsmyndighet och leds av en generaldirektör, som anställs av regeringen. För myndigheter i Sverige gäller i dag att om chefen för en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen är anställd för en bestämd tid får denne enligt 33 § andra stycket lagen (1994:260) om offentlig anställning förflyttas till en annan statlig anställning om personen inte kan vara kvar på sin ursprungliga post. Förflyttningen får ske om det är påkallat av organisatoriska skäl eller om det

annars är nödvändigt för myndighetens bästa. En generaldirektör som i förtid skiljs från sitt uppdrag kan därmed behålla sin inkomst till dess att personens anställningsperiod upphört. Dessa villkor torde därmed säkerställa inspektionens lednings, dvs. generaldirektörens, oberoende från ett ekonomiskt perspektiv. I Sverige anställs myndighetschefer alltid för en bestämd tid. Bakgrunden till detta är dels att regeringen ska kunna upprätthålla en rörlighet i ledningen av statsförvaltningen, dels att det regelverk som finns om särskilda avgångsförmåner för bl.a. generaldirektörer i förordningen (2003:55) om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning förutsätter anställning för bestämd tid. En minsta anställningstid om sex år krävs för att förmånerna ska falla ut. Riktlinjerna för detta regelverk har godkänts av riksdagen i det s.k. verksledningsbeslutet (prop. 1986/87:99, bet. 1986/87:KU29, rskr. 1986/87:226) samt i beslutet om en ny lag om offentlig anställning (prop. 1993/94:65, bet. 1993/94:AU16, rskr. 1993/94:257). Gällande policy för myndighetschefer innebär att de efter normalt två anställningsperioder om sex respektive tre år ska bli chefer för någon annan myndighet, om det är aktuellt med fortsatt anställning. Den sedan länge etablerade praxis som nu har beskrivits innebär att syftet med de krav som ställs upp i artikel 35.5 i elmarknadsdirektivet i fråga om tillsynsmyndighetens ledning är tillgodosedda.”

Ei anser att de regler som beskrivs i propositionsuttalandet är tillräckliga för att säkerställa att punkt 5.d är uppfylld gällande den period under vilken utnämning av tillsynsmyndighetens ledning (generaldirektören) görs. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkterna 5.e, 5.f och 5.g är nya. Punkterna innehåller regler om tillsättning och avsättning av tillsynsmyndighetens ledning samt regler om intressekonflikter och konfidentialitet.

Enligt punkt 5.e ska säkerställas att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning utnämns på grundval av objektiva, transparenta och offentliggjorda kriterier genom ett oberoende och opartiskt förfarande som säkerställer att kandidaterna har nödvändig kompetens och erfarenhet för berörda positioner inom tillsynsmyndigheten.

Regeringens utnämningssmakt uttrycks i grundlagen. I 12 kap. 5 § regeringsformen stadgas att arbetstagare vid förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen anställs av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer. Vid beslut om statliga anställningar ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. I 4 § lagen (1994:260) om offentlig anställning anges att vid anställning ska avseende fästas bara vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Skickligheten ska sättas främst, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

I prop. 2007/08:1 s. 52 f. har regeringen redovisat hur den anser att rekryteringen av myndighetschefer ska genomföras. Förfarandet ska präglas av förutsebarhet, spårbarhet och öppenhet och utnämningarna ska endast fästa avseende vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. I realiteten har detta inneburit att

kravprofiler har tagits fram för lediga anställningar och att flertalet av dessa har annonserats.

Granskningen av regeringens anställningar sker huvudsakligen på två sätt, dels ett formellt, dels ett informellt. Den formella granskningen utförs av riksdagens konstitutionsutskott. Utskottet har bl.a. till uppgift att granska regeringens och statsrådets arbete och att meddela riksdagen resultatet av sin granskning. Den informella granskningen sker genom allmänhetens möjlighet att enligt offentlighetsprincipen ta del av de offentliga allmänna handlingar som hör till anställningsärendet (prop. 2009/10:56 s. 10).

Enligt 39 kap. 5 b § OSL gäller sekretess i ärende om anställning av myndighetschef som lyder omedelbart under regeringen för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskilds kandidats identitet. Sekretessen omfattar således uppgiften om kandidatens namn men även avseende sådan information som medför att en sökandes identitet kan röjas såsom tidigare erfarenhet. Sekretessen gäller i tio år. Sekretessbestämmelsen avser ärenden om anställning som myndighetschef som lyder omedelbart under regeringen. Motivering till ändringen angavs vara att säkerställa att tillräckligt många intresserade anmäler sitt intresse.

I Sverige finns bestämmelser som anger objektiva, transparenta och offentliggjorda kriterier för utnämning av Ei:s generaldirektör. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

I punkt 5.f anges att det ska finnas bestämmelser om intressekonflikter och att konfidentialitetsskyldigheterna ska sträcka sig längre än mandatperioden för ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, mandatperioden för tillsynsmyndighetens högsta ledning.

För generaldirektören för Ei gäller reglerna om jäv i 16–18 §§ förvaltningslagen. I offentlighets- och sekretesslagen finns regler om sekretess och tystnadsplikt. I 7 kap. 1 § OSL anges att gäller förbud enligt denna lag mot att röja en uppgift, får uppgiften inte heller i övrigt utnyttjas utanför den verksamhet för vilken den är sekretessreglerad. Av 8 kap. 1 § OSL framgår att en uppgift för vilken sekretess gäller enligt denna lag inte får röjas för enskilda eller för andra myndigheter, om inte annat anges i denna lag eller i lag eller förordning som denna lag hänvisar till.

I Sverige är det dessutom ansvaret för generaldirektörens konfidentialitet straffrättsligt reglerat. I 20 kap. 3 § brottsbalken anges att om någon röjer en uppgift, som hen är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning, eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller olovligen utnyttjar en sådan hemlighet, dömes, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år. Den som av oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket, dömes till böter. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar.

De nämnda reglerna gäller för generaldirektören även efter mandatperioden. Ei anser att dessa regler säkerställer direktivets krav på bestämmelser om intressekonflikter och att konfidentialitetsskyldigheterna ska sträcka sig längre än mandatperioden. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 5.g anger att ledamöterna av tillsynsmyndighetens styrelse eller, om styrelse saknas, tillsynsmyndighetens högsta ledning endast ska kunna avsättas på grundval av fastställda transparenta kriterier.

I punkt 5 andra stycket anges att styrelsens ledamöter eller, om styrelse saknas, medlemmar av högsta ledningen under ämbetstiden endast kan avsättas om de inte längre uppfyller villkoren i denna artikel eller har gjort sig skyldiga till tjänstefel enligt nationell rätt.

I 32 § lagen om offentlig anställning anges att föreskrifterna om grunden för uppsägning eller avskedande, turordning vid uppsägning och företrädesrätt till återanställning i lagen (1982:80) om anställningsskydd också ska tillämpas på en arbetstagare i verksledande eller därmed jämförlig ställning som är anställd tills vidare, om något annat inte följer av denna lag eller, såvitt rör andra frågor än grunden för uppsägning eller avskedande, av föreskrifter som regeringen meddelar. I andra stycket klargörs att vad som sägs i första stycket om avskedande gäller även för en arbetstagare i verksledande eller därmed jämförlig ställning som är anställd för begränsad tid.

Enligt 7 § lagen om anställningsskydd ska uppsägning från arbetsgivarens sida vara sakligt grundad. En uppsägning är inte sakligt grundad om det är skäligt att kräva att arbetsgivaren bereder arbetstagaren annat arbete hos sig.

Enligt 18 § lagen om anställningsskydd får avskedande ske om arbetstagaren grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren.

I Sverige finns således bestämmelser om under vilka förutsättningar som generaldirektören för Ei kan avsättas. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 6

I punkt 6 stadgas att medlemsstaterna får föreskriva att en tillsynsmyndighets räkenskaper ska kontrolleras i efterhand av en oberoende revisor.

Punkt 6 är ny och anger att medlemsstaterna får införa krav på att Energimarknadsinspektionens räkenskaper ska granskas av en oberoende revisor i efterhand. Riksrevisionen är enligt 13 kap. 7 § RF en myndighet under riksdagen med uppgift att granska den verksamhet som bedrivs av staten (se lag 2002:1023 med instruktion för Riksrevisionen). I lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. föreskrivs bl.a. att Riksrevisionen ska granska årsredovisningen för förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen (3 §).

Riksrevisionen granskar således Ei:s årsredovisning och bedömer om denna är tillförlitlig och korrekt, om räkenskaperna är rättvisande och om Ei följer aktuella regler och beslut. Ei bedömer att denna granskning uppfyller syftet med bestämmelsen i punkt 6 i direktivet, varför några ytterligare åtgärder inte behövs.

Punkt 7

Punkt 7 handlar om kommissionen och dess rapporteringsskyldighet till Europaparlamentet och rådet. Punkten 7 riktar sig således inte till medlemsstaterna och kräver således ingen åtgärd.

3.9.2 Artikel 58 - Tillsynsmyndighetens allmänna mål

När tillsynsmyndigheten utför de uppgifter som anges i detta direktiv ska den, inom ramen för sina skyldigheter och befogenheter enligt artikel 59, i nära samarbete med andra relevanta nationella myndigheter, inklusive konkurrensmyndigheter, liksom myndigheter, inbegripet tillsynsmyndigheter, från angränsande medlemsstater och, i förekommande fall, angränsande tredjeländer, och utan att inkräkta på deras behörighet, vidta alla rimliga åtgärder för att bidra till följande mål:

- a) I nära samarbete med andra medlemsstaters tillsynsmyndigheter, kommissionen och Acer främja en konkurrenskraftig, flexibel, säker och miljömässigt hållbar inre marknad för el i unionen, och ett verkligt öppnande av marknaden för samtliga kunder och leverantörer i unionen, och säkerställa lämpliga förutsättningar för en effektiv och tillförlitlig drift av elnäten, med beaktande av de långsiktiga målen.
- b) Utveckla konkurrenskraftiga och väl fungerande regionala gränsöverskridande marknader inom unionen för att uppnå de mål som avses i led a.
- c) Undanröja restriktioner för elhandeln mellan medlemsstater, inbegripet genom att utveckla den kapacitet för gränsöverskridande överföring som rimligen krävs för att tillgodose efterfrågan och förbättra integreringen av nationella marknader, vilket kan underlätta elflödet inom hela unionen.
- d) Bidra till att det så kostnadseffektivt som möjligt utvecklas säkra, tillförlitliga, effektiva och icke-diskriminerande system som är konsumentinriktade, samt främja systemens tillräcklighet och, i enlighet med allmänna energipolitiska mål, främja energieffektivitet och integrering i både överförings- och distributionsnäten av stor- och småskalig produktion av el från förnybara energikällor och distribuerad produktion samt underlätta driften av dem i förhållande till andra energinät för gas eller värme.
- e) Underlätta för ny produktionskapacitet och nya energilagransanläggningar att få tillträde till elnätet, i synnerhet genom att undanröja potentiella hinder för tillträdet för nya marknadsaktörer och el producerad från förnybara energikällor.
- f) Säkerställa att systemansvariga och systemanvändare får lämpliga incitament, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten, särskilt energieffektiviteten, och främja marknadsintegreringen.
- g) Säkerställa att kunderna drar nytta av att deras nationella marknad fungerar effektivt, främja effektiv konkurrens och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå i nära samarbete med relevanta konsumentskyddsmyndigheter.
- h) Bidra till uppnåendet av en hög standard på samhällsomfattande tjänster och allmännyttiga tjänster på elleveransområdet, bidra till skydd för utsatta kunder, samt bidra till att de processer för utbyte av uppgifter som behövs då kunder byter leverantör är kompatibla.

Bedömning

Artikel 58 motsvarar tidigare artikel 36 i direktiv 2009/72/EG och behandlar tillsynsmyndighetens allmänna mål. I artikeln har vissa tillägg gjorts i förhållande till det tidigare direktivet.

När tillsynsmyndigheten utför de uppgifter som anges i direktivet ska den vidta alla rimliga åtgärder för att bidra till de åtta mål som räknas upp i artikeln. Arbetet ska i förekommande fall ske i samarbete med andra nationella myndigheter och tillsynsmyndigheter från angränsande medlemsstater eller tredjeländer utan att inkräkta på deras behörighet.

Målen som anges i artikel handlar i stora drag om att främja marknaden (a), utveckla regionala gränsöverskridande marknader (b), undanröja hinder för elhandel mellan medlemsstaterna (c), bidra till välfungerande och konsumentinriktade system (d), undanröja hinder för tillträde till elnätet (e), säkerställa lämpliga incitament för att öka systemeffektiviteten (f), säkerställa nyttan för kunderna (g) samt bidra till hög standard på allmännyttiga tjänster (h).

De allmänna målen som anges i artikel 58 ska beaktas när Ei utför sina uppgifter. En del av målen omfattar frågor som i Sverige hanteras av andra myndigheter såsom Energimyndigheten, Elsäkerhetsverket, Konkurrensverket, Konsumentverket och Svenska kraftnät.

I 2 § instruktionen för Energimarknadsinspektionen hänvisas till direktivet och anges att Ei ska fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt elmarknadsdirektivet. De allmänna målen ska därmed beaktas av Ei när myndigheten agerar inom ramen för skyldigheterna i direktivet.

Enligt 11 § förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen ska Ei särskilt samverka med Konsumentverket och Konkurrensverket i frågor som rör kundfrågor och marknadsövervakning av de konkurrensutsatta energimarknaderna, Elsäkerhetsverket i frågor som rör leveranssäkerhet och överföringskvalitet i elnätet, och Affärsverket svenska kraftnät i frågor som rör utvecklingen av den gemensamma marknaden för el inom Norden och EU. Ei samarbetar därför även när så är föreskrivet eller lämpligt med de andra myndigheter som berörs av målen.

Några andra särskilda genomförandeåtgärder med anledning av målen är därför inte nödvändiga enligt Ei:s bedömning.

3.9.3 Artikel 59 - Tillsynsmyndighetens uppgifter och befogenheter

1. Tillsynsmyndigheten ska ha följande uppgifter:

a) Fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem, eller båda.

b) Säkerställa att systemansvariga för överförings- och distributionssystem och, i förekommande fall, ägare av sådana system, liksom alla elföretag och andra marknadsaktörer, fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943, de nätföreskrifter som antagits i enlighet med artiklarna 59, 60 och 61 i

förordning (EU) 2019/943 och övrig relevant unionsrätt, inbegripet avseende gränsöverskridande aspekter, samt enligt Acers beslut.

c) I nära samarbete med övriga tillsynsmyndigheter säkerställa att Entso för el och EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943, de nätföreskrifter som antagits i enlighet med artiklarna 59, 60 och 61 i förordning (EU) 2019/943 och övrig relevant unionsrätt, inbegripet avseende gränsöverskridande aspekter, liksom Acers beslut, samt gemensamt fastställa fall där Entso för el och EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem inte har uppfyllt sina respektive skyldigheter; om tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå en överenskommelse inom en period av fyra månader efter inledandet av samrådet i syfte att gemensamt fastställa att skyldigheterna inte har uppfyllts ska ärendet hänskjutas till Acer för beslut, i enlighet med artikel 6.10 i förordning (EU) 2019/942.

d) Godkänna produkter och upphandlingsförfaranden för icke frekvensrelaterade stödtjänster.

e) Tillämpa nätföreskrifter och riktlinjer som antagits i enlighet med artiklarna 59, 60 och 61 i förordning (EU) 2019/943 genom nationella åtgärder eller, när så krävs, samordnade regionala eller unionsomfattande åtgärder.

f) Samarbeta om gränsöverskridande frågor med tillsynsmyndigheten eller tillsynsmyndigheterna i de berörda medlemsstaterna och med Acer, särskilt genom att delta i det arbete som bedrivs inom Acers tillsynsnämnd i enlighet med artikel 21 i förordning (EU) 2019/942.

g) Följa och genomföra de rättsligt bindande och relevanta beslut som fattats av kommissionen och Acer.

h) Säkerställa att systemansvariga för överföringssystem gör sammanlänkningskapacitet tillgänglig i största möjliga utsträckning i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) 2019/943.

i) Årligen rapportera till de berörda myndigheterna i medlemsstaterna, kommissionen och Acer om sin verksamhet, inbegripet om hur dess uppgifter har utförts. Rapporten ska omfatta de åtgärder som vidtagits och de resultat som uppnåtts med avseende på samtliga de uppgifter som räknas upp i denna artikel.

j) Säkerställa att det inte förekommer någon korssubventionering mellan verksamhetsgrenarna överföring, distribution och leverans eller annan verksamhet som avser el eller verksamhet som inte avser el.

k) Övervaka de investeringsplaner som de systemansvariga för överföringssystemen utarbetar och i sin årsrapport tillhandahålla en bedömning av i vilken mån dessa investeringsplaner är förenliga med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen, varvid bedömningen får innefatta rekommendationer om ändring av dessa investeringsplaner.

l) Övervaka och utvärdera resultatet hos systemansvariga för överförings- och distributionssystemen i förhållande till utvecklingen av ett smart nät som främjar

energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor utifrån en begränsad uppsättning indikatorer, och offentliggöra en nationell rapport vartannat år, med rekommendationer.

m) Fastställa eller godkänna normer och krav på tjänsternas och leveransernas kvalitet eller bidra till detta tillsammans med andra behöriga myndigheter samt övervaka efterlevnaden av reglerna för nätens säkerhet och tillförlitlighet och se över den tidigare efterlevnaden av reglerna.

n) Övervaka graden av transparens, också i grossistpriser, och säkerställa att elföretag fullgör sina skyldigheter vad gäller transparens.

o) Övervaka graden av och effektiviteten i marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och slutkundsnivå, även när det gäller elbörser, priser för hushållskunder, inklusive system för förskottsbetalning, effekten av avtal med dynamiska elpriser och användningen av smarta mätersystem, andel kunder som byter leverantör, andel kunder som kopplas bort från elnätet, avgifterna för underhållstjänster, och utförandet av underhållstjänster, förhållandet mellan hushålls- och grossistpriser, utvecklingen av nättariffer och nätavgifter och hushållskunders klagomål, samt övervaka eventuell snedvridning eller inskränkning av konkurrensen, inbegripet genom att tillhandahålla relevant information, och göra de berörda konkurrensmyndigheterna uppmärksamma på relevanta fall.

p) Övervaka förekomsten av begränsande avtalsvillkor, däribland exklusivitetsklausuler, som kan hindra kunder från att teckna avtal med mer än en leverantör samtidigt eller begränsa deras möjligheter att göra detta, och i lämpliga fall underrätta de nationella konkurrensmyndigheterna om sådana avtalsvillkor.

q) Övervaka den tid som systemansvariga för överförings- och distributionssystem behöver för att genomföra anslutningar och reparationer.

r) Tillsammans med andra relevanta myndigheter bidra till att säkerställa att konsumentskyddsåtgärderna är effektiva och genomförs.

s) Minst en gång per år offentliggöra rekommendationer om leveransavgifternas överensstämmelse med artikel 5, och vid behov översända dessa rekommendationer till konkurrensmyndigheterna.

t) Säkerställa icke-diskriminerande tillgång till kundernas förbrukningsuppgifter, tillhandahållandet, för alternativ användning, av ett lättbegripligt harmoniserat format på nationell nivå för förbrukningsuppgifter och omedelbar tillgång för alla kunder till sådana uppgifter i enlighet med artiklarna 23 och 24.

u) Övervaka genomförandet av regler om uppgifter och skyldigheter för systemansvariga för överförings- och distributionssystem, leverantörer, kunder och andra marknadsaktörer enligt förordning (EU) 2019/943.

v) Övervaka investeringar i produktions- och lagringskapacitet med avseende på försörjningstrygghet.

w) Övervaka tekniskt samarbete mellan unionens och tredjeländers systemansvariga för överföringssystem.

x) Bidra till inbördes överensstämmelse av processer för utbyte av uppgifter för de viktigaste marknadsprocesserna på regional nivå.

y) Övervaka tillgängligheten för jämförelseverktyg som uppfyller kraven i artikel 14.

z) Övervaka undanröjandet av otillbörliga hinder och begränsningar för utvecklingen av förbrukningen av egenproducerad el och medborgarenergigemenskaper.

2. Om så är föreskrivet i en medlemsstat får de övervakningsuppgifter som avses i punkt 1 utföras av andra myndigheter än tillsynsmyndigheten. I sådana fall ska den information som är resultatet av övervakningen göras tillgänglig för tillsynsmyndigheten så snart som möjligt.

Utan att inkräkta på den specifika befogenhet som den har och i överensstämmelse med principerna om bättre lagstiftning ska tillsynsmyndigheten, samtidigt som dess oberoende bibehålls, vid behov rådgöra med systemansvariga för överföringssystem och, när så är lämpligt, nära samarbeta med andra relevanta nationella myndigheter när de utför de uppgifter som anges i punkt 1.

Eventuella godkännanden som ges av en tillsynsmyndighet eller av Acer i enlighet med detta direktiv ska inte påverka vederbörligen motiverad framtida användning av dess befogenheter enligt denna artikel eller sanktioner som påförs av andra berörda myndigheter eller av kommissionen.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna får de befogenheter som de behöver för att kunna utföra uppgifterna i denna artikel på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheten åtminstone ha befogenheter att

a) fatta bindande beslut om elföretag,

b) undersöka hur elmarknaderna fungerar och att besluta om och införa eventuella nödvändiga och proportionella åtgärder för att främja effektiv konkurrens och säkerställa att marknaden fungerar korrekt; vid behov ska tillsynsmyndigheten också ha befogenhet att samarbeta med den nationella konkurrensmyndigheten och tillsynsmyndigheterna för finansmarknaden eller kommissionen när undersökningen gäller konkurrenslagstiftningen,

c) begära den information från elföretagen som är relevant för utförandet av dess uppgifter, bland annat skäl till vägran att ge tredje part tillträde och uppgifter om åtgärder som krävs för att stärka nätet,

d) besluta om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för elföretag som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller enligt relevanta och rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheterna eller Acer, eller att föreslå att en behörig domstol ska

besluta om sådana sanktioner, inbegripet befogenhet att besluta om eller föreslå att det beslutas om viten på upp till 10 % av den systemansvariges årliga omsättning eller upp till 10 % av det vertikalt integrerade företags årliga omsättning för den systemansvarige för överföringssystemet eller det vertikalt integrerade företaget, alltefter omständigheterna, för att de inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt detta direktiv, och

e) lämpliga undersökningsrättigheter och relevanta befogenheter vad gäller instruktioner för tvistlösning enligt artikel 60.2 och 60.3.

4. Tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där Entso för el eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem har sitt säte ska ha befogenhet att införa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för dessa enheter när de inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller enligt relevanta rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheten eller Acer, eller att föreslå att en behörig domstol ska påföra sådana sanktioner.

5. Förutom de uppgifter som tillsynsmyndigheten tilldelas enligt punkterna 1 och 3 i denna artikel ska den, när en oberoende systemansvarig har utnämnts enligt artikel 44,

a) övervaka att överföringssystemets ägare och den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter enligt den här artikeln samt utfärda sanktioner om skyldigheterna inte fullgörs i enlighet med punkt 3 d,

b) övervaka förbindelser och kommunikation mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare för att säkerställa att den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter, och särskilt godkänna avtal samt agera som tvistlösande myndighet mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare vid klagomål som lämnats av någondera parten i enlighet med artikel 60.2,

c) utan att det påverkar förfarandet enligt artikel 44.2 c, för den första tioåriga nätutvecklingsplanen, godkänna den investeringsplanering och den fleråriga nätutvecklingsplan som läggs fram minst vartannat år av den oberoende systemansvarige,

d) säkerställa att tariffer för tillträde till nätet som den oberoende systemansvarige uppstår inkluderar sådan ersättning till nätägaren eller nätägarna som utgör en adekvat ersättning för nättillgångarna samt för eventuella nyinvesteringar i dessa, förutsatt att de har gjorts på ett ekonomiskt och effektivt sätt,

e) ha befogenhet att utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör överföringssystemets ägare och den oberoende systemansvarige, och

f) övervaka användningen av kapacitetsavgifter som den oberoende systemansvarige uppstår i enlighet med artikel 19.2 i förordning (EU) 2019/943.

6. Utöver de uppgifter och befogenheter som tilldelats tillsynsmyndigheten enligt punkterna 1 och 3 i denna artikel, när en systemansvarig för överföringssystemet

har utnämnts i enlighet med avsnitt 3 i kapitel VI, ska tillsynsmyndigheten tilldelas åtminstone följande uppgifter och befogenheter:

- a) Ålägga sanktioner i enlighet med punkt 3 d för diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget.
 - b) Övervaka kommunikationen mellan den systemansvarige för överföringssystemet och det vertikalt integrerade företaget i syfte att säkerställa att den systemansvarige uppfyller sina skyldigheter.
 - c) Agera som tvistlösningsmyndighet mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet vad avser klagomål som framförts enligt artikel 60.2.
 - d) Övervaka kommersiella och ekonomiska förbindelser, inklusive lån mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet.
 - e) Godkänna alla kommersiella och ekonomiska avtal mellan det vertikalt integrerade företaget och den systemansvarige för överföringssystemet, förutsatt att de följer marknadsvillkoren.
 - f) Begära en motivering av det vertikalt integrerade företaget när det har anmälts av den regelefterlevnadsansvariga i enlighet med artikel 50.4; denna motivering ska särskilt innehålla uppgifter som visar att inget diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget har förekommit.
 - g) Utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i det vertikalt integrerade företagens och den systemansvariges lokaler.
 - h) Överlåta den systemansvariges samtliga eller specifika uppgifter på en oberoende systemansvarig som har utnämnts i enlighet med artikel 44 om den systemansvarige upprepade gånger underlåter att uppfylla sina skyldigheter enligt detta direktiv, särskilt vid upprepat diskriminerande beteende till förmån för det vertikalt integrerade företaget.
7. Utom i fall där Acer är behörig att fastställa och godkänna villkor eller metoder för genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer enligt kapitel VII i förordning (EU) 2019/943 i enlighet med artikel 5.2 i förordning (EU) 2019/942 till följd av att dessa bör samordnas, ska tillsynsmyndigheterna ansvara för att i tillräckligt lång tid innan dessa träder i kraft fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för
- a) anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributionstariffer eller deras beräkningsmetoder, varvid dessa tariffer eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätens funktion,
 - b) tillhandahållande av stödtjänster, som ska utföras så ekonomiskt som möjligt och att ge lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag, varvid stödtjänsterna ska tillhandahållas rättvist och utan diskriminering och baserat på objektiva kriterier, samt

c) tillträde till gränsöverskridande infrastruktur, inbegripet förfaranden för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.

8. De metoder och villkor som avses i punkt 7 ska offentliggöras.

9. För att öka transparensen på marknaden och förse alla berörda parter med alla nödvändiga uppgifter och beslut eller förslag till beslut om de överförings- och distributionstariffer som avses i artikel 60.3 ska tillsynsmyndigheterna offentliggöra med den detaljerade metod och de underliggande kostnader som användes vid beräkningen av nättarifferna i fråga, samtidigt som den konfidentiella karaktären hos kommersiellt känsliga uppgifter ska bevaras.

10. Tillsynsmyndigheterna ska övervaka hur överbelastningssituationer hanteras inom nationella elnät och sammanlänknings- och hur reglerna för hantering av överbelastning genomförs. För detta ändamål ska systemansvariga för överföringssystem eller marknadsaktörerna översända sina regler för hantering av överbelastning, inbegripet kapacitetstilldelning, till tillsynsmyndigheterna. Tillsynsmyndigheterna får begära ändringar av dessa regler.

Bedömning

Artikel 59 motsvarar olika delar av artikel 37 i direktiv 2009/72/EG. Till artikeln har förts några nya punkter. Artikeln handlar om de olika uppgifter som åligger Ei som tillsynsmyndighet enligt direktivet samt de befogenheter som Ei ska ha för att kunna utföra dessa uppgifter.

Punkt 1

Artikel 59.1 motsvarar artikel 37.1. I bestämmelsen räknas 26 uppgifter som tillsynsmyndigheten ska utföra upp. Som noterades vid genomförandet av direktiv 2009/72/EG är dessa uppgifter sådana som redan idag ligger på Ei, antingen i egenskap av nätmyndighet eller genom särskilda uppgifter enligt förordningen om instruktion för Ei (prop. 2010/11:70 s. 66).

Punkten 1.a motsvarar i huvudsak artikel 37.1.a och anger att tillsynsmyndigheten ska godkänna överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem. I den nya bestämmelsen har ett tillägg gjorts som innebär att tillsynsmyndigheten kan fastställa *både* tarifferna och metoderna för att beräkna dem.

Ei bedömer att denna punkt uppfylls genom den svenska förhandsregleringen där metoderna för beräkning av nätföretagens intäkter regleras och en intäktsram fastställs. Bestämmelser om detta finns bl.a. i 5 kap. ellagen, förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet samt Ei:s föreskrifter EIFS 2019:1, 2019:2 och 2019:4. Några genomförandeåtgärder behövs således inte.

Punkten 1.b motsvarar i huvudsak tidigare artikel 37.1.b, men några tillägg har gjorts. Bestämmelsen handlar om att Ei ska säkerställa att systemansvariga, alla elföretag och andra marknadsaktörer fullgör sina skyldigheter enligt direktivet, förordning (EU) 2019/943, nätföreskrifter enligt förordning (EU) 2019/943, övrig relevant unionsrätt samt enligt Acers beslut.

Det som är nytt är att det tillkommit marknadsaktörer som Ei ska övervaka samt att Ei ska säkerställa att Acers beslut följs. Acer fattar sina beslut enligt EU-rätten. Acer kan inte på egen hand se till att dess beslut genomförs, utan det är de nationella tillsynsmyndigheternas uppgift att se till att aktörerna följer sådana beslut. Ei bedömer att detta omfattas av den hantering som sker idag av Ei som tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 1 § ellagen. Några särskilda genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkten 1.c är ny. Bestämmelsen gäller att Ei i samarbete med tillsynsmyndigheter i andra medlemsstater ska säkerställa att Entso-E och EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem fullgör sina skyldigheter. Tillsynsmyndigheterna ska gemensamt fastställa när skyldigheter inte uppfyllts och kommer de inte överens ska ärendet överlämnas till Acer.

Enligt 12 kap. 1 § ellagen utövar den eller de myndigheter som regeringen bestämmer tillsyn över att ellagen och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§. Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Enligt 2 § 2 punkten i förordningen med instruktion för Ei är Ei nationell tillsynsmyndighet och ska, om annat inte är särskilt föreskrivet i lag eller i en annan förordning, fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen.

I 4 § instruktionen anges att Ei ska samarbeta med europeiska energitillsynsmyndigheter och med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter för att åstadkomma en effektiv övervakning av grossistmarknaderna för el och naturgas inom Norden och EU.

Ei anser att dessa bestämmelser omfattar uppgiften att säkerställa att Entso-E och EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem fullgör sina skyldigheter samt att gemensamt med andra tillsynsmyndigheter fastställa när skyldigheter inte uppfyllts och i förekommande fall överlämna ärenden till Acer. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkten 1.d är ny och anger att Ei ska godkänna produkter och upphandlingsförfaranden för icke frekvensrelaterade stödtjänster. Skyldigheten motsvarar artikel 31 och 40 i direktivet.

En icke frekvensrelaterad stödtjänst omfattar alla stödtjänster som används av en systemansvarig som inte är tjänster för frekvenshållning. Frekvens måste regleras omedelbart eller åtminstone mycket snabbt och det kan göras genom att öka eller

minska produktionen eller förbrukningen. Exempel på icke frekvensrelaterad stödtjänst är spänningshållning och reaktiv effekt. Det kan också vara avtal med t.ex. producenter eller aggregatorer, energilager eller avtal om bortkoppling av last eller upphandla stöd om elnätet behöver startas upp vid ett omfattande elavbrott (blackout).

Ei har under artikel 31 och artikel 40 konstaterat att det saknas bestämmelser i ellagen om anskaffande av produkter och tjänster för icke frekvensrelaterade stödtjänster. Ei:s överväganden och förslag om detta behandlas i avsnitt 5.19.

Punkten 1.e saknar motsvarighet i det tidigare direktivet. I punkten anges att Ei ska tillämpa nätföreskrifter och riktlinjer som antagits enligt artiklarna 59, 60 och 61 i förordning (EU) 2019/943.

I 12 kap. 1 § ellagen anges att Ei är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

I 3 § i Ei:s instruktion anges att Ei ska fullgöra uppgifter som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003. Enligt 3 a § i Ei:s instruktion är Ei behörig myndighet enligt nätföreskrifterna förordning (EU) 2016/631, förordning (EU) 2016/1388 och förordning (EU) 2016/1447.

Det anges således i svensk lagstiftning att Ei ska tillämpa och följa nätföreskrifter och riktlinjer. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkten 1.f motsvarar tidigare artikel 37.1.c. Enligt punkten ska Ei samarbeta om gränsöverskridande frågor med tillsynsmyndigheter i andra berörda medlemsstater och med Acer. Tillägg har gjorts i bestämmelsen som innebär att Ei särskilt ska delta i det arbete som bedrivs inom Acers tillsynsnämnd enligt artikel 21 i förordning (EU) 2019/942.

I förordningen med instruktion för Ei finns en hänvisning till att Ei ska samarbeta med europeiska energitillsynsmyndigheter och Acer för tillsyn av elmarknaden inom EU, 4 § 2 punkten. Ei bedömer att punkten uppfylls genom det som anges i 2, 3 och 4 §§ i förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkten 1.g motsvarar tidigare artikel 37.1.d och anger att Ei ska följa och genomföra de rättsligt bindande och relevanta beslut som fattas av Acer och kommissionen. Inget nytt har införts genom denna punkt och Ei anser att den är uppfylld genom 12 kap. 1 § tredje stycket och 3 § ellagen samt 2 § 2 förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkten 1.h saknar motsvarighet i tidigare direktiv. I punkten anges att Ei ska säkerställa att systemansvariga för överföringssystem gör

sammanlänkningskapacitet tillgänglig i största möjliga utsträckning i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) 2019/943.

I 12 kap. 1 § ellagen anges att Ei är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

I 3 § i Ei:s instruktion anges att Ei ska fullgöra uppgifter som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Av dessa bestämmelser framgår att det ingår i Ei:s tillsynsuppdrag att säkerställa att systemansvariga för överföringssystem gör sammanlänkningskapacitet tillgänglig i största möjliga utsträckning i enlighet med elförordningen. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkten 1.i motsvarar tidigare artikel 37.1.e. Enligt denna punkt ska Ei lämna in en årlig rapport om sin verksamhet och om hur dess skyldigheter har fullgjorts till de berörda myndigheterna i medlemsstaterna, Acer och kommissionen. Rapporten ska omfatta de åtgärder som vidtagits och de resultat som uppnåtts med avseende på samtliga de uppgifter som räknas upp i artikeln.

Enligt Ei:s instruktion ska myndigheten fullgöra uppgifter som följer av Europaparlamentet och rådets el- och naturgasmarknadsdirektiv (2009/72/EG) och (2009/73/EG). I detta ingår att årligen utarbeta en rapport i enlighet med de rapporteringskrav som följer av direktiven. Rapporteringen omfattar regleringsfrågor, konkurrensfrågor och frågor om försörjningstrygghet.

Artikeln innehåller inte något nytt jämfört med tidigare direktiv och uppfylls genom den årliga rapport som Ei tar fram. Den senaste rapporten är *Sveriges el- och naturgasmarknad 2018 (EiR 2019:02)*. Bestämmelsen kräver inte några genomförandeåtgärder.

Punkten 1.j motsvarar i huvudsak tidigare artikel 37.1.f. I punkten anges att Ei ska säkerställa att det inte förekommer någon korssubventionering mellan verksamhetsgrenarna överföring, distribution och leverans. I det nya direktivet har det även lagts till att det inte heller ska förekomma korssubventionering avseende annan verksamhet som avser el eller verksamhet som inte avser el.

I 3 kap. ellagen finns bestämmelser om avgränsning av nätverksamhet i 1 a–1 k §§, redovisning och revision av nätverksamhet i 2–5 §§. Bestämmelserna syftar till att säkerställa att korssubventionering mellan olika verksamhetsgrenar inte sker.

I artikel 31.10 elmarknadsdirektivet finns regler om vilken verksamhet som nätföretag får bedriva. Ei:s överväganden i denna fråga finns i avsnitt 5.21.

Ei ansvarar för tillsynen över att ellagens regler om åtskillnad följs, 12 kap. 1 § andra stycket och 3 § ellagen. Ei publicerade i rapporten *Tillsyn avseende åtskillnadsregler (EiR 2018:13)* resultatet av myndighetens senaste särskilda

granskning av ellagens regler som ska förhindra korssubventionering. Några regler utöver de befintliga bedöms inte nödvändiga för att uppfylla direktivets krav. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkten 1.k motsvarar tidigare artikel 37.1.g och innebär att Ei ska övervaka den investeringsplan som Svenska kraftnät utarbetar. Ei ska i sin årsrapport redogöra för en bedömning av investeringsplanens förenlighet med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen och Ei kan lämna rekommendationer om ändring i planen.

Till skillnad från det tidigare direktivet kan Ei enligt det nya direktivet mer aktivt lämna synpunkter på investeringsplanen och även bedöma hur denna överensstämmer med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen.

Det saknas bestämmelser i Sverige om att Svenska kraftnät ska ta fram en investeringsplan och lämna denna till Ei för bedömning. För att uppfylla direktivets krav bör det införas bestämmelser om detta, se avsnitt 5.32.

Att Ei ska redogöra för sin bedömning uppfylls genom den årliga rapport som Ei tar fram (se senaste rapporten *Sveriges el- och naturgasmarknad 2018 (EiR 2019:02)*). Bestämmelsen kräver inte några genomförandeåtgärder i denna del.

Punkten 1.l saknar motsvarighet i det tidigare direktivet. Ei ska övervaka och utvärdera resultatet hos systemansvariga för överförings- och distributionssystemen i förhållande till utvecklingen av ett smart nät som främjar energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor utifrån en begränsad uppsättning indikatorer, och offentliggöra en nationell rapport vartannat år, med rekommendationer.

Punkt 1.l innebär att Ei får nya uppgifter och vartannat år ska ta fram en särskild rapport som ska inkludera rekommendationer.

Enligt 2 § 2 punkten i förordningen med instruktion för Ei är Ei nationell tillsynsmyndighet och ska, om annat inte är särskilt föreskrivet i lag eller i en annan förordning, fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen.

För att Ei ska kunna utföra de nya arbetsuppgifterna behövs kompletterande bestämmelser som möjliggör för Ei att få del av uppgifterna för övervakningen, se avsnitt 5.33.

Punkten 1.m motsvarar tidigare artikel 37.1.h och handlar om nätens säkerhet och tillförlitlighet. Ei ska fastställa eller godkänna normer och krav på tjänsternas och leveransernas kvalitet eller bidra till detta tillsammans med andra behöriga myndigheter samt övervaka efterlevnaden av reglerna för nätens säkerhet och tillförlitlighet och se över den tidigare efterlevnaden av reglerna.

I ellagen finns bestämmelser om risk- och sårbarhetsanalyser samt åtgärdsplaner för leveranssäkerheten i det egna nätet och även krav på leveranssäkerheten, 3 kap. 9, 9 a och 9 c §§. Enligt 13 § elförordningen ska risk- och sårbarhetsanalyserna

lämnas in till nätmyndigheten. Enligt 15 § elförordningen får Ei meddela föreskrifter om de krav som ska vara uppfyllda för att överföring av el ska vara av god kvalitet enligt 3 kap. 9 § ellagen (se EIFS 2013:1). Enligt punkterna 3 och 5 i samma paragraf får nätmyndigheten meddela föreskrifter om innehållet i risk- och sårbarhetsanalyser samt åtgärdsplaner enligt 3 kap. 9 c § (se EIFS 2013:3) samt om skyldigheten att rapportera elavbrott till nätmyndigheten (se EIFS 2015:4).

Punkten innefattar också en del frågor som ryms inom Svenska kraftnäts uppdrag som tillsynsmyndighet för frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. Svenska kraftnät bör således rapportera resultatet av sin tillsyn till Ei (prop. 2010/11:70 s. 66). Svenska kraftnäts ansvar regleras i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät.

Ei bedömer att det inte behövs några genomförandeåtgärder avseende denna punkt.

Punkt 1.n motsvarar tidigare artikel 37.1.i och handlar om transparens. Punkten har inte ändrats i sak. Ei ska övervaka transparens och säkerställa att elföretag fullgör sina skyldigheter om detta.

Elhandlare rapporterar in sina priser till Ei som offentliggör dessa på Elpriskollen, vilket omfattas av Ei:s föreskrift EIFS 2013:7 och Ei:s tillsyn. Ei har även utfärdat föreskrifter om offentliggörande av avgifter och övriga villkor för överföring av el, EIFS 2013:8. Grossistpriser m.m. offentliggörs på Nord Pools hemsida (se SOU 2010:30 s. 183 f).

Ei bedömer att uppgifterna enligt punkten innefattas genom bestämmelserna i 12 kap. 1 § andra stycket ellagen samt 2 § 2 och 5 § 1 förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen. Några genomförandeåtgärder behövs därför inte.

Punkt 1.o motsvarar tidigare artikel 37.1.j och har inte ändrats i sak.

I punkten anges att Ei ska övervaka graden av och effektiviteten i marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och slutkundsnivå, även när det gäller elbörser, priser för hushållskunder, inklusive system för förskottsbetalning, effekten av avtal med dynamiska elpriser och användningen av smarta mätersystem, andel kunder som byter leverantör, andel kunder som kopplas bort från elnätet, avgifterna för underhållstjänster, och utförandet av underhållstjänster, förhållandet mellan hushålls- och grossistpriser, utvecklingen av nättariffer och nätavgifter och hushållskunders klagomål, samt övervaka eventuell snedvridning eller inskränkning av konkurrensen, inbegripet genom att tillhandahålla relevant information, och göra de berörda konkurrensmyndigheterna uppmärksamma på relevanta fall.

De frågor som punkten handlar om hanteras i Sverige av olika myndigheter. Konsumentverket spelar en viktig roll genom sitt uppdrag som förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor. Punkten rör även konkurrensförhållandena på elmarknaden och Konkurrensverket har det övergripande ansvaret för att övervaka konkurrensförhållandena oavsett marknad. Myndigheterna ska på lämpligt sätt informera varandra och samarbeta (prop. 2010/11:70 s. 67). Övriga frågor enligt punkten faller inom Ei:s ansvarsområde.

Ei anser att direktivets krav är uppfyllt genom de olika myndigheternas uppdrag som framgår av respektive instruktion för myndigheterna (Ei:s instruktion, förordningen (2009:607) med instruktion för Konsumentverket respektive förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket). Några genomförandeåtgärder behövs därför inte.

Punkt 1.p motsvarar tidigare artikel 37.1.k och har inte ändrats i sak.

Bestämmelsen rör konkurrensförhållanden på elmarknaden och faller under bestämmelserna i konkurrenslagen och Konkurrensverkets uppgifter. Myndigheterna ska på lämpligt sätt informera varandra och samarbeta (prop. 2010/11:70 s. 67).

Ei ska enligt sin instruktion följa och analysera utvecklingen på elmarknaden och verka för en effektiv konkurrens på elmarknaden (1 § 3 a och 5 punkterna).

Ei anser att direktivets krav är uppfyllt genom de olika myndigheternas uppdrag som framgår av respektive instruktion för myndigheterna. Några genomförandeåtgärder behövs därför inte.

Punkt 1.q motsvarar tidigare artikel 37.1.m och har inte ändrats i sak. Ei ska övervaka den tid som behövs för att genomföra anslutningar och reparationer.

I SOU 2010:30 anfördes följande i anslutning till punkten.

Punkten 1 m rör övervakningen av den tid som behövs för att genomföra sammanlänknings- och reparationer. Nya sammanlänknings- och reparationer av befintliga sådana har en väsentlig påverkan på tillgången av el och därmed också på elprisets nivå i de områden som påverkas av sammanlänknings- och reparationerna. Det är av vikt att tidplaner för nybyggnation och reparation kan hållas, då förseningar i tidplaner inte bara fördröjer själva anläggnings- eller reparationsprojektet för anläggningsägaren utan också medför att hela den marknad som berörs av den nya sammanlänknings- eller reparationen inte i planerad tid kan dra nytta av de lägre priser på marknaden som en färdigställd sammanlänkning eller en genomförd reparation förväntas ge. Uppdraget torde omfattas av de hänvisningar i inspektionens instruktion som anger att inspektionen inom sitt område ska utföra uppgifterna som följer av elmarknadsdirektivet samt den som anger att inspektionen ska följa marknadens utveckling.

I 3 kap. 7 a § ellagen anges att en nätkoncessionshavare som är skyldig att ansluta en anläggning enligt 6 eller 7 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid. Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

Enligt 3 kap. 7 b § ellagen ska ett företag som bedriver nätverksamhet ha standardiserade rutiner för anslutning av elproduktionsanläggningar. Sådana rutiner ska, så långt det är möjligt och ändamålsenligt, säkerställa en snabb och enkel anslutning.

Ei har också utfärdat föreskrifter om utformning av tidsplaner avseende anslutning av elproduktionsanläggningar (EIFS 2015:3).

Att dessa bestämmelser omfattas av Ei:s tillsynsansvar framgår av 12 kap. 1 § ellagen. I Sverige finns således redan bestämmelser som uppfyller direktivets krav när det gäller övervakning av tiden det tar att genomföra anslutningar. Däremot saknas bestämmelser i ellagen om övervakning av tiden för reparationer av anslutningar. En sådan bestämmelse bör därför införas i ellagen, se avsnitt 5.34.

Punkt 1.r motsvarar tidigare artikel 37.1.n och har inte ändrats i sak. Ei ska tillsammans med andra myndigheter bidra till att säkerställa att konsumentskyddsåtgärderna är effektiva och genomförs.

Enligt Ei:s instruktion ska Ei stärka elkunders ställning på marknaden, 1 § 3 c punkten. Även Konsumentverket har till uppgift att stärka konsumenters ställning.

Ei anser att direktivets krav är uppfyllt genom de olika myndigheternas uppdrag som framgår av respektive instruktion för myndigheterna. Några genomförandeåtgärder behövs därför inte.

Punkt 1.s motsvarar tidigare artikel 37.1.o och har inte ändrats i sak. Ei ska minst en gång per år offentliggöra rekommendationer om leveransavgifternas överensstämmelse med artikel 5 (om marknadsbaserade leveranspriser), och vid behov översända dessa rekommendationer till konkurrensmyndigheterna.

Det faller inom Ei:s område att följa prisutvecklingen samt att vid behov påtala eventuella tveksamheter till Konkurrensverket som sedan har att bedöma dessa i förhållande till konkurrenslagens bestämmelser (SOU 2010:30 s. 188).

Punkten innehåller inte något nytt jämfört med tidigare direktiv och kräver inte några genomförandeåtgärder.

Punkt 1.t motsvarar tidigare artikel 37.1.p och har inte ändrats i sak. Ei ska säkerställa tillgången till kundernas förbrukningsuppgifter. Med tillgång till förbrukningsuppgifter avses både kundens tillgång till sina förbrukningsuppgifter samt elleverantörernas tillgång till uppgifterna.

Enligt 3 kap. 10 § ellagen är den som har nätkoncession skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden. Av 3 kap. 10 a § ellagen framgår vidare att nätkoncessionshavaren ska rapportera resultaten av de mätningar och beräkningar som görs. Resultaten ska rapporteras till den systemansvariga myndigheten och kontoföringsmyndigheten och till berörda nätkoncessionshavare, elanvändare, elproducenter, balansansvariga och elleverantörer. Mätningen och rapporteringen är som huvudregel kostnadsfri för elanvändaren, 3. kap. 11 § ellagen.

Regler om mätning, beräkning och rapportering av överförd el finns i förordning (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el. Ei har också meddelat föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (EIFS 2016:2). Bestämmelserna anger bl.a. hur förbrukningsuppgifter ska mätas samt hur och till vilka resultatet av detta ska rapporteras.

Ei anser att direktivets krav är uppfyllt genom de befintliga bestämmelserna. Några genomförandeåtgärder behövs därför inte i detta avseende.

Punkt 1.u motsvarar tidigare artikel 37.1.q och har inte ändrats i sak. Punkten handlar om övervakning och genomförande av regler om uppgifter och skyldigheter för elnätsföretag, elhandlare och kunder samt andra marknadsaktörer enligt förordning (EU) 2019/943.

Enligt 12 kap. 1 § ellagen är Ei tillsynsmyndighet enligt elhandelsförordningen. Någon genomförandeåtgärd behövs således inte.

Punkt 1.v motsvarar tidigare artikel 37.1.r och har inte ändrats i sak. Punkten gäller att övervaka investeringar i produktions- och lagringskapaciteten med avseende på försörjningstrygghet.

I Sverige ligger denna uppgift på flera myndigheter såsom Ei, Svenska kraftnät och Energimyndigheten.

I 5 § 1 punkten i Ei:s instruktion anges att Ei ska följa och analysera utvecklingen på el-, naturgas- och fjärrvärmemarknaderna och föreslå ändringar i regelverk och andra åtgärder som främjar marknadernas funktion.

I Svenska kraftnäts instruktion anges i 3 § 9 punkten att Svenska kraftnät ska bevaka tillgången på höglastkapacitet i det svenska elsystemet och löpande förmedla information om effekttillgång till marknadens aktörer. I 3 § förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el ska den som har åtagit sig balansansvar enligt 8 kap. 4 § ellagen lämna in uppgifter till Svenska kraftnät om de produktionsanläggningar inom landet med vilka balansansvaret ska fullgöras samt deras art, kapacitet, reglerförmåga och geografiska belägenhet, samt det nät till vilket varje anläggning är ansluten.

I 2 § 13 punkten förordningen (2014:520) med instruktion för Statens energimyndighet anges att myndigheten ska utveckla och samordna samhällets krisberedskap och åtgärder för höjd beredskap inom energiberedskapsområdet och bedriva omvärldsbevakning och analys samt stödja andra myndigheter med expertkompetens inom området.

I SOU 2010:30 s. 189 uttalas att artikel 37.1.r

”bör falla inom ramarna för Energimarknadsinspektionens uppgifter då det här handlar om att övervaka investeringarna i produktionskapacitet med avseende på försörjningstryggheten. Svenska kraftnät förutsätts fortsatt följa installerad kapacitet och dess tillgänglighet i syfte att bedöma försörjningstryggheten i enlighet med verkets uppdrag enligt dess instruktion. Energimarknadsinspektionen har uppgifter vad gäller åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar i enlighet Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/89/EG om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar. Det kan även vara av intresse att i samband med denna punkt nämna att generellt sett ligger övervakningen av försörjningstryggheten på Energimyndigheten. Där så bedöms relevant finns dock som ovan nämnts möjlighet att genom de berörda myndigheternas

instruktioner säkerställa att de aktuella uppgifterna genomförs och att Energimarknadsinspektionen får ta del av resultatet.”

Ei bedömer att punkten är uppfylld genom uppdraget för Ei, Svenska kraftnät och Energimyndigheten enligt deras instruktioner samt reglerna i systemansvarsförordningen. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 1.w motsvarar tidigare artikel 37.1.s och har inte ändrats i sak. Punkten gäller övervakning av det tekniska samarbetet mellan unionens och tredje länders systemansvariga för överföringssystem.

Ei ska övervaka tekniskt samarbete mellan unionens och tredjeländers systemansvariga för överföringssystem. Några genomförandeåtgärder bedömdes inte behövas gällande denna punkt vid genomförandet av direktiv 2009/72/EG.

Enligt 4 § 1 punkten i Ei:s instruktion ska Ei för Sveriges räkning bidra till utvecklingen av regelverk inom Norden och EU för att skapa likvärdiga förutsättningar på el- och naturgasmarknaderna och undanröja hinder för en gränsöverskridande handel med el och naturgas.

Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 1.x motsvarar tidigare artikel 37.1.u och har inte ändrats i sak.

Ei ska bidra till inbördes överensstämmelse av processer för utbyte av uppgifter för de viktigaste marknadsprocesserna på regional nivå.

Enligt 4 § 1 punkten i Ei:s instruktion ska Ei för Sveriges räkning bidra till utvecklingen av regelverk inom Norden och EU för att skapa likvärdiga förutsättningar på el- och naturgasmarknaderna och undanröja hinder för en gränsöverskridande handel med el och naturgas. Det svenska regelverket uppfyller med detta direktivets krav. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 1.y är ny och anger att Ei ska övervaka tillgängligheten för jämförelseverktyg som uppfyller kraven i artikel 14.

Artikel 14 handlar om att kunder ska ha tillgång till verktyg för jämförelse mellan leverantörer. Ei driver prisjämförelsesajten Elpriskollen.se. För att Elpriskollen ska kunna uppfylla samtliga kriterier i direktivet föreslår Ei ett tydligare regelverk för hur detta jämförelseverktyg ska fungera, avsnitt 5.13.

Eftersom Ei i egen regi driver jämförelseverktyget behövs inte någon övervakning eller tillsyn över andra sådana verktyg. Punkt 1.y blir därför inte relevant för Sverige. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 1.z är ny och anger att Ei ska övervaka undanröjandet av otillbörliga hinder och begränsningar för utvecklingen och förbrukningen av egenproducerad el och medborgarenergigemenskaper.

Enligt 4 § 1 punkten i Ei:s instruktion ska Ei för Sveriges räkning bidra till utvecklingen av regelverk inom Norden och EU för att skapa likvärdiga förutsättningar på el- och naturgasmarknaderna.

I 6 § instruktionen anges att Ei bl.a. ska verka för energieffektivitet och effektiv konkurrens på elmarknaden, främja efterfrågeflexibilitet på elmarknaden och inom sitt verksamhetsområde bidra till att de energipolitiska mål som riksdagen har godkänt uppnås.

Det ryms inom uppdraget enligt instruktionen att Ei ska undanröja otillbörliga hinder och begränsningar för utvecklingen av förbrukningen av egenproducerad el och medborgarenergigemenskaper. Några särskilda genomförandeåtgärder behövs därför inte.

Punkt 2

Punkt 2 motsvarar artikel 37.2 och har inte ändrats, men däremot omfattar punkt 1 många nya uppgifter för tillsynsmyndigheten.

I punkten anges att de övervakningsuppgifter som anges i första punkten får utföras av andra myndigheter än Ei, men då ska information om resultatet delas med Ei. I andra stycket anges att Ei ska rådgöra med systemansvariga för överföringssystemen och samarbeta med relevanta nationella myndigheter när Ei utför uppgifterna. Regeln i tredje stycket innebär att varken Ei eller Acer ska vara bundna av tidigare praxis rörande tidigare godkännanden enligt direktivet.

Enligt 2 § 2 punkten i förordningen med instruktion för Ei är Ei nationell tillsynsmyndighet och ska, om annat inte är särskilt föreskrivet i lag eller i en annan förordning, fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen.

I 11 § förordningen med instruktion för Ei finns en bestämmelse om Ei:s samverkan med andra myndigheter och Svenska kraftnät. I den anges att Ei ska särskilt samverka med Konsumentverket och Konkurrensverket i frågor som rör kundfrågor och marknadsövervakning av de konkurrensutsatta energimarknaderna, Elsäkerhetsverket i frågor som rör leveranssäkerhet och överföringskvalitet i elnätet, och Affärsverket svenska kraftnät i frågor som rör utvecklingen av den gemensamma marknaden för el inom Norden och EU.

Ei är tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet och utför huvuddelen av uppgifterna enligt punkt 1. Vissa uppgifter utförs av andra såsom Svenska kraftnät, Konkurrensverket eller Konsumentverket. I den mån en annan myndighet utför uppgifter enligt direktivet ska Ei informeras om detta. Några genomförandeåtgärder är inte behövliga.

Punkt 3

Punkt 3 motsvarar artikel 37.4 och handlar om tillsynsmyndighetens befogenheter. Bestämmelsen har inte ändrats i sak. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna får befogenheter att utföra sina uppgifter enligt artikel 59 på

ett effektivt och snabbt sätt. I punkterna a–e anges de minimibefogenheter som Ei ska ha.

Regeringen har tidigare bedömt att det som anges i artikeln inte medför att Ei:s befogenheter behöver utökas i förhållande till vad som gäller enligt nuvarande regelverk (prop. 2010/11:70 s. 68).

Punkt a gäller befogenhet att fatta bindande beslut om elföretag.

Enligt 2 § 2 punkten i förordningen med instruktion för Ei är Ei nationell tillsynsmyndighet och ska, om annat inte är särskilt föreskrivet i lag eller i en annan förordning, fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, i den ursprungliga lydelsen.

I 12 kap. 1 § ellagen anges att den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att ellagen, och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen, följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs.

Enligt 12 kap. 3 § ellagen får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Ei utövar tillsyn över ellagen och är tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet. Ei har därmed befogenhet att fatta beslut inom ramen för tillsynsansvaret och de beslut som Ei fattar rörande elföretag är bindande. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt b avser undersökningar av elmarknadens funktion, åtgärder för att främja effektiv konkurrens och samarbete med andra myndigheter och kommissionen.

I 4 § i Ei:s instruktion anges att Ei ska samarbeta med europeiska energitillsynsmyndigheter och med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter för att åstadkomma en effektiv övervakning av grossistmarknaderna för el och naturgas inom Norden och EU.

Av 5 § i instruktionen framgår att Ei ska följa och analysera utvecklingen på el-, naturgas- och fjärrvärmemarknaderna och föreslå ändringar i regelverk och andra åtgärder som främjar marknadernas funktion.

I 6 § i instruktionen anges att Ei ska verka för energieffektivitet och effektiv konkurrens på elmarknaden och naturgasmarknaden och främja efterfrågefleksibilitet på elmarknaden.

Bestämmelserna i Ei:s instruktion uppfyller de krav som ställs i punkt 3.b i direktivet. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt c anger att Ei ska kunna begära in nödvändig information för att fullgöra sina uppgifter.

Av 12 kap. 2 § ellagen följer att Ei har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

Ellagen säkerställer således att Ei kan få samtliga uppgifter som behövs för att Ei ska kunna utföra sina uppgifter som tillsynsmyndighet. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt d handlar om sanktioner.

Ei ska kunna besluta om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för elföretag som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller enligt relevanta och rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheterna eller Acer, eller föreslå att en behörig domstol ska besluta om sådana sanktioner, inbegripet befogenhet att besluta om eller föreslå att det beslutas om viten. Vitena kan vara på upp till 10 % av den systemansvariges årliga omsättning eller upp till 10 % av det vertikalt integrerade företags årliga omsättning, alltefter omständigheterna.

I ellagen finns regler om Ei:s befogenheter och sanktionsmöjligheter i 12 kap. 1, 2 och 3 §§.

I 12 kap. 1 § ellagen anges att den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag, och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen, följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Av 12 kap. 2 § ellagen följer att Ei har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

Enligt 12 kap. 3 § ellagen får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Allmänna bestämmelser om viten finns i lagen (1985:206) om viten. I 3 § anges att när vite föreläggs, ska det fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet. Vitet ska fastställas till ett bestämt belopp, om annat inte följer av 4 §. Om vite föreläggs flera personer gemensamt, ska ett särskilt belopp fastställas för var och en av dem.

Reglerna i ellagen och lagen om viten ger Ei möjlighet att besluta om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner i den mening som avses i direktivet. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt e anger att Ei ska ha lämpliga undersökningsrättigheter och relevanta befogenheter vad gäller instruktioner för tvistlösning enligt artikel 60.2 och 60.3.

Artikel 60.2 och 60.3 avser klagomålshantering mot elnätsföretag.

Av 12 kap. 2 § ellagen följer att Ei har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

Enligt 12 kap. 3 § ellagen får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

I förvaltningslagen finns bestämmelser om hur en förvaltningsmyndighet ska handlägga ärenden. Ei omfattas av dessa regler.

Dessa bestämmelser i ellagen och förvaltningslagen ger Ei lämpliga undersökningsrättigheter och relevanta befogenheter för att kunna hantera klagomål som kommer in till myndigheten. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 4

Punkt 4 saknar motsvarighet i tidigare direktivet. Bestämmelsen tar sikte på tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där Entso för el eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem har sitt säte. Denna tillsynsmyndighet ska ha befogenhet att införa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för dessa.

Entso-E har sitt säte i Belgien. Det finns inget som talar för att EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem kommer ha sitt säte i Sverige. Bestämmelsen är därför inte relevant för Sverige och några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 5

Punkt 5 motsvarar artikel 37.3. Punkten handlar om tillsynsmyndighetens skyldigheter när en oberoende systemansvarig har utsetts enligt artikel 44 i direktivet.

Eftersom Sverige inte använder systemet med en oberoende systemansvarig är denna punkt inte relevant och några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 6

Punkt 6 motsvarar artikel 37.5. I bestämmelsen finns regler om tillsynsmyndighetens särskilda uppgifter och befogenheter när en oberoende systemansvarig har utsetts enligt avsnitt 3 i kapitel VI i direktivet.

Eftersom Sverige inte använder systemet med en oberoende systemansvarig är denna punkt inte relevant och några åtgärder behövs inte.

Punkt 7

Punkt 7 motsvarar artikel 37.6. I bestämmelsen har tillägg gjorts om att tillsynsmyndighetens uppgift enligt artikeln inte gäller när Acer är behörig att fastställa och godkänna villkor eller metoder för genomförandet av nätföreskrifter

och riktlinjer. Ei ska i annat fall ansvara för att i tillräckligt god tid på förhand fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till näten (punkten a), tillhållande av stödtjänster (punkten b) och tillträde till gränsöverskridande infrastruktur (punkten c).

Punkterna a–c innehåller inte något nytt i sak jämfört med det tidigare direktivet.

Med anledning av artikel 37.6 infördes en ny bestämmelse i 4 kap. 1 a § ellagen där det föreskrivs att en nätkoncessionshavare inte får ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för överföring av el och för anslutning (se prop. 2011/12:77 s. 23 ff).

Punkt 7.a anger att Ei i förväg ska fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributionstariffer eller deras beräkningsmetoder. Dessa tariffer eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkerställa nätens funktion.

I 5 kap. ellagen finns bestämmelser om förhandsreglering av nättariffer. I 5 kap. 1 § ellagen anges att en nätverksamhet ska ha en bestämd intäktsram för en tillsynsperiod. Enligt 5 kap. 3 § ellagen ska Ei besluta om intäktsram senast två månader innan tillsynsperioden börjar. Det ska framgå av beslutet vilka uppgifter och metoder som använts för att bestämma intäktsramen.

Enligt 4 kap. 1 a § ellagen får en nätkoncessionshavare inte ingå avtal om tillträde till en ledning eller ett ledningsnät förrän de metoder som har använts för att utforma avtalsvillkoren har prövats av nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska godkänna metoderna, om de kan antas leda till att avtalen uppfyller de krav som anges i 4 kap. 1 § första stycket ellagen. Prövningen ska dock inte omfatta metoder för att utforma avgifter för överföring av el och för anslutning. Om nätmyndigheten inte godkänner de metoder som föreslås i en ansökan, ska myndigheten i beslutet ange de metoder som i stället ska tillämpas.

Ei bedömer att punkten a uppfylls genom dessa bestämmelser (jfr prop. 2010/11:70 s. 68). Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 7.b handlar om stödtjänster (tidigare angavs balanstjänster i direktivet). Ei ska fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för dessa så att de utförs så ekonomiskt som möjligt och ger lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag. Stödtjänsterna ska tillhandahållas rättvist och utan diskriminering och baseras på objektiva kriterier.

Regeringen har tidigare bedömt att det inte krävs några förändringar i det svenska regelverket för att genomföra artikeln, eftersom det i Sverige är Svenska kraftnät som sluter avtal med de företag som tillhandahåller balanstjänster. Ei ska godkänna metoderna för att utforma balansavtalet i förväg enligt 8 kap. 4 a §

ellagen och villkoren i avtalen ska vara objektiva och icke-diskriminerande (prop. 2010/11:70 s. 69).

I 8 kap. 4 § ellagen anges att en elleverantör bara får leverera el i uttagspunkter där någon har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagspunkten (balansansvar). Med uttagspunkt avses den punkt där en elanvändare, enligt avtal med nätkoncessionshavaren, tar ut el för förbrukning. Ett åtagande enligt detta ska göras genom avtal dels med den systemansvariga myndigheten, dels med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga. Avtalet med den systemansvariga myndigheten ska innehålla ett åtagande att säkerställa balans mellan tillförsel och uttag av el. Avtalet med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga ska innehålla villkoren för avräkningen.

I 8 kap. 4 a § ellagen anges att villkoren i avtalen enligt 4 § andra stycket ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Den systemansvariga myndigheten och den som utför avräkningen mellan de balansansvariga får inte ingå avtal enligt 4 § andra stycket förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven i första stycket.

Direktivet har utvidgats från att enbart avse balanstjänster till att omfatta alla stödtjänster. Med stödtjänst avses enligt direktivet en tjänst som behövs för driften av ett överförings- eller distributionssystem, inbegripet balansering och icke-frekvensrelaterade stödtjänster men inte inbegripet hantering av överbelastning (artikel 2 punkt 48).

Bestämmelserna i ellagen handlar endast om balanstjänster och omfattar därför inte andra stödtjänster. Den svenska lagstiftningen bör därför kompletteras med bestämmelser om andra stödtjänster och att Ei i förväg ska godkänna villkoren för sådana övriga tjänster, se avsnitt 5.19.

Punkt 7.c gäller tillträde till gränsöverskridande infrastruktur, inbegripet förfaranden för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.

I 4 kap. 2 § ellagen anges att nättariffer för överföring av el ska utformas så att betald anslutningsavgift ger rätt att använda elnätet inom Sverige, med undantag för utlandsförbindelser med en spänning som understiger 220 kilovolt.

Genom denna bestämmelse har alla nätkunder tillträde till den gränsöverskridande infrastrukturen. Förfarandet enligt 4 kap. 1 a § ellagen gäller även för gränsöverskridande elnät och bestämmelsen säkerställer prövning i förhand. Några genomförandeåtgärder är inte nödvändiga i denna del.

I kommissionens förordning (EU) 2015/1222 om fastställande av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning finns bestämmelser om tillträde till gränsöverskridande infrastruktur, inbegripet förfaranden för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning. Genom detta finns det gällande bestämmelser även i denna del. Några genomförandeåtgärder är därför inte nödvändiga.

Punkt 8

Punkt 8 motsvarar artikel 37.7 och anger att de metoder och villkor som avses i punkt 7 ska offentliggöras.

Regeringen har tidigare bedömt att den svenska lagstiftningen uppfyller direktivets krav när det gäller offentliggörande av metoder eller villkor för anslutning och nättillträde samt tillhandahållande av balanstjänster (prop. 2010/11:70 s. 69).

Ei:s beslut är offentliga och Ei offentliggör också de metoder m.m. som används vid prövningarna av villkoren för anslutningar. I 4 kap. 9 a § ellagen anges att anslutningspunktens geografiska läge och den avtalade effekten i anslutningspunkten särskilt ska beaktas vid utformningen av en nättariff för anslutning samt att nätkoncessionshavarens skäliga kostnader för anslutningen ska täckas. Enligt 4 kap. 11 § ellagen är nätföretag skyldiga att på begäran lämna uppgift om sina nättariffer. Tariffen ska också offentliggöras till den del den avser avgifter och övriga villkor för överföring av el. Ei anser att direktivets krav är uppfyllda genom dessa bestämmelser.

Enligt 8 kap. 4 b § ellagen ska Svenska kraftnät offentliggöra de villkor som tillämpas i balansavtalen samt på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om dessa villkor.

Det som saknas i svensk rätt är bestämmelser om att offentliggörandet även ska omfatta övriga stödtjänster, se avsnitt 5.19.

Punkt 9

Punkt 9 är ny och saknar motsvarighet i det tidigare direktivet. Artikel 60.3. Även den detaljerade metoden och de underliggande kostnaderna som använts vid beräkningen av tarifferna ska redovisas.

I den svenska översättningen används det tvetydiga "offentliggöras" i både punkt 8 och 9. Det framgår inte om det avser ett aktivt offentliggörande eller om det räcker med ett passivt tillhandahållande. Den engelska översättningen använder däremot olika begrepp:

I punkt 8 står det "shall be published" medan det i punkt 9 står "regulatory authorities shall make publicly available". Ei bedömer att punkt 8 kräver ett aktivt publicerande medan för punkt 9 är det tillräckligt att besluten är offentliga.

Ei ska enligt 2 § 2 förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt direktivet. Offentlighetsprincipen gäller i Sverige och rätten att ta del av allmänna handlingar regleras i 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Skyddet för känsliga uppgifter skyddas i sin tur av offentlighets- och sekretesslagen.

Ei publicerar för närvarande alla beslut om intäktsramar för elnätsföretagen på Ei:s webbplats. På webbplatsen publiceras även det underliggande materialet och den

metod som används vid prövningen. Några särskilda genomförandeåtgärder inte är nödvändiga.

Punkt 10

Punkt 10 motsvarar artikel 37.9 i direktiv 2009/72/EG. Artikel 37.9 anger att Ei ska övervaka hur överbelastningssituationer hanteras inom nationella elnät och sammanlänkningsnät och hur reglerna för hantering av överbelastning tillämpas. För detta ändamål ska de systemansvariga för överföringssystemen eller marknadsaktörerna skicka in sina regler för hantering av överbelastning, inbegripet kapacitetstilldelning, till de nationella tillsynsmyndigheterna. Ei får begära ändringar av dessa regler.

I sak har artikeln inte förändrats sedan det förra direktivet. I prop. 2010/11:70 (s. 69 f) uttalades att hantering av överbelastning regleras i förordning (EG) nr 714/2009 och att Ei utövar tillsyn över efterlevnaden av förordningen. Av 12 kap. 2 § ellagen framgår att tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Ei får även enligt 12 kap. 3 § ellagen meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter som omfattas av tillsynen. Regeringen bedömde mot denna bakgrund att det inte krävdes några särskilda genomförandeåtgärder i Sverige.

I kommissionens förordning (EU) 2015/1222 om fastställande av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning finns bestämmelser om tillträde till gränsöverskridande infrastruktur, inbegripet förfaranden för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning. I denna förordning finns det bestämmelser om hur tillsynsmyndigheterna ska övervaka hur överbelastningssituationer hanteras och hur reglerna för hantering av överbelastning tillämpas samt att de systemansvariga för överföringssystemen ska skicka in sina regler för hantering av överbelastning, inbegripet kapacitetstilldelning, till de nationella tillsynsmyndigheterna.

Förordningen (EU) 2015/1222 har utfärdats med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel. Av 12 kap. 1 § tredje stycket framgår att Ei är tillsynsmyndighet enligt förordningen (EG) nr 714/2009 och enligt 3 § i Ei:s instruktion framgår bl.a. att Ei fullgör uppgifter som följer av förordningen (EG) nr 714/2009.

Förordning (EG) nr 714/2009 har ersatts av elmarknadsförordningen. Ei är tillsynsmyndighet även över denna förordning precis som tidigare.

Genom detta bedömer Ei att kraven i punkten 10 är uppfyllt. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Artikel 60 – Beslut och klagomål

1. Tillsynsmyndigheterna ska ha befogenhet att vid behov begära att systemansvariga för överförings- och distributionssystem ändrar villkoren, inbegripet de tariffer och metoder som avses i artikel 59 i detta direktiv, för att säkerställa att de är proportionella och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, i enlighet med artikel 18 i förordning (EU) 2019/943. I händelse av att fastställandet

av överförings- och distributionstariffer förseñas ska tillsynsmyndigheterna ha befogenhet att fastställa eller godkänna preliminära överförings- och distributionstariffer, eller metoder för att beräkna dessa, och att fatta beslut om lämpliga kompensationsåtgärder om de slutliga tarifferna eller metoderna avviker från dessa preliminära tariffier eller metoder.

2. Varje part som har ett klagomål mot en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem angående den systemansvariges skyldigheter enligt detta direktiv får inge klagomålet till tillsynsmyndigheten, som i egenskap av tvistlösande myndighet ska fatta ett beslut inom två månader från det att klagomålet mottagits. Denna period får förlängas med två månader om tillsynsmyndigheten begär ytterligare upplysningar. Den förlängda perioden får förlängas ytterligare om den klagande samtycker till detta. Tillsynsmyndighetens beslut ska vara bindande så länge det inte har upphävts vid ett överklagande.

3. Varje berörd part som har rätt att inge klagomål mot ett beslut om metoder som fattats i enlighet med artikel 59 eller, om tillsynsmyndigheten är skyldig att samråda, mot de föreslagna tarifferna eller metoderna, får inom två månader från offentliggörandet av beslutet eller förslaget till beslut, eller en kortare period om medlemsstaterna föreskriver detta, inge ett klagomål för behandling. Ett sådant klagomål ska inte utgöra hinder för verkställighet.

4. Medlemsstaterna ska inrätta lämpliga och effektiva mekanismer för reglering, kontroll och transparens för att förhindra missbruk av dominerande ställning, särskilt om det är till konsumenternas nackdel, och underprissättning. Dessa mekanismer ska beakta bestämmelserna i EUF-fördraget, särskilt artikel 102.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att lämpliga åtgärder, inbegripet administrativa åtgärder eller straffrättsliga förfaranden i enlighet med nationell lagstiftning, vidtas mot ansvariga fysiska eller juridiska personer när de bestämmelser om konfidentialitet som föreskrivs i detta direktiv inte följs.

6. Klagomål enligt punkterna 2 och 3 ska inte påverka rätten att överklaga enligt unionsrätten eller den nationella lagstiftningen.

7. Tillsynsmyndighetens beslut ska vara fullt motiverade för att medge rättslig prövning. Besluten ska vara tillgängliga för allmänheten samtidigt som den konfidentiella karaktären hos kommersiellt känsliga uppgifter ska bevaras.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns lämpliga mekanismer på nationell nivå som ger den part som berörs av ett beslut fattat av en tillsynsmyndighet rätt att överklaga hos ett organ som är oberoende av de berörda parterna och av någon regering.

Bedömning

Artikel 60 motsvarar olika punkter i artikel 37 i direktiv 2009/72/EG. Artikeln behandlar tillsynsmyndighetens beslut och överklagande av dessa beslut.

Punkt 1

Punkt 1 motsvarar tidigare artikel 37.10 och har inte ändrats. Punkten handlar om tillsynsmyndighetens befogenheter i fråga om nätföretagens villkor inbegripet tariffer eller metoder.

Vid genomförandet av direktiv 2009/72/EG bedömde regeringen att den svenska lagstiftningen uppfyller direktivets krav. Detta då det av 4 kap. 1 § ellagen framgår att nättariffer ska vara objektiva och icke-diskriminerande och att Ei enligt 12 kap. 3 § ellagen får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av denna regel. Vidare att den svenska förhandsregleringen av nättariffer i 5 kap. ellagen innebär att en intäktsram alltid ska fastställas i förväg, och denna intäktsram kan ändras under vissa förhållande (prop. 2010/11:70 s. 70).

Ei anser att det inte behövs några genomförandeåtgärder för punkt 1.

Punkt 2

Punkt 2 motsvarar artikel 37.11 och har inte ändrats i sak.

I artikeln finns regler som gäller Ei:s handläggning av klagomål mot elnätsföretag. I Sverige infördes vid införlivandet av direktiv 2009/72/EG ytterligare regler för att uppfylla direktivets krav i detta hänseende (se prop. 2010/11:70 s. 127 ff). En bestämmelse om tidsfrister för Ei:s hantering av klagomål infördes i 12 kap. 14 § ellagen. Tidigare hade med anledning av andra inre marknadspaketet införts bestämmelser om tidsfrister vid Ei:s prövning av tvister om anslutning till ledning eller ledningsnät. Bestämmelserna rörande artikel 60.2 finns i 3 kap. 6 och 7 §§ samt 12 kap. 1 §, 3 § andra stycket och 14 § ellagen.

Ei anser att Sverige uppfyller direktivets krav genom de nämnda bestämmelserna. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 3

Punkt 3 motsvarar artikel 37.12 och har inte ändrats i sak.

Artikeln behandlar klagomål mot beslut om tariffer eller metoder för dessa enligt artikel 59.1. Ei:s beslut om intäktsramar kan överklagas enligt 13 kap. 5 § ellagen, och ett beslut om intäktsram gäller trots att det överklagats enligt 5 kap. 32 § ellagen. I förvaltningslagen 40–44 §§ finns bestämmelser om överklagande såsom vem som får överklaga ett beslut och inom vilken tidsfrist ett överklagande ska ske. Det krävs enligt Ei inte några genomförandeåtgärder i denna del (jfr regeringens bedömning i prop. 2010/11:70 s. 70).

Punkt 4

Punkt 4 motsvarar artikel 37.13.

Bestämmelsen handlar om åtgärder för att förhindra missbruk av dominerande ställning. Sådana regler finns i Sverige inom konkurrenslagstiftningen. Några särskilda genomförandeåtgärder krävs inte (se prop. 2010/11:70 s. 71).

Punkt 5

Punkt 5 motsvarar artikel 37.14 och har inte ändrats i sak.

Artikeln handlar om sanktioner mot överträdelser av bestämmelser om konfidentiell behandling av uppgifter. Regeringen har tidigare bedömt att det inte krävs några särskilda genomförandeåtgärder (prop. 2010/11:70 s. 71). I nationell rätt finns bestämmelser som berör artikel 60.5 i 20 kap. 3 § brottsbalken, 14 § lagen om offentlig anställning och 2 kap. 7 §, 3 kap. 1, 2 och 5 §§ konkurrenslagen. Ei bedömer att Sverige uppfyller direktivets krav i denna del.

Punkt 6

Punkt 6 motsvarar artikel 37.15 och innehållet har inte ändrats. Artikeln anger att klagomål enligt punkterna 2 och 3 inte ska påverka rätten att överklaga enligt unionsrätten eller den nationella lagstiftningen. Någon sådan inskränkning finns inte i den svenska lagstiftningen, varför några genomförandeåtgärder inte behövs.

Punkt 7

Punkt 7 motsvarar artikel 37.16 och ingen förändring i sak har skett. I punkten anges att tillsynsmyndighetens beslut ska vara fullt motiverade för att medge rättslig prövning. Besluten ska vara tillgängliga för allmänheten samtidigt som den konfidentiella karaktären hos kommersiellt känsliga uppgifter ska bevaras.

Regeringen bedömde i prop. 2010/11:70 s. 71 att det inte fanns något behov av förändringar av det svenska regelverket med anledning av denna punkt. Detta då den svenska offentlighetsprincipen (2 kap. tryckfrihetsförordningen) säkerställer att tillsynsmyndighetens beslut är offentliga och därmed tillgängliga för allmänheten. Bestämmelserna i OSL ger Ei möjlighet att behandla relevanta uppgifter konfidentiellt. Detta gäller enligt Ei fortsatt idag.

Bestämmelserna i förvaltningslagen om motivering av beslut har förtydligats genom prop. 2016/17:180. I 32 § förvaltningslagen anges att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klaggörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande. I andra stycket anges de situationer när en motivering kan utelämnas helt eller delvis. Ei anser att dessa bestämmelser uppfyller kraven i punkten 7.

Punkt 8

Punkt 8 motsvarar artikel 37.17 och gäller möjligheten att överklaga Ei:s beslut.

Vid genomförande av tredje inre marknadspaketet bedömde regeringen att den svenska lagstiftningen uppfyllde direktivets krav dels genom möjligheten att överklaga Ei:s beslut till allmän förvaltningsdomstol samt möjligheten till rättsprövning av vissa regeringsbeslut (prop. 2010/11:70 s. 71).

Bestämmelser om överklagande av Ei:s beslut finns 13 kap. 5–9 §§ ellagen. Utöver detta finns den generella rätten att överklaga enligt förvaltningslagen. Det finns även möjligheter till rättsprövning i vissa situationer enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut samt lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut. Några särskilda genomförandeåtgärder krävs inte med anledning av punkten 8.

3.9.4 Artikel 61 - Regionalt samarbete mellan tillsynsmyndigheter beträffande gränsöverskridande frågor

1. Tillsynsmyndigheterna ska föra nära samråd och samarbeta med varandra, och särskilt med Acer, och ska bistå varandra och Acer med sådan information som krävs för att de ska fullgöra sina uppgifter enligt detta direktiv. När det gäller den information som utbyts ska den mottagande myndigheten säkerställa samma grad av konfidentialitet som den som krävs av den myndighet som lämnade informationen.

2. Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta åtminstone regionalt för att

a) främja utformningen av operativa arrangemang för att möjliggöra en optimal näthantering, främja gemensamma elbörser och fördela gränsöverskridande kapacitet, liksom för att möjliggöra en adekvat nivå av sammanlänkningskapacitet, inbegripet genom ny sammanlänkning, inom regionen och mellan regioner så att en effektiv konkurrens kan utvecklas och leveranssäkerheten kan förbättras, utan diskriminering mellan leverantörer i de olika medlemsstaterna,

b) samordna en gemensam tillsyn över enheter som utför funktioner på regional nivå,

c) i samarbete med andra berörda myndigheter samordna den gemensamma tillsynen över nationella, regionala och europeiska resurstillräcklighetsbedömningar,

d) samordna utarbetandet av alla nätföreskrifter och riktlinjer som gäller för relevanta systemansvariga för överföringssystem och för andra marknadsaktörer, och

e) samordna utarbetandet av regler för hanteringen av överbelastning.

3. Tillsynsmyndigheterna ska ha rätt att ingå samarbetsarrangemang med varandra i syfte att främja tillsynssamarbetet.

4. De åtgärder som avses i punkt 2 ska vid behov vidtas i nära samråd med andra berörda nationella myndigheter utan att det påverkar deras specifika befogenheter.

5. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 67 med avseende på att komplettera detta direktiv genom att fastställa riktlinjer om i vilken utsträckning tillsynsmyndigheterna är skyldiga att samarbeta med varandra och med Acer.

Bedömning

Artikel 61 motsvarar artikel 38 i direktiv 2009/72/EG och behandlar samarbete mellan tillsynsmyndigheter i gränsöverskridande frågor samt samarbete med Acer.

Punkt 1, 2 och 3

Punkt 1 och 2 handlar om samråd, samarbete och delande av information mellan tillsynsmyndigheter och med Acer. I punkt 2 har två stycken tillägg gjorts i förhållande till det tidigare direktivet avseende b) och c) som gäller tillsyn över enheter som utför funktioner på regional nivå respektive tillsyn över

resurstillräcklighetsbedömningar. Punkt 3 avser att myndigheterna ska ha rätt att ingå samarbetsarrangemang med varandra.

Enligt 4 § förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen ska Ei för Sveriges räkning bidra till utvecklingen av regelverk inom Norden och EU för att skapa likvärdiga förutsättningar på el- och naturgasmarknaderna och undanröja hinder för en gränsöverskridande handel med el och naturgas, samarbeta med europeiska energitillsynsmyndigheter och med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer) för att åstadkomma en effektiv övervakning av grossistmarknaderna för el och naturgas inom Norden och EU, och vid behov utbyta erfarenhet och kunskap inom myndighetens ansvarsområde med energitillsynsmyndigheter inom och utanför EU.

I fråga om kravet på konfidentiell behandling av uppgifter finns i 17 kap. 7 b § OSL en särskild bestämmelse om samarbete inom Europeiska unionen avseende tillsyn av marknaderna för el och naturgas. Enligt bestämmelsen gäller sekretess i en myndighets verksamhet som avser samarbete inom Europeiska unionen avseende tillsyn av marknaderna för el och naturgas för uppgift som har lämnats av en tillsynsmyndighet i en annan stat eller av ett mellanstatligt organ, om det kan antas att myndighetens möjlighet att bedriva tillsyn motverkas om uppgiften röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst fyrtio år. Sekretessbestämmelsen infördes för att genomföra artikel 38.1 i direktiv 2009/72/EG (se prop. 2012/13:7).

Någon ytterligare särskild reglering utöver de bestämmelser som redovisats ovan bedöms inte nödvändig för att uppfylla kraven i artikel 61 punkt 1–3 gällande Ei:s samarbete och informationsutbyte med andra tillsynsmyndigheter och Acer.

Punkt 4

Punkten 4 i direktivet avser samråd med andra berörda nationella myndigheter.

Av 8 § förvaltningslagen framgår att en myndighet inom sitt område ska samverka med andra myndigheter. Enligt 11 § förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen ska Ei också särskilt samverka med Konsumentverket och Konkurrensverket i frågor som rör kundfrågor och marknadsövervakning av de konkurrensutsatta energimarknaderna, Elsäkerhetsverket i frågor som rör leveranssäkerhet och överföringskvalitet i elnätet, och Affärsverket svenska kraftnät i frågor som rör utvecklingen av den gemensamma marknaden för el inom Norden och EU. Ei bedömer att dessa bestämmelser är tillräckliga för att uppfylla kraven i direktivet.

Punkt 5

Punkten 5 gäller kommissionens befogenhet att anta delegerade akter och kräver inte några nationella genomförandeåtgärder.

3.9.5 Artikel 62 - Tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter med avseende på regionala samordningscentrum

1. De regionala tillsynsmyndigheterna i den systemdriftsregion där ett regionalt samordningscentrum är etablerat ska, i nära inbördes samordning,

- a) godkänna förslaget om inrättande av regionala samordningscentrum i enlighet med artikel 35.1 i förordning (EU) 2019/943,
- b) godkänna kostnaderna för verksamheten vid de regionala samordningscentrumen, som ska bäras av de systemansvariga för överföringssystemen och beaktas vid beräkningen av tariffer, förutsatt att de är rimliga och lämpliga,
- c) godkänna processen för gemensamt beslutsfattande,
- d) säkerställa att de regionala samordningscentrumen förfogar över de personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som är nödvändiga för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv och utföra sina uppgifter på ett oberoende och opartiskt sätt,
- e) tillsammans med andra tillsynsmyndigheter i en systemdriftsregion föreslå vilka eventuella ytterliga uppgifter och beslutsbefogenheter som systemdriftsregionens medlemsstater ska tilldela de regionala samordningscentrumen,
- f) se till att skyldigheterna enligt detta direktiv och annan relevant unionslagstiftning uppfylls, särskilt i fråga om gränsöverskridande frågor, och gemensamt fastställa fall där de regionala samordningscentrumen inte har uppfyllt sina skyldigheter; om tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå en överenskommelse inom en period av fyra månader efter det att samrådet inletts ska ärendet hänskjutas till Acer för beslut, i enlighet med artikel 6.10 i förordning (EU) 2019/942.
- g) övervaka hur systemsamordningen fungerar och årligen rapportera till Acer om detta i enlighet med artikel 46 i förordning (EU) 2019/943.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna tilldelas befogenheter som gör det möjligt för dem att utföra de uppgifter som avses i punkt 1 på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheterna åtminstone ha befogenhet att

- a) begära information från regionala samordningscentrum,
- b) utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör regionala samordningscentrum,
- c) fatta gemensamma bindande beslut om regionala samordningscentrum.

3. Tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där det regionala samordningscentrumet har sitt säte ska ha befogenhet att påföra effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för de regionala samordningscentrum som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv, förordning (EU) 2019/943 eller relevanta rättsligt bindande beslut som fattats av tillsynsmyndigheterna eller Acer, eller ska ha befogenhet att föreslå att en behörig domstol ska påföra sådana sanktioner.

Bedömning

Artikel 62 saknar motsvarighet i det tidigare direktivet. Artikeln handlar om vilka uppgifter och befogenheter som tillsynsmyndigheter ska ha rörande regionala samordningscentrum.

Punkterna 1 och 2 riktar sig till tillsynsmyndigheterna i den systemdriftsregion där ett regionalt samordningscentrum är etablerat.

Punkt 1

I punkt 1 a–g anges de uppgifter som de regionala tillsynsmyndigheterna i den systemdriftsregion där ett regionalt samordningscentrum är etablerat ska utföra i nära inbördes samordning.

Bestämmelser om regionala samordningscentrum är nya. Det finns ingen regel i svensk lagstiftning om Ei:s uppgifter i förhållande till regionala samordningscentrum. En sådan regel behöver införas, se övervägande och förslag i avsnitt 5.35.

Punkt 2

Punkt 2 anger att tillsynsmyndigheterna ska tilldelas befogenheter som gör det möjligt för dem att utföra de uppgifter som avses i punkt 1 på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheterna åtminstone ha de befogenheter som anges i punkterna a–c.

Det saknas bestämmelser i Sverige om hur tillsynsuppgifterna kopplat till regionala samordningscentrum ska genomföras. Regler om detta behöver därför införas, se överväganden och förslag i avsnitt 5.35.

Punkt 3

Punkt 3 riktar sig till tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där det regionala samordningscentrumet har sitt säte. Det regionala samordningscentret har sitt säte i Danmark. Punkt 3 är därför inte aktuell för Sveriges del. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

3.9.6 Artikel 63 - Överensstämmelse med nätföreskrifterna och riktlinjerna

1. Varje tillsynsmyndighet och kommissionen får begära ett yttrande från Acer angående huruvida ett beslut som fattats av en tillsynsmyndighet överensstämmer med nätföreskrifterna och de riktlinjer som avses i detta direktiv eller i kapitel VII i förordning (EU) 2019/943.

2. Acer ska inom tre månader från dagen för mottagandet av begäran avge sitt yttrande till den tillsynsmyndighet som har begärt det eller till kommissionen och till den tillsynsmyndighet som har fattat det aktuella beslutet.

3. Om den tillsynsmyndighet som har fattat beslutet inte följer Acers yttrande inom fyra månader från dagen för mottagandet av yttrandet ska Acer informera kommissionen om detta.

4. Varje tillsynsmyndighet får informera kommissionen om den anser att ett beslut som fattats av en annan tillsynsmyndighet och som är relevant för gränsöverskridande handel inte överensstämmer med de nätföreskrifter och

riktlinjer som avses i detta direktiv eller i kapitel VII i förordning (EU) 2019/943 inom två månader från dagen för det beslutet.

5. Om kommissionen, inom två månader från att ha informerats av Acer i enlighet med punkt 3 eller av en tillsynsmyndighet i enlighet med punkt 4, eller på eget initiativ inom tre månader från dagen för beslutet, finner att det allvarligt kan betvivlas att tillsynsmyndighetens beslut överensstämmer med de nätföreskrifter och riktlinjer som avses i detta direktiv eller i kapitel VII i förordning (EU) 2019/943, får kommissionen besluta att undersöka ärendet ytterligare. Kommissionen ska i sådana fall uppmana tillsynsmyndigheten och parterna i förfarandet hos tillsynsmyndigheten att yttra sig.

6. Om kommissionen beslutar att undersöka ärendet ytterligare ska den inom fyra månader från dagen för beslutet fatta ett slutgiltigt beslut om att

a) inte göra några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut, eller

b) begära att den berörda tillsynsmyndigheten återkallar sitt beslut på grund av att nätföreskrifterna och riktlinjerna inte har följts.

7. Om kommissionen inte har beslutat att undersöka ärendet ytterligare eller inte fattar något slutgiltigt beslut inom den tidsgräns som fastställs i punkt 5 respektive punkt 6 ska det anses att den inte har några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

8. Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut som ålägger den att återkalla sitt beslut inom två månader, och ska informera kommissionen om detta.

9. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 67 för att komplettera detta direktiv med avseende på att fastställa riktlinjer för det förfarande som ska följas vid tillämpningen av denna artikel.

Bedömning

Artikel 63 motsvarar artikel 39 i direktiv 2009/72/EG. Den nya artikeln innehåller några språkliga förändringar men är oförändrad i sak.

Bestämmelserna i artikel 63 handlar om ett förfarande för att säkerställa att beslut som fattas av nationella tillsynsmyndigheter överensstämmer med nätföreskrifter och riktlinjer.

Punkterna 2 och 3 riktar sig till Acer och punkterna 5–7 och 9 till kommissionen. Dessa bestämmelser kräver således inte några nationella genomförandeåtgärder.

Punkterna 1 och 4 anger att Ei kan begära ett yttrande från Acer samt informera kommissionen i fråga som gäller om en annan tillsynsmyndighets beslut rörande gränsöverskridande handel överensstämmer med riktlinjer eller nätföreskrifter. Ei bedömer att några särskilda genomförandeåtgärder inte krävs för dessa bestämmelser.

Punkt 8 ålägger tillsynsmyndigheten en skyldighet att rätta sig efter beslut som fattas av kommissionen. Vid genomförandet av direktiv 2009/72/EG infördes en

bestämmelse i 12 kap. 1 b § ellagen med anledning av denna artikel (prop. 2010/11:70 s. 133 ff). Detta för att säkerställa att Ei skulle kunna följa ett beslut av kommissionen enligt punkt 6 att återkalla ett beslut. Ett sådant beslut måste Ei följa inom två månader.

I 12 kap. 1 b § ellagen anges därför att det i ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen. Liknande bestämmelser har även införts i 3 kap. 4 § och 4 kap. 3 § lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag.

Punkt 6 b) har utvidgats till att gälla även nätföreskrifter. Lagstiftningen bör kompletteras i enlighet härmed, se avsnitt 5.36.

3.9.7 Artikel 64 – Bevarande av information

1. Medlemsstaterna ska kräva att leverantörer under minst fem år håller relevanta uppgifter om samtliga transaktioner gällande elleveransavtal och elderivat med grossister och systemansvariga för överföringssystem tillgängliga för de nationella myndigheterna, inklusive tillsynsmyndigheterna, de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen, för fullgörandet av deras uppgifter.

2. Uppgifterna ska innehålla information om relevanta transaktioner, såsom regler om löptid, tillhandahållande och fullgörande samt information om mängd, datum och tider för verkställande, transaktionspriser och metoder för att identifiera den berörda grossisten, liksom specificerad information om alla elleveransavtal och elderivat som inte har fullgjorts.

3. Tillsynsmyndigheten får besluta att göra delar av denna information tillgängliga för marknadsaktörer, förutsatt att kommersiellt känslig information om enskilda marknadsaktörer eller individuella transaktioner inte lämnas ut. Denna punkt får inte tillämpas på information om finansiella instrument som omfattas av direktiv 2014/65/EU.

4. Denna artikel medför inte ytterligare skyldigheter gentemot de myndigheter som avses i punkt 1 för de enheter som omfattas av direktiv 2014/65/EU.

5. Om de myndigheter som avses i punkt 1 behöver tillgång till de uppgifter som innehas av enheter som omfattas av direktiv 2014/65/EU, ska de ansvariga myndigheterna enligt det direktivet tillhandahålla dem de begärda uppgifterna.

Bedömning

Artikel 64 motsvarar delvis artikel 40 i direktiv 2009/72/EG. Punkterna 1–3 motsvarar tidigare punkter 1–3, punkt 4 motsvarar tidigare punkt 6 och punkt 5 motsvarar tidigare punkt 7. Således har tidigare punkt 4 och 5 utgått. Dessa avsåg kommissionens antagande av riktlinjer.

Bestämmelserna i artikel 64 ålägger leverantörer att bevara information och hålla denna tillgänglig för tillsynsmyndigheter och kommissionen. Med anledning av artikeln infördes genom prop. 2011/12:77 bestämmelser i svensk lag om skyldighet för elleverantörer att dokumentera och bevara uppgifter om leveransavtal, derivatinstrument och transaktioner som gäller sådana avtal eller instrument samt

på begäran lämna sådana uppgifter till en svensk myndighet eller kommissionen (s. 42 ff).

De införda nationella reglerna återfinns i 12 kap. 15 § ellagen och 27 och 28 §§ elförordningen (2013:208).

Enligt 12 kap. 15 § ellagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldighet för elleverantörer att dokumentera och bevara uppgifter om leveransavtal, derivatinstrument och transaktioner som gäller sådana avtal eller instrument samt att på begäran lämna sådana uppgifter till en svensk myndighet eller Europeiska kommissionen.

I 27 § elförordningen anges att nätmyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för elleverantörer att dokumentera och bevara uppgifter om leveransavtal och derivatinstrument samt om transaktioner som gäller sådana avtal eller instrument. Av 28 § elförordningen framgår att en elleverantör på begäran ska lämna uppgifter om leveransavtal och derivatinstrument samt om transaktioner som gäller sådana avtal eller instrument till Europeiska kommissionen och nätmyndigheten. Detta gäller dock endast sådana uppgifter inom handeln med el som utgör räkenskapsinformation enligt bokföringslagen eller som ska dokumenteras och bevaras enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 27 §. Ei har inte meddelat några föreskrifter med anledning av bemyndigandet i 27 § elförordningen.

Ytterligare relevanta bestämmelser finns i bokföringslagen, konkurrenslagen, lagen om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden samt OSL.

Ei anser att några ytterligare genomförandeåtgärder än de som införts tidigare inte behövs.

3.10 Kapitel VIII – Slutbestämmelser

3.10.1 Artikel 65 – Lika villkor

1. De åtgärder som medlemsstaterna får vidta enligt detta direktiv för att säkerställa lika villkor ska vara förenliga med EUF-fördraget, särskilt artikel 36, och unionsrätten.

2. De åtgärder som avses i punkt 1 ska vara proportionella, icke-diskriminerande och transparenta. Dessa åtgärder får bara vidtas efter anmälan till kommissionen och med kommissionens medgivande.

3. Kommissionen ska reagera på den anmälan som avses i punkt 2 inom två månader från anmälan mottagande. Denna period ska börja dagen efter det att fullständig information har erhållits. Om kommissionen inte har reagerat inom denna tvåmånadersperiod ska det anses att kommissionen inte har några invändningar mot de anmälda åtgärderna.

Bedömning

Artikel 65 motsvarar artikel 43 i direktiv 2009/72/EG. I bestämmelsen finns regler om de åtgärder som medlemsstater får vidta för att säkerställa lika villkor.

Den svenska ellagstiftningen innehåller inte några särskilda bestämmelser om lika villkor. Regeringen har tidigare bedömt att sådana bestämmelser inte heller är nödvändiga för att genomföra direktivet (prop. 2010/11:70 s. 75). Någon genomförandeåtgärd behövs inte.

3.10.2 Artikel 66 – Undantag

1. Medlemsstater som kan visa att det har uppstått påtagliga problem för driften av deras små sammanlänkade system och små enskilda system får ansöka hos kommissionen om undantag från tillämpliga bestämmelser i artiklarna 7 och 8 i kapitlen IV, V och VI.

Små enskilda system och Frankrike, med avseende på Korsika, får också ansöka om undantag från artiklarna 4, 5 och 6.

Kommissionen ska underrätta medlemsstaterna om sådana ansökningar innan den fattar beslut, med beaktande av respekten för konfidentialitet.

2. Undantag beviljade av kommissionen som avses i punkt 1 ska vara tidsbegränsade och förenade med villkor som syftar till att öka konkurrensen och integrationen med den inre marknaden och som säkerställer att undantaget inte hindrar övergången till förnybar energi, större flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågefleksibilitet.

För yttersta randområden i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget, som inte kan sammanlänkas med unionens elmarknader, ska undantaget inte vara tidsbegränsat, och det ska vara förenat med villkor som syftar till att säkerställa att det inte hindrar övergången till förnybar energi.

Beslutet att bevilja undantag ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

3. Artikel 43 ska inte tillämpas på Cypern, Luxemburg och Malta. Därutöver ska artiklarna 6 och 35 inte tillämpas på Malta och artiklarna 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 och 52 ska inte tillämpas på Cypern.

I artikel 43.1 b ska begreppet företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet inte omfatta slutkunder som bedriver verksamhet inom produktion och/eller leverans av el, antingen direkt eller genom ett företag som de utövar kontroll över, antingen enskilt eller gemensamt med någon annan, förutsatt att slutkunderna, inbegripet deras andel av el som produceras i kontrollerade företag, är nettoförbrukare av el uttryckt i årligt genomsnitt och förutsatt att det ekonomiska värdet av den el som de säljer till tredje part är obetydligt i förhållande till deras övriga affärsverksamhet.

4. Till och med den 1 januari 2025, eller till och med ett senare datum som anges i ett beslut i enlighet med punkt 1 i denna artikel, ska artikel 5 inte tillämpas på Cypern och Korsika.

5. Artikel 4 ska inte tillämpas på Malta till och med den 5 juli 2027. Den perioden kan förlängas med ytterligare en period av högst åtta år. Förlängningen med ytterligare en period ska göras genom ett beslut enligt punkt 1.

Bedömning

Artikel 66 innehåller bestämmelser om undantag från direktivets bestämmelser (undantagsregler fanns i artikel 44 i direktiv 2009/72/EG).

Punkterna 1 och 2 är inte relevanta för Sverige (jfr prop. 2010/11:70 s. 76). Inte heller berör punkterna 4 och 5 Sverige.

Med anledning av punkten 3 andra stycket (som motsvaras av artikel 44.2 i det tidigare direktivet) infördes i Sverige bestämmelser i 3 kap. 1 h § andra och tredje styckena ellagen. Bestämmelserna gäller åtskillnadsregler för transmissionsnättsföretag och närmare regler om elproducenter och elhandelsföretag som är nettoförbrukare av el (prop. 2010/11:70 s. 102 ff).

Någon genomförandeåtgärd behövs inte med anledning av artikel 66.

3.10.3 Artikel 67 – Utövande av delegering

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 61.5 och 63.9 ska ges till kommissionen tills vidare från och med den 4 juli 2019.
3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 61.5 och 63.9 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i Europeiska unionens officiella tidning, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.
4. Innan kommissionen antar en delegerad akt, ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.
5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.
6. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 61.5 och 63.9 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Bedömning

Artikel 67 saknar motsvarighet i det tidigare direktivet. Artikeln handlar om delegation till kommissionen att anta akter och det förfarande som gäller i sådana fall. Artikeln kräver inte några nationella genomförandeåtgärder.

3.10.4 Artikel 68 – Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 4 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Bedömning

Artikel 68 motsvarar artikel 46 i det tidigare direktivet och handlar om att kommissionen ska biträdas av en kommitté. Artikeln kräver därför ingen nationell införlivandeåtgärd (jfr prop. 2010/11:70 s. 76).

3.10.5 Artikel 69 – Kommissionens övervakning, översyn och rapportering

1. Kommissionen ska övervaka och se över tillämpningen av detta direktiv och, som bilaga till den rapport om tillståndet i energiunionen som avses i artikel 35 i förordning (EU) 2018/1999, överlämna en övergripande lägesrapport till Europaparlamentet och rådet.
2. Senast den 31 december 2025 ska kommissionen se över genomförandet av detta direktiv och lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet. Om det är lämpligt ska kommissionen lägga fram ett lagstiftningsförslag tillsammans med, eller efter att ha lagt fram, rapporten.

Kommissionens översyn ska framför allt innefatta en bedömning av huruvida kunderna, framför allt utsatta eller energifattiga kunder, ges ett lämpligt skydd med stöd av detta direktiv.

Bedömning

Artikel 69 motsvarar till viss del artikel 47 i direktiv 2009/72/EG. Bestämmelsen handlar om kommissionens arbete med att övervaka tillämpningen av direktivet och lämna rapport om detta. Eftersom artikeln riktar sig mot kommissionen krävs inte några genomförandeåtgärder i Sverige.

3.10.6 Artikel 70 – Ändringar till direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 9 ska ändras på följande sätt:
 - a) Titeln ska ersättas med följande:

”Mätning för naturgas”.

b) I punkt 1 ska första stycket ersättas med följande:

”1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutförbrukare av naturgas, så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och proportionellt till möjliga energibesparingar, till ett konkurrenskraftigt pris förses med individuella mätare som korrekt visar slutförbrukarens faktiska energiförbrukning och ger information om faktisk användningstid.”

c) Punkt 2 ska ändras på följande sätt:

i) Inledningen ska ersättas med följande:

”2. När och i den utsträckning som medlemsstaterna inför smarta mätarsystem och introducerar smarta mätare för naturgas i enlighet med direktiv 2009/73/EG”.

ii) Leden c och d ska utgå.

2. Artikel 10 ska ändras på följande sätt:

a) Titeln ska ersättas med följande:

”Faktureringsinformation för naturgas”.

b) I punkt 1 ska första stycket ersättas med följande:

”1. När slutförbrukarna inte har sådana smarta mätare som avses i direktiv 2009/73/EG ska medlemsstaterna, senast den 31 december 2014, säkerställa tillförlitlig, korrekt faktureringsinformation för naturgas grundad på faktisk användning, i enlighet med punkt 1.1 i bilaga VII, i de fall där det är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart.”

c) I punkt 2 ska första stycket ersättas med följande:

”2. Mätare som installerats i enlighet med direktiv 2009/73/EG ska möjliggöra tillhandahållande av korrekt faktureringsinformation grundad på faktisk användning. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunderna har möjlighet att lätt få tillgång till kompletterande information om sin historiska användning så att de kan göra detaljerade självkontroller.”

3. I artikel 11 ska titeln ersättas med följande:

”Kostnad för tillgång till mätar- och faktureringsinformation för naturgas”.

4. I artikel 13 ska orden ”artiklarna 7–11” ersättas med orden ”artiklarna 7-11a”.

5. Artikel 15 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 5 ska ändras på följande sätt:

i) Första och andra styckena ska utgå.

ii) Tredje stycket ska ersättas med följande:

”Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska uppfylla de krav som fastställs i bilaga XII.”

b) Punkt 8 ska utgå.

6. I bilaga VII ska titeln ersättas med följande:

”Minimikrav för fakturering och faktureringsinformation grundad på faktisk användning av naturgas”.

Bedömning

Artikel 70 föreskriver ändringar i artiklarna 9–11, 13, 15 samt bilaga VII i energieffektiviseringsdirektivet 2012/27/EU.

Av skäl (95) framgår att bestämmelserna i direktiv 2012/27/EU om elmarknaderna, såsom bestämmelser om mätare för och fakturering av el, efterfrågefleksibilitet, prioriterad inmatning och nättillträde för högeffektiv kraftvärme, uppdateras genom bestämmelserna i elmarknadsdirektivet och förordning (EU) 2019/943 och att direktiv 2012/27/EU därför bör ändras i enlighet med detta.

Ändringarna innebär att vissa bestämmelser i energieffektiviseringsdirektivet som tidigare gällt såväl el som naturgas endast ska gälla för naturgas. Anledningen är att de frågor som dessa bestämmelser behandlar tas om hand av det nya elmarknadsdirektivet.

Punkt 1 a)

Punkten 1 a) föreskriver att artikel 9 ska ändras genom att rubriken ”Mätning” ersätts med ”Mätning för naturgas”. Rubriken ändrades genom direktiv (EU) 2018/2002 till ”Mätning för gas och elektricitet”.

Denna ändring av rubrikens lydelse medför inga ändringar i svensk lagstiftning. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 1 b)

Punkten 1 b) föreskriver ändringar av artikel 9.1. Ändringen innebär en inskränkning av bestämmelsens omfattning till att endast omfatta slutanvändare av naturgas, mot att tidigare ha omfattat även el, fjärrvärme, fjärrkyla och varmvatten för hushållsbruk.

Denna inskränkning av bestämmelsen i punkten 1 b) kräver ingen genomförandeåtgärd.

Punkt 1 c)

Punkten 1 c) i) föreskriver ändringar i artikel 9.2. Bestämmelsen har inskränkts till att endast omfatta system för och införandet av smarta mätare för naturgas, mot att tidigare även ha omfattat el.

Bestämmelser om smarta mätare för elmarknaden finns numera i artiklarna 19–21 i elmarknadsdirektivet. Artiklarnas innehåll och vår bedömning redovisas under avsnitt 3.5.10-3.5.12. Ändringen i punkten 1 c) i) kräver ingen åtgärd.

Punkten 1 c) ii) föreskriver att artikel 9.2 punkterna c) och d) ska utgå.

Bestämmelsen i 9.2 c) upphör således att gälla. Bestämmelsen anger att medlemsstaterna ska, när de inför ett system med smarta mätare, om slutanvändaren begär det, kräva att mätaroperatörerna ser till att mätaren eller mätarna kan redovisa den el som tillförs nätet från slutanvändarens lokaler.

Även bestämmelsen i 9.2 d) upphör att gälla. Bestämmelsen anger att medlemsstaterna ska, när de inför ett system med smarta mätare, om slutanvändaren begär det, se till att mätuppgifter avseende deras inmatningar och uttag av el görs tillgängliga för dem i ett lättbegripligt format som de kan använda för att jämföra avtal på likartade grunder. Detta ska även gälla för en tredje part som agerar på slutanvändarens vägnar.

Bestämmelser om smarta mätare för elmarknaden finns numera i artiklarna 19–21 i elmarknadsdirektivet. Artiklarnas innehåll och vår bedömning redovisas under avsnitt 3.5.10-3.5.12. Ändringen i punkten 1 c) ii) kräver ingen åtgärd.

Punkt 2 a)

Punkten 2 a) föreskriver att artikel 10 ska ändras genom att rubriken "Fakturerering" ersätts med "Faktureringsinformation för naturgas". Rubriken har ändrats genom direktiv (EU) 2018/2002 till "Faktureringsinformation för gas och elektricitet".

Denna ändring av rubrikens lydelse medför inga ändringar i svensk lagstiftning. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkten 2 b)

Punkten 2 b) föreskriver att artikel 10.1 första stycket ska ändras. Bestämmelsen i artikel 10.1 första stycket har inskränkts till att endast omfatta naturgas, mot att tidigare ha omfattat även andra sektorer, dvs. el och gas.

Bestämmelser om smarta mätare för elmarknaden finns numera i artiklarna 19–21 i elmarknadsdirektivet. Artiklarnas innehåll och vår bedömning redovisas under avsnitt 3.5.10-3.5.12. Ändringen i punkten 2 b) kräver ingen åtgärd.

Punkt 2 c)

Punkten 2 c) föreskriver att den tidigare lydelsen i Artikel 10.2 första stycket ska ersättas med en ny. Bestämmelsen har ändrats på så sätt att hänvisningen till direktiv 2009/72/EG har tagits bort, och således inskränkts till att endast omfatta naturgas och inte el. Bestämmelser om smarta mätare för elmarknaden finns numera i artiklarna 19–21 i elmarknadsdirektivet. Hänvisningen till 2009/72/EG saknar därför relevans. Artiklarnas innehåll och vår bedömning redovisas under avsnitt 3.5.10-3.5.12. Ändringen i punkten 2 c) i) kräver ingen åtgärd.

Punkt 3

Punkten 3 föreskriver att artikel 11 ska ändras genom att rubriken "Kostnad för tillgång till mätar- och faktureringsinformation" ska ersättas med "Kostnad för tillgång till mätar- och faktureringsinformation för naturgas". Lydelsen har tidigare ändrats genom direktiv (EU) 2018/2002 till "Kostnad för tillgång till mätning- och faktureringsinformation för elektricitet och gas."

Ändringen nu innebär en inskränkning så att bestämmelsen nu bara gäller för naturgas. Denna ändring av rubrikens lydelse medför inga ändringar i svensk lagstiftning. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 4

Punkten 4 föreskriver att artikel 13, som handlar om sanktioner, ska ändras. Den tidigare lydelsen var följande.

Medlemsstaterna ska fastställa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av de nationella bestämmelser som antas i enlighet med artiklarna 7–11 och 18.3, och vidta nödvändiga åtgärder för att se till att de tillämpas. De föreskrivna sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska anmäla dessa bestämmelser till kommissionen senast den 5 juni 2014 och utan dröjsmål till kommissionen anmäla eventuella senare ändringar som påverkar dem.

I den nya lydelsen ska "artiklarna 7–11" ersättas med orden "artiklarna 7-11a".

Artiklarna 7–11 i energieffektiviseringsdirektivet 2012/27/EU ändras inte genom detta direktiv. Artikel 11 a infördes genom Europaparlamentets och Rådets direktiv (EU) 2018/2002 av den 11 december 2018 om ändring av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet och handlar om kostnaden för mättnings-, fakturerings- och användningsinformation för värme, kyla och varmvatten. Ändringen i direktivet 2012/27/EU innebär att medlemsstaterna även ska fastställa bestämmelser om sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av de nationella bestämmelser som antas med stöd av artikel 11 a. Denna ändring bör tas om hand i det arbete som görs för att införliva energieffektiviseringsdirektivet (EU) 2018/2002 i svensk rätt. Någon särskild genomförandeåtgärd krävs inte inom ramen av detta uppdrag.

Punkt 5

Punkten 5 föreskriver att artikel 15 ska ändras på följande sätt:

Punkten a) artikel 15 första och andra styckena ska utgå. De lyder som följer.

1. Medlemsstaterna ska se till att nationella energitillsynsmyndigheter fäster tillräcklig uppmärksamhet vid energieffektivitet när de genomför sina tillsynsuppgifter enligt direktiven 2009/72/EG och 2009/73/EG avseende sina beslut om driften av gas- och elinfrastruktur.

Medlemsstaterna ska i synnerhet se till att nationella energitillsynsmyndigheter, genom att utarbeta nättariffer och regleringar, inom ramen för direktiv 2009/72/EG och med beaktande av kostnaderna och fördelarna med varje åtgärd, ger incitament för nätoperatörer att göra systemtjänster tillgängliga för nätanvändare som gör det möjligt för dem att genomföra åtgärder för förbättrad energieffektivitet i samband med den fortsatta idriftsättningen av smarta nät.

Tredje stycket som lyder "Dessa systemtjänster får fastställas av den systemansvarige och får inte påverka systemets säkerhet negativt" ska ersättas med "Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska uppfylla de krav som fastställs i bilaga XII."

Upphävandet av styckena 1 och 2 i artikel 15 kräver ingen genomförandeåtgärd.

När det gäller 3 stycket innehåller den nya lydelsen en hänvisning till bilaga XII, som enligt punkten 6 nedan inskränks till att endast omfatta fakturering och faktureringsinformation för naturgas, mot att tidigare även omfattat el. Ändringen kräver ingen genomförandeåtgärd.

Punkten b)

Artikel 15.8 i energieffektiviseringsdirektivet ska utgå och gäller således inte längre. Artikel 15.8 har följande lydelse.

Medlemsstaterna ska se till att nationella energitillsynsmyndigheter uppmuntrar resurser på efterfrågesidan, såsom laststyrning, att delta vid sidan av försörjning på grossist- och detaljmarknader. Med förbehåll för tekniska begränsningar som är förenade med nätförvaltningen, ska medlemsstaterna se till att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem, genom att uppfylla kraven för balanserings- och tilläggstjänster, behandlar leverantörer av laststyrning, inbegripet aggregatorer, på ett icke-diskriminerande sätt på grundval av deras tekniska resurser. Med förbehåll för tekniska begränsningar som är förenade med nätförvaltningen, ska medlemsstaterna främja tillgång till och deltagande av laststyrning på marknader för balanserings- och reservsystem samt andra systemtjänster, bland annat genom att kräva att nationella tillsynsmyndigheter eller, när så krävs enligt deras tillsynssystem, systemansvariga för överföringssystem eller systemansvariga för distributionssystem i nära samarbete med tjänsteleverantörer på efterfrågesidan och användare, för att fastställa tekniska villkor för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska kraven för dessa marknader och laststyrningsresurserna. Sådana specifikationer ska inkludera deltagande av aggregatorer.

Regler som handlar om icke-diskriminering av aggregatorer och andra aktörer finns nu i elmarknadsdirektivet. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 6

Punkten 6 föreskriver att den tidigare rubriken i bilaga VII "Minimikrav för fakturering och faktureringsinformation som grundar sig på faktisk användning". I bilaga VII ska titeln ersättas med följande "Minimikrav för fakturering och faktureringsinformation grundad på faktisk användning av naturgas". Lydelsen har ändrats till "Minimikrav för fakturering och faktureringsinformation som grundar sig på faktisk användning av elektricitet och gas", enligt direktiv (EU) 2018/2002.

Bestämmelserna i bilaga VII har inskränkts till att endast omfatta naturgas, mot att tidigare även ha omfattat el. Faktureringsbestämmelser för elmarknaden finns i elmarknadsdirektivet. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

3.10.7 Artikel 71 – Införlivande

1. Medlemsstaterna ska senast den 31 december 2020 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 2–5, 6.2, 6.3,

7.1, 8.2 j och l, 9.2, 10.2–10.12, 11–24, 26, 28, 29, 31–34, 36, 38.2, 40, 42, 46.2 d, 51, 54, 57–59, 61–63, 70.1–70.3, 70.5 b och 70.6 samt bilagorna I och II. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

Medlemsstaterna ska emellertid sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa:

a) artikel 70.5 a senast den 31 december 2019,

b) artikel 70.4 senast den 25 oktober 2020.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska även innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till det direktiv som upphävs genom det här direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Bedömning

Artikel 71 innehåller bestämmelser om direktivets införlivande. Ei lämnar i denna rapport förslag på hur införlivandet i svensk rätt av direktivet kan ske. Någon särskild genomförandeåtgärd behövs inte för artikel 71.

3.10.8 Artikel 72 – Upphävande

Direktiv 2009/72/EG ska upphöra att gälla med verkan från och med den 1 januari 2021, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter när det gäller de tidsfrister för införlivande med nationell rätt och datum för tillämpning av direktivet som anges i bilaga III.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga IV.

Bedömning

Artikel 72 innehåller bestämmelser om upphävande av direktiv 2009/72/EG. Bestämmelsen kräver inte någon genomförandeåtgärd.

3.10.9 Artikel 73 – Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artiklarna 6.1, 7.2–7.5, 8.1, 8.2 a–i och k, 8.3, 8.4, 9.1, 9.3, 9.4, 9.5, 10.2–10.10, 25, 27, 30, 35, 37, 38.1, 38.3, 38.4, 39, 41, 43, 44, 45, 46.1, 46.2 a, b, c och e–h, 46.3–46.6, 47–50, 52, 53, 55, 56, 60, 64, 65 ska tillämpas från och med den 1 januari 2021.

Artikel 70.1–70.3, 70.5 b och 70.6 ska tillämpas från och med den 1 januari 2021.

Artikel 70.5 a ska tillämpas från och med den 1 januari 2020.

Artikel 70.4 ska tillämpas från och med den 26 oktober 2020.

Bedömning

Artikel 73 motsvarar artikel 50 i direktiv 2009/72/EG och innehåller bestämmelser om direktivets ikraftträdande. Några genomförandeåtgärder behövs inte för denna artikel.

3.10.10 Artikel 74 – Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Bedömning

Artikel 74 motsvarar artikel 51 i direktiv 2009/72/EG och innehåller en bestämmelse som anger direktivets adressater, dvs medlemsstaterna. Några nationella genomförandeåtgärder behövs inte.

3.11 Bilaga I – Minikrav för fakturering och faktureringsinformation

1. Minimiinformation på fakturan och i faktureringsinformationen

1.1 Följande viktiga information ska tydligt anges på slutkundernas fakturor, och vara klart åtskild från andra delar av fakturan:

a) Det belopp som ska betalas och, om det är möjligt, en uppdelning av beloppet i komponenter, tillsammans med en tydlig angivelse av att alla energikällor också kan omfattas av incitament som inte finansieras av de avgifter som anges i uppdelningen av beloppet.

b) Förfallodag.

1.2 Följande viktiga information ska tydligt anges på slutkundernas fakturor, och vara klart åtskild från andra delar av fakturan och faktureringsinformationen:

a) Elförbrukningen under faktureringsperioden.

b) Leverantörens namn och kontaktuppgifter, inklusive telefonnummer och e-postadress till kundtjänst.

c) Tariffens beteckning.

d) I tillämpliga fall, avtalets slutdatum.

e) Uppgifter om möjligheter till och fördelar med leverantörsbyte.

f) Slutkundens byteskod eller unika identifieringskod för leveranspunkten.

g) Information om slutkundens rättigheter när det gäller tvistlösning utanför domstol, inklusive kontaktuppgifter för den enhet som ansvarar för tvistlösning som avses i artikel 26,

h) Den gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 25.

i) En länk eller hänvisning till var det finns jämförelseverktyg enligt artikel 14.

1.3. När fakturorna baseras på faktisk förbrukning eller fjärravläsning utförd av den systemansvarige ska följande information göras tillgänglig för slutkunderna på deras fakturor och regelbundna avräkningsfakturor:

a) Jämförelser i grafisk form mellan slutkundens nuvarande elförbrukning och förbrukningen under samma period föregående år.

b) Kontaktinformation för konsumentorganisationer, energimyndigheter eller liknande organ, inklusive adresser till webbplatser, där information kan fås om olika åtgärder för att göra energiförbrukande utrustning mer energieffektiv.

c) Jämförelser med en normaliserad eller genom riktmärkning framtagen genomsnittsslutkund i samma användarkategori.

2. Faktureringsfrekvens och tillhandahållande av faktureringsinformation:

a) Faktureringen baserad på faktisk förbrukning ska göras minst en gång per år.

b) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige eller om slutkunderna aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt ska korrekt faktureringsinformation som baseras på faktisk förbrukning göras tillgänglig för slutkunden åtminstone var sjätte månad, eller en gång var tredje månad på begäran eller om slutkunden har valt elektronisk fakturering.

c) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige eller om slutkunderna aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt, får skyldigheterna i leden a och b fullgöras med hjälp av ett system med regelbunden självavläsning, där slutkunden meddelar den systemansvarige de värden som avlästs från mätaren. Faktureringen eller faktureringsinformationen får inte baseras på uppskattad förbrukning eller en schablonavgift utom i fall där slutkunden inte har tillhandahållit någon mätaravläsning för ett visst faktureringsintervall.

d) När slutkunden har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige ska korrekt faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning tillhandahållas minst varje månad. Den informationen får också göras tillgänglig via internet och ska uppdateras så ofta som de använda mätanordningarna och systemen tillåter.

3. Uppdelning av slutkundspriset i komponenter

Det pris som kunden betalar är summan av tre huvudkomponenter: en energi- och leveranskomponent, en nätkomponent (överföring och distribution) och en komponent som omfattar skatter, avgifter och övriga pålagor.

I de fall där fakturan visar hur slutkundspriset är sammansatt ska de gemensamma definitionerna av prisets tre komponenter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952⁷⁴ användas i hela unionen.

4. Tillgång till kompletterande information om historisk förbrukning

Om kompletterande information om historisk förbrukning finns tillgänglig ska medlemsstaterna kräva att den informationen, på begäran av slutkunden, görs tillgänglig för den leverantör eller tjänsteleverantör som slutkunden har utnämnt.

Om slutkunden har installerat en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige ska slutkunden lätt ha tillgång till kompletterande information om sin historiska förbrukning så att denne kan göra detaljerade självkontroller.

Kompletterande information om historisk förbrukning ska omfatta följande:

- a) Samlade uppgifter från åtminstone de föregående tre åren eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft, om den perioden är kortare. Uppgifterna ska motsvara de intervall för vilka regelbunden faktureringsinformation har tillhandahållits.
- b) Detaljerade uppgifter om användningstid för alla dagar, veckor, månader och år. Dessa uppgifter ska göras tillgängliga för slutkunderna i nära realtid via internet eller via mätargränssnittet för en period som minst omfattar de föregående 24 månaderna eller från det att elleveransavtalet trädde i kraft, om den perioden är kortare.

5. Redovisning av energikällor

På fakturorna ska leverantörer ange bidraget från varje energikälla till den el som slutkunden köper i enlighet med elleveransavtalet (redovisning på produktnivå).

Följande information ska göras tillgänglig för slutkunderna på deras fakturor och i faktureringsinformationen, eller bifogas dessa dokument, eller så ska fakturorna och faktureringsinformationen innehålla en hänvisning till informationen:

- a) Varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga energimix som leverantören använt (på nationell nivå, dvs. i den medlemsstat där elleveransavtalet har ingåtts, liksom på leverantörens nivå om leverantören är verksam i flera medlemsstater) under det gångna året, på ett sätt som är begripligt och tydligt jämförbart.
- b) Information om inverkan på miljön av elframställningen från den sammanlagda energisammansättning som leverantören har använt under det föregående året, åtminstone när det gäller utsläpp av CO₂ och radioaktivt avfall.

⁷⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 av den 26 oktober 2016 om europeisk statistik om naturgas- och elpriser och om upphävande av direktiv 2008/92/EG (EUT L 311, 17.11.2016, s. 1).

Vad gäller andra stycket led a, för el som anskaffats på en elbörs eller importerats från ett företag som är beläget utanför unionen, får aggregerade uppgifter som börsen eller företaget tillhandahållit under föregående år användas.

För redovisningen av el från högeffektiva kraftvärmeverk får ursprungsgarantier utfärdade i enlighet med artikel 14.10 i direktiv 2012/27/EU användas. Redovisningen av el från förnybara källor ska ske med hjälp ursprungsgarantier utom i de fall som avses i artikel 19.8 a och b i direktiv (EU) 2018/2001.

Tillsynsmyndigheten eller annan behörig nationell myndighet ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den information som leverantörer tillhandahåller slutkunder i enlighet med denna punkt är tillförlitlig och att den på nationell nivå tillhandahålls på ett tydligt och jämförbart sätt.

Bedömning

Bilaga 1 beskriver närmare vad som ska framgå av fakturor och faktureringsinformation. Bestämmelserna i bilaga 1 omfattar samtliga slutförbrukare, inte bara konsumenter.

Kraven i direktivet på fakturor och faktureringsinformation gäller, enligt Ei:s bedömning, endast för elleverantörer om inte annat särskilt anges.

Punkt 1.1

Enligt punkten 1.1 ska beloppet som ska betalas tydligt anges på slutkundernas fakturor liksom förfallodag. Om det är möjligt ska även en uppdelning av beloppet i komponenter göras.

Svensk lagstiftning saknar bestämmelser motsvarande punkterna 1.1 a) och b). Det svenska regelverket behöver kompletteras. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

Punkt 1.2

Enligt punkten 1.2. ska följande viktiga information tydligt anges på slutkundernas fakturor:

- a) Elförbrukningen under faktureringsperioden.

Punkten a) är införd genom 8 kap. 16 § ellagen. Där anges att en elleverantörs faktura till en elanvändare ska vara tydlig. Fakturan ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

I detta får anses ingå att förbrukningen redovisas på ett sådant sätt att den kan anses vara åtskild från övrig information.

- b) Leverantörens namn och kontaktuppgifter, inklusive telefonnummer och e-postadress till kundtjänst.

Enligt 8 kap. 17 § ellagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla. Av 25 b § elförordningen framgår att nätmyndigheten får

meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla. Ei har inte utfärdat några sådana föreskrifter.

Av 11 kap. 8 § mervärdesskattelagen (1994:200) följer att mervärdesskattepliktig ska ange namn och adress på fakturan, men inte telefonnummer och e-postadress till kundtjänst.

Det svenska regelverket behöver kompletteras genom att Ei utfärdar föreskrifter enligt befintligt bemyndigande. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

c) Tariffens beteckning.

Med tariffens beteckning avses avtalstyp.

Punkten c) är införd genom 25 a § i elförordningen som föreskriver att en elleverantörs faktura till en elanvändare ska innehålla uppgifter om vilket leveransavtal som tillämpas och var elanvändaren kan hitta information om avtalets innehåll. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

d) I tillämpliga fall, avtalets slutdatum.

Enligt 8 kap. 5 § tredje stycket ellagen ska den elleverantör som har ett tidsbestämt avtal med elanvändaren om leverans av el, tidigast 90 dagar och senast 60 dagar före det att avtalet löper ut informera elanvändaren om tidpunkten för avtalets upphörande, och konsekvenserna av avtalets upphörande.

I 24 § punkt 2 elförordningen anges att nätmyndigheten får meddela föreskrifter om elleverantörers informationsskyldighet enligt 8 kap. 5 § tredje stycket ellagen.

Ei har meddelat föreskrifter om elleverantörers skyldighet i samband med att avtal löper ut i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2018:1) om information innan ett tidsbestämt avtal om leverans av el löper ut. I 4 § anges att informationen ska vara skriftlig och lämnas samlad i ett särskilt meddelande till elanvändaren.

På samma sätt som konstaterats under punkten b) ovan har Ei inte utfärdat några föreskrifter. Svensk lagstiftning saknar således bestämmelser om att avtalets slutdatum ska anges på fakturan. Det svenska regelverket behöver kompletteras. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

e) Uppgifter om möjligheter till och fördelar med leverantörsbyte.

Svensk lagstiftning saknar bestämmelser motsvarande punkten 1.2 e). Här räcker det med en upplysning om att det kan finnas fördelar med att byta leverantör. Det saknas skäl att detaljreglera hur upplysningen ska utformas. Däremot räcker det inte med en hänvisning till webbplats eller liknande. Informationen måste finnas i fakturainformationen.

På samma sätt som konstaterats under punkten b) ovan har Ei inte utfärdat några föreskrifter. Det svenska regelverket behöver kompletteras. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

- f) Slutkundens byteskod eller unika identifieringskod för leveranspunkten.

På samma sätt som konstaterats under punkten b) ovan har Ei inte utfärdat några föreskrifter. Svensk lagstiftning saknar bestämmelser motsvarande punkten 1.2 f). Det svenska regelverket behöver kompletteras. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

- g) Information om slutkundens rättigheter när det gäller tvistlösning utanför domstol, inklusive kontaktuppgifter för den enhet som ansvarar för tvistlösning som avses i artikel 26,

I 11 kap. 18 § ellagen anges att elleverantörer och nätkoncessionshavare som träffar avtal med konsumenter ska lämna tydlig information på sina webbplatser om konsumentens rättigheter, hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål, vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler. På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt. Elleverantörer och nätkoncessionshavare ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och, i de fall som anges i första stycket 1–3, i reklam som vänder sig till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Punkten 1.2. g) finns delvis reglerad i 11 kap. 18 § tredje stycket ellagen beträffande konsumenter, men ger den som ställer ut fakturan möjlighet att i den hänvisa till en webbplats. Någon motsvarighet för övriga kunder finns inte.

Direktivets krav är inte uppfyllt och det svenska regelverket behöver kompletteras så att den omfattar alla slutkunder. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

- h) Den gemensamma kontaktpunkt som avses i artikel 25.

I artikel 25 anges att medlemsstaterna ska säkerställa att det inrättas gemensamma kontaktpunkter där kunderna kan få tillgång till all nödvändig information om sina rättigheter, tillämplig rätt och tillgängliga mekanismer för tvistlösning i händelse av en tvist. Dessa gemensamma kontaktpunkter kan vara en del av allmänna konsumentupplysningsställen.

I 11 kap. 18 § ellagen anges att elleverantörer och nätkoncessionshavare som träffar avtal med konsumenter ska lämna tydlig information på sina webbplatser om konsumentens rättigheter, hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål, vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och oberoende användarrådgivning där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler. På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt. Elleverantörer och nätkoncessionshavare ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och, i de fall som anges i 11 kap. 18 § första stycket 1–3, i reklam som vänder sig till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Punkten h) finns delvis reglerad i 11 kap. 18 § tredje stycket ellagen beträffande konsumenter, men ger den som ställer ut fakturan möjlighet att i den hänvisa till en webbplats. Någon motsvarighet för övriga kunder finns inte.

Direktivets krav är inte uppfyllt och det svenska regelverket behöver kompletteras. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

i) En länk eller hänvisning till var det finns jämförelseverktyg enligt artikel 14.

På samma sätt som konstaterats under punkten b) ovan har Ei inte utfärdat några föreskrifter. Svensk lagstiftning saknar bestämmelser motsvarande punkten 1.1 i). Det svenska regelverket behöver kompletteras. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

Punkt 1.3

Punkten 1.3 handlar om när fakturor som baseras på faktisk förbrukning eller fjärravläsning som utförts av den systemansvarige. Viss information ska då göras tillgänglig för slutkunderna på deras fakturor, exempelvis jämförelser i grafisk form mellan slutkundens nuvarande elförbrukning och förbrukningen under samma period föregående år och en jämförelse med en genomsnittskund.

Punkten 1.3 gäller fakturor från elnätsföretaget. I Punkten 1.3 anges i den svenska versionen "göras tillgänglig på deras fakturor". I den engelska versionen anges följande. "...with or signposted to within their bills and periodic settlement bills.", vilket innebär att det räcker med en hänvisning på fakturan till var informationen finns. I den tyska versionen anges att "Informationen zur Endkunden in oder mit den Abrechnungen und periodischen Übersichten folgende Informationen zur Verfügung zu stellen bzw. darin auszuweisen", vilket innebär att informationen antingen ska anges i fakturan eller hänvisas till.

Bestämmelser motsvarande punkten 1.3. a) saknas i svensk lagstiftning. Att nätkoncessionshavaren i varje faktura skulle kunna tillhandahålla kundens förbrukning för aktuell period och motsvarande period föregående år i grafisk form är ett långtgående krav. Den engelska och tyska språkversionen av direktivet bör ges företräde.

Det svenska regelverket behöver kompletteras med en bestämmelse om att informationen som avses i punkten 1.3. a) ska hänvisas till i fakturan. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

Punkten 1.3. b) regleras i 11 kap. 18 § första stycket 4 punkten ellagen beträffande konsumenter. I den bestämmelsen anges att elleverantörer och nätkoncessionshavare som träffar avtal med konsumenter ska lämna tydlig information på sina webbplatser om oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

Här borde kravet på att göra informationen tillgänglig vara uppfyllt genom att elleverantörer och nätkoncessionshavare är skyldiga att tillhandahålla informationen på sin webbplats.

Regleringen i ellagen omfattar dock inte samtliga kunder. Det svenska regelverket behöver kompletteras. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

Punkten 1.3.c) gäller jämförelse med genomsnittskund. Det saknas bestämmelse om detta i det svenska regelverket, som därför behöver kompletteras. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

Punkt 2

Faktureringsfrekvens och tillhandahållande av faktureringsinformation:

a) Faktureringen baserad på faktisk förbrukning ska göras minst en gång per år.

När det gäller punkten 2 a) anges i 8 kap. 18 § ellagen att elleverantören ska fakturera kunden åtminstone varje kvartal. Någon motsvarande bestämmelse för fakturor från nätföretag finns inte.

För att uppfylla direktivet bör det svenska regelverket kompletteras med en bestämmelse om att nätföretagen måste fakturera slutkund minst en gång per år. Se överväganden och förslag avsnitt 5.12.

b) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige eller om slutkunderna aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt ska korrekt faktureringsinformation som baseras på faktisk förbrukning göras tillgänglig för slutkunden åtminstone var sjätte månad, eller en gång var tredje månad på begäran eller om slutkunden har valt elektronisk fakturering.

Svensk lagstiftning saknar bestämmelser motsvarande punkten 2 b). Det svenska regelverket behöver kompletteras. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

c) Om slutkunden inte har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige eller om slutkunderna aktivt har valt att inaktivera fjärravläsning i enlighet med nationell rätt, får skyldigheterna i leden a och b fullgöras med hjälp av ett system med regelbunden självavläsning, där slutkunden meddelar den systemansvarige de värden som avlästs från mätaren. Faktureringen eller faktureringsinformationen får inte baseras på uppskattad förbrukning eller en schablonavgift utom i fall där slutkunden inte har tillhandahållit någon mätaravläsning för ett visst faktureringsintervall.

Enligt 8 kap. 15 § ellagen får debitering grundas på uppskattade värden om elleverantören inte fått tillgång till uppmätta värden. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

d) När slutkunden har en mätare som kan fjärravläsas av den systemansvarige ska korrekt faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning tillhandahållas minst varje månad. Den informationen får också göras tillgänglig via internet och ska uppdateras så ofta som de använda mätanordningarna och systemen tillåter.

Svensk lagstiftning saknar bestämmelser motsvarande punkten 2 d). Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

Punkt 3

Punkten 3 handlar om slutkundsprisets uppdelning i komponenter. Enligt bestämmelsen är det pris som kunden betalar är summan av tre huvudkomponenter: en energi- och leveranskomponent, en nätkomponent (överföring och distribution) och en komponent som omfattar skatter, avgifter och övriga pålagor.

I de fall där fakturan visar hur slutkundspriset är sammansatt ska de gemensamma definitionerna av prisets tre komponenter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952⁷⁵ användas i hela unionen.

Det svenska regelverket saknar bestämmelse om att ett pris uppdelat i komponenter ska ske i enlighet med ovannämnda förordning. Se överväganden och förslag, avsnitt 5.12.

Punkt 4

Punkten 4 handlar om tillgång till kompletterande information om historisk förbrukning. Bestämmelsen anger att om kompletterande information om historisk förbrukning finns tillgänglig ska medlemsstaterna kräva att den informationen, på begäran av slutkunden, görs tillgänglig för den leverantör eller tjänsteleverantör som kunde har utnämnt. Slutkunden ska ha tillgång till kompletterande information om sin historiska förbrukning så att denne kan göra detaljerade självkontroller.

I 3 kap. 10 § ellagen anges att den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden.

I 3 kap. 10 a § ellagen anges att nätkoncessionshavaren ska rapportera resultaten av de mätningar och beräkningar som görs enligt 10 §. Resultaten ska rapporteras till den systemansvariga myndigheten och kontoföringsmyndigheten och till berörda nätkoncessionshavare, elanvändare, elproducenter, balansansvariga och elleverantörer. På begäran ska resultaten rapporteras till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

En slutkund har enligt 3 kap. 10 a § ellagen rätt att kräva att informationen om historisk förbrukning delas med ett företag som kunden utsett, om sådan information finns tillgänglig. Direktivets krav är således uppfyllt. Några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 5

Punkt 5 handlar om redovisning av energikällor. På fakturorna ska leverantörer ange bidraget från varje energikälla till den el som slutkunden köper i enlighet med elleveransavtalet (redovisning på produktnivå).

Punkten 5 första och andra stycket motsvarar artikel 3.9 i direktiv 2009/72/EG. I 8 kap. 12 § första stycket ellagen anges att elleverantörer ska informera om energikällor på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare. Det ska finnas uppgift om varje enskild

⁷⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 av den 26 oktober 2016 om europeisk statistik om naturgas- och elpriser och om upphävande av direktiv 2008/92/EG (EUT L 311, 17.11.2016, s. 1).

energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elleverantören sålde under närmast föregående kalenderår, och den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat. Direktivet är redan implementerat i denna del och någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Tredje stycket i punkten 5 har införts genom 8 kap. 12 § andra stycket. I den bestämmelsen anges att om elleverantören har köpt el på en elbörs eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

När det gäller bestämmelsen i fjärde stycket behöver det svenska regelverket kompletteras. Se överväganden och förslag avsnitt 5.12.

Enligt femte stycket i punkt 5 ska Ei vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att den information som leverantörer tillhandahåller slutkunder i enlighet med denna punkt är tillförlitlig och att den på nationell nivå tillhandahålls på ett tydligt och jämförbart sätt. Enligt 8 kap. 12 § femte stycket ellagen får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddela närmare föreskrifter om hur sådana uppgifter som avses i första–fjärde styckena ska beräknas och redovisas för elanvändarna. Ei har ett bemyndigande genom 25 § elförordningen. Ei har meddelat sådana föreskrifter genom, Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2013:6) om ursprungsmärkning av el. Bestämmelsen är således implementerad och några genomförandeåtgärder behövs inte.

3.12 Bilaga II – Smarta mätarsystem

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det införs smarta mätarsystem på deras territorier och att dessa mätarsystem kan göras till föremål för en ekonomisk bedömning av alla långsiktiga kostnader och all nytta de för med sig för marknaden och den enskilda konsumenten på lång sikt eller av vilken typ av smarta mätare som är ekonomiskt rimlig och kostnadseffektiv och vilken tidsfrist som är rimlig för distribution av dem.
2. En sådan bedömning ska beakta metoden för den kostnads–nyttoanalys och de funktionella minimikrav för smarta mätarsystem som föreskrivs i kommissionens rekommendation 2012/148/EU⁷⁶, liksom bästa tillgängliga teknik för att säkerställa högsta möjliga it-säkerhet och dataskydd.
3. Med utgångspunkt i denna bedömning ska medlemsstaterna eller, om en medlemsstat har föreskrivit detta, den utnämnda tillsynsmyndigheten, ta fram en tidsplan med ett mål på upp till tio år för införandet av smarta mätarsystem. Om införandet av smarta mätarsystem tillstyrks ska minst 80 % av slutkunderna ha ett smart mätarsystem antingen inom sju år från dagen för tillstyrkandet eller senast

⁷⁶ Kommissionens rekommendation 2012/148/EU av den 9 mars 2012 om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem (EUT L 73, 13.3.2012, s. 9).

2024 för de medlemsstater som har påbörjat ett systematiskt införande av smarta mätersystem innan den 4 juli 2019.

Bedömning

Ei har i sin rapport *Funktionskrav på framtidens elmätare (EiR2015:09)* genomfört en kostnadsnyttoanalys i enlighet med kommissionens rekommendation 2012/148/EU. Ei lämnade författningsförslag i rapporten *Funktionskrav på elmätare – Författningsförslag (EiR2017:08)*, som resulterade i förändrade funktionskrav på mätare i mätförordningen, enligt bemyndigande i 3 kap. 10 b § 2 ellagen. Ett system med smarta mätare ska införas senast mätåret 2025 enligt övergångsbestämmelserna till mätförordningen.

Det ska således införas ett system med smarta mätare senast mätåret 2025 i Sverige. En kostnads-nyttoanalys har genomförts. Bilaga II kräver inte några genomförandeåtgärder eftersom smarta mätare införs systematiskt i Sverige (jfr avsnitt 3.5.10–3.5.13 om artiklarna 19–22).

3.13 Bilaga III – och IV

Bilaga III och IV innehåller information om tidsfrister för införlivande av föregående elmarknadsdirektiv och en jämförelsetabell mellan detta och föregående direktiv och redovisas inte närmare här.

4 Direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor

4.1 Artikel 17 – Förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan

1. Medlemsstaterna ska inrätta ett förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan varigenom anläggningar eller enheter för aggregerad produktion som tillhör egenanvändare av förnybar energi och demonstrationsprojekt för förnybar energi med en elkapacitet på högst 10,8 kW, eller motsvarande för andra anslutningar än trefasanslutningar, ska anslutas till nätet efter en anmälan till den systemansvarige för distributionssystemet. Den systemansvarige för distributionssystemet får, inom en begränsad period efter anmälan, avslå den begärda nätanslutningen eller föreslå en alternativ nätanslutningspunkt av motiverade skäl rörande säkerhet eller systemkomponenternas tekniska inkompatibilitet. Vid tillstyrkan från den systemansvarige för distributionssystemet, eller i avsaknad av ett beslut från denne inom en månad efter anmälan, får anläggningen eller enheten för aggregerad produktion anslutas.

2. Medlemsstaterna får tillåta ett förfarande med enkel anmälan av anläggningar eller enheter för aggregerad produktion med en elkapacitet över 10,8 kW och upp till 50 kW, förutsatt att nätets stabilitet, tillförlitlighet och säkerhet upprätthålls.

Bedömning

Artikeln saknar motsvarighet det tidigare förnybartdirektivet 2009/28/EG⁷⁷ och anger att medlemsstaterna ska inrätta ett förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan.

Enligt 3 kap. 6 § ellagen är den som har nätkoncession för linje, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningen. Enligt 3 kap. 7 § ellagen gäller samma regler för den som har nätkoncession för område.

Enligt 3 kap. 7 a § ska en nätkoncessionshavare, som är skyldig att ansluta en anläggning enligt 6 eller 7 §, genomföra anslutningen inom skälig tid. Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre

⁷⁷ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG

tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

Bestämmelsen behöver kompletteras med särskilda bestämmelser för mindre anläggningar för produktion av förnybar energi där det framgår att sådana anläggningar har rätt att bli anslutna om inte nätkoncessionshavaren har avslagit ansökan inom en månad efter det att anmälan har kommit in till nätkoncessionshavaren. En lämplig avgränsning är anläggningar som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt, eftersom bestämmelsen då knyter an till de särskilda reglerna för mikroproduktionsanläggningar i 4 kap. 10 § ellagen. Se överväganden och förslag i avsnitt 5.37.

Enligt 4 kap. 10 § ellagen ska en innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning, beräkning och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren ska dessutom betala engångsavgift för anslutning.

Av andra stycket framgår att, om flera sådana anläggningar som är belägna i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av denna paragraf.

Förfarandet motsvarar artikelns krav på enkelhet beträffande befintliga anläggningar (uttagspunkter) eftersom det endast krävs en anmälan till koncessionsinnehavaren om att produktionsanläggningen ansluts. Förfarandet är enkelt även för ny en anläggning (uttagspunkt) även om det blir fråga om en anslutningsavgift. Någon särskild åtgärd för genomförande av artikel 17 i denna del krävs därför inte. För genomförandet av artikel 21 lämnas dock förslag avseende 4 kap. 10 § ellagen som ytterligare underlättar anslutning av mikroproduktionsanläggningar.

Förfarandet motsvarar artikelns krav på enkelhet beträffande befintliga anläggningar (uttagspunkter) eftersom det endast krävs en anmälan till koncessionsinnehavaren om att produktionsanläggningen ansluts. Förfarandet är enkelt även för ny en anläggning (uttagspunkt) även om det blir fråga om en anslutningsavgift. Någon särskild åtgärd för genomförande av artikel 17 i denna del krävs därför inte. För genomförandet av artikel 21 lämnas dock förslag avseende 4 kap. 10 § ellagen som ytterligare underlättar anslutning av mikroproduktionsanläggningar.

4.2 Artikel 21 – Egenanvändare av förnybar energi

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att konsumenter har rätt att bli egenanvändare av förnybar energi på de villkor som fastställs i denna artikel.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att egenanvändare av förnybar energi, enskilt eller genom aggregatorer, har rätt att

a) producera förnybar energi, inklusive för egen förbrukning, lagra och sälja sin överskottsproduktion av sådan el, bl.a. genom avtal om köp av förnybar el, elleverantörer och arrangemang för handel mellan aktörer (peer-to-peer),

i) utan att, avseende den el de förbrukar från eller matar in i elnätet, omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden samt avgifter och nätavgifter som inte är kostnadsrelaterade,

ii) utan att, avseende egenproducerad el från förnybara energikällor som förblir inom deras fastighet, omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden, och av eventuella avgifter,

b) installera och driva ellagringsystem som är kombinerade med anläggningar som producerar förnybar el för egenanvändning utan att åläggas dubbla avgifter, inklusive nätavgifter för lagrad el som förblir inom deras fastigheter,

c) behålla sina rättigheter och skyldigheter som slutkonsumenter,

d) få ersättning, i förekommande fall genom stödsystem, för egenproducerad förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället.

3. Medlemsstaterna får ålägga egenanvändare av förnybar energi icke-diskriminerande och proportionella avgifter för egenproducerad förnybar el som förblir inom deras fastighet i ett eller flera av följande fall:

a) Den egenproducerade elen får stöd genom stödsystem, endast i en sådan utsträckning att projektets ekonomiska bärkraft eller stödets stimulansverkan inte undergrävs.

b) Om anläggningar för egenanvändning, från den 1 december 2026, sammanlagt står för över 8 % av en medlemsstats totala installerade elkapacitet och om det visats, genom en kostnads-nyttoanalys utförd av den nationella tillsynsmyndigheten i den medlemsstaten, som genomförts genom ett öppet, transparent och deltagandebaserat förfarande, att bestämmelsen i punkt 2 a ii antingen medför en betydande oproportionell börda för elsystemets långsiktiga finansiella hållbarhet, eller skapar ett incitament som överstiger vad som objektivt behövs för att uppnå en kostnadseffektiv utbyggnad av förnybar energi, och denna börda eller detta incitament inte kan minimeras genom andra rimliga åtgärder.

c) Den egenproducerade förnybara elen produceras vid anläggningar med en total installerad elkapacitet som överstiger 30 kW.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att egenanvändare av förnybar energi som är lokaliserade i samma byggnad, flerfamiljshus inräknat, har rätt att gemensamt delta i verksamhet som avses i punkt 2 och att de har tillstånd att organisera den inbördes fördelning av den förnybara energi som produceras på platsen eller platserna, utan att det påverkar nätavgifter och andra relevanta avgifter eller skatter som är tillämpliga på enskilda egenanvändare av förnybar energi. Medlemsstaterna får göra skillnad mellan enskilda egenanvändare och

egenanvändare som agerar gemensamt. Alla sådana skillnader ska vara proportionella och vederbörligen motiverade.

5. Egenanvändarens anläggning får ägas av en tredje part eller förvaltas av en tredje part i fråga om installation, drift, inklusive mätning, samt underhåll, förutsatt att den tredje parten förblir underställd egenanvändarens instruktioner. Den tredje parten ska inte själv anses vara en egenanvändare av förnybar energi.

6. Medlemsstaterna ska inrätta ett möjliggörande ramverk för att främja och underlätta utvecklingen av egenanvändning av förnybar energi baserat på en bedömning av befintliga omotiverade hinder och potentialen för egenanvändning av förnybar energi på det egna territoriet och i de egna energinäten. Det möjliggörande ramverket ska bland annat

a) behandla tillgängligheten till egenanvändning av förnybar energi för alla slutkonsumenter, även utsatta konsumenter eller konsumenter med låg inkomst,

b) behandla omotiverade hinder för finansiering av projekt på marknaden och åtgärder för att underlätta tillgången till finansiering,

c) behandla andra omotiverade regleringsmässiga hinder för egenanvändning av förnybar energi, även för hyresgäster,

d) skapa incitament för fastighetsägare att skapa möjligheter till egenanvändning av förnybar energi, även för hyresgäster,

e) bevilja egenanvändare av förnybar energi icke-diskriminerande tillgång till relevanta befintliga stödsystem och till alla segment av elmarknaden för den egenproducerade förnybara el som de matar in i nätet,

f) säkerställa att egenanvändare av förnybar energi på ett lämpligt och balanserat sätt bidrar till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet när el matas in i nätet.

Medlemsstaterna ska i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner och lägesrapporter i enlighet med förordning (EU) 2018/1999 ta med en sammanfattning av åtgärder och styrmedel inom det möjliggörande ramverket respektive en bedömning av genomförandet av dessa.

7. Denna artikel påverkar inte tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget.

Bedömning

Artikeln saknar motsvarighet det tidigare förnybartdirektivet.

Enligt artikel 2 punkten 14 definieras egenanvändare av förnybar energi som en slutkund som är verksam inom den egna fastigheten vilken är belägen på ett avgränsat område, eller, om en medlemsstat tillåter detta, på annan plats, och som producerar förnybar el för egen användning och som får lagra eller sälja egenproducerad förnybar el, förutsatt, för en egenanvändare av förnybar energi

som inte är ett hushåll, att denna verksamhet inte är dess primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

Enligt artikel 2 punkten 15 definieras egenanvändare av förnybar energi som agerar gemensamt som en grupp av minst två gemensamt agerande egenanvändare av förnybar energi i enlighet med led 14 som är belägna i samma byggnad eller flerfamiljshus.

Punkt 1

Punkten 1 anger endast att medlemsstaterna ska säkerställa att konsumenter har rätt att bli egenanvändare av förnybar energi på de villkor som fastställs i denna artikel och kräver ingen genomförandeåtgärd.

Punkt 2

Medlemsstaterna ska säkerställa att egenanvändare har rätt att producera el av förnybara energikällor, inklusive för egen förbrukning, lagra och sälja sådan el utan att omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden eller avgifter. Egenproducerad el från förnybara energikällor som förblir inom deras fastighet sak inte heller omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden eller avgifter.

En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen, 4 kap. 10 § tredje stycket ellagen. Detta gäller dock bara om elanvändaren under ett kalenderår har tagit ut mer el från elsystemet än han har matat in på systemet. När det gäller kravet på nettoförbrukning enligt 4 kap. 10 § tredje stycket sista punkten anfördes i Ds 2017:44 Elmarknadslag (s. 178) att kravet kan motverka etableringen av mikroproduktion av el i Sverige. Med hänsyn till detta och den administrativa bördan för nätföretagen, var förslaget att kravet att en elproducent ska vara nettoanvändare av el för att kunna undantas från nätavgiften för inmatning utgå.

Ei delar den bedömningen. Kravet på nettoförbrukning i 4 kap. 10 § tredje stycket bör, i enlighet med vad som anförts ovan, utgå. Se övervägande och förslag avsnitt 5.38.

Enligt punkten 2 b) ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi har rätt att installera och driva ellagringsystem som är kombinerade med anläggningar som producerar förnybar el för egenanvändning utan att åläggas dubbla avgifter, inklusive nätavgifter för lagrad el som förblir inom deras fastigheter.

Enligt punkten c) ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi har rätt att behålla sina rättigheter och skyldigheter som slutkonsumenter.

Enligt punkten 2 d) ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi för egenproducerad får ersättning för förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället.

Enligt 8 kap. 5 a § i ellagen första stycket är en elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

I Ds 2017:44 Elmarknadslag föreslogs (s. 215) att det ska förtydligas att skyldigheten att ta emot el från en produktionsanläggning gäller i förhållande till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Mottagningspliktens syfte är att säkerställa att det i alla lägen finns en köpare och balansansvarig för mikroproduktionen så att balansavräkningen fungerar (se prop. 2014/15:1 s. 223 och SOU 2013:46 s. 74 och 76–78). Med hänsyn till syftet bör lagtexten förtydligas så att det klart framgår att mottagningsplikten gäller i förhållande till varje elanvändare som har rätt att få skattereduktion efter begäran och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Mottagningspliktens syfte är att säkerställa att det i alla lägen finns en köpare och balansansvarig för mikroproduktionen så att balansavräkningen fungerar (se prop. 2014/15:1 s. 223 och SOU 2013:46 s. 74 och 76–78). Med hänsyn till syftet bör lagtexten förtydligas så att det klart framgår att mottagningsplikten gäller i förhållande till varje elanvändare som har rätt att få skattereduktion efter begäran och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Mottagningspliktens syfte är att säkerställa att det i alla lägen finns en köpare och balansansvarig för mikroproduktionen så att balansavräkningen fungerar (se prop. 2014/15:1 s. 223 och SOU 2013:46 s. 74 och 76–78). Med hänsyn till syftet bör lagtexten förtydligas så att det klart framgår att mottagningsplikten gäller i förhållande till varje elanvändare som har rätt att få skattereduktion efter begäran och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Ei delar den bedömningen och 8 kap. 5 § a ellagen bör ändras. Se överväganden och förslag avsnitt 5.38.

Punkt 3

Enligt punkten 3 får medlemsstaterna ålägga egenanvändare av förnybar energi icke-diskriminerande och proportionella avgifter för egenproducerad förnybar el som förblir inom deras fastighet i ett eller flera av följande fall:

- a) Den egenproducerade elen får stöd genom stödsystem, endast i en sådan utsträckning att projektets ekonomiska bärkraft eller stödets stimulansverkan inte undergrävs.
- b) Om anläggningar för egenanvändning, från den 1 december 2026, sammanlagt står för över 8 % av en medlemsstats totala installerade elkapacitet och om det visats, genom en kostnads-nyttanalyt utförd av den nationella tillsynsmyndigheten i den medlemsstaten, som genomförts genom ett öppet, transparent och deltagandebaserat förfarande, att bestämmelsen i punkt 2 a ii antingen medför en betydande oproportionell börda för elsystemets långsiktiga finansiella hållbarhet, eller skapar ett incitament som överstiger vad som objektivt behövs för att uppnå en kostnadseffektiv utbyggnad av förnybar energi, och denna börda eller detta incitament inte kan minimeras genom andra rimliga åtgärder.

Enligt 4 kap. 10 § ellagen ska en innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning,

beräkning och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren ska dessutom betala engångsavgift för anslutning.

För mikroproduktionsanläggningar finns särskilda bestämmelser i tredje stycket. En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen. Däremot nämner lagen i detta fall inte något om engångsavgiften för anslutning.

I Förvaltningsrättens i Linköping mål nr 2335-17 har konstaterats att kostnaden för mätare och dess installation för elproducenter som avses i 4 kap. 10 § ellagen ingår i kostnadsunderlaget för den gemensamma nättariffen. Bedömningen att anslutning av en produktionsanläggning som motsvarar kraven i artikeln inte innebär en ny anslutning utan en del av den befintliga anläggningen har delats av Ei i två beslut (Dnr 2014-100203 och 2017-102734). Av detta följer att någon anslutningsavgift inte kan komma i fråga för befintliga anläggningar då de kompletteras med en sådan mikroproduktionsanläggning.

Den tillämpning som Ei och Förvaltningsrätten gjort bör framgå tydligt av lagstiftningen. Det gäller åtminstone de fall då mikroproduktionsanläggningen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt. Om så inte är fallet är det nämligen mer troligt att anslutningen måste förstärkas, vilket medför kostnader. Ellagen bör kompletteras med en bestämmelse som reglerar frågan om anslutning av mikroproduktionsanläggningar. Se överväganden och förslag avsnitt 5.38.

Punkt 4

Enligt punkten 4 ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi som är lokaliserade i samma byggnad, flerfamiljshus inräknat, har rätt att gemensamt delta i verksamhet som avses i punkt 2 och att de har tillstånd att organisera den inbördes fördelning av den förnybara energi som produceras på platsen eller platserna, utan att det påverkar nätavgifter och andra relevanta avgifter eller skatter som är tillämpliga på enskilda egenanvändare av förnybar energi. Medlemsstaterna får göra skillnad mellan enskilda egenanvändare och egenanvändare som agerar gemensamt.

Enligt 5 § och 24 § förordning (2007:215) undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857) får ett internt nät, som är beläget på eller inom en byggnad, få byggas och användas utan nätkoncession och dessutom användas för överföring av el för annans räkning. Den el som fördelas inom byggnaden omfattas således inte av avgifter till systemansvarig för överföringssystem.

Egenanvändare i ett flerfamiljshus kan använda modern teknik, till exempel blockkedjeteknik, för inbördes avräkning och kostnadsfördelning. Detta förutsätter att delningen av el sker bakom uttagspunkten där mätning sker. I de fall där egenanvändare i ett flerfamiljshus är anslutna i egen uttagspunkt för den hushållsel som konsumeras, kan istället överskottet från egen producerad el säljas genom den gemensamma uttagspunkten. Överskottet skulle då komma lägenhetsinnehavarna till del genom till exempel inga eller minskade kostnader för gemensam uppvärmning. Enligt punkten 2 b) ska egenanvändare i till exempel flerfamiljshus installera och driva ellagringsystem som är kombinerade med anläggningar som producerar förnybar el för egenanvändning utan att åläggas dubbla avgifter, inklusive nätavgifter för lagrad el

som förblir inom deras fastigheter. Egenanvändare i flerfamiljshus med eget abonnemang åläggs avgifter för inköp av den egenproducerade elen och avgift till nätföretaget. Någon dubbel avgift blir det dock inte.

Enligt punkten 2 b) ska egenanvändare i till exempel flerfamiljshus installera och driva ellagringsystem som är kombinerade med anläggningar som producerar förnybar el för egenanvändning utan att åläggas dubbla avgifter, inklusive nätavgifter för lagrad el som förblir inom deras fastigheter. Egenanvändare i flerfamiljshus med eget abonnemang åläggs avgifter för inköp av den egenproducerade elen och avgift till nätföretaget. Någon dubbel avgift blir det dock inte.

Att införa ett undantag som innebär att abonnemangsavgifter för nät eller leverans av el beräknas utifrån att egenanvändaren ska få den egenproducerade elen levererad och överförd utan kostnad medför komplikationer. Om den egna produktionskällan, som är belägen på fastigheten, inte först levererar el till de boende inom fastigheten, innan den producerade elen förs ut på nätet via en uttagpunkt, måste de boende köpa den egenproducerade elen via sin leverantör och betala nätavgift.

Enligt punkten c) ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi har rätt att behålla sina rättigheter och skyldigheter som slutkonsumenter. Oavsett om det är en bostadsrättsförening, hyresvärd eller en energigemenskap som levererar elen har egenanvändaren kvar sina rättigheter som slutkund.

För att kunna genomföra direktivets bestämmelse lämnas ett förslag om att byggnadens totala inköp av el mäts i en punkt där även energiskatten beräknas. De enskilda abonnemangen inom byggnaden finns kvar, men betalar endast för inköp och skatt som motsvarar den andel som är inköpt. Se överväganden och förslag avsnitt 5.39.

Punkt 5

Enligt punkten 5 får egenanvändarens anläggning ägas av en tredje part eller förvaltas av en tredje part i fråga om installation, drift, inklusive mätning, samt underhåll, förutsatt att den tredje parten förblir underställd egenanvändarens instruktioner. Den tredje parten ska inte själv anses vara en egenanvändare av förnybar energi.

Det finns inget hinder för detta i det svenska regelverket. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 6

Enligt punkten 6 ska medlemsstaterna inrätta ett ramverk för att främja och underlätta utvecklingen av egenanvändning av förnybar energi. Ramverket ska vara baserat på en bedömning av befintliga omotiverade hinder och potentialen för egenanvändning av förnybar energi. I punkten anges närmare vad ramverket ska innehålla. Det ska bl.a. behandla tillgängligheten till egenanvändning av förnybar energi, omotiverade hinder för finansiering av projekt på marknaden och åtgärder för att underlätta tillgången till finansiering och omotiverade regleringsmässiga hinder för egenanvändning av förnybar energi. Ramverket ska även ge incitament för fastighetsägare att skapa möjligheter till egenanvändning av förnybar energi och bevilja egenanvändare av förnybar energi icke-diskriminerande tillgång till relevanta befintliga stödsystem. Ramverket ska också säkerställa att egenanvändare av förnybar energi bidrar till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet när el matas in i nätet.

Enligt punkten 6 måste medlemsstaten inrätta ett ramverk utifrån en omfattande analys och bedömning av marknaden för förnybar energi. I sammanhanget kan nämnas att en analys av hinder för egen användning av förnybar energi har gjorts av Oslo Economics och SWECO.⁷⁸ Av rapporten framgår för Sveriges del (s. 64) att "The overall finding is that there are few, or no barriers for a sound development of distributed power production in the Nordics. In general, there is in place a regulatory framework which supports distributed electricity production and self-consumption, also relative to centralized production and related consumption."

Den analys och bedömning som ska göras enligt punkten 6 bör göras av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Se överväganden och förslag avsnitt 5.38.

Punkt 7

Enligt punkten 7 påverkar inte denna artikel inte tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Artikel 107 handlar om statligt stöd som snedvrider konkurrensen inom unionen. Artikel 108 handlar om kommissionens rätt att granska stödprogram och att besluta om upphävande av otillåtna stödprogram. Punkten 7 kräver ingen genomförandeåtgärd.

4.3 Artikel 22 – Gemenskaper för förnybar energi

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att slutkunder, särskilt hushållskunder, har rätt att delta i en gemenskap för förnybar energi och samtidigt bibehålla sina rättigheter eller skyldigheter som slutkunder, och utan att omfattas av oskäliga eller diskriminerande villkor eller förfaranden som skulle förhindra deras deltagande i en gemenskap för förnybar energi, dock för privata företag med förbehåll för att deltagandet inte är deras primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att gemenskaper för förnybar energi har rätt att:

a) producera, konsumera, lagra och sälja förnybar energi, bl.a. genom avtal om köp av förnybar el,

b) inom gemenskapen för förnybar energi fördela den förnybara energi som producerats av de produktionsenheter som gemenskapen för förnybar energi äger, med förbehåll för de övriga kraven i denna artikel och med bibehållande av medlemmarnas rättigheter och skyldigheter i egenskap av kunder,

c) på ett icke-diskriminerande sätt få tillträde till alla lämpliga energimarknader, antingen direkt eller genom aggregering.

3. Medlemsstaterna ska göra en bedömning av befintliga hinder för och potentialen att utveckla gemenskaper för förnybar energi på sina territorier.

4. Medlemsstaterna ska tillhandahålla ett möjliggörande ramverk för att främja och underlätta utveckling av gemenskaper för förnybar energi. Ramen ska bland annat säkerställa att

⁷⁸ Distributed electricity production and self-consumption in the Nordics. A report to the Nordic Council of Ministers (2019).

- a) omotiverade rättsliga och administrativa hinder för gemenskaper för förnybar energi undanröjs,
- b) gemenskaper för förnybar energi som levererar energi eller tillhandahåller aggregering eller andra kommersiella energitjänster omfattas av de bestämmelser som avser sådan verksamhet,
- c) den berörda systemansvariga för distributionssystemet samarbetar med gemenskaper för förnybar energi för att underlätta energiöverföringar i sådana gemenskaper,
- d) gemenskaper för förnybar energi omfattas av rättvisa, proportionella och transparenta förfaranden, inklusive registrerings- och licensieringsförfaranden, och kostnadsrelaterade nätavgifter samt relevanta avgifter och skatter, vilket säkerställer att de bidrar på ett lämpligt, rättvist och balanserat sätt till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet, i linje med en transparent kostnads-nyttoanalys av distribuerade energikällor som tagits fram av nationella behöriga myndigheter,
- e) gemenskaper för förnybar energi inte behandlas på ett diskriminerande sätt med avseende på deras verksamhet samt deras rättigheter och skyldigheter som slutkunder, producenter, leverantörer, systemansvariga för distributionssystem eller andra marknadsaktörer,
- f) alla konsumenter, även utsatta konsumenter och konsumenter med låg inkomst, kan delta i gemenskaper för förnybar energi,
- g) det finns verktyg för att underlätta tillgången till finansiering och information,
- h) offentliga myndigheter får stöd i fråga om reglering och kapacitetsuppbyggnad i arbetet med att möjliggöra och bygga upp gemenskaper för förnybar energi, och att de får hjälp att delta direkt,
- i) det finns regler för att säkerställa att konsumenter som deltar i gemenskaper för förnybar energi behandlas lika och utan diskriminering.

5. Huvudkomponenterna i det möjliggörande ramverk som avses i punkt 4 och dess genomförande ska ingå i uppdateringarna av medlemsstaternas integrerade nationella energi- och klimatplaner och lägesrapporter i enlighet med förordning (EU) 2018/1999.

6. Medlemsstaterna får föreskriva att gemenskaper för förnybar energi ska vara öppna för gränsöverskridande deltagande.

7. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna ta hänsyn till särdragen hos gemenskaper för förnybar energi när de utformar stödsystem, så att dessa kan konkurrera om stöd med andra marknadsaktörer på lika villkor.

Bedömning

Artikel 22 saknar motsvarighet det tidigare förnybartdirektivet. Det finns inte några regler om gemenskaper för förnybar energi i svensk lagstiftning. Idag finns det dock på marknaden olika typer av energigemenskaper i Sverige och inom EU. Det finns inga hinder för att bilda en juridisk person med det syfte som anges i artikel 22. Det finns inte heller hinder för att i stadgar eller medlemsvillkor

föreskriva de kundrättigheter som artikeln innehåller. Det finns dock en betydande risk för att de gemenskaper som bildas inte uppfyller samtliga krav i artikeln. För att säkerställa ett möjliggörande regelverk bör gemenskap för förnybar energi regleras i lag, om inte annat så för att underlätta bildande, registrering och gemenskapens ställning som aktör på marknaden. Ei:s förslag utvecklas i avsnitt 5.15, om energigemenskaper.

4.4 Artikel 24 – Fjärrvärme och fjärrkyla

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att information om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system för fjärrvärme och fjärrkyla tillhandahålls slutkonsumenterna på ett lättillgängligt sätt, exempelvis på leverantörernas webbplatser, på årsfakturor eller på begäran.

Bedömning

Artikel 24 saknar motsvarighet i det tidigare förnybartdirektivet.

Fjärrvärmelagen (2008:263) saknar bestämmelser som säkerställer att information om energiprestanda och andelen förnybar energi i system för fjärrvärme tillhandahålls slutkonsumenterna på ett lättillgängligt sätt. För fjärrkyla saknas helt bestämmelser. Fjärrvärmelagen bör ändras så att den även omfattar fjärrkyla i detta hänseende.

Bestämmelser behöver därför införas för att uppfylla direktivets krav. Ei:s förslag utvecklas nedan under rubriken överväganden och förslag, avsnitt 5.40.

5 Överväganden och förslag gällande elmarknadsdirektivet och förnybartdirektivet

I detta kapitel finns överväganden och förslag rörande de bestämmelser i elmarknadsdirektivet och de bestämmelser i artiklarna 17, 21, 22 och 24 i förnybartdirektivet som kräver genomförandeåtgärder. Om inte annat anges i rubriken avser artiklarna i detta kapitel elmarknadsdirektivet.

5.1 Uppdaterade hänvisningar

5.1.1 Förslag

Förslag: Hänvisningar i svensk lagstiftning till direktiv 2009/72/EG och artiklar i detta direktiv byts ut mot en hänvisning till direktiv 2019/944 och nya artikelnummer i det direktivet.

5.1.2 Hänvisningar till direktivet och artiklar i direktivet ska uppdateras

Direktiv 2009/72/EG har ersatts av direktiv 2019/944. I svensk lagstiftning hänvisas på en del ställen till direktivet, och i vissa fall särskilda artiklar i direktivet. Samtliga hänvisningar till direktiv 2009/72/EG behöver därför bytas ut mot en hänvisning till det nya direktivet.

När det gäller direktivet är det tre förordningar som innehåller hänvisningar till detta. Det är förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen (2 § 2 punkten), förordningen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el (5 §) och förordningen om systemansvaret för el (2 a §).

Hänvisningarna i dessa författningar ska således uppdateras.

5.2 Marknadsbaserade leveranspriser (artikel 5)

5.2.1 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i ellagen som ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om pristak för anvisade elavtal under viss tid upphävs.

5.2.2 Bestämmelsen med möjlighet för regeringen att införa reglerade priser på el bör upphävas

Artikel 5 saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. Artikeln innehåller i punkt 1 ett förbud mot prisreglering och krav på åtgärder för att säkerställa effektiv konkurrens. Artikeln ålägger även medlemsstaterna i punkt 2 att säkerställa skydd

för energifattiga eller utsatta hushållskunder på annat sätt än genom offentliga ingripanden i prissättningen på el.

Under vissa förutsättningar tillåts medlemsstaterna en möjlighet att införa undantag från huvudreglerna i punkterna 1 och 2. Undantagsmöjligheten avser dels åtgärder för att skydda energifattiga eller utsatta hushållskunder (punkterna 3, 4, och 5), dels åtgärder för att upprätta effektiv konkurrens om elleveransavtal mellan leverantörer och uppnå fullt effektiva marknadsbaserade slutkundspriser för el (punkterna 6 och 7). För båda dessa situationer ställs kriterier för undantaget upp, bl.a. att det ska vara tillfälligt och av allmänt ekonomiskt intresse.

Direktivets bestämmelser i artikel 5 bygger på tanken att offentliga ingripanden i prissättningen på el ska fasas ut. Idag har ca 40 procent av EU:s medlemsstater reglerade slutkundspriser på el i någon omfattning. Därför innehåller direktivet regler för att begränsa offentliga ingripanden i prissättningen. För att utsatta kunder inte ska hamna i en sämre situation behövs kompletterande regler som skyddar denna kundkategori, vilket t.ex. kan ske genom det allmänna välfärdssystemet eller genom särskilda regler inom elmarknaden.

I 8 kap. 8 b § ellagen anges att regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

Denna möjlighet till prisreglering infördes 2017 för att komma till rätta med problemet att kunder med anvisade elleverantörer betalar omotiverat höga elpriser (prop. 2016/17:13 s. 23 ff).

Regeringen har inte utnyttjat möjligheten att införa prisreglering av anvisade elavtal. Något pristak finns därför inte i Sverige. Om regeringen skulle utnyttja möjligheten att införa prisreglering kräver det att direktivets bestämmelser följs, och det kommer då vara nödvändigt att införa ytterligare genomförandeåtgärder.

Prisreglering ska normalt inte förekomma på en fri och konkurrensutsatt elmarknad. Prisreglering kan även ha motsatt effekt och motverka t.ex. kundaktivitet såsom byte av elavtal. I länder där prisreglering förekommer är kundernas aktivitet i regel låg. Med en prisreglering är det även svårt att bedöma konsekvenser för marknaden, det ger felaktiga prissignaler och kan snedvrیدا konkurrensen.

Dessa aspekter omnämns i skäl 22 i ingressen till direktivet där det bl.a. anges att:

Skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster genom i form av prissättningen på el utgör dock en fundamentalt snedvridande åtgärd som ofta leder till ackumulering av tariffunderskott, begränsning av konsumenternas valfrihet, lägre incitament för energibesparingar och investeringar i energieffektivitet, lägre tjänstekvalitet, mindre engagemang och tillfredsställelse hos konsumenterna, begränsning av konkurrensen samt färre innovativa produkter och tjänster på marknaden. Följaktligen bör medlemsstaterna använda andra instrument, särskilt riktade socialpolitiska åtgärder, för att upprätthålla rimliga elpriser för sina medborgare. Offentliga ingripanden i prissättningen för el bör endast genomföras som skyldigheter

att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och bör omfattas av de särskilda villkor som anges i detta direktiv. En helt avreglerad, välfungerande slutkundsmarknad för el skulle stimulera priskonkurrens och andra typer av konkurrens bland befintliga leverantörer och uppmuntra nya aktörer att komma in på marknaden, och detta skulle öka konsumenternas valmöjligheter och tillfredsställelse.

När det gäller möjligheten till undantag uttalas i skäl 23 i ingressen att:

Skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster i form av prissättning på el bör användas utan att urholka principen om öppna marknader, avse tydligt definierade omständigheter och förmånstagare samt vara tidsbegränsad. Sådana omständigheter kan exempelvis uppkomma då leveransen är starkt begränsad, vilket leder till betydligt högre elpriser än normalt, eller i händelse av ett marknadsmisslyckande som uppstått när ingripanden från tillsynsmyndigheter och konkurrensmyndigheter visat sig vara ineffektiva.

I Sverige finns andra bestämmelser som syftar till att skydda energifattiga och utsatta hushållskunder. Det finns även andra bestämmelser för att komma till rätta med problemen med anvisade elavtal. Det anges i 8 kap. 8 § ellagen att en anvisad elleverantör ska åta sig att "på skäliga villkor leverera el". Ett anvisat avtal får inte heller enligt 8 kap. 8 a § ellagen ha längre uppsägningstid än 14 dagar. Dessa bestämmelser omfattas av Ei:s tillsyn enligt 12 kap. 1 § ellagen.

Trots att det kan finnas argument för att ha reglerade priser på anvisade elavtal anser Ei att det finns tillräckliga andra medel för att komma tillrätta med oskäliga villor för anvisade elavtal. Regeringen har, som tidigare konstaterats, inte heller sett anledning att utnyttja möjligheten som ges till prisreglering.

Anvisade elavtal kommer dessutom att förekomma i en mindre utsträckning om den elhandlarcentriska marknadsmodellen som Ei föreslagit införs. Sådana avtal kommer då t.ex. inte finnas vid in- och utflyttning (men fortsatt t.ex. när en elleverantör går i konkurs). Med en sådan modell kommer kunderna ha kontakt med elleverantören både gällande försäljning av el och tillträde till elnätet. En kund måste därmed teckna ett elleveransavtal för att kunna få el levererad.

I prop. 2016/17:13 s. 26 anges att:

Regeringen delar uppfattningen att den normala elprissättningen i Sverige och EU bör ske utan offentliga ingripanden. Som redan framhållits har dock den normala prissättningen i stor utsträckning satts ur spel när det gäller anvisade elavtal. Regeringens överväganden utgår från dagens rättsliga förutsättningar. Ingenting hindrar en omprövning, om prisregleringen någon gång i framtiden förbjuds enligt EU-rätten.

I artikel 5 har nu införts en huvudregel om förbud mot reglerade priser på elleverans. Utvecklingen går mot att sådana reglerade priset helt ska försvinna från elmarknaden. Sammanfattningsvis anser Ei att det inte finns några skäl för att ha kvar möjligheten till att införa reglerade priser i Sverige. Tas möjligheten bort

råder det inga tvivel om att Sverige uppfyller kraven i direktivet. Bestämmelsen i 8 kap. 8 b § ellagen bör därför upphävas.

5.3 Tillträde till nät – nekad anslutning på grund av bristande kapacitet i elnätet (artikel 6.2)

5.3.1 Förslag

Förslag: I ellagen införs en bestämmelse om att i de fall anslutning till elnätet har vägrats på grund av bristande kapacitet i elnätet så ska nätkoncessionshavaren, på begäran, ge information om vilka åtgärder som skulle krävas för att möjliggöra anslutning.

Informationen ska alltid ges om den nekade anslutningen avser en laddningspunkt. Denna ska lämnas i samband med meddelande om att anslutningen vägras.

Den som begär sådan information ska kunna debiteras en skälig avgift av nätkoncessionshavaren för att täcka de kostnader som uppkommer för att ge informationen. Någon avgift ska dock inte få tas ut för att tillhandahålla informationen om det rör sig om en nekad anslutning för en laddningspunkt.

Det införs en bestämmelse om att Ei ska pröva tvister i frågor när någon har begärt information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka elnätet eller tvister om den avgift som nätkoncessionshavaren kan ta ut. En preskriptionsregel för prövning av tvister införs som innebär att en tvist inte ska prövas om ansökan om prövning kommit in till Ei senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sändt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

5.3.2 Information vid vägrad anslutning

Artikel 6 handlar om tillträde till elnätet för tredje part. En grundläggande princip på elmarknaden är att elnätet ska vara tillgängligt för alla för överföring av el.

I punkt 2 stadgas att en systemansvarig får vägra tillträde till systemet om det saknar nödvändig kapacitet. Motiverade skäl måste anges för vägran och den ska grundas på objektiva och tekniskt och ekonomiskt motiverade kriterier. Dessa kriterier ska tillämpas konsekvent och en systemanvändare som vägrats tillträde ska ha tillgång till ett tvistlösningsförfarande.

Den som har nätkoncession i Sverige är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning till ledningsnätet (3 kap. 6 och 7 §§ ellagen). Vad som avses med elektrisk anläggning framgår av 1 kap. 2 § ellagen.

Huvudregeln i svensk rätt är att nätkoncessionshavaren är skyldig att ansluta en anläggning till sitt nät. Endast om det finns särskilda skäl kan undantag göras från

denna huvudregel och anslutning vägras. Tvister om anslutningsskyldigheten prövas av Ei efter ansökan av den som vägrats tillträde till nätet.

Vad som utgör särskilda skäl för att inte ansluta en elektrisk anläggning specificeras inte närmare i lagstiftningen, utan en bedömning får göras från fall till fall. I prop. 1996/97:136 s. 141 ff uttalas att det framförallt är ledningens kapacitet som kan påverka anslutningsskyldigheten. Ledningen måste nämligen fysiskt kunna klara den överföring som önskas sedan anläggningen anslutits, dvs. det ska finnas ledig kapacitet. Koncessionshavaren ska alltså befrias från sin anslutningsskyldighet i ett enskilt fall om det inte finns ledig kapacitet. I en sådan situation ska nämligen de som redan är anslutna ha företräde.

Kapacitetsbrist utgör således enligt ellagen ett godtagbart skäl för att neka anslutning.

Punkt 2 i artikel 6 stadgar också att om tillträde till systemet har vägrats ska Ei säkerställa att den systemansvarige tillhandahåller relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet. Denna information ska alltid tillhandahållas om tillträde till laddningspunkter har nekats.

Frågor om nekad anslutning på grund av bristande kapacitet i elnätet har fått ökad aktualitet i Sverige under senare år. Samhällets ökade efterfrågan på el har medfört att nätkapacitetsbrist uppstått på flera platser i Sverige. Ei har i oktober 2019 fått i uppdrag av regeringen att undersöka omfattningen av kapacitetsbrist i elnäten och utreda problematiken.

För att uppfylla kraven i artikel 6 bär det införas en bestämmelse som stadgar en skyldighet för elnätsföretagen att redogöra för vilka åtgärder som skulle krävas för att möjliggöra anslutning, t.ex. att förstärka nätet, i de fall företaget har nekat en anslutning och uppgett bristande kapacitet som anledning till detta. Direktivet anger att sådan information ska tillhandahållas vid behov. Skyldigheten för elnätsföretaget bör därför endast gälla om någon begär att få ta del av informationen.

Gäller anslutningen laddningspunkter anges dock uttryckligen i direktivet att informationen alltid ska tillhandahållas. Skyldigheten att redogöra för behövliga åtgärder för att förstärka nätet ska därför gälla oavsett om någon begär informationen eller inte, om elnätsföretaget vägrat att ansluta laddningspunkter. Informationen bör lämpligen lämnas i samband med att systemanvändaren meddelas att anslutning nekats.

Enligt direktivet får den part som begär information om de åtgärder som skulle krävas för att förstärka nätet åläggas en rimlig avgift för att täcka kostnaderna för tillhandahållande av informationen. Det är rimligt att elnätsföretaget får ta ut en skälig avgift för att täcka de direkta kostnaderna som uppstår för att tillhandahålla informationen. Avgiften ska få tas ut av den som begär informationen av elnätsföretaget. Tillsynsmyndigheten har enligt 12 kap. 2 § ellagen alltid rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En eventuell avgift som elnätsföretaget väljer att ta ut kan således inte inverka på tillsynsmyndighetens rätt enligt 12 kap. 2 § ellagen.

Eftersom informationen alltid ska lämnas om anslutningen avser laddningspunkt och detta ska göras i samband med att anslutningen nekas, bör dock inte någon avgift få tas ut i dessa fall. Skyldigheten gäller oavsett om någon begär informationen eller önskar ta del av den.

Individuella avgifter omfattas normalt av en prövning enligt ellagen. Det är inte lämpligt att Ei genom tillsyn ska granska avgifternas skälighet eller tvister om nätkoncessionshavarens skyldighet att lämna information. En prövningsmöjlighet bör därför införas för dessa situationer. En sådan bestämmelse bör ange att Ei ska pröva tvister i frågor när någon har begärt information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka elnätet eller tvister om den avgift som nätkoncessionshavaren kan ta ut. En begränsning i tid för prövning av tvisterna bör också införas. En tvist ska inte prövas om ansökan om prövning kommit in till Ei senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

5.4 Ny systematik för kund- och konsumentbestämmelserna i ellagen

5.4.1 Bedömning

Bedömning: Bestämmelserna för konsumenter, kunder och elanvändare i 8 kap. 11 b, 12–18 §§ samt 11 kap. 13–21 §§ samlas i 9 kapitlet i ellagen.

5.4.2 Begreppet slutkund

Med slutkund i direktivet avses samtliga kunder som köper el för eget bruk. Begreppet motsvarar elanvändare i ellagen. Direktivets bestämmelser är redan delvis införda i svensk rätt när det gäller konsumenter. Bestämmelserna för konsumenter och elanvändare är utspridda i ellagen. För att det tydligt ska framgå vilka kundbestämmelser som finns bör de samlas i ett kapitel. Direktivets bestämmelser för elanvändare bör samlas i kapitel 9 i ellagen och i viss mån kompletteras i förordning och föreskrifter. Eftersom bestämmelserna i stor utsträckning inte gäller endast konsumenter utan samtliga elanvändare finns inte skäl att ha ett eget kapitel som innehåller bestämmelser om villkor för konsumenter. Bestämmelser i 8 kapitlet och 11 kapitlet i ellagen bör därför upphävas i motsvarande utsträckning. Vissa särskilda konsumentbestämmelser i 11 kap. (1–12 a §) om bortkoppling och skadestånd vid utebliven leverans flyttas inte.

Uppgifter i avtal mellan elleverantör och elanvändare och avtal mellan elanvändare och nätföretag regleras i ellagens 11 kapitel i två olika paragrafer. Detsamma gäller bestämmelser om ändring av avtalsvillkor, byte av elleverantör, information om elanvändarnas rättigheter samt bestämmelser om faktureringsinnehåll. Direktivets artikel 18 och Bilaga 1 innehåller många bestämmelser om fakturering och innehållet i faktura. Vissa grundläggande bestämmelser lämpar sig för reglering i föreskriftsform. Ei föreslår därför ett utökat bemyndigande till Ei för detta.

Bestämmelser om aggregering, aggregator och oberoende aggregatorer införs. För de bestämmelser om uppgifter i avtal mellan elanvändare och aggregator som är likvärdiga med dem mellan elanvändare och elleverantör görs en hänvisning till de sistnämnda bestämmelserna. För regler om aggregatorns fakturering hänvisas till de gemensamma bestämmelserna om fakturering till elanvändare.

Medborgarenergigemenskaperna regleras i en ny lag tillsammans med energigemenskaperna för förnybar energi (artikel 22 i förnybartdirektivet). Denna lag kommer att hänvisa till 9 kap. ellagen när det gäller en medlems kund- och konsumenträttigheter.

5.5 Avtalet mellan elleverantör och elanvändare (artikel 10)

5.5.1 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i 11 kap. 13 § första stycket ellagen ändras till att omfatta samtliga elanvändare och inte enbart konsumenter. Bestämmelsen kompletteras med krav på att avtalet mellan en elanvändare och en elleverantör ska innehålla uppgifter om vilka kombinerade tjänster som erbjuds samt vilka organ elanvändaren kan vända sig till för information om kundrelaterade frågor eller tvistlösning.

Det införs krav på att elleverantören ska tillhandahålla en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett kortfattat och enkelt språk. Ei ges bemyndigande att i föreskriftsform förtydliga vilka avtalsvillkor som ska anges i sammanfattad form i avtalet.

Skyldigheten för elleverantörerna i 11 kap. 13 § andra stycket ellagen, att lämna information om avtalsvillkoren och uppgifterna innan avtalet ingås eller bekräftas, utvidgas till att omfatta samtliga elanvändare.

En bestämmelse införs om att elleverantörerna på begäran ska tillhandahålla elanvändarna information om tillämpliga priser, tariffer samt om standardvillkor.

Bestämmelserna flyttas till kapitel 9 i ellagen.

5.5.2 Direktivets bestämmelser om uppgifter i avtal och avtalsinnehåll

Artikel 10 punkten 3 räknar upp vilka uppgifter som slutkundens avtal med elleverantören ska innehålla. Bestämmelserna innebär att 11 kap. 13 § ellagen behöver kompletteras och utökas till att omfatta samtliga slutkunder, dvs. elanvändare.

Punkten 3 h) innehåller en bestämmelse om att *slutkunder* ska ha rätt till ett avtal med elleverantören som anger information om *konsumentens* rättigheter. Informationen behöver inte finnas med i själva avtalet, utan kan lämnas på webbsida eller i faktura. Om det är konsumenter som har rätt till detta i sitt avtal,

eller om slutkunder ska ha samma information som konsumenter är oklart. Ei:s bedömning är att det finns skäl att göra en vid tolkning av direktivet och införa gemensamma bestämmelser för konsumenter och övriga slutkunder. Informationen är allmängiltig och bör lämnas på företagets webbplats. Enligt punkten 3 h) ska den information som anges i punkten lämnas, vilket innebär att uppgift om allmänna villkor och priser och sådant som inte är specifikt för den enskilde kunden också ska lämnas på webbplatsen. Vilken information som ska lämnas på webbplats behandlas närmare under avsnitt 5.11.

I punkt 5 anges att leverantörerna ska tillhandahålla slutkunderna information om tillämpliga priser, tariffer och om standardvillkor för utnyttjandet av eltjänster. I 11 kap. 13 § ellagen anges att elleverantörer liksom nätkoncessionshavare i avtalet ska lämna uppgift om var sådan information som avses i artikel 10 punkt 5 kan hittas. Beträffande övriga kunder finns i 4 kap. 11 § ellagen en skyldighet för nätkoncessionshavare att lämna uppgift om avgifter och övriga villkor och i 4 kap. 12 § ellagen finns samma skyldighet för villkor för anslutning. En bestämmelse om att information enligt artikel 10 punkten 5 efter begäran ska lämnas till elanvändare bör införas för att uppfylla direktivets krav. Att endast hänvisa till var informationen kan finnas räcker inte för att uppfylla direktivets krav.

Krav på innehållet i avtal gäller endast elleveransavtalet. Om en så kallad kombinerad tjänst är avtalad behöver inte det avtalet också innehålla uppgifter som rör elleveransen.

Väsentlig information om avtalets innehåll ska enligt artikel 10 punkten 3 lämnas till kunden innan avtalet ingås. Detta gäller även om det ingås genom en mellanhand. Med mellanhand avses enligt Ei:s uppfattning tredje part som uppträder som ombud eller på annat sätt förmedlar avtalet från elleverantören till kunden.

5.6 Ändring av pris och övriga villkor (artikel 10.4)

5.6.1 Förslag

Förslag: Konsumentbestämmelserna i 11 kap. 16 och 17 §§ flyttas till kapitlet med gemensamma bestämmelser för samtliga elanvändare. Bestämmelserna kompletteras med nya skyldigheter för elleverantörerna.

En ny bestämmelse införs om att elanvändaren har rätt att välja om underrättelse om ändring av avtal ska förmedlas genom e-post, i faktura eller på annat sätt som elleverantören tillhandahåller. Om kunden inte valt på vilket sätt underrättelse om ändring ska ske ska elleverantören skicka underrättelsen till elanvändaren med brev.

En ny bestämmelse införs om att det ska framgå när villkoren träder i kraft. Ändrade villkor för konsumenter får inte träda i kraft förrän två månader efter underrättelse om detta och för övriga elanvändare får en ändring av villkoren inte träda i kraft förrän två veckor efter underrättelse.

5.6.2 Direktivets bestämmelser om ändring av avtalsvillkor och pris

Konsumenterna har enligt gällande rätt, 11 kap. 16 § ellagen, rätt till underrättelse om förändringar i villkor, inklusive pris, senast två månader innan de träder i kraft. Enligt 11 kap. 17 § ska elleverantören underrätta konsumenten om prishöjning i nästkommande faktura. Enligt artikel 10 punkten 4 ska underrättelse inom viss tid gälla samtliga kunder. Underrättelse om förändring av pris ska enligt artikel 10 ske vid en lämplig tidpunkt som infaller senast två veckor eller, när det gäller hushållskunder, en månad innan ändringen träder i kraft.

Kunderna bör ha möjlighet att bestämma på vilket sätt som underrättelse av villkor ska ske. Endast om kunden begärt det ska exempelvis en underrättelse kunna ske i samband med fakturering eller i själva fakturan. Det finns en risk för att för mycket information i fakturan leder till otydlighet.

Kravet i ellagen om att underrättelse för konsumenterna ska ske senast två månader innan ändringen av avtalsvillkoren börjar gälla är väl inarbetat. Kravet på en månad i direktivet är ett minimikrav och det saknas skäl att minska skyddet för konsumenterna.

Bestämmelsen i 11 kap. 17 § utgör ett ytterligare skydd för konsumenterna och bör finnas kvar. Den förändrade systematiken medför att bestämmelsen bör flyttas till 9 kap. ellagen.

5.7 Byte av elleverantör eller aggregator och elanvändarens uppsägning i förtid (artikel 12 och 10.12)

5.7.1 Förslag

Förslag: En bestämmelse införs med en definition av små företag.

Bestämmelsen i 11 kap. 19 § första stycket om att byte av elleverantör ska genomföras utan kostnad för konsumenten flyttas till kapitlet för elanvändare. Bestämmelsen utökas även till att omfatta konsumenter och små företag. Rätten till byte utan kostnad ska även gälla byte av aggregator.

En ny bestämmelse om rätten att ta ut avgifter vid uppsägning av avtal införs i de fall konsumenter och små företag i förtid frånträder ett avtal med fast pris och fast löptid. Bestämmelsen omfattar även avtal där priset för uppmätta mängder el består av en fast och en rörlig del. Det införs ett krav på att avgiften inte får överstiga den direkta ekonomiska förlusten för elleverantören och aggregatorn. Ei ges bemyndigande att utfärda föreskrifter om beräkningen av storleken på elleverantörens och aggregatorns direkta ekonomiska förlust.

Bestämmelsen i 11 kap. 19 § andra stycket ellagen om rätten till slutfaktura vid byte av elleverantör flyttas till kapitlet för elanvändare. Bestämmelsen utökas även till att omfatta samtliga elanvändare.

11 kap. 19 § ellagen upphävs.

5.7.2 Direktivets bestämmelser om byte av elleverantör

I artikel 12 punkten 2 är utgångspunkten att åtminstone konsumenter och små företag, dvs. företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning inte överstiger 10 miljoner euro, inte ska drabbas av avgifter i samband med byte. Enligt Ei finns det inte skäl att frångå och gå utöver den i direktivet föreskrivna begränsningen. Däremot bör beloppet i definitionen av små företag anges i kronor istället för euro. Den allmänna rätten till kostnadsfritt byte till konsumenter och små företag omfattar ett stort antal företag. Enligt SCB:s statistik från företagsregistret för verksamhetsårets 2017 hade 98 % av svenska företag en omsättning under 10 miljoner euro och 99,4 % färre än 50 anställda. Det kan ifrågasättas om så stora företag verkligen har ett skyddsbehov, men direktivet anger uttryckligen att alla dessa företag ska omfattas av dessa bestämmelser. Något skyddsbehov föreligger inte för företag större än små företag. För att ge företagen tid att anpassa sig till de nya reglerna bör bestämmelsen om kostnadsfritt byte inte tillämpas för avtal som små företag har ingått med en elleverantör före den 1 januari 2021, se avsnitt 12.2.

Medlemsstaten får enligt artikel 12 punkten 3 tillåta elleverantörer eller aggregatorer att ta ut avgifter om avtalet med slutkunden löper med fast pris och fast löptid. Ei anser att det är rimligt att elleverantörerna och andra marknadsaktörer som kan komma ifråga får ersättning i fall ett avtal med fast pris

och fast löptid frånträds i förtid. Det samma gäller för s.k. mixade avtal där priset för uppmätta mängder el består både av en fast och en rörlig del. En uppsägningsavgift är egentligen ett skadestånd för avtalsbrott. Elleverantören eller aggregatorn kan ha bundit upp sitt inköp till ett visst pris under en viss period och drabbas av en ekonomisk förlust vid kundens frånträde i förtid. Det är rimligt att dessa företag får ersättning för denna förlust. Rätten till ersättning bör även omfatta förluster vid uppsägning av mixade avtal, dvs. avtal där priset för uppmätta mängder innehåller både en fast och en rörlig del. Konsumentens eller företagets avgift till elleverantören eller aggregatorn ska dock enligt artikel 12 punkten 3 begränsas till det negativa kontraktsintresset, dvs. de direkta ekonomiska kostnader som företaget har haft med anledning av den förtida uppsägningen av avtalet.

Enligt artikel 12 punkten 3 ska tillsynsmyndigheten, dvs. Ei, eller annan behörig myndighet övervaka tillåtligheten i uppsägningsavgifter. Det som ska tillsynas enligt direktivet är således huruvida rätten att ta ut avgift överhuvudtaget föreligger. Tillsynen beträffande uppsägningsavgifternas storlek faller idag inom ramen för Konsumentverkets tillsyn över oskäliga avtalsvillkor. För att underlätta tillsyn bör Ei ges bemyndigande att utfärda närmare föreskrifter om hur beräkningen ska gå till. Ett sådant bemyndigande ligger i linje med kravet på att elleverantören i sitt avtal med elanvändaren på ett tydligt sätt ska ange hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid. Det är rimligt att marknadsaktörerna beräknar ersättning på ett likartat sätt. Bestämmelsen bör framöver omfattas av Ei:s tillsyn, särskilt eftersom bestämmelsen inte endast omfattar konsumenter. Någon begränsning i 12 kap. 1 § ellagen föreslås därför inte.

Enligt artikel 12 punkten 5 ska hushållskunder, dvs. konsumenter, ha rätt att delta i kollektivt byte. Det finns inga hinder mot kollektivt byte och sådana byten ska också ske utan kostnad.

Enligt 8 kap. 6 § ellagen får en elleverantör överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt fjorton dagar efter anmälan. Enligt artikel 12 punkten 1 får den tekniska processen för byte efter utgången av år 2025 endast ta 24 timmar. Enligt Ei:s bedömning finns det dock inte skäl att redan nu införa en bestämmelse om kortare bytestid än fjorton dagar.

Enligt artikel 10 punkten 12 ska elleverantören erbjuda elanvändaren slutavräkning efter byte av elleverantörer senast sex veckor efter det att bytet skett. Bestämmelsen i 11 kap. 19 ellagen som anger att konsumenten ska få en slutfaktura inom sex veckor efter att byte skett bör utökas till att omfatta samtliga elanvändare för att uppfylla direktivets krav.

5.8 Elleverantörers och nätföretags hantering av klagomål (artikel 10.9)

5.8.1 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i 11 kap. 20 § ellagen om fastställda rutiner för hanteringen av klagomål flyttas till kapitlet med gemensamma bestämmelser för samtliga elanvändare. Bestämmelsen utökas till att omfatta samtliga elanvändare.

5.8.2 Direktivets bestämmelser om hantering av klagomål

Enligt artikel 10 punkten 9 ska slutkunderna ska ha rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och av behandlingen av klagomål från leverantörernas sida. Leverantörerna ska hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt. Som konstaterats ovan under Ei:s bedömning av artikel 10 punkten 9, är det oklart vilka krav som direktivet ställer för att företagen ska anses leva upp till god standard. Hur rutinerna ska se ut bör i ett första skede vara upp till det enskilda företaget att bedöma. Ei får sedan inom ramen för sin tillsyn följa upp att företagen upprätthåller god standard. Kravet på god standard i fråga om klagomålshanteringen utökas till att omfatta samtliga elanvändare.

5.9 Avtal med dynamiska elpriser (artikel 11)

5.9.1 Förslag

Förslag: 1 kap. ellagen kompletteras med en definition av avtal med dynamiska priser.

En bestämmelse införs i ellagen som ger en elanvändare som har mätare som mäter mängden överförd el med ett tidsintervall om högst en timme en rätt att begära ett avtal om dynamiskt pris med en elleverantör som har avtal med fler än 200 000 elanvändare. Det införs även bestämmelser om elleverantörens skyldighet att informera om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med sådana avtal.

En bestämmelse införs om att elanvändarens samtycke krävs för att elleverantören ska få ingå ett avtal om dynamiskt pris med elanvändaren.

En bestämmelse införs i Ei:s instruktion om Ei:s skyldighet att övervaka, och offentliggöra en årsrapport om, de viktigaste aspekterna i utvecklingen av avtal med dynamiska priser, inklusive marknadserbjudanden och inverkan på konsumenternas fakturor, särskilt nivån på prisvolatiliteten. Ei ska även övervaka marknadsutvecklingen och bedöma de risker som de nya produkterna och tjänsterna kan medföra samt åtgärda missbruk.

5.9.2 En slutkund ska ha rätt att ingå ett avtal med dynamiska elpriser

Ett elavtal med dynamiska priser definieras i artikel 2 punkt 15 som ett avtal om leverans av el mellan en elleverantör och en slutkund som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna med intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden. Begreppet slutkund motsvarar begreppet elanvändare i ellagen.

Smarta mätersystem definieras i artikel 2 punkten 23 som ett elektroniskt system som kan mäta el som tillförs nätet eller elförbrukningen, tillhandahålla mer information än en traditionell mätare och som kan sända och ta emot uppgifter för informations-, övervaknings- och kontrolländamål genom någon form av elektronisk kommunikation. En definition av smarta mätare införs i ellagen utifrån denna definition av smarta mätersystem.

Rätten till avtal med dynamiska elpriser

Av skäl (37) till direktivet framgår följande:

Alla konsumenter bör kunna dra nytta av att delta direkt på marknaden, särskilt genom att anpassa sin förbrukning som svar på marknadssignaler och i gengäld få lägre elpriser eller andra ekonomiska incitament. Fördelarna med detta aktiva deltagande kommer sannolikt att öka över tiden, i och med att annars passiva konsumenter blir mer medvetna om sina möjligheter som aktiva kunder, och att informationen om möjligheterna till aktivt deltagande blir mer tillgängliga och kända. Konsumenterna bör ges möjlighet att delta i alla typer av efterfrågeflexibilitet. De bör därför kunna dra fördel av att smarta mätersystem införs fullt ut och, om ett införande fullt ut bedömts olönsamt, kunna välja att ha ett smart mätersystem och ett elavtal med dynamiska priser.

I artikel 11 i direktivet ställs krav på att en slutkund som har en smart mätare installerad ska kunna begära att ingå ett avtal med dynamiska elpriser med minst en elleverantör och med varje leverantör som betjänar fler än 200 000 slutkunder.

Direktivets bestämmelser om rätt till avtal med dynamiska elpriser syftar till att stärka elanvändarna och öka deras aktiva deltagande på elmarknaden. Priser som återspeglar spotmarknaderna förekommer för elanvändare i Sverige idag, såsom timprissättning.

Bestämmelsen i artikel 11 om att elanvändare med smart mätare ska kunna träffa avtal med minst en elleverantör uppfylls genom att elleverantörer som har fler än 200 000 kunder måste erbjuda sådant avtal. I Sverige finns ett antal sådana elleverantörer. Lydelsen "kan begära ett avtal med dynamiska priser" avser att ge elanvändaren rätt att begära ett sådant avtal, men med detta följer ingen absolut skyldighet att ingå avtal för elleverantören. Det kan finnas sakligt grundade skäl för elleverantören att inte vilja träffa avtal med en specifik elanvändare till exempel bristande betalningsförmåga. Därför föreslås ingen absolut rättighet för elanvändaren att ingå ett sådant avtal med elleverantören.

I Sverige har elmarknaden avräkning per timme. Detta innebär att regelverket ska vara sådant att elleverantörerna ska kunna erbjuda timprisavtal för de elanvändare

som har en smart mätare installerad. Det bör därför införas en bestämmelse som anger att en elleverantör som har fler än 200 000 elanvändare ska kunna erbjuda ett avtal om dynamiska priser till den elanvändare som begär det. Tidsintervallet för avräkningen ska enligt artikel 8 i elmarknadsförordningen senast den 1 januari 2021 vara 15 minuter i alla planeringsområden, såvida inte tillsynsmyndigheterna har beviljat ett undantag från denna tidsintervall eller en avvikelse. Om inget sådant undantag beviljas följer ändringen till 15 minuter automatiskt genom definitionen av dynamiska priser i ellagen.

Slutkundens samtycke krävs

Direktivet ställer krav på att elanvändarens samtycke inhämtas innan ett befintligt avtal byts till ett avtal med dynamiska priser. I Sverige bör detta endast bli relevant i fråga om anvisade elavtal. I övriga situationer krävs elanvändarens samtycke för att avtal ska kunna ingås. I Ei:s förslag behöver elanvändarna ge sitt samtycke innan parterna kan ingå ett avtal med dynamiska priser.

Elleverantörens informationsskyldighet

Direktivet ställer krav på att elanvändarna ska få fullständig information från leverantörerna om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med avtal med dynamiska elpriser.

Informationen ska ges till elanvändaren innan avtal ingås.

5.9.3 Övervakning och offentliggörande av rapport

I punkt 4 i artikel 11 anges att medlemsstaten eller tillsynsmyndigheten, under tio år efter att avtal med dynamiska priser blivit tillgängliga, ska övervaka och offentliggöra en rapport om de viktigaste aspekterna i utvecklingen av sådana avtal.

Punkten 4 anger dessutom att Ei ska övervaka marknadsutvecklingen och bedöma de risker som de nya produkterna och tjänsterna kan medföra samt åtgärda missbruk.

När det gäller tillsynsmyndighetens skyldighet att offentliggöra en årsrapport om dynamiska elpriser (artikel 11) och övervaka marknadsutvecklingen med nya produkter och tjänster, bör denna föreskrivas i förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen.

5.10 Vissa skyldigheter för nätföretag gentemot elanvändare

5.10.1 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i 11 kap. 14 § ellagen om innehållet i avtal mellan konsument och nätföretag ändras till att omfatta samtliga elanvändare. Bestämmelsen flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bestämmelsen i 11 kap. 21 § ellagen om installation av mätare ändras till att och omfatta samtliga elanvändare. Bestämmelsen flyttas till kapitlet för elanvändare.

5.10.2 Direktivets bestämmelser om uppgift i avtal mellan elanvändare och nätföretag

Elmarknadsdirektivets krav i artikel 10 avseende innehåll i avtal avser endast elleverantörer. Motsvarande bestämmelse för nätföretag finns inte i direktivet, men nuvarande bestämmelser i 11 kap. 14 § reglerar vilka uppgifter avtalet mellan nätföretag och konsument ska innehålla. Det finns inte anledning att upphäva bestämmelsen i 11 kap. 14 § ellagen. Bestämmelsen bör för att följa systematiken omfatta elanvändare som inte är konsumenter.

Artikel 20 punkten f) föreskriver att slutkunder ska ha rätt till lämplig rådgivning och information före, eller i samband med, installationen av smarta mätare. Bestämmelsen i 11 kap. 21 § ellagen omfattar endast konsumenter och bör därför utökas till att omfatta samtliga elanvändare. Bestämmelsen flyttas till kapitlet för elanvändare.

Möjligheten till bemyndigande för närmare föreskrifter om vilken information som ska lämnas bör vara kvar.

5.11 Gemensamma bestämmelser rörande nätföretagens och elleverantörernas skyldigheter gentemot elanvändare (artikel 10.6 och 10.7)

5.11.1 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i 11 kap. 15 § första stycket om att en elleverantör inte får missgynna en konsument utifrån betalningssätt utökas till att gälla även nätföretag och till att omfatta samtliga elanvändare. Bestämmelsen flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bestämmelsen i 11 kap. 15 § andra stycket om krav på att nätkoncessionshavares system för förskottsbetalning ska vara skäligt utökas till att omfatta elleverantörers system för förskottsbetalning. Bestämmelsen ändras till att omfatta samtliga elanvändare och flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bestämmelsen i 11. kap 18 § första och andra stycket om vilken information som elleverantörer och nätföretag som träffar avtal med konsumenter ska lämna på sina webbplatser utökas till att omfatta samtliga elanvändare. Bestämmelsen flyttas till kapitlet för elanvändare. 11 kap. 18 § tredje stycket flyttas till kapitlet för elanvändare och ändras till att inte omfatta krav på uppgifter i faktura (krav på uppgifter i fakturor hanteras tillsammans med övriga sådana krav).

En bestämmelse införs om att elleverantören på sin webbplats ska lämna vissa uppgifter som ska finnas i avtal enligt 9 kap. 8 § punkterna 4-6 och 8-11.

5.11.2 Direktivets bestämmelser om information till och förbud mot diskriminering av elanvändare

Enligt artikel 10 punkten 6 får det betalningssätt som elanvändare valt inte leda till oskälig diskriminering mellan elanvändare. 11 kap. 15 § första stycket ellagen omfattar endast konsumenter och bör därför utökas till att omfatta samtliga elanvändare. Motsvarande bestämmelse för nätföretag saknas i både direktivet och i ellagen. Det är rimligt att ett krav på förbud mot diskriminering utifrån betalningssätt även omfattar nätföretag.

Enligt artikel 10 punkten 7, som hänvisar till punkten 6, får konsumenter som har tillgång till system för förskottsbetalning inte missgynnas på grund av dessa system. Bestämmelsen i 11 kap. 15 § ellagen andra stycket omfattar endast nätföretag. Punkten 7 omfattar även elleverantörer som erbjuder system för förskottsbetalning. Bestämmelsen i 11 kap. 15 § ändras för att uppfylla direktivets krav och flyttas till kapitlet för elanvändare. Det är även rimligt att detta krav omfattar samtliga elanvändare och inte bara konsumenter.

Artikel 10.3 h) anger att slutkunderna ska ha rätt till ett avtal med sin leverantör som anger viss information, enligt p. a)-g), tydligt angiven på fakturan eller på elföretagets webbplats. Bestämmelsen är svårtolkad, men innebär att information om avtalsinnehåll även ska finnas tillgängligt för slutkunden på webbplats eller i faktura.

En särskild bestämmelse om elleverantörens skyldighet i detta avseende bör införas i anslutning till övriga bestämmelser om information på webbplats. Ett avtal mellan en elanvändare och en elleverantör om leverans av el i elanvändarens uttagspunkt ska innehålla uppgifter och villkor som är specifika för den enskilda kunden. Samtliga dessa uppgifter kan inte ligga tillgängliga på webbplatsen. De uppgifter som ska finnas på webbplatsen bör därför begränsas till att vara de som gäller för samtliga kunder. De punkter i 9 kap. 8 § ellagen som bör finnas på webbplats är därför följande.

4. var elanvändare kan finna information om elleverantörens priser och övriga villkor,
5. vilka kombinerade tjänster som erbjuds
6. villkoren för fakturering och betalning
8. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under en viss tid,
9. villkoren för uppsägning av avtalet,
10. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid
11. villkoren för ersättning om elleverantören inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet.

I punkten 4 bör rymmas upplysning om var kunden kan hitta villkor som är specifika för denne.

Enligt förslaget i avsnitt 5.12 kommer det att bli obligatoriskt att lämna delar av den information som avses i 11 kap. 18 § tredje stycket 1–4 i faktura. Det gäller kontaktpunkt för kunden och upplysningsinformation om konsumentens rättigheter när det gäller tvistlösning utanför domstol samt kontaktuppgifter för den enhet som ansvarar för tvistlösning. Skyldigheterna som rör innehåll i faktura bör samlas i samma bestämmelse i ellagen och omfattas samma bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Bestämmelsen i 11 kap. 18 § tredje stycket ellagen ändras till att inte omfatta information i fakturor och flyttas tillsammans med övriga bestämmelser i paragrafen till kapitlet för elanvändare. Bestämmelsen kan vara kvar i sin lydelse i övrigt eftersom den rör uppgifter i reklam.

5.12 Fakturering och faktureringsinformation (artikel 18 och Bilaga I)

5.12.1 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i 8 kap. 16 § ellagen om att en elleverantörs faktura till en elanvändare ska vara tydlig utökas till att även gälla nätföretag. Bestämmelsen kompletteras med att fakturan också ska ange det belopp som ska betalas, en uppdelning av beloppet i komponenter och förfallodag. Bestämmelsen i 8 kap. 15 § andra stycket om att debitering får grundas på uppskattad förbrukning om elleverantören inte har fått tillgång till mätvärden slås ihop med 8 kap. 16 §. Bestämmelserna flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bemyndigandet i 8 kap. 17 § om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla utökas till att även gälla nätföretag. Bemyndigandet utökas också till att gälla hur fakturan ska utformas. Bestämmelsen flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bestämmelsen i 8 kap. 15 § första stycket ellagen om att en elleverantörs debitering av kunderna ska avse uppmätta mängder ändras till att avse värden och utökas till att även gälla nätföretag. Bestämmelsen slås ihop med 8 kap. 18 § första stycket och flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bestämmelsen i 8 kap. 18 § andra stycket om att elleverantören ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form utökas till att även gälla nätföretag. Bestämmelsen slås ihop med 8 kap. 14 § och flyttas till kapitlet för elanvändare.

En ny bestämmelse införs i kapitlet för elanvändare som anger att om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska elanvändaren alltid underrättas om detta i en faktura från elleverantören.

Bestämmelsen i 8 kap. 18 § första stycket om att en elleverantör ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal utökas till att också gälla nätföretag. Bestämmelsen slås ihop med 8 kap. 15 § och flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bestämmelserna i 8 kap. 12 och 13 §§ om angivande av elens ursprung flyttas till kapitlet om elanvändare.

5.12.2 Direktivets bestämmelser om faktureringsinformation och faktureringsintervall

I skäl 48 och 49 till elmarknadsdirektivet understryks vikten av att energifakturor innehåller relevant information och i vissa fall med en hänvisning till webbplats eller liknande. I bestämmelserna används begreppet faktureringsinformation och sådan information ska lämnas regelbundet. Kund och leverantör kan dock enligt direktivet avtala om betalning årligen. Den information som kunden ska få del av regelbundet är således all information som normalt sett finns i en faktura, men dock inte nödvändigtvis själva betalningsanmaningen.

Bestämmelserna i artikel 18 och bilaga 1 innehåller krav på information som ska anges i eller hänvisas till i faktura till elanvändare. Krav på att tillhandahålla en del av denna information finns redan i dag i 8 kap. 12, 13 och 16 §§ ellagen och 25 a § elförordningen. För att uppfylla direktivets krav behöver krav på ytterligare information införas. Dessa krav bör införas tillsammans med övriga befintliga bestämmelser för elanvändare.

I artikel 18 punkten 4 anges att, om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska detta anges på fakturan tillsammans med det datum då ändringen träder i kraft.

Kraven på innehållet i fakturorna i Bilaga I avser i huvudsak elleverantörernas fakturor, men också fakturor från nätföretagen, till exempel punkten 1.3.

Vissa av kraven i artikel 18 och Bilaga I som är av mer grundläggande karaktär, såsom vilket belopp som ska betalas, en uppdelning av beloppet i komponenter och förfallodag samt förbrukning bör regleras i lag. Övriga krav lämpar sig bättre i föreskriftsform. Ei föreslår därför att de grundläggande kraven införs i ellagen och att resterande krav införs genom föreskrifter. Enligt 11 kap. 18 § tredje stycket kan uppgifter om konsumentens rättigheter m.m. lämnas till konsument i faktura, på webbplats eller på annat sätt som konsumenten begär. Denna bestämmelse är inte förenlig med bestämmelserna i Bilaga I punkten 1.2, se avsnitt 5.11. Dessa uppgifter bör också rymmas inom det föreslagna bemyndigandet.

5.12.3 Tidpunkt för elanvändarens betalning

Enligt artikel 10 punkten 6 ska kunderna ha möjlighet att välja betalningssätt, varmed menas tidpunkt för betalning. Bestämmelsen i direktivet öppnar för utjämnad betalning eller förskottsbetalning. Avtal om betalning med fast avgift utan koppling till elanvändarens faktiska förbrukning, så kallade flat rate-avtal, strider mot punkten 2. a) i Bilaga I som anger att faktureringen baserad på faktisk förbrukning ska göras minst en gång per år. Flat rate-avtal utan koppling till faktisk förbrukning är därför inte tillåtna. I Sverige ska enligt 8 kap. 18 § elleverantör fakturera kunden i vart fall varje kvartal. Eftersom direktivet tillåter flexibla arrangemang för betalning, vilket bland annat innefattar förskottsbetalning, behöver 8 kap. 15 första stycket ellagen ändras så att exempelvis avtal med system för förskottsbetalning eller utjämnad betalning blir möjliga. Bestämmelsen i 8 kap. 18 § om krav på att fakturering av faktisk förbrukning ska ske varje kvartal behöver inte ändras, eftersom fakturering av faktiskt förbrukning måste ske minst en gång per år enligt Bilaga I punkten 2. a). Detta medför att flat rate-avtal eller avtal med system för förskottsbetalning som inte bygger på en kvartalsavräkning inte kommer att vara möjliga enligt det svenska regelverket.

Några särskilda bestämmelser om nätföretagens faktureringsintervall liknande de som finns för elleverantörer finns inte i ellagen. Enligt bilaga I punkt 2.a ska fakturering av faktisk förbrukning ske minst en gång per år. Direktivet gör inte någon skillnad mellan nätföretag och elleverantörer i denna del. Syftet med bestämmelsen är att kunderna ska vara medvetna om sin förbrukning. Bestämmelsen om kvartalsvis debitering bör därför, och av de skäl som redogjorts för ovan, även gälla nätföretagens fakturering. Med detta undviks också att

elanvändaren får en hög faktura i slutet av perioden. För att bestämmelsen även ska omfatta effekttariffer bör begreppet mängder ersättas med värden.

5.12.4 Krav som bör införas genom föreskrifter

Enligt Bilaga I ska, i de fall fakturan visar hur slutkundspriset är sammansatt, de gemensamma definitionerna av prisets tre komponenter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952⁷⁹ användas i hela unionen. Det är upp till medlemsstaterna att besluta om en mer långtgående uppdelning av priset, under förutsättning att det inte sker i strid med nyssnämnda förordning. Även detta lämpar sig för reglering i föreskriftsform.

Det som måste regleras i föreskriftsform är följande:

- elleverantörens namn, adress, telefonnummer och e-postadress till kundtjänst
- en hänvisning till var det finns jämförelseverktyg
- kontaktpunkt för kund/konsumentupplysning
- information om konsumentens rättigheter när det gäller att lämna klagomål, tvistlösning utanför domstol, samt kontaktuppgifter för den enhet som ansvarar för tvistlösning och som hanterar klagomål
- hänvisning i faktura till webbplats med jämförelser i grafisk form mellan elanvändarens nuvarande förbrukning och förbrukning under samma period föregående år
- hänvisning i faktura till webbplats med kontaktinformation till konsumentorganisationer, energimyndigheter eller liknande organ, inklusive adresser till webbplatser, där information kan fås om olika åtgärder för att göra energiförbrukande utrustning mer energieffektiv
- hänvisning i faktura till webbplats där det finns jämförelser med en normaliserad eller genom riktmärkning framtagen genomsnittsslutkund i samma användarkategori
- en bestämmelse om att i de fall fakturan visar hur slutkundspriset är sammansatt ska de gemensamma definitionerna av prisets tre komponenter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 användas i hela unionen. Det är upp till medlemsstaterna att besluta om en mer långtgående uppdelning av priset, under förutsättning att det inte sker i strid med nyssnämnda förordning.
- en bestämmelse om att för redovisningen av el från högeffektiva kraftvärmeverk får ursprungsgarantier utfärdade i enlighet med artikel 14.10 i direktiv 2012/27/EU användas. Redovisningen av el från förnybara källor ska ske med hjälp av ursprungsgarantier utom i de fall som avses i artikel 19.8 a och b i direktiv (EU) 2018/2001.

⁷⁹ Europaparlamentets och rådets förordning 2016/1952 av den 26 oktober 2016 om europeisk statistik om naturgas- och elpriser och om upphävande av direktiv 2008/92/EG (EUT L 311, 17.11.2016, s. 1).

5.13 Verktyg för att jämföra erbjudanden (artikel 14)

5.13.1 Förslag

Förslag: Det införs ett krav i ellagen på att nätmyndigheten ska tillhandahålla ett jämförelseverktyg där erbjudanden från elleverantörer, däribland erbjudanden om avtal med dynamiska priser kan jämföras.

Jämförelseverktyget ska åtminstone omfatta erbjudanden för elanvändare med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kWh.

Verktyget ska täcka så stor del av marknaden som möjligt, vara oberoende och säkerställa likabehandling i sökresultat. Informationen ska vara korrekt och aktuell.

Det ska vara möjligt för nätmyndigheten att presentera annan relevant information i jämförelseverktyget än elleverantörernas erbjudanden. Sådan information ska ha som syfte att underlätta för kunderna och tillse att de har tillgång till den information de behöver för att fatta ett välgrundat beslut angående de erbjudanden som finns tillgängliga.

Elleverantörer ska vara skyldiga att lämna de uppgifter som behövs för jämförelseverktyget till nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna uppgifter.

När en elleverantör har rapporterat in uppgifter ska nätmyndigheten vara skyldig att säkerställa att uppgifterna snarast registreras i jämförelseverktyget. Detta för att tillse att uppgifterna i jämförelseverktyget är aktuella.

Framkommer det att uppgifter som registrerats i jämförelseverktyget är felaktiga ska nätmyndigheten begära att rapportören inkommer med rättade uppgifter inom viss tid. Nätmyndigheten ska ha befogenhet att ta bort de felaktiga uppgifterna om rättelse inte inkommer inom den angivna tiden. Om det finns särskilda för det ska det även vara möjligt för nätmyndigheten att ta bort eller rätta uppgifter av andra anledningar. Nätmyndighetens beslut kan överklagas enligt 13 kap. 7 § ellagen.

Jämförelsen ska baseras på objektiva kriterier och vara tydlig. Regeringen ska kunna meddela närmare föreskrifter om hur jämförelsen ska göras för att uppfylla dessa krav.

5.13.2 Inledning

Direktivet bygger på tanken att oberoende jämförelseverktyg i form av t.ex. webbplatser är ett effektivt sätt för mindre kunder att bedöma fördelarna med de olika energierbjudanden som är tillgängliga på marknaden. Sökverktyg sänker sökkostnaderna eftersom kunderna inte längre behöver samla in information från enskilda leverantörer och tjänsteleverantörer. Sådana verktyg kan erbjuda en bra balans mellan behovet av å ena sidan tydlig och kortfattad information och å andra sidan fullständig och detaljerad information. Det är mycket viktigt att mindre

kunder har tillgång till minst ett jämförelseverktyg och att informationen som dessa verktyg tillhandahåller är tillförlitlig, objektiv och transparent. I det syftet kan medlemsstaterna ombesörja ett jämförelseverktyg som drivs av en nationell myndighet eller en privat enhet (skäl 35 i ingressen till direktivet).

En väl fungerande elmarknad förutsätter att kunderna är aktiva och agerar på marknaden. En viktig förutsättning för detta är att kunderna på ett enkelt sätt har tillgång till uppgifter om vilka priser och villkor som de olika elleverantörerna tillämpar.

I Sverige finns idag flera olika jämförelseverktyg på marknaden där kunder kan jämföra erbjudanden från elleverantörer. En av dessa är Elpriskollen som drivs av Ei och startades år 2008. De andra prisjämförelsesajter som finns drivs av privata aktörer. Det sker inget godkännande eller någon annan kontroll av tillsynsmyndigheten av de privata jämförelseverktygen.

Elpriskollen är Sveriges enda oberoende jämförelseverktyg. Ei får inte några intäkter, provision eller liknande från elleverantörerna. Det går heller inte att annonsera eller köpa sig en bättre exponering på Elpriskollen. Kunderna kan inte heller teckna avtal direkt på Elpriskollen utan behöver kontakta elleverantören direkt. Alla elleverantörer måste kontinuerligt rapportera fasta och rörliga prisavtal till Ei och alla avtal presenteras sedan på Elpriskollen. På Elpriskollen är det möjligt att jämföra priser och villkor hos alla elleverantörer som säljer el till konsumenter i Sverige (ca 130 elleverantörer och över 4 000 avtal i dagsläget).

Elpriskollen syftar till att hjälpa kunder att se över och tänka på val av elleverantör, avtalstyp samt förbrukning. Elpriskollen hjälper kunder att jämföra elavtal och kunden kan se vilken elleverantör som är billigast på varje avtalstyp. Det går också att t.ex. välja att enbart jämföra miljöavtal.

På Elpriskollen publiceras även information till kunderna för att underlätta förståelsen av t.ex. skillnaden mellan olika typer av elavtal, avtalsvillkor och fakturor. Det ges tips och råd om vad kunderna ska tänka på när de ska ingå eller avsluta ett elavtal samt vad kunden ska göra när den byter elavtal. Det går också att ställa frågor till och kontakta Ei:s konsumentkontakt direkt via webbsidan. Elpriskollen erbjuder således mer än enbart ett jämförelseverktyg.

Informationen på Elpriskollen kompletteras med annan information som Ei gör tillgänglig på ei.se. På ei.se ges information om lagregler och rättigheter som kunder har gentemot elleverantörer och elnätsföretag. Det kan handla om sådant som rättigheter när det gäller avbrottsersättning, skadestånd och möjligheten att anmäla elnätsföretag om kunden har många elavbrott. Ei har även en portal där kunder kan se hur leveranssäkerheten ser ut där de bor.

5.13.3 Nätmyndigheten bör tillhandahålla ett jämförelseverktyg

Artikel 14 i direktivet är ny och handlar om att kunder ska ha tillgång till verktyg för jämförelse mellan erbjudanden från leverantörer.

Jämförelseverktyget kan enligt punkt 2 i artikel 14 drivas av vilken typ av enhet som helst, som kan vara både privat eller ett offentligt organ.

Enligt punkterna 3 och 5 i artikeln ska medlemsstaterna utse en behörig myndighet som ansvarar för att ge jämförelseverktyg en förtroendemärkning, som innebär att de uppfyller de krav på verktyget som ställs i direktivet. Det ska vara möjligt att ansöka om förtroendemärkning.

Om en offentlig myndighet tillhandahåller ett jämförelseverktyg som uppfyller kraven i direktivet får medlemsstaterna välja att inte ha ett system med förtroendemärkning.

Ei tillhandahåller idag ett jämförelseverktyg i form av Elpriskollen. Detta verktyg uppfyller redan idag merparten av de krav som ställs i direktivet.

Bestämmelser rörande Elpriskollen finns idag i 8 kap. 11 b § ellagen, 24 § elförordningen, 7 § 1 punkten i instruktionen för Ei samt i Ei:s föreskrifter om elleverantörers skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor som tillämpas mot elanvändare (EIFS 2013:7).

Det är lämpligt att Ei fortsatt driver Elpriskollen och tillhandahåller detta oberoende jämförelseverktyg till kunderna. Då verktyget tillhandahålls av Ei behöver det inte utses en annan nationell behörig myndighet eller införas ett system med förtroendemärkning av olika verktyg.

Det saknas idag en tydlig rättslig reglering om Ei:s tillhandahållande av jämförelseverktyg. För att Elpriskollen ska kunna uppfylla samtliga kriterier i direktivet behövs ett tydligare regelverk för hur detta jämförelseverktyg ska fungera.

Ei föreslår därför att det införs ett krav i ellagen på att nätmyndigheten ska tillhandahålla ett jämförelseverktyg där erbjudanden från elleverantörer kan jämföras, som inkluderar erbjudanden med dynamiska priser. Ett ramverk för vad som gäller angående jämförelseverktyget införs också.

Artikel 14 anger att kunderna ska informeras om jämförelseverktyget i sina fakturor eller på annat sätt. Även i bilaga 1 punkten 1.2.i anges ett sådant krav. Ei behandlar frågan om fakturors innehåll under avsnitt 5.12.

5.13.4 Minikrav på jämförelseverktyget

Artikel 14 punkt 1 innehåller krav som ett jämförelseverktyg minst måste uppfylla. Dessa krav måste det verktyg som Ei tillhandahåller således uppfylla för att direktivet ska vara genomfört korrekt.

De minimikrav som ställs på jämförelseverktyget bör framgå av lag och därmed införas i ellagen.

Jämförelseverktyget ska åtminstone omfatta erbjudanden för hushållskunder och mikroföretag med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kWh. Eftersom Ei föreslår att begreppet elanvändare används i lagtexten, kommer både hushållskunder och mikroföretag att omfattas. Elpriskollen innehåller idag jämförelse för hushållskunder med förbrukning upp till 20 000 kWh/år. Att de nämnda erbjudandena finns tillgängliga i jämförelseverktyget säkerställs genom att elleverantörerna görs skyldiga att lämna information om dessa till Ei, samt att

Ei har en skyldighet att säkerställa att dessa registreras. För att utvidga kretsen som erbjudanden ska täcka behöver elleverantörernas rapporteringsskyldighet uppdateras och Elpriskollen utökas.

Verktyget ska täcka hela marknaden. Elpriskollen täcker i dagsläget en stor del av marknaden, där de flesta konsumenters och vanligaste avtalsformerna på marknaden finns representerade. Kravet på att jämförelseverktyget ska täcka hela marknaden får förstås på det sätt att det ska täcka så stor del av marknaden som möjligt. Detta då det i praktiken inte är möjligt att vid varje tidpunkt täcka exakt 100 procent av alla erbjudanden som finns på marknaden. I skäl 35 i ingressen till direktivet uttalas även att "verktygen bör omfatta så många befintliga erbjudanden som möjligt och täcka marknaden på ett så fullständigt sätt som möjligt i syfte att ge kunderna en representativ översikt". Något absolut krav om att jämförelseverktyget ska täcka hela marknaden bör således inte ställas.

Direktivet ställer krav på att jämförelseverktyget är oberoende från marknadsaktörer och att det säkerställer likabehandling i sökresultat. Eftersom Ei är en oberoende statlig myndighet säkerställs dessa krav, men de bör införas i ellagen för att förtydliga detta. Informationen ska även vara korrekt och aktuell.

Jämförelseverktyget ska vara tillgängligt för personer med funktionsnedsättning genom att vara tydliga, hanterbara, begripliga och robusta. Ett enkelt och tydligt språk ska användas. Dessa krav är väsentliga och uppfylls genom de krav som finns i annan lagstiftning som gäller för Ei såsom t.ex. förvaltningslagen, språklagen och förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för att funktionshinderspolitiken genomförs. Kraven behöver därför inte också införas i ellagen.

Utöver de minimikrav som direktivet ställer bör det vara möjligt för Ei att presentera annan relevant information i jämförelseverktyget än elleverantörernas erbjudanden. Det handlar om sådan information som kan underlätta för kunderna och tillse att de har tillgång till den information de behöver för att fatta ett välgrundat beslut angående de erbjudanden som finns tillgängliga. Som exempel på sådan information kan nämnas om Ei har fattat ett tillsynsbeslut mot den aktuella elleverantören. Sådan information presenteras redan idag på Elpriskollen. Idag finns en s.k. tillsynssymbol som syns vid en elhandlares avtal på Elpriskollen när Ei i ett föreläggande har konstaterat att elhandlaren inte följer ellagens kundnära bestämmelser. Detta för att elanvändare ska få information om att en elleverantör inte följer bestämmelserna i ellagen. Kunder ska inte vara missnöjda med sitt val efter att ha gjort en jämförelse av elavtal på Elpriskollen på grund av att elleverantören inte följer sina skyldigheter enligt ellagen. Även några elleverantörer som endast verkar i små lokala elnät presenteras idag.

5.13.5 Uppgifter som ligger till grund för jämförelsen

Inrapportering och registrering

Elleverantörer är idag skyldiga att lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som elleverantören tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagspunkt (8 kap. 11 b § ellagen). Ei har genom bemyndigande utfärdat föreskrifter som närmare reglerar elleverantörernas skyldigheter i detta avseende, EIFS 2013:7.

Bestämmelsen om elleverantörers skyldighet att lämna uppgifter till Ei infördes genom prop. 2005/06:158. I propositionen (s. 34) anges att det för att underlätta för elanvändarna att erhålla täckande och enhetlig information bör införas en skyldighet för de elleverantörer som verkar på den svenska elmarknaden att regelbundet rapportera de priser (för olika typer av leveranser, tillsvidarepris, rörligt pris, bundet pris för ett år etc.) och övriga villkor som de tillämpar för sina elleveranser. Genom detta förslag kommer priser och villkor att kunna redovisas på ett och samma ställe t.ex. på nätmyndighetens webbplats. Kunderna får därmed nödvändig tillgång till prisjämförelser vilket kommer att stärka konkurrensen på elmarknaden.

För att Ei ska få tillgång till de uppgifter som behövs för jämförelseverktyget ska elleverantörernas skyldigheter att lämna dessa uppgifter till nätmyndigheten kvarstå. Ei kan genom tillsyn och förelägganden (eventuellt med vite) säkerställa att elleverantörerna uppfyller sin inrapporteringskyldighet.

Ei bör fortsatt ha bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna uppgifter. Det är lämpligt att detaljbestämmelser om vilka uppgifter som ska inrapporteras, hur de ska lämnas och när de ska lämnas meddelas i föreskriftsform. På detta sätt blir det lättare att anpassa reglerna till förändringar på marknaden eller i jämförelseverktyget.

Direktivet ställer krav på att uppgifterna i jämförelseverktyget ska vara korrekta och aktuella. För att uppgifterna ska vara så aktuella som möjligt bör Ei vara skyldig att säkerställa att uppgifterna snarast registreras i jämförelseverktyget. Detta sker idag per automatik genom att elleverantörerna rapporterar in priser och villkor i Ei:s system ELIN, varpå uppgifterna sedan automatiskt visas på Elpriskollen. Ett krav i lagen enligt direktivets bestämmelse säkerställer att det fortsatt sker en snabb registrering av nya uppgifter.

Hantering av felaktiga uppgifter

Uppgifterna som rapporteras in till ELIN granskas inte av Ei innan de läggs ut på Elpriskollen utan uppgifterna visas direkt i prisjämförelsen. Kontroller av uppgifterna görs istället i efterhand. Det är väsentligt att säkerställa att korrekta uppgifter ligger på Elpriskollen och att kunderna kan lita på Elpriskollen som oberoende jämförelseverktyg. Ei har i sin tillsyn i några fall tagit bort erbjudanden från elleverantörer från Elpriskollen då dessa haft stora brister i förhållande till regelverket om inrapportering.

Om det, efter att uppgifterna registrerats i jämförelseverktyget, visar sig att dessa är felaktiga bör Ei begära att elleverantörer korrigerar de felaktiga uppgifterna. Elleverantören bör därvid ges en rimlig tid på sig att inkomma med rättade uppgifter. Då det är av vikt att uppgifterna ändras snarast, avses med rimlig tid en eller ett fåtal dagar beroende på omfattningen av felaktiga uppgifter. Elleverantören bör också i begäran upplysas om att uppgifterna tas bort från Elpriskollen om rättelse inte sker inom tidsfristen. Om elleverantören underlåter att rätta de felaktiga uppgifterna ska Ei ha befogenhet att radera dessa från jämförelseverktyget. Detta då det är av största vikt att det inte förekommer felaktiga uppgifter i jämförelseverktyget.

Eftersom Ei är en tillsynsmyndighet är det också möjligt för andra aktörer och användare att anmäla felaktigheter i jämförelseverktyget till Ei. I sådana fall ska Ei kontrollera anmälan och om det finns anledning att utreda frågan vidare och begära rättelse av elleverantören.

Andra möjligheter att ta bort eller rätta uppgifter

Det bör även vara möjligt för Ei att besluta att ta bort eller rätta uppgifter av andra anledningar om det finns särskilda skäl för det. Med detta avses fall där det bedöms nödvändigt för att jämförelsen ska bli rättvisande, utan att det handlar om i sig felaktiga uppgifter. Som exempel kan nämnas att en elleverantör uppenbart missköter sig och är oseriöst t.ex. genom att inte följa kundbestämmelserna i ellagen. Det kan också handla om tekniska problem som gjort att inrapporteringen inte fungerat eller liknande. Ei:s beslut att ta bort eller rätta uppgifter i jämförelseverktyget kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt 13 kap. 7 § ellagen.

Elleverantörens skyldighet att lämna uppgifter gäller även i de fall Ei har tagit bort dennes uppgift från Elpriskollen. När elleverantören har korrigerat felaktigheter och efterlever Ei:s beslut ska uppgifterna återigen finnas med på Elpriskollen.

5.13.6 Hur jämförelsen ska genomföras

Direktivet anger att det ska fastställas tydliga och objektiva kriterier som jämförelsen kommer att baseras på. Det bör därför tas in en bestämmelse i ellagen om att jämförelsen mellan elleverantörernas erbjudanden ska baseras på objektiva kriterier och vara tydlig.

På Elpriskollen sorteras erbjudandena efter lägsta pris, angivet som öre/kWh. Lägsta pris räknas fram utifrån den årsförbrukning som angetts i sökningen. Det går också att filtrera den typ av avtal som visas, t.ex. fast eller rörligt pris.

Regeringen bör kunna meddela närmare föreskrifter om hur jämförelsen ska genomföras och vad den ska baseras på för att uppfylla kriterierna på tydlighet och objektivitet. Det är dock inte lämpligt att införa en möjlighet till vidaredelegation till Ei i detta avseende.

5.14 Aggregering

5.14.1 Förslag Inledning

Förslag: En definition av vad som avses med aggregering, aggregator och oberoende aggregator införs i ellagen.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte, utan sakliga skäl, hindra en aggregator från att utföra tjänster för aggregering. I detta innefattas att aggregatorer ska ha samma rätt till uppgifter som andra aktörer. En aggregator får inte heller diskrimineras av systemansvariga för överförings- eller distributionssystem när dessa anskaffar stödtjänster.

En aggregator får bara utföra tjänster för aggregering bakom en uttags- eller inmatningspunkt om denne har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för de obalanser som aggregeringen orsakar. Ett sådant åtagande kan göras genom avtal med den som har balansansvar i uttags- eller inmatningspunkten eller genom att aggregatorn själv är balansansvarig. Villkoren i avtal mellan balansansvariga och aggregatorer ska vara objektiva, icke-diskriminerande och sakligt grundade.

Den som har balansansvar är skyldig att ingå ett avtal med den aggregator som begär det, om det inte finns särskilda skäl emot det. Tvister om skyldigheten att ingå avtal ska kunna prövas av Ei.

Aggregatorn och den balansansvarige får inte ingå avtal förrän villkoren i avtalet har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om villkoren i avtalen är objektiva, icke-diskriminerande och sakligt grundade.

Den balansansvarige ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen. Ei ska bemyndigas att meddela föreskrifter om offentliggörandet.

Elanvändare och aggregatorer ska kunna ingå avtal utan godkännande från elanvändarens elleverantör eller annan marknadsaktör. En aggregator ska endast få ingå avtal om tjänster för aggregering med den elanvändare som har rätt att ta ut el i den aktuella uttagspunkten.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte ta ut avgifter från elanvändare, ställa tekniska, administrativa eller andra krav med anledning av avtal med en aggregator.

En bestämmelse införs om att 9 kap. 8 – 10 §§ ellagen, som handlar om elanvändarens rätt till uppgifter i avtal och avtalsvillkor, även är tillämplig på aggregatorer. Aggregatorn ska också lämna information om avtalsvillkor och uppgifter till elanvändaren innan avtalet ingås. För elanvändarens rätt till faktura och faktureringsinformation ska 9 kap. 23 och 24 §§ ellagen gälla.

Elanvändaren har rätt att på begäran och utan kostnad minst varje kvartal få uppgifter av aggregatorn om levererad el, såld el eller utfallet av annan kombinerad tjänst eller uppdrag enligt 9 kap. 26 § ellagen.

I detta avsnitt redovisas Ei:s överväganden och förslag när det gäller hur elmarknadsdirektivets bestämmelser om aggregatorer skulle kunna implementeras i den svenska lagstiftningen.

Reglerna om aggregatorer och aggregering i direktivet är nya. Aggregeringstjänster är en viktig funktion som möjliggör för kunder att delta på elmarknaden och bidra till att minska problemen med kapacitetsbrist i framtiden. Aggregatorn kan genom att erbjuda aggregering på dagen före, intradagsmarknaden och balansmarknaden minska behovet av produktion av el vilket leder till ett mer samhällsekonomiskt och, i de fall fossila alternativ kan undvikas, ett mer klimatvänligt elsystem.

I direktivet definieras begreppet aggregering som en funktion som fullgörs av en fysisk eller juridisk person som kombinerar flera kundlaster eller producerar el för försäljning, inköp eller auktionering på alla slags organiserade elmarknader (artikel 2 punkt 18). Aggregeringen kan utföras av en oberoende aggregator vilket är en marknadsaktör som deltar i aggregering och som inte är ansluten till kundens leverantör (artikel 2 punkt 19).

I direktivet finns bestämmelser som kräver att medlemsstaterna tillåter och främjar efterfrågefleksibilitet genom aggregering. Direktivet kräver också att kunder ska kunna välja en oberoende aggregator som kan agera självständigt och samtidigt med kundens leverantör.

Begreppet efterfrågefleksibilitet kan närmast förklaras med att kunderna på elmarknaden anpassar sin förbrukning utifrån olika signaler. Det kan till exempel handla om att kunderna minskar sin elanvändning när elnätet är hårt belastat, eller att kunderna ökar sin elanvändning när elpriset är lågt. I direktivet är det slutkunders beteende på elmarknaden som avses när begreppet efterfrågefleksibilitet används. I definitionen av efterfrågefleksibilitet anges att det avser förändringar i belastningen i fråga om el från slutkunder jämfört med deras normala eller nuvarande konsumtionsmönster. Detta kan ske genom olika förfaranden och också enskilt eller genom aggregering (artikel 2 punkt 20).

Implementeringen av elmarknadsdirektivet innebär att deltagandet av efterfrågefleksibilitet på marknaden genom aggregering ska tillåtas och främjas. Medlemsstaterna bör få välja lämplig modell för genomförandet och lämplig styrningsmetod för oberoende aggregering.

Alla elanvändare bör kunna dra nytta av att delta direkt på marknaden, särskilt genom att anpassa sin förbrukning som svar på marknadssignaler och i gengäld få lägre elpriser eller andra ekonomiska incitament.

Det finns olika modeller för hur genomförande av aggregering, särskilt för oberoende aggregatorer, kan ske. Utgångspunkten för de förslag som Ei lämnar i denna rapport är att införa ett möjliggörande ramverk för aggregatorer, inkluderat oberoende aggregatorer inom ramen för nuvarande marknadsmodell. Regelverket som föreslås är således ett ramverk för hur den oberoende aggregatorn ska kunna komma in på marknaden givet nuvarande marknadsmodeller för dagen före-marknaden, intradagsmarknaden och balansmarknaden. Förslagen syftar till att säkerställa att aggregatorer och då särskilt oberoende aggregatorer tillåts agera på

marknaden. Däremot är inte avsikten att införa detaljerade regler om hur marknaden för oberoende aggregatorer ska fungera i dessa avseenden. Det bör lämnas utrymme för aggregatorer och elanvändare att hitta modeller som passar deras verksamhet.

Det pågår för närvarande ett arbete inom NordREG med att ta fram rekommendationer för hur de nordiska länderna ska införliva direktivet gällande aggregatorer så att den oberoende aggregatorm får samma förutsättningar på marknaden i hela Norden. NordREGs arbete syftar exempelvis även till att se över om de nationella regelverken för dagen före-marknaden, intradagsmarknaden eller balansmarknaden bör ändras i någon del för att undanröja inträdeshinder för oberoende aggregatorer. NordREG tittar bland annat på om nuvarande marknadsmodell som ställer krav på en balansansvarig per uttagspunkt och inmatningspunkt medför nackdelar för oberoende aggregatorer eftersom dessa då inte till, skillnad från exempelvis elhandlare, kan välja balansansvarig för sina obalanser. För att införa flera balansansvariga i en uttagspunkt eller inmatningspunkt krävs stora ändringar i nuvarande regler för balansansvar respektive mätning, beräkning och rapportering. Vilka ändringar som behövs och hur de ändringarna ska göras är dock ännu inte utrett. Rapporten från NordREG är planerad att publiceras i slutet av februari. Innan en noggrann analys är genomförd kan inga sådana detaljerade förslag lämnas.

5.14.2 Vad som avses med aggregering, aggregator och en oberoende aggregator

Eftersom begreppen aggregering, aggregator och oberoende aggregator är nya företeelser i direktivet, där också det saknas bestämmelser i svensk rätt om detta, behöver det konkretiseras i ellagen vad som i ellagens mening avses med aggregering, aggregator och oberoende aggregator.

I artikel 2 punkt 18 anges att med aggregering avses en funktion som fullgörs av en fysisk eller juridisk person som kombinerar flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på alla slags organiserade elmarknader. Med andra ord kan aggregering förklaras som att flera olika källor till flexibilitet eller mikroproduktion aggregeras och den aggregerade volymen används som en produkt på marknaden.

En aggregator är således en leverantör av energitjänster som kan förändra elkonsumtionen hos en grupp elanvändare. Därigenom bidrar aggregatorm med efterfrågefleksibilitet på elmarknaden.

Det existerar idag flera olika aggregatorsmodeller på marknaden. Aggregering kan utföras av en traditionell elleverantör, dvs aggregatorm och elleverantören är samma enhet.

Aggregeringstjänster kan också utföras av andra aktörer som inte är elleverantörer, s.k. oberoende aggregatorer. I artikel 2 punkt 19 anges att med oberoende aggregator avses en marknadsaktör som deltar i aggregering och som inte är ansluten till kundens leverantör. Med att aggregatorm inte är ansluten till elleverantören menas att aggregatorm varken ingår i en koncern med eller har samarbetsavtal med en kunds elleverantör.

För att klargöra rollen för en aggregator och oberoende aggregator föreslår Ei att dessa aktörer definieras i ellagen. Vidare föreslås en definition av vad som utgör aggregering i lagens mening. Definitionerna bör vara i linje med de definitioner som anges i direktivet. Genom dessa definitioner klargörs tillämpningsområdet för de övriga reglerna om aggregering som föreslås införas i ellagen.

5.14.3 Allmänt om direktivets krav

Bestämmelser om aggregering finns främst i artikel 13 och artikel 17 i direktivet. Kortfattat handlar artikel 13 om att en kund ska kunna avtala om energitjänster med en aggregator oberoende av godkännande från kundens elleverantör. Artikel 17 handlar om att efterfrågefleksibilitet ska främjas genom aggregering.

Utgångspunkten i direktivet är att medlemsstaterna bör vara fria att välja lämplig nationell genomförandemodell och tillvägagångssätt för styrning och oberoende aggregering med beaktande av de allmänna principer som anges i direktivet (skäl 26 till direktivet).

Det direktivet anger är ett ramverk som ska klargöra rollen för aggregatorer och deras skyldigheter, samt möjliggöra för oberoende aggregatorer att agera på marknaden.

5.14.4 Aggregatorers deltagande på elmarknaderna och främjande av efterfrågefleksibilitet genom aggregering

Artikel 17 i direktivet innehåller krav på att medlemsstaterna ska tillåta och främja deltagande i efterfrågefleksibilitet på alla elmarknader. Det ska även säkerställas att systemansvariga inte diskriminerar aggregatorer när de anskaffar stödtjänster.

För att detta ska uppnås ställs i artikel 17.3 i direktivet krav på vad medlemsstaternas regelverk minst ska innehålla.

Aggregatorer och oberoende aggregatorer ska ha rätt att komma in på elmarknaderna utan medgivande från andra marknadsaktörer. Aggregatorer ska således garanteras tillträde till marknaden och kunna erbjuda sina tjänster till elanvändare. För att uppfylla detta föreslås en bestämmelse som anger att en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elhandlare eller en balansansvarig inte, utan sakliga skäl, får hindra en aggregator från att utföra tjänster för aggregering. Bestämmelsen innebär således att aggregatorer inte får hindras mer än andra aktörer att delta på marknaderna.

Artikel 17.3.c handlar om att aggregatorer ska ha tillgång till uppgifter på lika och icke diskriminerande villkor samtidigt som kommersiellt känslig information och kundernas personuppgifter skyddas. Utbytet av information ska således ske mellan aggregatorer och andra marknadsaktörer. I detta innefattas att aggregatorer ska ha samma rätt till uppgifter som andra aktörer och att aggregatorer ska dela relevant information med andra marknadsaktörer (till exempel att aggregatorm delar information om sina åtgärder med elleverantörerna som påverkas av aggregeringen).

En aggregator får inte heller diskrimineras av systemansvariga för överförings- eller distributionssystem när dessa anskaffar stödtjänster. Med detta menas att från

Svenska kraftnäts och DSO:ernas perspektiv så får de inte diskriminera aggregatorer i förhållande till andra marknadsaktörer. En annan sak är att det kan finnas skillnader hänförliga till teknisk kapacitet.

I artikel 17.3.b anges att regelverket ska innehålla icke-diskriminerande och transparenta regler som tydligt fastställer roller och ansvarsområden för alla elföretag och kunder. Bestämmelserna i ellagen innehåller regler för elmarknadens olika aktörer, och genom Ei:s förslag införs ytterligare bestämmelser för nya aktörer.

I artikel 17.3.f i direktivet finns en bestämmelse som anger att det ska finnas ett system för konfliktlösning mellan aggregatorer och andra marknadsaktörer och att detta ska omfatta ansvar för obalanser. De föreslagna bestämmelserna om aggregatorer kommer att omfattas av Ei:s tillsynsansvar enligt 12 kap. 1 § ellagen. Detta innebär att en aggregator eller annan marknadsaktör kan anmäla ett tillsynsärende till Ei om någon aktör inte följer bestämmelserna. Ei har då möjlighet att vidta tillsynsåtgärder såsom föreläggande med vite. Gäller det en konsument som agerar aggregator eller en konsument som anser att en aggregator inte följer bestämmelserna finns dessutom andra möjligheter till tvistlösning såsom Allmänna reklamationsnämnden. En tvist mellan företag kan även lösas vid en tvist i allmän domstol.

Ei kommer också genom lämnade förslag att pröva om villkoren i avtalen mellan aggregatorer och balansansvariga är objektiva, icke-diskriminerande och sakligt grundade. Utöver detta föreslår Ei också en bestämmelse om att Ei ska pröva tvister mellan balansansvariga och aggregatorer gällande skyldigheten att ingå avtal, se nedan.

5.14.5 Balansansvar för aggregatorer

Artikel 17.3.d anger att regelverket ska innehålla en bestämmelse om att aggregatorer ska vara ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet samt att de i det avseendet ska vara balansansvariga parter eller delegera sitt balansansvar i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2019/943.

En aggregator som agerar på elmarknaden kommer att orsaka obalanser för de aktörer som är balansansvariga i de uttagspunkter som berörs av aggregeringen. I praktiken måste det vara möjligt att identifiera de tjänster som aggregatorn och elleverantören levererar och utjämna alla obalanser mellan det som fysiskt levereras och det åtagande som gjorts. Den aktör som orsakat obalans är den som ska betala för obalansen. Detta kommer att fungera olika beroende på vilka marknader aggregatorn är verksam i.

Aggregatorer ska vara balansansvariga parter, om det är relevant för den aktuella marknaden, eller delegera det ansvaret till någon annan. Det är rimligt att detta får lösas genom avtal mellan den balansansvarige och aggregatorn (vilket sker idag t.ex. mellan leverantör av balanstjänster och balansansvarig). Att aggregatorn måste ingå ett sådant avtal kan inte anses oförenligt med möjligheten för oberoende aggregatorer att agera på marknaden, då det med oberoende inte kan avses att agera helt fristående när agerandet påverkar andra marknadsaktörer eller att inte vara ansvarig för obalanser.

Ei föreslår en bestämmelse om att aggregatorer ska vara ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet. Det ekonomiska ansvaret för obalanserna för aggregatorn ska säkerställas genom att aggregatorn antingen själv är balansansvarig i en uttags- eller inmatningspunkt eller genom att den som har balansansvaret är skyldig att ingå avtal med den aggregator som begär det. Skyldigheten att ingå avtal ska dock inte gälla om det finns särskilda skäl mot att ingå ett sådant avtal. Ei föreslår också en bestämmelse om tvistlösning mellan en balansansvarig och en aggregator. En tvist om skyldigheten att ingå avtal ska kunna prövas av Ei.

För att tillvarata både aggregatorns och den balansansvariges intressen bör det anges i ellagen att villkoren i dessa avtal ska vara objektiva, icke-diskriminerande och sakligt grundade. Aggregatorn och den balansansvarige ska inte få ingå avtal förrän villkoren har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om villkoren i avtalen uppfyller kraven.

Den balansansvarige ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen. Offentliggörande är en viktig del för öppenhet på marknaden och exempel på liknande reglering finns i 7 kap. 6 § naturgaslagen. Kravet på offentliggörande avser villkoren i standardavtal. Baserat på detta standardavtal kommer det att ingås individuella avtal mellan balansansvariga och aggregatorer. Dessa individuella avtal behöver inte offentliggöras. Ei bör bemyndigas att meddela föreskrifter om offentliggörandet.

En aggregator kan skapa en obalans för elleverantören så att en förlust uppstår för denne. Det är således inte bara den balansansvariga som kan få problem med obalanser, utan en aggregator kan påverka elleverantörens position också. Utgångspunkten är att den frågan får hanteras mellan den balansansvariga och elleverantören. Frågan om kompensationsmekanism bör omfattas av det avtal som ska ingås mellan den balansansvariga och aggregatorn. Aggregatorn ska ansvara för de obalanser som denne orsakar. I den mån obalanser orsakas för elleverantören ska elleverantören ersättas. Detta blir i sin tur sedan en fråga mellan elleverantören och den balansansvariga hur den ersättningen ska vidarebefordras till elleverantören.

5.14.6 Rätt till aggregeringsavtal

Elleverantörer och oberoende aggregatorer kan ha motsatta intressen till följd av deras olika verksamheter. En barriär för aggregatorer att komma in på marknaden kan därför vara åtkomst till elanvändarna.

Artikel 13 punkt 1 i direktivet anger därför att det måste säkerställas att alla kunder fritt kan köpa och sälja andra eltjänster än leverans, däribland aggregeringstjänster, oberoende av sitt elleveransavtal och från valfritt elföretag.

Vidare stadgas i artikel 13 punkt 2 första stycket att om en slutkund önskar ingå ett aggregeringsavtal ska det säkerställas att slutkunden har rätt att göra detta utan godkännande från slutkundens elföretag.

Artikel 13 punkt 4 anger att medlemsstaterna särskilt ska säkerställa att leverantörerna inte påför kunderna diskriminerande tekniska och administrativa

krav, förfaranden eller avgifter på grundval av att de har ett avtal med en marknadsaktör som deltar i aggregering. Vidare anges i artikel 17.3.e att regelverket ska innehålla bestämmelser om att slutkunder som har ett avtal med oberoende aggregatorer inte ska åläggas oskäligen betalningar eller påföljder eller andra oskäligen avtalsgrundade begränsningar av sina elleverantörer.

För att säkerställa elanvändarens rättigheter enligt direktivet föreslår Ei att det införs bestämmelser i ellagen om att elanvändare och aggregatorer ska kunna ingå avtal utan godkännande från elanvändarens elleverantör eller annan marknadsaktör. Elanvändare ska inte heller kunna drabbas av någon avgift, kostnad, administrativa eller tekniska krav eller någon annan påföljd med anledning av sitt avtal med en aggregator. Detta avser från någon annan aktör än aggregatorn, dvs en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig.

Det bör också införas en bestämmelse om att en aggregator endast får ingå avtal om tjänster för aggregering med den elanvändare som enligt avtal med nätkoncessionshavaren har rätt att ta ut el i den aktuella uttagspunkten. Denna bestämmelse motsvarar vad som gäller för elleverantörer enligt 8 kap. 4 d § ellagen.

Enligt artikel 13 punkt 2 andra meningen ska det säkerställas att aggregatorer fullt ut informerar kunderna om villkoren i de avtal som de erbjuder dem. Enligt 9 kap. 8 § ellagen har elleverantörer en skyldighet att lämna information om avtalsvillkor och vissa uppräknade uppgifter i avtalet till elanvändare innan avtal ingås eller bekräftas. En motsvarande bestämmelse bör även införas för aggregatorer. En bestämmelse införs därför som hänvisar till att 9 kap. 8 § i ellagen ska tillämpas i fråga om aggregatorers skyldighet att informera sina kunder om avtalsinnehållet innan avtal ingås.

5.14.7 Övriga kundrelaterade bestämmelser för aggregatorer

Det finns bestämmelser om elanvändarens rättigheter och skyddsbestämmelser för dessa som även bör gälla elanvändarens förhållanden med aggregatorer.

Det gäller reglerna om uppgifter i avtal och vad ett avtal ska innehålla för uppgifter, liksom reglerna om rätten till fakturor och faktureringsinformation. En bestämmelse bör därför införas om att bestämmelserna i 9 kap. 8–10 och 23–24 §§ även ska tillämpas på aggregatorers förhållande med elanvändare, så att alla elföretag omfattas av lika villkor i detta avseende.

I artikel 13 punkt 3 anges också att det ska säkerställas att slutförbrukarna har rätt att på begäran och kostnadsfritt erhålla alla relevanta uppgifter om efterfrågefleksibilitet eller levererad och såld el minst en gång per faktureringsperiod. En bestämmelse införs därför om att elanvändaren har rätt att på begäran och utan kostnad minst varje kvartal få uppgifter om levererad el, såld el eller utfallet av annan kombinerad tjänst eller uppdrag enligt 9 kap. 26 § ellagen.

Avseende möjligheten att avsluta ett aggregeringsavtal, så gäller bestämmelsen i artikel 12 i direktivet även för aggregatorer. Bytesprocessen av aggregator får således inte ta mer än 3 veckor, och från år 2026 får bytesprocessen inte ta mer än

24 timmar. Det får inte heller, som huvudregel, tas ut några bytesavgifter av elanvändare som byter mellan aggregatorer. Undantagsmöjlighet finns från denna huvudregel för en aggregators direkta kostnader till följd av bytet. Ei har i avsnitt 5.7 redogjort för förslagen i denna del. Förslaget innebär att bestämmelsen i 11 kap. 19 § första stycket om att byte av elleverantör ska genomföras utan kostnad för konsumenten flyttas till kapitlet för elanvändare och utökas till att även omfatta byte av aggregator.

5.15 Energigemenskaper (artikel 16 i elmarknadsdirektivet och artikel 22 i förnybartdirektivet)

5.15.1 Förslag

Förslag: En ny lag införs med bestämmelser om medborgarenergigemenskaper och gemenskaper för förnybar energi. Förutom syftet med respektive gemenskap föreskrivs att dessa inte får överföra el för annans räkning på en elektrisk starkströmsledning utanför byggnad.

Kapitel 1 innehåller inledande bestämmelser och en definition av respektive gemenskap.

Kapitel 2 innehåller bestämmelser om medborgarenergigemenskaper. En sådan gemenskap får inte som elleverantör eller aggregator, genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt, inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen.

Kapitel 3 innehåller bestämmelser om gemenskaper för förnybar energi. En sådan gemenskap ska bedriva verksamhet inom ett mindre geografiskt område. Endast den som är bosatt eller verksam eller har varaktig anknytning inom detta område får bli medlem av gemenskapen.

Stadgarna ska även innehålla en bestämmelse med förbehåll om att näringsidkare endast får beviljas medlemskap om medlemskapet inte är deras primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

En gemenskap för förnybar energi får inte som elleverantör eller aggregator, genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt, inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen.

En gemenskap för förnybar energi får inte som gasleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt naturgaslagen (2005:403).

En gemenskap för förnybar energi får inte som fjärrvärme- eller fjärrkyleleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt fjärrvärmelagen (2008:263) eller en eventuellt kommande lag som reglerar fjärrkyla.

Kapitel 4 innehåller gemensamma bestämmelser om gemenskapen och dess rättigheter och skyldigheter som juridisk person, såsom bildande, stadgar, rättshandlingsförmåga, medlemskap och företagsnamn.

Kapitel 5 innehåller gemensamma bestämmelser om tillsyn m.m. Ei ska utöva tillsyn över lagen och får rätt att begära in de upplysningar som behövs för tillsynen. Ei ska ha rätt att meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av lagen och får förena förelägganden med vite.

5.15.2 Allmänt om energigemenskaper

I artikel 2 i elmarknadsdirektivet definieras medborgarenergigemenskap som en juridisk person som baseras på frivilligt och öppet deltagande, som kontrolleras av medlemmar eller delägare (som är fysiska personer, lokala myndigheter, däribland kommuner, eller små företag), har som främsta mål att ge sina medlemmar eller delägare eller det närområde där den är verksamt miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än att generera ekonomisk vinst, och får delta i produktion, inklusive från förnybara energikällor, distribution och leverans, förbrukning, aggregering, energilagring, energieffektivitetstjänster eller, laddningstjänster för elfordon eller tillhandahålla andra energitjänster till sina medlemmar eller delägare.

Gemenskaper för förnybar energi definieras enligt förnybartdirektivet artikel 2 punkten 16 som en juridisk person som i enlighet med tillämplig nationell rätt grundas på öppet och frivilligt deltagande, är oberoende, faktiskt kontrolleras av aktieägare eller medlemmar som finns i närheten av de projekt för förnybar energi som ägs och utvecklas av den juridiska personen, vars aktieägare eller medlemmar är fysiska personer, små och medelstora företag eller lokala myndigheter, inklusive kommuner, vars främsta syfte är att ge sina aktieägare eller medlemmar eller de lokala områden där den är verksam miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än ekonomisk vinst.

Skillnaderna mellan medborgarenergigemenskaper och gemenskaper för förnybar energi åskådliggörs i tabellen nedan.

Tabell 1 Energigemenskapers skillnader

	Medborgarenergigemenskap	Gemenskap för förnybar energi
Medlemskap	Fysiska personer, lokala myndigheter inklusive kommuner, små företag och mikroföretag	Fysiska personer, lokala myndigheter inklusive kommuner samt små företag och mikroföretag under förutsättning att deras deltagande i gemenskapen inte är deras primära kommersiella verksamhet
Geografisk begränsning	Ingen, gränsöverskridande verksamhet kan tillåtas av medlemsstaten	Medlemmarna måste vara lokaliserade i närheten av de projekt för förnybar energi som gemenskapen utvecklar
Tillåten verksamhet	Begränsad till elmarknaden	Kan vara aktiv inom hela energisektorn
Teknik	Teknikneutral	Begränsad till förnybar energi

5.15.3 Direktivens bestämmelser om medborgarenergigemenskaper

I artikel 16 i elmarknadsdirektivet anges att medlemsstaterna ska tillhandahålla ett möjliggörande regelverk för medborgarenergigemenskaper och säkerställa bland annat att deltagande i en medborgarenergigemenskap är öppet och frivilligt och att deltagare eller medlemmar har rätt att lämna denna. Om en medlem väljer att utträda ur medborgarenergigemenskapen ska artikel 12 i elmarknadsdirektivet om rätt till kostnadsfritt byte inom viss tid tillämpas. Bestämmelserna i artikel 10, 11, 12 m.fl. i elmarknadsdirektivet gäller elleverantörer och i viss utsträckning även

aggregatorer och det är endast då medborgarenergigemenskapen uppträder som sådan aktör som kundrättigheterna i artikel 10 m.fl. gäller.

Medlemsstaterna får föreskriva att medborgarenergigemenskaper ska vara öppna för gränsöverskridande deltagande. Medlemsstaterna får också föreskriva att medborgarenergigemenskaper ska ha rätt att äga, inrätta, köpa och hyra och förvalta distributionsnät självständigt i enlighet med artikel 16.4 och i enlighet med denna artikel punkten 4.

Enligt punkten 3 ska medlemsstaterna ska säkerställa att medborgarenergigemenskaper har möjlighet att få tillgång till alla elmarknader, behandlas på ett icke-diskriminerande och proportionellt sätt, är ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet, i samband med förbrukning av egenproducerad el behandlas som aktiva kunder i enlighet med artikel 15.2 e, samt har rätt att internt organisera delningen av el som produceras av de produktionsenheter som medborgarenergigemenskapen äger.

Syftet med artikel 16 är att tillse att icke-kommersiella aktörer med allmännyttigt syfte kan delta på marknaden på samma villkor som övriga etablerade kommersiella aktörer. Ett annat syfte med bestämmelserna är att öka möjligheterna för kunderna att agera som så kallade prosumenter inom ramen för en juridisk person eller kooperativ. Att delägarna/medlemmarna i energigemenskapen ska kunna behålla sin status som konsumenter kräver en särreglering.

Medborgarenergigemenskapens kan få skyldigheter enligt ellagen, detta beror på vilken inriktning på verksamheten den har. Exempelvis omfattar balansansvaret enligt 8 kap. även medborgarenergigemenskaper om de uppträder som elleverantör. Införandet av medborgarenergigemenskaperna kräver således ingen ny reglering i lag förutom av den juridiska personen i sig. Den tillsyn som ska utövas av nätmyndigheten beror också på vilken funktion gemenskapen har på marknaden och följer av 12 kap. 1 § ellagen.

5.15.4 Förnybarhetsdirektivets bestämmelser om gemenskaper för förnybar energi

Av definitionen framgår att gemenskapen ska kontrolleras av medlemmar som finns i närheten av de projekt för förnybar energi som ägs och utvecklas av densamma. Gemenskapens verksamhet bör därför inskränkas till ett mindre och dessutom geografiskt avgränsat område och en förutsättning för medlemskap bör vara att medlemmen bor, är verksam eller har varaktig anknytning till detta område. Begreppet "*finnas i närheten*" är oklart och att använda detta begrepp för denna avgränsning skulle leda till tillämpningsproblem.

Enligt förnybartdirektivet artikel 22 punkten 1 ska medlemsstaterna säkerställa att slutkunder, särskilt hushållskunder, har rätt att delta i en gemenskap för förnybar energi och samtidigt bibehålla sina rättigheter eller skyldigheter som slutkunder, och utan att omfattas av oskäliga eller diskriminerande villkor eller förfaranden som skulle förhindra deras deltagande i en gemenskap för förnybar energi, dock för privata företag med förbehåll för att deltagandet inte är deras primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

Gemenskapens stadgar bör enligt krav uppställda i lag innehålla ett syfte som motsvaras av det angivna syftet i artikel 2 i direktivet. Gemenskapen ska vara öppen för alla inom det område gemenskapen är verksam. Kunder som köper el eller tjänster för aggregering ska kunna lämna gemenskapen på samma villkor som gäller för byte av leverantör eller aggregator enligt artikel 12 i elmarknadsdirektivet. De kundrättigheter som gäller för naturgas och fjärrvärme bör också regleras i lagen. Villkoren för medlemskap får inte medföra att medlem förlorar sina rättigheter som slutkunder och detta bör framgå i stadgarna för gemenskapen. Om gemenskapen levererar egenproducerad el, gas eller fjärrvärme blir den också leverantör och reglerna om kundrättigheter i respektive lag gäller i dessa fall för medlemmarna.

Medlemsstaterna får enligt punkten 6 föreskriva att gemenskaper för förnybar energi ska vara öppna för gränsöverskridande deltagande. Det finns inget skäl att tillåta gränsöverskridande deltagande. Verksamheten bör begränsas till att bedrivas inom i Sverige.

5.15.5 Bestämmelser om finansiering och information m.m. i artikel 22 i förnybartdirektivet

Bestämmelserna i artikel 22 punkten 3 om bedömning av hinder och potential föranleder inget förslag i form av lag eller förordning. Detsamma gäller kravet i punkt 4 g) om att det ska finnas det finns verktyg för att underlätta tillgången till finansiering och information.

Enligt punkten 4 h) ska regelverket säkerställa att offentliga myndigheter får stöd i fråga om reglering och kapacitetsuppbyggnad i arbetet med att möjliggöra och bygga upp gemenskaper för förnybar energi, och att de får hjälp att delta direkt. Bistånd till allmänheten för att möjliggöra och bygga upp gemenskaper för förnybar energi faller inom ramen för respektive myndighets upplysnings- och serviceskyldighet.

Slutligen ska huvudkomponenterna i det möjliggörande ramverk som avses i punkt 4 och dess genomförande ska ingå i uppdateringarna av medlemsstaternas integrerade nationella energi- och klimatplaner och lägesrapporter i enlighet med förordning (EU) 2018/1999. Detta kräver ingen åtgärd i form av lag eller förordning.

5.15.6 Särskilda bestämmelser om medlemskap i en gemenskap för förnybar energi

Enligt artikel 22 punkten 4 i) i förnybartdirektivet ska regelverket säkerställa att alla konsumenter, även utsatta konsumenter och konsumenter med låg inkomst, kan delta i gemenskaper för förnybar energi.

Enligt förslaget är 6 kap. i lagen om ekonomiska föreningar tillämpligt på gemenskapen. Enligt 6 kap. 38 § får föreningsstämman inte fatta ett beslut som är ägnat att ge en otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningen eller någon annan medlem. Enligt 6 kap. 42 § får styrelsen eller någon annan ställföreträdare för föreningen inte rättshandla eller vidta någon annan åtgärd, som är ägnad att ge en otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till

nackdel för föreningen eller någon annan medlem. Någon risk för särbehandling av utsatta konsumenter föreligger inte utifrån den föreslagna regleringen.

Gemenskapen ska vara öppen för alla som kan komma i fråga som medlem, dvs. privatpersoner som är bosatta inom det bestämda området eller företag som bedriver verksamhet där. Med bosatt skulle även avses innehav av fritidshus. Ett medlemskap skulle kunna medföra ansvar för en kostsam investering till exempel i en produktionskälla, men det finns inget som hindrar att samma gemenskap upptar medlemmar som fungerar som kunder och åtar sig en begränsad ekonomisk risk. Någon ytterligare särskild reglering av utsatta konsumenter behövs inte. Området bör vara begränsat till riket. Med hänsyn till gemenskapens begränsade omfattning i verksamhet och till geografisk utbredning finns det inte något skäl att tillåta gränsöverskridande deltagande.

5.15.7 Direktivets krav på delning av el eller energi och tillgång till marknaden

Enligt artikel 22 punkten 2 i förnybartdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att gemenskaper för förnybar energi har rätt att producera, konsumera, lagra och sälja förnybar energi, bl.a. genom avtal om köp av förnybar el. Gemenskapen ska också på ett icke-diskriminerande sätt få tillträde till alla lämpliga energimarknader, antingen direkt eller genom aggregering. Gemenskapen får inte heller, enligt punkten 4, behandlas på ett diskriminerande sätt med avseende på dess verksamhet samt deras rättigheter och skyldigheter som slutkunder, producenter, leverantörer, systemansvariga för distributionssystem eller andra marknadsaktörer,

Det finns inga hinder i den svenska lagstiftningen för gemenskapen, i den form den nu föreslås, att producera, konsumera, lagra eller sälja förnybar energi under samma förutsättningar och på samma villkor som övriga aktörer.

Enligt punkten 2 ska gemenskapen för förnybar energi kunna fördela den förnybara energi som producerats av de produktionsenheter som gemenskapen för förnybar energi äger, med förbehåll för de övriga kraven i denna artikel och med bibehållande av medlemmarnas rättigheter och skyldigheter i egenskap av kunder. Det finns inget krav på att gemenskapen ska kunna äga ett eget nät för distribution av el. Gemenskapens möjligheter att äga och driva nät för distribution av naturgas eller fjärrvärme möter inga hinder så länge det sker i enlighet med naturgaslagen och fjärrvärmelagen.

Enligt punkten 4 ska medlemsstaterna tillhandahålla ett möjliggörande ramverk för att främja och underlätta utveckling av gemenskaper för förnybar energi.

Ramen ska bland annat säkerställa att omotiverade rättsliga och administrativa hinder för gemenskaper för förnybar energi undanröjs, gemenskaper för förnybar energi som levererar energi eller tillhandahåller aggregering eller andra kommersiella energitjänster omfattas av de bestämmelser som avser sådan verksamhet. Med den reglering som föreslås finns inga omotiverade hinder och gemenskapen omfattas av bestämmelserna för respektive verksamhet.

Gemenskapen för förnybar energi ska enligt artikel 22 punkten 4 omfattas av rättvisa, proportionella och transparenta förfaranden, inklusive registrerings- och

licensieringsförfaranden. Detta krav uppfylls genom den föreslagna regleringen. Gemenskapen ska också omfattas av kostnadsrelaterade nätavgifter samt relevanta avgifter och skatter, vilket säkerställer att de bidrar på ett lämpligt, rättvist och balanserat sätt till den övergripande kostnadsfördelningen i systemet, i linje med en transparent kostnads-nyttoanalys av distribuerade energikällor som tagits fram av nationella behöriga myndigheter. Detta krav föranleder ingen åtgärd utifrån den föreslagna regleringen. Gemenskapen och dess medlemmar har samma rättigheter och skyldigheter som andra aktörer och kunder.

Bestämmelsen som rör medborgarenergigemenskaper i artikel 16 punkten 3 i elmarknadsdirektivet, om att en delning av el inte ska påverka tillämpliga nätavgifter, tariffer och andra avgifter, i enlighet med en transparent kostnads-nyttoanalys av distribuerade energiresurser som tagits fram av den behöriga nationella myndigheten, föranleder ingen åtgärd utifrån den föreslagna regleringen. Gemenskapen och dess medlemmar har samma rättigheter och skyldigheter som andra aktörer och kunder.

Artikel 22 i förnybartdirektivet innehåller ett krav på att den berörda systemansvariga för distributionssystemet samarbetar med gemenskaper för förnybar energi för att underlätta energiöverföringar i sådana gemenskaper.

Enligt artikel 16.3 e) i elmarknadsdirektivet ska medborgarenergigemenskaperna ha rätt att internt organisera delningen av el som produceras av de produktionsenheter som medborgarenergigemenskapen äger, med förbehåll för andra krav som fastställs i denna artikel och förutsatt att medborgarenergigemenskapens medlemmar bibehåller sina rättigheter och skyldigheter i egenskap av slutkunder.

Enligt artikel 16.1 d) ska den berörde systemansvarige för distributionssystemet, mot skälig ersättning i enlighet med tillsynsmyndighetens bedömning, samarbeta med medborgarenergigemenskaper för att underlätta elöverföring inom dessa.

I avsnitt 5.20 föreslås att det ska införas en ny bestämmelse i 3 kap. ellagen som innebär att de systemansvariga för distributionssystemen får en skyldighet att samarbeta med den systemansvarige för överföringssystemet för att säkerställa att marknadsaktörerna kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Enligt 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen är den som har nätkoncession för linje eller område skyldig att på skäliga villkor ansluta elektrisk anläggning till ledningen. Den som har nätkoncession är enligt 3 kap. 9 § ellagen skyldig att på skäliga villkor överföra el för annans räkning. Motsvarande regler för naturgas finns i 3 kap. 5 och 6 §§ naturgaslagen. När det gäller fjärrvärme har fjärrvärmeföretag enligt 37 och 37 a § fjärrvärmelagen skyldighet att förhandla med kund som begär tillträde till sitt ledningsnät och även medge reglerat tillträde om inte uppgörelse träffas vid förhandlingen.

5.15.8 Frågan om energigemenskaper ska få äga eller förvalta nät

Enligt artikel 16 punkten 4 i elmarknadsdirektivet får en medlemsstat besluta att ge medborgarenergigemenskaper rätt att förvalta distributionsnät inom sitt verksamhetsområde. Om så sker ska medlemsstaterna säkerställa att medborgarenergigemenskaper har rätt att ingå ett avtal avseende driften av deras

nät med en systemansvarig för distributions- eller överföringssystem. De ska även omfattas av lämpliga nätavgifter vid anslutningspunkterna mellan deras nät och distributionsnätet samt att sådana nätavgifter redovisas separat för den el som matas in i distributionsnätet respektive den el som förbrukas från distributionsnätet utanför medborgarenergigemenskapen.

I de fall medborgarenergigemenskapen äger eller driver nät ska den berörde systemansvarige för distributionssystem, mot skälig ersättning i enlighet med tillsynsmyndighetens bedömning, samarbeta med energigemenskaper för att underlätta elöverföringar inom dessa. Medborgarenergigemenskaper ska då också omfattas av icke-diskriminerande förfaranden och avgifter för registrering eller licensiering. Medborgarenergigemenskaperna ska dessutom få transparenta, icke-diskriminerande och kostnadsbaserade nätavgifter och bidra till systemets övergripande kostnadsfördelning.

Dessa bestämmelser i artikel 16 blir endast aktuella om medborgarenergigemenskaperna tillåts att bedriva nätverksamhet.

Att ge medborgarenergigemenskaper rätt till att äga och självständigt driva elnät inom sitt område ryms inte inom gällande lagstiftning. Om en medborgarenergigemenskap ska kunna äga och driva elnätet inom sitt område så krävs enligt svensk lagstiftning antingen nätkoncession för område eller så kan det lokala nätet utgöra ett icke koncessionspliktigt nät (IKN). Ett möjligt tillvägagångssätt är att nätmyndigheten i ett enskilt fall ska få medge undantag från kravet på nätkoncession. Det skulle kunna gälla för IKN som ägs av ett mindre kooperativ, ekonomisk eller ideell förening eller en bostadsrättsförening. Om det lokala energisamhället istället består av flera separata bostadshus, t.ex. ett villaområde med radhus, kedjehus eller grändhus, så är reglerna för IKN idag inte tillämpliga eftersom de undantag från nätkoncession som tillåts för IKN är mycket begränsade. Inom ett IKN finns inte heller det konsumentskydd som föreskrivs i artikel 16, dvs. att anslutningen till energigemenskapen (dvs. IKN) är frivillig och att kunderna har möjlighet till utträde med samma regler som gäller vid byte av elleverantör.

Ett annat alternativ vore att skapa regler för separata nätkoncessioner för område eller en förenklad koncessionsform. I det andra fallet, om det handlar om ett mindre samhälle eller en hel stadsdel, så kan möjligheterna att skapa en separat nätkoncession för område för en medborgarenergigemenskap möjligtvis vara en framkomlig väg. I detta fall kan man förvänta sig att det finns en professionell organisation (kommunal- eller stadsdelsansvarig) som kan klara de krav som ställs på en områdeskoncession både vad gäller exempelvis teknik, säkerhet och konsumentskydd. Att beviljas nätkoncession för område är en komplicerad process där man måste uppfylla många olika krav. Ett alternativ skulle kunna vara att utforma en särskild form av nätkoncession som är en förenklad nätkoncession för område. Svårigheten med detta alternativ (nätkoncession för område eller förenklad koncessionsform) ligger i relationen till det nätföretag som har nätkoncession för det område inom vilket det aktuella samhället eller stadsdelen ligger. Här finns betydande juridiska problem kring att hitta en form för reglering och uppgörelse mellan en energigemenskap och det nätföretag som innehar nätkoncessionen.

En annan sak som talar emot att medborgarenergigemenskaper ska få äga och driva nät är de skyldigheter som finns för systemansvariga för distributionssystem för att bidra till näteffektiviteten. En energigemenskap skulle också bli skyldig att upprätta nätutvecklingsplaner.

Om medborgarenergigemenskaper får äga och driva nät är den förhindrad enligt reglerna om åtskillnad i 3 kap. ellagen att samtidigt ägna sig åt produktion vilket skulle utesluta exempelvis delning av el från egenproducerad sol- eller vindkraftsenergi.

Till detta kommer att nätföretag kan erbjuda lösningar i samarbete med fastighetsägare och andra. Det komplicerade regelverket kan medföra att bildandet av, eller medlemskap i en medborgarenergigemenskap, inte blir attraktivt. Det viktigaste är att det för medborgarenergigemenskaper finns en möjlighet till delning av el mellan medlemmarna. Sådan delning kan ske utan faktisk tillgång till eget nät. Det finns enligt Ei:s bedömning inget behov av att tillåta energigemenskaperna att beviljas nätkoncession enligt ellagen.

Ei föreslår därför att medborgarenergigemenskaper inte ges rätt att äga och förvalta eget nät, vare sig genom beviljad koncession eller inom ramen för undantagen i IKN-lagstiftningen. Samma bedömning gäller för gemenskaper för förnybar energi.

5.15.9 Om intern delning av el utan samarbete med nätföretag

Inom EU finns idag gemensamt ägd produktion, virtuell delning av nät med hjälp av ett elhandelsföretag samt faktisk delning inom ett geografiskt område.⁸⁰

Den tekniska utvecklingen ger gemenskaperna nya möjligheter. Som exempel kan nämnas blockkedjetekniken.⁸¹ Denna teknik skulle kunna användas för att skapa en plattform för fördelning och avräkning av el mellan medlemmarna. Medlemmar i en medborgarenergigemenskap skulle till exempel kunna sälja solel till varandra utan mellanhänder och ett överskott från lokal produktion skulle kunna säljas till grannar som inte har egen produktion.

Ett annat exempel är Virtual Power Plant (VPP), virtuellt kraftverk. Ett VPP är ett kluster av distribuerad småskalig generering från till exempel vindturbiner eller småskalig vattenkraft. En VPP drivs av en central kontrollenhet. Genom denna samordning ges möjlighet för nya aktörer som kan delta i balansmarknaden och stödja kraftsystemet vid toppbelastning. VPP möjliggör mer avancerad styrning, balansering och optimering av både enskilda produktionsanläggningar och större komplexa system. Det möjliggör också förutsättningar för bättre användarprognoser vilket i sin tur medför en effektivare balansering av utbud och

⁸⁰ CEER Report C18-CRM9 Regulatory aspects of Self-Consumption and Energy Communities

⁸¹ Öppet (publikt) och distribuerat verifieringssystem för digitala transaktioner, bland annat för valutaenheten Bitcoin. Data lagras permanent i så kallade block som bildar en kedja i nätverket, var och en med information om en utförd transaktion. Varje ny transaktion måste godkännas av ett antal datorer i blockkedjans nätverk innan den läggs som ett nytt block till blockkedjan. Alla transaktioner krypteras och blockkedjan lagras i krypterad form. En nackdel är att blockkedjan därmed kan bli mycket lång. (Nationalencyklopedin (2018))

efterfrågan. Målet är att minska belastningen på nätet genom att fördela och använda tillgänglig el utan att mata ut det på nätet.

Den mest sannolika formen för delning är dock med hjälp av en konventionell elhandlare. Tillgänglig el från den egna produktionen fördelas, dvs. säljs, köps och avräknas, via en plattform, eller via blockkedjeteknik, mellan medlemmarna. Brist i leverans läks genom leverans av den ordinarie elleverantören. Vad som krävs är, liksom för aggregatorer, att elhandlare bör eller måste samarbeta och ingå ett sådant avtal/samarbete om balansansvar med gemenskapen.

Sammanfattningsvis finns möjlighet till delning till exempel med hjälp av en elhandlare. Någon regel som tvingar in elhandlare i samarbete med gemenskapen är inte nödvändig. För det fall det inte finns någon lämplig elhandlare som är beredd att hjälpa gemenskapen med delning kan gemenskapen själv ikläda sig rollen som elhandlare med de rättigheter och skyldigheter som då följer med denna roll.

5.15.10 Frågan om vilken juridisk person som är lämplig

Att slutkunder, samtidigt som de behåller sina kund- och konsumenträttigheter, får bilda och driva en juridisk person kräver som nämndes ovan en särreglering. Fördelen skulle kunna vara att konsumenter kan uppträda gemensamt och med större kraft för att köpa el eller energitjänster, samtidigt som de behåller sina kund- och konsumenträttigheter. Kundrättigheterna i direktivet gäller leverans av el och i viss mån vid köp av tjänster för aggregering. I fråga om övriga åtaganden exempelvis deltagande i en investering i en produktionskälla kan inskränkningar i möjlighet till omedelbart utträde avtalas om mellan medlemmen och energigemenskapen.

Ei bedömer att det lämpligaste alternativet är att genom lagstiftning tillhandahålla ett särskilt slag av ekonomisk förening. Handelsbolag, kommanditbolag och aktiebolag är inte lämpliga eftersom en delägars utträde skulle kräva komplicerade beräkningar för hembud eller tvångsöverlåtelse av aktier eller andel. Handelsbolag och kommanditbolag är inte heller lämpliga av det skälet att vinst beskattas hos delägaren och inte hos bolaget, vilket också skulle komplicera inträde, utträde och förvaltning för sådana bolag med många delägare. Stiftelse kan inte komma ifråga eftersom den inte kan ha medlemmar. Även om energigemenskapens syfte inte ska vara att i första hand ge avkastning är inte heller en ideell förening lämplig. En ideell förening förutsätter antingen ett allmännyttigt syfte, såsom idrottsföreningen eller kulturförening, eller att den arbetar för medlemmarnas ekonomiska intressen genom ideellt arbete, som till exempel en fackförening.

Energigemenskapens syfte ska vara att ge medlemmarna fördelar, om än inte främst ekonomiska, vilket medför att de inte kan betraktas som allmännyttiga ideella föreningar. Eftersom medlemmarnas intressen kan tas tillvara genom näringsverksamhet kan inte heller gemenskapen betraktas som en ideell förening som tillvaratar medlemmarnas ekonomiska intresse genom ideellt arbete.

Befintlig lagstiftning gör det möjligt för en samling fastigheter med gemensamma intressen och behov genom lantmäteriförrättning skapar en

gemensamhetsanläggning. Det kan till exempel vara en gemensam avlopps- eller vattenanläggning för en by. Det skulle, utan hänsyn till regler om nätconcession, kunna fungera lika väl för lokal elproduktion och distribution. Problemet med en tillämpning av samfällighetslagstiftningen för medborgarenergigemenskaper är att det när en gemensamhetsanläggning väl har bildats bara går att komma ur den genom ny lantmäteriförrättning, och det är ingen garanti att det alls går att komma ur.

Om gemenskapens juridiska form inte regleras i lag kan tillämpningsproblem uppstå. Vid tillsyn eller tvist mellan gemenskapen och exempelvis en medlem måste tas ställning om den juridiska personen över huvud taget är en medborgarenergigemenskap. Osäkerhet kan uppstå för medlemmarna om de går med i en gemenskap med de rättigheter som föreskrivs i direktiven eller i en liknande gemenskap eller förening.

Utan närmare reglering i lag kan inte heller gemenskapen registreras som en ekonomisk förening, eftersom 4 § lagen om ekonomiska föreningen förutsätter att föreningens syfte ska vara att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet som medlemmarna deltar i.

På grund av energigemenskapens ställning som aktör på elmarknaden bör den träffas automatiskt av regler om bildande, stadgar, registrering och revision m.m. En energigemenskap bör därför jämföras med en ekonomisk förening och lagen om ekonomisk förening vara tillämplig i valda delar. På samma sätt som för bostadsrättsföreningar, som inte har som främsta syfte att ge avkastning utan upplåta bostadsrätter till medlemmarna, bör en energigemenskap kunna ha ett eget specificerat syfte samtidigt som kraven i lagen om ekonomiska föreningar när det gäller öppenhet, revision med mera upprätthålls.

Eftersom medborgarenergigemenskapen i hög grad liknar en ekonomisk förening och inte tillåts äga eller driva nät, bör det inte uppställas hinder för gränsöverskridande verksamhet. Den gränsöverskridande verksamheten kan omfatta medlemmar utomlands eller att en produktionsanläggning finns utomland, men ägs av en gemenskap registrerad i Sverige.

Bestämmelserna om energigemenskaper bör omfattas av Ei:s tillsyn enligt 12 kap. 1 § ellagen.

5.15.11 Närmare om den föreslagna regleringen

Energigemenskaperna regleras lämpligen i en gemensam lag.

Gemenskapens stadgar bör enligt krav uppställda i lag innehålla ett syfte som motsvaras av det angivna syftet i respektive direktiv. Gemenskapen ska vara öppen för alla. Kunder ska kunna lämna gemenskapen på samma villkor som gäller för byte av leverantör eller aggregator enligt artikel 12. Villkoren för medlemskap får inte medföra att medlem förlorar sina rättigheter som hushållskunder eller aktiva kunder. Om energigemenskapen levererar egenproducerad el blir den också elleverantör och reglerna gäller även i dessa fall för medlemmarna.

Det är lämpligt att bestämmelserna i 6–19 och 21–23 kap. lagen om ekonomiska föreningar ska tillämpas på medborgarenergigemenskaper.

5.16 Systemansvarig för distributionssystem (artikel 30)

5.16.1 Förslag

Förslag: En definition av begreppet systemansvarig för distributionssystem införs i ellagen.

5.16.2 Direktivets bestämmelser om systemansvarig för distributionssystem

Medlemsstaterna ska utse, eller ålägga företag som äger eller är ansvariga för distributionssystem att utse, en eller flera systemansvariga för distributionssystem, för en tid som medlemsstaterna själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans.

Bestämmelsen infördes redan genom artikel 13 i direktiv 2003/54/EG. Artikel 30 har via sin motsvarighet i artikel 24 i direktiv 2009/72/EG endast genomgått redaktionella ändringar sedan den infördes första gången.

När bestämmelsen infördes uttalade regeringen följande. "Med systemansvarig för distributionssystemet torde för svenskt vidkommande avses alla nätkoncessionsinnehavare på region- och lokalnäten dvs. samtliga innehavare av nätkoncession förutom Svenska kraftnät. Direktivets definition av systemansvariga för distributionssystemet innebär dock, i likhet med definitionen för systemansvariga för överföringssystemet, ett driftsansvar för de aktuella näten" (prop. 2004/05:62, s. 52). Några genomförandeåtgärder för svenskt vidkommande ansågs inte nödvändiga. I samband med sitt ställningstagande uttalade regeringen att "Någon ovisshet om vem som har driftsansvar för de svenska distributionssystemen föreligger inte, eftersom näten inte får användas utan särskilt tillstånd" (prop. 2004/05:62, s. 52).

Ei bedömer att artikel 30 är genomförd sedan tidigare i svensk rätt och några genomförandeåtgärder behövs inte. Begreppet systemansvarig för distributionssystem bör dock definieras och användas i ellagen på samma sätt som inom övriga medlemsstater inom EU gör.

5.17 Uppgifter som åligger systemansvariga för distributionssystem (31.1)

5.17.1 Förslag

Förslag: En bestämmelse införs i ellagen som tydliggör att den systemansvarige för distributionssystem också har en skyldighet att säkerställa att distributionssystemet har förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution.

5.17.2 Direktivets bestämmelse om långsiktig förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution

Den systemansvarige för distributionssystemet ska bl.a. säkerställa systemets långsiktiga förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution och underhålla och utveckla säker, tillförlitlig och effektiv eldistribution inom sitt område. Detta framgår av artikel 3.1.

Artikel 31.1 motsvarar artikel 25.1 i direktiv 2009/72/EG.

Distributionsskyldigheten infördes i den svenska ellagstiftningen redan 1958. Distributionsskyldigheten innebär en allmän förpliktelse att upprätthålla en tillfredsställande såväl extensiv som intensiv elektrifiering. När bestämmelsen infördes i den svenska ellagstiftningen förklarades begreppen närmare på följande sätt. Att den extensiva elektrifieringen skulle vara tillfredsställande innebar att distributören skulle vara skyldig att på skäliga villkor bygga ut ledningsnätet till varje normal förbrukningsplats inom det område som distributören fått områdeskoncession för. Kravet på tillräckligt intensiv elektrifiering innebar i första hand att anläggningarnas driftsäkerhet och belastningsbarhet i skälig mån skulle vara säkerställda (prop. 1957:161, s. 32).

Mot bakgrund av att produktionskapacitetens geografiska läge i det svenska elnätet förändras i allt större utsträckning, till följd av att nya kraftslag tillkommer och vissa kraftslag fasas ut, bör det i ellagen understrykas att den systemansvarige för distributionssystem har ett ansvar att säkerställa nätets förmåga att, både på kort och lång sikt, uppfylla rimliga krav på eldistribution.

Distributionsskyldigheten, som är en grundläggande skyldighet för den systemansvarige för distributionssystem och som tidigare nämnts funnits ända sedan 1958, bör således åter lyftas fram i ellagen. Genom den nya skrivningen tydliggörs att det inte endast är ledningsnät, nätutbyggnad och nätunderhåll som ingår i ansvaret för den systemansvarige för distributionssystem, utan ansvaret omfattar även en effektiv systemdrift som på ett rimligt sätt kan möta efterfrågan på el.

5.18 Stödtjänster (artikel 31.7)

Förslag: Definitioner av begreppen stödtjänst och icke frekvensrelaterad stödtjänst införs i ellagen.

5.18.1 Förslag

5.18.2 Direktivets bestämmelser om icke-frekvensrelaterade stödtjänster

Med icke-frekvensrelaterad stödtjänst avses en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och till ö-drift (artikel 2 punkt 49).

I Sverige finns inte bestämmelser om detta i ellagstiftningen. Detta behöver nu införas.

Stödtjänster

För att säkerställa att kunderna på elmarknaden alltid får pålitliga och stabila överförings- och distributionstjänster krävs att de systemansvariga använder sig av stödtjänster.

Frekvens måste regleras omedelbart, eller åtminstone mycket snabbt, och kan göras genom att öka eller minska produktionen eller förbrukningen. Om t.ex. en kärnkraftreaktor kopplas bort måste ny produktion, eller bortkoppling av konsumtion, ske direkt för att kompensera för detta. Rutiner för detta finns hos Svenska kraftnät när det gäller att hantera allt ifrån normala situationer till mer extrema avvikelser. Den fysikaliska bakgrunden är att det hela tiden måste vara exakt lika mycket produktion som konsumtion. Obalanser kompenseras automatiskt genom att frekvensen ändras. Detta görs genom att de vid brist på energi tillförs energi genom att ta rörelseenergi från turbiner som leder till lägre frekvens och vice versa. Tjänster kopplade till frekvenshållningen utgör frekvensrelaterade tjänster. I frekvensrelaterade stödtjänster för kraftsystemets drift i dagsläget ingår bland annat balansprodukterna aFRR⁸² och mFRR⁸³ samt frekvensprodukterna FCR-N⁸⁴, FCR-D⁸⁵ där t.ex. balanstjänster handlas med energiprodukter på marknadsplatserna för balansering. Även frekvensstabiliseringsprodukterna FCR är marknadsbaserade för att främja spridning av risker, både tekniska och ekonomiska.

Icke frekvensrelaterade stödtjänster

Icke frekvensrelaterade stödtjänster är alla övriga stödtjänster som används av en systemansvarig. Exempel på sådana tjänster är bl.a. tjänster för spänningshållning och reaktiv effekt, tjänster för att minska eller öka produktion och/eller konsumtion, energilagring, avtal om bortkoppling av last och stöd om elnätet behöver startas om vid en total blackout.

Ansvar och rollfördelning

För att säkerställa driftsäkerhet, frekvenskvalitet, resurser m.m. finns i Kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem närmare bestämmelser om ansvarsområden för samordning och datautbyte mellan systemansvariga för överföringssystem, mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem, och mellan systemansvariga för överföringssystem eller systemansvariga för distributionssystem och betydande nätanvändare, vid driftplanering och i nära realtidsdrift.

⁸² aFRR = automatic Frequency Restoration Reserve. Frekvensreglering med syfte att återställa frekvensen. aFRR är FRR med automatisk aktivering, sekundär frekvensreglering.

⁸³ FRR med manuell aktivering, tertiär frekvensreglering.

⁸⁴ FCR innebär primär frekvensreglering med syfte att dämpa frekvensändringar, eng. frequency containment reserve. FCR-N är FCR som aktiveras vid frekvensavvikelse inom normaldriftsintervallet 49,9-50,1 Hz, eng. frequency containment reserve - normal.

⁸⁵ FCR-D är FCR som aktiveras vid frekvens utanför normaldriftsintervallet, eng. frequency containment reserve -disturbance.

5.19 Anskaffande av produkter och tjänster som behövs för överförings- och distributionssystemens effektiva, tillförlitliga och säkra drift (artikel 31.6, 31.7, 31.8 samt 40.1, 40.4, 40.5, 40.6 och 59.7 b)

5.19.1 Förslag

Förslag: Nuvarande bestämmelse om anskaffande av el för nätverksamhet i 3 kap. 16 § ellagen ändras till att omfatta en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem.

En ny bestämmelse införs i ellagen som innebär att stödtjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift ska anskaffas på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Bestämmelsen gäller inte för helt integrerade nätkomponenter.

En systemansvarig får inte ingå avtal om stödtjänster förrän de metoder som används för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Ett sådant godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven om att anskaffandet sker på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

En bestämmelse införs om att en systemansvarig ska offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas tillsammans med villkoren för stödtjänsterna.

En bestämmelse införs om att nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet på att icke frekvensrelaterade stödtjänster ska anskaffas på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Ett sådant undantag ska beviljas om den systemansvarige kan visa att ett marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster är ekonomiskt ineffektivt.

5.19.2 Direktivets bestämmelser rörande anskaffande av el, produkter och tjänster

Artikel 31.6, 7 och 8 samt artikel 40.1, 4, 5 och 6 behandlar frågor om anskaffande av produkter och tjänster.

Artikel 31.6 motsvarar delvis artikel 25.6 i direktiv 2009/72/EG. Enligt denna punkt ska en systemansvarig för distributionssystemet som är ansvarig för att upphandla produkter och tjänster som behövs för distributionssystemets säkra drift anta regler som är objektiva, transparenta och icke-diskriminerande samt utvecklas i samordning med systemansvariga för överföringssystem och andra berörda marknadsaktörer. De fastställda villkoren ska offentliggöras. Liknande bestämmelser för systemansvarig för överföringssystem finns i artikel 40.5.

Motsvarande bestämmelser finns redan idag avseende anskaffande av den el som behövs för att täcka nätförluster eller den el som behövs för driften av ledningsnätet. Bestämmelser finns även för tillhandahållande av balanstjänster.

Enligt ellagen 8 kap. 4 § ska ett åtagande om balansansvar ske genom avtal med Svenska kraftnät.

Enligt 3 kap. 16 § ellagen får den som har nätkoncession inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag. Nätkoncessionshavaren ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Direktivet är genomfört i den del som avser anskaffande av den el som behövs för att täcka nätförluster eller den el som behövs för driften av ledningsnätet och för åtagande om balansansvar. Däremot saknas bestämmelser i ellagen om anskaffande av produkter och tjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift. Anskaffandet av produkter och tjänster som avses i andra stycket ska säkerställa faktiskt deltagande av alla kvalificerade marknadsaktörer. Bestämmelser om detta bör därför införas i ellagen.

I artikel 40.1 i) anges att en systemansvarig för överföringssystem ska upphandla stödtjänster för att säkerställa driftsäkerheten.

I artikel 40.4 anges att tillsynsmyndigheter och systemansvariga för överföringssystem i nära samarbete med alla marknadsaktörer ska fastställa tekniska krav för elföretag och marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagransanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering för att dessa aktörer ska kunna delta på marknaden för balanstjänster. Genom nätmyndighetens metodgodkännande, före det att den systemansvarig får ingå avtal om balanstjänster, kommer nätmyndigheten också kunna pröva om de tekniska krav som den systemansvarige ställer upp för deltagande innebär några otillbörliga tekniska hinder för deltagandet på marknaden.

Artikel 31.7 är ny och saknar motsvarighet i äldre direktiv. Enligt denna punkt ska den systemansvarige för distributionssystemet, vid utförandet av uppgifterna under punkten 6, upphandla de icke frekvensrelaterade stödtjänster som behövs för systemet, om inte tillsynsmyndigheten har beviljat ett undantag. Tillsynsmyndigheten får bevilja undantag under förutsättning att det marknadsbaserade tillhandahållandet av icke frekvensrelaterade stödtjänster visar sig vara ekonomiskt ineffektivt. Bestämmelser om detta bör därför införas.

Skyldigheten att upphandla icke frekvensrelaterade stödtjänster gäller inte för helt integrerade nätkomponenter. Bestämmelser om detta bör därför införas.

Även artikel 31.8 är ny och saknar motsvarighet i äldre direktiv. Enligt punkten ska upphandlingen av de produkter och tjänster som avses i punkt 6 säkerställa faktiskt deltagande av alla kvalificerade marknadsaktörer. Med detta avses även marknadsaktörer som erbjuder energi från förnybara energikällor, marknadsaktörer som deltar i efterfrågeflexibilitet, aktörer som driver energilagransanläggningar och marknadsaktörer som deltar i aggregering. Tillsynsmyndigheterna och de systemansvariga för distributionssystemen ska i nära samarbete med alla marknadsaktörer, däribland de systemansvariga för

överföringssystemen, fastställa tekniska krav för deltagande på dessa marknader på grundval av de tekniska egenskaperna för dessa marknader och kapaciteten hos alla marknadsaktörer. Dessa krav bör omfattas av de föreslagna bestämmelserna om att en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem ska anskaffa de stödtjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt och att nätmyndigheten ska godkänna villkoren.

I artikel 40.6 finns bestämmelser om att systemansvariga för överföringssystem ska fastställa specifikationer för de icke frekvensrelaterade stödtjänster som upphandlas och om lämpligt standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster. Dessa icke frekvensrelaterade stödtjänster behöver tillsynsmyndighetens godkännande. Ei bedömer därför att bestämmelser bör införas som innebär att en systemansvarig inte får ingå avtal om stödtjänster förrän de metoder som används för att utforma avtalen har godkänts av Ei. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven. En systemansvarig ska också offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas samt villkoren för dessa stödtjänster.

Enligt artikel 59.7 punkt b ska tillsynsmyndigheterna ansvara för att i tillräckligt lång tid innan dessa träder i kraft fastställa eller godkänna åtminstone nationella metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för tillhandahållande av stödtjänster, som ska utföras så ekonomiskt som möjligt och att ge lämpliga incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag, varvid stödtjänsterna ska tillhandahållas rättvist och utan diskriminering och baserat på objektiva kriterier. I artikel 59.8 anges att de metoder och villkor som avses i punkt 7 ska offentliggöras. Dessa bestämmelser införs genom förslagen till de nya reglerna för anskaffande av stödtjänster.

5.19.3 Närmare om anskaffande av tjänster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt

Det finns sedan tidigare ett krav i 3 kap. 16 § andra stycket ellagen på att den el som behövs för att täcka nätförluster, eller den el som behövs för driften av ledningsnätet, ska anskaffas på ett öppet och icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Nu införs genom direktivet även krav på att stödtjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift ska anskaffas på samma sätt.

För systemansvarig myndighet finns i dag i 8 kap. 3 a § särskilda bestämmelser om att tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret ska anskaffas av myndigheten från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

När offentlig sektor köper varor, tjänster eller byggtreprenader sker det oftast genom en offentlig upphandling.⁸⁶ Offentlig upphandling är en lagreglerad inköpsprocess som ska säkerställa att offentliga inköp öppnas upp för konkurrens och att offentliga medel används så effektivt som möjligt. Den offentliga upphandlingen regleras bland annat av lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) och lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF).

⁸⁶ Upphandlingsreglerna – en introduktion, Information från Konkurrensverket, januari 2019.

Lagarna bygger främst på direktiv från EU. Direktiven är en viktig del i arbetet med att främja fri rörlighet för varor och tjänster inom EU. Genom att följa de svenska upphandlingsbestämmelserna uppfyller upphandlande myndigheter och enheter de skyldigheter som följer av EU-rätten. De som tillämpar LOU kallas upphandlande myndigheter. Med upphandlande myndighet avses en statlig eller kommunal myndighet. Med upphandlande myndighet jämställs beslutande församling i en kommun eller ett landsting. Hit räknas också vissa offentligt styrda organ, exempelvis flertalet kommunala och en del statliga bolag. Även sammanslutningar av en eller flera myndigheter, församlingar eller offentligt styrda organ omfattas. För upphandlande enheter gäller LUF som huvudregel för upphandling av varor, tjänster och byggtreprenader som genomförs av aktörer som bedriver verksamhet inom försörjningssektorerna – vatten, energi, transporter och posttjänster.

När bestämmelsen om kravet på anskaffning avseende el för att täcka energiförluster infördes i ellagen uttalades följande.⁸⁷

Elnätsutredningen anförde i sitt delbetänkande Elnätsföretag, regler och tillsyn (SOU 2000:90) att det finns övervägande skäl som talar emot att införa en skyldighet för nätföretagen att upphandla den el som nätföretagen använder för att täcka nätförluster m.m. I propositionen Energimarknader i utveckling – bättre regler och tillsyn (prop. 2001/02:56) anförde regeringen att ett krav på offentlig upphandling inte skulle ge kostnadsbesparingar, utan snarare kunna öka kostnaderna genom ökad administration och att en särskild regel om att upphandla inköpen av förlustel i enlighet med bestämmelserna i lagen om offentlig upphandling inte skulle medföra någon förbättring. Regeringen finner inte heller nu att det bör införas en skyldighet för nätföretagen att upphandla den el som de använder för att täcka nätförluster i enlighet med reglerna i lagen om offentlig upphandling. En mer ändamålsenlig ordning är i stället att införa en bestämmelse i ellagen som anger att den el som behövs för att täcka nätförluster skall anskaffas på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Kravet på öppenhet innebär att nätföretaget måste vända sig till marknaden för att tillkännage sin önskan att anskaffa el. Detta kan t.ex. ske genom publicering. Ett icke-diskriminerande förfarande innebär att nätföretaget måste beakta alla de anbud som inkommer och får inte tillämpa särskilda villkor för eventuella närstående eller andra företag. Det är också viktigt att nätföretaget är så tydligt som möjligt i underlaget för sin begäran om anbud. Kravet på att vara marknadsorienterat innebär att nätföretaget i princip bör ingå avtal med det företag som kan erbjuda bästa pris och bästa villkor i övrigt. Att köpa el över börserna måste alltid anses uppfylla kraven på öppenhet, icke-diskriminering och marknadsorienterat förfarande.

När nu kravet på anskaffande, genom ett öppet och icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt, utökas till att också omfatta stödtjänster gör Ei bedömningen att anskaffningsreglerna för sådana tjänster bör följa samma principer som gäller för anskaffande av el för att täcka energiförluster. Bestämmelser om anskaffande av stödtjänster ska gälla både för systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem. Särskilda regler i 8 kap. ellagen ska dock fortsatt gälla för den systemansvarige för

⁸⁷ Prop. 2004/05:62, s. 71

överföringssystem som är systemansvarig myndighet vid anskaffandet av tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret från elproducenter.

5.20 Samarbete mellan systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem (artikel 31.9)

5.20.1 Förslag

Förslag: En ny bestämmelse införs som innebär att de systemansvariga för distributionssystemen får en skyldighet att samarbeta med den systemansvarige för överföringssystemet för att säkerställa att marknadsaktörerna kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna.

5.20.2 Samarbete mellan systemansvariga

Artikel 31.9 är ny och saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG. Denna punkt anger att systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta med systemansvariga för överföringssystem så att de marknadsaktörer som är anslutna till deras nät faktiskt deltar på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. En bestämmelse om detta saknas i ellagstiftningen. En sådan bestämmelse bör därför införas i ellagen. I punkten finns också bestämmelse om att tillhandahållandet av balanstjänster som härrör från resurser som finns i distributionssystemet ska ske enligt avtal med berörd systemansvarig för överföringssystemet i enlighet med artikel 57 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 182 i kommissionens förordning (EU) 2017/1485. Eftersom detta redan är direkt tillämpliga bestämmelser krävs inga genomförandeåtgärder.

5.21 Tillåten verksamhet för systemansvarig för distributionssystem (artikel 31.10)

5.21.1 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i ellagen om vilken verksamhet som den systemansvarige för distributionssystem får bedriva inskränks till att endast gälla nätverksamhet. Denna inskränkning påverkar inte rätten att äga, driva eller förvalta andra nät än elnät eller att en juridisk person som bedriver nätverksamhet utför underhåll eller reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet.

Nätmyndigheten får bevilja undantag från denna inskränkning om en verksamhet är nödvändig för att den systemansvarige för distributionssystem ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om vilka verksamheter som är nödvändiga för att den systemansvarige för distributionssystem ska kunna följa sina skyldigheter enligt direktivet (EU) 2019/944 eller förordning (31.10EU) 2019/943.

5.21.2 Direktivets bestämmelse om avgränsning av tillåten verksamhet för den systemansvarige för distributionssystem

En nätkoncessionshavare får med dagens regelverk, utöver nätverksamhet, även bedriva annan verksamhet i samma juridiska person. Kravet är dock att nätverksamheten i ett sådant fall ska särredovisas.

Enligt nu gällande regler får en juridisk person som bedriver nätverksamhet inte bedriva produktion av eller handel med el. Ett transmissionsnätsföretag får inte heller bedriva produktion av eller handel med naturgas. Trots det får produktion av el bedrivas tillsammans med nätverksamhet av samma juridiska person, om produktionen uteslutande är avsedd att täcka nätförluster, eller sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott.

Genom den nya bestämmelsen i direktivets artikel 31.10 begränsas nu möjligheten för den systemansvarige för distributionssystem att bedriva annan verksamhet tillsammans med nätverksamheten i samma juridiska person. Den enda verksamhet som är särskilt utpekad som möjlig att bedriva tillsammans med nätverksamheten är verksamhet som innebär att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät. En sådan bestämmelse bör därför införas i ellagen. Det är även rimligt att en systemansvarig tillåts att, vid sidan av sin egen nätverksamhet, utföra arbeten såsom reparationer och underhåll åt annan systemansvarig. På detta sätt kan befintliga resurser utnyttjas mer effektivt. Även detta undantag från begränsningen av tillåten verksamhet bör införas i ellagen. I vissa undantagsfall kan också annan verksamhet vara tillåten att bedriva tillsammans med nätverksamheten. Sådant verksamhet är verksamhet som behövs för att fullgöra skyldigheter som följer av direktiv (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943

och där det inte är möjligt för någon annan att bedriva den aktuella verksamheten. Nätmyndigheten bör därför kunna meddela undantag i sådana fall.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, bör få meddela närmare föreskrifter om vilka verksamheter som ska anses nödvändiga för att den systemansvarige för distributionssystem ska kunna följa sina skyldigheter enligt direktivet (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943.

Den paragraf som hittills varit gemensam för alla juridiska personer som bedriver nätverksamhet föreslås delas i två paragrafer; en för systemansvariga för distributionssystem, 3 kap. 1 a §, och en för systemansvariga för överföringssystem, 3 kap. 1 l §.

5.22 Incitament för flexibilitetstjänster (artikel 32.1)

5.22.1 Förslag

Förslag: När intäktsramen bestäms för elnätsföretagen ska Ei kunna ta hänsyn till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster utnyttjas för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten. En sådan bedömning ska kunna ge en ökning eller minskning av intäktsramen.

Efter bemyndigande ska Ei kunna meddela närmare föreskrifter om vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamheten.

5.22.2 Incitament i intäktsramsregleringen

På en framtida elmarknad med en högre andel variabel elproduktion blir det viktigt att ta tillvara samtliga flexibilitetsresurser i elsystemet, det vill säga flexibel produktion, lagring och efterfrågefleksibilitet. Efterfrågefleksibilitet handlar om att elkunderna förändrar sin elanvändning utifrån olika signaler. Det kan till exempel handla om att kunderna minskar sin elanvändning när elnätet är hårt belastat, eller att kunderna ökar sin elanvändning när elpriset är lågt. Efterfrågefleksibilitet möjliggör en effektivare resursanvändning och kan underlätta frekvenshållningen i elsystemet. Efterfrågefleksibilitet kan också underlätta vid effektbristsituationer och lokala nätproblem. Elnätsföretag får enligt ellagen inte ställa upp tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster för efterfrågefleksibilitet, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av elnätet.

Artikel 32 i elmarknadsdirektivet handlar om att skapa incitament för användning av flexibilitet i distributionsnät. Av punkt 1 framgår att det ska finnas en rättslig ram för att tillåta och tillhandahålla incitament för systemansvariga för distributionssystem att använda sig av flexibilitetstjänster. Detta för att effektiviteten och utvecklingen av distributionssystemet ska förbättras.

Ei ska enligt 5 kap. 9–12 §§ ellagen ta hänsyn till kvaliteten i nätkoncessionsinnehavarens sätt att bedriva nätverksamheten och till i vilken utsträckning nätverksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med eller bidrar till ett effektivt utnyttjande av elnätet när intäktsramar fastställs. En sådan

bedömning kan medföra en ökning eller minskning av vad som anses vara en rimlig avkastning på kapitalbasen.

Dessa hänsyn utgör incitament i intäktsramsregleringen för elnätsföretagen. Incitamenten preciseras genom att Ei har bemyndigats att meddela föreskrifter om dels vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten dels vad som avses med ett effektivt utnyttjande av elnätet. Sådana närmare föreskrifter finns i EIFS 2019:4, Energimarknadsinspektionens föreskrifter om vad som avses med kvaliteten i nätverksamheten och vad som avser med ett effektivt utnyttjande av elnätet vid fastställande av intäktsram.

Det finns inga hinder i intäktsramsregleringen mot att använda flexibilitetstjänster, utan nätföretag som använder flexibilitetstjänster får kostnadstäckning genom sin intäktsram. Det har ifrågasatts att incitamenten är tillräckligt starka för att det ska vara intressant för nätföretagen att använda flexibilitetstjänster istället för att investera i näten. Det som har framförts visar att det kan finnas skäl att stärka incitamenten till att använda flexibilitetstjänster för att på så sätt verkligen säkerställa att kraven i direktivet uppfylls.

Den 18 februari 2020 lämnade Ei in ett förslag *Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet – Förslag till lagändring (Ei PM 2020:01)* till ändring i ellagen inför tillsynsperioden 2024–2027. Syftet med förslaget är att ge elnätsföretag bättre incitament att välja de lösningar som på sikt är mest kostnadseffektiva när de beslutar om investeringar i elnäten. I promemorian föreslår Ei att effektiviseringskravet som finns i den nuvarande elnätsregleringen ska omfatta samtliga kostnader som elnätsföretaget har, det vill säga både kapitalkostnader och löpande kostnader. Idag kan effektiviseringskravet enbart tillämpas på de löpande påverkbara kostnaderna. Ändringen skulle ge nätföretagen ökade incitament att välja andra lösningar än traditionella nätinvesteringar i de fall då dessa lösningar är mer kostnadseffektiva på sikt. Exempel på sådan lösning kan vara att företaget köper flexibilitetstjänster som ökar elnätets kapacitet, istället för att göra traditionella nätinvesteringar.

För att incitamenten till att använda flexibilitetstjänster i distributionsnäten ytterligare ska stärkas, i enlighet med bestämmelserna elmarknadsdirektivet, behöver reglerna i ellagen gällande intäktsramarna kompletteras. Det är lämpligt att incitamenten för användning av flexibilitetstjänster behandlas på ett liknande sätt som de övriga incitamenten som används i intäktsramsregleringen. Ei föreslår därför att det tas in en regel i ellagen som innebär att användningen av flexibilitetstjänster för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten ska kunna påverka intäktsramen för nätföretaget. Bedömningen av hur flexibilitetstjänsterna används kan resultera i att intäktsramens storlek antingen ökar eller minskar. De närmare detaljerna i en sådan reglering bör meddelas i föreskrifter, varför regeringen och Ei efter vidaredelegering bör ges rätt att utfärda sådana föreskrifter. Bestämmelserna tas lämpligen in i nya bestämmelser i 5 kap. ellagen samt 28 a § förordning (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet. Bestämmelserna bör tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2024 eller senare.

5.23 Anskaffande av flexibilitetstjänster i distributionssystem (artikel 32.2)

5.23.1 Förslag

Förslag: Bestämmelser införs som innebär att systemansvarige för distributionssystem ska ta fram specifikationer för flexibilitetstjänster. De systemansvariga ska också ta fram en förteckning över lämpliga standardiserade marknadsprodukter för flexibilitetstjänster.

Innan förteckning fastställs ska samråd ske med berörda aktörer.

Förteckningen ska offentliggöras. Innan förteckningen offentliggörs ska nätmyndigheten ge sitt godkännande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om offentliggörandet.

5.23.2 Direktivets bestämmelser om lämpliga standardiserade marknadsprodukter för flexibilitetstjänster och processen för att ta fram sådana produkter

I artikel 32.2 anges att de systemansvariga för distributionssystem, efter godkännande från tillsynsmyndigheten, eller tillsynsmyndigheten på eget initiativ ska ta fram specifikationer för de flexibilitetstjänster som ska upphandlas och även ta fram en katalog av lämpliga standardiserade marknadsprodukter för sådana tjänster på åtminstone nationell nivå. Någon sådan bestämmelse finns inte idag i svensk lagstiftning. En sådan bestämmelse, som också beaktar kravet på att inkludera alla marknadsaktörer vid utformningen av specifikationerna för de flexibilitetstjänster som ska upphandlas, och dessutom säkerställer att alla berörda systemanvändare och systemansvariga för överföringssystem inkluderas i arbetet med framtagandet av specifikationerna bör införas i svensk lagstiftning. Ei gör bedömningen att de systemansvariga som ska nyttja de aktuella tjänsterna också bör samordna framtagandet av dem. På så sätt kan de systemansvariga bättre påverka vilka flexibilitetstjänster som ska kunna användas på marknaden än om exempelvis nätmyndigheten skulle styra framtagandet av produktkatalogen. De systemansvariga bör samverka brett vid framtagandet av specifikationerna och de kommande flexibilitetstjänsterna. Framtagandet bör ske i nära dialog med systemansvariga för överföringssystem men även andra grupper såsom de som presumtiva tillhandahållare av flexibilitetstjänster, stora elkunder, producenter men även små aktörer på marknaden bör komma till tals i processen med framtagandet av kartan av flexibilitetstjänster.

Bestämmelsen i punkt 2 anger vidare att systemansvariga för distributionssystem ska utbyta all nödvändig information och samordna med systemansvariga för överföringssystem i syfte att säkerställa ett optimalt utnyttjande av resurser, att säkerställa säker och effektiv drift av systemet och att underlätta marknadsutvecklingen.

Enligt sista meningen i punkt 2 ska systemansvariga för distributionssystem få rimlig ersättning för upphandlingen av sådana tjänster för att ge dem möjlighet att

åtminstone få ersättning för rimliga motsvarande kostnader, t.ex. för nödvändig informations- och kommunikationsteknik och för infrastruktur.

5.24 Nätutvecklingsplaner (artikel 32.3 – 32.5)

5.24.1 Förslag

Förslag: En bestämmelse införs i ellagen som anger att systemansvariga för distributionssystem ska vara skyldiga att ta fram nätutvecklingsplaner.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen, bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram samt vad den ska innehålla. Nätutvecklingsplanen ska lämnas till tillsynsmyndigheten och den ska också offentliggöras.

5.24.2 Direktivets bestämmelse om nätutvecklingsplaner

Bestämmelser om nätutvecklingsplaner finns i artikel 32.3–5. Där står att utvecklingen av ett distributionssystem ska baseras på en transparent nätutvecklingsplan som den systemansvarige för distributionssystemet ska offentliggöra minst vartannat år och överlämna till tillsynsmyndigheten. Nätutvecklingsplanen ska skapa transparens vad gäller de flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt som behövs, och ange planerade investeringar under de kommande 5–10 åren, med särskild tonvikt på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, inklusive laddinfrastruktur för elfordon. Nätutvecklingsplanen ska även omfatta användningen av efterfrågefleksibilitet, energieffektivitet, energilagransanläggningar och andra resurser som den systemansvarige för distributionssystemet ska använda som ett alternativ till en utbyggnad av systemet. De bakomliggande skälen till införandet av bestämmelsen om kravet på att upprätta nätutvecklingsplaner för systemansvariga för distributionssystem framgår av skäl 61 till direktivet. Där anges att nätutvecklingsplaner är till för att underlätta integreringen av anläggningar som producerar el från förnybara energikällor. Vidare ska framtagandet av nätutvecklingsplaner främja utvecklingen av energilagransanläggningar och elektrifieringen av transportsektorn och ge systemanvändarna tillräcklig information om väntade utbyggnader och uppgraderingar av nätet. Nätutvecklingsplaner saknas i de flesta medlemsstater idag. Den systemansvarige för distributionssystemet ska samråda med alla berörda systemanvändare och med berörda systemansvariga för överföringssystemen om nätutvecklingsplanen. Den systemansvarige för distributionssystemet ska offentliggöra resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen, och överlämna resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten får begära att planen ska ändras. Slutligen anges att medlemsstaterna får besluta att integrerade elföretag som har färre än 100 000 anslutna kunder inte behöver ta fram nätutvecklingsplaner.

5.24.3 Vilka som ska omfattas av kravet på att ta fram nätutvecklingsplaner

Sverige har ett stort antal systemansvariga för distributionssystem. Det finns cirka 150 nätföretag som bedriver lokalnätsverksamhet och cirka 20 nätföretag som bedriver regionnätsverksamhet. Regionnätsföretagen har som mest cirka 220 abonnemang i uttagspunkt, men med tanke på regionnätsens betydelse för elnätstriften bedömer Ei att samtliga regionnätsföretag bör ta fram och redovisa nätutvecklingsplaner.

Lokalnätsverksamheten bedrivs av företag med en väldigt stor skillnad på antalet kunder. Ett tiotal företag har fler än 100 000 abonnemang i uttagspunkt, medan nära hälften av företagen har färre än 10 000 stycken. Detta väcker frågan om Sverige bör utnyttja möjligheten till undantag som finns för företag med färre än 100 000 kunder och, i så fall, var gränsen ska sättas.

Syftet med nätutvecklingsplanerna är, som angetts ovan, att skapa transparens när det gäller de flexibilitetstjänster som behövs och ange planerade investeringar med tonvikt på den distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, inklusive laddinfrastruktur för elfordon. Nätutvecklingsplanen ska även ta upp användningen av efterfrågefleksibilitet, energieffektivitet, energilagringssanläggningar och andra resurser som ska användas som ett alternativ till en traditionell utbyggnad av systemet.

Omställningen av kraftsystemet i Sverige innebär utmaningar för många av de systemansvariga för distributionssystem. Andelen förnybar elproduktion ökar i snabb takt i näten och äldre elproduktion börjar fasas ut i allt större utsträckning. Denna omställning skapar tekniska utmaningar och ställer ökade krav på de systemansvarigas kompetens och organisation. En stor andel förnybar produktion som ansluts i region- och lokalnät (distributionssystem) medför att en mer dynamisk och komplex situation uppstår i respektive elsystem. Nya effekt- och energiflöden påverkar kvalitets-, stabilitetsaspekter samt nätkapaciteten i hela elsystemet på ett nytt sätt. Dessa förändringar i kraftsystemet innebär att även ett litet nät kan ha en strategisk betydelse i omställningen till ny och förändrad elproduktion. Detta innebär att det i de flesta fall är centralt att även små nät, med kanske få kunder, upprättar nätutvecklingsplaner och på ett transparent sätt redovisar förutsättningar för ny produktion, flexibilitetstjänster, m.m. i näten. Även om det för en mindre aktör kan framstå som särskilt betungande att upprätta nätutvecklingsplaner anser Ei att upprättandet av nätutvecklingsplaner är av väsentlig betydelse för att möta omställningen till mer förnybar elproduktion och ändrade effekt- och energiflöden i näten.

Mot denna bakgrund anser Ei att det inte finns tillräckliga skäl att, helt eller delvis, utnyttja undantagsmöjligheten från skyldigheten att upprätta nätutvecklingsplaner.

5.24.4 Innehåll och ändring av nätutvecklingsplaner

Direktivet innehåller närmare bestämmelserna om vad en nätutvecklingsplan ska innehålla och hur en nätutvecklingsplan ska tas fram. Sådana bestämmelser bör lämpligen läggas i en föreskrift tillsammans med mer detaljerade bestämmelser än vad direktivet anger.

Förslaget innebär således att samtliga systemansvariga för distributionssystem ska upprätta nätutvecklingsplaner och lämna dessa till Ei. Det kan i vissa särskilda situationer finnas anledning att ha en förenklad form av nätutvecklingsplan, t.ex. för företag som har radiella ledningar som ansluter enstaka eller få anläggningar. Det kan också gälla för företag med endast ett fåtal kunder. Att meddela föreskrifter om sådana typer av begränsningar omfattas av förslaget till bemyndigande.

I direktivet anges att tillsynsmyndigheten får begära att planen ska ändras. Meningen är inte att tillsynsmyndigheten aktivt ska styra den systemansvarige och ange hur denne ska utveckla sitt system. Direktivets bestämmelse om att tillsynsmyndigheten kan begära att planen bör ändras innebär i första hand att tillsynsmyndigheten kan begära att nätutvecklingsplanen kompletteras om den är ofullständig. Om nätutvecklingsplanen för den systemansvarige för distributionssystem står i strid med en annan nätutvecklingsplan kan tillsynsmyndigheten behöva begära att de systemansvariga löser konflikten i de olika nätutvecklingsplanerna.

5.25 Ägande av laddinfrastruktur för elfordon (artikel 33 och artikel 2.33)

5.25.1 Förslag

Förslag: En definition av begreppet laddningspunkt införs i ellagen.

En bestämmelse införs i ellagen som anger att en systemansvarig för distributionssystem inte får äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter för elfordon, utom då systemansvariga för distributionssystem äger och driver privata laddningspunkter uteslutande för eget bruk.

5.25.2 Direktivets bestämmelser om elektromobilitet

I direktivet definieras laddningspunkt i artikel 2 punkt 33. I den svenska översättningen av direktivet har laddningspunkt kommit att få den felaktiga benämningen laddningsstation. I artikel 33 finns också närmare bestämmelser om ägande av laddinfrastruktur för elfordon.

5.25.3 Allmänt om laddinfrastruktur för elfordon

Elektromobilitet, dvs. fordon som har elektriska motorer för drivning, spelar en viktig roll i arbetet med att fasa ut fossila bränslen inom transportsektorn och minska utsläppen, särskilt i stadsområden.⁸⁸ En utbyggd laddinfrastruktur är en nödvändig förutsättning för att kunna öka antalet elfordon på våra vägar. Omställning från fossila bränslen till alternativa sådana är centralt för att kunna nå uppsatta utsläppsmål i EU.

Huvudprincipen i Sverige är att fordonsägaren laddar sitt elfordon hemma, dvs. icke-publik laddning. För publik laddning gäller att olika laddbara fordon behöver

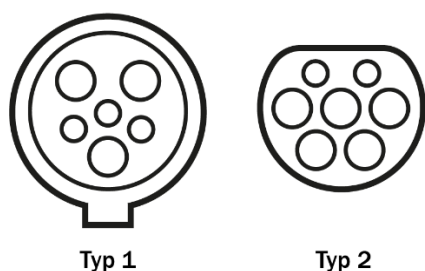
⁸⁸ Inledande skäl 40 till direktivet.

olika typer av laddinfrastruktur. I Sverige består elfordonsflottan främst av laddhybrider och för dessa är det i stort sett växelströmladdning som är tillämplig. Forskning visar enligt Energimyndigheten att huvuddelen av överförd energi, ungefär 80–90 procent, idag sker vid icke-publika, i många fall enskilda, parkeringsplatser. Därför är det viktigt att utrusta dessa parkeringsplatser med laddmöjligheter för att det ska bli möjligt att öka antalet laddfordon. Att ha publika laddstationer är viktigt för att åstadkomma en hög andel laddfordon och kunna garantera driftsäkerhet. Men publik laddning utgör en endast en mindre del av den laddade energin som fordonsägaren behöver till sin bil och bör ses som ett komplement till icke-publik laddning.⁸⁹

5.25.4 Utbyggnadsläget och finansieringen av laddningsstationer i Sverige⁹⁰

I Sverige fanns det den 5 december 2019 officiellt 9068 laddningspunkter för elfordon fördelade på totalt 2005 laddningsstationer. De största publika laddningsstationerna i Sverige har idag i storleksordningen 100 laddningspunkter. Uppgifterna om antalet laddningspunkter är hämtade från den norska statliga databasen Nobil som tar sin data från operatörer av laddningsinfrastruktur.⁹¹ Det är frivilligt att vara med i Nobils databas. I Sverige finns det fler laddningsstationer än den som redovisas i Nobils sammanställning då enskilda som låter uppföra laddningspunkter i anslutning till bostaden normalt inte kommer med i den nämnda statistiken.

Figur 3 Laddningspunkter

Källa: Ei

Laddningspunkter delas upp i normala laddningspunkter (effekt under 22 kW) och snabbladdningspunkter (effekt över 22 kW). Normala laddningspunkter och snabbladdningspunkter är definierade redan idag i Sverige i förordning (2016:917) om krav på installationer för alternativa drivmedel. Kostnaden för att köpa och installera en normal laddningspunkt ligger i dag på cirka 20 000 kr. Att uppföra en snabbladdningspunkt är betydligt dyrare och kostnaden för utrustning och installation av en sådan är cirka 500 000 kr.

När det gäller likströmladdning, snabbladdning, så finns det väl utbyggt utmed alla större vägar i Sverige. Det byggs mycket nytt också. I relation till antalet elbilar är det väl utbyggt. Det saknas idag snabbladdning i vissa delar av Norrland och det inre av Småland. Regeringen har dock avsatt medel i budgetpropositionen för

⁸⁹ Energimyndighetens hemsida, www.energimyndigheten.se, 2019-12-05

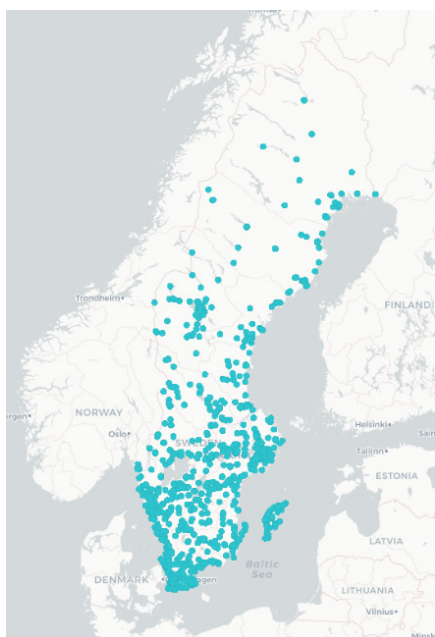
⁹⁰ Fakta i detta stycke bygger på information från senior rådgivare Anders Lewald, Energimyndigheten, lämnad i mail 2019-12-05 och 2019-12-06 samt information från Energimyndighetens hemsida, www.energimyndigheten.se, 2019-12-05

⁹¹ Nobil 2019-12-05, <https://info.nobil.no/statistikk>

utbyggnad av laddinfrastruktur även i dessa områden där det idag finns sk. vita sträckor. Sannolikt får Trafikverket i uppdrag att hålla samman en sådan kommande utbyggnad.

Det finns många olika bidrag och ekonomiskt stöd som kan sökas för uppförande av nya laddningspunkter. Klimatklivetstödet, som administreras av Naturvårdsverket, har beviljat bidrag till över 22 000 "hemmaladdningspunkter". För icke-publik laddning finns, via Naturvårdsverket, Laddabilen-stödet.⁹² Sådant stöd kan även beviljas till bostadsrättsföreningar och företag som uppför interna laddningspunkter för laddfordon. När det gäller uppförande av publik laddinfrastruktur kan ekonomiskt stöd sökas genom Klimatklivet.⁹³ Det finns också möjlighet att via Trafikverket söka EU:s CEF stöd (Connecting Europe Facility). Men det går också att söka stöd via andra länders motsvarighet till Trafikverket för installation i Sverige. Just nu pågår det intensiv installation av snabbladdning i Sverige baserat på CEF-stödet. Denna installation i Sverige går främst via stöd i andra länder och därmed utan inblandning eller kontroll av varken Energimyndigheten eller Trafikverket.

Figur 4 Bild över utbyggnadsläget av laddningspunkter i Sverige i mars 2019

Källa: Nobil och Energimyndigheten.

5.25.5 Direktivets bestämmelser om ägande av laddinfrastruktur för elfordon

I artikel 33 i direktivet, som saknar motsvarighet i direktiv 2009/72/EG, regleras integrering av elektromobilitet i elnätet och ägande av sådan infrastruktur. Huvudregeln när det gäller ägande av laddningspunkter är att systemansvariga för distributionssystem i normalfallet inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar. Medlemsstaten har dock möjlighet att införa bestämmelser som innebär att undantag kan medges från huvudregeln. En förutsättning för att undantag ska kunna medges är att andra parter inte kunnat tillhandahålla dessa

⁹² <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Bidrag/Ladda-bilen/>

⁹³ [http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Bidrag/Klimatklivet/Bidrag-till-laddstationer-/](http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Bidrag/Klimatklivet/Bidrag-till-laddstationer/)

tjänster till rimlig kostnad och i rätt tid. För att undantag ska kunna medges förutsätts således i princip att det inte finns några andra aktörer än den systemansvarige för distributionssystem som kan eller har förutsättningar att tillhandahålla de aktuella tjänsterna.

5.25.6 Behov av undantag från huvudregeln

Som nämnts ovan pågår en intensiv utbyggnad av laddningspunkter i Sverige, både av s.k. icke-publika och publika laddningspunkter. I de områden där utbyggnadstakten varit lägre, särskilt avseende kategorin snabbaddare, förväntas antalet laddningspunkter öka genom att regeringen avsatt medel för sådan utbyggnad i budgetpropositionen⁹⁴. Därmed kommer kvarvarande s.k. vita sträckor, dvs. där laddinfrastruktur för elfordon saknas, minskas. Mot bakgrund av den expansiva utbyggnadstakten av laddningspunkter för elfordon i Sverige, tillsammans med de åtgärder som vidtas för att stärka den geografiska utbredningen av sådan infrastruktur, gör Ei bedömningen att det i nuläget saknas behov av att införa bestämmelser som tillåter undantag från huvudregeln om ägande av laddinfrastruktur. Det saknas därför behov av att tillåta systemansvariga för distributionssystem att äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter för elfordon. En ny bestämmelse i ellagen, med anledning av direktivets artikel som behandlar bl.a. ägande av laddningspunkter för elfordon, bör därför endast omfatta huvudregeln om ägande av sådan infrastruktur.

⁹⁴ Prop. 2019/20:1

5.26 Ägande av energilagringssystem (artikel 36 och 54)

5.26.1 Förslag

Förslag: Energilagring, energilagringssystem och helt integrerade nätkomponenter definieras i ellagen.

En ny bestämmelse införs som anger att en systemansvarig för distributionssystem och en systemansvarig för överföringssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem.

Det införs en bestämmelse som anger att undantag från huvudregeln ska kunna medges. En systemansvarig får äga eller driva en energilagringssystem efter godkännande från nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om energilagringssystemen är helt integrerade nätkomponenter. En systemansvarig får även äga eller driva energilagringssystem under förutsättning att andra parter inte medgettts rätt att äga eller driva en sådan anläggning, eller inte kunnat tillhandahålla motsvarande energilagringstjänst varken till rimlig kostnad eller inom rimlig tid. Det krävs även att anläggningen är nödvändig för att en systemansvarig ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 3 kap. 1 § ellagen och att anläggningen inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna. Slutligen krävs att nätmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag och gjort en bedömning av anbudsproceduren och lämnat sitt godkännande.

Om ett undantag beviljas och en systemansvarig tillåts att äga och driva energilagringssystem ska nätmyndigheten hålla ett offentligt samråd för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Ett sådant samråd ska ske minst vart femte år. Om det offentliga samrådet visar att tredje part kan äga eller driva en energilagringssystem på ett kostnadseffektivt sätt ska en systemansvarigs energilagringssystem fasas ut inom 18 månader. Om en energilagringssystem fasas ut har en systemansvarig rätt till skälig ersättning. Ersättningen ska motsvara restvärdet av den ursprungliga investeringen i energilagringssystemen.

Detta gäller inte för batterilagringssystem som ägs och drivs av systemansvarig för distributionssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 4 juli 2019, om dessa batterilagringssystem har anslutits till nätet senast den 3 juli 2021, har integrerats i distributionssystemet, endast används för omedelbart återställande av nÄtsÄkerheten vid oplanerade hÄndelser i elnÄtet, och inte används för att köpa eller sälja el.

Det gäller inte heller för batterilagringssystem som ägs och drivs av en systemansvarig för överföringssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 1 januari 2025, om dessa batterilagringssystem har anslutits till nätet senast den 31 december 2026, har integrerats i överföringssystemet, endast används för omedelbart återställande av nÄtsÄkerheten vid oplanerade hÄndelser i elnÄtet, och inte används för att köpa eller sälja el. NÄtmyndigheten ska anmäla ett beslut om att bevilja undantag till kommissionen och Acer med relevant information om ansökan och skälen för att bevilja undantag.

5.26.2 Allmänt om energilagring och energilagringensanläggningar⁹⁵

Energilagring på elområdet kan ske med hjälp av följande lagringstekniker: mekanisk, elektrisk, elektromagnetisk eller kemisk. De vanligaste användningsområdena för energilagring är utnyttjande av prisdifferenser (arbitragemöjligheter), balansering av energi och elbalans, uppstart vid black-out, stabilisering av konventionell elproduktion, lagring för ö-drift och icke anslutna system, förskjutning av investeringar (T&D deferral), kapande av effekttoppar inom industrin samt energilagring i bostäder. Kapacitet, kostnader, energitäthet, effektivitet samt teknisk- och ekonomisk livslängd är faktorer som styr i vilket sammanhang de olika teknikerna är mest lämpade att använda.

Pumpvattenteknik och tryckluft (mekaniska) är energilagringensformer som är användbara för effektbalansering. Batterier (elektromagnetiska) passar bäst som reservkraft, ö-drift och för icke anslutna system. Den teknik som idag utvecklas snabbast är batterier. Pumpvattentekniken förväntas få den största tillväxten i Kina och Indien där de geografiska förutsättningarna finns för sådana lagringstekniker medan tryckluftstekniken bedöms bli mest använd i USA där lämpliga platser redan valts för tryckluftsanläggningar. Energilagringen inom EU är i dag främst inriktad mot småskalig användning, arbitrage och minskning av kapacitetstoppar. Marknaden för energilagring är ännu relativt begränsad och endast ett fåtal tekniker är idag kommersiellt lönsamma och används i större skala.

5.26.3 Möjlig gränsdragningsproblematik kring begreppet energilagringensanläggning

Med energilagringensanläggning avses enligt direktivet en anläggning i elsystemet där energi lagras. I ellagen finns idag ingen definition av vad ett energilager är eller regler som specifikt anger hur ett sådant lager ska hanteras. De elektriska anläggningar som anges i ellagen är anläggningar för produktion, överföring eller användning av el.

En fråga som berörts från svenskt håll i lagstiftningsprocessen med framtagandet av Ren energipaketet är hur definitionen om energilagringensanläggningar ska tolkas. Frågan är huruvida nätkomponenter som används för regelbunden drift av nätet, såsom kondensatorer, ska täckas av definitionen. Enligt Ei:s bedömning kan det inte ha varit lagstiftarens mening att nätkomponenter, som är nödvändiga för normal drift av näten, skulle omfattas av direktivets definition av energilagringensanläggning. Om så vore fallet skulle det krävas att nätmyndigheten gör bedömningar huruvida undantag föreligger för i princip samtliga befintliga elnät. Superkondensatorer⁹⁶ faller däremot enligt vår bedömning inom ramen för definitionen av energilagringensanläggning.

⁹⁵ Energilagring – Teknik för lagring av el, Kungl. Ingenjörssakademien (IVA), 2015

⁹⁶ Förenklat kan man säga att en superkondensator är ett energilager, en typ av batteri, som består av en elektrolyt av laddade partiklar, joner, mellan två elektroder. Laddningen lagras intill elektroderna, oftast i kolnanorör. Ett av de fysikaliska fenomen som forskarna här utnyttjar är att om en superkapacitans utsätts för en temperaturgradient, det vill säga att ena änden är varm och den andra kall, så rusar jonerna mot den kalla sidan och en elektrisk ström uppstår. Den termoelektriska effekten används för att göra el av värme och hur mycket värme som omvandlas till el beror på både på vilken elektrolyt man använder och hur stor temperaturskillnaden är. (källa: Linköpings universitet, <https://liu.se/artikel/har-lagras-varme-som-el>)

5.26.4 Direktivets bestämmelser om ägande av energilagringssystem

Artikel 36 och 54 är i princip likalydande men med några små skillnader. Detta gäller förutsättningarna för undantag om ägande. Som nämnts tidigare är artiklarna nya och reglerar systemansvarigas möjlighet till ägande av energilagringssystem.

Idag finns inte nationella regler som motsvarar direktivets bestämmelser.

Med energilagring menas i elsystemet en uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället, eller omvandling av elenergin till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande omvandlingen av den energin till elenergi eller användningen som en annan energibärare. Definitionen återfinns i artikel 2 punkten 59 i direktivet.

Tre definitioner i direktivet är centrala för det som stadgas om systemansvarigas möjlighet att äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem. De aktuella definitionerna är energilagring, energilagringssystem och helt integrerade nätkomponenter.

Huvudregeln är att en systemansvarig inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem. Under vissa förutsättningar, främst om andra aktörer inte kunnat tillhandahålla energilagringssystem till rimlig kostnad eller i rätt tid får en systemansvarig äga sådana.

Genom undantag får dock medlemsstaterna tillåta att en systemansvarig äger, utvecklar, förvaltar eller driver energilagringssystem om dessa är helt integrerade nätkomponenter och tillsynsmyndigheten har lämnat sitt godkännande. Undantag från huvudregeln gäller under förutsättning att samtliga villkor som räknas upp i artikelns punkt 2 a-c är uppfyllda. Vidare gäller undantag från huvudregeln för helt integrerade nätkomponenter eller för batterilagringssystem som ägs av systemansvarig för distributionssystem som har ett slutligt investeringsbeslut fram till direktivets ikraftträdande samt för systemansvarig för överföringssystem som har ett slutligt investeringsbeslut före den 1 januari 2025. Detta under förutsättning att anläggningarna ansluts till nätet senast två år därefter och att de integreras i distributions- eller överföringssystemet och endast används för omedelbart återställande av nätsäkerhet. Detta i samband med oplanerade händelser i elnätet, när återställandet påbörjas omedelbart och avslutas när vanlig omdirigering kan lösa problemet, och inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna inklusive balansmarknaderna.

Tillsynsmyndigheten ska enligt artikeln, med jämna mellanrum eller minst vart femte år, hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagringssystem för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Om ett offentligt samråd, enligt tillsynsmyndighetens bedömning, visar att tredje parter kan äga, utveckla, driva eller förvalta sådana anläggningar på ett kostnadseffektivt sätt ska tillsynsmyndigheten säkerställa att den verksamhet som bedrivs av systemansvariga för distributionssystem på detta område fasas ut inom 18 månader. Som en del av villkoren för detta förfarande får tillsynsmyndigheterna

medge att en systemansvarig får skälig ersättning, särskilt för att få tillbaka restvärdet av sina investeringar i energilagringssystemanläggningarna. För att en systemansvarig ska ha möjlighet till sådan ersättning, föreslår Ei att det hanteras inom ramen för intäktsramregleringen i ellagen. En energilagringssystemanläggning som färdigställs ska därför kunna anses ingå i kapitalbasen även om den inte längre används i nätverksamheten.

För att ett undantag ska medges krävs att samtliga följande villkor är uppfyllda.

- a) Andra parter har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande, som är underställt tillsynsmyndighetens granskning och godkännande, inte medgetts rätt att äga, utveckla, förvalta eller driva sådana anläggningar, eller har inte kunnat tillhandahålla dessa tjänster till rimlig kostnad i rätt tid.
- b) Sådana anläggningar är nödvändiga för att en systemansvarig ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt detta direktiv när det gäller effektiv, tillförlitlig och säker drift av distributionssystemen, och anläggningarna används inte för att köpa och sälja el på elmarknaderna.
- c) Tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag och gjort en bedömning av anbudsförfarandet, däribland villkoren för anbudsförfarandet, och har lämnat sitt godkännande.

Direktivet anger vidare att tillsynsmyndigheten får utarbeta riktlinjer eller upphandlingsklausuler för att hjälpa en systemansvarig att säkerställa ett rättvist anbudsförfarande. Denna bestämmelse är inget krav utan tillåter framtagandet av sådana riktlinjer om tillsynsmyndigheten anser att det finns behov av det.

5.26.5 Befintliga regler om ägande av energilagringssystemanläggningar i svensk lagstiftning

Den befintliga ellagstiftningen medger nätföretag rätt att äga och driva energilagringssystemanläggningar som del av sin nätdrift. Däremot har inte köp och försäljning av el från lagret på den konkurrensutsatta marknaden varit tillåten, då detta bryter mot åtskillnadsregler och kan snedvrída konkurrensen. Enligt direktivet får nu alltså nätföretag endast under särskilda omständigheter äga och driva energilagringssystemanläggningar, vilket således innebär en begränsning jämfört med det nu gällande regelverket.

5.26.6 Bedömning av ny svensk lagstiftning på området

Ei gör bedömningen att nya bestämmelser måste införas i ellagen som motsvarar direktivets bestämmelse om en systemansvarigs ägande av energilagringssystemanläggningar. Huvudregeln är att, som tidigare redovisats, en systemansvarig inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystemanläggningar. På samma sätt som när det gäller laddinfrastruktur för elfordon finns det i direktivet möjlighet för medlemsstaterna att införa undantagsbestämmelser från huvudregeln. När det gäller den systemansvariges möjlighet att äga laddinfrastruktur för elfordon har som, tidigare anförts, Ei gjort bedömningen att marknaden i övrigt i Sverige är så pass utvecklad att det inte föreligger något behov att också en systemansvarig ska äga sådan utrustning. När

det kommer till energilagringssystem är bilden dock en annan. Ei gör bedömningen att det är mer osäkert huruvida det finns en tillräcklig väl fungerade marknad för energilagringssystem i Sverige för att inte en systemansvarig också ska få äga, utveckla, förvalta och driva sådana anläggningar. Därför bör också bestämmelser som möjliggör undantag från huvudregeln införas i ellagen.

5.27 Slutna distributionssystem (artikel 38)

5.27.1 Bedömning

Bedömning: Den nya skrivningen i artikel 38 i direktivet får långtgående konsekvenser för nuvarande system med icke koncessionspliktiga nät i Sverige. En översyn bör därför göras av lagstiftningen kopplad till icke koncessionspliktiga nät. En sådan översyn är alltför omfattande och kan inte göras inom ramen för detta uppdrag. Ei anser att frågan bör utredas särskilt.

5.27.2 Inledning

Bestämmelser om slutna distributionssystem infördes redan genom artikel 28 i direktiv 2009/72/EG. Bestämmelsen innebär att medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheten, eller andra behöriga myndigheter, ska kunna klassificera system som distribuerar el inom vissa avgränsade platser för industriell eller kommersiell verksamhet eller plats där gemensamma tjänster tillhandahålls som ett slutet distributionssystem. Endast i vissa speciella situationer får överföring tillfälligt ske till hushållskunder inom ett sådant system. Den systemansvarige i ett slutet distributionssystem ska kunna undantas från skyldigheter som följer av direktivet, däribland kravet på anskaffning av förlustenergi för att täcka energiförluster och kravet på i förväg godkända tariffer eller metoder för tariffsättning. Samtidigt ska den systemansvarige i ett slutet distributionssystem, till skillnad från en vanlig systemansvarig för distributionssystem, kunna få äga, utveckla, förvalta och driva laddningsstationer för elfordon och energilagringssystem.

När bestämmelsen om slutna distributionssystem infördes i direktiv 2009/72/EG angavs i förarbetena (prop. 2010/11:70, s. 62) att några särskilda genomförandeåtgärder inte var nödvändiga för svenskt vidkommande, eftersom det i Sverige redan fanns en möjlighet att bygga och driva mindre elsystem utan nätkoncession. Direktivets regler om slutna distributionssystem handlar dock om hur vissa nät får regleras, inte om krav på nätkoncession. Att de elnät som enligt svensk rätt är undantagna från kravet på nätkoncession även är undantagna från ellagens reglering av elnät följer av ellagens formuleringar.

I det nya direktivet görs nu en viktig precisering av bestämmelsen om slutna distributionssystem, nämligen den att slutna distributionssystem ska vid tillämpningen av direktivet anses vara distributionssystem. Detta var troligen innebörden även av tidigare lydelse, men denna tydligare skrivning får enligt Ei:s mening långtgående konsekvenser för nuvarande svensk ellagstiftning. Det är nu tydligt att innehavare av icke koncessionspliktiga nät (IKN), på vilket överföring sker för annans räkning, inte kan undantas från bestämmelser i ellagen på det sätt

som sker idag. Detta gäller åtminstone de nät som uppfyller kriterierna för slutna distributionssystem. Den svenska IKN-lagstiftningen kräver därför omfattande förändringar. Vad gäller IKN nät inom byggnad, t.ex. nät inom en hyresfastighet eller bostadsrättsfastighet så är bedömningen att reglerna för dessa inte behöver ändras.

En översyn av regelverket kräver dock en noggrann genomgång av vilka nät som ska regleras och hur. I en sådan genomgång bör även en jämförande studie med andra länder göras för att se hur regeln om slutna distributionssystem har genomförts och om det finns utrymme för andra, oreglerade nät med externa kunder, t.ex. jordbruk med enstaka kunder.

5.27.3 Närmare om artikel 38 – slutna distributionssystem

Artikeln anger att medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheten, eller andra behöriga myndigheter, ska klassificera ett system som distribuerar el inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller en plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar el till hushållskunder som ett slutet distributionssystem. Förutsättningar för sådan klassificering är att systemanvändarnas verksamhet eller produktionsprocesser är integrerade av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl eller att systemet distribuerar el huvudsakligen till systemets ägare eller den systemansvarige eller deras anknutna företag. I skälen (66) anges som exempel industriområden och kommersiella områden samt områden där gemensamma tjänster tillhandahålls, såsom tågstationer, flygplatser, sjukhus, stora campingplatser med integrerade anläggningar och kemiska industrianläggningar.

Slutna distributionssystem ska vid tillämpningen av direktivet anses vara distributionssystem. Detta tillägg i artikeln jämfört med lydelsen i direktiv 2009/72/EG innebär att slutna distributionssystem ska anses vara distributionssystem i direktivets mening och att innehavaren av sådant distributionssystem också är systemansvarig för distributionssystem. Detta innebär att innehavaren av ett slutet distributionsnät som utgångspunkt har samma skyldigheter som vilken annan systemansvarige för distributionssystem, åtminstone vad gäller de skyldigheter som följer av EU-rätten. Kunder i sådana nät får också del av grundläggande rättigheter på elmarknaden, såsom tredjepartstillträde och rätten att byta elleverantör. Preciseringsen är troligtvis en konsekvens av avgöranden från EU-domstolen. EU-domstolen har nämligen i flera avgörande slagit fast rätten för tillträde till nät och rätt för kunder i alla nät att få byta elleverantör.

Medlemsstaterna får föreskriva att tillsynsmyndigheterna ska undanta den systemansvarige för ett slutet distributionssystem från vissa skyldigheter. Den första skyldigheten som den systemansvarige kan bli befriad från är skyldigheten att, utifrån ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsbaserat förfarande, anskaffa energi för att täcka energiförluster samt icke frekvensrelaterade stödtjänster. Vidare får den systemansvarige undantas från kravet på att tariffer, dvs. avgifter och övriga villkor för överföring och anslutning, eller metoder som används för att beräkna tariffer, ska vara godkända i förväg av tillsynsmyndigheten. Därutöver kan den systemansvarige bli undantagen från kravet att upphandla flexibilitetstjänster och att utveckla sitt system utifrån

nätutvecklingsplaner. En systemansvarig för ett slutet distributionssystem ska också kunna få äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter för elfordon och energilagringsanläggningar.

När tillsynsmyndigheten meddelar undantag från skyldigheter för den systemansvarige för det slutna distributionssystemet kan en användare av det slutna distributionssystemet begära att de gällande tarifferna, eller de metoder som används för att beräkna dem, ses över och godkänns av tillsynsmyndigheten. Det ska således finnas en möjlighet för kunden att begära en översyn av gällande tariffer som tillämpas i det slutna distributionssystemet i samband med att undantag från skyldigheter meddelas av tillsynsmyndigheten.

I artikelns avslutande punkt anges att det ska kunna beviljas undantag från en av förutsättningarna för slutna distributionssystem nämligen den att sådana nät inte får komma i fråga för nät som har hushållskunder som användare. De fall då det även ska vara tillåtet att överföra el till hushållskunder är då det är fråga om tillfällig användning av nätet för ett fåtal hushåll där medlemmar har anställning, eller annan koppling, till ägaren av distributionssystemet och kunderna befinner sig inom det området där el distribueras från ett slutet distributionssystem.

5.27.4 Några viktiga definitioner i direktivet

I direktivet finns några definitioner som är av särskild betydelse för läsningen av artikeln om slutna distributionssystem. Dessa är distribution och systemansvarig för distributionssystem. Med distribution avses enligt direktivet transport av el i system med högspännings-, mellanspännings- och lågspänningsnät för tillhandahållande till kunder, men inte leverans (artikel 2 punkt 28). En systemansvarig för distributionssystem är en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, säkerställande av underhåll av och, vid behov, utbyggnad av distributionssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på distribution av el (artikel 2 punkt 29).

5.27.5 Icke koncessionspliktiga nät i Sverige

I den svenska ellagstiftningen finns idag särskild reglering kring vissa avgränsade nät (IKN) där innehavaren har avsevärda lättnader från skyldigheter enligt ellagen. Huvudregeln är att det krävs tillstånd (nätkoncession) för att bygga eller använda en elektrisk starkströmsledning, 2 kap. 1 § ellagen. Regeringen får dock föreskriva undantag från kravet på nätkoncession, 2 kap. 4 § första stycket. I andra stycket anges att nätmyndigheten i det enskilda fallet ska, efter ansökan av den som avser att bygga eller som använder en elektrisk starkströmsledning, lämna bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter som meddelats enligt första stycket.

Bestämmelser om undantag från kravet på nätkoncession har funnits i Sverige ända sedan sådana infördes genom förordning (1957:601) om elektriska starkströmsledningar (starkströmsförordningen). Numera återfinns bestämmelser om undantag från kravet på nätkoncession i förordning (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857), den s.k. IKN-förordningen. Av motiven till IKN-förordningen (Fm 2007:1) framgår att det i huvudsak är tre kriterier som kan ställas upp för undantag från kravet på nätkoncession. Det ska

vara fråga om ett internt nät med överföring för eget bruk, nätet får inte ha för stor utbredning och det aktuella området ska vara väl avgränsat. Avsteg från kriteriet om att nätet ska avse överföring för eget bruk görs i IKN-förordningen genom att det i vissa interna nät är tillåtet med överföring av el även för annans räkning. Enligt 23 § i IKN-förordningen får överföring för annans räkning ske på sådana elnät som i sin helhet ursprungligen har använts för överföring av el uteslutande för egen räkning och som får användas utan stöd av nätkoncession i de fall som närmare preciseras i 24–31 §§ IKN-förordningen.

Kunder som är anslutna till ett IKN omfattas inte av de rättigheter som andra kunder tar del av på den avreglerade elmarknaden, även om regelverket om IKN i sig endast reglerar undantag från koncessionsplikt och rätten att överföra el för annans räkning. Undantaget från regleringen följer sedan av ellagens konstruktion, där skyldigheterna åläggs koncessionshavare, inte nätägare. Denna konsekvens lär dock ha beaktats när undantagen och rätten att överföra el för annans räkning har formulerats.

De ledningar och ledningsnät som omfattas av undantag från koncessionsplikt påminner till viss del – men inte fullständigt – om de distributionsnät som ska kunna särregleras genom artikeln om slutna distributionssystem i direktivet. Regeringen gjorde, när det var aktuellt att genomföra direktiv 2009/72/EG i svensk lagstiftning, bedömningen att det inte var nödvändigt med nya regler till följd av den nya bestämmelsen i direktivet. Det som reglerades genom artikeln i direktivet fanns i princip reglerat i svensk lagstiftning genom vårt system med IKN där innehavaren var undantagen från vissa skyldigheter som normalt åvilar en innehavare av ett distributionsnät.

När det gäller IKN finns idag inte någon samlad bild över antalet sådana nät i Sverige. Inte heller vet man hur många kunder som är anslutna till sådana befintliga nät. Är kriterierna för undantag från koncessionsplikt i IKN-förordningen uppfyllda kan ledningen eller nätet byggas och användas utan någon inblandning från nätmyndigheten, Ei, sida. Det är bara i vissa fall som nätmyndigheten får kännedom om planerande och existerande IKN. Det är när bindande besked begärs av den som avser bygga en ledning eller ledningsnät eller av den som innehar nätkoncession för område där ledningen ska byggas. Vid en sådan begäran slår nätmyndigheten fast huruvida ledningen eller nätet omfattas eller inte av bestämmelse om undantag i IKN-förordningen. Huruvida en ledning eller ledningsnät därefter, vid positivt besked om att undantag är tillämpligt, byggs eller inte är något som i de flesta fall inte kommer till nätmyndighetens kännedom.

5.27.6 Vad händer om artikeln inte genomförs i den svenska ellagstiftningen

Bestämmelse om slutna distributionssystem infördes, som tidigare nämnts, redan genom artikel 28 i direktiv 2009/72/EG. Artikeln är inte tvingande utan medlemsstaten får genomföra artikeln. Då artikeln infördes konstaterade regeringen följande i prop. 2010/11:70 s.62:

[I] Sverige finns en möjlighet att bygga och driva mindre elsystem utan nätkoncession. Enligt 2 kap. 4 § första stycket ellagen får regeringen föreskriva undantag från kravet på nätkoncession i fråga om vissa slag av ledningar och stationer eller i fråga om ledningar inom vissa områden. Detta

regleras i förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857), den s.k. IKN-förordningen. Några särskilda genomförandeåtgärder är inte nödvändiga med anledning av artikel 28 i elmarknadsdirektivet.

Således gjordes tolkningen att Sverige redan hade bestämmelser i nationell lagstiftning som motsvarade direktivets bestämmelser om slutna distributionssystem. Den tolkningen är inte längre möjlig att göra med den nya och tydligare skrivningen i direktivet om att slutna distributionssystem vid tillämpningen av direktivet ska anses vara distributionssystem. Sverige måste därför se över sin inhemska lagstiftning.

5.27.7 Nätkoncessionsutredningens betänkande

Ei ska i sitt regeringsuppdrag ta hänsyn till de förslag som Nätkoncessionsutredningen lämnat. Nätkoncessionsutredningen har den 10 juni 2019 lagt fram förslag i betänkandet "Moderna tillståndsprocesser för elnät", SOU 2019:30. Nätkoncessionsutredningen slutförde sitt arbete samtidigt som det nya direktivet slutligen antogs. Den nya och tydligare skrivningen i direktivet om att slutna distributionssystem vid tillämpningen av direktivet ska anses vara distributionssystem har därför inte behandlats av Nätkoncessionsutredningen. Nätkoncessionsutredningen tar dock utifrån avgörandena från EU-domstolen upp frågan om hur det nuvarande svenska systemet med IKN förhåller sig till gällande EU-rätt. Nätkoncessionsutredningen konstaterar:

Det förhållande att ellagen nu endast gäller för koncessionerade nät och inte alls för IKN är åtminstone i vissa delar svårförenligt med EU-rätten med hänsyn till ett utslag i EU-domstolen. Att anslutningsskyldigheten och tredjepartstillträdet utgör grundläggande principer för den avreglerade elmarknadens funktion följer av de tidigare nämnda domarna från EU-domstolen i mål C-439/06 och C-239/07 där domstolen tolkat artikel 20.1 i direktiv 2003/54/EG, vilket motsvaras av artikel 32.1 i det tredje elmarknadsdirektivet 2009/72/EG. Domstolen tolkade artikeln som att den utgör hinder för nationell lagstiftning genom vilken vissa systemansvariga för energiförsörjningssystem befrias från skyldigheten att ge tredje parter fritt tillträde till systemen, med hänvisning till att dessa system är belägna på sammanhörande verksamhetsområden och till övervägande del används för leverans av energi inom det egna företaget och till närstående företag. Tredjepartstillträde måste således garanteras alla ledningar och ledningsnät oavsett om de är koncessionerade eller inte, åtminstone för nät som, om artikel 28 vore implementerad, skulle klassas som slutna distributionssystem. I dag är tredjepartstillträde till IKN inte garanterat.

I sitt betänkande anger Nätkoncessionsutredningen också bl.a. att en fråga som behöver tydliggöras är gränsdragningen mellan överföring för egen räkning respektive överföring för annans räkning på ett IKN:

Det är i dag oklart om överföring för annans räkning förutsätter att elen på något sätt särdebiteras eller om det räcker med att någon annan förbrukar elen, till exempel i en hyrd lokal där elen ingår i hyran. Denna fråga bör utredas närmare och tydliggöras i nätmyndighetens föreskrift.

Nätkoncessionsutredningen föreslår vidare att nätmyndigheten Ei ska få föreskriftsrätt avseende IKN. Myndigheten ska också enligt Nätkoncessionsutredningen genom föreskrifter kunna avgöra i vilka fall en innehavare av ett IKN ska undantas från skyldigheter som åvilar en innehavare av distributionssystem. Den av Nätkoncessionsutredningen valda lösningen är enligt Ei:s mening inte möjlig till den del det avser skyldigheter som följer av EU-rätten.

5.27.8 Avgränsningen mellan överföring för egen eller annans räkning

Frågan om vad som är överföring för egen respektive för annans räkning är central för bestämmelsen om slutna distributionssystem. Till slutna distributionssystem hör nämligen endast sådana distributionssystem där överföring sker för annans räkning. Detta följer av definitionen av distribution i direktivet. För genomförandet av bestämmelsen om slutna distributionssystem är det Ei:s uppfattning att det inte är nödvändigt med någon närmare utredning av distinktionen mellan överföring för egen eller för annans räkning. Ei anser att överföring för annans räkning bör kunna definieras som förhållandet då överföring av el sker till någon som på något sätt erlagger en motprestation för den överföring av el som sker. Detta oavsett om motprestationen sker separat för själva överföringen av el eller är i hopslagen med exempelvis ersättning också för annan prestation eller tjänst såsom hyra av lägenhet eller lokal och annat.

5.27.9 Vissa rättigheter för kunder på den avreglerade elmarknaden

Bestämmelsen om tredjepartstillträde till nät infördes redan genom artikel 20 i direktiv 2003/54/EG. Bestämmelsen angav bl.a. att "medlemsstaterna skall se till att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystemen grundad på offentliggjorda tariffer, som skall gälla för alla berättigade kunder samt tillämpas objektivt och utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna." Denna lydelse var oförändrad då bestämmelsen följde med till artikel 32 i elmarknadsdirektivet.

En annan grundläggande princip på den europeiska elmarknaden är rätten att kunna byta elleverantör. Ett system med möjlighet att byta elleverantör förutsätter att en anläggning mäts gällande uttag av el. Bestämmelser om mätning, beräkning och rapportering av överförd el är därför av betydelse för frågan om byte av elleverantör.

5.27.10 Genomförandet av artikeln om slutna distributionssystem

Det förtydligande som nu görs i artikeln om slutna distributionssystem, nämligen den att slutna distributionssystem vid tillämpningen av direktivet anses vara distributionssystem, får enligt Ei:s mening konsekvenser för den svenska regleringen avseende IKN. Det är Ei:s bedömning att regleringen av IKN som avser överföring av el för annans räkning inte längre kan behållas i dess nuvarande form. Den typ av nät som kan komma i fråga för eventuella särskilda föreskrifter om klassificering som slutet distributionssystem påminner till viss del om de typer av nät som i dag har en särreglering i svensk ellagstiftning genom IKN-förordningen. En översyn måste därför göras av det svenska systemet med IKN. Det är uppenbart att kunder i sådana nät måste få andra rättigheter än vad som hittills varit fallet. Samtidigt innebär skrivningarna i det nya direktivet att innehavare av sådana nät inte längre kan undantas från skyldigheter som följer av elmarknadsdirektivet på det sätt som sker idag. För att ett IKN ska kunna

undantas från direktivets skyldigheter måste kriterierna som följer av artikeln om slutna distributionssystem vara uppfyllda. Det finns dock inte något som hindrar att Sverige behåller möjligheten att undanta vissa innehavare av distributionssystem från kravet på nätkoncession.

En konsekvens av ett genomförande av bestämmelsen om slutna distributionssystem vore möjligheten för kunden att begära en översyn av gällande tariffer som tillämpas i det slutna distributionssystemet i samband med att undantag från skyldigheter meddelas av tillsynsmyndigheten. Dagens kunder i IKN har inte någon möjlighet att med hjälp av ellagstiftningen påverka avgifter och villkor som tillämpas i nätet. Det som idag står till buds är möjligen att försöka angripa eventuellt oskäligen nivåer på avgifterna med hjälp av civilrättsliga bestämmelser.

Regelverket kring IKN som avser överföring för egen räkning kan enligt Ei:s uppfattning behållas i dess nuvarande form. När det gäller ledningar eller nät där överföring sker till hushållskunder kan sådana omfattas av bestämmelserna om slutna distributionssystem endast i vissa undantagsfall. Ett undantag från koncessionsplikt för sådana nät kan dock behållas. Det går dock inte att undanta innehavare av sådana nät från skyldigheter såsom tredjepartstillträde. Kunder på sådana nät ska ha samma rättigheter som vilken annan kund som helst på elmarknaden. Detta är inte en konsekvens av den nya skrivningen i artikel 38 i direktivet utan en följd av praxis från EU-domstolen på området.

Sammanfattningsvis är det fullt möjligt att behålla ett svenskt system med undantag från kravet på nätkoncession. Det går dock inte längre att behålla det nuvarande svenska regelverket som innebär att innehavare av IKN automatiskt undantas från grundläggande skyldigheter på elmarknaden. Externa kunder på åtminstone vissa IKN måste också få samma rättigheter som andra kunder på den avreglerade elmarknaden i de fall rättigheterna har sin grund i EU-rätten. IKN där överföring sker för egen räkning kan behållas helt i sin nuvarande form då sådana nät inte alls berörs av bestämmelsen om slutna distributionssystem i direktivet. En översyn av den svenska IKN-lagstiftningen måste göras i de delar som avser nät där överföring sker för annans räkning. Ei har här ovan pekat på några förändringar av lagstiftningen som bör bli aktuella. En fullständig översyn av IKN-lagstiftningen måste dock ske. En sådan översyn är dock inte möjlig att göra inom ramen för detta regeringsuppdrag med nuvarande tidsramar för Ei:s uppdrag.

5.28 Systemansvarig för överföringssystem (artikel 40)

5.28.1 Förslag

Förslag: En definition av begreppet systemansvarig för överföringssystem införs i ellagen. Även begreppet överföringssystem definieras i ellagen. Begreppen transmissionsnät och transmissionsnätsföretag utgår ur ellagen.

5.28.2 Direktivets bestämmelser om överföring och systemansvarig för överföringssystem

Begreppet *systemansvarig för överföringssystem* infördes i europeisk energilagstiftning i och med direktiv (96/92/EG) om gemensamma regler för den inre marknaden för el (elmarknadsdirektivet). När direktivet sedan genomfördes i svensk rätt kom dock inte begreppet systemansvarig för överföringssystem att användas i ellagen. Regeringen uttalade följande kring överföringssystem och systemansvarig för överföringssystem för svensk del:⁹⁷

Kapitel IV Drift av överföringssystem omfattar artiklarna 7–9 och reglerar hur överföringssystem skall drivas på både kort och lång sikt. Med överföringssystem avses för svenskt vidkommande stamnätet som ägs av staten och förvaltas av Svenska kraftnät. Artikel 7 innehåller sex punkter. I den första punkten föreskrivs att medlemsstaten skall utse en systemansvarig för överföringssystemet. Begreppet systemansvarig har här delvis en annan innebörd än vad begreppet har i 8 kap. 1 § andra stycket ellagen (1997:857). Där definieras begreppet som "det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el". Direktivets innebörd av begreppet systemansvarig är att denne skall ansvara för drift och underhåll och, om nödvändigt, utveckling av överföringssystemet och dess länkar till andra system för att garantera försörjningstrygghet. Det rör sig alltså om en driftansvarig. Uppgiften som systemansvarig för överföringssystemet fullgörs, som nyss nämnts, av Svenska kraftnät."⁹⁸

Det ansågs så självklart att Svenska kraftnät var systemansvarig för överföringssystem att det inte var nödvändigt att förtydliga i ellagen. Genom det andra och tredje inre marknadspakten togs ytterligare steg för att harmonisera den europeiska energimarknaden, men regeringen fann inte heller då skäl att införa begreppet systemansvarig för överföringssystem. Istället användes "stamnätsföretag" synonymt med systemansvarig för överföringssystemet i ellagen.

Genom en lagändring 1 januari 2019 kom begreppet *stamnätsföretag* att ersättas av ännu ett nytt svenskt begrepp, *transmissionsnätsföretag*. Regeringen angav följande skäl till denna förändring:⁹⁹

I elmarknadsdirektivet används termen "systemansvarig" som beteckning på elnätsföretag. Med "systemansvarig för överföringssystemet" – på engelska "transmission system operator" (TSO) – avses i direktivet "varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el" (artikel 2.4). I ellagen används i dag termen "stamnätsföretag" som benämning på den aktör som omfattas av elmarknadsdirektivets krav på en systemansvarig för överföringssystemet. Med stamnätsföretag avses i ellagen den som

⁹⁷ Prop. 2010/11:70, s. 57

⁹⁸ Prop. 1997/98:159, s. 21-22

⁹⁹ Prop. 2017/18:237, s. 33-34

innehåller nätkoncession för stamnätet eller största delen därav (1 kap. 5 b § ellagen). Med hänsyn till det förslag som redovisas i avsnitt 4.2 finns det skäl att använda en annan term än "stamnätsföretag" för den som är systemansvarig för överföringssystemet. I detta fall är det dock olämpligt att använda elmarknadsdirektivets terminologi i den svenska lagstiftningen. Direktivets uttryck förekommer inte i vanligt språkbruk och används inte heller inom elbranschen. Det framstår också som otympligt. "Elnätsföretag" eller "nätföretag" är de i Sverige etablerade beteckningarna på elmarknadsdirektivets "systemansvariga". Med hänsyn till detta framstår det som lämpligt att i lagen använda beteckningen "transmissionsnätsföretag".

I det nya direktivet anges att med *systemansvarig för överföringssystem* avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra system och för att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av el. Systemansvarig för överföringssystem innefattar således även den som driver en sammanlänkning till andra system, i de fall det inte är fråga om en regionledning. Detta innebär att fler aktörer än Svenska kraftnät skulle kunna komma ifråga som systemansvariga för överföringssystem, även om de inte är certifierade sådana i Sverige.¹⁰⁰ I Sverige är det bara Svenska kraftnät som är certifierad systemansvarig för överföringssystem. Ei anser att begreppet systemansvarig för överföringssystem också bör införas i svensk rätt. Det är angeläget att även Sverige använder den terminologi som används i stora delar av övriga Europa. Mot bakgrund av att det dessutom är fler aktörer än Svenska kraftnät som skulle kunna kvalificera sig som systemansvarig för överföringssystem i Sverige bör begreppet systemansvarig för överföringssystem användas i ellagen. Till detta kommer att begreppet systemansvarig för överföringssystem används i elmarknadsförordningen (EU) 2019/943. Elmarknadsförordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna.

Som en följd av att begreppen överföringssystem och systemansvarig för överföringssystem föreslås införas i ellagen bör de nuvarande begreppen transmissionsnät och transmissionsnätsföretag utgå ur lagstiftningen.

5.29 Uppgifter för systemansvariga för överföringssystem (artikel 40)

5.29.1 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i ellagen om ansvaret för systemansvariga för överföringssystem förtydligas på så sätt att nätet ska uppfylla rimliga krav på överföring av el både på lång och kort sikt.

5.29.2 Ansvar för den systemansvarige för överföringssystem

I avsnitt 5.17.2 *Direktivets bestämmelse om långsiktig förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution* föreslås att systemansvaret för distributionssystem ska tydliggöras. Detta genom att bestämmelsen i 3 kap. 1 § ellagen delas upp i en del som avser

ansvaret för distributionssystem och en del som avser ansvaret för överföringssystem. Den ändring som avser ansvaret för överföringssystem innebär att nätet ska uppfylla rimliga krav på överföring av el både på lång och kort sikt. Bestämmelserna om systemansvaret i 8 kap. ellagen lämnas oförändrat.

5.30 Åtskillnad av systemansvariga för överföringssystem (artikel 43, artikel 40.8)

5.30.1 Förslag

Förslag: Huvudregeln är att en systemansvarig för överföringssystem inte får bedriva annan verksamhet än nätverksamhet.

Möjligheten för systemansvariga för överföringssystem att bedriva produktion av el tillsammans med nätverksamhet i samma juridiska person, om sådan produktion sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott bibehålls.

Möjligheten för systemansvariga för överföringssystem att bedriva produktion av el tillsammans med nätverksamhet i samma juridiska person, om produktionen uteslutande är avsedd att täcka nätförluster, upphör.

En ny bestämmelse införs som innebär att den systemansvarige för överföringssystem ska tillåtas att få äga, driva eller förvalta andra nät än elnät. Den systemansvarige för överföringssystem ska även, under vissa särskilda omständigheter, få utföra underhåll eller reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet.

Nätmyndigheten får bevilja undantag från huvudregeln om att den systemansvarige för överföringssystem inte får bedriva annan verksamhet än nätverksamhet om verksamheten är nödvändig för att den systemansvarige för överföringssystem ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943.

Införandet av begreppet systemansvarig för överföringssystem i ellagen medför följande ändringar i ellagen. En annan följande ändring är att hänvisningen i 3 kap. 1 i § nu görs till den nya paragrafen, 3 kap. 1 i §.

2 kap. 10 § andra stycket ellagen gällande nätkoncession för utlandsförbindelse får ändrad lydelse.

5.30.2 Egen produktion av el för den systemansvarige för överföringssystem

3 kap. 1 a § har i ellagens nuvarande lydelse en generell tillämpning på alla nätföretag, dvs. både på systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem. Det är således tillåtet för en systemansvarig för överföringssystem, transmissionsnätsföretag i ellagens nuvarande lydelse, att också bedriva produktion av el tillsammans med nätverksamheten under vissa omständigheter. Regeringen gjorde följande

överväganden när också Svenska kraftnät, i egenskap av innehavare stamnätet, gavs möjlighet att producera el för att ersätta utebliven el vid elavbrott.¹⁰¹

Den möjlighet som finns enligt 3 kap. 1 a § andra stycket ellagen för nätföretagen att, trots förbudet mot produktion av el, producera el i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott är en viktig del i arbetet med att säkerställa en driftsäker elöverföring. Undantaget har inte bedömts stå i strid med bestämmelserna i det gamla elmarknadsdirektivet, och det nya elmarknadsdirektivet innebär enligt regeringens bedömning inte någon skillnad i detta avseende. Svenska kraftnät och de företag där staten genom Svenska kraftnät direkt eller indirekt har ett bestämmande inflytande bildar tillsammans en affärsverkskoncern. Ett av Svenska kraftnäts tre dotterbolag är Svenska Kraftnät Gasturbiner AB. Bolaget äger och förvaltar gasturbinkraftverk för att tillhandahålla reservkapacitet för driften av stamnätet. Bolagets elva gasturbiner ingår samtliga i Svenska kraftnäts snabba aktiva störningsreserv. Bolaget har inga anställda, utan verksamheten bedrivs med upphandlade tjänster. Verkställande direktören är anställd hos Svenska kraftnät. NELGA har noterat att bolaget inte bedriver kommersiell handel med el och att dess anläggningar endast utnyttjas av Svenska kraftnät vid störningar i kraftsystemet för att säkra driften. Svenska kraftnät är enligt utredningens bedömning inte vertikalt integrerat. En sådan elproduktion som bedrivs genom Svenska Kraftnät Gasturbiner AB måste anses utgöra en integrerad del av en välfungerande nätverksamhet. Bolaget ägnar sig inte heller åt att producera eller sälja el på den konkurrensutsatta marknaden. Det är i dag möjligt för nätföretag att med stöd av undantagsbestämmelsen i 3 kap. 1 a § andra stycket ellagen själva bedriva verksamhet av liknande karaktär. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att kravet på åtskilt ägande inte utgör något hinder för att ett stamnätsföretag har ett dotterföretag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av stamnätsföretagets ledningsnät. Detta bör uttryckligen framgå av lagens bestämmelser. För tydlighetens skull bör det även anges att bestämmelserna om åtskilt ägande inte hindrar att stamnätsföretaget bedriver sådan produktion av el som avses i 3 kap. 1 a § andra stycket ellagen. Regeringen föreslås att den nya bestämmelsen införs i 3 kap. 1 i § ellagen.

Ei anser att möjligheten för en systemansvarig för överföringssystem att producera el för att ersätta utebliven el vid elavbrott bör bibehållas. Ei har även i tidigare avsnitt bedömt att sådan verksamhet fortsatt också ska vara möjlig för en systemansvarig för distributionssystem. Det är däremot inte längre tillåtet enligt elmarknadsdirektivet för en systemansvarig för överföringssystem att producera el för att täcka energiförluster. Sådan el måste istället införskaffas genom ett upphandlingsförfarande.

5.30.3 Annan verksamhet som kan vara tillåten för den systemansvarige för överföringssystem

En verksamhet som är särskilt utpekad i direktivets artikel 40.8 som möjlig att bedriva tillsammans med nätverksamheten för den systemansvarige för överföringssystem är verksamhet som innebär att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät. En sådan bestämmelse bör därför införas i ellagen. Det är även rimligt att en systemansvarig tillåts att, vid sidan av sin egen nätverksamhet,

¹⁰¹ Prop. 2010/11:70, s. 105–106

utföra arbeten såsom reparationer och underhåll åt annan systemansvarig. På detta sätt kan befintliga resurser utnyttjas mer effektivt. Även detta undantag från begränsningen av tillåten verksamhet bör införas i ellagen. I vissa undantagsfall kan också annan verksamhet vara tillåten att bedriva tillsammans med nätverksamheten. Sådan verksamhet är verksamhet som behövs för att fullgöra skyldigheter som följer av direktiv (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943 och där det inte är möjligt för någon annan att bedriva den aktuella verksamheten. Nätmyndigheten bör göra en individuell prövning i varje enskilt fall om verksamheten ska vara tillåten att bedriva tillsammans med nätverksamheten. En bestämmelse om detta bör också införas i ellagen.

5.30.4 Koncession för utlandsförbindelser

Ellagen anger i 2 kap. 10 § andra stycket i nuvarande lydelse att en nätkoncession för en utlandsförbindelse får ges till och innehåsa endast av ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande. Detta gäller dock inte om ledningen endast har liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet. Frågan om nätkoncession för utlandsförbindelser omfattas inte av direktivets bestämmelser. Med hänsyn till att begreppet transmissionsnätsföretag föreslås tas bort i ellagen måste detta begrepp ersättas av ett annat i den aktuella paragrafen. Den nuvarande skrivningen innebär att det i praktiken i huvudsak är Svenska kraftnät, i egenskap av den enda aktör som kvalificerar sig som transmissionsnätsföretag, som kan ha nätkoncession för linje för utlandsförbindelser. Det finns dock möjlighet också för andra att innehåsa nätkoncession för utlandsförbindelser under förutsättning att, som tidigare nämnts, ledningen endast har liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet. Baltic Cable AB är exempel på en sådan aktör som innehåser nätkoncession för linje för en sammanlänkning, Baltic Cable, mellan Sverige och Tyskland. Nätkoncessionen möjliggörs genom övergångsbestämmelse till ellagen (2018:1448) som anger att den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är ett transmissionsnätsföretag eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande får innehåsa nätkoncessionen trots 2 kap. 10 § andra stycket första meningen ellagen.

Begreppet transmissionsnätsföretag i dess nuvarande lydelse är, som tidigare angetts, synonymt med Svenska kraftnät. När nu termen transmissionsnätsföretag föreslås tas bort ur ellagen och ersätts med begreppet systemansvarig för överföringssystem på en rad ställen i ellagen är det enligt Ei:s mening inte självklart att transmissionsnätsföretag ska bytas ut mot systemansvarig för överföringssystem också i 2 kap. 10 andra stycket ellagen. Ei anser att det är lämpligt att det även fortsättningsvis är Svenska kraftnät som i huvudsak svarar för utlandsförbindelser i Sverige. Ei föreslår därför att begreppet transmissionsnätsföretag i 2 kap. 10 andra stycket ellagen byts ut mot en systemansvarig för överföringssystem som innehåser nätkoncession för de huvudsakliga befintliga utlandsförbindelserna och att den del av meningen som lyder "eller en juridisk person där ett sådant företag har ett bestämmande inflytande" ersätts med "eller en juridisk person där en systemansvarig för överföringssystem som innehåser nätkoncession för de huvudsakliga befintliga utlandsförbindelserna har ett bestämmande inflytande". Förändringen innebär dock inte heller fortsättningsvis något hinder mot att även andra aktörer äger och

driver utlandsförbindelser om dessa endast har en liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet. Det kommer därför även fortsatt att vara möjligt även för annan än Svenska kraftnät att äga och driva enskilda sammanlänknings till och från elsystem utanför Sverige.

5.30.5 Följändringar i ellagen då begreppet systemansvarige för överföringssystem ersätter transmissionsnätsföretag

I ellagen görs följändringar med anledning av att begreppet systemansvarig för överföringssystem nu införs i ellagen. I de aktuella paragraferna ersätts termen transmissionsnätsföretag med en systemansvarig för överföringssystem eller i tillämpliga fall den systemansvarige för överföringssystem.

Även i ellagens övergångsbestämmelser blir det följändringar med anledning av att transmissionsnätsföretag inte längre ska användas.

5.31 Certifiering av systemansvarig för överföringssystem (artikel 52)

5.31.1 Förslag

Förslag: Lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el namnändras till lagen (2011:710) om certifiering av systemansvarig för överföringssystem för el. Följändringar görs i lagen kopplat till att begreppet systemansvarig för överföringssystem införs och begreppen transmissionsnät och transmissionsnätsföretag utgår.

5.31.2 Certifiering av systemansvarig för överföringssystem

Lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el namnändras till lagen (2011:710) om certifiering av systemansvarig för överföringssystem för el. Ändringen görs med anledning av att begreppet systemansvarig för överföringssystem föreslås användas i ellagen (avsnitt 5.28) i stället för transmissionsnätsföretag. I de aktuella paragraferna ersätts begreppet transmissionsnätsföretag med en systemansvarig för överföringssystem eller i tillämpliga fall den systemansvarige för överföringssystem.

5.32 Övervakning av systemansvariga för överföringssystemens tioåriga nätutvecklingsplaner (artikel 59.1.k)

5.32.1 Förslag

Förslag: En bestämmelse införs i ellagen som anger att systemansvariga för överföringssystem ska vara skyldiga upprätta tioåriga nätutvecklingsplaner. Nätutvecklingsplanerna ska upprättas och lämnas in till Ei vartannat år.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen, bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram, vad den ska innehålla och på vilket sätt inlämnande till Ei ska ske.

5.32.2 Systemansvariga för överföringssystem ska ta fram en tioårig nätutvecklingsplan och överlämna denna till nätmyndigheten

Av artikel 59.1 punkt k framgår att Ei ska övervaka de nätutvecklingsplaner som de systemansvariga för överföringssystemen utarbetar och i sin årsrapport tillhandahålla en bedömning av i vilken mån dessa nätutvecklingsplaner är förenliga med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen, varvid bedömningen får innefatta rekommendationer om ändring av dessa nätutvecklingsplaner.

Vid genomförande av det tredje inre marknadspaketet för el uttalades följande i SOU 2010:30 s. 182 i anslutning till dåvarande artikel 37.1.g i direktiv 2009/72/EG:

Punkten 1 g rör övervakning av investeringsplaner (artikel 8.4 i förordning (EG) nr 714/2009). I sin årsrapport ska Energimarknadsinspektionen presentera en bedömning av investeringsplanen. Vidare kan inspektionen rekommendera förändringar i denna. Detta torde omfattas av reglerna om tillsyn i 12 kap. 1 § sista stycket i ellagen (1997:857) som anger att nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt förordningen ovan. Ingen åtgärd krävs i denna del. I elmarknadsdirektivet finns inte några tvingande bestämmelser om tioåriga nätutvecklingsplaner för TSO:er med sammanhållet ansvar för såväl systemansvar som transmissionsnätet, dvs. transmissionsnätsföretag organiserade och ägda på det sätt som Svenska kraftnät är. Att arbeta med investeringsplaner är dock en integrerad del av Svenska kraftnäts uppgifter Svenska kraftnät håller bl.a. i ett planeringsråd där branschen deltar. Rådet utgör ett samrådsorgan för planeringsfrågor t.ex. rörande stamnätets investeringsplan.

Bestämmelsen i artikel 59.1.k innebär att Ei ska övervaka nätutvecklingsplaner som systemansvariga för överföringssystem upprättar. Ei ska i sin årsrapport redogöra för en bedömning av nätutvecklingsplanens förenlighet med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen och Ei kan lämna rekommendationer om ändring i planen.

För att uppfylla direktivets krav bör det införas en bestämmelse i ellagen om att systemansvariga för överföringssystem ska vara skyldiga upprätta nätutvecklingsplaner som sedan ska skickas in till Ei. Tidsintervallet bör sättas till

vertannat år. Enligt artikel 30 b i elmarknadsförordningen ska Entso för el offentliggöra en icke-bindande unionsomfattande tioårig nätutvecklingsplan vertannat år. Därmed kommer en översyn av de nationella planerna att behöva ske med åtminstone samma intervall. En begäran om ändring i nätutvecklingsplanen omfattas av Ei:s tillsynsansvar enligt 12 kap. ellagen.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen, bestämmer bör få bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram, vad den ska innehålla och på vilket sätt inlämnande till Ei ska ske.

5.33 Utvärdering av utvecklingen av ett smart nät (artikel 59.1.l)

5.33.1 Förslag

Förslag: Det införs en skyldighet för systemansvariga för överförings- och distributionssystem att lämna uppgifter till Ei om utvecklingen av ett smart elnät.

Ei bemyndigas att meddela föreskrifter om vilka uppgifter om utvecklingen av ett smart nät som de systemansvariga ska lämna.

5.33.2 Bemyndigande till Ei för att följa utvecklingen av smarta elnät

Enligt artikel 59.1 punkt l) ska Ei övervaka och utvärdera resultatet hos systemansvariga för överförings- och distributionssystemen i förhållande till utvecklingen av ett smart nät som främjar energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor utifrån en begränsad uppsättning indikatorer, och offentliggöra en nationell rapport vertannat år, med rekommendationer. Av skäl 83 i direktivet framgår att tillsynsmyndighetens övervakning av smarta nät kan göras på grundval av indikatorer såsom förmågan hos de systemansvariga för överförings- och distributionssystem att driva ledningar enligt en dynamisk rankning av ledningar, utvecklingen av fjärrövervakning och realtidskontroller av omformarstationer, minskade nätförluster samt frekvens av och längd på strömavbrott.

Bestämmelsen i direktivet medför att det ankommer på Ei att följa upp utvecklingen av smarta elnät. Ei ska också ta fram en rapport vertannat år som ska inkludera rekommendationer.

För att Ei ska kunna fullgöra uppgifterna i direktivet behöver nätföretagen årligen rapportera in behövliga uppgifter till Ei. En sådan skyldighet behöver därför införas i ellagen. Ei bör bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om de systemansvarigas inrapporteringskyldighet. Sådana föreskrifter kan avse vilka uppgifter som ska lämnas, när de ska lämnas samt på vilket sätt de ska lämnas.

Utvärderingen av utvecklingen av smarta nät ska göras utifrån en begränsad uppsättning indikatorer. Ei behöver därför ta fram vilka indikatorer för smarta elnät som kommer att användas, vilket kan ske under 2020.

5.34 Övervakning av den tiden för reparationer (artikel 59.1.q)

5.34.1 Förslag

Förslag: Det införs ett bemyndigande i ellagen och elförordningen för Ei att meddela föreskrifter om skyldighet att rapportera den tid det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplanerat elavbrott.

5.34.2 Ei ska övervaka den tid som behövs för att genomföra reparationer

Av artikel 59.1.q följer att Ei som tillsynsmyndighet ska övervaka den tid som systemansvariga för överförings- och distributionssystem behöver för att genomföra anslutningar och reparationer.

För anslutningar finns regler i 3 kap. 7 a och 7 b §§ ellagen. Motsvarande regler gällande reparationer saknas och Ei övervakar inte i dagsläget särskilt den tid som behövs för reparationer. För att Ei ska kunna utföra uppgiften i enlighet med direktivet behöver det införas en skyldighet för nätkoncessionshavare att efter ett oplanerat avbrott meddela reparationstiden till Ei.

Bestämmelsen bör utformas som ett bemyndigande till Ei att meddela föreskrifter om skyldigheten att rapportera in uppgifter om den tid det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplanerat elavbrott. Bemyndigandet bör även omfatta att närmare föreskriva för vilka avbrott som reparationstider ska rapporteras.

5.35 Regionala samordningscentrum (artikel 62)

5.35.1 Förslag

Förslag: I instruktionen för Ei införs en bestämmelse som anger att Ei, i samarbete med övriga relevanta tillsynsmyndigheter, ska utföra de uppgifter som ankommer på tillsynsmyndigheten enligt artikel 62.1 i elmarknadsdirektivet gällande regionala samordningscentrum.

Energimarknadsinspektionen ska också särskilt samverka med tillsynsmyndigheten där samordningscentret är etablerat (dvs. den danska tillsynsmyndigheten) i fråga om att vidta tillsynsåtgärder mot det regionala samordningscentret på det sätt som stadgas i artikel 62.2.

5.35.2 Inledning

Bestämmelserna om regionala samordningscentrum är nya.

Elmarknadsförordningen innehåller bestämmelser som anger att regionala samordningscentrum ska inrättas (artikel 35) och vidare de regler som ska gälla för dem avseende uppdrag, omfattning, uppgifter, arbetsformer, samarbeten, samråd, transparens, styrning, organisation, personal och rapportering (artikel 35 – 46).

Elmarknadsdirektivet innehåller i artikel 62 anknytande regler som handlar om tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter med avseende på regionala samordningscentrum.

I skäl 85 i ingressen till direktivet uttalas att tillsynsmyndigheterna bör samordna sinsemellan när de fullgör sina uppgifter för att säkerställa att regionala samordningscentrum fullgör sina skyldigheter i enlighet med regelverket för den inre marknaden för el, och enligt beslut fattade av Acer. I och med att de regionala samordningscentrumen har fått utökat operativt ansvar är det nödvändigt att stärka övervakningen med avseende på enheter som driver verksamhet på unionsnivå eller regional nivå. Tillsynsmyndigheter bör samråda med varandra och bör samordna sin tillsyn för att gemensamt fastställa situationer där regionala samordningscentrum inte uppfyller sina respektive skyldigheter.

Det regionala samordningscentrumet och dess funktioner som ligger i den systemdriftsregion som Sverige tillhör kommer att vara placerat i Köpenhamn.

5.35.3 Ei:s uppgifter med hänsyn till regionala samordningscentrum

Artikel 62.1 handlar om vilka uppgifter som tillsynsmyndigheterna i den systemdriftsregion där ett regionalt samordningscentrum är etablerat ska utföra. Samtliga uppgifter som räknas upp i bestämmelsen ska göras i nära samordning med de andra tillsynsmyndigheterna.

Uppgifterna är sammanfattningsvis att

- Godkänna förslag till regionalt samordningscentrum
- Godkänna kostnaderna för verksamheten
- Godkänna processen för gemensamt beslutsfattande
- Säkerställa tillräckliga resurser för det regionala samordningscentret
- Föreslå uppgifter och beslutsbefogenheter för det regionala samordningscentret
- Granska så det regionala samordningscentret uppfyller sina skyldigheter
- Övervaka hur systemsamordningen fungera och rapportera till Acer

I instruktionen för Ei finns en bestämmelse i 2 § punkt 3 om att Ei är nationell tillsynsmyndighet och ska fullgöra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt elmarknadsdirektivet. Vidare finns i 4 § bestämmelser om Ei:s samarbete med europeiska energitillsynsmyndigheter.

Bestämmelserna om regionala samordningscentrum är nya. För att tydliggöra att det ankommer på Ei att utföra uppgifterna i elmarknadsdirektivet gällande regionala samordningscentrum införs en bestämmelse i instruktionen för Ei som anger att Ei, i samarbete med övriga relevanta tillsynsmyndigheter, ska utföra dessa uppgifter.

Bestämmelsen som införs handlar om Ei:s uppgifter som tillsynsmyndighet när det gäller regionala samordningscentrum. Ei ska utföra de uppgifter som följer av artikel 62 punkt 2 i elmarknadsdirektivet. De uppgifter som avses är att godkänna förslag till regionalt samordningscentrum, godkänna kostnaderna för verksamheten, godkänna processen för gemensamt beslutsfattande, säkerställa

tillräckliga resurser för det regionala samordningscentret, föreslå uppgifter och beslutsbefogenheter för det regionala samordningscentret, granska så det regionala samordningscentret uppfyller sina skyldigheter och övervaka hur systemsamordningen fungera och rapportera till Acer.

5.35.4 Ei:s befogenheter i förhållande till regionala samordningscentrum

Artikel 62.2 handlar om de befogenheter som tillsynsmyndigheterna ska ha för att kunna utföra sina tillsynsuppgifter i fråga om regionala samordningscentrum. Uppgifterna ska kunna utföras på ett snabbt och effektivt sätt.

De minimibefogenheter som tillsynsmyndigheterna ska ha är att kunna

- begära information från regionala samordningscentrum
- utföra inspektioner, inkluderat oanmälda, regionala samordningscentrets lokaler
- fatta gemensamma bindande beslut om regionala samordningscentrum

Det regionala samordningscentret som är aktuellt inom den systemdriftsregion som Ei är tillsynsmyndighet inom etableras i Köpenhamn. Det kommer således framförallt vara den danska tillsynsmyndigheten som kommer att vidta eventuella tillsynsåtgärder. Den danska tillsynsmyndigheten ska också enligt artikel 62.3 ges befogenhet att påföra sanktioner för det regionala samordningscentret om detta inte fullgör sina skyldigheter. Även de tillsynsåtgärder som stadgas i artikel 62.2 bör det främst ankomma på den danska tillsynsmyndigheten att utföra. Det kan i vart fall inte vara aktuellt att Ei skulle vidta några tillsynsåtgärder, såsom oanmälda inspektioner i lokaler, mot det regionala samordningscentret i Köpenhamn utan att samarbeta med den danska tillsynsmyndigheten. För att implementera direktivet bör det därför vara erforderligt att införa en bestämmelse i instruktionen för Ei om att Ei ska särskilt samverka med den danska tillsynsmyndigheten i fråga om att vidta tillsynsåtgärder mot det regionala samordningscentret. Att Ei har befogenhet att fatta bindande beslut följer av att Ei ska utföra tillsynsmyndighetens uppgifter enligt artikeln.

Ei ska särskilt samverka med tillsynsmyndigheten i Danmark när det gäller att utföra tillsynsåtgärder mot det regionala samordningscentret. De tillsynsåtgärder som det är fråga om enligt direktivet är att begära information från regionala samordningscentrum samt att utföra inspektioner i regionala samordningscentrets lokaler i Köpenhamn.

5.36 Överensstämmelse med nätföreskrifter och riktlinjer (artikel 63)

5.36.1 Förslag

Förslag: Regeln i 12 kap. 1 b § ellagen om återkallelseförbehåll i Ei:s beslut enligt riktlinjer enligt elmarknadsförordningen utvidgas till att även omfatta beslut enligt nätföreskrifter enligt samma förordning. Vidare ändras bestämmelsen så att beslut endast ska villkoras med att de kan upphävas, och inte ändras, på begäran av kommissionen.

Bestämmelserna i 3 kap. 4 § och 4 kap. 3 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el ändras så att beslut om certifiering endast ska innehålla förbehåll om att de kan upphävas, och inte ändras, på begäran av kommissionen.

Hänvisningarna till förordning (EG) 714/2009 och artikel 3.2 i denna ändras till hänvisningar till nya elmarknadsförordningen och artikel 51.2 i denna.

5.36.2 Överensstämmelse med nätföreskrifter och riktlinjer

Artikel 63 i direktivet handlar om att tillsynsmyndigheternas beslut måste överensstämma med de nätföreskrifter och riktlinjer som avses i direktivet eller kapitel VII i elmarknadsförordningen.

Enligt punkt 6 i artikel 63 har kommissionen, efter ett särskilt förfarande, befogenhet att fatta ett slutligt beslut om att antingen inte göra några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut eller begära att den berörda tillsynsmyndigheten återkallar sitt beslut på grund av att nätföreskrifterna och riktlinjerna inte har följts.

Tillsynsmyndigheten är enligt punkt 8 skyldig att inom två månader följa kommissionens beslut som ålägger den att återkalla sitt beslut samt informera kommissionen om detta.

12 kap. 1 b § ellagen samt 3 kap. 4 § och 4 kap. 3 § lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag infördes genom prop. 2010/11:70 för att Sverige skulle genomföra direktiv 2009/72/EG. I bestämmelserna anges att det i ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EG) nr 714/2009 ska anges att beslutet kan komma att ändras eller upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen. Bestämmelserna infördes således som ett särskilt återkallelseförbehåll i besluten.

Bestämmelserna i artikel 63 punkt 6 och 8 har ändrats i det nya direktivet på så sätt att tillsynsmyndigheternas beslut även måste överensstämma med nätföreskrifterna. Vidare har kommissionens befogenhet ändrats från att kommissionen både kunde begära att tillsynsmyndigheten ändrar eller återkallar sitt beslut till att endast kunna begära att beslutet återkallas.

De svenska bestämmelserna bör justeras för att överensstämma med direktivet. Bestämmelserna utvidgas till att även omfatta nätföreskrifter samt inskränks till förbehåll om att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av kommissionen.

5.37 Förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan (artikel 17 i förnybartdirektivet)

5.37.1 Förslag

Förslag: En anläggning för produktion av förnybar energi som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt har rätt att bli ansluten om inte nätkoncessionshavaren har avslagit ansökan inom en månad efter det att anmälan har kommit in till nätkoncessionshavaren.

5.37.2 Anslutning av mikroproduktion

Medlemsstaterna ska enligt artikel 17 i förnybartdirektivet inrätta ett förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan varigenom anläggningar eller enheter för aggregerad produktion som tillhör egenanvändare av förnybar energi och demonstrationsprojekt för förnybar energi med en elkapacitet på högst 10,8 kW, eller motsvarande för andra anslutningar än trefasanslutningar, ska anslutas till nätet efter en anmälan till den systemansvarige för distributionssystemet. Denna del av bestämmelsen uppfyller det svenska regelverket.

Vidare framgår av artikel 17 att den systemansvarige för distributionssystemet får, inom en begränsad period efter anmälan, avslå den begärda nätanslutningen eller föreslå en alternativ nätanslutningspunkt av motiverade skäl rörande säkerhet eller systemkomponenternas tekniska inkompatibilitet. Vid tillstyrkan från den systemansvarige för distributionssystemet, eller i avsaknad av ett beslut från denne inom en månad efter anmälan, får anläggningen eller enheten för aggregerad produktion anslutas. Medlemsstaterna får tillåta ett förfarande med enkel anmälan av anläggningar eller enheter för aggregerad produktion med en elkapacitet över 10,8 kW och upp till 50 kW, förutsatt att nätets stabilitet, tillförlitlighet och säkerhet upprätthålls.

Enligt 3 kap. 7 a § ska en nätkoncessionshavare, som är skyldig att ansluta en anläggning enligt 6 eller 7 §, genomföra anslutningen inom skälig tid. Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

För att uppfylla direktivets krav behöver ellagen således kompletteras med särskilda bestämmelser för mindre anläggningar för produktion av förnybar energi där det framgår att sådana anläggningar har rätt att bli anslutna om inte nätkoncessionshavaren har avslagit ansökan inom en månad efter det att anmälan har kommit in till nätkoncessionshavaren. Detta innebär inte att den faktiska anslutningen måste ske inom en månad. En lämplig avgränsning är anläggningar som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt,

eftersom bestämmelsen då knyter an till de särskilda reglerna för mikroproduktionsanläggningar i 4 kap. 10 § ellagen.

5.38 Egenanvändare av förnybar energi (artikel 21.2 i förnybartdirektivet)

5.38.1 Förslag

Förslag: Det införs en bestämmelse att någon engångsavgift inte får tas ut för anslutningen av mikroproduktion om produktionen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets där en anläggning för användning av el redan är ansluten.

Kravet att en mikroproducent ska vara nettoanvändare under ett kalenderår för att inte behöva betala någon avgift för inmatningen tas bort.

Det förtydligas att skyldigheten att ta emot el från en produktionsanläggning gäller i förhållande till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ta fram ett ramverk för att främja och underlätta utvecklingen av egenanvändning av förnybar energi.

5.38.2 Egenanvändares försäljning av förnybar energi

Medlemsstaterna ska enligt artikel 21 säkerställa att egenanvändare av förnybar energi har rätt att producera förnybar energi, inklusive för egen förbrukning, lagra och sälja sådan el utan att omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden eller avgifter.

Enligt 3 kap. 6–7 §§ ellagen är den som har nätkoncession, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att på skäliga villkor ansluta en elektrisk anläggning. Bestämmelser om anslutning finns även i Kommissionens förordning (EU) 2016/631 av den 14 april 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av generatorer (RfG). Bestämmelserna i RfG ger detaljerade regler som nätföretag och ägare av nya elproduktionsanläggningar behöver följa. I RfG ställs tekniska krav på elproduktionsanläggningar. Kraven handlar bland annat om vilka typer av störningar i elnätet som en ny framtida elproduktionsanläggning ska klara av, och i vilken omfattning. Genom att ställa krav på produktionsanläggningarnas förmågor ska även nätföretagen på bästa sätt kunna dra nytta av produktionsanläggningarnas egenskaper, dvs. deras förmågor att t.ex. bidra till att minska störningar i elnätet. Kraven handlar bland annat om frekvensstabilitet, spänningsstabilitet, störningstålighet, aktiv och reaktiv effekt samt krav på informationsutbyte. Reglerna i RfG påverkar också distributionsnätföretagen. Det betyder att de, precis som Svenska kraftnät, ska fastställa de generellt tillämpliga kraven och de plats specifika kraven. Distributionsnätföretag ska meddela Ei om det krävs ett nytt anslutningsavtal för

en befintlig anläggning efter ombyggnation. Kraven i RfG omfattar normalt sett inte befintliga anläggningar. RfG berör alla distributionsnätföretag om en kraftproduktionsmodul som anses som betydande vill ansluta till dess nät. Därutöver omfattas de distributionsnätföretag som redan har befintliga kraftproduktionsmoduler anslutna om det efter ombyggnation krävs ett nytt anslutningsavtal eller att avtalet ses över grundligt enligt RfG. Energimarknadsinspektionen har meddelat tekniska föreskrifter (EIFS 2018:2) med stöd av 16 b och 16 d §§ förordning (1994:1806) om systemansvaret för el. Dessa föreskrifter kompletterar RfG genom detaljerade tekniska krav för nätanslutning av generatorer.

Särskilda bestämmelser för anslutning av mindre produktionsanläggningar finns i 4 kap. 10 §. En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning, beräkning och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren ska dessutom betala engångsavgift för anslutning. Om flera sådana anläggningar som är belägna i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar. Slutligen ska en elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kW inte betala någon avgift för inmatningen. Detta gäller dock bara om elanvändaren under ett kalenderår har tagit ut mer el från elsystemet än han har matat in på systemet.

Av bestämmelserna framgår således att någon avgift för inmatning inte ska tas ut för mikroproduktionsanläggningar om elanvändaren under ett kalenderår har tagit ut mer el från elsystemet än han har matat in på systemet. Däremot nämner lagen i detta fall inte något om engångsavgiften för anslutning.

I Förvaltningsrättens i Linköping mål nr 2335-17 har konstaterats att kostnaden för mätare och dess installation för elproducenter som avses i 4 kap. 10 § ellagen ingår i kostnadsunderlaget för den gemensamma nättariffen. Bedömningen att anslutning av en produktionsanläggning som motsvarar kraven i artikeln inte innebär en ny anslutning utan en del av den befintliga anläggningen har fastställts av Ei i två beslut (Dnr 2014-100203 och 2017-102734). Av detta följer att någon anslutningsavgift inte kan komma i fråga för befintliga anläggningar då de kompletteras med en sådan mikroproduktionsanläggning.

Den tillämpning som Ei och Förvaltningsrätten gjort bör framgå tydligt av lagstiftningen. Det gäller åtminstone de fall då mikroproduktionsanläggningen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt. Om så inte är fallet är det nämligen mer troligt att anslutningen måste förstärkas, vilket medför kostnader. Ellagen bör därför kompletteras med en bestämmelse som reglerar frågan om anslutning av mikroproduktionsanläggningar på så sätt att om produktionsanläggningen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt där en anläggning för användning av el redan är ansluten får inte någon engångsavgift tas ut för anslutningen.

När det gäller kravet på nettoförbrukning anfördes i Ds 2017:44 Elmarknadslag (s. 178) följande.

Det är angeläget att allra minsta mikroproducenterna, dvs. de som kan ha rätt att undantas från nätavgiften enligt 4 kap. 10 § tredje stycket ellagen, får starka incitament att investera och producera i förnybar el. Kravet att mikroproducenten ska vara nettoanvändare kan avhålla nya producenter från att investera i mikroproduktionsanläggningar, eftersom även mindre avgifter har betydelse för om en sådan investering ska ske eller inte. Kravet kan även medföra att befintliga mikroproducenter minskar sin produktion för att inte vara tvungna att betala nätavgiften för inmatning.

Kravet att mikroproducenten måste vara nettoanvändare under ett kalenderår innebär även en administrativ börda för nätföretagen, som varje år kontrollerar om mikroproducenten har varit nettoanvändare eller inte och fakturerar elnätsavgiften i efterhand om producenten inte har varit en nettoanvändare. Med hänsyn till att det kan antas tillkomma elanvändare som producerar sin egen el kan också de administrativa kostnaderna för företagen antas öka.

Med hänsyn till att kravet kan motverka etableringen av mikroproduktion av el i Sverige, och med beaktande av den administrativa bördan för nätföretagen, bör kravet att en elproducent ska vara nettoanvändare av el för att kunna undantas från nätavgiften för inmatning utgå.

Mot denna bakgrund bör kravet på nettoförbrukning i 4 kap. 10 § tredje stycket utgå.

Enligt punkten 2 d) ska egenanvändare av förnybar energi för egenproducerad få ersättning för förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället.

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är enligt 8 kap. 5 a § ellagen skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning. I Ds 2017:44 Elmarknadslag föreslogs (s. 215) att det ska förtydligas att skyldigheten att ta emot el från en produktionsanläggning gäller i förhållande till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor. Som skäl för förslaget angavs (s. 215 f.)

En fysisk eller juridisk person har efter begäran rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el (67 kap. 27 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Det gäller den som framställer förnybar el, i en och samma anslutningspunkt matar in förnybar el och tar ut el, har en säkring om högst 100 ampere i anslutningspunkten och har anmält till nätkoncessionshavaren att förnybar el framställs och matas in i anslutningspunkten. Även dödsbon och svenska handelsbolag har rätt till skattereduktion.

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el är skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning (8 kap. 5 a §

ellagen). Skyldigheten gäller dock inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

Under arbetet med att ta fram promemorian har det kommit fram att det bland elhandelsföretagen uppfattas som otydligt vad som i lagtexten avses med uttrycket "har rätt till skattereduktion". Frågan har uppkommit om mottagningsplikten gäller endast när en elanvändare efter begäran har beviljats skattereduktion. Det har vidare framkommit att Energimarknadsinspektionen har fått frågor om huruvida mottagningsplikten innefattar en skyldighet att betala för elen.

Mottagningspliktens syfte är att säkerställa att det i alla lägen finns en köpare och balansansvarig för mikroproduktionen så att balansavräkningen fungerar (se prop. 2014/15:1 s. 223 och SOU 2013:46 s. 74 och 76–78). Med hänsyn till syftet bör lagtexten förtydligas så att det klart framgår att mottagningsplikten gäller i förhållande till varje elanvändare som har rätt att få skattereduktion efter begäran och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Ei delar den bedömningen och 8 kap. 5 § a ellagen bör därför ändras.

5.38.3 Ramverk för utvecklingen av förnybar energi

Medlemsstaterna ska enligt artikel 21 punkten 6 inrätta ett ramverk som främjar och underlättar utvecklingen av egenanvändning av förnybar energi. Ramverket ska vara baserat på en bedömning av befintliga omotiverade hinder och potentialen för egenanvändning av förnybar energi.

Det ramverk som ska inrättas kräver en omfattande analys och bedömning av marknaden för förnybar energi. Ei föreslår att denna analys och bedömning görs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

5.39 Egenanvändare av förnybar energi inom byggnad (artikel 21.4 i förnybartdirektivet)

5.39.1 Förslag

Förslag: Om överföring av el inom en byggnad, som huvudsakligen används för bostadsändamål, sker till flera elanvändare med egna abonnemang, ska om innehavaren av byggnaden begär det, mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden även ske för hela byggnaden.

Vid gemensam mätning för en byggnad ska beräkningen av energiskatt ske i den gemensamma mätpunkten för byggnaden.

Om en innehavare av en byggnad begär en gemensam mätpunkt för byggnaden får ingen kostnad tas ut av nätkoncessionshavaren för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning, eller för installation av mätaren.

Om mätning sker i en gemensam mätpunkt för byggnad ska uppgifterna som rapporteras för de enskilda uttags- och inmatningspunkterna inne i byggnaden endast avse den el som även har blivit uppmätt i den gemensamma mätpunkten.

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om hur de värden som ska rapporteras ska beräknas.

5.39.2 Egenanvändare av förnybar energi inom byggnad

Egenanvändare av förnybar energi som är lokaliserade i samma byggnad, flerfamiljshus inräknat, har enligt artikel 21.4 rätt att gemensamt producera förnybar energi, inklusive för egen förbrukning, lagra och sälja sin överskottsproduktion av sådan el, bl.a. genom avtal om köp av förnybar el, utan att omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden samt avgifter och nätavgifter som inte är kostnadsrelaterade, behålla sina rättigheter och skyldigheter som slutkonsument. De ska få organisera den inbördes fördelningen av den förnybara energi som produceras på platsen eller platserna, utan att det påverkar nätavgifter och andra relevanta avgifter eller skatter som är tillämpliga på enskilda egenanvändare av förnybar energi.

Dagens regelverk ger två möjligheter:

1. Övergå till kollektivmätning för hela byggnaden med en gemensam uttags-/inmatningspunkt mot överliggande nät där det finns ett (1) avtal med en (1) elleverantör som också köper eventuell överskottsel. Hur den inbördes avräkningen sedan sker regleras inte i ellagen.
2. Produktionen i byggnaden samlas upp och avräknas mot ett abonnemang (fastighetselen).

Nuvarande regelverk hanterar däremot inte situationen att flera lägenhetsinnehavare har var sin solcell på balkongen och var sitt nätabonnemang.

All el som passerar de enskilda mätarna kommer att faktureras som inköpt och beskattas. Detta är inte förenligt med direktivet. Ett exempel:

I ett flerbostadshus finns tre lägenheter A, B och C. Lägenhet A förbrukar 2500 kWh, lägenhet B 5000 kWh och lägenhet C 2500 kWh. Tillsammans förbrukar lägenheterna alltså 10 000 kWh. Av dessa köps 8000 kWh från elleverantörer och överförs på det koncessionerade nätet, medan 2000 kWh produceras inom byggnaden. Lägenheterna har individuella nät- och elhandelsabonnemang, lägenhet A har elleverantör 1, lägenhet B elleverantör 2 och lägenhet C elleverantör 3.

Om lägenhetsinnehavare A producerar el ska det ur avgifts- och skattehänseende inte ha någon betydelse om A använder elen själv eller om den överförs till lägenhetsinnehavare B inom samma byggnad. Om A använder elen själv tillkommer varken avgifter eller skatt på mikroproduktionen. Enklast uppnås detta genom kollektivmätning av hela byggnaden men då förlorar A och B sina individuella rättigheter som kunder. Förslaget syftar till att få samma avgifts- och skattesituation som om det vore kollektivmätning, men med bibehållna individuella kundrättigheter för de enskilda lägenhetsinnehavarna. Förslaget innebär därmed inte någon skatteförlust. Om A däremot skulle sälja sitt överskott till nätet utan den metod för mätning som föreslås skulle B få betala för elen och för nätavgifter och skatter som om det vore el levererad av elleverantören. Det blir då inte fråga om någon inbördes fördelning av förnybar el.

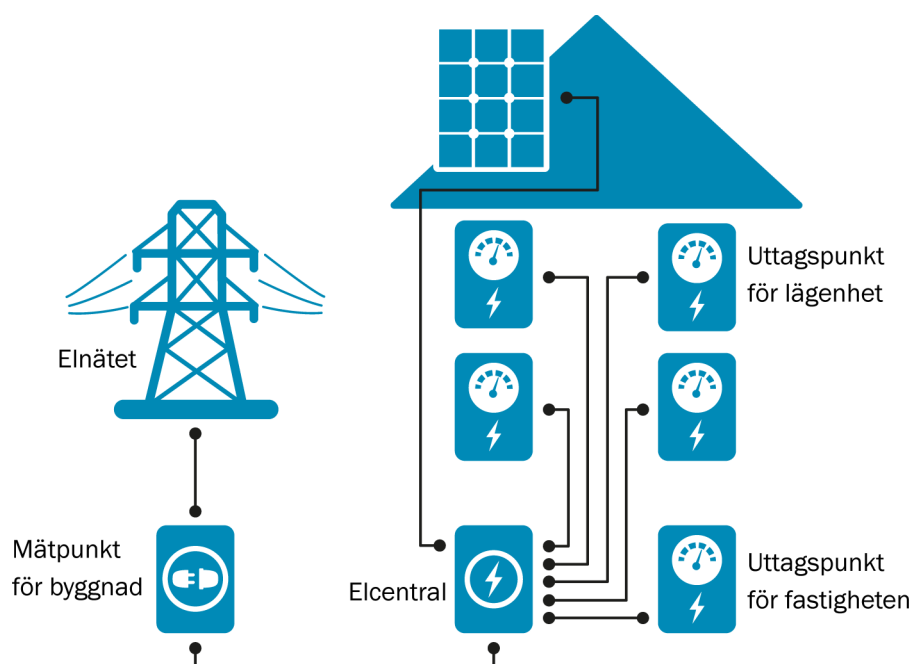
För att det ska fungera måste det mätas eller åtminstone beräknas i tre led:

1. En gemensam anslutningspunkt för hela byggnaden där energiskatten beräknas. Det är nätföretaget som är skattskyldig; elleverantörerna berörs inte av mätningen i den här punkten. Vad som händer bakom denna punkt ska inte påverka energiskatten (Mät punkt för byggnad i figur 3).
2. En gemensam avräkning för hela byggnaden, en slags virtuell mät punkt. Här räknas andelen inköpt el ut (i detta fall 80 %). Detta förutsätter att den egenproducerade elen passerar de individuella uttags-/inmatningspunkterna (Elcentral i figur 3).
3. Individuella uttags-/inmatningspunkter för respektive lägenhet där de har individuella nät- och elhandelsabonnemang. Faktureringen sker med uppmätt värde multiplicerat med andelen inköpt el (A: $2500 \times 0,8 = 2000$; B: $5000 \times 0,8 = 4000$; C: $2500 \times 0,8 = 2000$).

Egenproducerad el som förbrukas bakom de individuella uttagspunkterna kommer inte med. Om även den elen ska med krävs individuell mätning direkt vid produktionen som sedan ska räknas samman och fördelas.

För att klara avräkningen för byggnaden införs en ny definition – mät punkt för byggnad – i mätförordningen. El som endast överförs inom byggnaden ska inte rapporteras. Mätvärdet för den gemensamma punkten måste därför divideras med summan av mätvärdena för de enskilda punkterna inom byggnaden. Kvoten anger den del som ska rapporteras. Detaljerna kring beräkning bör ske i föreskriftsform.

Figur 5 Egenanvändare av förnybar energi inom byggnad – schematisk bild

Källa: Ei

5.40 Fjärrvärme och fjärrkyla (artikel 24 i förnybartdirektivet)

5.40.1 Förslag

Förslag: Nya bestämmelser införs i fjärrvärmelagen (2008:263) med en definition av fjärrkyleverksamhet och fjärrkyleföretag.

Det införs en bestämmelse om att ett fjärrvärme- eller fjärrkyleföretag ska se till att uppgifter om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system enkelt finns tillgängliga för kunder. Bestämmelsen omfattas av Ei:s tillsyn.

Ei ges i fjärrvärmeförordningen (2008:526) bemyndigande enligt 5 a § fjärrvärmelagen att utfärda föreskrifter om information till kunder om energiprestanda och andelen förnybar energi.

5.40.2 Direktivets bestämmelser om fjärrvärme och fjärrkyla

Enligt artikel 24 ska medlemsstaterna säkerställa att information om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system för fjärrvärme och fjärrkyla tillhandahålls slutkonsumenterna på ett lättillgängligt sätt, exempelvis på leverantörernas webbplatser, på årsfakturor eller på begäran. I artikeln används termen slutkonsumenter, vilken inte är definierad i direktivet. Inte heller i direktiv 2009/72/EG som artikel 2 i förnybartdirektivet hänvisas till. Om det med dessa avses slutkunder eller hushållskunder, dvs konsumenter är oklart.

Fjärrkyla är idag helt oreglerad. Det pågår för närvarande ett arbete med att ta fram en lag för fjärrkyla. I vårt uppdrag ingår dock att lämna förslag på genomförande av artikel 24.1. Vi lämnar därför förslag på att det införs en ny bestämmelse i fjärrvärmelagen om att ett fjärrvärme- eller fjärrkyleföretag ska se till att uppgifter om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system enkelt finns tillgängliga för fjärrvärmekunder. Eftersom fjärrvärmelagen helt saknar bestämmelser om fjärrkyla bör fjärrkyleverksamhet ges en definition på motsvarande sätt som fjärrvärmeverksamhet.

Fjärrvärme är definierat som distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning. Fjärrkyla innebär i stället att värme tas från kund och förs till fjärrkyleföretaget. Förslaget är att fjärrkyleverksamhet definieras som distribution i rörledningar av kallt vatten eller annan bärare av värmeenergi för avkylningsändamålvärmereduktion, om en obestämd grupp inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten. Den föreslagna definitionen är utformad efter förslaget i Fjärrvärmeutredningens betänkande Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden (SOU 2005:33).

Bemyndigandena i fjärrvärmeförordningen avseende Ei:s rätt att utfärda föreskrifter bör utökas till att omfatta information till kunder om energiprestanda och andelen förnybar energi. En ändring bör göras i 52 § fjärrvärmelagen så att fjärrkyleföretagens skyldigheter enligt 5 a § omfattas av Ei:s tillsyn.

En ändring bör göras i 52 § fjärrvärmelagen så att fjärrkyleföretagens skyldigheter enligt 5 a § omfattas av Ei:s tillsyn.

Bestämmelserna bör, i den del de avser fjärrkyla, lämpligen samordnas med eller senare överföras till en eventuellt framtida lag om fjärrkyla.

6 Förordning (EU) 2019/943 om den inre marknaden för el

6.1 Inledning

Förordning (EU) 2019/943 om den inre marknaden för el (elmarknadsförordningen) ersätter förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel.

En EU-förordning är bindande och ska tillämpas direkt av Sverige i sin helhet. Ei:s uppdrag består därför i denna del av att analysera vilka åtgärder som kan krävas i Sverige i anslutning till elmarknadsförordningen. Det är bara i de fall när svensk rätt kan anses strida mot förordningen eller då förordningen föreskriver en skyldighet (eller möjlighet) att vidta lagstiftningsåtgärder på det nationella planet som ändringar i svensk rätt aktualiseras.

Elmarknadsförordningen innehåller regler som rör marknads övergripande funktion och syftar till att målen för energiunionen uppnås. Med hjälp av marknads signaler ska målen ökad effektivitet, en större andel förnybara energikällor, försörjningstrygghet, flexibilitet, hållbarhet uppnås.

Syftet är vidare att fastställa grundläggande principer för en välfungerande integrerad elmarknad som ger marknadsaktörer och kunder tillträde utan diskriminering, ger mer inflytande till konsumenterna och säkerställer konkurrenskraft på den globala marknaden.

Slutligen ska förordningen fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel och underlätta genomförandet av en välfungerande och transparent grossistmarknad, samt tillhandahålla mekanismer för att harmonisera reglerna för gränsöverskridande elhandel.

6.2 Ingressen

6.3 Kapitel I - Syfte, tillämpningsområde och definitioner

6.3.1 Artikel 1 – Syfte och tillämpningsområde

Syftet med denna förordning är att

a) lägga grunden för ett effektivt uppnående av målen för energiunionen, och särskilt klimat- och energiramerna för 2030, genom att med hjälp av marknads signaler uppnå ökad effektivitet, en större andel förnybara energikällor, försörjningstrygghet, flexibilitet, hållbarhet, utfasning av fossila bränslen och ökad innovation,

b) fastställa grundläggande principer för välfungerande, integrerade elmarknader, som möjliggör icke-diskriminerande marknadstillträde för alla leverantörer av resurser och för elkunder, ger mer inflytande till konsumenterna, säkerställer konkurrenskraft på den globala marknaden, efterfrågefleksibilitet, energilagring och energieffektivitet, underlättar aggregering av decentraliserad produktion och förbrukning, och möjliggör marknadsintegrering såväl som sektoriell integrering och marknadsbaserad ersättning för el som produceras från förnybara källor,

c) fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel, och därmed stärka konkurrensen på den inre marknaden för el, med beaktande av de nationella och regionala marknadernas särdrag; detta omfattar att det inrättas en kompensationsmekanism för gränsöverskridande flöden av el, att det införs harmoniserade principer för avgifter för gränsöverskridande överföring och tilldelning av tillgänglig kapacitet för sammanlänkningar mellan de nationella överföringssystemen,

d) underlätta genomförandet av en välfungerande och transparent grossistmarknad och bidra till en hög nivå av elförsörjningstrygghet, samt tillhandahålla mekanismer för att harmonisera reglerna för gränsöverskridande elhandel.

Bedömning

Artikel 1 c) och d) motsvarar artikel 1 i förordning (EG) nr 714/2009. Punkterna a) och b) är nya. Bestämmelsen innehåller en redogörelse för förordningens syfte och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.3.2 Artikel 2 – Definitioner

Artikel 2 innehåller 69 definitioner.

Bedömning

Artikeln anger 69 definitioner som gäller vid tillämpningen av förordningen. I många fall är det genom hänvisning samma definitioner som i elmarknadsdirektivet. Detta innebär att om en av dessa definitioner i elmarknadsdirektivet har fått en annan beteckning eller innebörd vid genomförandet i nationell lagstiftning så kommer ändå direktivets definition att gälla vid tillämpningen av förordningen. Detta kan leda till svårigheter i tillämpningen av såväl nationell lagstiftning som förordningen. Ett exempel på detta är den svenska definitionen av transmissionsnätsföretag som inte stämmer överens med definitionen i elmarknadsdirektivet.

6.4 Kapitel II - Allmänna regler för elmarknaden

6.4.1 Artikel 3 - Principer för elmarknadernas funktion

1. Medlemsstaterna, tillsynsmyndigheter, systemansvariga för överföringssystem systemansvariga för distributionssystem, marknadsoperatörer och delegerade operatörer ska säkerställa att elmarknaderna fungerar i enlighet med följande principer:

a) Prisbildningen ska baseras på tillgång och efterfrågan.

- b) Marknadsreglerna ska uppmuntra till fri prisbildning och undvika åtgärder som hindrar en prisbildning baserad på tillgång och efterfrågan.
- c) Marknadsreglerna ska underlätta utvecklingen av en mer flexibel produktion, hållbar koldioxidsnål produktion och mer flexibel efterfrågan.
- d) Kunderna ska kunna utnyttja marknadsmöjligheter och ökad konkurrens på slutkundsmarknaderna och ha befogenhet att delta som marknadsaktörer på energimarknaden och i energiöverföringen.
- e) Slutkunders och små företags marknadsdeltagande ska möjliggöras genom aggregering av produktion från flera kraftproduktionsanläggningar eller last från flera anläggningar för efterfrågefleksibilitet, så att de kan komma med gemensamma erbjudanden på elmarknaden och hanteras gemensamt i elsystemet, i enlighet med unionens konkurrensrätt.
- f) Marknadsreglerna ska möjliggöra utfasning av fossila bränslen ur elsystemet och följaktligen ekonomin, inbegripet genom att möjliggöra integrering av el från förnybara energikällor samt genom att ge incitament till energieffektivitet.
- g) Marknadsreglerna ska tillhandahålla lämpliga incitament till investeringar i produktion, särskilt långsiktiga investeringar i ett hållbart elsystem där fossila bränslen fasats ut, i energilagring, energieffektivitet och efterfrågefleksibilitet för att tillgodose marknadens behov och underlätta rättvis konkurrens, och därmed säkerställa försörjningstryggheten.
- h) Hinder för gränsöverskridande elflöden mellan elområden eller medlemsstater och gränsöverskridande transaktioner på elmarknaderna och berörda tjänstemarknader ska successivt avlägsnas.
- i) Marknadsreglerna ska sörja för regionalt samarbete där detta är effektivt.
- j) Säker och hållbar produktion, energilagring och efterfrågefleksibilitet ska delta på lika villkor på marknaden, i enlighet med kraven i unionsrätten.
- k) Alla producenter ska vara direkt eller indirekt ansvariga för att sälja den el som de producerar.
- l) Marknadsreglerna ska möjliggöra utvecklingen av demonstrationsprojekt om hållbara, säkra och koldioxidsnåla energikällor, energitekniker eller energisystem som kan förverkligas och utnyttjas till nytta för samhället.
- m) Marknadsreglerna ska möjliggöra en effektiv dirigering av produktionstillgångar, energilagring och efterfrågefleksibilitet.
- n) Marknadsreglerna ska möjliggöra inträde och utträde för elproduktions-, energilagrings- och elhandelsföretag baserat på deras bedömning av den ekonomiska och finansiella hållbarheten i sin verksamhet.
- o) I syfte att göra det möjligt för marknadsaktörer att skyddas mot prisvolatilitet på marknadsmässiga grunder samt minska osäkerhet om framtida avkastning på

investerat kapital ska långsiktiga möjligheter till risksäkring kunna handlas på börser på ett transparent sätt, och långfristiga elleveransavtal ska förhandlas öppet under förutsättning att unionens konkurrensrätt efterlevs.

p) Marknadsreglerna ska underlätta handeln med produkter i hela unionen och förändringar i regelverket ska beakta konsekvenser för såväl kortsiktiga som långsiktiga terminsmarknader och produkter.

q) Marknadsaktörerna har rätt att få tillgång till överförings- och distributionsnäten på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande villkor.

Bedömning

Artikel 3 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 3 beskriver allmänna principer för elmarknadens funktion. Den svenska lagstiftningen stödjer dessa principer.

Artikel 3 kräver ingen särskild genomförandeåtgärd.

6.4.2 Artikel 4 – Rättvis övergång

Kommissionen ska stödja medlemsstater som inför en nationell strategi för successiv minskning av befintlig kolproduktion och annan produktion av fossila bränslen samt av gruvsdriftskapacitet med hjälp av alla tillgängliga medel, för att möjliggöra en rättvis övergång i regioner som drabbats av strukturomvandlingar. Kommissionen ska bistå medlemsstaterna vid hanteringen av de sociala och ekonomiska konsekvenser som övergången till ren energi innebär.

Kommissionen ska nära samarbeta med intressenter i kol- och koldioxidintensiva regioner, underlätta tillgång till och utnyttjande av tillgängliga fonder och program, samt uppmuntra utbyte av god praxis, inklusive diskussioner om industriella färdplaner och behov av omskolning.

Bedömning

Artikel 4 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 4 handlar om kommissionens skyldigheter och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.4.3 Artikel 5 – Balansansvar

1. Alla marknadsaktörer ska vara ansvariga för de obalanser de orsakar i systemet (nedan kallat *balansansvaret*). Därför ska marknadsaktörerna antingen vara balansansvariga parter eller genom avtal delegera balansansvaret till en balansansvarig part efter eget val. Varje balansansvarig part ska vara ekonomiskt ansvarig för sina obalanser och sträva efter att balansera eller hjälpa till att balansera elsystemet.

2. Medlemsstater får bevilja undantag från balansansvaret endast för:

a) demonstrationsprojekt för innovativa teknikformer, som ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande, förutsatt att dessa undantag är begränsade till den tid och den omfattning som behövs för att uppnå syftet med demonstrationen,

b) kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 400 kW,

c) anläggningar som tar emot stöd som godkänts av kommissionen enligt unionens regler för statligt stöd i enlighet med artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget och som tagits i drift före den 4 juli 2019.

Medlemsstaterna får, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget, ge incitament till marknadsaktörer som är helt eller delvis befriade från balansansvar att acceptera fullständigt balansansvar.

3. När en medlemsstat beviljar ett undantag i enlighet med punkt 2 ska den säkerställa att det ekonomiska ansvaret för obalanser ligger hos en annan marknadsaktör.

4. För kraftproduktionsanläggningar som tagits i drift från och med den 1 januari 2026 ska punkt 2 b tillämpas endast på produktionsanläggningar som använder förnybara energikällor med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 200 kW.

Bedömning

Artikel 5 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

När det gäller bestämmelsen i punkten 1 finns bestämmelsen i 8 kap. 4 § ellagen om balansansvar. Ellagen saknar bestämmelser om balansansvar för inmatningspunkter. Se även bedömningen under artikel 17.3 d) i elmarknadsdirektivet, avsnitt 3.5.8. Ellagen bör kompletteras med en sådan bestämmelse. Förslag behandlas under överväganden och förslag, avsnitt 7.2.

När det gäller punkten 2 ges möjlighet till undantag från bestämmelsen, men om Sverige väljer att utnyttja möjligheten till undantag måste bestämmelserna i punkterna 3–4 följas.

6.4.4 Artikel 6 – Balansmarknaden

1. Balansmarknaderna, inbegripet kvalificeringsprocesser, ska organiseras på ett sätt som

a) säkerställer icke-diskriminering mellan marknadsaktörerna, med hänsyn tagen till olika tekniska behov i elsystemet och olika teknisk förmåga vad gäller produktionskällor, energilagring och efterfrågefleksibilitet,

b) säkerställer att tjänster definieras på ett transparent och teknikneutralt sätt och upphandlas på ett öppet och marknadsbaserat sätt,

c) säkerställer icke-diskriminerande tillträde för alla marknadsaktörer, individuellt eller genom aggregering, inklusive el som producerats från intermittenta förnybara energikällor, efterfrågefleksibilitet och energilagring,

d) respekterar behovet att ta hand om en allt större andel intermittent produktion, ökat utnyttjande av efterfrågefleksibilitet och införande av ny teknik.

2. Priset på balansenergi ska inte fastställas på förhand i ett avtal om balanskapacitet. Upphandlingsprocesserna ska vara transparenta i enlighet med artikel 40.4 i direktiv (EU) 2019/944, samtidigt som konfidentialiteten hos kommersiellt känsliga uppgifter respekteras.

3. Balansmarknader ska säkerställa driftssäkerhet och samtidigt medge största möjliga utnyttjande och en effektiv kapacitetstilldelning mellan elområden för alla tidsramar i enlighet med artikel 17.

4. Avräkningen av balansenergi ska för standardbalansprodukter och specifika balansprodukter grundas på marginalprissättning (pay-as-cleared) såvida inte alla tillsynsmyndigheter har godkänt en alternativ prissättningsmetod på grundval av ett gemensamt förslag från alla systemansvariga för överföringssystem, efter en analys som visar att den alternativa prissättningsmetoden är effektivare.

Marknadsaktörer ska ha möjlighet att lämna bud så nära realtid som möjligt, och stängningstid för balansenergi ska inte inträffa före stängningstid för kapacitetstilldelning mellan elområden på intradagsmarknaden.

En systemansvarig för överföringssystem som tillämpar en modell för centralldirigering får fastställa ytterligare regler i enlighet med de riktlinjer för balanshållning som antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.

5. Obalanserna ska avräknas till ett pris som återspeglar realtidsvärdet för energi.

6. Ett område för obalanspris ska vara lika med ett elområde, utom i de fall då en modell för centralldirigering tillämpas när ett område för obalanspris kan utgöra en del av ett elområde.

7. Dimensioneringen av reservkapacitet ska utföras av systemansvariga för överföringssystem och underlättas på regional nivå.

8. Upphandlingen av balanskapacitet ska utföras av systemansvariga för överföringssystem och får underlättas på regional nivå. Reservation av gränsöverskridande kapacitet i detta syfte får begränsas. Upphandlingen av balanskapacitet ska vara marknadsbaserad och organiseras på ett sådant sätt att den är icke-diskriminerande mellan marknadsaktörer som deltar i förkvalificeringsprocessen i enlighet med artikel 40.4 i direktiv (EU) 2019/944 oavsett om marknadsaktörerna deltar individuellt eller genom aggregering.

Upphandlingen av balanskapacitet ska baseras på en primärmarknad, såvida inte och i den mån tillsynsmyndigheten har föreskrivit ett undantag för att medge användning av andra former av marknadsbaserad upphandling på grund av bristande konkurrens på marknaden för balanstjänster. Undantag från skyldigheten att grunda upphandlingen av balanskapacitet på användningen av primärmarknader ska ses över vart tredje år.

9. Upphandlingen av balanskapacitet uppåt och balanskapacitet nedåt ska utföras var för sig, såvida inte tillsynsmyndigheten godkänner ett undantag från denna princip på grundval av att detta skulle leda till ökad ekonomisk lönsamhet, vilket

visats av en utvärdering som utförts av den systemansvarige för överföringen. Avtal om balanskapacitet inte ska ingås mer än en dag före tillhandahållandet av balanskapacitet och avtalsperioden ska vara högst en dag, såvida inte och i den mån tillsynsmyndigheten har godkänt tidigare ingående av avtal eller längre avtalsperioder för att säkerställa försörjningstryggheten eller förbättra den ekonomiska effektiviteten.

Om ett undantag beviljas ska, för minst 40 % av standardbalansprodukterna och minst 30 % av alla produkter som används för balanskapacitet, avtal om balanskapacitet ingås för mer än en dag före tillhandahållandet av balanskapaciteten och avtalsperioden ska inte vara längre än en dag. Avtalet avseende den återstående delen av balanskapaciteten ska upprättas högst en månad före tillhandahållandet av balanskapacitet och ska ha en löptid på högst en månad.

10. På begäran av den systemansvarige för överföringssystem får tillsynsmyndigheten förlänga avtalets löptid för den återstående delen av den balanskapacitet som avses i punkt 9 till högst tolv månader, förutsatt att detta beslut tidsbegränsas och att de positiva effekterna i form av lägre kostnader för slutkunderna är större än den negativa inverkan på marknaden. Denna begäran ska innehålla följande:

- a) En precisering av den period under vilken undantaget ska gälla.
- b) Den bestämda mängd balanskapacitet som undantaget ska gälla.
- c) En analys av inverkan av undantaget på deltagandet av balansresurser.
- d) En motivering för undantaget som visar att ett sådant undantag skulle leda till lägre kostnader för slutkunderna.

11. Utan hinder av punkt 10, ska löptiden för avtal från och med den 1 januari 2026 inte vara längre än sex månader.

12. Senast den 1 januari 2028 ska tillsynsmyndigheterna rapportera till kommissionen och Acer om den del av den totala kapaciteten som omfattas av avtal med en löptid och en upphandlingsperiod som är längre än en dag.

13. Systemansvariga för överföringssystem eller deras delegerade operatörer ska, så nära realtid som möjligt men med högst 30 minuters dröjsmål efter leveransen, offentliggöra aktuell systembalans i sina planeringsområden, de uppskattade obalanspriserna och de uppskattade balansenergipriserna.

14. Systemansvariga för överföringssystem får, om standardbalansprodukter inte är tillräckliga för att säkerställa driftssäkerheten, eller vissa balansresurser inte kan delta på balansmarknaden genom standardbalansprodukter, föreslå, och tillsynsmyndigheterna får godkänna undantag från punkterna 2 och 4 för specifika balansprodukter som aktiveras lokalt utan att de byts ut mot andra systemansvariga för överföringssystem.

Förslag om undantag ska innehålla en beskrivning av de åtgärder som föreslås för att minimera användningen av specifika produkter, med tanke på den ekonomiska lönsamheten, ett bevis för att de specifika produkterna inte skapar betydande ineffektivitet och snedvridningar på balansmarknaden antingen inom eller utanför planeringsområdet samt, i tillämpliga fall, regler och information för omvandlingen av bud på balansenergi från specifika balansprodukter till bud på balansenergi från standardbalansprodukter.

Bedömning

Artikel 6 saknar motsvarighet i förordning (EG) 714/2009.

Punkt 1

Enligt punkten 1 ska balansmarknaderna organiseras på ett sätt som bl.a. säkerställer icke-diskriminering mellan marknadsaktörerna, säkerställer att tjänster definieras på ett transparent och teknikneutralt sätt och upphandlas på ett öppet och marknadsbaserat sätt, säkerställer icke-diskriminerande tillträde för alla marknadsaktörer, individuellt eller genom aggregering och respekterar behovet att ta hand om en allt större andel intermittent produktion, ökat utnyttjande av efterfrågefleksibilitet och införande av ny teknik.

Genom införlivandet av det tredje inremarknadspaketet och elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944 uppfyller den svenska lagstiftningen kraven i punkten 1 och någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Enligt punkten 2 ska priset på balansenergi inte fastställas på förhand i ett avtal om balanskapacitet. Upphandlingsprocesserna ska vara transparenta i enlighet med artikel 40.4 i direktiv (EU) 2019/944, samtidigt som konfidentialiteten hos kommersiellt känsliga uppgifter respekteras.

I förordning (EU) 2017/2195 fastställs detaljerade riktlinjer för balanshållning avseende el inklusive inrättandet av gemensamma principer för upphandling och avräkning av frekvenshållningsreserver, frekvensåterställningsreserver och ersättningsreserver och en gemensam metod för aktivering av frekvensåterställningsreserver och ersättningsreserver.

I 3 kap. 16 a § ellagen anges att ett företag som bedriver nätverksamhet inte får ställa tekniska krav eller andra villkor som försvårar tillhandahållandet av tjänster i form av ändrad elförbrukning, om inte villkoret är motiverat med hänsyn till en säker, tillförlitlig och effektiv drift av ledningsnätet. Enligt 19 a § i elförordningen ska Ei årligen sammanställa och offentliggöra de tekniska krav och andra villkor som finns för tillhandahållande av tjänster i form av ändrad elförbrukning.

I Sverige handlas inte balansenergi genom förhandsavtal. Svenska kraftnät upphandlar balansenergi en eller två dagar i förväg. Kraven i bestämmelsen i punkt 2 är uppfyllda. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 3

Enligt punkten 3 ska balansmarknader säkerställa driftssäkerhet och samtidigt medge största möjliga utnyttjande och en effektiv kapacitetstilldelning mellan

elområden för alla tidsramar i enlighet med artikel 17. Bestämmelsen är mer av en principbestämmelse.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Det finns bestämmelser om detta i EB och CACM som Sverige måste följa. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 4

Enligt punkten 4 stycke 1 och 2 ska avräkningen av balansenergi för standardbalansprodukter och specifika balansprodukter grundas på marginalprissättning (pay-as-cleared) såvida inte alla tillsynsmyndigheter har godkänt en alternativ prissättningsmetod.

Marknadsaktörer ska ha möjlighet att lämna bud så nära realtid som möjligt, och stängningstid för balansenergi ska inte inträffa före stängningstid för kapacitetstilldelning mellan elområden på intradagsmarknaden.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelserna i punkten 4 stycke 1 och 2 och den svenska lagstiftningen. I Sverige tillämpas för närvarande ett system med "pay-as-bid". Svenska kraftnät har lämnat in en ansökan om en metod rörande ett system för "pay-as-cleared" till Ei för godkännande enligt EB. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkten 4 stycke 3 innehåller bestämmelser för medlemsstater som tillämpar en modell för centraldirigering. Punkten 4 stycke 3 är inte relevant för Sverige eftersom någon modell för centraldirigering inte används. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 5

Enligt punkten 5 ska obalanserna avräknas till ett pris som återspeglar realtidsvärdet för energi.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 5 och den svenska lagstiftningen. Svenska kraftnät har lämnat in en ansökan för en metod rörande ett system för avräkning till Ei för godkännande enligt EB. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 6

Punkten 6 anger att ett område för obalanspris ska vara lika med ett elområde, utom i de fall då en modell för centraldirigering tillämpas när ett område för obalanspris kan utgöra en del av ett elområde.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 6 och den svenska lagstiftningen. Undantaget för modell för centraldirigering är inte relevant för Sverige. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 7

Punkten 7 anger att dimensioneringen av reservkapacitet ska utföras av systemansvariga för överföringssystem och underlättas på regional nivå.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 7 och den svenska lagstiftningen. Svenska kraftnät har lämnat in en ansökan för en metod rörande ett

dimensioneringen av reservkapacitet till Ei för godkännande enligt EB. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 8

Punkten 8 innehåller bestämmelser om att upphandlingen av balanskapacitet ska utföras av systemansvariga för överföringssystem och får underlättas på regional nivå. Reservation av gränsöverskridande kapacitet i detta syfte får begränsas. Upphandlingen av balanskapacitet ska vara marknadsbaserad och organiseras på ett sådant sätt att den är icke-diskriminerande mellan marknadsaktörer som deltar i förkvalificeringsprocessen i enlighet med artikel 40.4 i direktiv (EU) 2019/944 oavsett om marknadsaktörerna deltar individuellt eller genom aggregering.

Upphandlingen av balanskapacitet ska vidare baseras på en primärmarknad, såvida inte och i den mån tillsynsmyndigheten har föreskrivit ett undantag.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 8 stycke 1 och den svenska lagstiftningen. EB innehåller kompletterande regler som medför att en komplettering av den svenska lagstiftningen inte behövs.

När det gäller bestämmelsen i punkten 8 stycke 2 finns ingen motsättning mellan denna och den svenska lagstiftningen. Bestämmelsen innehåller ett bemyndigande för Ei att besluta om undantag. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 9

Enligt punkten 9 ska upphandlingen av balanskapacitet uppåt och balanskapacitet nedåt utföras var för sig, såvida inte tillsynsmyndigheten godkänner ett undantag. Avtal om balanskapacitet inte ska ingås mer än en dag före tillhandahållandet av balanskapacitet och avtalsperioden ska vara högst en dag, såvida inte och i den mån tillsynsmyndigheten har godkänt tidigare ingående av avtal eller längre avtalsperioder.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 10

Punkten 10 innehåller ett bemyndigande för tillsynsmyndigheten att efter begäran från den systemansvarige för överföringssystem förlänga avtalets löptid för den återstående delen av den balanskapacitet som avses i punkt 9 till högst tolv månader.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 11

Utan hinder av punkt 10, ska löptiden för avtal från och med den 1 januari 2026 inte vara längre än sex månader.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 12

Enligt punkten 12 ska tillsynsmyndigheterna senast den 1 januari 2028 rapportera till kommissionen och Acer om den del av den totala kapaciteten som omfattas av avtal med en löptid och en upphandlingsperiod som är längre än en dag.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 13

Enligt punkten 13 ska systemansvariga för överföringssystem eller deras delegerade operatörer, så nära realtid som möjligt men med högst 30 minuters dröjsmål efter leveransen, offentliggöra aktuell systembalans i sina planeringsområden, de uppskattade obalanspriserna och de uppskattade balansenergipriserna.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 14

Punkten 14 innehåller bestämmelser om att systemansvariga för överföringssystem får föreslå, och tillsynsmyndigheterna får godkänna, undantag från punkterna 2 och 4 för specifika balansprodukter som aktiveras lokalt utan att de byts ut mot andra systemansvariga för överföringssystem.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Kompletterande bestämmelser finns i EB. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.4.5 Artikel 7 – Dagen före- och intradagsmarknader

1. Systemansvariga för överföringssystem och nominerade elmarknadsoperatörer ska tillsammans organisera hanteringen av de integrerade dagen före- och intradagsmarknaderna i enlighet med förordning (EU) 2015/1222. Systemansvariga för överföringssystem och nominerade elmarknadsoperatörer ska samarbeta på unionsnivå eller, om så är lämpligare, på regional nivå för att maximera effektiviteten och ändamålsenligheten i unionens dagen före- och intradagshandel med el. Skyldigheten att samarbeta påverkar inte tillämpningen av unionens konkurrensrätt. Systemansvariga för överföringssystem och nominerade elmarknadsoperatörer ska, i sina funktioner som rör elhandel, vara föremål för tillsyn av tillsynsmyndigheterna i enlighet artikel 59 i direktiv (EU) 2019/944 och artiklarna 4 och 8 i förordning (EU) 2019/942.

2. Dagen före- och intradagsmarknader ska

a) organiseras på ett sådant sätt att de är icke-diskriminerande,

b) maximera alla marknadsaktörers förmåga att hantera obalanser,

c) maximera alla marknadsaktörers möjligheter att delta i handel mellan elområden så nära realtid som möjligt och i alla elområden,

d) tillhandahålla priser som avspeglar marknadens fundamenta, inbegripet realtidsvärdet för energi, och som marknadsaktörerna kan förlita sig på för att komma överens om långsiktiga produkter för risksäkring,

e) säkerställa driftssäkerhet och samtidigt möjliggöra maximalt utnyttjande av överföringskapacitet,

f) vara transparenta samtidigt som konfidentialiteten hos kommersiellt känsliga uppgifter skyddas och det säkerställs att handeln sker på ett anonymt sätt,

g) inte göra någon åtskillnad mellan handel inom ett elområde och handel mellan elområden, och

h) organiseras på ett sådant sätt som säkerställer att alla marknadsaktörer kan få tillträde till marknaden, individuellt eller genom aggregering.

Bedömning

Artikel 7 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Kompletterande regler finns i CACM. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.4.6 Artikel 8 – Handel på dagen före- och intradagsmarknader

1. Nominerade elmarknadsoperatörer ska ge marknadsaktörer möjlighet att handla energi så nära realtid som möjligt, och åtminstone fram till stängningstiden för kapacitetstilldelning mellan elområden på intradagsmarknaden.

2. Nominerade elmarknadsoperatörer ska ge marknadsaktörer möjlighet att handla med energi under tidsintervaller som är minst lika korta som avräkningsperioden för obalanser på både dagen före- och intradagsmarknaderna.

3. Nominerade elmarknadsoperatörer ska tillhandahålla produkter för handel på dagen före- och intradagsmarknaderna som är tillräckligt små, så att bud kan lämnas på 500 kW eller mindre, för att möjliggöra effektivt deltagande med efterfrågefleksibilitet, energilagring och småskalig förnybar energi, inbegripet direkt deltagande av kunder.

4. Senast den 1 januari 2021 ska avräkningsperioden för obalanser vara 15 minuter i alla planeringsområden, såvida inte tillsynsmyndigheterna har beviljat ett undantag eller en avvikelse. Undantag får beviljas endast till och med den 31 december 2024.

Från den 1 januari 2025 ska avräkningsperioden för obalanser inte överstiga 30 minuter när alla tillsynsmyndigheter i ett synkronområde har beviljat en avvikelse.

Bedömning

Artikel 8 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Bestämmelsen i punkten 4 innebär en förändring av tidplanen jämfört med EB.

Artikel 8 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Bestämmelsen i punkten 4 innebär en förändring av tidplanen jämfört med EB.

Enligt 6 § mätförordningen ska mätning i en inmatningspunkt avse överförd el under varje timme eller det kortare tidsintervall som elproducenten begär. Enligt 6 a § mätförordningen ska mätning i en uttagspunkt som gäller en elanvändare som inte omfattas av 3 kap. 10 § andra stycket ellagen (1997:857) avse överförd el under varje timme eller det kortare tidsintervall som elanvändaren begär. Senast den 1 januari 2021 ska avräkningsperioden ändras till 15 minuter om inte tillsynsmyndigheten beviljar undantag. Ett sådant undantag får beviljas längst till och med den 31 december 2024. Bestämmelserna i mätförordningen behöver ändras så att kravet på avräkningsperioden i artikeln uppfylls. Denna ändring kan dock inte göras innan det är känt vilket datum Sverige övergår till en avräkningsperiod för obalanser på 15 minuter. Artikeln föranleder därför ingen genomförandeåtgärd i dagsläget.

6.4.7 Artikel 9 – Terminsmarknader

1. I enlighet med förordning (EU) 2016/1719 ska de systemansvariga för överföringssystem utfärda långsiktiga överföringsrättigheter eller ha vidtagit likvärdiga åtgärder så att marknadsaktörerna, inbegripet ägare till kraftproduktionsanläggningar som utnyttjar förnybara energikällor, kan risksäkra priser över elområdesgränser, såvida inte en bedömning av terminsmarknaden vid elområdesgränserna som gjorts av de behöriga tillsynsmyndigheterna visar att det finns tillräckliga möjligheter till risksäkring i de berörda elområdena.

2. Långsiktiga överföringsrättigheter ska tilldelas på ett transparent, marknadsbaserat och icke-diskriminerande sätt genom en gemensam tilldelningsplattform.

3. Marknadsoperatörer ska, med iakttagande av unionens konkurrensrätt, kunna utveckla terminsprodukter för risksäkring, även terminsprodukter för risksäkring på lång sikt, för att ge marknadsaktörerna, däribland ägare till kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor, lämpliga möjligheter att skydda sig mot ekonomiska risker till följd av prisvariationer. Medlemsstaterna får inte kräva att sådan risksäkring begränsas till handel inom en medlemsstat eller ett elområde.

Bedömning

Artikel 9 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Kompletterande bestämmelser finns i FCA. Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.4.8 Artikel 10 – Tekniska budgivningsgränser

1. Det får inte finnas ett högsta eller lägsta gränsvärde för grossistpriset på el. Denna bestämmelse ska tillämpas på bland annat bud och clearingpris inom alla tidsramar och omfatta balansenergi och obalanspriser, utan att det påverkar de tekniska prisgränser som får tillämpas inom balanstidsramen och inom de tidsramar för dagen före- och intradagsmarknader i enlighet med punkt 2.

2. Nominerade elmarknadsoperatörer får tillämpa harmoniserade gränsvärden på de maximala och minimala clearingpriserna för dagen före- och intradagstidsramarna. Dessa gränsvärden ska vara tillräckligt höga för att inte i onödan begränsa handeln, ska harmoniseras för den inre marknaden och beakta

det lägsta värdet av förlorad last. Nominerade elmarknadsoperatörer ska införa en transparent mekanism för att automatiskt anpassa de tekniska budgivningsgränserna i god tid i händelse att de angivna gränsvärdena förväntas nås. De anpassade högre gränsvärdena ska förbli tillämpliga tills ytterligare höjningar inom ramen för mekanismen krävs.

3. Systemansvariga för överföringssystem får inte vidta åtgärder för att ändra grossistpriserna.

4. Tillsynsmyndigheter eller, när en medlemsstat har utsett en annan behörig myndighet för det ändamålet, denna utsedda behöriga myndighet, ska kartlägga de strategier och åtgärder som tillämpas inom deras territorium och som skulle kunna bidra till att indirekt begränsa grossistprisbildning, inklusive begränsning av bud som rör aktivering av balansenergi, kapacitetsmekanismer, åtgärder från de systemansvariga för överföringssystem, åtgärder avsedda att utmana marknadsresultat eller förhindra missbruk av dominerande ställning, eller ineffektivt definierade elområden.

5. Om en tillsynsmyndighet eller annan utsedd behörig myndighet har identifierat en strategi eller åtgärd som skulle kunna användas för att begränsa grossistprisbildning ska den vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja eller, om detta inte är möjligt, mildra verkningarna av den strategin eller åtgärden på budgivningen. Medlemsstaterna ska lämna en rapport till kommissionen senast den 5 januari 2020 och närmare beskriva de åtgärder de har vidtagit eller avser att vidta.

Bedömning

Artikel 10 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 1

Enligt punkten 1 får det inte finnas ett högsta eller lägsta gränsvärde för grossistpriset på el. Denna bestämmelse ska tillämpas på bland annat bud och clearingpris inom alla tidsramar och omfatta balansenergi och obalanspriser, utan att det påverkar de tekniska prisgränser som får tillämpas inom balanstidsramen och inom tidsramarna för dagen före- och intradagsmarknader i enlighet med punkt 2.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Punkten 2 handlar om att nominerade elmarknadsoperatörer får tillämpa harmoniserade gränsvärden på de maximala och minimala clearingpriserna för dagen före- och intradagstidsramarna. Dessa gränsvärden ska vara tillräckligt höga för att inte i onödan begränsa handeln och de ska harmoniseras för den inre marknaden.

Bestämmelsen innebär en precisering av motsvarande regler i CACM. Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 3

Enligt punkten 3 får inte systemansvariga för överföringssystem vidta åtgärder för att ändra grossistpriserna.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 4

Enligt punkten 4 ska tillsynsmyndigheter eller annan utsedd behörig myndighet kartlägga de strategier och åtgärder som tillämpas inom deras territorium och som skulle kunna bidra till att indirekt begränsa grossistprisbildning.

Bestämmelsen rör marknadsfrågor. Det är därför naturligt att en sådan uppgift skulle falla på Ei.

Punkt 5

Punkten 5 anger att om en tillsynsmyndighet eller annan utsedd behörig myndighet har identifierat en strategi eller åtgärd som skulle kunna användas för att begränsa grossistprisbildning ska den vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja eller, om detta inte är möjligt, mildra verkningarna av den strategin eller åtgärden på budgivningen. Om medlemsstaterna identifierat en strategi eller åtgärd som skulle kunna användas för att begränsa grossistprisbildning ska medlemsstaten lämna en rapport till kommissionen senast den 5 januari 2020 och närmare beskriva de åtgärder de har vidtagit eller avser att vidta. Några sådana strategier har inte identifierats och därför ska en rapport inte lämnas.

6.4.9 Artikel 11 - Värde av förlorad last

1. Senast den 5 juli 2020, om detta krävs för att fastställa en standard för tillförlitlighet i enlighet med artikel 25, ska tillsynsmyndigheter eller, när en medlemsstat har utsett en annan behörig myndighet för ändamålet, denna utsedda behöriga myndighet, fastställa en enda uppskattning av värdet av förlorad last (value of lost load) på sitt territorium. Denna uppskattning ska göras allmänt tillgänglig. Tillsynsmyndigheter eller andra utsedda behöriga myndigheter får fastställa olika uppskattningar för olika elområden om de har mer än ett elområde inom sina territorier. Om ett elområde består av territorier i mer än en medlemsstat ska de berörda tillsynsmyndigheterna eller andra utsedda behöriga myndigheter fastställa en enda uppskattning av värdet av förlorad last för det elområdet. Vid fastställandet av den enda uppskattningen av värdet av förlorad last ska tillsynsmyndigheter eller andra utsedda myndigheter tillämpa den metod som avses i artikel 23.6.

2. Tillsynsmyndigheter och utsedda behöriga myndigheter ska uppdatera sina uppskattningar av värdet av förlorad last minst vart femte år, eller tidigare om de observerar en betydande förändring.

Bedömning

Artikel 11 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009 och handlar om fastställande av värde för förlorad last (Value of Lost Load, VoLL).

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.4.10 Artikel 12 - Dirigering av produktion och efterfrågeflexibilitet

1. Dirigering av kraftproduktionsanläggningar och efterfrågeflexibilitet ska vara icke-diskriminerande, transparent och, om inte annat föreskrivs enligt artikel 12.2–12.6, marknadsbaserad.

2. Utan att det påverkar artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna säkerställa att systemansvariga vid dirigering av elproduktionsanläggningar prioriterar produktionsanläggningar som använder förnybara energikällor, i den utsträckning driftssäkerheten för det nationella elsystemet tillåter detta, på grundval av transparenta och icke-diskriminerande kriterier och när dessa kraftproduktionsanläggningar är antingen:

a) Kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 400 kW.

b) Demonstrationsprojekt för innovativa teknikformer, som ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande, under förutsättning att denna prioritering begränsas till den tid och omfattning som är nödvändig för att uppnå syftet med demonstrationen.

3. En medlemsstat får besluta att inte tillämpa prioriterad inmatning på kraftproduktionsanläggningar som avses i punkt 2 a med idrifttagning minst sex månader efter det beslutet, eller att tillämpa en lägre minimikapacitet än vad som anges i punkt 2 a, på följande villkor:

a) Den har välfungerande likvida intradagsmarknader och andra grossist- och balansmarknader och att dessa marknader är fullt tillgängliga för alla marknadsaktörer i enlighet med denna förordning.

b) Dess regler för omdirigering och hantering av överbelastning är transparenta för alla marknadsaktörer.

c) Medlemsstaternas nationella bidrag till unionens bindande övergripande mål för andelen energi från förnybara energikällor i enlighet med artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001¹⁰² och artikel 4 a 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999¹⁰³ är minst lika med det motsvarande resultatet av formeln i bilaga II till förordning (EU) 2018/1999 och medlemsstatens andel energi från förnybara energikällor inte ligger under referenspunkterna enligt artikel 4 a 2 i förordning (EU) 2018/1999, eller, alternativt, medlemsstatens andel energi från förnybara energikällor av bruttoförbrukningen av el är minst 50 %.

¹⁰² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (EUT L 328, 21.12.2018, s. 82).

¹⁰³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1999 av den 11 december 2018 om styrningen av energiunionen och av klimatåtgärder samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 663/2009 och (EG) nr 715/2009, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG, 98/70/EG, 2009/31/EG, 2009/73/EG, 2010/31/EU, 2012/27/EU och 2013/30/EU samt rådets direktiv 2009/119/EG och (EU) 2015/652 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 525/2013 (EUT L 328, 21.12.2018, s. 1).

d) Medlemsstaten har anmält det planerade undantaget till kommissionen, med en ingående beskrivning av hur villkoren i leden a, b och c uppfylls.

e) Medlemsstaten har offentliggjort det planerade undantaget, och en detaljerad motivering för att bevilja undantaget, med vederbörlig hänsyn till skyddet av kommersiellt känsliga uppgifter när så krävs.

Alla undantag ska undvika retroaktiva ändringar av anläggningar som redan omfattas av prioriterad inmatning, utan hinder av eventuella avtal mellan en medlemsstat och en produktionsanläggning på frivillig basis.

Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget får medlemsstaterna ge anläggningar som är berättigade till prioriterad inmatning incitament att frivilligt avstå från prioriterad inmatning.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget får medlemsstaterna föreskriva prioriterad inmatning för el som produceras i kraftproduktionsanläggningar som använder högeffektiv kraftvärme med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 400 kW.

5. För kraftproduktionsanläggningar som tagits i drift från och med den 1 januari 2026 ska punkt 2 a tillämpas endast på kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor och har en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 200 kW.

6. Utan att det påverkar avtal som ingåtts före den 4 juli 2019 ska kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme och som har driftsatts före den 4 juli 2019 och som när de driftsattes var föremål för prioriterad inmatning enligt artikel 15.5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU eller artikel 16.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG¹⁰⁴, fortsätta att dra nytta av prioriterad inmatning. Prioriterad inmatning ska inte längre tillämpas från och med den dag då kraftproduktionsanläggningen blir föremål för betydande ändringar, vilket ska anses vara fallet åtminstone när ett nytt anslutningsavtal krävs eller när kraftproduktionsanläggningens kapacitet ökas.

7. Prioriterad inmatning får inte äventyra en säker drift av elsystemet, får inte användas för att rättfärdiga inskränkningar i kapacitet mellan elområden utöver vad som föreskrivs i artikel 16 och ska baseras på transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

Bedömning

Artikel 12 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

¹⁰⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG (EUT L 140, 5.6.2009, s. 16).

Punkt 1

Punkten 1 anger att dirigerings av kraftproduktionsanläggningar och efterfrågeflexibilitet ska vara icke-diskriminerande, transparent och, om inte annat föreskrivs enligt artikel 12.2–12.6, marknadsbaserad.

Den svenska elmarknaden uppfyller kraven i punkten 1. Kompletterande regler finns i CACM och EB. Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Enligt punkten 2 ska medlemsstaterna, utan att det påverkar artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget, säkerställa att systemansvariga vid dirigerings av elproduktionsanläggningar prioriterar produktionsanläggningar som använder förnybara energikällor om det rör sig om förnybara energikällor med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 400 kW eller om demonstrationsprojekt för innovativa teknikformer.

Vid genomförandet av direktiv 2001/77/EG i svensk rätt konstaterade regeringen (prop. 2002/03:85 s. 27) att ellagen är så utformad att alla produktionsanläggningar, inklusive de anläggningar som producerar förnybar el, som är anslutna till elnätet har en ovillkorlig rätt att mata in el och få elen överförd på elnätet. Frågan om inmatningsordning var därmed inte aktuell (prop. 2009/10:128 s. 51).

Anslutning till elnätet ska ske i turordning så länge kapacitet finns. Andra typer av produktionsanläggningar än de som producerar förnybar el ansluts numera inte annat än undantagsvis i Sverige. Ei anser att bestämmelsen är uppfylld och några genomförandeåtgärder behövs inte.

Punkt 3

Enligt punkten 3 får en medlemsstat under vissa villkor besluta att inte tillämpa prioriterad inmatning på kraftproduktionsanläggningar som avses i punkt 2 a.

Enligt Ei:s bedömning finns inget behov av något undantag, eftersom produktionsanläggningar har en ovillkorlig rätt till inmatning, se prop. 2013/14:174 s. 274 om 8 kap. 3 a § ellagen. Någon genomförandeåtgärd är inte aktuell.

Punkt 4

Punkten 4 anger att utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget får medlemsstaterna föreskriva prioriterad inmatning för el som produceras i kraftproduktionsanläggningar som använder högeffektiv kraftvärme med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 400 kW.

Enligt Ei:s bedömning finns inget behov av något undantag, eftersom produktionsanläggningar har en ovillkorlig rätt till inmatning, se prop. 2013/14:174 s. 274 om 8 kap. 3 a § ellagen. Någon genomförandeåtgärd är inte aktuell.

Punkt 5

Punkten 5 anger att för kraftproduktionsanläggningar som tagits i drift från och med den 1 januari 2026 ska punkt 2 a tillämpas endast på kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor och har en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 200 kW.

Bestämmelsen i punkten 5 handlar om en sänkning av gränsvärdet för elproduktionskapacitet enligt punkten 2 a från den 1 januari 2026 och kräver för närvarande ingen åtgärd.

Punkt 6

Punkten 6 anger att kraftproduktionsanläggningar som har driftsatts före den 4 juli 2019 och som använder förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme och under vissa förutsättningar ska fortsätta att dra nytta av prioriterad inmatning. Prioriterad inmatning ska inte längre tillämpas från och med den dag då kraftproduktionsanläggningen blir föremål för betydande ändringar.

Enligt Ei:s bedömning finns inget behov av något undantag, eftersom produktionsanläggningar har en ovillkorlig rätt till inmatning. Någon genomförandeåtgärd är inte aktuell.

Punkt 7

Enligt punkten 7 får prioriterad inmatning inte äventyra en säker drift av elsystemet, inte användas för att rättfärdiga inskränkningar i kapacitet mellan elområden utöver vad som föreskrivs i artikel 16 och ska baseras på transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

Enligt Ei:s bedömning finns inget behov av något undantag, eftersom produktionsanläggningar har en ovillkorlig rätt till inmatning, se prop. 2013/14:174 s. 274 om 8 kap. 3 a § ellagen. Någon genomförandeåtgärd är inte aktuell.

6.4.11 Artikel 13 – Omdirigering

1. Omdirigering av produktion och omdirigering av efterfrågefleksibilitet ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Den ska vara öppen för produktion oavsett teknik, för all energilagring och för all efterfrågefleksibilitet, inklusive för dem som är baserade i andra medlemsstater, om detta är tekniskt genomförbart.

2. De resurser som omdirigeras ska väljas bland de produktionsanläggningar, energilagransanläggningar eller anläggningar för efterfrågefleksibilitet som använder marknadsbaserade mekanismer, och de ska ersättas ekonomiskt. Bud på balansenergi som används för omdirigering ska inte fastställa priset på balansenergi.

3. Icke-marknadsbaserad omdirigering av produktion, energilagring och efterfrågefleksibilitet får endast användas om:

a) Inget marknadsbaserat alternativ är tillgängligt.

b) Alla tillgängliga marknadsbaserade resurser har använts.

c) Antalet tillgängliga kraftproduktionsanläggningar, energilagransanläggningar eller anläggningar för efterfrågefleksibilitet i området och lämpliga för tillhandahållande av tjänsten är för lågt för att säkerställa effektiv konkurrens.

d) Den aktuella nätsituationen leder till överbelastning på ett så regelbundet och förutsebart sätt att marknadsbaserad omdirigering skulle innebära regelbunden

strategisk budgivning, vilket skulle öka den interna överbelastningsnivån, och den berörda medlemsstaten har antagit en handlingsplan för att hantera denna överbelastning eller säkerställer att den tillgängliga minimikapaciteten för handel mellan elområden är i enlighet med artikel 16.8.

4. De berörda systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska minst en gång per år överlämna en rapport till den behöriga tillsynsmyndigheten om följande:

a) Utvecklingsnivån och effektiviteten hos marknadsbaserade mekanismer för omdirigering av produktionsanläggningar, energilagringsanläggningar och anläggningar för efterfrågefleksibilitet.

b) Skälen, volymerna i MWh och typen av produktionskälla som omfattas av omdirigering.

c) De åtgärder som vidtagits för att minska behovet av omdirigering nedåt avseende produktionsanläggningar som använder förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme i framtiden, inklusive investeringar i digitalisering av nätinfrastrukturen och i tjänster som ökar flexibiliteten.

Den berörda tillsynsmyndigheten ska överlämna rapporten till Acer och offentliggöra en sammanfattning av de uppgifter som avses i första stycket leden a, b och c, tillsammans med rekommendationer om förbättringar, vid behov.

5. Med förbehåll för krav som rör upprätthållandet av nätets tillförlitlighet och säkerhet och på grundval av transparenta och icke-diskriminerande kriterier som fastställs av tillsynsmyndigheterna ska systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem göra följande:

a) Garantera överförings- och distributionsnätens förmåga att överföra el som produceras från förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme med minsta möjliga omdirigering, vilket inte ska hindra att nätplaneringen tar hänsyn till begränsad omdirigering om systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem på ett transparent sätt kan visa att detta är mer ekonomiskt lönsamt och inte överskrider 5 % av den årliga producerade elen vid anläggningar som använder förnybara energikällor och som är direkt anslutna till sina respektive nät, såvida inte annat föreskrivs av en medlemsstat där el från kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme står för över 50 % av den årliga bruttoförbrukningen av el.

b) Vidta lämpliga nätrelaterade och marknadsrelaterade driftsåtgärder för att minimera omdirigering nedåt av el som produceras från förnybara energikällor och högeffektiv kraftvärme.

c) Säkerställa att deras nät är tillräckligt flexibla för att de ska kunna förvalta dem.

6. Om icke marknadsbaserad omdirigering nedåt utnyttjas ska följande principer tillämpas:

- a) Kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor ska bli föremål för omdirigering nedåt endast om inga andra alternativ finns eller om andra lösningar skulle leda till kraftigt oproportionella kostnader eller allvarliga risker för näsäkerheten.
- b) El som produceras i en högeffektiv kraftvärmeprocess ska bli föremål för omdirigering nedåt endast om inga andra alternativ än omdirigering nedåt av kraftproduktionsanläggningar som utnyttjar förnybara energikällor finns, eller om andra lösningar skulle leda till oproportionella kostnader eller allvarliga risker för näsäkerheten.
- c) Egenproducerad el från produktionsanläggningar som utnyttjar förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme och som inte matas in i överförings- eller distributionsnätet får omdirigeras neråt endast om ingen annan lösning finns för att lösa näsäkerhetsproblem.
- d) Omdirigering nedåt enligt leden a–c ska vara vederbörligen motiverad, på ett transparent sätt. Motiveringen ska ingå i rapporten enligt punkt 3.

7. Om icke marknadsbaserad omdirigering utnyttjas ska den vara föremål för ekonomisk ersättning från den systemansvarige som efterfrågar omdirigeringen till operatören av produktionsanläggningar, energilagringsanläggningar eller anläggningar för efterfrågefleksibilitet, utom i fråga om producenter som godtagit ett anslutningsavtal enligt vilket säker leverans av energi inte garanteras. Den ekonomiska ersättningen ska vara minst lika med den högsta av följande delar eller en kombination av dem om tillämpning av endast den högre skulle leda till en omotiverat låg eller omotiverat hög ersättning:

- a) Extra driftskostnader till följd av omdirigeringen, t.ex. extra bränslekostnader i fråga om omdirigering uppåt, eller tillhandahållande av reservvärme i fråga om omdirigering nedåt av kraftproduktionsanläggningar som använder högeffektiv kraftvärme.
- b) Nettointäkterna från den försäljning av el på dagen före-marknaden som kraftproduktionsanläggningar, energilagringsanläggningar eller anläggningar för efterfrågefleksibilitet skulle ha inbringat utan begäran om omdirigering; om ekonomiskt stöd beviljats till produktionsanläggningar, energilagringsanläggningar eller anläggningar för efterfrågefleksibilitet, baserat på den mängd el som produceras eller förbrukas, ska ekonomiskt stöd som skulle ha erhållits om det inte hade varit för begäran om omdirigering anses vara en del av nettointäkterna.

Bedömning

Artikel 13 saknar motsvarighet i den tidigare förordningen (EG) nr 714/2009. Bestämmelsen handlar om omdirigering. Med omdirigering avses en åtgärd, inbegripet begränsning, av tilldelad kapacitet som aktiveras av en eller flera systemansvariga genom att ändra produktionsmönstret eller belastningsmönstret, eller båda, för att ändra fysiska flöden i elsystemet och minska en fysisk överbelastning eller på annat sätt säkerställa systemsäkerhet (artikel 2 punkt 26).

Punkt 1

Punkten 1 handlar om att omdirigering av produktion och omdirigering av efterfrågefleksibilitet ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Den ska vara öppen för produktion oavsett teknik, för all energilagring och för all efterfrågefleksibilitet, inklusive för dem som är baserade i andra medlemsstater, om detta är tekniskt genomförbart.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 1 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 2

Enligt punkten 2 ska de resurser som omdirigeras väljas bland de produktionsanläggningar, energilagransanläggningar eller anläggningar för efterfrågefleksibilitet som använder marknadsbaserade mekanismer, och de ska ersättas ekonomiskt. Bud på balansenergi som används för omdirigering ska inte fastställa priset på balansenergi.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 2 och den svenska lagstiftningen. Kompletterande bestämmelser finns i EB och CACM. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 3

Punkten 3 innehåller bestämmelser om att icke-marknadsbaserad omdirigering av produktion, energilagring och efterfrågefleksibilitet endast får användas om:

- a) Inget marknadsbaserat alternativ är tillgängligt.
- b) Alla tillgängliga marknadsbaserade resurser har använts.
- c) Antalet tillgängliga kraftproduktionsanläggningar, energilagransanläggningar eller anläggningar för efterfrågefleksibilitet i området och lämpliga för tillhandahållande av tjänsten är för lågt för att säkerställa effektiv konkurrens.
- d) Den aktuella nätsituationen leder till överbelastning på ett så regelbundet och förutsebart sätt att marknadsbaserad omdirigering skulle innebära regelbunden strategisk budgivning, vilket skulle öka den interna överbelastningsnivån, och den berörda medlemsstaten har antagit en handlingsplan för att hantera denna överbelastning eller säkerställer att den tillgängliga minimikapaciteten för handel mellan elområden är i enlighet med artikel 16.8.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 3 och den svenska lagstiftningen. Kompletterande bestämmelser finns i EB. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 4

Punkten 4 anger att de berörda systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem minst en gång per år ska överlämna en rapport till den behöriga tillsynsmyndigheten om följande:

- a) Utvecklingsnivån och effektiviteten hos marknadsbaserade mekanismer för omdirigering av produktionsanläggningar, energilagransanläggningar och anläggningar för efterfrågefleksibilitet.

b) Skälen, volymerna i MWh och typen av produktionskälla som omfattas av omdirigering.

c) De åtgärder som vidtagits för att minska behovet av omdirigering nedåt avseende produktionsanläggningar som använder förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme i framtiden, inklusive investeringar i digitalisering av nätinfrastrukturen och i tjänster som ökar flexibiliteten.

Den berörda tillsynsmyndigheten ska överlämna rapporten till Acer och offentliggöra en sammanfattning av de uppgifter som avses i första stycket leden a, b och c, tillsammans med rekommendationer om förbättringar, vid behov.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 4 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte. Det tillkommer dock en arbetsuppgift för de systemansvariga och för tillsynsmyndigheten, dvs. Ei, i och med att de systemansvariga ska lämna en årlig rapport till Ei. Ei ska sedan överlämna rapporten till Acer och offentliggöra en sammanfattning med rekommendationer om förbättringar.

Punkt 5

Punkten 5 handlar om uppgifter för systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem. Med förbehåll för krav som rör upprätthållandet av nätets tillförlitlighet och ska de garantera överförings- och distributionsnätets förmåga att överföra el som produceras från förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme med minsta möjliga omdirigering.

Vid nätplanering får hänsyn tas till begränsad omdirigering under förutsättning att detta är mer ekonomiskt lönsamt och inte överskrider 5 % av den årliga producerade elen vid anläggningar som använder förnybara energikällor.

Systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska vidta lämpliga nätrelaterade och marknadsrelaterade driftsåtgärder för att minimera omdirigering nedåt av el som produceras från förnybara energikällor och högeffektiv kraftvärme samt säkerställa att deras nät är tillräckligt flexibla för att de ska kunna förvalta dem.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 5 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte. Bestämmelsen innebär dock en tillkommande arbetsuppgift för Ei.

Punkt 6

Punkten 6 anger vilka principer som ska tillämpas om icke marknadsbaserad omdirigering nedåt utnyttjas.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 6 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 7

Punkten 7 handlar om ekonomisk ersättning från den systemansvarige, som efterfrågar omdirigeringen, till operatören av produktionsanläggningar,

energilagringsanläggningar eller anläggningar för efterfrågefleksibilitet. Punkten 7 anger närmare hur den ekonomiska ersättningen ska beräknas.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i punkten 7 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.5 Kapitel III – Tillträde till nät och hantering av överbelastning

6.5.1 Artikel 14 – Översyn av elområden

1. Medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att hantera överbelastning. Elområdesgränser ska baseras på långsiktiga, strukturella överbelastningar i överföringsnätet. Elområden får inte innehålla sådana strukturella överbelastningar såvida inte dessa saknar inverkan på angränsande elområden eller, som ett tillfälligt undantag, dessas inverkan på angränsande elområden mildras genom korrigerande åtgärder och de angränsande elområdena inte leder till minskad kapacitet för handel mellan elområden, i enlighet med kraven i artikel 16. Elområdeskonfigurationen i unionen ska utformas på ett sådant sätt att ekonomisk effektivitet och möjligheter till handel mellan elområden i enlighet med artikel 16 maximeras, samtidigt som försörjningstryggheten upprätthålls.

2. Entso för el ska vart tredje år rapportera om strukturella överbelastningar och andra större fysiska överbelastningar mellan och inom elområden, inklusive platsen och frekvensen för sådana överbelastningar i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastningar som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009. Den rapporten ska innehålla en bedömning av huruvida kapaciteten för handel mellan elområden nådde upp till den linjära utvecklingen i enlighet med artikel 15 eller minimikapaciteten enligt artikel 16 i den här förordningen.

3. För att säkerställa en optimal konfiguration av elområden ska en översyn av elområden utföras. Denna översyn ska kartlägga all strukturell överbelastning och inbegripa analys av olika konfigurationer av elområden på ett samordnat sätt, med deltagande av intressenter som påverkas, från alla berörda medlemsstater, i enlighet med riktlinjen för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009. Nuvarande elområden ska bedömas utifrån sin förmåga att skapa en tillförlitlig marknad, inbegripet en tillräckligt flexibel produktion och belastningskapacitet, som är avgörande för att undvika flaskhalsar i nätet, balansera efterfrågan och tillgång på el samt skapa långsiktig säkerhet för investeringar i nätinfrastuktur.

4. Med avseende på tillämpningen av denna artikel och artikel 15 avses med berörda medlemsstater, systemansvariga för överföringssystem eller tillsynsmyndigheter de medlemsstater, systemansvariga för överföringssystem eller tillsynsmyndigheter som deltar i översynen av elområdeskonfigurationen och även medlemsstater i samma kapacitetberäkningsregion i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

5. Senast den 5 oktober 2019 ska alla berörda systemansvariga för överföringssystem lägga fram ett förslag till den metod och de antaganden som ska användas i processen för översyn av elområden samt om de alternativa elområdeskonfigurationer som ska övervägas för godkännande av de berörda tillsynsmyndigheterna. De berörda tillsynsmyndigheterna ska nå ett enhälligt beslut om förslaget inom tre månader från dagen för överlämnande av förslaget. Om tillsynsmyndigheterna inte kan nå ett enhälligt beslut om förslaget inom denna tidsram, ska Acer inom ytterligare tre månader besluta om den metod och de antaganden, och de alternativa elområdeskonfigurationer som ska övervägas. Metoden ska baseras på strukturella överbelastningar som inte förväntas kunna undanröjas inom de följande tre åren, med vederbörlig hänsyn till konkreta framsteg i infrastrukturutvecklingsprojekt som förväntas vara genomförda inom de följande tre åren.

6. På grundval av den metod och de antaganden som godkänts enligt punkt 5 ska de systemansvariga för överföringssystem som deltar i översynen av elområden lägga fram ett gemensamt förslag för de berörda medlemsstaterna eller deras utsedda behöriga myndigheter om huruvida de ska ändra eller bibehålla elområdeskonfigurationen, senast 12 månader efter godkännandet av metoden och antagandena i enlighet med punkt 4. Andra medlemsstater, avtalsslutande parter i energigemenskapen eller andra tredjeländer som delar samma synkrona område med någon relevant medlemsstat får lämna synpunkter.

7. Om strukturell överbelastning har konstaterats i den rapport som avses i punkt 2 i denna artikel eller i översynen av elområden enligt punkt 5 i denna artikel eller av en eller flera systemansvariga för överföringssystem i deras kontrollområden, i en rapport som godkänts av den behöriga tillsynsmyndigheten, ska medlemsstaten med konstaterad strukturell överbelastning, i samarbete med sina systemansvariga för överföringssystem, inom sex månader från mottagandet av rapporten, besluta att antingen utarbeta nationella eller multinationella handlingsplaner enligt artikel 15 eller att se över och ändra sin elområdeskonfiguration. Dessa beslut ska omedelbart anmälas till kommissionen och Acer.

8. För de medlemsstater som har valt att ändra elområdeskonfigurationen i enlighet med artikel 6 ska de berörda medlemsstaterna nå ett enhälligt beslut inom sex månader från den anmälan som avses i punkt 6. Andra medlemsstater får lämna synpunkter till de berörda medlemsstaterna, som bör ta hänsyn till dessa synpunkter när de fattar sitt beslut. Beslutet ska motiveras och anmälas till kommissionen och Acer. Om de berörda medlemsstaterna inte kan nå ett enhälligt beslut inom dessa sex månader ska de omedelbart underrätta kommissionen om detta. Som en sista utväg ska kommissionen efter samråd med Acer anta ett beslut om huruvida elområdeskonfigurationen i och mellan dessa medlemsstater ska ändras eller bibehållas, senast sex månader efter mottagandet av en sådan anmälan.

9. Medlemsstaterna och kommissionen ska samråda med berörda intressenter innan de antar ett beslut enligt denna artikel.

10. Ett beslut som antagits enligt denna artikel ska ange datum för genomförandet av en ändring. Genomförandedatumet ska balansera behovet av snabb förändring

med praktiska överväganden inbegripet terminshandel med el. Beslutet får fastställa lämpliga övergångsarrangemang.

11. Om ytterligare översyner av elområden inleds enligt den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009 ska den här artikeln gälla.

Bedömning

Artikel 14 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i artikel 14 och den svenska lagstiftningen men i artikel 32.4 i förordningen (EU) 2015/1222 finns bestämmelser om översyn av befintliga elområdeskonfigurationer. Enligt denna artikel ska de deltagande medlemsstaterna, eller tillsynsmyndigheterna om detta föreskrivs av medlemsstaterna inom sex månader efter att ha mottagit det gemensamma förslaget att bibehålla eller ändra elområdeskonfigurationen, nå en överenskommelse om förslaget att bibehålla eller ändra elområdeskonfigurationen. Av 25 c § tredje punkten i elförordningen (2013:208) framgår att Ei ska ta ställning till förslag om att bibehålla eller ändra en elområdeskonfiguration enligt artikel 32.4 c i förordning (EU) 2015/1222.

Nu införs det även bestämmelser i artikel 14. 5 och 6 om översyn av elområden och elområdeskonfiguration i elmarknadsförordningen. På samma sätt som Ei redan deltar i förfarandet om översyn av elområdeskonfigurationer enligt förordningen (EU) 2015/1222 bör Ei även delta i förfarandet om översyn av elområden och elområdeskonfigurationer enligt elmarknadsförordningen. Elförordningen bör därför kompletteras med en sådan bestämmelse. Se överväganden och förslag avsnitt 7.3.

6.5.2 Artikel 15 – Handlingsplaner

1. Efter antagandet av ett beslut enligt artikel 14.7 ska medlemsstaten med konstaterad strukturell överbelastning utarbeta handlingsplaner i samarbete med sina tillsynsmyndigheter. Dessa handlingsplaner ska innehålla en konkret tidsplan för antagande av åtgärder för att minska de konstaterade strukturella överbelastningarna inom fyra år efter antagandet av det beslutet enligt artikel 14.7.

2. Oberoende av de konkreta framsteg som görs inom ramen för handlingsplanen ska medlemsstaterna säkerställa, utan att det påverkar undantagen enligt artikel 16.9 eller 16.3, att kapaciteten för handel mellan elområden ökar varje år tills den minimikapacitet som föreskrivs i artikel 16.8 uppnåtts. Denna minimikapacitet ska uppnås senast den 31 december 2025.

Dessa årliga ökningarna ska åstadkommas genom en linjär utveckling. Den utvecklingen ska antingen utgå från den tilldelade kapaciteten vid gränsen eller i ett kritiskt linjesegment under året före antagandet av handlingsplanen eller från genomsnittskapaciteten under de tre åren före antagandet av handlingsplanen, beroende på vad som är högst. Medlemsstaterna ska, när de genomför sina handlingsplaner, säkerställa att den kapacitet som görs tillgänglig för gränsöverskridande handel i enlighet med artikel 16.8, minst motsvarar den linjära

utvecklingens värden, bland annat genom att använda korrigerande åtgärder i kapacitetsberäkningsregionen.

3. Den eller de medlemsstater som genomför handlingsplanen ska stå för kostnaderna för de korrigerande åtgärder som krävs för att uppnå den linjära utveckling som avses i punkt 2 eller för att tillgängliggöra kapacitet mellan elområden vid de gränser eller kritiska linjesegment som berörs av handlingsplanen.

4. Varje år under genomförandet av handlingsplanen och inom sex månader efter det att den har löpt ut ska de berörda systemansvariga för överföringssystem bedöma huruvida den tillgängliga gränsöverskridande kapaciteten har nått den linjära utvecklingen under de senaste 12 månaderna, eller från och med den 1 januari 2026, den minimikapacitet som anges i artikel 16.8. De ska överlämna sin bedömning till Acer och till berörda tillsynsmyndigheter. Före utarbetandet av rapporten ska varje systemansvarig för överföringssystem överlämna sina bidrag till rapporten, inklusive alla relevanta uppgifter, till sin tillsynsmyndighet för godkännande.

5. I fråga om de medlemsstater för vilka den bedömning som avses i punkt 4 visar att en systemansvarig för överföringssystem inte har uppfyllt den linjära utvecklingen, ska de berörda medlemsstaterna, inom sex månader från mottagandet av den bedömningsrapport som avses i punkt 4, enhälligt besluta om elområdeskonfigurationen inom och mellan dessa medlemsstater ska ändras eller bibehållas. I sitt beslut ska de berörda medlemsstaterna beakta synpunkter som lämnats av andra medlemsstater. De berörda medlemsstaternas beslut ska motiveras och anmälas till kommissionen och Acer.

De berörda medlemsstaterna ska omedelbart underrätta kommissionen om de inte kommer fram till ett enhälligt beslut inom den fastställda tidsramen. Inom sex månader från mottagandet av en sådan underrättelse ska kommissionen, som en sista utväg och efter samråd med Acer och berörda intressenter, anta ett beslut om huruvida elområdeskonfigurationen ska ändras eller bibehållas i och mellan dessa medlemsstater.

6. Sex månader innan handlingsplanen löper ut ska medlemsstaten med konstaterad strukturell överbelastning besluta om den ska hantera kvarstående interna överbelastningar genom att ändra sitt elområde eller om den ska hantera kvarstående interna överbelastningar som den själv ska bekosta.

7. Om ingen handlingsplan har fastställts inom sex månader från det att en strukturell överbelastning enligt artikel 14.7 har konstaterats, ska de berörda systemansvariga för överföringssystem, inom tolv månader från detta konstaterande, bedöma om den tillgängliga gränsöverskridande kapaciteten under de föregående tolv månaderna har nått den minimikapacitet som anges i artikel 16.8 och ska överlämna en bedömningsrapport till berörda tillsynsmyndigheter och Acer.

Före utarbetandet av rapporterna ska varje systemansvarig för överföringssystem överlämna sitt bidrag till rapporten, inklusive alla relevanta uppgifter, till sin tillsynsmyndighet för godkännande. Om bedömningen visar att en systemansvarig

för överföringssystem inte har respekterat minimikapaciteten, ska den beslutsprocess som fastställs i punkt 5 i den här artikeln tillämpas.

Bedömning

Artikel 15 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i artikel 15 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.5.3 Artikel 16 - Allmänna principer om kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning

1. Problem med överbelastning i nätet ska åtgärdas med icke-diskriminerande, marknadsbaserade lösningar som ger effektiva ekonomiska signaler till berörda marknadsaktörer och berörda systemansvariga för överföringssystem. Problem med överbelastning i nätet ska lösas med metoder som inte bygger på transaktioner, dvs. metoder som inte innefattar ett val mellan enskilda marknadsaktörers kontrakt. När den systemansvarige för överföringssystem vidtar driftsåtgärder för att säkerställa att den systemansvariges överföringssystem förblir i normaldrifttillstånd ska den systemansvarige för överföringssystem ta hänsyn till inverkan från dessa åtgärder på angränsande kontrollområden och samordna dessa åtgärder med andra systemansvariga för överföringssystem som påverkas, såsom föreskrivs i förordning (EU) 2015/1222.

2. Förfaranden för att inskränka handeln får tillämpas endast i nödfall när den systemansvarige för överföringssystem tvingas vidta omedelbara åtgärder och omdirigering eller motköp inte är möjliga. Alla sådana förfaranden ska tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Utom i fall av force majeure ska marknadsaktörer få kompensation för inskränkning av tilldelad kapacitet.

3. Regionala samordningscentrum ska genomföra samordnad kapacitetsberäkning i enlighet med punkterna 4 och 8 i denna artikel, såsom föreskrivs i artikel 37.1 a och artikel 42.1.

Regionala samordningscentrum ska beräkna kapacitet mellan elområden, med iakttagande av driftssäkerhetsgränser, genom att använda uppgifter från systemansvariga för överföringssystem, inbegripet uppgifter om den tekniska tillgången till korrigerande åtgärder, med undantag för förbrukningsfrånkoppling. Om regionala samordningscentrum konstaterar att de tillgängliga korrigerande åtgärderna i kapacitetsberäkningsregionen eller mellan kapacitetsberäkningsregioner inte är tillräckliga för att nå den linjära utvecklingen enligt artikel 15.2 eller den minimikapacitet som anges i punkt 8 i den här artikeln, samtidigt som driftssäkerhetsgränserna respekteras, kan de, som en sista utväg, fastställa samordnade åtgärder som minskar kapaciteten mellan elområden i enlighet därmed. Systemansvariga för överföringssystem får avvika från samordnade åtgärder när det gäller samordnad kapacitetsberäkning och samordnad säkerhetsanalys endast i enlighet med artikel 42.2.

Senast tre månader efter det att de regionala samordningscentrumen tagits i drift enligt artikel 35.2 och var tredje månad därefter, ska de regionala samordningscentrumen överlämna en rapport till berörda tillsynsmyndigheter och till Acer om eventuella kapacitetsminskningar eller avvikelser från samordnade

åtgärder enligt andra stycket, samt bedöma hur ofta de förekommer och, när det är nödvändigt, lämna rekommendationer om hur sådana avvikelser kan undvikas i framtiden. Om Acer konstaterar att förutsättningarna för en avvikelse enligt denna punkt inte föreligger eller att de är av strukturellt slag ska Acer avge ett yttrande till berörda tillsynsmyndigheter och kommissionen. De behöriga tillsynsmyndigheterna ska vidta lämpliga åtgärder mot systemansvariga för överföringssystem eller regionala samordningscentrum i enlighet med artikel 59 eller 62 i direktiv (EU) 2019/944 om förutsättningarna för en avvikelse enligt denna punkt inte fanns.

Strukturella avvikelser ska behandlas i en handlingsplan som avses i artikel 14.7 eller i en uppdatering av en befintlig handlingsplan.

4. Den maximala kapacitetsnivån hos sammanlänkningarna och de överföringsnät som påverkas av gränsöverskridande kapacitet ska ställas till förfogande för marknadsaktörer som uppfyller säkerhetsnormerna för säker nät drift. Motköp och omdirigering, inklusive gränsöverskridande omdirigering, ska utnyttjas för att nå den minimikapacitet som föreskrivs i punkt 8. Ett samordnat och icke-diskriminerande förfarande för gränsöverskridande korrigerande åtgärder ska tillämpas för att möjliggöra detta maximerande, efter införandet av en metod för att dela motköps- och omdirigeringskostnader.

5. Kapacitet får tilldelas med hjälp av explicita kapacitetsauktioner eller implicita auktioner som omfattar både kapacitet och energi. Båda metoderna kan samexistera för samma sammanlänkning. För intradagshandel ska kontinuerlig handel, som får kompletteras med auktioner, utnyttjas.

6. Vid överbelastning ska de högsta giltiga buden för nätkapacitet som, antingen implicit eller explicit, erbjuder högst värde för den knappa överföringskapaciteten inom en given tidsram vinna. Utom för nya sammanlänkningskapaciteter som omfattas av ett undantag enligt artikel 7 i förordning (EG) nr 1228/2003, artikel 17 i förordning (EG) nr 714/2009 eller artikel 63 i den här förordningen, är det förbjudet att fastställa acceptpriser inom ramen för kapacitetstilldelningsmetoderna.

7. Kapacitet ska kunna handlas fritt på sekundär basis, under förutsättning att den systemansvarige för överföringssystem informeras tillräckligt lång tid i förväg. Om en systemansvarig för överföringssystem vägrar genomföra en sekundär handel (transaktion) måste detta på ett tydligt och transparent sätt meddelas och förklaras för alla marknadsaktörer av den systemansvarige för överföringssystem och meddelas tillsynsmyndigheten.

8. Systemansvariga för överföringssystem får inte begränsa den mängd sammanlänkningskapacitet som ska göras tillgänglig för marknadsaktörer för att lösa överbelastning inom sitt eget elområde eller som ett sätt att hantera flöden som är en följd av interna transaktioner inom elområden. Utan att det påverkar tillämpningen av undantagen enligt punkterna 3 och 9 i denna artikel och tillämpningen av artikel 15.2, ska denna punkt anses vara uppfylld om följande miniminivåer av tillgänglig kapacitet för handel mellan elområden uppnåtts:

a) För gränser där en metod med samordnad nettoöverföringskapacitet används ska det lägsta tröskelvärdet vara 70 % av överföringskapaciteten samtidigt som

driftssäkerhetsgränserna respekteras, med beaktande av oförutsedda händelser, såsom fastställs i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

b) För gränser som använder en flödesbaserad metod ska minimikapaciteten vara en marginal som fastställs vid kapacitetsberäkningen och finns tillgänglig för flöden som följer av utbyten mellan elområden. Den marginalen ska vara 70 % av kapaciteten, samtidigt som driftssäkerhetsgränserna för kritiska linjesegment för utbyte mellan och inom elområden respekteras, med beaktande av oförutsedda händelser, såsom fastställts i enlighet med den riktlinje för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

Den totala mängden på 30 % får användas för säkerhetsmarginaler, ringflöden och interna flöden för varje kritiskt linjesegment.

9. På begäran av systemansvariga för överföringssystem i en kapacitetsberäkningsregion får de berörda tillsynsmyndigheterna, om det är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerhet, bevilja ett undantag från punkt 8 för förutsebara orsaker. Ett sådant undantag, som inte får gälla inskränkning av redan tilldelad kapacitet enligt punkt 2, ska beviljas för högst ett år i taget, eller upp till högst två år förutsatt att undantagets omfattning minskar avsevärt efter det första året. Omfattningen av ett sådant undantag ska strikt begränsas till vad som är nödvändigt för att upprätthålla driftsäkerheten och de ska undvika diskriminering mellan interna utbyten och utbyten mellan elområden.

Innan ett undantag beviljas ska den berörda tillsynsmyndigheten samråda med tillsynsmyndigheterna i andra medlemsstater som utgör en del av de berörda kapacitetsberäkningsregionerna. Om en tillsynsmyndighet motsätter sig det föreslagna undantaget ska Acer besluta om det bör beviljas enligt artikel 6.10 a i förordning (EU) 2019/942. Motiveringen och skälen för undantaget ska offentliggöras.

Om ett undantag beviljas ska de berörda systemansvariga för överföringssystem utarbeta och offentliggöra en metod och projekt som ska ge en långsiktig lösning på det problem som undantaget är avsett att lösa. Undantaget ska upphöra när tidsfristen för undantaget löpt ut eller när lösningen tillämpas, beroende på vilket som inträffar först.

10. Marknadsaktörerna ska inom en rimlig period före den relevanta operativa perioden informera de berörda systemansvariga för överföringssystem om de har för avsikt att använda tilldelad kapacitet. Tilldelad kapacitet som inte kommer att utnyttjas ska på nytt göras tillgänglig på marknaden på ett öppet, transparent och icke-diskriminerande sätt.

11. De systemansvariga för överföringssystem ska, i den mån det är tekniskt möjligt, utnyttja kapacitetsbehoven för elflöden i motsatt riktning över den överbelastade sammanlänkingsförbindelsen för att utnyttja kapaciteten hos denna förbindelse maximalt. Med fullständig hänsyn tagen till nätsäkerheten ska transaktioner som minskar överbelastning inte nekas.

12. De finansiella konsekvenserna av att de skyldigheter som är förbundna med kapacitetstilldelning inte uppfylls ska bäras av systemansvariga för överföringssystem eller nominerade elmarknadsoperatörer som är ansvariga för denna underlåtelse. Om marknadsaktörerna inte använder den kapacitet som de har åtagit sig att använda eller, när det gäller kapacitet som utauktionerats explicit, inte handlar på sekundär basis eller ger tillbaka kapaciteten i tid, ska de marknadsaktörerna förlora rättigheterna till denna kapacitet och betala en avgift som avspeglar kostnaderna. Avgifter som avspeglar kostnaderna för underlåtenhet att utnyttja kapacitet ska vara motiverade och proportionella. En systemansvarig som inte uppfyller sin skyldighet att leverera stabil överföringskapacitet ska vara skyldig att kompensera marknadsaktören för dennes förlust av kapacitetsrättigheter. Följdsador ska inte beaktas i detta hänseende. De viktigaste begreppen och metoderna för att fastställa ansvar vid bristande fullgörande av åtagandena ska fastställas i förväg med hänsyn till de finansiella följderna och ska granskas av den berörda tillsynsmyndigheten.

13. Vid fördelningen av kostnader för korrigerande åtgärder mellan systemansvariga för överföringssystem ska regleringsmyndigheter analysera i vilken utsträckning flöden från interna transaktioner inom elområden bidrar till den överbelastning mellan två elområden som observerats, och fördela kostnaderna baserat på det bidraget till överbelastningen, till de systemansvariga för överföringssystem i elområden som ansvarar för att skapa sådana flöden, med undantag för kostnader som orsakas av flöden från interna transaktioner inom elområden som ligger under den förväntade nivån utan strukturell överbelastning i ett elområde.

Den nivån ska analyseras och fastställas gemensamt av alla systemansvariga för överföringssystem i en kapacitetsberäkningsregion för varje enskild elområdesgräns och ska omfattas av godkännande av alla tillsynsmyndigheter i kapacitetsberäkningsregionen.

Bedömning

Artikel 16 punkt 1–4 och 9–11 motsvarar artikel 16 punkterna 1–3 respektive 4–5 i tidigare förordning (EG) nr 714/2009. Punkterna 5–8 och 12–13 saknar motsvarighet i den tidigare förordningen. Bestämmelserna i artikel 16 kompletterar eller ersätter vissa bestämmelser i CACM och FCA.

I artikel 16 finns bestämmelser om transmissionsnätsföretagens tilldelning av kapacitet på gränsöverskridande förbindelser, så kallade sammanlänknings. Huvudregeln är att det ska vara den maximala kapaciteten som ska tilldelas. I artikeln anges att minimum av tillgänglig kapacitet för handel ska vara 70 procent av en sammanlänkning från och med 1 januari 2020, om inte en åtgärdsplan har beslutats om en linjär ökning eller att ett undantag har beviljats enligt artikel 16.9. Övriga 30 procent kan bestå av så kallad tillförlitlighetsmarginal (reliability margin), cirkulära elflöden (loop flows) och interna flöden på varje kritiskt linjesegment.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i artikel 16 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.5.4 Artikel 17 – Tilldelning av kapacitet mellan elområden för olika tidsramar

1. Systemansvariga för överföringssystem ska på nytt beräkna tillgänglig kapacitet mellan elområden åtminstone efter stängningstid för kapacitetstilldelning mellan elområden på dagen före-marknaden och intradagsmarknaden. Systemansvariga för överföringssystem ska i den påföljande tilldelningen av kapacitet mellan elområden tilldela den tillgängliga kapaciteten mellan elområden plus eventuell återstående kapacitet mellan elområden som inte tidigare tilldelats och eventuell kapacitet mellan elområden som frigörs av innehavare av fysiska överföringsrättigheter från tidigare tilldelningar.

2. Systemansvariga för överföringssystem ska föreslå en lämplig struktur för tilldelningen av kapacitet mellan elområden för alla tidsramar, inbegripet dagen före-, intradags- och balansmarknader. Den tilldelningsstrukturen ska granskas av berörda tillsynsmyndigheter. Då de utarbetar sitt förslag ska de systemansvariga för överföringssystem beakta

a) marknadernas egenskaper,

b) driftsvillkoren för elsystemet, t.ex. följderna av en nettoberäkning av fast angivna scheman,

c) harmoniseringsnivån för de procentsatser som tilldelats olika tidsramar och tidsramar som antagits för de olika mekanismer för kapacitetstilldelning mellan elområden som redan införts.

3. Om kapaciteten mellan elområden är tillgänglig efter stängningstid för kapacitetstilldelning mellan elområden på intradagsmarknaden ska systemansvariga för överföringssystem utnyttja kapaciteten mellan elområdena för att utbyta balansenergi eller hantera processen för nettning av obalanser.

4. Om kapaciteten mellan elområden tilldelas i syfte att utbyta balanskapacitet eller dela reserver i enlighet med artikel 6.8 ska systemansvariga för överföringssystem använda de metoder som utvecklats i de riktlinjer för balanshållning avseende el som antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.

5. Systemansvariga för överföringssystem får inte öka den säkerhetsmarginal som beräknas enligt förordning (EU) 2015/1222 på grund av utbytet av balanskapacitet eller delningen av reserver.

Bedömning

Artikel 17 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009 och kompletterar eller ersätter vissa bestämmelser i CACM och FCA.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i artikel 17 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.5.5 Artikel 18 – Avgifter för tillträde till näten, användning och förstärkning av näten

1. De avgifter som tas ut av nätoperatörerna för tillträde till näten, inklusive avgifter för anslutning till näten, avgifter för användning av näten och, i tillämpliga fall, avgifter för därmed sammanhängande förstärkningar av näten, ska avspegla kostnaderna, vara transparenta, beakta behovet av nätsäkerhet och nätflexibilitet och spegla de faktiska kostnaderna, i den mån dessa kostnader motsvaras av effektiva och strukturellt jämförbara nätoperatörers kostnader, samt tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Avgifterna ska inte inbegripa icke-relaterade kostnader för andra icke-relaterade politiska mål.

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 15.1 och 15.6 i direktiv 2012/27/EU samt kriterierna i bilaga XI till det direktivet ska den metod som används för att fastställa nätavgifterna på ett neutralt sätt stödja generell systemeffektivitet på lång sikt genom prissignaler till kunderna och producenterna och framför allt tillämpas på ett sådant sätt att den inte leder till positiv eller negativ diskriminering mellan produktion som är ansluten på distributionsnivå och produktion som är ansluten på överföringsnivå. Nätavgifterna får inte leda till diskriminering, varken positiv eller negativ, av energilagring eller energiaggregering, och får inte verka hämmande på egenproduktion, egenförbrukning eller på deltagande i efterfrågefleksibilitet. Utan att det påverkar punkt 3 får avgifterna inte vara avståndsrelaterade.

2. Tariffmetoderna ska avspegla de fasta kostnaderna för systemansvariga för överförings- och distributionssystem, och ska erbjuda tillräckliga incitament för systemansvariga för överförings- och distributionssystem på både kort och lång sikt, för att öka effektiviteten, inklusive energieffektiviteten, främja marknadsintegreringen och försörjningstryggheten och ge stöd till effektiva investeringar, stöd till relaterad forskningsverksamhet samt att underlätta innovation i kundernas intresse inom exempelvis digitalisering, flexibilitetstjänster och sammanlänkningar.

3. Vid behov ska den tariffnivå som tillämpas för producenter eller slutkunder, eller båda, tillhandahålla lokaliseringssignaler på unionsnivå och beakta de nätförluster och överbelastningar som orsakats, liksom investeringskostnader för infrastruktur.

4. När avgifterna för nättillträde fastställs, ska följande beaktas:

- a) Inbetalningar och utbetalningar som uppstår på grund av kompensationsmekanismen mellan de systemansvariga för överföringssystem.
- b) Både faktiska utbetalningar och inbetalningar, och betalningar som förväntas för kommande perioder, som beräknas på grundval av tidigare perioder.

5. Fastställandet av avgifterna för nättillträde enligt denna artikel får inte påverka de avgifter som uppstår av den hantering av överbelastning som avses i artikel 16.

6. Det får inte tas ut någon särskild nätavgift för enskilda transaktioner avseende handel med el mellan elområden.

7. Distributionstariffer ska avspegla kostnaderna och beakta systemanvändarnas, inklusive aktiva kunders användning av distributionsnätet. Distributionstariffer får innehålla element för nätanslutningskapacitet och får differentieras på grundval av systemanvändarnas förbruknings- eller produktionsprofiler. Om medlemsstaterna har genomfört införandet av smarta mätarsystem ska tillsynsmyndigheter överväga tidsdifferentierade nättariffer när de fastställer eller godkänner överförings- och distributionstariffer eller metoderna för dessa i enlighet med artikel 59 i direktiv (EU) 2019/944 och när det är lämpligt, för att avspegla användningen av nätet på ett sätt som är transparent, kostnadseffektivt och förutsebart för slutkunden.

8. Metoder för distributionstariffer ska ge incitament till systemansvariga för distributionssystem för den mest kostnadseffektiva driften och utvecklingen av sina nät, inbegripet genom upphandling av tjänster. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheter betrakta relevanta kostnader som berättigade och inkludera dessa relevanta kostnader i distributionstariffer, och får införa prestationsmål för att ge de systemansvariga incitament till att öka effektiviteten i sina nät, inklusive genom energieffektivitet, flexibilitet och utveckling av smarta nät och intelligenta mätsystem.

9. Senast den 5 oktober 2019 ska Acer, för att minska risken för marknadsfragmentering, avge en rapport om bästa praxis om metoder för överförings- och distributionstariffer, med tillräckligt beaktande av nationella särdrag. Denna rapport om bästa praxis ska åtminstone omfatta följande:

- a) Förhållandet mellan tariffer som tillämpas på producenter och tariffer som tillämpas på slutkunder.
- b) De kostnader som ska täckas med tariffer.
- c) Tidsdifferentierade nättariffer.
- d) Lokaliseringssignaler.
- e) Förhållandet mellan överförings- och distributionstariffer.
- f) Metoder för att säkerställa transparens i tariffernas fastställande och struktur.
- g) Grupper av nätanvändare som omfattas av tariffer, inbegripet, i förekommande fall, dessa gruppers egenskaper, former för konsumtion och eventuella undantag från tariffer.
- h) Förluster i hög-, medel- och lågspänningsnät.

Acer ska uppdatera rapporten om bästa praxis minst en gång vartannat år.

10. Tillsynsmyndigheterna ska ta vederbörlig hänsyn till rapporten om bästa praxis när de fastställer eller godkänner överförings- eller distributionstariffer eller metoderna för dessa, i enlighet med artikel 59 i direktiv (EU) 2019/944.

Bedömning

Artikel 18 punkt 1 och 3–6 motsvarar artikel 14 punkt 1 respektive 2–5 i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 18 punkt 2 och 7–10 saknar däremot motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkten 1 handlar om de avgifter som tas ut av systemansvariga för tillträde till näten.

Den metod som används för att fastställa nätavgifterna ska på ett neutralt sätt stödja generell systemeffektivitet på lång sikt genom prissignaler till kunderna och producenterna och framför allt tillämpas på ett sådant sätt att den inte leder till positiv eller negativ diskriminering mellan produktion som är ansluten på distributionsnivå och produktion som är ansluten på överföringsnivå.

Kravet på enhetliga tariffer inom redovisningsområdet sprider ut rörliga kostnader över ett stort geografiskt område. Detta leder till en mycket trubbig prissignal som inte främjar systemeffektivitet på lång sikt. Huvudprincipen är att avgifterna inte får vara avståndsrelaterade, vilket kan tolkas som stöd för det svenska kravet på enhetliga tariffer. Det finns dock ett antal undantag i punkt 3 som anger att medlemsstaten vid behov kan tillämpa en tariffmetod för producenter eller slutkunder som ger lokaliseringssignaler på unionsnivå och beakta de nätförluster och överbelastningar som orsakats, liksom investeringskostnader för infrastruktur.

Punkten 3 ger möjlighet till en tariffutformning som reflekterar de nätförluster och överbelastningar (trängsel) som orsakas i nätet. Investeringskostnader för infrastruktur skulle kunna motivera att framåtblickande kostnader för att förstärka nätet i tariffen.

I ingressen till elmarknadsdirektivet anges i skäl (81 och 82) följande:

(81) Tillsynsmyndigheterna bör kunna fastställa eller godkänna tariffer eller beräkningsmetoder för tariffer på grundval av ett förslag från de systemansvariga för överförings- eller distributionssystemet eller på grundval av ett förslag som dessa systemansvariga och nätanvändare kommit överens om. Vid fastställandet eller godkännandet bör tillsynsmyndigheterna säkerställa att överförings- eller distributionstarifferna är icke-diskriminerande och avspeglar kostnaderna, och samtidigt ta hänsyn till de långsiktiga marginalkostnader för näten som går att undvika med hjälp av distribuerad produktion och åtgärder för styrning av efterfrågan.

(82) Tillsynsmyndigheterna bör fastställa eller godkänna enskilda nättariffer för överförings- och distributionsnät eller fastställa en metod, eller båda delarna. I vardera fallen bör tillsynsmyndighetens oberoende när det gäller att fastställa nätavgifter enligt artikel 57.4 b ii bevaras.

Detta ger visst stöd för att tariffen ska innehålla lokaliseringssignaler baserad på rörliga kostnader. Den 2 oktober 2018 beslutade regeringen om en ändring i elförordningen (2013:208). Ändringen innebär att Ei får meddela föreskrifter om hur nättariffer ska utformas för att främja ett effektivt utnyttjande av elnätet. Föreskrifträtten började gälla den 1 januari 2019. Ei har startat ett projekt för att ta fram föreskrifter om hur nättariffer ska utformas för att främja ett effektivt

utnyttjande av elnätet. En fråga som uppkommit i det projektet är om tarifferna ska utformas på ett annat sätt än enligt den nuvarande regleringen i 4 kap. 3 och 5 §§ ellagen. Frågan om lokaliseringssignaler kommer hanteras inom det projektet och någon åtgärd krävs inte inom ramen för det här uppdraget.

Vidare anges i punkt 7 att distributionstariffer ska avspegla kostnaderna och beakta systemanvändarnas, inklusive aktiva kunders användning av distributionsnätet. Distributionstariffer får innehålla element för nätanslutningskapacitet och får differentieras på grundval av systemanvändarnas förbruknings- eller produktionsprofiler. Om medlemsstaterna har genomfört införandet av smarta mätersystem ska tillsynsmyndigheter överväga tidsdifferentierade närtariffer när de fastställer eller godkänner överförings- och distributionstariffer eller metoderna för dessa.

Dessutom anger punkt 8 att metoder för distributionstariffer ska ge incitament till systemansvariga för distributionssystem för den mest kostnadseffektiva driften och utvecklingen av sina nät, inbegripet genom upphandling av tjänster. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheter betrakta relevanta kostnader som berättigade och inkludera dessa relevanta kostnader i distributionstariffer, och får införa prestationsmål för att ge de systemansvariga incitament till att öka effektiviteten i sina nät.

Punkt 9 anger att Acer ska ta fram en rapport om bästa praxis om både transmissions- och distributionstariffer. Rapporten ska uppdateras vartannat år och ska lämna utrymme för att medlemsländerna ska kunna ta nationell hänsyn i sitt sätt att reglera tarifferna. Acer har behövt göra en kompromiss och gå ifrån bästa praxis och istället göra en praxisrapport som i ett första steg fokuserar på transmissionsnätstariffen. Det blir en bedömning över Europa som förväntas bli klar i december 2019. I nästa steg fokuserar Acer på distributionsnätstariffen. Den rapporten förväntas vara klar under andra kvartalet 2020. Det är först nästa omgång av rapporter som kommer att innehålla någon form av analys.

Det framgår av punkt 10 att tillsynsmyndigheten bör beakta Acers rapport vid godkännande eller fastställande av överföringstariffer eller deras metoder. Utöver detta anges även följande om hur tarifferna ska utformas:

- Tarifferna ska ge nätföretagen incitament att effektivisera på kort och lång sikt, bland annat genom energieffektivisering, främja marknadsintegration och leveranssäkerhet, och stödja investeringar och relaterade forskningsaktiviteter.
- Tidsdifferentierade tariffer får introduceras där det är möjligt.
- Tariffer ska reflektera de kostnader som uppstår för att använda distributionssystemet.
- För lokalnätstariffer gäller även att de får differentieras mellan olika användare baserat på förbruknings- och produktionsprofiler.

Dessa punkter uppfylls om inte annat genom nya bestämmelser i elmarknadsdirektivet 2019/944.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i artikel 18 och den svenska lagstiftningen. Några genomförandeåtgärder krävs inte.

6.5.6 Artikel 19 – Intäkter från överbelastning

1. Förfaranden för hantering av överbelastning för en i förväg angiven tidsram får generera intäkter endast vid överbelastning som uppstår under den tidsramen, utom då det handlar om nya sammanlänknings som beviljats ett undantag enligt artikel 63 i denna förordning, artikel 17 i förordning (EG) nr 714/2009 eller artikel 7 i förordning (EG) nr 1228/2003. Förfarandet för fördelningen av dessa intäkter ska granskas av tillsynsmyndigheterna och det får vare sig snedvridda tilldelningsförfarandet till förmån för en part som begär kapacitet eller energi eller utgöra hinder för minskad överbelastning.

2. Följande mål ska prioriteras med avseende på tilldelning av inkomster från kapacitet mellan elområden

a) garantier för att den tilldelade kapaciteten faktiskt är tillgänglig, inbegripet kompensation för garanterad kapacitet, eller

b) optimering av användningen av kapacitet mellan elområden för att bibehålla eller öka överföringskapaciteten, i tillämpliga fall genom samordnade korrigerande åtgärder, eller täckning av kostnader för nätinvesteringar i syfte att minska begränsningen i sammanlänknings.

3. Om de prioriterade mål som anges i punkt 2 har uppfyllts i tillräcklig grad, får intäkterna användas som en inkomst som ska beaktas av tillsynsmyndigheterna när dessa godkänner metoderna för beräkning av nättariffer eller fastställande av nättariffer, eller båda. Övriga intäkter ska placeras på ett separat internkonto tills dess att de kan användas för de ändamål som avses i punkt 2.

4. Användningen av intäkter i enlighet med punkt 2 a eller b ska följa en metod som föreslås av de systemansvariga för överföringssystem efter samråd med tillsynsmyndigheterna och berörda intressenter och efter godkännande av Acer. De systemansvariga för överföringssystem ska lämna in förslag till metod till Acer senast den 5 juli 2020 och Acer ska fatta beslut om den föreslagna metoden inom sex månader från mottagandet.

Acer får begära att de systemansvariga för överföringssystem ändrar eller uppdaterar den metod som avses i första stycket. Acer ska besluta om den ändrade eller uppdaterade metoden senast sex månader efter det att den lämnats in.

Metoden ska åtminstone ange de villkor enligt vilka intäkterna får användas för de ändamål som avses i punkt 2 och de villkor enligt vilka dessa intäkter får placeras på ett separat internkonto för framtida användning samt hur länge dessa intäkter får placeras på ett sådant konto.

5. Systemansvariga för överföringssystem ska i förväg tydligt fastställa hur eventuella intäkter från överbelastning kommer att användas, och ska rapportera till tillsynsmyndigheterna om den faktiska användningen av dessa intäkter. Senast den 1 mars varje år, ska tillsynsmyndigheterna informera Acer och offentliggöra en rapport som fastställer

- a) beloppet för de intäkter som uppburits för den tolv månadersperiod som slutar den 31 december föregående år,
- b) hur dessa intäkter har använts enligt punkt 2, inklusive de specifika projekt där intäkterna använts och det belopp som placerats på ett separat konto,
- c) det belopp som användes vid beräkningen av nättariffer,
- d) verifikation att det belopp som avses i led c överensstämmer med denna förordning och den metod som utarbetats i enlighet med punkterna 3 och 4.

Om vissa av kapacitetssintäkterna används vid beräkningen av nättariffer ska det av rapporten framgå på vilket sätt de systemansvariga för överföringssystem, i tillämpliga fall, har uppfyllt de prioriterade målen i punkt 2.

Bedömning

Artikel 19 punkterna 2 och 3 motsvarar artikel 16 punkten 6 i (EG) nr 714/2009. Övriga bestämmelser är nya. Det finns ingen motsättning mellan bestämmelserna i artikel 19 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.6 Kapitel IV – Resurstillräcklighet

6.6.1 Artikel 20 – Resurstillräcklighet

1. Medlemsstaterna ska övervaka resurstillräckligheten inom sina territorier på grundval av den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet enligt artikel 23. För att komplettera den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet får medlemsstaterna dessutom utföra nationella bedömningar av resurstillräcklighet i enlighet med artikel 24.

2. Om den europeiska bedömning av resurstillräcklighet som avses i artikel 23 eller den nationella bedömningen av resurstillräcklighet som avses i artikel 24 konstaterar ett resurstillräcklighetsproblem ska den berörda medlemsstaten kartlägga alla snedvridningar eller marknadsmisslyckanden till följd av lagstiftning som orsakat eller bidragit till att problemet uppstått.

3. Medlemsstater med konstaterade resurstillräcklighetsproblem ska utveckla och offentliggöra en genomförandeplan med en tidsplan för antagande av åtgärder för att undanröja alla konstaterade snedvridningar till följd av lagstiftning eller marknadsmisslyckanden som en del av processen för statligt stöd. Medlemsstaterna ska när de hanterar resurstillräcklighetsproblem framför allt beakta de principer som fastställs i artikel 3 och överväga att:

- a) undanröja snedvridningar till följd av lagstiftning,
- b) undanröja pristak i enlighet med artikel 10,
- c) införa en mekanism för bristprissättning för balansenergi såsom avses i artikel 44.3 i förordning (EU) 2017/2195,

d) öka sammanlänkningskapaciteten och den interna nätkapaciteten i syfte att nå åtminstone sina sammanlänkningsmål såsom avses i artikel 4.1 d i förordning (EU) 2018/1999,

e) möjliggöra egenproduktion, energilagring, åtgärder på efterfrågesidan och energieffektivitet genom att anta åtgärder för att undanröja snedvridningar till följd av lagstiftning,

f) säkerställa kostnadseffektiv och marknadsbaserad upphandling av balanserings- och stödtjänster,

g) avskaffa reglerade priser om så krävs enligt artikel 5 i direktiv (EU) 2019/944.

4. De berörda medlemsstaterna ska lämna sina genomförandeplaner till kommissionen för översyn.

5. Inom fyra månader från mottagandet av genomförandeplanen ska kommissionen avge ett yttrande över huruvida åtgärderna är tillräckliga för att undanröja snedvridningar till följd av lagstiftning eller marknadsmisslyckanden som konstaterats enligt punkt 2, och får uppmana medlemsstaterna att ändra sina genomförandeplaner i enlighet därmed.

6. De berörda medlemsstaterna ska övervaka tillämpningen av sina genomförandeplaner och ska offentliggöra resultaten av övervakningen i en årlig rapport och ska överlämna den rapporten till kommissionen.

7. Kommissionen ska avge ett yttrande över huruvida genomförandeplanen har genomförts på ett tillfredsställande sätt och om resurstillräcklighetsproblemet har lösts.

8. Medlemsstaterna ska fortsätta att följa genomförandeplanen efter det att konstaterade resurstillräcklighetsproblem har lösts.

Bedömning

Artikel 20 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i artikel 20 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.6.2 Artikel 21 – Allmänna principer för utformning av kapacitetsmekanismer

1. För att undanröja kvarstående resurstillräcklighetsproblem får medlemsstaterna som en sista utväg, och samtidigt som de genomför de åtgärder som avses i artikel 20.3 i enlighet med artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget, införa kapacitetsmekanismer.

2. Innan de inför kapacitetsmekanismer ska de berörda medlemsstaterna genomföra en omfattande studie av de eventuella effekterna av sådana mekanismer på angränsande medlemsstater genom att åtminstone samråda med de angränsande medlemsstater till vilka de har en direkt nätanslutning samt intressenter i dessa medlemsstater.

3. Medlemsstaterna ska bedöma om en kapacitetsmekanism i form av en strategisk reserv kan lösa resurstillräcklighetsproblemen. Om detta inte är fallet får medlemsstaterna tillämpa en annan typ av kapacitetsmekanism.

4. Medlemsstaterna får inte införa kapacitetsmekanismer om varken den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet eller den nationella bedömningen av resurstillräcklighet, eller i avsaknad av en nationell bedömning av resurstillräcklighet, den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet, har identifierat ett resurstillräcklighetsproblem.

5. Medlemsstaterna får inte införa kapacitetsmekanismer innan kommissionen enligt artikel 20.5, avgett ett yttrande om den genomförandeplan som avses i artikel 20.3.

6. Om en medlemsstat tillämpar en kapacitetsmekanism ska den se över den kapacitetsmekanismen och säkerställa att inga nya avtal ingås inom ramen för den mekanismen om varken den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet eller den nationella bedömningen av resurstillräcklighet, eller i avsaknad av en nationell bedömning av resurstillräcklighet, den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet har identifierat ett resurstillräcklighetsproblem, eller innan den genomförandeplan som avses i artikel 20.3 har fått ett yttrande från kommissionen enligt artikel 20.5.

7. Vid utformningen av kapacitetsmekanismer ska medlemsstaterna i dessa inbegripa en bestämmelse som möjliggör en effektiv administrativ utfasning av kapacitetsmekanismen, om inga nya avtal ingås enligt punkt 6 under de tre påföljande åren.

8. Kapacitetsmekanismer ska vara tillfälliga. De ska godkännas av kommissionen för högst tio år. De ska fasas ut eller mängden reglerad kapacitet minskas på grundval av genomförandeplaner som avses i artikel 20. Medlemsstaterna ska fortsätta tillämpa genomförandeplanen efter införandet av kapacitetsmekanismen.

Bedömning

Artikel 21 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Artikeln innehåller regler för så kallade kapacitetsmekanismer. Kapacitetsmekanism definieras i artikel 2 som en tillfällig åtgärd för att säkerställa att önskad nivå av nödvändig resurstillräcklighet uppnås, genom ersättning till resurser för att de är tillgängliga, med undantag för åtgärder som rör stödtjänster eller hantering av överbelastning. Kapacitetsmekanismernas syfte är att tillsammans med andra åtgärder undanröja kvarstående resurstillräcklighetsproblem. Reglerna syftar till att se till att leveranssäkerheten är tillräcklig vid hög efterfrågan genom att tillhandahålla ersättning för att produktionsenheter hålls tillgängliga. Kapacitetsmekanismer behöver enligt den nya lagtexten vara tillfälliga och utformade för att möta en identifierad brist på produktionsstillgänglighet eller annan begränsning i nätet eller av resurser. En begränsning av produktionsenheter som kan användas för detta syfte är satt till produktionsenheter som maximalt har en utsläppsnivå om 550 gram koldioxid per kWh. Efter 1 juli 2025 kan endast produktionsenheter som släpper ut mindre än

550 gram koldioxid per kWh eller har ett medelvärde om maximalt 350 kg koldioxid per år per installerad kW delta i en kapacitetsmekanism.

Kapacitetsmekanismernas syfte är att, tillsammans med andra åtgärder, undanröja kvarstående resurstillräcklighetsproblem. Enligt artikel 20.1 ska medlemsstaterna övervaka resurstillräckligheten inom sina territorier på grundval av den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet som ska göras enligt artikel 23. För att komplettera den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet får medlemsstaterna utföra nationella bedömningar av resurstillräckligheten i enlighet med artikel 24. Av artikel 23 framgår att i den europeiska bedömningen av resurstillräckligheten ska resurstillräcklighetsproblem fastställas genom en bedömning av elsystemets sammantagna tillräcklighet för den befintliga och förväntade efterfrågan på el på unionsnivå, på medlemsnivå och på individuell elområdesnivå när detta är relevant. Den europeiska resurstillräcklighetsbedömningen ska göras av Entso för el och de systemansvariga för överföringssystem ska förse Entso för el med de data som behövs. Den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet ska genomföras på varje elområdesnivå och omfatta åtminstone alla medlemsstater. Den nationella bedömningen av resurstillräcklighet ska ha ett regionalt tillämpningsområde och baseras på den metod som den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet ska bedömas efter. Om en nationell bedömning av resurstillräcklighet konstaterar ett resurstillräcklighetsproblem vad gäller ett elområde, som inte konstaterades i den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet, ska den nationella bedömningen av resurstillräcklighet ange skälen till skillnaden mellan de två bedömningarna av resurstillräcklighet. Medlemsstaterna ska offentliggöra den bedömningen och överlämna den till Acer. Acer ska därefter yttra sig om avvikelserna mellan den nationella bedömningen av resurstillräcklighet och den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet är motiverade.

Enligt Ei:s bedömning innebär bestämmelserna i artikel 23 och 24 att bedömningarna av resurstillräcklighet på såväl europeisk och nationell nivå inte ska göras på lägre nivå än elområdesnivå. Kapacitetsmekanismernas syfte är att, tillsammans med andra åtgärder, undanröja kvarstående resurstillräcklighetsproblem. Eftersom resurstillräckligheten ska bedömas på elområdesnivå anser Ei att reglerna om kapacitetsmekanismer inte ska tillämpas på lägre nivå än elområdesnivå. Detta innebär att reglerna om kapacitetsmekanismer endast behöver tillämpas på de kapacitetsmekanismer som en systemansvarig för överföringssystem har. För Sveriges del är det därför endast de kapacitetsmekanismer som Svenska kraftnät förfogar över som behöver uppfylla kraven på kapacitetsmekanismer i denna artikel.

Effektreserven är en kapacitetsmekanism och Sverige ska vidta åtgärder enligt punkten 6. Vilka åtgärder som ska vidtas bör utredas omgående så att Svenska kraftnät kan träffa nya avtal inom ramen för lagen (2003:436) om effektreserv. Lagen om effektreserv liksom förordningen (2016:423) om effektreserv behöver anpassas så att de inte strider mot artikel 20–22 och kompletteras med regler om förfarandet, dvs. vilka aktörer som ska göra de analyser som krävs i artikel 20–22 och vem som fattar beslut. Se överväganden och förslag, avsnitt 7.4.

Att förordningens bestämmelser om kapacitetsmekanismer bara behöver tillämpas på de kapacitetsmekanismer som en systemansvarig för överföringssystem har innebär inte att det inte är tillåtet för en medlemsstat att införa bestämmelser om utformningen av kapacitetsmekanismer för systemansvariga för distributionssystem.

Den senaste tiden har samhällets ökade efterfrågan på el medfört att det uppstått lokal nätkapacitetsbrist på flera platser och regioner i Sverige. Ei har därför fått i uppdrag av regeringen att analysera kapacitetsbristen i elnäten ur flera perspektiv. Bland annat ska Ei titta på ansvar och roller kopplade till problem med nätkapacitetsbrist, undersöka omfattningen av kapacitetsbrist i elnäten, utreda hur problematiken sett ut över tid samt analysera möjliga lösningar kopplade till de problem som identifieras. Ei ska även analysera förutsättningarna för elnätsföretag att kontraktera kapacitet för en längre tid än en tillsynsperiod och kartlägga i vilken omfattning produktionsreserver, åtgärder på förbrukarsidan eller andra åtgärder får användas för att mildra effekterna av nätkapacitetsbrist. Ei ska också undersöka hur ett system av så kallade flexibilitetsmarknader på lokal, regional och nationell nivå kan utformas på ett effektivt sätt. Om det finns behov ska Ei föreslå samhällsekonomiskt motiverade förändringar i regelverk eller andra åtgärder. Frågan om kapacitetssignaler och bestämmelser om utformningen av kapacitetsmekanismer för systemansvariga för distributionssystem kan hanteras inom det projektet och någon åtgärd krävs inte inom ramen för det här uppdraget.

6.6.3 Artikel 22 – Principer för utformning av kapacitetsmekanismer

1. En kapacitetsmekanism ska:

- a) vara tillfällig,
- b) inte leda till otillbörlig snedvridning av marknaden och inte begränsa handeln mellan elområden,
- c) inte gå utöver vad som är nödvändigt för att lösa de tillräcklighetsproblem som avses i artikel 20,
- d) välja kapacitetsleverantörer på ett transparent, icke-diskriminerande och konkurrensbaserat sätt,
- e) ge kapacitetsleverantörer incitament att vara tillgängliga vid förväntade systempåfrestningar,
- f) säkerställa att ersättningen bestäms genom en konkurrensbaserad process,
- g) fastställa de tekniska villkoren för kapacitetsleverantörers deltagande före urvalsförfarandet,
- h) vara öppna för deltagande av alla resurser, inklusive energilagring och efterfrågestyrning, som kan tillhandahålla den tekniska prestanda som krävs,
- i) tillämpa lämpliga sanktioner för kapacitetsleverantörer som inte är tillgängliga under perioder av systempåfrestningar.

2. Utformningen av strategiska reserver ska uppfylla följande krav:

a) När en kapacitetsmekanism har utformats som en strategisk reserv, ska dirigering av denna endast förekomma om de systemansvariga för överföringssystem sannolikt kommer att uttömma sina balansresurser för att upprätta jämvikt mellan tillgång och efterfrågan.

b) Under de avräkningsperioder för obalanser då resurser i den strategiska reserven dirigeras ska obalanser på marknaden avräknas till minst värdet av förlorad last eller till ett värde som är högre än den tekniska prisgräns på intradagsmarknaden som avses i artikel 10.1, beroende på vad som är högre.

c) Resultatet av den strategiska reserven efter dirigeringen ska tilldelas balansansvariga parter genom mekanismen för avräkning av obalanser.

d) De resurser som ingår i den strategiska reserven får inte erhålla ersättning från grossistmarknaderna för el eller från balansmarknader.

e) De resurser som ingår i den strategiska reserven ska hållas utanför marknaden, åtminstone under avtalets löptid.

Det krav som avses i första stycket led a påverkar inte aktiveringen av resurser före en faktisk dirigering i syfte att respektera rampningsbegränsningar och operativa krav. Resultatet av den strategiska reserven under aktivering ska inte tilldelas balansgrupper via grossistmarknader och ska inte förändra deras obalanser.

3. Utöver de krav som fastställs i punkt 1 ska andra kapacitetsmekanismer än strategiska reserver

a) vara utformade så att de garanterar att det pris som betalas för tillgänglighet automatiskt rör sig mot noll när den levererade kapacitetsnivån förväntas vara tillräcklig för att tillgodose den efterfrågade kapacitetsnivån,

b) ersätta deltagande resurser enbart för deras tillgänglighet, och säkerställa att ersättningen inte påverkar kapacitetsleverantörens beslut att producera eller inte,

c) säkerställa att kapacitetsskyldigheter är överförbara mellan stödberättigade kapacitetsleverantörer.

4. Kapacitetsmekanismer ska införliva följande krav på gränsvärdena för koldioxidutsläpp:

a) Senast den 4 juli 2019 ska produktionskapacitet med utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el som har påbörjat kommersiell produktion på eller efter den dagen ska inte ingå i åtaganden eller omfattas av utbetalningar eller åtaganden för framtida betalningar inom ramen för en kapacitetsmekanism.

b) Senast den 1 juli 2025 ska produktionskapacitet som har påbörjat kommersiell produktion före den 4 juli 2019 och med utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el och mer än 350 kg koldioxid från fossilt bränsle i genomsnitt årligen per installerad kW inte ingå i åtaganden eller omfattas av

utbetalningar eller åtaganden för framtida betalningar, inom ramen för en kapacitetsmekanism.

Utsläppsgränsvärdet på 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el och gränsvärde på 350 kg koldioxid från fossilt bränsle i genomsnitt årligen per installerad kW som avses i första stycket leden a och b ska beräknas på grundval av uppgifter om effektiviteten hos produktionsenhetens utformning, dvs. nettoverkningsgraden vid nominell kapacitet under relevanta standarder från Internationella standardiseringsorganisationen.

Senast den 5 januari 2020 ska Acer offentliggöra ett yttrande med tekniska riktlinjer för beräkningen av de värden som avses i första stycket.

5. Medlemsstater som tillämpar kapacitetsmekanismer den 4 juli 2019 ska anpassa sina mekanismer för att uppfylla kraven i kapitel 4, utan att det påverkar åtaganden som gjorts eller avtal som ingåtts före den 31 december 2019.

Bedömning

Artikel 22 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 1

Punkten 1 handlar om grundläggande krav på hur kapacitetsmekanismen ska utformas. Den ska bland annat vara tillfällig, proportionerlig och inte leda till otillbörlig snedvridning av marknaden och inte begränsa handeln mellan elområden. En kapacitetsmekanism ska också öppen för deltagande av alla resurser, inklusive energilagring och efterfrågestyrning, som kan tillhandahålla den tekniska prestanda som krävs.

Lagen om effektreserv är tillfällig och gäller till den 15 mars 2025 vilket framgår av lagen (2016:422) om dels fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv, dels ändring i samma lag. Effektreserven får endast användas mellan den 16 november och den 15 mars och vid behov, dvs. då det saknas tillgänglig produktionskapacitet.

Upphandling av effektreserven sker enligt lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF). Svenska kraftnät följer bestämmelserna i denna artikel vid upphandlingen av effektreserven.

Det svenska regelverket strider inte mot bestämmelserna i punkterna 1 a)–g) och i). Någon genomförandeåtgärd krävs därför inte i dessa delar.

Av 1 § lagen om effektreserv framgår att effektreserven ska skapas genom att Svenska kraftnät ingår avtal dels med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels om minskad elförbrukning. Av bestämmelsen i punkten 1 h) framgår att en kapacitetsmekanism ska vara öppen för deltagande av alla resurser, inklusive energilagring. Lagen om effektreserv är inte öppen för deltagande av resurser som består av en energilagringsanläggning. Lagen om effektreserv bör därför kompletteras med detta tillägg. Se överväganden och förslag avsnitt 7.4.

Punkt 2

Punkten 2 anger krav som gäller strategiska reserver.

Punkten 2 a) anger att dirigerings av sådan reserv endast får komma ifråga om balansresurser är uttömda. Enligt 1 § andra stycket lagen om effektreserv ska effektreserven vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden. Det finns ingen motsättning mellan det svenska regelverket och bestämmelserna i punkten 2 a). Någon genomförandeåtgärd krävs inte i denna del. Detta gäller även punkterna 2 b) och c).

I punkten 2 d) anges att de resurser som ingår i den strategiska reserven inte får erhålla ersättning från grossistmarknaderna för el eller från balansmarknaderna. Någon sådan begränsning finns inte i lagen om effektreserv. För att uppfylla kraven i punkten 2 d) bör denna begränsning införas i lagen om effektreserv. Se överväganden och förslag avsnitt 7.4.

I punkten 2 e) anges att de resurser som ingår i den strategiska reserven ska hållas utanför marknaden, åtminstone under avtalets löptid. Någon sådan begränsning finns inte i lagen om effektreserv. För att uppfylla kraven i punkten 2 e) bör denna begränsning införas i lagen om effektreserv. Se överväganden och förslag avsnitt 7.4.

Punkt 3

Punkten 3 handlar om krav på kapacitetsmekanismer som inte är strategiska reserver, till exempel avtal om minskad förbrukning.

Det finns ingen motsättning mellan det svenska regelverket och bestämmelserna i punkten 3. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkt 4

Punkten 4 a) anger att kapacitetsmekanismer ska införliva krav på koldioxidutsläpp. Kraven innebär att senast den 4 juli 2019 ska produktionsresurser med utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el som har tagits i drift senast på eller efter den dagen inte ingå i åtaganden eller omfattas av utbetalningar eller åtaganden för framtida betalningar inom ramen för kapacitetsmekanism.

I 6 § förordningen om effektreserv anges att förutsatt att kravet på tillgänglighet och uthållighet är uppfyllt ska den systemansvariga myndigheten se till att de avtal med elproducenter som ingås enligt 1 § första stycket lagen (2003:436) om effektreserv avser produktionskapacitet som utgörs av anläggningar som producerar el av förnybara energikällor.

Avtal som inte uppfyller kravet på förnybara energikällor får dock ingå i den utsträckning som

1. det saknas anbud som svarar mot kravet, eller
2. avtal enligt anbud som uppfyller kravet skulle medföra väsentligt högre kostnader än ett avtal enligt ett annat anbud.

Undantaget i 6 § andra stycket förordning om effektreserv bör kompletteras med ett krav på att produktionskapacitet som upphandlas uppfyller kraven i punkten 4 a), dvs. med utsläpp på högst 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el. I den nya bestämmelsen bör finnas en hänvisning till artikel 22 punkten 4. I och med det uppfylls punkten 4 andra stycket. Se överväganden och förslag avsnitt 7.4.

Enligt punkten 4 b) får, från och med 1 juli 2025, inte produktionskapacitet som har påbörjat kommersiell produktion före den 4 juli 2019 och med utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el och mer än 350 kg koldioxid från fossilt bränsle i genomsnitt årligen per installerad kW ingå i åtaganden eller omfattas av utbetalningar eller åtaganden för framtida betalningar, inom ramen för en kapacitetsmekanism. Lagen om effektreserv upphör att gälla den 16 mars 2025 enligt riksdagens beslut, lagen (2016:422) om dels fortsatt giltighet av lagen (2003:436) om effektreserv, dels ändring i samma lag. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

Punkten 4 tredje stycket avser Acers uppgift att offentliggöra ett yttrande om tekniska riktlinjer för beräkning av kravet i första stycket och kräver ingen genomförandeåtgärd.

Punkt 5

Enligt punkten 5 ska medlemsstater som tillämpar kapacitetsmekanismer den 4 juli 2019 anpassa sina mekanismer för att uppfylla kraven i kapitel 4, utan att det påverkar åtaganden som gjorts eller avtal som ingåtts före den 31 december 2019.

En ändring av förordningen om effektreserv bör därför begränsas till att gälla avtal som ingås från och med den 1 januari 2020. Se överväganden och förslag avsnitt 7.4.

6.6.4 Artikel 23 – Europeisk bedömning av resurstillräcklighet

1. I den europeiska bedömningen av resurstillräckligheten ska resurstillräcklighetsproblem fastställas genom en bedömning av elsystemets sammantagna tillräcklighet för den befintliga och förväntade efterfrågan på el på unionsnivå, på medlemsstatsnivå och på individuell elområdesnivå när detta är relevant. Den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet ska omfatta varje år under en tioårsperiod från dagen för bedömningen.

2. Den europeiska resurstillräcklighetsbedömningen ska genomföras av Entso för el.

3. Entso för el ska senast den 5 januari 2020 till gruppen för samordning på elområdet, som inrättats i enlighet med artikel 1 i kommissionens beslut av den 15 november 2012¹⁰⁵, och Acer lämna in ett utkast till den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet, på grundval av de principer som föreskrivs i punkt 5.

¹⁰⁵ Kommissionens beslut av den 15 november 2012 om inrättande av gruppen för samordning på elområdet (EUT C 353, 17.11.2012, s. 2).

4. Systemansvariga för överföringssystem ska förse Entso för el med de data som Entso för el behöver för att genomföra den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet.

Entso för el ska genomföra den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet årligen. Producenter och andra marknadsaktörer ska förse systemansvariga för överföringssystem med data som rör förväntat utnyttjande av produktionsresurser, med beaktande av tillgången på primära resurser och lämpliga scenarier för förväntad tillgång och efterfrågan.

5. Den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet ska baseras på en transparent metod som ska säkerställa att bedömningen

a) genomförs på varje elområdesnivå och omfattar åtminstone alla medlemsstater,

b) baseras på lämpliga centrala referensscenarier för förväntad tillgång och efterfrågan, inklusive en ekonomisk bedömning av sannolikheten för avställning, driftinställelse, byggande av nya produktionsanläggningar samt åtgärder för att nå mål för energieffektivitet och elsammanlänkning, och lämpliga antaganden om känslighet för extrema väderhändelser, hydrologiska förhållanden, grossistpriser och prisutvecklingen för kol,

c) innehåller separata scenarier som återspeglar olika sannolikheter för att de resurstillräcklighetsproblem som de olika typerna av kapacitetsmekanismer är avsedda att hantera ska inträffa,

d) på lämpligt sätt beaktar bidragen från alla resurser, inklusive befintlig och framtida möjligheter till energiproduktion, energilagring, sektoriell integration och efterfrågestyrning, samt import och export och deras bidrag till flexibel systemdrift,

e) förutser den sannolika inverkan av de åtgärder som avses i artikel 20.3,

f) inbegriper varianter utan befintliga eller planerade kapacitetsmekanismer och, när det är tillämpligt, varianter med sådana mekanismer,

g) baseras på en marknadsmodell med hjälp av den flödesbaserade metoden, när detta är tillämpligt,

h) tillämpar sannolikhetskalkyler,

i) tillämpar ett enda modelleringsverktyg,

j) tillämpar åtminstone följande indikatorer som avses i artikel 25:

– "förväntad energi ej levererad" (expected energy not served), och

– "förväntad förlorad last" (loss of load expectation),

k) kartlägger orsakerna till eventuella resurstillräcklighetsproblem, särskilt om den är en nätbegränsning eller resursbegränsning, eller båda,

l) beaktar verklig nätutveckling,

m) säkerställer att nationella särdrag när det gäller produktion, efterfrågefleksibilitet och energilagring samt tillgången på primära resurser och graden av sammanlänkning beaktas på ett vederbörligt sätt.

6. Senast den 5 januari 2020 ska Entso för el till Acer lämna in ett utkast till metod för att beräkna

a) värdet av förlorad last,

b) kostnaden för ny resurs (cost of new entry) avseende produktion eller efterfrågefleksibilitet, och

c) den tillförlitlighetsnorm som avses i artikel 25.

Metoden ska baseras på öppna, objektiva och verifierbara kriterier.

7. Förslagen enligt punkterna 3 och 6 gällande utkastet till metod, och de scenarier, känsliga aspekter och antaganden som de grundar sig på, samt resultatet av den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet enligt punkt 4 ska vara föremål för föregående samråd med medlemsstaterna, gruppen för samordning på elområdet och berörda intressenter och godkännande från Acer enligt det förfarande som fastställs i artikel 27.

Bedömning

Artikel 23.1 motsvarar artikel 8.4 i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 23 punkterna 2–6 är nya. Artikel 23 handlar om att en europeisk bedömning av resurstillräckligheten ska genomföras av Entso för el. Inom ramen för denna bedömning ska resurstillräcklighetsproblemet fastställas genom en bedömning av elsystemets sammantagna tillräcklighet för den befintliga och förväntade efterfrågan på el på unionsnivå, på medlemsstatsnivå och på individuell elområdesnivå när detta är relevant. Bestämmelserna i artikel 23 medför inget behov av åtgärder.

6.6.5 Artikel 24 – Nationella bedömningar av resurstillräcklighet

1. Nationella bedömningar av resurstillräcklighet ska ha ett regionalt tillämpningsområde och baseras på den metod som avses i artikel 23.3, särskilt bestämmelserna i artikel 23.5 b–m.

De nationella bedömningarna av resurstillräcklighet ska innehålla de centrala referensscenarier som avses i artikel 23.5 b.

De nationella bedömningarna av resurstillräcklighet kan beakta ytterligare känsliga aspekter utöver dem som avses i artikel 23.5 b. I dessa fall får de nationella bedömningarna av resurstillräcklighet

a) göra antaganden som tar hänsyn till särdrag i den nationella tillgången och efterfrågan på el,

b) använda verktyg och konsekventa aktuella uppgifter som stämmer överens med dem som Entso för el använder för den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet.

Vidare ska de nationella bedömningarna av resurstillräcklighet, vid bedömningen av deltagande av kapacitetsleverantörer i en annan medlemsstat till försörjningstryggheten i de elområden som bedömningarna omfattar, använda den metod som föreskrivs i artikel 26.11 a.

2. De nationella bedömningarna av resurstillräcklighet och, i tillämpliga fall, den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet samt yttrandet från Acer i enlighet med punkt 3 ska offentliggöras.

3. Om en nationell bedömning av resurstillräcklighet konstaterar ett resurstillräcklighetsproblem vad gäller ett elområde som inte konstaterades i den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet ska den nationella bedömningen av resurstillräcklighet ange skälen till skillnaden mellan de två bedömningarna av resurstillräcklighet, inklusive närmare uppgifter om känsliga aspekter som använts och de bakomliggande antagandena. Medlemsstaterna ska offentliggöra den bedömningen och överlämna den till Acer.

Inom två månader från den dag då rapporten mottas ska Acer yttra sig om huruvida avvikelserna mellan den nationella bedömningen av resurstillräcklighet och den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet är motiverade.

Det organ som är ansvarigt för den nationella bedömningen av resurstillräcklighet ska ta vederbörlig hänsyn till Acers yttrande och vid behov ändra sin bedömning. Om organet beslutar att inte fullt ut beakta Acers yttrande ska det organ som är ansvarigt för den nationella resurstillräcklighetsbedömningen offentliggöra en rapport med en detaljerad motivering.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009 och innehåller särskilda regler för genomförande av den nationella bedömningen av resurstillräcklighet.

Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i artikel 24 och den svenska lagstiftningen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.6.6 Artikel 25 – Tillförlitlighetsnorm

1. När medlemsstater tillämpar kapacitetsmekanismer ska de ha en tillförlitlighetsnorm. En tillförlitlighetsnorm ska på ett transparent sätt ange den nödvändiga nivån för medlemsstatens försörjningstrygghet. För gränsöverskridande elområden ska sådana tillförlitlighetsnormer fastställas gemensamt av de relevanta myndigheterna.

2. Tillförlitlighetsnormen ska fastställas av medlemsstaten eller en behörig myndighet som har utsetts av medlemsstaten, på förslag av tillsynsmyndigheten. Tillförlitlighetsnormen ska baseras på den metod som anges i artikel 23.6.

3. Tillförlitlighetsnormen ska beräknas med hjälp av minst värdet av förlorad last och kostnaden för ny resurs för en viss tidsram och ska uttryckas som "förväntad energi ej levererad" och "förväntad förlorad last".

4. Vid tillämpning av kapacitetsmekanismer ska de parametrar som avgör vilken kapacitetsmängd som upphandlas inom kapacitetsmekanismen godkännas av medlemsstaten eller av en behörig myndighet som har utsetts av medlemsstaten, på förslag från tillsynsmyndigheten.

Bedömning

Artikel 25 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Det finns ingen motsättning mellan bestämmelsen i artikel 25 och den svenska lagstiftningen. För att tydliggöra hur förfarandet för fastställande av tillförlitlighetsnormen och för godkännandet av de parametrar som ska avgöra vilken kapacitetsmängd som ska upphandlas inom kapacitetsmekanismen, om förutsättningarna för en kapacitetsmekanism är uppfyllda, bör det framgå att det är regeringen som godkänner de parametrarna och fastställer tillförlitlighetsnormen. Se överväganden och förslag avsnitt 7.5.

6.6.7 Artikel 26 – Gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer

1. Andra kapacitetsmekanismer än strategiska reserver och, när det är tekniskt genomförbart, strategiska reserver, ska vara öppna för direkt gränsöverskridande deltagande av kapacitetsleverantörer i en annan medlemsstat, på de villkor som fastställs i denna artikel.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att utländsk kapacitet som kan tillhandahålla likvärdiga tekniska prestanda som inhemsk kapacitet har möjlighet att delta i samma konkurrenspräglade process som den inhemska kapaciteten. Om kapacitetsmekanismer tillämpas från och med den 4 juli 2019 får medlemsstaterna tillåta sammanlänknings att direkt delta i samma konkurrenspräglade process som utländsk kapacitet under högst fyra år från och med den 4 juli 2019 eller under två år från dagen för godkännandet av de metoder som avses i punkt 11, beroende på vilket som inträffar först.

Medlemsstaterna kan kräva att den utländska kapaciteten är lokaliserad i en medlemsstat och att den har direkt nätanslutning med den medlemsstat som tillämpar mekanismen.

3. Medlemsstaterna får inte förhindra den kapacitet som finns på deras territorium från att delta i kapacitetsmekanismer i andra medlemsstater.

4. Gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer får inte ändra eller på annat sätt påverka planerade eller fysiska flöden mellan elområden och medlemsstater. Dessa planerade eller fysiska flöden ska fastställas enbart genom resultatet av kapacitetstilldelning enligt artikel 16.

5. Kapacitetsleverantörer ska kunna delta i mer än en kapacitetsmekanism.

Om kapacitetsleverantörer deltar i mer än en kapacitetsmekanism för samma leveransperiod ska de delta upp till den förväntade tillgången till sammanlänknings och sannolikheten för att systempåfrestningar inträffar

samtidigt i det system där mekanismen tillämpas och det system där den utländska kapaciteten finns i enlighet med den metod som avses i punkt 11 a.

6. Kapacitetsleverantörer ska åläggas att erlägga betalningar till följd av otillgänglighet om deras kapacitet inte är tillgänglig.

Om kapacitetsleverantörer deltar i mer än en kapacitetsmekanism under samma leveransperiod ska de åläggas att erlägga flera betalningar till följd av otillgänglighet om de inte kan infria flera åtaganden.

7. I syfte att tillhandahålla en rekommendation till de systemansvariga för överföringssystem ska de regionala samordningscentrum som inrättas enligt artikel 35 på årsbasis beräkna den maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet. Den beräkningen ska ta hänsyn till den förväntade tillgången till sammanlänknings- och sannolikheten för att systempåfrestningar inträffar samtidigt i det system där mekanismen tillämpas och det system där den utländska kapaciteten finns. Den beräkningen ska krävas för varje elområdesgräns.

Systemansvariga för överföringssystem ska fastställa den maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet på grundval av rekommendationen från det regionala samordningscentrumet på årsbasis.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att den kapacitet kopplad till nya resurser som avses i punkt 7 tilldelas berättigade kapacitetsleverantörer på ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsbaserat sätt.

9. Om kapacitetsmekanismer medger gränsöverskridande deltagande i två angränsande medlemsstater ska alla intäkter som uppstår genom den tilldelning som avses i punkt 8 tillfalla de berörda systemansvariga för överföringssystem och delas dem emellan i enlighet med den metod som avses i punkt 11 b eller i enlighet med en gemensam metod som godkänts av de båda behöriga tillsynsmyndigheterna. Om den angränsande medlemsstaten inte tillämpar en kapacitetsmekanism, eller tillämpar en kapacitetsmekanism som inte är öppen för gränsöverskridande deltagande, ska andelen av intäkterna godkännas av den behöriga myndigheten i den medlemsstat där kapacitetsmekanismen har införts efter att ha inhämtat ett yttrande från tillsynsmyndigheterna i de angränsande medlemsstaterna. De systemansvariga för överföringssystemen ska använda sådana intäkter för de ändamål som fastställs i artikel 19.2.

10. Den systemansvarige för överföringssystemet där den utländska kapaciteten finns ska

a) fastställa om intresserade kapacitetsleverantörer kan tillhandahålla den tekniska prestanda som krävs av den kapacitetsmekanism i vilken kapacitetsleverantören avser att delta, och registrera den kapacitetsleverantören som berättigad kapacitetsleverantör i ett register som inrättas för det ändamålet,

b) utföra tillgänglighetskontroller,

c) till den systemansvarige för överföringssystemet i den medlemsstat som tillämpar kapacitetsmekanismen anmäla den information som den erhållit enligt leden a och b och andra stycket.

De berörda kapacitetsleverantörerna ska utan dröjsmål underrätta den systemansvarige för överföringssystemet om deras deltagande i en utländsk kapacitetsmekanism.

11. Senast den 5 juli 2020 ska Entso för el till Acer lämna in

a) en metod för att beräkna den maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för gränsöverskridande deltagande och som avses i punkt 7,

b) en metod för att fördela de intäkter som avses i punkt 9,

c) gemensamma regler för utförande av tillgänglighetskontroller som avses i punkt 10 b,

d) gemensamma regler för bestämmande av när en betalning till följd av otillgänglighet ska förfalla,

e) villkor för driften av det register som avses i punkt 10 a,

f) gemensamma regler för kartläggning av kapacitet som är berättigad att delta i kapacitetsmekanismen enligt vad som avses i punkt 10 a.

Förslaget ska vara föremål för föregående samråd och godkännande från Acer i enlighet med artikel 27.

12. De berörda tillsynsmyndigheterna ska kontrollera om kapaciteten har beräknats i enlighet med den metod som avses i punkt 11 a.

13. Tillsynsmyndigheterna ska säkerställa att gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer organiseras på ett effektivt och icke-diskriminerande sätt. De ska särskilt föreskriva lämpliga administrativa arrangemang för ett gränsöverskridande indrivande av betalningar till följd av otillgänglighet.

14. Kapacitet som tilldelas i enlighet med punkt 8 ska kunna överlåtas mellan berättigade kapacitetsleverantörer. Berättigade kapacitetsleverantörer ska till registret anmäla eventuella överlåtelser enligt vad som avses i punkt 10 a.

15. Senast den 5 juli 2021 ska Entso för el upprätta och driva registret enligt vad som avses i punkt 10 a. Registret ska vara öppet för alla berättigade kapacitetsleverantörer, för de system som tillämpar kapacitetsmekanismer och för deras systemansvariga för överföringssystemen.

Bedömning

Artikel 26 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009 och handlar om gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer. Det finns ingen motsättning mellan bestämmelserna i artikeln och det svenska regelverket.

6.6.8 Artikel 27 – Godkännandeförfarande

1. När det hänvisas till denna artikel ska förfarandet i punkterna 2, 3 och 4 tillämpas på godkännandet av ett förslag som lämnas in av Entso för el.
2. Entso för el ska före inlämnandet av ett förslag genomföra ett samråd som omfattar alla berörda intressenter, inklusive tillsynsmyndigheter och andra nationella myndigheter. Den ska ta vederbörlig hänsyn till resultaten av samrådsprocessen i sitt förslag.
3. Inom tre månader från dagen för mottagande av det förslag som avses i punkt 1 ska Acer antingen godkänna eller ändra det. I det senare fallet ska Acer samråda med Entso för el innan Acer godkänner det ändrade förslaget. Acer ska offentliggöra det antagna förslaget på sin webbplats inom tre månader från dagen då de föreslagna dokumenten mottogs.
4. Acer får när som helst begära ändringar av det godkända förslaget. Inom sex månader från dagen för mottagande av en sådan begäran ska Entso för el lämna ett utkast till de föreslagna ändringarna till Acer. Inom tre månader från dagen för mottagandet av förslaget ska Acer justera eller godkänna ändringarna och offentliggöra dem på sin webbplats.

Bedömning

Artikeln saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009 och innehåller bestämmelser för förfarandet när Acer ska godkänna förslag från ENTSO-E.

ENTSO-E ska före inlämnandet av ett förslag genomföra ett samråd som omfattar alla berörda intressenter, inklusive tillsynsmyndigheter och andra nationella myndigheter.

Artikeln föranleder ingen åtgärd. Det bör dock noteras att det tillkommer en uppgift för Ei, nämligen att delta i samrådet.

6.7 Kapitel V – Drift av överföringssystem

6.7.1 Artikel 28 – Europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystem för el (Entso för el)

1. Systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta på unionsnivå genom Entso för el för att verka för att den inre marknaden för el fullbordas och fungerar väl samt för att gynna handel mellan elområden och säkerställa optimal förvaltning, samordnad drift och sund teknisk utveckling av det europeiska elöverföringsnätet.
2. Entso för el ska vid utförandet av sina uppgifter enligt unionsrätten verka för en välfungerande och integrerad inre marknad för el och bidra till att målen i den politiska ramen för klimat- och energifrågor för perioden 2020–2030 uppnås på ett effektivt och hållbart sätt, särskilt genom att bidra till en effektiv integrering av el som produceras från förnybara energikällor och till ökad energieffektivitet samtidigt som systemsäkerheten upprätthålls. Entso för el ska ha tillräckliga personella och ekonomiska resurser för att kunna utföra sina uppgifter.

Bedömning

Punkten 1 motsvarar artikel 4 i gamla elmarknadsförordningen. Punkten 2 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om uppgifter för Entso för el och någon åtgärd för genomförande krävs inte.

6.7.2 Artikel 29 – Entso för el

1. De systemansvariga för överföringssystem för el ska till kommissionen och Acer lämna in utkast till ändringar av stadgarna, medlemsförteckningen eller arbetsordningen för Entso för el.

2. Inom två månader från mottagandet av utkastet till ändringar av stadgarna, medlemsförteckningen eller arbetsordningen ska Acer, efter samråd med organisationer som representerar samtliga berörda parter, särskilt systemanvändare, inklusive kunder, lämna ett yttrande till kommissionen om dessa utkast till ändringar av stadgar, medlemsförteckningen eller arbetsordningen.

3. Kommissionen ska lämna ett yttrande över utkastet till ändringar av stadgar, medlemsförteckningen eller arbetsordningen med beaktande av Acers yttrande enligt punkt 2 och inom tre månader från mottagandet av Acers yttrande.

4. Inom tre månader från mottagandet av kommissionens positiva yttrande ska de systemansvariga för överföringssystem anta och offentliggöra de ändrade stadgarna eller arbetsordningen.

5. De dokument som avses i punkt 1 ska lämnas in till kommissionen och till Acer i händelse av ändringar av dessa, eller på motiverad begäran från någon av dem. Kommissionen och Acer ska avge ett yttrande i enlighet med punkterna 2, 3 och 4.

Bedömning

Punkterna 1–4 motsvarar artikel 5 i förordning (EG) nr 714/2009. Punkten 5 är ny. Artikeln handlar om uppgifter för Entso för el och Acer. Någon åtgärd för genomförande krävs inte.

6.7.3 Artikel 30 – Uppgifter för Entso för el

1. Entso för el ska göra följande:

a) Utarbeta nätföreskrifter inom de områden som anges i artikel 59.1 och 59.2 för uppnåendet av de mål som anges i artikel 28.

b) Anta och offentliggöra en icke-bindande unionsomfattande tioårig nätutvecklingsplan, (nedan kallad *unionsomfattande nätutvecklingsplan*), vartannat år.

c) Utarbeta och anta förslag som rör den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet enligt artikel 23 och förslag som rör de tekniska specifikationerna för gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer enligt artikel 26.11.

- d) Anta rekommendationer för samordningen av det tekniska samarbetet mellan unionens och tredjeländers systemansvariga för överföringssystem.
- e) Anta en ram för samarbete och samordning mellan regionala samordningscentrum.
- f) Anta ett förslag till definition av systemdriftsregionen i enlighet med artikel 36.
- g) Samarbeta med de systemansvariga för distributionssystem och EU DSO-enheten.
- h) Främja digitalisering av överföringsnät, inklusive smarta nät, effektiv insamling av data i realtid och intelligenta mätsystem.
- i) Anta gemensamma verktyg för att säkerställa samordnad nätdrift under normala omständigheter och vid nödsituationer, inklusive gemensamma kriterier för klassificering av nätincidenter, och forskningsplaner, inklusive förverkligande av de planerna genom ett effektivt forskningsprogram. Dessa verktyg ska innehålla specifikationer om bland annat
- i) ändamålsenlig information om hur samordningen av driften kan förbättras, inklusive lämplig information dagen före, under dagen och i realtid, samt hur ofta denna information lämpligast bör insamlas och vidarebefordras,
 - ii) teknikplattformen för informationsutbyte i realtid och, när så är lämpligt, teknikplattformarna för insamling, behandling och överföring av den övriga information som avses i led i, samt för genomförandet av de förfaranden som är ägnade att öka samordningen av driften mellan de systemansvariga för överföringssystem, med målsättningen att samordningen ska bli unionsomfattande,
 - iii) hur de systemansvariga för överföringssystem gör information om driften tillgänglig för andra systemansvariga för överföringssystem eller för någon annan enhet som vederbörligen fått i uppdrag att stödja dem med samordningen av driften, samt för Acer, och
 - iv) att de systemansvariga för överföringssystem ska utse en kontaktpunkt för att besvara förfrågningar från andra systemansvariga för överföringssystem eller från någon enhet som vederbörligen har fått ett uppdrag i enlighet med led iii, eller Acers förfrågningar om sådan information.
- j) Anta ett årsarbetsprogram.
- k) Bidra till fastställande av driftskompatibilitetskrav och till icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till uppgifter i enlighet med artikel 24 i direktiv (EU) 2019/944.
- l) Anta en årsrapport.

m) Genomföra och anta bedömningar av säsongstillräcklighet i enlighet med artikel 9.2 i förordning (EU) 2019/941.

n) Främja cybersäkerhet och uppgiftsskydd, i samarbete med relevanta myndigheter och reglerade enheter.

o) Ta hänsyn till utvecklingen av efterfrågefleksibilitet i utförandet av sina uppgifter.

2. Entso för el ska rapportera till Acer om konstaterade brister när det gäller hur regionala samordningscentrum inrättas och hur de utför sina uppgifter.

3. Entso för el ska offentliggöra protokollen från sina årsmöten, styrelsemöten och kommittémöten och tillhandahålla allmänheten regelbunden information om sitt beslutsfattande och sin verksamhet.

4. Årsarbetsprogrammet enligt punkt 1 j ska innehålla en förteckning och beskrivning av de nätföreskrifter som ska utarbetas, en samordningsplan för nätdriften samt forsknings- och utvecklingsverksamhet som ska utföras det året och en preliminär tidsplan.

5. Entso för el ska tillhandahålla Acer all information till förfogande som krävs för att kunna genomföra uppgifterna enligt artikel 32.1. För att Entso för el ska kunna uppfylla de kraven ska systemansvariga för överföringssystem tillhandahålla Entso för el den erforderliga informationen.

6. På begäran av kommissionen ska Entso för el lämna sina synpunkter till kommissionen i samband med antagande av de riktlinjer som anges i artikel 61.

Bedömning

Uppgifterna för ENTSO för el finns på motsvarande sätt uppräknade i artikel 8 i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 8 handlar om uppgifter för Entso för el och någon åtgärd för genomförande krävs inte.

6.7.4 Artikel 31 – Samråd

1. När Entso för el utarbetar förslag i enlighet med de uppgifter som avses i artikel 30.1 ska det genomföra en grundlig samrådsprocess. Samrådsprocessen ska struktureras så att kommentarer från intressenter före det slutliga antagandet av förslaget kan beaktas och på ett öppet och transparent sätt, med deltagande från alla berörda intressenter, särskilt med de organisationer som företräder sådana intressenter, i enlighet med den arbetsordning som avses i artikel 29. Samrådet ska inkludera tillsynsmyndigheter och andra nationella myndigheter, elhandels- och producentföretag, systemanvändare, inklusive kunder, systemansvariga för distributionssystem, inklusive berörda branschorganisationer, tekniska organ och intressentplattformar. Samrådet ska ha till syfte att identifiera synpunkter och förslag från alla berörda parter i beslutsprocessen.

2. Samtliga dokument och protokoll från sammanträden med anknytning till de samråd som avses i punkt 1 ska offentliggöras.

3. Innan de förslag som avses i artikel 30.1 antas ska Entso för el redovisa de synpunkter som framförts under samrådsförfarandet och hur dessa synpunkter har beaktats. Om synpunkterna inte har beaktats, ska skälen till det anges.

Bedömning

Artikel 10 motsvarar artikel 10 i förordning (EG) nr 714/2009 och handlar om uppgifter för Entso för el. Artikel 10 föreskrev en skyldighet för Ei att delta i samråd. Artikel 31 medför inga nya skyldigheter för Ei. Någon åtgärd för genomförande krävs inte.

6.7.5 Artikel 32 – Acers övervakningsuppgifter

1. Acer ska övervaka att Entso för el genomför sina uppgifter som avses i artikel 30.1, 30.2 och 30.3 och rapportera sina slutsatser till kommissionen.

Acer ska övervaka hur Entso för el genomför de nätföreskrifter som har utvecklats enligt artikel 59. Om Entso för el inte har genomfört sådana nätföreskrifter ska Acer begära att Entso för el avger en vederbörligen motiverad förklaring till varför detta inte har skett. Acer ska informera kommissionen om denna förklaring och avge ett yttrande över den.

Acer ska övervaka och analysera genomförandet av de nätföreskrifter och riktlinjer som antagits av kommissionen i enlighet med artikel 58.1 och deras inverkan på harmoniseringen av de regler som syftar till att underlätta marknadsintegrering samt på icke-diskriminering, verklig konkurrens och en välfungerande marknad, samt rapportera till kommissionen.

2. Entso för el ska lämna utkastet till unionsomfattande nätutvecklingsplan, utkastet till årsarbetsprogram med information om samrådsprocessen och övriga dokument som avses i artikel 30.1 till Acer för yttrande.

Om Acer anser att utkastet till årsarbetsprogram eller utkastet till unionsomfattande nätutvecklingsplan som lagts fram av Entso för el inte medverkar till icke-diskriminering, verklig konkurrens och en välfungerande marknad eller till en tillräcklig grad av gränsöverskridande sammanlänkningsmed tillträde för tredje part, ska Acer lämna ett motiverat yttrande, tillsammans med rekommendationer till Entso för el och kommissionen inom två månader från inlämningen.

Bedömning

Artikel 9 motsvarar artikel 9 i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 9 handlar om uppgifter för Entso för el och Acer. Bestämmelsen kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.6 Artikel 33 – Kostnader

Kostnaderna för den verksamhet som bedrivs av Entso för el och som avses i artiklarna 28–32 och 58–61 i den här förordningen och i artikel 11 i förordning (EU) nr 347/2013 ska bäras av de systemansvariga för överföringssystem och tas med i tariffberäkningen. Tillsynsmyndigheterna får godkänna dessa kostnader endast om de är rimliga och lämpliga.

Bedömning

Artikel 33 motsvarar artikel 11 i förordning (EG) nr 714/2009. Bestämmelsen är genomförd genom 5 kap. 18 § ellagen som anger att, om ett transmissionsnätstföretag deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagens nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.7.7 Artikel 34 – Regionalt samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem

1. De systemansvariga för överföringssystem ska inleda regionalt samarbete inom ramen för Entso för el för att bidra till den verksamhet som anges i artikel 30.1, 30.2 och 30.3. De ska särskilt offentliggöra en regional investeringsplan vartannat år, och får fatta investeringsbeslut baserade på denna regionala investeringsplan. Entso för el ska främja samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem på regional nivå och därmed säkerställa driftskompatibilitet, kommunikation och övervakning avseende resultatet av de uppgifter som utförs regionalt inom de områden som ännu inte har harmoniserats på unionsnivå.

2. De systemansvariga för överföringssystem ska främja driftslösningar som säkerställer optimal hantering av nätet och främja utvecklingen av energiutbyte, samordnad tilldelning av gränsöverskridande kapacitet efter icke-diskriminerande marknadsbaserade metoder, med vederbörligt beaktande av fördelarna med implicita auktioner för kortfristig tilldelning och integrering av balansmekanismer och mekanismer för reservkraft.

3. Kommissionen får i syfte att uppnå målen i punkterna 1 och 2 i denna artikel fastställa de regionala samarbetsstrukturernas geografiska utsträckning med beaktande av befintliga regionala samarbetsstrukturer. Varje medlemsstat får främja samarbete i mer än ett geografiskt område.

Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning genom att fastställa det geografiska område som omfattas av varje regional samarbetsstruktur. I detta syfte ska kommissionen samråda med tillsynsmyndigheterna, Acer och Entso för el.

De delegerade akter som avses i denna punkt påverkar inte tillämpningen av artikel 36.

Bedömning

Artikeln motsvarar artikel 12 i förordning (EG) nr 714/2009. Det finns ingen motsättning mellan bestämmelserna i artikeln och den svenska lagstiftningen när det gäller uppgifter för systemansvariga för överföringssystem. I övrigt gäller artikeln uppgifter för Entso för el och kommissionen. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.7.8 Artikel 35 – Inrättande av regionala samordningscentrum och dessas uppdrag

1. Senast den 5 juli 2020 ska alla systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen lämna ett förslag om inrättandet av regionala

samordningscentrum till den berörda tillsynsmyndigheten i enlighet med de kriterier som fastställs i detta kapitel.

Tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen ska granska och godkänna förslaget.

Förslaget ska åtminstone bestå av följande:

- a) Medlemsstat för de regionala samordningscentrumens blivande säte och de deltagande systemansvariga för överföringssystem.
- b) De organisatoriska och ekonomiska arrangemang samt de driftslösningar som är nödvändiga för att säkerställa effektiv, säker och tillförlitlig drift av det sammanlänkade överföringssystemet.
- c) En genomförandeplan för de regionala samordningscentrumens verksamhetsstart.
- d) Stadgarna och arbetsordningen för de regionala samordningscentrumen.
- e) En beskrivning av samarbetsprocesser i enlighet med artikel 38.
- f) En beskrivning av arrangemangen för de regionala samordningscentrumens skadeståndsansvar i enlighet med artikel 47.
- g) Om två regionala samordningscentrum drivs enligt ett rullande schema i enlighet med artikel 36.2, en beskrivning av arrangemangen för att fastställa tydliga ansvarsområden för dessa regionala samordningscentrum och förfaranden för utförandet av deras uppgifter.

2. Efter tillsynsmyndigheternas godkännande av förslaget i punkt 1 ska regionala samordningscentrum ersätta regionala säkerhetssamordnare som inrättats i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009 och ska tas i drift senast den 1 juli 2022.

3. Regionala samordningscentrum ska ha en juridisk form som avses i bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132¹⁰⁶.

4. De regionala samordningscentrumen ska vid utförandet av sina uppgifter enligt unionsrätten, agera oberoende av enskilda nationella intressen och oberoende av intressena hos de systemansvariga för överföringssystem.

5. De regionala samordningscentrumen ska genom att utföra de uppgifter av regional betydelse som de tilldelats i enlighet med artikel 37 komplettera den roll som innehas av de systemansvariga för överföringssystem. De systemansvariga för överföringssystem ska ansvara för förvaltningen av elflödena och för att säkerställa

¹⁰⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 av den 14 juni 2017 om vissa aspekter av bolagsrätt (EUT L 169, 30.6.2017, s. 46).

ett säkert, tillförlitligt och effektivt elsystem i enlighet med artikel 40.1 d i direktiv (EU) 2019/944.

Bedömning

Artikel 36 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 36 handlar om inrättandet av regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.9 Artikel 36 – Geografisk omfattning för regionala samordningscentrum

1. Entso för el ska senast den 5 januari 2020 till Acer lämna ett förslag som anger vilka systemansvariga för överföringssystem, elområden, elområdesgränser, kapacitetsberäkningsregioner och avbrottssamordningsregioner som omfattas av varje systemdriftsregion. Förslaget ska beakta nättopologin, inklusive elsystemets sammanlänkingsgrad och grad av inbördes beroende när det gäller flöden, och regionens storlek, som ska omfatta minst en kapacitetsberäkningsregion.
2. De systemansvariga för överföringssystem i en systemdriftsregion ska delta i det regionala samordningscentrumet i den regionen. Om kontrollområdet för en systemansvarig för överföringssystem är en del av flera olika synkronområden får den systemansvarige för överföringssystem under exceptionella omständigheter samordnas av två regionala samordningscentrum. För elområdesgränser som angränsar till systemdriftsregioner ska förslaget i punkt 1 ange hur samordningen mellan regionala samordningscentrum för de gränserna ska ske. För synkronområdet för kontinentala Europa, där det kan förekomma överlappningar mellan två regionala samordningscentrums verksamhet i en systemdriftsregion, ska de systemansvariga för överföringssystem i den systemdriftsregionen besluta att antingen utse ett enda regionalt samordningscentrum i den regionen eller att de två regionala samordningscentrumen utför några av eller alla uppgifter av regional betydelse i hela systemdriftsregionen enligt ett rullande schema, medan andra uppgifter utförs av ett enda utsett regionalt samordningscentrum.
3. Inom tre månader från mottagandet av förslaget enligt punkt 1 ska Acer antingen godkänna förslaget till systemdriftsregioner eller föreslå ändringar. I det senare fallet ska Acer samråda med Entso för el innan den antar ändringarna. Det förslag som antas ska offentliggöras på Acers webbplats.
4. De berörda systemansvariga för överföringssystem får lämna in ett förslag till Acer om ändring av systemdriftsregioner enligt definitionen punkt 1. Förfarandet i punkt 3 ska tillämpas.

Bedömning

Artikel 37 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 37 handlar om den geografiska omfattningen för regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.10 Artikel 37 - Uppgifter för regionala samordningscentrum

1. Varje regionalt samordningscentrum ska utföra åtminstone alla följande uppgifter av regional betydelse i hela systemdriftsregionen där det är inrättat:

- a) Genomföra den samordnade kapacitetsberäkningen i enlighet med de metoder som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
- b) Genomföra den samordnade säkerhetsanalysen i enlighet med de metoder som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
- c) Skapa gemensamma nätmodeller i enlighet med de metoder och förfaranden som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
- d) Stödja bedömning av enhetligheten i systemskyddsplaner och återuppbyggnadsplaner hos systemansvariga för överföringssystem i enlighet med de förfaranden som anges i de nätföreskrifter för nödsituationer och återuppbyggnad som antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.
- e) Genomföra regionala prognoser, från veckan före till åtminstone dagen före, över systemtillräcklighet och utarbetande av riskreducerande åtgärder i enlighet med den metod som anges i artikel 8 i förordning (EU) 2019/941 och de förfaranden som anges i de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
- f) Genomföra regional samordning av avbrottsplanering i enlighet med de förfaranden och metoder som anges i de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.
- g) Utbilda och certifiera anställda vid de regionala samordningscentrumen.
- h) Stödja samordning och optimering av regional återuppbyggnad på begäran av systemansvariga för överföringssystem.
- i) Utföra efterhandsanalys och efterhandsrapportering avseende drift och störningar.
- j) Utföra regional dimensionering av reservkapacitet.
- k) Underlätta regional upphandling av balanskapacitet.
- l) Stödja systemansvariga för överföringssystem, på deras begäran, i optimeringen av avräkningar mellan systemansvariga för överföringssystem.
- m) Utföra uppgifter som rör kartläggningen av regionala elkrisscenarier om och i den mån de har delegerats till de regionala samordningscentrumen enligt artikel 6.1 i förordning (EU) 2019/941.

n) Utföra uppgifter som rör bedömningarna av säsongstillräcklighet om och i den mån de har delegerats till de regionala samordningscentrumen enligt artikel 9.2 i förordning (EU) 2019/941.

o) Beräkna värdet för den maximikapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet i kapacitetsmekanismer i syfte att utfärda en rekommendation i enlighet med artikel 26.7.

p) Utföra uppgifter som handlar om att hjälpa de systemansvariga för överföringsystem att fastställa behov av ny överföringskapacitet, för att uppgradera befintlig överföringskapacitet eller alternativ till dessa, vilka ska lämnas till de regionala grupper som inrättats enligt förordning (EU) nr 347/2013 och som ingår i den tioåriga nätutvecklingsplanen som avses i artikel 51 i direktiv (EU) 2019/941.

De uppgifter som avses i första stycket anges närmare i bilaga I.

2. På grund av förslag från kommissionen eller en medlemsstat ska den kommitté som inrättas genom artikel 68 i direktiv (EU) 2019/944 avge ett yttrande över tilldelning av nya rådgivningsuppgifter till regionala samordningscentrum. Om den kommittén tillstyrker tilldelningen av nya rådgivningsuppgifter ska de regionala samordningscentrumen utföra dessa uppgifter på grundval av ett förslag som tagits fram av Entso för el och godkänts av Acer i enlighet med det förfarande som anges i artikel 27.

3. Systemansvariga för överföringssystem ska förse sina regionala samordningscentrum med den information som de måste ha för att utföra sina uppgifter.

4. Regionala samordningscentrum ska förse systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen med all information som är nödvändig för att genomföra de samordnande åtgärder och rekommendationer som utfärdas av de regionala samordningscentrumen.

5. För de uppgifter som fastställs i denna artikel och som inte redan omfattas av de relevanta nätföreskrifterna eller riktlinjerna ska Entso för el utarbeta ett förslag i enlighet med förfarandet i artikel 27. Regionala samordningscentrum ska utföra dessa uppgifter på grundval av det förslaget sedan det godkänts av Acer.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om uppgifter för regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.11 Artikel 38 – Samarbete inom och mellan regionala operativa samordningscentrum

Den dagliga samordningen inom och mellan regionala samordningscentrum ska skötas genom samarbetsprocesser mellan de systemansvariga för överföringssystem inom regionen, bland annat arrangemangen för samordning mellan regionala samordningscentrum när det är relevant. Samarbetsprocessen ska baseras på

a) arbetsformer för att hantera planerings- och driftsaspekter som är relevanta för de uppgifter som avses i artikel 37,

b) ett förfarande för att på ett effektivt och inkluderande sätt utbyta analyser av och samråda om de regionala samordningscentrumens förslag med de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen och berörda intressenter och med andra regionala samordningscentrum vid utförandet av de operativa uppdragen och uppgifterna, i enlighet med artikel 40,

c) ett förfarande för att anta samordnade åtgärder och rekommendationer i enlighet med artikel 42.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om samarbetet mellan regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.12 Artikel 39 – Arbetsformer

1. Regionala samordningscentrum ska utarbeta arbetsformer som är effektiva, inkluderande samt transparenta och som underlättar samförstånd för att hantera planerings- och driftsaspekter som rör de uppgifter som ska utföras, med särskild hänsyn tagen till uppgifternas särdrag och krav enligt vad som anges i bilaga I. De regionala samordningscentrumen ska också utarbeta ett förfarande för översyn av dessa arbetsformer.

2. De regionala samordningscentrumen ska säkerställa att de arbetsformer som avses i punkt 1 innehåller regler för hur berörda parter ska meddelas.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om arbetsformer för regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.13 Artikel 40 – Samrådsförfarande

1. De regionala samordningscentrumen ska utarbeta ett förfarande för att, vid utövandet av sina dagliga operativa uppdrag och uppgifter, organisera lämpliga och regelbundna samråd med de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen, med andra regionala samordningscentrum och med intressenter. För att säkerställa att tillsynsfrågor kan behandlas ska tillsynsmyndigheterna delta när så krävs.

2. De regionala samordningscentrumen ska samråda med medlemsstaterna i systemdriftsregionen och, om det finns ett regionalt forum, med sina regionala forum om frågor av politisk betydelse, med undantag för de dagliga uppgifterna för de regionala samordningscentrumen och genomförandet av dessas uppgifter. De regionala samordningscentrumen ska ta vederbörlig hänsyn till rekommendationer från medlemsstaterna och, i förekommande fall, sina regionala forum.

Bedömning

Artikel 41 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 41 handlar om samråd mellan regionala samordningscentrum och systemansvariga för överföringssystem och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.14 Artikel 41 – Transparens

1. De regionala samordningscentrumen ska utveckla ett förfarande för berörda parter deltagande och anordna regelbundna möten med berörda parter för att diskutera frågor som rör effektiv, säker och tillförlitlig drift av det sammanlänkade systemet och för att identifiera brister och föreslå förbättringar.

2. Entso för el och de regionala samordningscentrumen ska drivas med full transparens gentemot berörda parter och allmänheten. De ska offentliggöra all relevant dokumentation på sina respektive webbplatser.

Bedömning

Artikel 42 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 42 handlar om förfarandet för utbyte av information för regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.15 Artikel 42 – Antagande och översyn av samordnade åtgärder och rekommendationer

1. De systemansvariga för överföringssystem i en systemdriftsregion ska utarbeta ett förfarande för att anta och se över samordnade åtgärder och rekommendationer utfärdade av de regionala samordningscentrumen i enlighet med kriterierna i punkterna 2, 3 och 4.

2. De regionala samordningscentrumen ska utfärda samordnade åtgärder till de systemansvariga för överföringssystem i fråga om de uppgifter som avses i artikel 37.1 a och b. Systemansvariga för överföringssystem ska genomföra de samordnade åtgärderna med undantag för om genomförandet av dem skulle leda till överträdelse av de driftssäkerhetsgränser som fastställts av varje systemansvarig för överföringssystem i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

Om en systemansvarig för överföringssystem beslutar att inte genomföra en samordnad åtgärd av de skäl som anges i denna punkt ska den på ett transparent sätt och utan onödigt dröjsmål förse det regionala samordningscentrumet och de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen med en detaljerad motivering. I sådana fall ska det regionala samordningscentrumet bedöma inverkan av det beslutet på övriga systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen och får föreslå en annan uppsättning samordnade åtgärder enligt det förfarande som anges i punkt 1.

3. De regionala samordningscentrumen ska utfärda rekommendationer till de systemansvariga för överföringssystemet i fråga om de uppgifter som förtecknas i artikel 37.1 c-p eller tilldelats i enlighet med artikel 37.2.

Om en systemansvarig för överföringssystem beslutar att frånga en rekommendation som avses i punkt 1, ska den utan onödigt dröjsmål lämna en

motivering för sitt beslut till de regionala samordningscentrumen och till de andra systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen.

4. Översynen av samordnade åtgärder eller en rekommendation ska inledas på begäran av en eller flera av de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen. Efter översynen av den samordnade åtgärden eller rekommendationen ska de regionala samordningscentrumen bekräfta eller ändra åtgärden.

5. Om en samordnad åtgärd är föremål för översyn i enlighet med punkt 4 får begäran om översyn inte medföra att den samordnade åtgärden tillfälligt upphävs, utom i fall där genomförandet av den samordnade åtgärden skulle leda till överträdelse av de driftssäkerhetsgränser som fastställts av varje enskild systemansvarig för överföringssystem i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

6. Medlemsstaterna i en systemdriftsregion får, på förslag av en medlemsstat eller kommissionen och efter samråd med den kommitté som inrättats genom artikel 68 i direktiv (EU) 2019/944, gemensamt besluta att ge befogenheter att utfärda samordnade åtgärder till sina regionala samordningscentrum i fråga om en eller flera av de uppgifter som föreskrivs i artikel 37.1 c–p.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar bland annat om skyldigheter för systemansvariga för överföringssystem och rätten för regionala samordningscentrum att utfärda rekommendationer och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.16 Artikel 43 – Styrelse för regionala samordningscentrum

1. De regionala samordningscentrumen ska inrätta en styrelse för att anta åtgärder som rör deras förvaltning och för att övervaka hur de utför sina uppgifter.

2. Styrelsen ska bestå av ledamöter som företräder alla systemansvariga för överföringssystem som deltar i respektive regionalt samordningscentrum.

3. Styrelsen ska ansvara för att

a) utarbeta och godkänna stadgarna och arbetsordningen för det regionala samordningscentrumet,

b) besluta om och införa organisationsstrukturen,

c) utarbeta och godkänna den årliga budgeten,

d) utveckla och godkänna samarbetsprocesserna i enlighet med artikel 38.

4. Styrelsens befogenheter får inte omfatta befogenheter som rör de dagliga uppgifterna för de regionala samordningscentrumen och hur dessa utförs.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om styrningen av regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.17 Artikel 44 – Organisationsstruktur

1. De systemansvariga för överföringssystem i en systemdriftsregion ska upprätta de regionala samordningscentrumens organisationsstruktur som stöder säkerheten för deras uppgifter.

Av organisationsstrukturen ska följande framgå:

a) Befogenheter, uppdrag och ansvarsområden för personalen.

b) Hierarki och rapporteringsvägar mellan organisationens olika delar och förfaranden.

2. De regionala samordningscentrumen får inrätta regionala kontor för att ta hand om subregionala särdrag eller inrätta understödjande regionala samordningscentrum för att effektivt och tillförlitligt utföra sina uppgifter, om det har visat sig absolut nödvändigt.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om inrättandet av regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.18 Artikel 45 – Utrustning och personal

De regionala samordningscentrumen ska utrustas med alla de personella, tekniska, fysiska och ekonomiska resurser som är nödvändiga för att fullgöra sina skyldigheter enligt denna förordning och utföra sina uppgifter på ett oberoende och opartiskt sätt.

Bedömning

Artikeln är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om inrättandet av regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.19 Artikel 46 – Övervakning och rapportering

1. De regionala samordningscentrumen ska inrätta en process för fortlöpande övervakning av åtminstone

a) arbetsuppgifternas utförande,

b) de samordnade åtgärder och rekommendationer som utfärdats, i vilken utsträckning de systemansvariga för överföringssystem har genomfört de samordnade åtgärderna och rekommendationerna och vilka resultat som uppnåtts,

c) ändamålsenligheten och effektiviteten för varje uppgift som de ansvarar för och, i förekommande fall, rotationen mellan uppgifter.

2. De regionala samordningscentrumen ska redovisa sina kostnader på ett transparent sätt och rapportera dem till Acer och tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen.
3. De regionala samordningscentrumen ska lämna in en årlig rapport om resultaten av den övervakning som föreskrivs i punkt 1 och information om hur de utfört sina uppgifter till Entso för el, Acer, tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen och gruppen för samordning på elområdet.
4. De regionala samordningscentrumen ska rapportera eventuella brister som de fastställer i övervakningsprocessen enligt punkt 1 till Entso för el, tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen, Acer och medlemsstaternas övriga behöriga myndigheter som ansvarar för förebyggande och hantering av krisituationer. På grundval av den rapporten får berörda tillsynsmyndigheter i systemdriftsregionen föreslå åtgärder för att hantera bristerna för de regionala samordningscentrumen.
5. Utan att det påverkar behovet av att skydda säkerheten och konfidentialiteten för kommersiellt känslig information, ska de regionala samordningscentrumen offentliggöra de rapporter som avses i punkterna 3 och 4.

Bedömning

Artikel 47 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 47 handlar om uppgifter för regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.20 Artikel 47 – Skadeståndsansvar

I förslagen om inrättande av regionala samordningscentrum i enlighet med artikel 35, ska de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen vidta nödvändiga åtgärder för att kunna omfatta skadeståndsansvar som rör utförandet av det regionala samordningscentrumets arbetsuppgifter. Den metod som används för att ge detta skydd ska beakta det regionala samordningscentrumets rättsliga ställning och det skydd som finns tillgängligt i form av företagsförsäkring.

Bedömning

Artikel 47 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009 och handlar om skadeståndsansvar för systemansvariga för överföringssystem. Bestämmelsen kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.21 Artikel 48 – Tioårig nätutvecklingsplan

1. Den unionsomfattande nätutvecklingsplan som avses i artikel 30.1 b ska omfatta modellbeskrivningar av det integrerade nätet, ett utvecklingsscenario samt en bedömning av systemets uthållighet.

Den unionsomfattande nätutvecklingsplanen ska särskilt

- a) bygga på nationella investeringsplaner, med beaktande av de regionala investeringsplaner som avses i artikel 34.1 i denna förordning och, i tillämpliga fall, på unionsaspekter av nätplanering, enligt vad som

fastställs i förordning (EU) nr 347/2013, och bli föremål för en kostnadsnyttanalys enligt vad som fastställs i artikel 11 i den förordningen,

- b) när det gäller gränsöverskridande sammanlänkningar, även bygga på rimliga behov hos olika systemanvändare samt integrera de åtaganden på lång sikt från investerare som avses i artiklarna 44 och 51 i direktiv (EU) 2019/944, och
- c) identifiera investeringsluckor, särskilt med avseende på gränsöverskridande kapacitet.

Beträffande första stycket led c kan en översyn av de faktorer som på grund av skillnader i godkännandeförfaranden eller godkännandepraxis hindrar en utbyggnad av den gränsöverskridande nätkapaciteten bifogas den unionsomfattande nätutvecklingsplanen.

2. Acer ska avge ett yttrande över de nationella tioåriga nätutvecklingsplanerna i syfte att bedöma deras överensstämmelse med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen. Om Acer konstaterar att en nationell tioårig nätutvecklingsplan inte stämmer överens med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen ska den rekommendera att den nationella nätutvecklingsplanen eller den unionsomfattande nätutvecklingsplanen ändras på lämpligt sätt. Om en sådan nationell tioårig nätutvecklingsplan utarbetas i enlighet med artikel 51 i direktiv (EU) 2019/944 ska Acer rekommendera den berörda tillsynsmyndigheten att ändra den nationella tioåriga nätutvecklingsplanen i enlighet med artikel 51.7 i det direktivet och informera kommissionen om detta.

Bedömning

Artikel 48 motsvarar artikel 8.10 i förordning (EG) nr 714/2009 och handlar om uppgifter för Entso för el och Acer. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.7.22 Artikel 49 – Kompensationsmekanism mellan systemansvariga för överföringssystem

1. De systemansvariga för överföringssystem ska få kompensation för kostnader som uppstår till följd av att de överför gränsöverskridande transitflöden av el via sina nät.
2. Den kompensation som avses i punkt 1 ska betalas av systemansvariga för de nationella överföringssystem där de gränsöverskridande flödena börjar och de system där de slutar.
3. Kompensationsbetalningar ska göras regelbundet för en viss tidigare period. Vid behov ska kompensationsbetalningarna justeras i efterhand för att spegla de faktiska kostnaderna.

Den första tidsperiod för vilken kompensationsbetalningar ska göras ska fastställas enligt de riktlinjer som avses i artikel 61.

4. Kommissionen ska anta delegerade akter i enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning när det gäller de belopp som ska betalas i kompensation.

5. Omfattningen av gränsöverskridande transitflöden som överförs och omfattningen av gränsöverskridande flöden som enligt sin bestämning börjat eller slutat i nationella överföringssystem, ska fastställas på grundval av faktiskt uppmätta fysiska flöden av el under en given period.

6. De kostnader som uppstår till följd av överföring av gränsöverskridande transitflöden ska fastställas på grundval av en långsiktig uppskattning av framtida genomsnittliga faktiska kostnader med beaktande av förluster, investeringar i ny infrastruktur och en lämplig andel av kostnaderna för befintlig infrastruktur, om infrastrukturen används för överföring av gränsöverskridande flöden, varvid särskild hänsyn ska tas till behovet att försörjningstryggheten garanteras. Vid beräkningen av de kostnader som uppkommit ska erkända metoder för kostnadsberäkning användas. De vinster som uppkommer på grund av överföring i nätet av gränsöverskridande transitflöden ska beaktas för att minska den erhållna kompensationen.

7. Endast när det gäller kompensationsmekanismerna mellan systemansvariga för överföringssystem ska, om två eller flera medlemsstaters överföringsnät helt eller delvis ingår i ett enda kontrollblock, hela kontrollblocket anses ingå i en av de berörda medlemsstaternas överföringsnät, för att undvika att flöden inom kontrollblock anses som gränsöverskridande flöden enligt artikel 2.2 b och ger anledning till kompensationsbetalning enligt punkt 1 i den här artikeln. De berörda medlemsstaternas tillsynsmyndigheter får avgöra vilken av de berörda medlemsstaterna som kontrollblocket som helhet ska anses tillhöra.

Bedömning

Artikeln motsvarar artikel 2.2 (punkten 49.7) och artikel 13 i förordning (EG) nr 714/2009 som i sin tur i princip överensstämmer med artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 av den 26 juni 2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel. Artikeln handlar om rätten till kompensation för kostnader som uppstår till följd av att systemansvariga för överföringssystem överför gränsöverskridande transitflöden av el via sina nät samt principer för beräkning av denna kompensation. Kommissionen ska komplettera artikeln genom att anta delegerade akter.

Artikel 49 kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.7.23 Artikel 50 - Tillhandahållande av information

1. De systemansvariga för överföringssystem ska upprätta mekanismer för samordning och informationsutbyte i syfte att säkerställa nätens säkerhet i samband med hantering av överbelastning.

2. De normer för säkerhet, drift och planering som tillämpas av de systemansvariga för överföringssystem ska offentliggöras. De offentliggjorda upplysningarna ska inbegripa en allmän plan för beräkning av den sammanlagda överföringskapaciteten och säkerhetsmarginalen för överföringen, som baseras på nätets elektriska och fysiska egenskaper. Sådana planer ska godkännas av tillsynsmyndigheterna.

3. De systemansvariga för överföringssystem ska offentliggöra uppskattningar av tillgänglig överföringskapacitet för varje dag, och ange om tillgänglig överföringskapacitet redan reserverats. Dessa uppskattningar ska offentliggöras på bestämda tidpunkter före själva överföringsdagen, och ska under alla omständigheter omfatta uppskattningar av kapaciteten för den kommande veckan och den kommande månaden samt en kvantitativ indikation på den förväntade tillgängliga kapaciteten och dess tillförlitlighet.

4. De systemansvariga för överföringssystem ska offentliggöra relevanta uppgifter om aggregerad prognostiserad och faktisk förbrukning, om tillgänglighet och faktiskt utnyttjande avseende produktions- och lasttillgångar, om tillgänglighet och faktiskt utnyttjande avseende näten och sammanlänkningarna, om balanseffekt och reservkapacitet samt om möjligheten till flexibilitet. För tillgänglighet och faktiskt nyttjande av små produktions- och lasttillgångar kan sammanlagda skattningar användas.

5. Berörda marknadsaktörer ska tillhandahålla relevanta uppgifter till de systemansvariga för överföringssystem.

6. Produktionsföretag som äger eller driver produktionstillgångar, av vilka minst en produktionstillgång har en installerad kapacitet på minst 250 MW, eller som kontrollerar produktionstillgångar på minst 400 MW, ska under fem år hålla alla uppgifter per timme per anläggning som är nödvändiga för att det ska gå att följa upp in- och utmatning till nätet samt budgivning vid elhandel, sammanlänkingsauktioner, reservmarknader och OTC-marknader tillgängliga för tillsynsmyndigheten, den nationella konkurrensmyndigheten och kommissionen. Den information per anläggning och timme som ska lagras ska minst, men inte enbart, omfatta uppgifter om tillgänglig produktionskapacitet och reserver som ingår i befintliga åtaganden, inklusive tilldelning av dessa reserver per anläggning, vid tidpunkten för budgivningen och för elproduktionen.

7. De systemansvariga ska ha ett regelbundet utbyte av tillräckligt exakta uppgifter om nätet och belastningsflöden för att göra det möjligt för varje systemansvarig att beräkna belastningsflödena i sitt berörda område. Samma uppsättning uppgifter ska på begäran göras tillgängliga för tillsynsmyndigheterna, kommissionen och medlemsstaterna. Tillsynsmyndigheterna, medlemsstaterna och kommissionen ska behandla denna uppsättning uppgifter konfidentiellt, och säkerställa att alla konsulter som på deras begäran utför analysarbete på grundval av dessa uppgifter också behandlar dem konfidentiellt.

Bedömning

Artikel 50 (punkterna 1–6) motsvarar artikel 15 och (punkten 7) Bilaga I punkt 5.10. i förordning (EG) nr 714/2009. Det finns ingen motsättning mellan artikeln och den svenska lagstiftningen. Artikeln handlar om skyldigheter för systemansvariga för överföringssystem och produktionsföretag att tillhandahålla information. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.7.24 Artikel 51 – Certifiering av systemansvariga för överföringssystem

1. Om kommissionen har mottagit en anmälan om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem i enlighet med artikel 52.6 i direktiv (EU)

2019/944, ska den pröva denna anmälan så snart som den mottagits. Inom två månader från mottagandet av en sådan anmälan ska kommissionen till den relevanta tillsynsmyndigheten yttra sig över dess förenlighet med artikel 43 och antingen artikel 52.2 eller 53 i direktiv (EU) 2019/944.

När det yttrande som avses i första stycket utarbetas får kommissionen begära att Acer ska yttra sig om tillsynsmyndighetens beslut. I det fallet ska den tvåmånadersperiod som avses i första stycket förlängas med ytterligare två månader.

I avsaknad av ett yttrande från kommissionen inom de perioder som avses i första och andra styckena ska kommissionen anses inte göra några invändningar mot tillsynsmyndighetens beslut.

2. Inom två månader från mottagandet av ett yttrande från kommissionen ska tillsynsmyndigheten anta sitt slutliga beslut om certifiering av den systemansvarige för överföringssystemet och därvidlag ta största möjliga hänsyn till kommissionens yttrande. Tillsynsmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

3. Under förfarandet får tillsynsmyndigheterna eller kommissionen när som helst begära sådana uppgifter från systemansvariga för överföringssystem eller företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet som är relevant för fullgörandet av deras skyldigheter enligt denna artikel.

4. Tillsynsmyndigheterna och kommissionen ska skydda kommersiellt känsliga uppgifters konfidentialitet.

5. Om kommissionen har mottagit en anmälan om certifiering av en systemansvarig för överföringssystem i enlighet med artikel 43.9 i direktiv (EU) 2019/944, ska den fatta ett beslut angående certifiering. Tillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut.

Bedömning

Artikel 51 motsvarar artikel 3 i förordning (EG) nr 714/2009 och handlar om kommissionens uppgifter i samband med certifiering. Artikel 51 föreskriver även att tillsynsmyndigheterna ska skydda kommersiellt känsliga uppgifter. I prop. 2010/11:70 s. 60 framhölls att Svenska kraftnät är en statlig myndighet och därför omfattas av bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

Reglerna om konfidentiella uppgifter är genomförda genom 8 kap. 1 och 2 §§ och 19 kap. 1 § OSL. Enligt 31 kap. 16 § gäller sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftsförhållanden vid affärsförbindelser med myndighet. I 15 kap. 1 a § OSL anges att sekretess gäller för uppgift som en myndighet har fått från ett utländskt organ på grund av en bindande EU-rättsakt eller ett av EU ingånget eller av riksdagen godkänt avtal med en annan stat eller med en mellanfolklig organisation, om det kan antas att Sveriges möjlighet att delta i det internationella samarbete som avses i rättsakten eller avtalet försämras om uppgiften röjs. Vidare anges att motsvarande sekretess gäller för uppgift som en myndighet har inhämtat

i syfte att överlämna den till ett utländskt organ i enlighet med en sådan rättsakt eller ett sådant avtal som avses i första stycket.

Den svenska lagstiftningen uppfyller kravet i artikeln och någon genomförandeåtgärd krävs inte.

6.8 Kapitel VI – Drift av distributionssystem

6.8.1 Artikel 52 – Den europeiska enheten för systemansvariga för distributionssystem

1. Systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta på unionsnivå genom EU DSO-enheten för att främja fullbordandet av en fungerande inre marknad för el och dess funktion och för att främja en optimal förvaltning och en samordnad drift av distributions- och överföringssystem. Systemansvariga för distributionssystem som vill delta i EU DSO-enheten har rätt att bli registrerade medlemmar i enheten.

Registrerade medlemmar får antingen delta direkt i EU DSO-enheten eller företrädas av en nationell organisation som utsetts av medlemsstaten, eller av en organisation på unionsnivå.

2. EU DSO-enheten ska utföra sina arbetsuppgifter och förfaranden i enlighet med artikel 55. Som expertenhet i det gemensamma unionsintressets tjänst, får EU DSO-enheten vare sig representera särskilda intressen eller försöka att påverka beslutsprocessen för att försvara vissa intressen.

3. Medlemmarna i EU DSO-enheten ska vara registrerade och betala en rättvis och proportionell medlemsavgift som avspeglar antalet kunder som är anslutna till den berörda systemansvariga för distributionssystem.

Bedömning

Artikel 52 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Av artikeln följer att lokalnätsföretag ska samarbeta på EU-nivå genom en ny funktion, "EU DSO¹⁰⁷ Entity".

Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.8.2 Artikel 53 – Inrättande av EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem

1. EU DSO-enheten ska bestå av åtminstone en generalförsamling, en styrelse, en strategisk rådgivande grupp, en expertgrupp och en generalsekreterare.

2. Senast den 5 juli 2020 ska de systemansvariga för distributionssystem till kommissionen och Acer lämna in ett utkast till stadgar i enlighet med artikel 54, inklusive en uppförandekod, en förteckning över registrerade medlemmar och ett utkast till arbetsordning, inklusive arbetsordning för samrådet med Entso för el och andra intressenter samt finansieringsregler, för den EU DSO-enhet som ska inrättas. Utkastet till arbetsordning för EU DSO-enheten ska säkerställa en

¹⁰⁷ DSO=Distribution System Operator. På svenska motsvarande lokalnätsföretag.

balanserad representation av samtliga deltagande systemansvariga för distributionssystem.

3. Inom två månader från mottagandet av utkastet till stadgar, medlemsförteckningen och utkastet till arbetsordning ska Acer tillhandahålla kommissionen sitt yttrande, efter samråd med organisationer som representerar samtliga berörda parter, särskilt distributionssystemets användare.
4. Inom tre månader från mottagandet av Acers yttrande ska kommissionen avge ett yttrande över utkastet till stadgar, medlemsförteckningen och utkastet till arbetsordning, med beaktande av det yttrande från Acer som föreskrivs i punkt 3.
5. Inom tre månader från mottagandet av kommissionens positiva yttrande ska de systemansvariga för distributionssystem inrätta EU DSO-enheten och anta och offentliggöra dess stadgar och arbetsordning.
6. De dokument som avses i punkt 2 ska lämnas in till kommissionen och till Acer i händelse av ändringar av dokumenten, eller på motiverad begäran av någon av dem. Kommissionen och Acer ska avge ett yttrande i linje med den process som fastställs i punkterna 2, 3 och 4.
7. Kostnaderna för den verksamhet som bedrivs av EU DSO-enheten ska bäras av de systemansvariga för distributionssystem som är registrerade medlemmar och beaktas i beräkningen av tariffer. Tillsynsmyndigheterna får godkänna dessa kostnader endast om de är rimliga och proportionella.

Bedömning

Artikel 53 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om inrättandet av EU DSO-enheten och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.8.3 Artikel 54 – Grundläggande regler och förfaranden för EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem för el

1. De stadgar för EU DSO-enheten som antas i enlighet med artikel 53 ska säkra följande principer:

- a) Endast registrerade medlemmar får delta i arbetet i EU DSO-enheten, med möjlighet att delegera arbetsuppgifter till andra medlemmar.
- b) Strategiska beslut om verksamheten i EU DSO-enheten samt politiska riktlinjer för styrelsen ska antas av generalförsamlingen.
- c) Generalförsamlingen ska anta sina beslut enligt följande regler:
 - i) varje medlem har ett antal röster som är proportionellt mot den medlemmens antal kunder,
 - ii) 65 % av de röster som tilldelats generalförsamlingens medlemmar har avgivits, och
 - iii) beslutet har antagits med en majoritet av minst 55 % av medlemmarna.

d) Generalförsamlingens beslut avslås enligt följande regler:

i) varje medlem har ett antal röster som är proportionellt mot den medlemmens antal kunder,

ii) 35 % av de röster som tilldelats generalförsamlingens medlemmar har avgivits, och

iii) beslutet har avslagits av minst 25 % av medlemmarna.

e) Styrelsen ska utses av generalförsamlingen för en mandatperiod på högst fyra år.

f) Styrelsen ska utse ordföranden och de tre vice ordförandena bland styrelsens ledamöter.

g) Styrelsen ska leda samarbetet mellan de systemansvariga för distributionssystem och de systemansvariga för överföringssystem enligt artiklarna 56 och 57.

h) Styrelsebeslut ska antas med absolut majoritet.

i) På grundval av förslag från styrelsen ska generalsekreteraren utses av generalförsamlingen bland dess medlemmar för en mandatperiod på fyra år, som får förnyas en gång.

j) Generalförsamlingen ska, på grundval av förslag från styrelsen, utse expertgrupper som får bestå av högst 30 medlemmar per grupp, varav högst en tredjedel får vara andra än medlemmar i EU DSO. Dessutom ska en expertgrupp med landsföreträdare inrättas, bestående av en företrädare för systemansvariga för distributionssystem från varje medlemsstat.

2. De förfaranden som antas av EU DSO-enheten ska se till att medlemmarna behandlas rättvist och proportionellt och återspegla den geografiska och ekonomiska strukturen bland dess medlemmar. I förfarandena ska i synnerhet följande föreskrivas:

a) Styrelsen ska bestå av styrelseordföranden och 27 medlemsföreträdare, av vilka:

i) nio företrädare medlemmar med fler än en miljon nätanvändare,

ii) nio företrädare medlemmar med fler än 100 000 men färre än en miljon nätanvändare, och

iii) nio företrädare medlemmar med färre än 100 000 nätanvändare.

b) Företrädare för befintliga organisationer för systemansvariga för distributionssystem har tillstånd att delta som observatörer vid styrelsemötena.

c) Styrelserna har inte rätt att bestå av fler än tre företrädare för medlemmar som är baserade i samma medlemsstat eller i samma industrigrupp.

d) Varje vice styrelseordförande utses från representanter för medlemmar i varje kategori som beskrivs i led a.

e) Företrädare för medlemmar som är baserade i en medlemsstat eller samma industrigrupp utgör inte majoriteten av deltagarna i expertgruppen.

f) Styrelsen inrättar en strategisk rådgivande grupp som avger yttranden till styrelsen och expertgrupperna och består av företrädare för de europeiska organisationerna för systemansvariga för distributionssystem och företrädare för de medlemsstater som inte är företrädade i styrelsen.

Bedömning

Artikel 54 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 54 handlar om grundläggande regler och förfaranden för EU DSO-enheten. Artikel 54 kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.8.4 Artikel 55 – Uppgifter för EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem

1. EU DSO-enheten ska ha följande uppgifter:

a) Främja drift och planering av distributionsnät i samordning med driften och planeringen av överföringsnät.

b) Underlätta integreringen av förnybara energiresurser, decentraliserad produktion och andra resurser som ingår i distributionsnätet, t.ex. energilagring.

c) Underlätta efterfrågeflexibilitet och marknadstillträde för användare av distributionsnät.

d) Bidra till digitaliseringen av distributionssystem, inklusive smarta nät och intelligenta mätsystem.

e) Stödja utvecklingen av datahantering, it-säkerhet och dataskydd i samarbete med relevanta myndigheter och reglerade enheter.

f) Delta i utarbetandet av nätföreskrifter med relevans för driften och planeringen av distributionsnät och den samordnade driften av överförings- och distributionsnät i enlighet med artikel 59.

2. EU DSO-enheten ska dessutom

a) samarbeta med Entso för el när det gäller övervakningen av genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer som antas enligt denna förordning som är relevanta för drift och planering avseende distributionsnät och en samordnad drift av överförings- och distributionsnät,

b) samarbeta med Entso för el samt anta bästa praxis för samordnad drift och planering avseende överförings- och distributionsnät, inklusive datautbyte mellan systemansvariga och samordning av decentraliserade energiresurser,

c) arbeta med att fastställa bästa praxis på de områden som anges i punkt 1 och införa energieffektivitetsförbättringar i distributionsnätet,

d) anta ett årligt arbetsprogram och en årlig rapport,

e) verka i enlighet med konkurrensrätten och säkerställa neutralitet.

Bedömning

Artikel 55 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om uppgifter för EU DSO-enheten och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.8.5 Artikel 56 – Samråd i processen för utarbetande av nätföreskrifter

1. När EU DSO-enheten deltar i utarbetandet av nya nätföreskrifter enligt artikel 59 ska den i ett tidigt skede och på ett öppet och transparent sätt ha ett omfattande samråd med alla berörda intressenter, särskilt med de organisationer som företräder sådana intressenter, i enlighet med den arbetsordning för samråd som avses i artikel 53. Samrådet ska inkludera tillsynsmyndigheter och andra nationella myndigheter, elhandels- och producentföretag, systemanvändare, inklusive kunder, tekniska organ och intressentplattformar. Samrådet ska ha till syfte att identifiera synpunkter och förslag från alla berörda parter i beslutsprocessen.

2. Samtliga dokument och protokoll från sammanträden med anknytning till de samråd som avses i punkt 1 ska offentliggöras.

3. EU DSO-enheten ska beakta de synpunkter som lämnats under samrådet. Innan förslag till de nätföreskrifter som avses i artikel 59 antas ska EU DSO-enheten redovisa hur de synpunkter som mottagits under samrådet har beaktats. Om synpunkterna inte har beaktats, ska skälen till det anges.

Bedömning

Artikel 56 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikeln handlar om hur EU DSO-enheten ska genomföra samråd när nätföreskrifter utarbetas. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.8.6 Artikel 57 – Samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem

1. Systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta med varandra i planeringen och driften av sina nät. Framför allt ska systemansvariga för överförings- och distributionssystem utbyta all nödvändig information och data som rör prestanda för produktionstillgångar och efterfrågefleksibilitet, den dagliga driften av sina nät och den långsiktiga planeringen av nätinvesteringar, i syfte att säkerställa en kostnadseffektiv, säker och tillförlitlig utveckling och drift av sina nät.

2. Systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta med varandra för att uppnå en samordnad tillgång till resurser, såsom decentraliserad produktion, energilagring eller efterfrågefleksibilitet, som kan fylla särskilda behov i både för systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem.

Bedömning

Artikel 57 är ny och saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 57 handlar om hur systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem ska samarbeta. Artikel 57 kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.9 Kapitel VII – Nätföreskrifter och riktlinjer

6.9.1 Artikel 58 – Antagande av nätföreskrifter och riktlinjer

1. Kommissionen får, med beaktande av befogenheterna i artiklarna 59, 60 och 61, anta genomförandeakter eller delegerade akter. Sådana akter får antingen antas som nätföreskrifter på grundval av textförslag som utarbetas av Entso för el eller, om så beslutas i prioritetförteckningen enligt artikel 59.3, av EU DSO-enheten, om så är lämpligt i samarbete med Entso för el och Acer enligt förfarandet i artikel 59, eller som riktlinjer enligt förfarandet i artikel 61.

2. Nätföreskrifterna och riktlinjerna

a) ska säkerställa att de föreskriver den grad av harmonisering som minst behövs för att uppnå denna förordnings syften,

b) ska beakta regionala särdrag, om så är lämpligt,

c) får inte gå utöver vad som är nödvändigt med avseende på tillämpningen av led a, och

d) får inte påverka medlemsstaternas rätt att fastställa nationella nätföreskrifter som inte har någon inverkan på *handeln mellan elområden*.

Bedömning

Artikel 58 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Artikel 58 riktar sig mot kommissionen och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.9.2 Artikel 59 – Utarbetande av nätföreskrifter

1. Kommissionen ges befogenhet att anta genomförandeakter för att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av denna förordning genom att utarbeta nätföreskrifter inom följande områden:

a) Reglerna för nätets driftssäkerhet och tillförlitlighet, inklusive regler för nätreservkapacitet i överföringssystem, liksom också driftskompatibilitetsregler för genomförande av artiklarna 34–47 och artikel 57 i denna förordning, och artikel 40 i direktiv (EU) 2019/944, inklusive regler om systemdrifttillstånd, korrigerande åtgärder och gränser för driftssäkerhet, spänningsreglering och hantering av reaktiv effekt, hantering av kortslutningsström, hantering av effektflyde, analys och hantering av oförutsedda händelser, skyddsutrustning och skyddsprogram, datautbyte, överensstämmelse, utbildning, analys av driftsplanering och driftssäkerhet, regional samordning av driftssäkerheten, samordnad avbrottsplanering, tillgänglighetsplaner för relevanta tillgångar, tillräcklighetsanalys, stödtjänster, planering samt datamiljöer för driftsplanering.

b) Regler för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning för genomförande av artikel 6 i direktiv (EU) 2019/944 och artiklarna 7–10, 13–17 och 35–37 i denna förordning, inklusive regler om metoder och processer för beräkning av dagen före-, intradagskapacitet och terminsbaserad kapacitet, nätmodeller, konfigurering av elområden, omdirigering och motköp, handelsalgoritmer, gemensam dagen före- eller intradagskoppling, garanterad tilldelad kapacitet mellan elområden, fördelning av intäkter från överbelastning, risksäkring för överföring mellan elområden, nomineringsförfaranden samt täckning av kostnader för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.

c) Regler för genomförande av artiklarna 5, 6 och 17 avseende elhandel avseende tillhandahållande av tjänster för tillträde till nätet på teknisk nivå och på driftsnivå samt systembalans, inklusive regler om effektreserv för nätet, inklusive funktioner och ansvarsområden, plattformar för utbyte av balansenergi, stängningstider, krav för standardprodukter och specifika balansprodukter, upphandling av balanstjänster, kapacitetstilldelning mellan elområden för utbyte av balanstjänster eller delning av reserver, avräkning av balansenergi, avräkning av energiutbyte mellan systemansvariga, avräkning av obalanser och avräkning av balanskapacitet, lastfrekvensreglering, definierande parametrar och målparameter för frekvenskvalitet, frekvenshållningsreserver, frekvensåterställningsreserver, ersättningsreserver, utbyte och delning av reserver, gränsöverskridande aktivering av reserver, processer för tidsreglering och transparens i information.

d) Regler för genomförande av artiklarna 36, 40 och 54 i direktiv (EU) 2019/944 avseende icke-diskriminerande, transparent tillhandahållande av ej frekvensrelaterade stödtjänster, inklusive regler om stabil spänning, tröghet, snabb reaktiv ströminmatning, tröghet för upprätthållande av nätstabiliteten, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och förmåga till ödrift.

e) Regler för genomförande av artikel 57 i denna förordning och artiklarna 17, 31, 32, 36, 40 och 54 i direktiv (EU) 2019/944 avseende efterfrågefleksibilitet, inklusive aggregering, energilagring och inskränkning på förbrukningssidan.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 67.2.

2. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning när det gäller utarbetande av nätföreskrifter inom följande områden:

a) Regler för nätanslutning, inklusive regler om anslutning av förbrukningsanläggningar som är anslutna till överföringssystem, distributionsanläggningar och distributionssystem som är anslutna till överföringssystem, anslutning av förbrukningsenheter som används för att tillhandahålla efterfrågefleksibilitet, krav för nätanslutning av producenter, krav för nätanslutning av system för högspänd likström, krav för likströmsanslutna kraftparksmoduler och bortre omriktarstationer för högspänd likström samt förfaranden för driftsmeddelanden för nätanslutning.

b) Regler för informationsutbyte, balansavräkning och transparens, inklusive, särskilt, regler om överföringskapaciteter för relevanta tidshorisonter,

uppskattningar av och faktiska värden för tilldelningen och användningen av överföringskapaciteter, prognostiserad och faktisk efterfrågan på anläggningar och aggregering av dem, även fall av bristande tillgång till anläggningar, prognostiserad och faktisk produktion i produktionsenheter och aggregering av dem, även fall av bristande tillgång till enheter, tillgänglighet och faktiskt utnyttjande avseende näten, åtgärder för hantering av överbelastning och uppgifter om balansmarknaden. Reglerna bör också beskriva hur informationen ska offentliggöras samt när så ska ske och vilka enheter som ska ansvara för det.

c) Regler för tredjepartstillträde.

d) Rutiner för drift och återställning i störningssituationer, inklusive systemskyddsplaner, återuppbyggnadsplaner, samspel med marknaden, informationsutbyte och kommunikation samt verktyg och anläggningar.

e) Sektorspecifika regler för it-säkerhetsaspekter av gränsöverskridande elflöden, inklusive regler om gemensamma minimikrav, planering, övervakning, rapportering och krishantering.

3. Kommissionen ska, efter samråd med Acer, Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem och de andra berörda intressenterna vart tredje år upprätta en prioritetsförteckning över de i punkterna 1 och 2 angivna områden som ska inbegripas i utarbetandet av nätföreskrifter.

Om sakinnehållet i nätföreskriften direkt berör driften av distributionssystemet, och inte i första hand är av betydelse för överföringssystemet, får kommissionen begära att EU DSO-enheten, i samarbete med Entso för el, sammankallar en redaktionskommitté och lämnar in ett förslag till nätföreskrift till Acer.

4. Kommissionen ska uppmana Acer att, inom en rimlig period som inte överstiger sex månader från mottagandet av kommissionens uppmaning, lämna in icke-bindande ramriktlinjer, i vilka det anges klara och objektiva principer för utarbetande av nätföreskrifter som rör de områden som anges i prioritetsförteckningen (nedan kallade ramriktlinjer). Kommissionens begäran kan innehålla villkor som ska behandlas inom ramriktlinjen. Varje ramriktlinje ska bidra till marknadsintegrering, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad. Efter en motiverad ansökan från Acer får kommissionen förlänga perioden för inlämnande av riktlinjerna.

5. Acer ska på ett öppet och transparent sätt under en period på minst två månader samråda med Entso för el, med EU DSO-enheten och med de andra berörda intressenterna om ramriktlinjen.

6. Acer ska lämna in en icke-bindande ramriktlinje till kommissionen, när den åläggs att göra detta enligt punkt 4.

7. Om kommissionen anser att ramriktlinjen inte medverkar till marknadsintegrering, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad, får den begära att Acer ser över ramriktlinjen inom en rimlig tidsfrist och lämnar in den till kommissionen på nytt.

8. Om Acer underlåter att på nytt lämna in en ramriktlinje eller en reviderad ramriktlinje inom den period som kommissionen angett i punkt 4 eller 7, ska kommissionen utarbeta ramriktlinjen i fråga.
9. Kommissionen ska uppmana Entso för el eller EU DSO-enheten att i samarbete med Entso för el, om det föreskrivs i den prioritetsförteckning som avses i punkt 3, för Acer lägga fram ett förslag till nätföreskrifter i enlighet med den relevanta ramriktlinjen inom en rimlig period från mottagandet av kommissionens uppmaning, som inte överstiger tolv månader.
10. Entso för el eller, om det föreskrivs i den prioritetsförteckning som avses i punkt 3, EU DSO-enheten, i samarbete med Entso för el, ska sammankalla en redaktionskommitté som stöd i utarbetandet av nätföreskrifterna. Redaktionskommittén ska bestå av Acer, företrädare för Entso för el och, om så är lämpligt, för EU DSO-enheten och nominerade elmarknadsoperatörer och ett begränsat antal av de huvudsakliga intressenterna. Entso för el eller EU DSO-enheten i samarbete med Entso för el, om det föreskrivs i den prioritetsförteckning som avses i punkt 3, ska utarbeta förslag till nätföreskrifter inom de områden som anges i punkterna 1 och 2 på uppmaning av kommissionen i enlighet med punkt 9.
11. Acer ska granska den föreslagna nätföreskriften för att säkerställa att den nätföreskrift som ska antas överensstämmer med relevanta ramriktlinjer och bidrar till marknadsintegrering, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad och lämna den granskade nätföreskriften till kommissionen inom sex månader från mottagandet av förslaget. I det förslag som lämnas in till kommissionen ska Acer ta hänsyn till de synpunkter som tillhandahållits av samtliga medverkande parter under det utarbetande av förslaget som letts av Entso för el eller EU DSO-enheten, och samråda med de berörda intressenterna om den version som ska lämnas in till kommissionen.
12. Om Entso för el eller EU DSO-enheten har underlåtit att utarbeta en nätföreskrift inom den period som kommissionen har fastställt enligt punkt 9, får kommissionen uppmana Acer att utarbeta ett utkast till nätföreskrift på grundval av den relevanta ramriktlinjen. Acer får inleda ytterligare ett samråd under utarbetandet av en nätföreskrift enligt denna punkt. Acer ska lämna in ett utkast till nätföreskrift som utarbetats enligt denna punkt till kommissionen och får rekommendera att den antas.
13. Kommissionen får på eget initiativ, om Entso för el eller EU DSO-enheten har underlåtit att utarbeta en nätföreskrift eller Acer har underlåtit att utarbeta ett förslag till nätföreskrift enligt punkt 12, eller efter förslag från Acer enligt punkt 11, anta en eller flera nätföreskrifter på de områden som omfattas av punkterna 1 och 2.
14. Om kommissionen på eget initiativ föreslår att en nätföreskrift ska antas ska den under en period som inte understiger två månader samråda med Acer, Entso för el och alla berörda intressenter om ett utkast till nätföreskrift.
15. Denna artikel påverkar inte kommissionens rätt att anta och ändra de riktlinjer som fastställs i artikel 61. Den påverkar inte möjligheten för Entso för el att utarbeta icke-bindande riktlinjer inom de områden som fastställs i punkterna 1 och

2, om dessa riktlinjer inte rör områden som omfattas av en begäran som kommissionen riktat till Entso för el. Entso för el ska lämna sådan vägledning till Acer för yttrande och ska ta vederbörlig hänsyn till detta yttrande.

Bedömning

Punkt 1

Punkterna 1 a)–c) motsvaras av artikel 8.6 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkten 1 d)–e) saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. De avser regler om *dels* icke-diskriminerande, transparent tillhandahållande av ej frekvensrelaterade stödtjänster, inklusive regler om stabil spänning, tröghet, snabb reaktiv ströminmatning, tröghet för upprätthållande av nätstabiliteten, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och förmåga till ödrift, *dels* efterfrågefleksibilitet, inklusive aggregering, energilagring och inskränkning på förbrukningssidan.

Punkt 2

Punkten 2 motsvaras delvis av artikel 8.6 i förordning (EG) nr 714/2009.

- a) Regler för nätanslutning (tidigare artikel 8.6 b)
- b) Regler för informationsutbyte (tidigare artikel 8.6 d), balansavräkning (tidigare artikel 8.6 d) och transparens (tidigare artikel 8.6 i),
- c) Regler för tredjepartstillträde (tidigare artikel 8.6 c)
- d) Rutiner för drift och återställning i störningssituationer (tidigare artikel 8.6 f)
- e) Sektorspecifika regler för it-säkerhetsaspekter av gränsöverskridande elflöden (saknas i förordning (EG) nr 714/2009)

Punkt 3

Punkten 3 motsvarar artikel 6.1 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 4

Punkten 4 motsvarar artikel 6.2 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 5

Punkten 5 motsvarar artikel 6.3 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 6

Punkten 6 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009. Punkten avser en uppgift för Acer.

Punkt 7

Punkten 7 motsvarar artikel 6.4 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 8

Punkten 8 motsvarar artikel 6.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 9

Punkten 9 motsvarar artikel 6.6 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 10

Punkten 10 motsvarar artikel 8.1 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 11 och 12

Punkterna 11 och 12 motsvarar tillsammans 6.9 och 6.10 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 13

Punkten 13 motsvaras av delar av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 14

Punkten 14 motsvarar artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkt 15

Punkten 15 motsvaras av artiklarna 6.12 och 8.2 i förordning (EG) nr 714/2009.

Artikeln ger kommissionen befogenheter att utfärda vissa föreskrifter och ålägger Acer och Entso-E vissa uppgifter. Artikeln kräver inga genomförandeåtgärder. Det bör dock noteras att kommissionens befogenheter utökas och att föreskrifter kan komma inom fler områden.

6.9.3 Artikel 60 – Ändring av nätföreskrifter

1. Kommissionen ges befogenhet att ändra nätföreskrifterna inom de områden som förtecknas i artikel 59.1 och 59.2, i enlighet med det relevanta förfarande som fastställs i den artikeln. Acer får även föreslå ändringar i enlighet med det förfarande som fastställs i punkterna 2 och 3 i den här artikeln.

2. Personer som sannolikt kan ha ett intresse i en nätföreskrift som har antagits enligt artikel 59, inklusive Entso för el, EU DSO-enheten, tillsynsmyndigheter, systemansvariga för distributionssystem, systemansvariga för överföringssystem, nätanvändare och konsumenter, får föreslå utkast till ändringar av denna nätföreskrift till Acer. Acer får också föreslå ändringar på eget initiativ.

3. Acer får lägga fram motiverade förslag till ändringar för kommissionen, med en förklaring av hur förslagen är förenliga med de mål för nätföreskrifterna som anges i artikel 59.3. Acer ska, när den bedömer att ett ändringsförslag är tillåtligt och när det gäller ändringar på eget initiativ, samråda med alla intressenter i enlighet med artikel 14 i förordning (EU) 2019/942.

Bedömning

Punkten 1 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkten 2 motsvarar artikel 7.1 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkten 3 motsvarar artikel 7.2 i förordning (EG) nr 714/2009.

Artikeln reglerar vad kommissionen, Acer m.fl. får göra och kräver därför ingen genomförandeåtgärd. Det kan dock nämnas att Ei som tillsynsmyndighet har rätt att föreslå ändringar av nätföreskrifter.

6.9.4 Artikel 61 – Riktlinjer

1. Kommissionen ges befogenhet att anta bindande riktlinjer på de områden som anges i denna artikel.

2. Kommissionen ges befogenhet att anta riktlinjer på områden där sådana akter får utarbetas även enligt förfarandet för nätföreskrifter enligt artikel 59.1 och 59.2. Dessa riktlinjer ska antas i form av delegerade akter eller genomförandeakter, beroende på den berörda befogenhet som föreskrivs i denna förordning.

3. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning genom att fastställa riktlinjer för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystem. Dessa riktlinjer ska, i enlighet med principerna i artiklarna 18 och 49, innehålla följande:

a) Uppgifter om förfarandet för att fastställa vilka systemansvariga för överföringssystem som är skyldiga att betala kompensation för gränsöverskridande flöden, inklusive när det gäller uppdelningen mellan de systemansvariga för de nationella överföringssystem i vilka gränsöverskridande flöden börjar, respektive för de system i vilka dessa flöden slutar, i enlighet med artikel 49.2.

b) Uppgifter om det betalningsförfarande som ska tillämpas, inklusive fastställande av den första tidsperioden för vilken kompensation ska betalas, i enlighet med artikel 49.3 andra stycket.

c) Uppgifter om de metoder som ska användas för att bestämma de överförda gränsöverskridande transitflöden, för vilka ersättning ska betalas enligt artikel 49, vad avser både kvantitet och typ av flöden, och bestämningen av omfattningen av sådana flöden som börjar eller slutar i enskilda medlemsstaters överföringssystem, i enlighet med artikel 49.5.

d) Uppgifter om de metoder som ska användas för att fastställa vilka kostnader och vinster som uppkommit till följd av överföring av gränsöverskridande transitflöden, i enlighet med artikel 49.6.

e) Uppgifter om behandlingen av elflöden som börjar eller slutar i länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i samband med kompensationsmekanismen mellan systemansvariga.

f) Arrangemang för de nationella systemens delaktighet, när dessa är sammanlänkade genom likströmsledning, i enlighet med artikel 49.

4. Vid behov får kommissionen anta genomförandeakter för att fastställa riktlinjer för vilken lägsta harmoniseringsgrad som behövs för att uppnå denna förordnings syfte. De riktlinjerna får ange följande:

a) Uppgifter avseende bestämmelser om elhandel för genomförande av artikel 6 i direktiv (EU) 2019/944 och artiklarna 5–10, 13–17, 35, 36 och 37 i denna förordning.

b) Uppgifter avseende bestämmelser som berör investeringsstöd för sammanlänkningskapacitet inklusive lokaliseringssignaler för genomförande av artikel 19.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 67.2.

5. Kommissionen får anta genomförandeakter för att fastställa riktlinjer för hur driften ska samordnas på unionsnivå mellan de systemansvariga för överföringssystem. Dessa riktlinjer ska överensstämma med och bygga på de nätföreskrifter som avses i artikel 59 och bygga på de antagna specifikationer som avses i artikel 30.1 i. Vid antagandet av dessa riktlinjer ska kommissionen ta hänsyn till de olika krav som ställs på driften på regional och nationell nivå.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 67.2.

6. När kommissionen antar eller ändrar riktlinjer, ska den samråda med Acer, Entso för el, EU DSO-enheten och andra intressenter när detta är relevant.

Bedömning

Punkterna 1 och 2 saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkten 3 motsvarar artikel 18.1 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkten 4 motsvarar artikel 18.3 i förordning (EG) nr 714/2009.

Punkten 5 och 6 motsvarar artikel 18.4a och 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

Artikeln riktar sig till kommissionen och kräver ingen genomförandeåtgärd.

6.9.5 Artikel 62 - Medlemsstaternas rätt att besluta om mer detaljerade åtgärder

Denna förordning påverkar inte medlemsstaternas rätt att behålla eller införa åtgärder som innehåller mer ingående bestämmelser än dem som anges i denna förordning, i de riktlinjer som avses i artikel 61 eller i de nätföreskrifter som avses i artikel 59, förutsatt att de åtgärderna är förenliga med unionsrätten.

Bedömning

Artikel 62 motsvarar artikel 21 i förordning (EG) nr 714/2009. Denna bestämmelse gäller, så länge som den följs, redan utan ytterligare nationell kompletterande lagstiftning eller ändring av nationell lagstiftning.

6.10 Kapitel VIII – Slutbestämmelser

6.10.1 Artikel 63 – Nya sammanlänknings

1. Nya likströmssammanlänknings får, på begäran och för en begränsad period, beviljas undantag från artikel 19.2 och 19.3 i denna förordning och artiklarna 6, 43, 59.7 och 60.1 i direktiv (EU) 2019/944 förutsatt att

- a) investeringen stärker konkurrensen på elförsörjningsområdet,
- b) den risknivå som är förenad med investeringen är sådan att ett undantag är en förutsättning för att investeringen ska bli av,
- c) sammanlänkningen ägs av en fysisk eller juridisk person som åtminstone till den juridiska formen är skild från de systemansvariga inom vilkas systemsammanlänkningen ska byggas upp,
- d) sammanlänkningens användare debiteras avgifter,
- e) sedan det partiella öppnandet av marknaden i enlighet med artikel 19 i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG¹⁰⁸ har ingen del av kapital- eller driftskostnaderna för sammanlänkningen kunnat återkrävas som del av avgifterna för användningen av de överförings- eller distributionssystem som förenas av sammanlänkningen,
- f) ett undantag inte skulle skada konkurrensen eller en effektivt fungerande inre marknad för el, eller hindra att det reglerade system till vilket sammanlänkningen är kopplad fungerar effektivt.

2. Punkt 1 ska i undantagsfall även tillämpas på växelströmssammanlänkningar, förutsatt att kostnaderna och riskerna för investeringarna i fråga är särskilt höga i jämförelse med de normala kostnaderna för och riskerna med en växelströmssammanlänkning mellan de nationella överföringssystemen i två grannländer.

3. Punkt 1 ska även tillämpas på väsentliga kapacitetsökningar i befintliga sammanlänkningar.

4. Tillsynsmyndigheterna i de berörda medlemsstaterna ska, från fall till fall, fatta beslut om undantag som avses i punkterna 1, 2 och 3. Ett undantag får gälla hela eller delar av den nya sammanlänkningens kapacitet, eller den befintliga sammanlänkningen med en väsentligt ökad kapacitet.

Inom två månader från den sista av de berörda tillsynsmyndigheternas mottagande av en begäran om undantag, får Acer tillhandahålla dessa tillsynsmyndigheter ett yttrande. Tillsynsmyndigheterna får lägga det yttrandet till grund för sitt beslut.

När beslut fattas om att bevilja undantag, ska tillsynsmyndigheterna i varje enskilt fall beakta behovet av att ange villkor för undantagets varaktighet och för icke-diskriminerande tillträde till sammanlänkningen. När dessa villkor fastställs ska tillsynsmyndigheterna särskilt ta hänsyn till den ökade kapacitet som ska byggas upp eller till ändringen av befintlig kapacitet, samt till projektets tidsplan och till nationella förhållanden.

¹⁰⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (EGT L 27, 30.1.1997, s. 20).

Innan ett undantag beviljas ska tillsynsmyndigheterna i de berörda medlemsstaterna fatta beslut om de regler och mekanismer som ska gälla för hantering och kapacitetstilldelning. Reglerna för hantering av överbelastning ska inkludera en skyldighet att erbjuda outnyttjad kapacitet på marknaden, och att användare av anläggningen ska ges rätt att handla med sina avtalade kapaciteter på andrahandsmarknaden. Vid bedömningen av de kriterier som avses i punkt 1 a, b och f, ska resultaten av kapacitetstilldelningen beaktas.

Om samtliga berörda tillsynsmyndigheter har enats om beslutet om undantag inom sex månader från mottagande av begäran ska de underrätta Acer om sitt beslut.

Beslut om undantag, inklusive eventuella villkor som avses i tredje stycket, ska motiveras och offentliggöras i vederbörlig ordning.

5. Acer ska fatta det beslut som avses i punkt 4

a) om inte berörda tillsynsmyndigheter har kunnat nå någon överenskommelse inom sex månader från den dag då den sista av dessa tillsynsmyndigheter mottog begäran om undantag, eller

b) på gemensam begäran av de berörda tillsynsmyndigheterna.

Innan Acer fattar ett sådant beslut ska den samråda med de berörda tillsynsmyndigheterna och sökandena.

6. Medlemsstaterna får, utan hinder av punkterna 4 och 5, föreskriva att tillsynsmyndigheten eller Acer, alltefter omständigheterna, ska avge sitt yttrande över begäran om undantag till det relevanta organet i medlemsstaten inför det formella beslutet. Detta yttrande ska offentliggöras tillsammans med beslutet.

7. Tillsynsmyndigheten ska efter mottagandet utan dröjsmål översända en kopia av varje begäran om undantag till kommissionen och till Acer för information. De berörda tillsynsmyndigheterna eller Acer (nedan kallade *de anmälande organen*) ska utan dröjsmål underrätta kommissionen om beslutet tillsammans med alla relevanta uppgifter som rör beslutet. Dessa uppgifter får överlämnas till kommissionen i samlad form med möjlighet för kommissionen att fatta ett välgrundat beslut. Uppgifterna ska särskilt innehålla följande:

a) En detaljerad motivering till varför undantaget beviljats eller nekats, inklusive de ekonomiska uppgifter som motiverat behovet av ett undantag.

b) Den analys som har gjorts om hur beviljandet av undantaget påverkar konkurrensen och den inre elmarknadens sätt att fungera.

c) Skälen till tidsperioden och den del av den totala kapaciteten i den ifrågavarande sammanlänknings för vilken undantaget har beviljats.

d) Resultatet av samrådet med de berörda tillsynsmyndigheterna.

8. Kommissionen får, inom 50 arbetsdagar från dagen efter mottagandet av en anmälan enligt punkt 7, besluta om att begära att de anmälade organen ska ändra eller återkalla beslutet om beviljande av ett undantag. Den perioden kan förlängas med ytterligare 50 arbetsdagar om kommissionen begär ytterligare uppgifter. Denna ytterligare period ska inledas dagen efter det att fullständiga uppgifter mottagits. Den inledande perioden kan också förlängas efter godkännande av både kommissionen och de anmälade organen.

Om de begärda uppgifterna inte lämnas inom den period som anges i kommissionens begäran, ska anmälan anses vara återkallad om inte perioden innan den löpte ut har förlängts efter godkännande av både kommissionen och de anmälade organen, eller om de anmälade organen i ett vederbörligen motiverat meddelande har informerat kommissionen om att de anser att anmälan innehåller fullständiga uppgifter.

De anmälade organen ska följa ett kommissionsbeslut om ändring eller återkallande av beslutet om undantag inom en månad från mottagandet och informera kommissionen om detta.

Kommissionen ska skydda konfidentialiteten hos kommersiellt känslig information.

Kommissionens godkännande av ett beslut om undantag ska upphöra att gälla två år efter antagandet, om byggandet av sammanlänkningen inte har påbörjats, och fem år efter antagandet om sammanlänkningen inte har kunnat tas i drift, om inte kommissionen fastslår, på grundval av en motiverad ansökan från de anmälade organen, att de eventuella förseningarna beror på omfattande hinder som den person som beviljats undantaget inte kan påverka.

9. Om de berörda medlemsstaternas tillsynsmyndigheter beslutar att ändra ett beslut om undantag ska de anmäla sitt beslut till kommissionen utan dröjsmål, tillsammans med all relevant information beträffande beslutet. Punkterna 1–8 ska tillämpas på beslutet att ändra ett beslut om undantag, med hänsyn tagen till särdragen i det befintliga undantaget.

10. Kommissionen får på begäran eller på eget initiativ ta upp förfarandet avseende en begäran om undantag på nytt om

a) de beslutsgrundande omständigheterna väsentligen förändrats, med vederbörligt beaktande av parternas berättigade förväntningar och till den ekonomiska jämvikt som uppnåtts i det ursprungliga beslutet om undantag,

b) de berörda företagen åsidosätter sina åtaganden, eller

c) beslutet grundar sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna har lämnat.

11. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter in enlighet med artikel 68 för att komplettera denna förordning genom att fastställa riktlinjer för tillämpningen av de villkor som avses i punkt 1 i denna artikel och att fastställa det förfarande som ska följas vid tillämpningen av punkterna 4, 7–10 i denna artikel.

Bedömning

Artikel 63 motsvarar artikel 17 i förordning (EG) nr 714/2009. Denna bestämmelse gäller redan utan ytterligare nationell kompletterande lagstiftning eller ändring av nationell lagstiftning.

6.10.2 Artikel 64 – Undantag

1. Medlemsstaterna får ansöka om undantag från de relevanta bestämmelserna i artiklarna 3, 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9, 10, 11, 14–17, 19–27, 35–47 och 51 förutsatt att:

a) Medlemsstaten kan visa att det finns påtagliga problem med driften av deras små enskilda system och små anslutna system.

b) För yttersta randområden i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget, som av uppenbara fysiska skäl inte kan sammanlänkas med unionens energimarknad.

I den situation som avses i första stycket led a ska undantaget vara tidsbegränsat och förenat med villkor som syftar till ökad konkurrens och integration med den inre marknaden för el.

I den situation som avses i första stycket led b ska undantaget inte vara tidsbegränsat.

Kommissionen ska underrätta medlemsstaterna om dessa ansökningar innan beslut fattas, och samtidigt skydda konfidentialiteten hos kommersiellt känslig information.

Ett undantag enligt denna artikel ska vara förenat med villkor som syftar till att säkerställa att det inte hindrar övergången till förnybar energi, ökad flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågefleksibilitet.

Kommissionen ska, i sitt beslut att bevilja ett undantag, ange i vilken utsträckning undantagen ska ta hänsyn till tillämpningen av nätföreskrifter och riktlinjer.

2. Artiklarna 3, 5, 6, 7.1, 7.2 c och g, 8–17, 18.5, 18.6, 19, 20, 21.1, 21.2, 21.4–21.8, 22.1 c, 22.2 b och c, 22.2 sista stycket, 23–27, 34.1, 34.2, 34.3, 35–37, 48.2, 49 och 51 ska inte tillämpas på Cypern förrän landets överföringssystem har anslutits till andra medlemsstaters överföringssystem genom sammanlänkningar.

Om det cypriotiska överföringssystemet inte senast den 1 januari 2026 har anslutits till andra medlemsstaters överföringssystem genom sammanlänkningar ska Cypern bedöma behovet av undantag från dessa bestämmelser och får lämna in en begäran om att förlänga undantaget till kommissionen. Kommissionen ska bedöma om tillämpningen av bestämmelserna riskerar att orsaka påtagliga problem för driften av elsystemet i Cypern eller om deras tillämpning i Cypern förväntas gagna marknadens funktion. Utifrån den bedömningen ska kommissionen utfärda ett motiverat beslut att förlänga undantaget, helt eller delvis. Beslutet ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

3. Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av de undantag som beviljas enligt artikel 66 i direktiv (EU) 2019/944.

4. I frågor som berör uppnåendet av det sammanlänkingsmål för 2030 som föreskrivs i förordning (EU) 2018/1999 bör elanslutningen mellan Malta och Italien vederbörligen beaktas.

Bedömning

Artikeln saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009.

Enligt artikel 2.42 i elmarknadsdirektivet är ett litet enskilt system ett system som hade en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996, där mindre än 5 % av årsförbrukningen erhålls genom sammanlänkning med andra system.

Enligt artikel 2.43 i elmarknadsdirektivet är ett litet sammanlänkat system ett system som hade en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996, där mer än 5 % av årsförbrukningen erhålls genom sammanlänkning med andra system.

Artikel 349 EUF-fördraget avser Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Réunion, Saint-Barthélemy, Saint-Martin, Azorerna, Madeira och Kanarieöarna.

Sverige har inga små enskilda eller små sammanlänkade system och har inga territorier som omfattas av artikel 349 i EUF-fördraget. Därmed är Sverige inte en sådan medlemsstat som uppfyller kriterierna i artikeln. Artikeln blir därmed inte tillämplig för Sverige.

6.10.3 Artikel 65 – Tillhandahållande av information och konfidentialitet

1. Medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna ska på begäran tillhandahålla kommissionen all information som behövs för att verkställa denna förordning.

Kommissionen ska fastställa en rimlig tid inom vilken informationen ska lämnas, med hänsyn till hur komplex och brådskande den begärda informationen är.

2. Om den berörda medlemsstaten eller tillsynsmyndigheten inte lämnar den information som avses i punkt 1 inom den tidsfrist som avses i punkt 1 får kommissionen begära all information som behövs för att verkställa denna förordning direkt från de berörda företagen.

När kommissionen skickar en begäran om information till ett företag, ska kommissionen samtidigt skicka en kopia av begäran till tillsynsmyndigheterna i den medlemsstat där företaget har sitt säte.

3. I sin begäran om information enligt punkt 1 ska kommissionen ange den rättsliga grunden för begäran, den tidsfrist inom vilken informationen ska tillhandahållas, syftet med begäran samt de sanktioner som är tillämpliga enligt artikel 66.2 om felaktig, ofullständig eller vilseledande information lämnas.

4. Ägarna till företagen eller deras företrädare eller, om det rör sig om juridiska personer, de fysiska personer som är bemyndigade att företräda företaget enligt lag eller enligt deras bolagsordning, ska lämna den information som begärs. När jurister är vederbörligen bemyndigade att tillhandahålla informationen på sina klienters vägnar, ska klienten förbli fullt ansvarig om informationen är felaktig, ofullständig eller vilseledande.

5. Om ett företag inte tillhandahåller den begärda informationen inom den tidsfrist som kommissionen fastställt, eller tillhandahåller ofullständig information, får kommissionen genom ett beslut kräva att informationen tillhandahålls. I detta beslut ska anges vilken information som krävs och en lämplig tidsfrist fastställas inom vilken den ska tillhandahållas. I beslutet ska anges de sanktioner som det stadgas om i artikel 66.2. I beslutet ska även anges rätten att få beslutet prövat av Europeiska unionens domstol.

Kommissionen ska samtidigt skicka en kopia av sitt beslut till tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där den berörda personen har sin hemvist eller det berörda företaget sitt säte.

6. Den information som avses i punkterna 1 och 2 får användas endast för att verkställa denna förordning.

Kommissionen får inte röja information som erhållits enligt denna förordning och som omfattas av tystnadsplikt.

Bedömning

Artikeln motsvarar artikel 20 i förordning (EG) nr 714/2009. Bestämmelsen reglerar skyldigheter mellan å ena sidan kommissionen och å andra sidan medlemsstaterna och ägare till företag. Bestämmelserna gäller direkt utan ytterligare nationell kompletterande lagstiftning eller ändring av nationell lagstiftning.

6.10.4 Artikel 66 – Sanktioner

1. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2 i denna artikel ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner vid överträdelse av denna förordning, de nätföreskrifter som antas enligt artikel 59 och de riktlinjer som antas enligt artikel 61, och vidta alla de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de genomförs. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla dessa regler och åtgärder utan dröjsmål samt utan dröjsmål eventuella ändringar som berör dem.

2. Kommissionen får genom beslut ålägga företag böter upp till högst 1 % av företagets totala omsättning under det föregående verksamhetsåret, om de företagen uppsåtligen eller av vårdslöshet har lämnat felaktig, ofullständig eller vilseledande information som svar på en begäran som gjorts enligt artikel 65.3 eller om företagen inte lämnar information inom den tidsfrist som fastställts genom ett beslut som antagits med stöd av artikel 65.5 första stycket. När kommissionen fastställer bötesbeloppets storlek ska den ta hänsyn till allvaret i den underlåtenhet att uppfylla de krav som avses i punkt 1 i den här artikeln.

3. Sanktioner enligt punkt 1 och beslut som fattas med stöd av punkt 2 ska inte vara straffrättsliga.

Bedömning

Artikeln motsvarar artikel 22 i förordning (EG) nr 714/2009. I Prop. 2010/11:70 s. 82 står det:

Bestämmelserna i artikel 22 i förordning (EG) nr 714/2009 innebär att medlemsstaterna ska fastställa sanktioner för överträdelse av bestämmelserna

i förordningen. Sanktionerna ska inte vara straffrättsliga. Det svenska regelverket omfattar sedan den 1 juli 2005 bestämmelser som innebär att Energimarknadsinspektionen i sin roll som tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 1 § fjärde stycket ellagen har möjlighet att påföra sanktioner i de fall bestämmelserna i förordning (EG) nr 1228/2003 inte följs. Sanktionsmöjligheten framgår av 12 kap. 3 § ellagen enligt vilken tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Det är även möjligt att förena ett föreläggande med vite. Sanktionsmöjligheterna gäller mot såväl privata som offentliga aktörer. För att ytterligare betona och tydliggöra Energimarknadsinspektionens roll som tillsynsmyndighet enligt förordningen om gränsöverskridande handel med el anser regeringen att även förordningen (2007:1118) med instruktion för Energimarknadsinspektionen bör kompletteras med en hänvisning till de uppgifter som följer av förordning (EG) nr 714/2009.

Bestämmelsen är således genomförd i Sverige, men hänvisningen i Ei:s instruktion bör ändras till den nya förordningen.

6.10.5 Artikel 67 – Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av den kommitté som inrättas genom artikel 68 i direktiv (EU) 2019/944.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Bedömning

Artikeln motsvarar artikel 23 i förordning (EG) nr 714/2009 och reglerar hur kommissionen ska företrädas. Artikeln föranleder ingen åtgärd.

6.10.6 Artikel 68 – Utövande av delegering

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 34.3, 49.4, 59.2, 61.2 och 63.11 ska ges till kommissionen till och med den 31 december 2028. Kommissionen ska utarbeta en rapport om delegeringen av befogenhet senast nio månader före utgången av den perioden och, i förekommande fall, före utgången av därpå följande perioder. Delegeringen av befogenhet ska genom tyst medgivande förlängas med perioder på åtta år, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig en sådan förlängning senast tre månader före utgången av perioden i fråga.
3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 34.3, 49.4, 59.2, 61.2 och 63.11 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet avgivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.

4. Innan kommissionen antar en delegerad akt, ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.

5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.

6. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 34.3, 49.4, 59.2, 61.2 och 63.11 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period av två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Bedömning

Artikel saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009 och anger villkoren för delegering till kommissionen. Artikel förleder ingen åtgärd.

6.10.7 Artikel 69 - Kommissionens översyn och rapporter

1. Senast den 1 juli 2025 ska kommissionen göra en översyn av befintliga nätföreskrifter och riktlinjer i syfte att bedöma vilka bestämmelser lämpligen kunde införas i unionsrättsakter avseende den inre marknaden för el och hur de befogenheterna för riktlinjer som fastställs i artiklarna 59 och 61 kunde ändras.

Kommissionen ska senast samma dag överlämna en ingående rapport om denna bedömning till Europaparlamentet och rådet.

Senast den 31 december 2026 ska kommissionen, om det är lämpligt, lägga fram lagstiftningsförslag på grundval av sin bedömning.

2. Senast den 31 december 2030 ska kommissionen se över denna förordning och lägga fram en rapport till Europaparlamentet och rådet på grundval av den översynen, när det är lämpligt, åtföljd av ett lagstiftningsförslag.

Bedömning

Artikel saknar motsvarighet i förordning (EG) nr 714/2009 och innehåller bestämmelser om kommissionens översyn och rapporter. Artikel förleder ingen åtgärd.

6.10.8 Artikel 70 - Upphävande

Förordning (EG) nr 714/2009 upphör att gälla. Hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till den här förordningen och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga III.

Bedömning

Artikel motsvarar artikel 25 i förordning (EG) nr 714/2009 och avser upphävandet av tidigare förordning. Artikel förleder ingen åtgärd.

6.10.9 Artikel 71 – Ikraftträdande

1. Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.
2. Den ska tillämpas från och med den 1 januari 2020.

Utan att det påverkar tillämpningen av första stycket ska artiklarna 14, 15, 22.4, 23.3, 23.6, 35, 36 och 62 tillämpas från och med den dag då denna förordning träder i kraft. Med avseende på genomförandet av artikel 14.7 och 15.2 ska artikel 16 tillämpas från den dagen.

Bedömning

Artikeln motsvarar artikel 26 i förordning (EG) nr 714/2009 och innehåller bestämmelser om ikraftträdande. Artikeln föranleder ingen åtgärd.

6.11 Bilaga I – Uppgifter för regionala samordningscentrum

6.11.1 Punkt 1 – Samordnad kapacitetsberäkning

1.1

Regionala samordningscentrum ska genomföra den samordnade beräkningen av kapacitet mellan elområden.

1.2

Samordnad kapacitetsberäkning ska genomföras för dagen före- och intradagstidsramarna.

1.3

Samordnad kapacitetsberäkning ska genomföras på grundval av de metoder som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

1.4

Samordnad kapacitetsberäkning ska genomföras på grundval av en gemensam nätmodell i enlighet med punkt 3.

1.5

Samordnad kapacitetsberäkning ska säkerställa en effektiv hantering av överbelastningar i enlighet med de principer för hantering av överbelastning som fastställs i denna förordning.

6.11.2 Punkt 2 – Samordnad säkerhetsanalys

2.1

Regionala samordningscentrum ska utföra en samordnad säkerhetsanalys i syfte att säkerställa en säker systemdrift.

2.2

Säkerhetsanalys ska genomföras för alla tidsramar för driftsplanering, från året före- till intradagstidsramarna, med hjälp av de gemensamma nätmodellerna.

2.3

Samordnad säkerhetsanalys ska genomföras på grundval av de metoder som utvecklats i enlighet med de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

2.4

Regionala samordningscentrum ska dela med sig av resultaten från den samordnade säkerhetsanalysen till åtminstone de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen.

2.5

När ett regionalt samordningscentrum, till följd av den samordnade säkerhetsanalysen, upptäcker en möjlig begränsning ska det utforma avhjälpande åtgärder som leder till högsta möjliga ändamålsenlighet och ekonomiska effektivitet.

6.11.3 Punkt 3 – Utarbetande av gemensamma nätmodeller

3.1

Regionala samordningscentrum ska inrätta effektiva processer för att utarbeta en gemensam nätmodell för varje tidsram för driftsplanering mellan året före- och intradagstidsramarna.

3.2

Systemansvariga för överföringssystem ska utse ett regionalt samordningscentrum för att bygga de unionsomfattande gemensamma nätmodellerna.

3.3

Gemensamma nätmodeller ska genomföras i enlighet med de metoder som utvecklats i enlighet med riktlinjerna för systemdrift och de riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009.

3.4

Gemensamma nätmodeller ska innehålla data som är av betydelse för effektiv driftsplanering och kapacitetsberäkning för alla tidsramar för driftsplanering, mellan året före- och intradagstidsramarna.

3.5

Gemensamma nätmodeller ska göras tillgängliga för alla regionala samordningscentrum, systemansvariga för överföringssystem och Entso för el, samt för Acer på dess begäran.

6.11.4 Punkt 4 - Stöd till systemansvariga för överföringssystembedömning av enhetligheten i systemskyddsplaner och återuppbyggnadsplaner hos med avseende på bedömningen av enhetlighet

4.1

Regionala samordningscentrum ska stödja de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen vid genomförandet av bedömningen av enhetligheten i systemskyddsplaner och återuppbyggnadsplaner hos systemansvariga för överföringssystem i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i de nätföreskrifter för nödsituationer och återuppbyggnad avseende el, vilka antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009.

4.2

Alla systemansvariga för överföringssystem ska komma överens om ett tröskelvärde över vilket inverkan från åtgärder av en eller flera systemansvariga för överföringssystem i samband med nöddrifttillstånd, nätsammanbrott eller återuppbyggnadstillstånd ska anses betydande för andra systemansvariga för överföringssystem som är synkront eller icke-synkront sammanlänkade.

4.3

De regionala samordningscentrumen ska när de ger stöd till de systemansvariga för överföringssystem

- a) kartlägga potentiella oförenligheter,
- b) föreslå riskreducerande åtgärder.

4.4

Systemansvariga för överföringssystem ska bedöma och beakta de föreslagna riskreducerande åtgärderna.

6.11.5 Punkt 5 - Stöd för samordning och optimering av regional återuppbyggnad

5.1

Alla relevanta regionala samordningscentrum ska stödja de systemansvariga för överföringssystem som utsetts som frekvensledare och till återsynkroniseringsledarna, i enlighet med de nätföreskrifter för nödsituationer och återuppbyggnad som antagits på grundval av artikel 6.11 i förordning (EG) nr 714/2009, i syfte att förbättra effektiviteten och ändamålsenligheten i samband med återuppbyggnad av systemet. De systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen ska fastställa det regionala samordningscentrumets uppgifter avseende stödet till samordning och optimering av regional återuppbyggnad.

5.2

Systemansvariga för överföringssystem får begära stöd från regionala samordningscentrum om deras system drabbas av nätsammanbrott eller är i återuppbyggnadstillstånd.

5.3

Regionala samordningscentrum ska utrustas med SCADA-system (Supervisory Control and Data Acquisition) som fungerar nära realtid, med observerbarhet som definieras genom tillämpning av det tröskelvärde som avses i punkt 4.2.

6.11.6 Punkt 6 - Efterhandsanalys och efterhandsrapportering avseende drift och störningar

6.1

Regionala samordningscentrum ska undersöka och utarbeta en rapport om incidenter som överskrider det tröskelvärde som avses i punkt 4.2. Systemdriftsregionens tillsynsmyndigheter och Acer får delta i undersökningen på egen begäran. Rapporten ska innehålla rekommendationer i syfte att förhindra liknande incidenter i framtiden.

6.2

Regionala samordningscentrum ska offentliggöra rapporten. Acer får utfärda rekommendationer i syfte att förhindra liknande incidenter i framtiden.

6.11.7 Punkt 7 - Regional storleksbestämning av reservkapacitet

7.1

Regionala samordningscentrum ska beräkna kraven på reservkapacitet för systemdriftsregionen. Fastställandet av kraven på reservkapacitet ska

- a) ha som allmänt syfte att upprätthålla driftssäkerhet på det mest kostnadseffektiva sättet,
- b) utföras för tidsramen för dagen före- eller intradagsmarknaden, eller båda,
- c) beräkna den totala mängden av nödvändig reservkapacitet för systemdriftsregionen,
- d) fastställa krav på minsta reservkapacitet för varje typ av reservkapacitet,
- e) ta hänsyn till möjliga utbyten mellan olika typer av reservkapacitet i syfte att minimera kostnaderna för upphandling,
- f) fastställa nödvändiga krav på den geografiska fördelningen av eventuell nödvändig reservkapacitet.

6.11.8 Punkt 8 - Underlättande av regional upphandling av balanskapacitet

8.1

Regionala samordningscentrum ska stödja de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen vid fastställandet av den mängd

balanskapacitet som behöver upphandlas. Fastställandet av mängden balanskapacitet ska

- a) utföras för tidsramen för dagen före- eller intradagsmarknaden, eller båda,
- b) ta hänsyn till möjliga utbyten mellan olika typer av reservkapacitet i syfte att minimera kostnaderna för upphandling,
- c) ta hänsyn till vilka volymer av nödvändig reservkapacitet som förväntas uppstå genom bud på balansenergi, som inte lämnas in på grundval av ett avtal om balanskapacitet.

8.2

Regionala samordningscentrum ska stödja de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen vid upphandlingen av den nödvändiga mängd balanskapacitet som fastställs i enlighet med punkt 8.1. Upphandlingen av balanskapacitet ska

- a) utföras för tidsramen för dagen före- eller intradagsmarknaden, eller båda,
- b) ta hänsyn till möjliga utbyten mellan olika typer av reservkapacitet i syfte att minimera kostnaderna för upphandling.

6.11.9 Punkt 9 - Regionala bedömningar av systemtillräcklighet, från veckan före till minst dagen före, och utarbetande av riskreducerande åtgärder

9.1

Regionala samordningscentrum ska genomföra regionala tillräcklighetsbedömningar, från veckan före till minst dagen före, i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i kommissionens förordning (EU) 2017/1485 och på grundval av den metod som utarbetats i enlighet med artikel 8 i förordning (EU) 2019/941.

9.2

Regionala samordningscentrum ska basera de regionala tillräcklighetsbedömningarna på kort sikt på den information som tillhandahålls av de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen, i syfte att upptäcka situationer där bristande tillräcklighet förväntas i något av kontrollområdena eller på regional nivå. Regionala samordningscentrum ska ta hänsyn till möjliga utbyten mellan elområden och till gränser för driftssäkerhet för samtliga relevanta tidsramar för driftsplanering.

9.3

Vid utförandet av den regionala bedömningen av systemtillräcklighet ska varje regionalt samordningscentrum samordna med andra regionala samordningscentrum för att

- a) kontrollera de underliggande antagandena och prognoserna,
- b) upptäcka eventuella situationer med bristande tillräcklighet som berör flera regioner.

9.4

Varje regionalt samordningscentrum ska lämna resultaten av de regionala bedömningarna av systemtillräckligheten tillsammans med de åtgärder som det föreslår för att minska riskerna för bristande tillräcklighet till de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen och till andra regionala samordningscentrum.

6.11.10 Punkt 10 - Regional samordnad avbrottsplanering

10.1

Varje regionalt samordningscentrum ska utföra samordnad regional avbrottsplanering i enlighet med de förfaranden som fastställs i de riktlinjer för systemdrift som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009 för att övervaka tillgänglighetsstatus för de berörda tillgångarna och samordna deras tillgänglighetsplaner, för att därigenom säkerställa driftssäkerheten i överföringssystemet och samtidigt maximera kapaciteten hos sammanlänkningarna och de överföringssystem som påverkar flöden mellan elområden.

10.2

Varje regionalt samordningscentrum ska upprätthålla en enda förteckning över relevanta nätelement, kraftproduktionsmoduler och förbrukningsanläggningar i systemdriftsregionen och göra den tillgänglig i Entso för els datamiljö för driftsplanering.

10.3

Varje regionalt samordningscentrum ska utföra följande uppgifter med anknytning till samordnad avbrottsplanering i systemdriftsregionen:

- a) Bedöma förenlighet i avbrottsplaneringen med hjälp av året före-tillgänglighetsplaner från samtliga systemansvariga för överföringssystem.

Förse de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen med en förteckning över upptäckta oförenligheter i planeringen och de lösningar som centrumet föreslår för att lösa oförenligheterna.

6.11.11 Punkt 11 - Optimering av kompensationsmekanismer mellan systemansvariga för överföringssystem

11.1

De systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen får gemensamt besluta att ta emot stöd från det regionala samordningscentrumet när det gäller att administrera de finansiella flödena som rör avräkningar mellan systemansvariga för överföringssystem och som berör fler än två systemansvariga för överföringssystem, såsom omdirigeringskostnader, intäkter från överbelastning, oavsiktliga avvikelser eller kostnader för upphandling av reserver.

6.11.12 Punkt 12 - Utbildning och certifiering av anställda vid de regionala samordningscentrumen

12.1

Regionala samordningscentrum ska utarbeta och utföra utbildnings- och certifieringsprogram, med fokus på regional systemdrift, för personal som arbetar för regionala samordningscentrum.

12.2

Utbildningsprogrammen ska omfatta alla relevanta delar av den systemdrift för vilken det regionala samordningscentrumet utför uppgifter, inklusive regionala krisscenarier.

6.11.13 Punkt 13 - Fastställande av regionala elkrisscenarier

13.1

Om Entso för el delegerar denna uppgift ska regionala samordningscentrum fastställa regionala krisscenarier i enlighet med de kriterier som fastställs i artikel 6.1 i förordning (EU) 2019/941.

Fastställandet av regionala elkrisscenarier ska utföras i enlighet med de metoder som föreskrivs i artikel 5 i förordning (EU) 2019/941.

13.2

Regionala samordningscentrum ska på begäran av de behöriga myndigheterna i varje systemdriftsregion stödja dem med att utarbeta och genomföra en krissimulering vartannat år i enlighet med artikel 12.3 i förordning (EU) 2019/941.

6.11.14 Punkt 14 - Fastställande av behov av ny överföringskapacitet för att uppgradera befintlig överföringskapacitet eller alternativ till den

14.1

Regionala samordningscentrum ska stödja systemansvariga för överföringssystem med att fastställa behov av ny överföringskapacitet, för att uppgradera befintlig överföringskapacitet eller alternativ till den, vilka ska lämnas till de regionala grupper som inrättats enligt förordning (EU) nr 347/2013 och som ingår i den tioåriga nätutvecklingsplanen som avses i artikel 51 i direktiv (EU) 2019/944.

6.11.15 Punkt 15 - Beräkning av maximal kapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet i kapacitetsmekanismer

15.1

Regionala samordningscentrum ska stödja systemansvariga för överföringssystem vid beräkningen av den maximala kapacitet kopplad till nya resurser som är tillgänglig för deltagande av utländsk kapacitet i kapacitetsmekanismer, med hänsyn till den förväntade tillgången till sammanlänkningar och sannolikheten för

att systempåfrestningar inträffar samtidigt i det system där mekanismen tillämpas och det system där den utländska kapaciteten finns.

15.2

Beräkningen ska utföras i enlighet med den metod som föreskrivs i artikel 26.11 a.

15.3

Regionala samordningscentrum ska utföra en beräkning för varje elområdesgräns som ingår i systemdriftsregionen.

6.11.16 Punkt 16 - Utarbetande av bedömningar av säsongstillräcklighet

16.1

Om Entso för el delegerar denna uppgift i enlighet med artikel 9 i förordning (EU) 2019/941, ska de regionala samordningscentrumen stå för de regionala bedömningarna av säsongstillräcklighet.

16.2

Utarbetandet av bedömningar av säsongstillräcklighet ska ske på grundval av de metoder som utarbetats enligt artikel 8 i förordning (EU) 2019/941.

Bedömning

Bilaga I handlar om uppgifter för regionala samordningscenter och samarbetet mellan dessa och systemansvariga för överföringssystem. Det finns ingen motsättning mellan bestämmelserna i bilaga 1 och det svenska regelverket. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

7 Överväganden och förslag gällande elmarknadsförordningen

7.1 Uppdaterade hänvisningar

7.1.1 Förslag

Förslag: Hänvisningar till förordning (EG) 714/2009 och artiklar i denna förordning i svensk lagstiftning byts ut mot en hänvisning till förordning (EU) 2019/943 och nya artikelnummer i den förordningen.

7.1.2 Hänvisningar till direktivet och artiklar i direktivet ska uppdateras

Förordning (EG) 714/2009 har ersatts av förordning (EU) 2019/943. I svensk lagstiftning hänvisas på flera ställen till förordningen. Samtliga hänvisningar till förordning (EG) 714/2009 behöver därför bytas ut mot en hänvisning till den nya förordningen. I detta avsnitt redogörs för vilka lagar och förordningar samt vilka bestämmelser i dessa som ska uppdateras.

Det finns fyra författningar som innehåller hänvisningar till den äldre förordningen (EG) 714/2009. Det är ellagen, lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el, förordningen om systemansvaret för el och förordningen med instruktion för energimarknadsinspektionen. Hänvisningarna i dessa författningar ska således uppdateras. Förordningen med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät har uppdaterats genom SFS 2019:1305.

7.2 Balansansvar (artikel 5)

7.2.1 Förslag

Förslag: 8 kap. i ellagen kompletteras med en ny bestämmelse som anger att en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elproducenten inte mata in elen.

Ett undantag införs för de fall då elproducenten är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). I sådant fall ska det elhandelsföretag som tar emot elen från produktionsanläggningen se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

7.2.2 Balansansvar för inmatning av el

Enligt artikel 5.1 ska alla marknadsaktörer vara ansvariga för de obalanser de orsakar i systemet. Därför ska marknadsaktörerna antingen vara balansansvariga parter eller genom avtal delegera balansansvaret till en balansansvarig part efter eget val. Varje balansansvarig part ska vara ekonomiskt ansvarig för sina obalanser och sträva efter att balansera eller hjälpa till att balansera elsystemet.

Ellagens nuvarande bestämmelser om balansansvar gäller endast leverans av el i en elanvändares uttagpunkt. Lagstiftningen är således ofullständig för att uppfylla direktivets krav.

När det gäller inmatning av el anfördes i Ds 2017:44 Ny elmarknadslag s. 207 följande:

När det gäller inmatning av el har frågan om ett utvidgat balansansvar varit föremål för överväganden i ett tidigare lagstiftningsärende.

Energimarknadsinspektionen föreslog i rapporten Regelförändringar som möjliggör nordisk balansavräkning (Ei R2014:06) att det av ellagen skulle framgå att en producent av el bara får mata in el i en inmatningspunkt där någon åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det tas ut lika mycket el som det matas in i det nationella elsystemet. Förslaget syftade till att tydliggöra den balansansvariges ansvar för produktion utan att det innebar någon praktisk förändring för aktörerna, eftersom varje inmatningspunkt har en balansansvarig i dag.

Regeringen konstaterade att det fanns skäl som talade för en sådan lagändring som Energimarknadsinspektionen hade föreslagit (prop. 2014/15:112 s. 19 f.). Flera remissinstanser hade dock pekat på att det i Energimarknadsinspektionens rapport saknades närmare överväganden när det gällde behovet av ändringar i andra bestämmelser. Regeringen bedömde att det saknades förutsättningar att på det befintliga beredningsunderlaget föreslå ändringar när det gällde balansansvarets innebörd och avstod därför från att lämna sådana förslag inom ramen för det aktuella lagstiftningsärendet. Behovet av följdändringar, exempelvis när det gäller bestämmelserna om återställande av balansansvar, har beaktats inom ramen för arbetet med att ta fram promemorian. Det finns därför förutsättningar att

lägga fram ett förslag om utvidgat balansansvar även när det gäller inmatning av el. Det bör alltså krävas en balansansvarig för att en elproducent ska få mata in el i en inmatningspunkt.

Ei ansluter sig till bedömningen och föreslår en komplettering av ellagen på sätt som framgår av förslaget. På så sätt uppfylls kraven i artikel 5.1.

Undantag från balansansvar

Enligt artikel 5.2 får medlemsstaterna bevilja undantag från balansansvaret för

- a) demonstrationsprojekt för innovativa teknikformer, som ska underställas tillsynsmyndighetens godkännande, förutsatt att dessa undantag är begränsade till den tid och den omfattning som behövs för att uppnå syftet med demonstrationen,
- b) kraftproduktionsanläggningar som använder förnybara energikällor med en installerad elproduktionskapacitet på mindre än 400 kW, och
- c) anläggningar som tar emot stöd som godkänts av kommissionen enligt unionens regler för statligt stöd i enlighet med artiklarna 107, 108 och 109 i EUF-fördraget och som tagits i drift före den 4 juli 2019.

När en medlemsstat beviljar ett undantag ska den dock enligt artikel 5.3 säkerställa att det ekonomiska ansvaret för obalanser ligger hos en annan marknadsaktör. Ei:s bedömning är att det i de angivna fallen är lämpligast att tillämpa huvudregeln enligt punkten 1, dvs. att elproducenten genom avtal kan delegera balansansvaret till en balansansvarig part efter eget val.

Balansansvar för mikroproduktion

En särskild fråga är hur mikroproducenter av el ska hanteras. Enligt 67 kap. 27 § inkomstskattelagen (1999:1229) har en fysisk eller juridisk person efter begäran rätt till skattereduktion om personen framställer förnybar el, i en och samma anslutningspunkt matar in förnybar el och tar ut el, har en säkring om högst 100 ampere i anslutningspunkten, och har anmält till nätkoncessionshavaren att förnybar el framställs och matas in i anslutningspunkten. I Ds 2017:44 s. 207 f föreslogs ett undantag för sådan mikroproduktion. Följande anfördes:

I likhet med vad som gäller i dag bör den som försummar skyldigheten att se till att det finns en balansansvarig själv svara ekonomiskt för obalanser (se avsnitt 16.3). En sådan ordning framstår dock som onödigt betungande när det gäller sådana mikroproducenter [som] avses i 8 kap. 5 a § ellagen, dvs. elproducenter som har rätt till skattereduktion enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

En sådan elproducent är också elanvändare, och en elleverantör som levererar el till mikroproducenten är skyldig att ta emot den el som matas in från produktionsanläggningen. Mikroproducenten kan också ingå avtal med någon annan om att ta emot elen. En viktig utgångspunkt är att underlätta för mikroproduktion av el. Som framgått finns det alltid någon som tar emot den el som mikroproducenten matar in i sin inmatningspunkt. Det kan inte antas medföra någon betydande administrativ merbelastning för det elhandelsföretag som tar emot elen att självt åta sig balansansvaret i inmatningspunkten eller se till att någon annan gör det.

Den som tar emot el från en sådan mikroproducent som har rätt att efter begäran få skattereduktion bör alltså vara skyldig att se till att det finns en balansansvarig i inmatningspunkten.

Ei bedömer att den föreslagna ordningen är förenlig med direktivets skrivningar och ansluter sig i denna del till förslaget.

7.3 Översyn av elområden (artikel 14)

7.3.1 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i 25 c § i elförordningen kompletteras med en ny bestämmelse som anger att nätmyndigheten ska ta ställning till den metod och de antaganden som ska användas i processen för översyn av elområden samt de alternativa elområdeskonfigurationer som ska övervägas enligt artikel 14. 4 och 5 i förordningen (EU) 2019/943.

7.3.2 Elområdeskonfiguration

I artikel 32.4 i förordningen (EU) 2015/1222 finns bestämmelser om översyn av befintliga elområdeskonfigurationer. Enligt denna artikel ska de deltagande medlemsstaterna, eller tillsynsmyndigheterna om detta föreskrivs av medlemsstaterna inom sex månader efter att ha mottagit det gemensamma förslaget att bibehålla eller ändra elområdeskonfigurationen, nå en överenskommelse om förslaget att bibehålla eller ändra elområdeskonfigurationen. Av 25 c § tredje punkten i elförordningen (2013:208) framgår att det är Ei ska ta ställning till förslag om att bibehålla eller ändra en elområdeskonfiguration enligt artikel 32.4 c i förordning (EU) 2015/1222.

Nu införs det även bestämmelser om översyn av elområden och elområdeskonfiguration i elmarknadsförordningen. På samma sätt som Ei redan deltar i förfarandet om översyn av elområdeskonfigurationer enligt förordningen (EU) 2015/1222 bör Ei även delta i förfarandet om översyn av elområden och elområdeskonfigurationer enligt elmarknadsförordningen. Elförordningen bör därför kompletteras med en bestämmelse som anger att Ei ska ta ställning till den metod och de antaganden som ska användas i processen för översyn av elområden samt om de alternativa elområdeskonfigurationer som ska övervägas enligt artikel 14. 4 och 5 i elmarknadsförordningen.

7.4 Effektereserv (artikel 21 och 22)

7.4.1 Förslag

Förslag: I lagen (2003:436) om effektereserv införs en bestämmelse som klargör att lagen innehåller kompletterande bestämmelser till artikel 20-24 i förordning (EU) 2019/943.

Det införs också förtydligande i lagen om effektereserv om att den systemansvariga myndigheten endast som en sista utväg och för att undanröja resurstillräcklighetsproblem, får säkerställa att en effektereserv finns tillgänglig.

Lagen om effektereserv ändras så att effektereserven även kan skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal med en ägare av energilagringssystem om att ställa ytterligare kapacitet till förfogande.

Det införs en begränsning i lagen om effektereserv som innebär att en anläggning som ingår i effektereserven inte samtidigt får erhålla ersättning från grossistmarknaden för el eller delta på balansmarknaden.

Det införs en begränsning i lagen om effektereserv som innebär att en anläggning som ingår i effektereserven inte samtidigt får delta på elmarknaden.

I förordning (2016:423) om effektereserv införs en bestämmelse om att en anläggning för produktion av el, som tagits i drift senast den 4 juli 2019 och har utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh producerad el, inte får ingå i effektereserven.

Från och med den 1 juli 2025 får en anläggning för produktion av el som har tagits i drift före den 4 juli 2019 som har utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el och mer än 350 kg koldioxid från fossilt bränsle i genomsnitt årligen per installerad kW inte ingå i effektereserven.

7.4.2 Effektereserven

Under mycket kalla vinterdagar kan det tillfälligt uppstå situationer då prognosen för elförbrukningen överstiger tillgänglig produktion av el. I dessa situationer kan det hända att de tillgängliga resurserna inte räcker till. Historiskt har Svenska kraftnät då använt sig av reserver som upphandlats i förväg. Svenska kraftnäts reserver upphandlas med stöd av lagen 2003:463) om effektereserv. Enligt 1 § har Svenska kraftnät har ansvaret för att en effektereserv om högst 2 000 MW finns tillgänglig. Effektereserven ska skapas genom att Svenska kraftnät dels ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels ingår avtal om minskad elförbrukning. Effektereserven ska vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden. I 4 § förordningen om effektereserv anges att en andel av effektereserven ska skapas genom avtal om minskad elförbrukning. Lagen om effektereserv är tillfällig och gäller fram till och med den 15 mars 2025 då den upphör att gälla, se lagen (2016:422) om dels fortsatt giltighet av lagen om effektereserv.

Effektreserven är en kapacitetsmekanism som är en så kallad strategisk reserv. Av artikel 21.1 i elmarknadsförordningen framgår att medlemsstaterna, som en sista utväg, får införa kapacitetsmekanismer för att undanröja kvarstående resurstillräcklighetsproblem. Det är således endast om det finns ett konstaterat resurstillräcklighetsproblem som kapacitetsmekanismer får införas. Hur bedömningen ska göras, av om det finns ett resurstillräcklighetsproblem, framgår av artikel 20 i elmarknadsförordningen. Av artikel 22 framgår principerna för hur kapacitetsmekanismer ska utformas.

Bestämmelserna om kapacitetsmekanismer trädde ikraft den 1 januari 2020. Detta innebär att nya kapacitetsmekanismer som införs efter detta datum endast kan införas om kraven på kapacitetsmekanismer i elmarknadsförordningen är uppfyllda. För att tydliggöra detta införs i lagen om effektreserv en bestämmelse som klargör att lagen innehåller kompletterande bestämmelser till artiklarna 20-24 i elmarknadsförordningen. Det införs också ett förtydligande i lagen om effektreserv om att den systemansvariga myndigheten endast som en sista utväg och för att undanröja resurstillräcklighetsproblem, får säkerställa att en effektreserv finns tillgänglig.

Svenska kraftnät upphandlar effektreserven. I den nuvarande hanteringen av effektreserven finns det två sätt att bidra till effektreserven. Antingen kan elproducenter med reservkraftsanläggningar erbjuda sig att producera el eller så kan elanvändare tillfälligt erbjuda sig att dra ner sin förbrukning. Svenska kraftnät betalar ut en administrativ ersättning för varje timme som en förbrukningsresurs finns tillgänglig i effektreserven och en fast ersättning för en produktionsresurs. Vid aktivering av resurserna betalas rörlig ersättning. Kostnaderna för att använda effektreserven betalas av de balansansvariga företagen.

För att vara med i effektreserven måste resursen vara tillgänglig dygnet runt på reglerkraftmarknaden om det inte är giltig otillgänglighet som exempelvis avrop på dagen före-marknaden. Resursen tillåts ha 95 procent tillgänglighet. Det innebär att resursen får vara otillgänglig 5 procent utan orsak. Därefter kommer ersättningen att minskas. För båda upphandlingarna gäller att resursen/anläggningen ska finnas i elområde 3 eller elområde 4.

En resurs/anläggning för att minska förbrukning ska bland annat ha kapacitet att buda in den volym som krävs enligt ingånget effektreservsavtal och ha samma tekniska utvärderingsegenskaper för de ingående delarna i ett anbud (till exempel vid aggregerade bud). Minsta volym är 5 MW.

En produktionsanläggning ska utgöra ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden. Ägaren av anläggningen ska bland annat förfoga över en anläggning för produktion som är ansluten till det svenska elnätet och som inte används som reservkraft för annan elkraftsproduktion eller störmingsreserv i distributionsnät. Minsta anbud är 10 MW.

För att undvika effektbrist i elsystemet kan effektreserven aktiveras för effektbalansen. Aktivering och deaktivering av bud sker genom att Svenska kraftnät ringer till den kontakt anläggningsägaren angivit. Det kan till exempel vara en balansansvarig eller en driftcentral. Budet kan aktiveras och deaktiveras av

Svenska kraftnät under hela leveranstimmen. Hanteringen grundar sig på de riktlinjer som de nordiska systemansvariga stamnätsföretagen gemensamt tagit fram: "Guidelines for implementation of transitional peak load arrangements". Effektreserven avropas först efter att alla kommersiella bud har antagits.

Det är bara produktionsdelen i effektreserven som Svenska kraftnät lägger in på Nord Pool och den avropas endast vid risk för avkortning. De som tillhandahåller förbrukningsreduktion har ingen skyldighet enligt effektreservsavtalet att lägga bud på dagen före-marknaden men om de gör det och får tillslag så är det ett giltigt skäl att vara otillgänglig för reglerkraftmarknaden.

Vid aktivering av effektreservens produktionsdel på Nord Pool sätts effektreservspriset till takpris på Nord Pool som är 3 000 Euro/MWh.

I avsnitt 6.6.3 bedömer Ei att Svenska kraftnäts effektreserv uppfyller de flesta av de principer för utformning av kapacitetsmekanismer som anges i artikel 22 i elmarknadsförordningen förutom punkterna 1 h), 2 d), 2 e) och 4 a). För dessa bestämmelser bedömer Ei att nedan angivna genomförandeåtgärder behöver göras.

Av 1 § lagen om effektreserv framgår att effektreserven ska skapas genom att Svenska kraftnät ingår avtal dels med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels om minskad elförbrukning. Av bestämmelsen i punkten 1 h) framgår att en kapacitetsmekanism ska vara öppen för deltagande av alla resurser, inklusive energilagring. Lagen om effektreserv är inte öppen resurser som består av en energilagringsanläggning. Lagen om effektreserv bör därför kompletteras med detta tillägg.

I punkten 2 d) anges att de resurser som ingår i den strategiska reserven inte får erhålla ersättning från grossistmarknaderna för el eller från balansmarknaderna. Någon sådan begränsning finns inte i lagen om effektreserv. Denna begränsning bör därför införas i lagen om effektreserv.

I punkten 2 e) anges att de resurser som ingår i den strategiska reserven ska hållas utanför marknaden, åtminstone under avtalets löptid. Någon sådan begränsning finns inte i lagen om effektreserv. Denna begränsning bör därför införas i lagen om effektreserv.

Punkten 4 a) anger att kapacitetsmekanismer ska införliva krav på koldioxidutsläpp. Kraven innebär att produktionsresurser som har utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el och som har tagits i drift den 4 juli eller senare inte får ingå i effektreserven. Miljökraven i 6 § förordningen om effektreserv innehåller inte någon sådan begränsning. Denna begränsning bör därför föras in i förordningen.

Enligt punkten 5 ska medlemsstater som tillämpar kapacitetsmekanismer den 4 juli 2019 anpassa sina mekanismer för att uppfylla kraven i kapitel 4, utan att det påverkar åtaganden som gjorts eller avtal som ingåtts före den 31 december 2019.

Ändringen av 6 § andra stycket förordning om effektreserv bör därför begränsas till att gälla avtal som ingås från och med den 1 januari 2020.

Enligt punkten 4 b) får från och med den 1 juli 2025 en anläggning för produktion av el som har tagits i drift före den 4 juli 2019 som har utsläpp på mer än 550 gram koldioxid från fossilt bränsle per kilowattimme el och mer än 350 kilogram koldioxid från fossilt bränsle i genomsnitt årligen per installerad kilowatt inte ingå i effektreserven. Eftersom lagen om effektreserv är tillfällig och gäller fram till och med den 15 mars 2025 då den upphör att gälla, lämnas inget förslag med anledning av detta.

7.5 Tillförlitlighetsnorm (artikel 25)

7.5.1 Förslag

Förslag: Om Sverige uppfyller kraven för att få ha kvar en effektreserv bör regeringen, efter förslag från Ei, fastställa tillförlitlighetsnormen enligt artikel 25.2. En ny bestämmelse om detta införs i elförordningen.

Om Sverige om Sverige uppfyller kraven för att få ha kvar effektreserven bör regeringen, efter förslag från Ei, godkänna de parametrar som avgör vilken storlek effektreserven ska ha. En ny bestämmelse om detta införs i elförordningen.

7.5.2 Storleken på kapacitetsmekanismen

Om en europeisk eller nationell bedömning av resurstillräckligheten visar att det finns ett resurstillräcklighetsproblem får medlemsstaterna som en sista utväg införa kapacitetsmekanismer. Kapacitetsmekanismerna ska användas för att undanröja resurstillräcklighetsproblemet. I Sverige har Svenska kraftnät, enligt lagen om effektreserv, för närvarande ansvar för att en effektreserv om högst 2000 MW finns tillgänglig. Regeringen har sedan i förordningen om effektreserv begränsat storleken till 750 MW. Om det finns särskilda skäl får effektreserven överstiga 750 MW.

I artikel 25.2 anges att tillsynsmyndigheten (Ei) ska lämna förslag på en tillförlitlighetsnorm som ska baseras på den metod som avses i artikel 23.6. Tillförlitlighetsnormen ska fastställas av medlemsstaten eller en behörig myndighet som utsetts av medlemsstaten. Storleken på effektreserven bestäms idag av riksdagen och regeringen. Det bör därför vara regeringen som fastställer tillförlitlighetsnormen. I elförordningen bör det därför införas en bestämmelse som anger att Ei ska lämna in förslag till regeringen om vilken tillförlitlighetsnorm som ska fastställas.

I artikel 25.4 anges att nu att tillsynsmyndigheten (Ei) ska lämna förslag till vilka parametrar som ska användas för att avgöra storleken på kapacitetsmekanismen (effektreserven) om Sverige uppfyller kraven för att få ha kvar effektreserven. Ei:s förslag till vilka parametrar som ska användas ska godkännas av medlemsstaten eller den behöriga myndighet som utsetts. Storleken på effektreserven bestäms idag av riksdagen och regeringen. Ei ser ingen anledning till att ändra detta. Det är därför naturligt att regeringen även godkänner de parametrar som ska användas för att avgöra storleken på effektreserven. I elförordningen bör det därför införas en bestämmelse som anger att Ei ska lämna in förslag till regeringen om vilka parametrar som ska användas för att avgöra storleken på effektreserven.

8 Förordning (EU) 2019/942 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter

8.1 Inledning

I detta kapitel redovisas det huvudsakliga innehållet i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (förordning (EU) 2019/942). Förordningen kallas även för byråförordningen.

8.2 Ingressen

Agency for the Cooperation of Energy Regulators (Acer) är byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter inom EU. Den inrättades genom Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) Nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (byråförordningen). Acer har sin verksamhet förlagd till Ljubljana i Slovenien och började sin verksamhet officiellt i mars 2011.

Förändringar genomförs nu i byråförordningen. Bakgrunden till detta är att Europeiska kommissionen ansett att harmoniseringen av den europeiska energimarknaden gått för långsamt och att den blivit försenad.¹⁰⁹ Förändringarna som genomförs innebär bl.a. att fler beslut ska fattas av Acer istället för av tillsynsmyndigheterna i medlemsstaterna. Inom Acer görs också förändringar i beslutsgången genom att vissa uppgifter överflyttas från Acer:s direktör till Acer:s styrelse.

8.3 Kapitel I – Mål och uppgifter

8.3.1 Artikel 1 – Inrättande och mål

1. Genom denna förordning inrättas Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (nedan kallad *Acer*).

2. Acers syfte ska vara att bistå de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 57 i direktiv (EU) 2019/944 och artikel 39 i direktiv 2009/73/EG med att på unionsnivå utöva de tillsynsuppgifter som utförs i medlemsstaterna och vid behov samordna deras verksamhet, samt medla i och lösa tvister mellan dem, i enlighet med artikel

¹⁰⁹ Europeiska kommissionen (kommissionen) förslag den 30 november 2016, "Clean Energy for All Europeans"

6.10 i denna förordning. Acer ska också bidra till fastställandet av gemensamma tillsyns- och övervakningsrutiner av god kvalitet och därigenom bidra till att unionsrätten tillämpas konsekvent, effektivt och ändamålsenligt för att uppnå unionens klimat- och energimål.

3. När Acer utför sina uppgifter, ska den handla självständigt och objektivt och i unionens intresse. Acer ska fatta självständiga beslut oberoende av privatpersoners och företags intressen.

Bedömning

Artikeln handlar om inrättandet av Acer och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.2 Artikel 2 – Acers akter

Acer ska

a) avge yttranden och rekommendationer till systemansvariga för överföringssystem, Entso för el, Entso för gas, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem, regionala samordningscentrum och nominerade elmarknadsoperatörer,

b) avge yttranden och rekommendationer till tillsynsmyndigheterna,

c) avge yttranden och rekommendationer till Europaparlamentet, rådet eller kommissionen,

d) fatta enskilda beslut om tillhandahållande av information i enlighet med artiklarna 3.2, 7.2 b och 8 c; om godkännande av metoder i enlighet med artiklarna 4.4, 5.2, 5.3 och 5.4; om översynen av elområden som avses i artikel 5.7; i tekniska frågor som avses i artikel 6.1; om skiljedomsförfaranden mellan tillsynsmyndigheter i enlighet med artikel 6.10; om samordningscentrum som avses i artikel 7.2 a; om godkännande och ändring av metoder och beräkningar och tekniska specifikationer som avses i artikel 9.1; om godkännande och ändring av de metoder som avses i artikel 9.3; om undantag som avses i artikel 10; om infrastruktur som avses i artikel 11 d och om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna enligt artikel 12.

e) översända icke-bindande ramriktlinjer till kommissionen i enlighet med artikel 59 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/9¹¹⁰43 och artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009¹¹¹.

Bedömning

Artikeln handlar om Acers uppgifter när det gäller avge yttranden och rekommendationer och kräver ingen åtgärd.

¹¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (se sidan 54 i detta nummer av EUT).

¹¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005 (EUT L 211, 14.8.2009, s. 36).

8.3.3 Artikel 3 – Allmänna uppgifter

1. Acer får på begäran av Europaparlamentet, rådet eller kommissionen, eller på eget initiativ, avge ett yttrande eller en rekommendation till Europaparlamentet, rådet och kommissionen i frågor som har en anknytning till de syften för vilka den har inrättats.

2. På Acers begäran ska tillsynsmyndigheterna, Entso för el, Entso för gas, de regionala samordningscentrumen, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem, systemansvariga för överföringssystem och de nominerade elmarknadsoperatörerna tillhandahålla Acer den information som Acer behöver för utförandet av sina uppgifter enligt denna förordning, såvida Acer inte redan begärt och fått den informationen.

Acer ska med avseende på den begäran om information som avses i första stycket ha befogenhet att utfärda beslut. Acer ska i sina beslut precisera ändamålet med begäran om information, hänvisa till den rättsliga grunden för begäran, samt ange en tidsfrist inom vilken informationen ska tillhandahållas. Den tidsfristen ska stå i proportion till begäran.

Acer ska använda konfidentiell information som den mottagit enligt denna artikel endast för att utföra de arbetsuppgifter som den tilldelas genom denna förordning. Acer ska säkerställa lämpligt uppgiftsskydd för all information enligt artikel 41.

Bedömning

Artikeln handlar om Acers rätt att avge yttrande till Europaparlamentet, rådet och kommissionen föranleder samt rätten till information från tillsynsmyndigheter och vissa aktörer. Bestämmelsen kräver ingen åtgärd.

8.3.4 Artikel 4 - Uppgifter för Acer i fråga om samarbetet mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för eldistributionssystem

1. Acer ska avge ett yttrande till kommissionen om utkasten till stadgar för, förteckningarna över ledamöter i och utkasten till arbetsordningar för Entso för el i enlighet med artikel 29.2 i förordning (EU) 943 respektive Entso för gas i enlighet med artikel 5.2 i förordning (EG) nr 715/2009, samt EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem i enlighet med artikel 53.3 i förordning (EU) 2019/943.

2. Acer ska övervaka verksamheten inom Entso för el i enlighet med artikel 32 i förordning (EU) 943 respektive Entso för gas enligt artikel 9 i förordning (EG) nr 715/2009, samt EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem i enlighet med artikel 55 i förordning (EU) 2019/943.

3. Acer får avge ett yttrande

a) till Entso för el i enlighet med artikel 30.1 a i förordning (EU) 2019/943 och till Entso för gas i enlighet med artikel 8.2 i förordning (EG) nr 715/2009 om nätföreskrifter,

b) till Entso för el enligt artikel 32.2 första stycket i förordning (EU) 2019/943 och till Entso för gas enligt artikel 9.2 första stycket i förordning (EG) nr 715/2009 om

utkastet till årsarbetsprogram, om utkastet till den unionsomfattande nätutvecklingsplanen och andra relevanta handlingar som avses i artikel 30.1 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 8.3 i förordning (EG) nr 715/2009, med beaktande av målen om icke-diskriminering, effektiv konkurrens och väl och säkert fungerande inre marknader för el och naturgas,

c) till EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem om utkastet till årsarbetsprogram och andra relevanta handlingar som avses i artikel 55.2 i förordning (EU) 2019/943, med beaktande av målen om icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en väl och säkert fungerande inre marknad för el.

4. Acer ska, när så är lämpligt, efter att ha begärt uppdateringar av utkasten från systemansvariga för överföringssystem, godkända metoderna för användning av intäkter från överbelastning i enlighet med artikel 19.4 i förordning (EU) 2019/943.

5. Acer ska på grundval av faktiska omständigheter avge ett motiverat yttrande och rekommendationer till Entso för el, Entso för gas, Europaparlamentet, rådet och kommissionen, om den anser att det utkast till årsarbetsprogram eller det utkast till den unionsomfattande nätutvecklingsplan som lagts fram för den enligt artikel 32.2 andra stycket i förordning (EU) 2019/943 och artikel 9.2 andra stycket i förordning (EG) nr 715/2009 inte bidrar till icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad eller en tillräcklig nivå av gränsöverskridande sammanlänkningar till vilka tredje part har tillträde, eller inte överensstämmer med de relevanta bestämmelserna i förordning (EU) 2019/943 och direktiv (EU) 2019/944 eller förordning (EG) nr 715/2009 och direktiv 2009/73/EG.

6. De relevanta tillsynsmyndigheterna ska samordna och gemensamt konstatera om EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem, Entso för el och regionala samordningscentrum underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt unionsrätten och ska vidta lämpliga åtgärder enligt vad som avses i artiklarna 59.1 c och 62.1 f i direktiv (EU) 2019/944.

På begäran av en eller flera tillsynsmyndigheter eller på eget initiativ ska Acer avge ett motiverat yttrande och en rekommendation till Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem eller de regionala samordningscentrumen avseende fullgörandet av deras skyldigheter.

7. Om Acer i ett motiverat yttrande konstaterar att Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem eller ett regionalt samordningscentrum eventuellt inte fullgjort sina respektive skyldigheter ska de berörda tillsynsmyndigheterna genom ett samordnat enhälligt beslut fastställa om det föreligger överträdelse av de relevanta skyldigheterna och, i förekommande fall, avgöra vilka åtgärder som ska vidtas av Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem eller ett regionalt samordningscentrum för att komma till rätta med överträdelsen. Om tillsynsmyndigheterna inte når en sådan överenskommelse om samordnade enhälliga beslut inom fyra månader från den dag tillsynsmyndigheterna mottog Acers motiverade yttrande, ska frågan hänskjutas till Acer för beslut enligt artikel 6.10.

8. Om överträdelsen av Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem eller ett regionalt samordningscentrum som konstaterats enligt

punkterna 6 eller 7 i denna artikel inte har avhjälpats inom tre månader, eller om tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där enheten i fråga har sitt säte inte vidtagit åtgärder för att säkerställa efterlevnad, ska Acer utfärda en rekommendation till tillsynsmyndigheten om att vidta åtgärder i enlighet med artiklarna 59.1 c och 62.1 f i direktiv (EU) 2019/944 , för att säkerställa att Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem eller det regionala samordningscentrumet fullgör sina skyldigheter, och ska underrätta kommissionen.

Bedömning

Artikeln handlar om Acers och aktörernas rättigheter och skyldigheter beträffande Entso för el, EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem eller ett regionalt samordningscentrum. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.5 Artikel 5 - Uppgifter för Acer i fråga om utarbetandet och genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer

1. Acer ska delta i utarbetandet av nätföreskrifter i enlighet med artikel 59 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 6 i förordning (EG) nr 715/2009 och av riktlinjer i enlighet med artikel 61.6 i förordning (EU) 2019/943. Den ska särskilt göra följande:

a) Lägga fram icke-bindande ramriktlinjer för kommissionen, när den åläggs att göra detta enligt artikel 59.4 i förordning (EU) 2019/943 eller artikel 6.2 i förordning (EG) nr 715/2009. Acer ska se över ramriktlinjerna och lägga fram dem på nytt för kommissionen, när den åläggs att göra detta enligt artikel 59.7 i förordning (EU) 2019/943 eller artikel 6.4 i förordning (EG) nr 715/2009.

b) Avge ett motiverat yttrande till Entso för gas om nätföreskriften i enlighet med artikel 6.7 i förordning (EG) nr 715/2009.

c) Se över nätföreskriften i enlighet med artikel 59.11 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 6.9 i förordning (EG) nr 715/2009. Vid sin översyn ska Acer ta hänsyn till de synpunkter som samtliga medverkande parter tillhandahöll när den reviderade nätföreskriften utarbetades av Entso för el, Entso för gas eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem, och ska samråda med de berörda intressenterna om den version som ska läggas fram för kommissionen. Acer får i detta avseende använda den kommitté som inrättats enligt nätföreskrifterna där så är lämpligt. Acer ska rapportera till kommissionen om resultatet av samråden. Därefter ska Acer lägga fram den reviderade nätföreskriften för kommissionen i enlighet med artikel 59.11 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 6.9 i förordning (EG) nr 715/2009. Om Entso för el, Entso för gas eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem inte har tagit fram en nätföreskrift ska Acer utarbeta och lägga fram ett utkast till nätföreskrift för kommissionen, när den åläggs göra detta enligt artikel 59.12 i förordning (EU) 2019/943 eller artikel 6.10 i förordning (EG) nr 715/2009.

d) Avge ett motiverat yttrande till kommissionen, i enlighet med artikel 32.1 i förordning (EU) 2019/943 eller artikel 9.1 i förordning (EG) nr 715/2009, om Entso för el, Entso för gas eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem inte har genomfört en nätföreskrift som har utarbetats i enlighet med artikel 30.1 a i förordning (EU) 2019/943 eller artikel 8.2 i förordning (EG) nr 715/2009 eller en

nätföreskrift som har fastställts i enlighet med artikel 59.3–59.12 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 6.1–6.10 i förordning (EG) nr 715/2009 men inte har antagits av kommissionen enligt artikel 59.13 i förordning (EU) 2019/943 och enligt artikel 6.11 i förordning (EG) nr 715/2009.

e) Övervaka och analysera genomförandet av de nätföreskrifter som antagits av kommissionen i enlighet med artikel 59 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 6 i förordning (EG) nr 715/2009 och de riktlinjer som antagits i enlighet med artikel 61 i förordning (EU) 2019/943, och deras inverkan på harmoniseringen av de tillämpliga regler som syftar till att underlätta marknadsintegrering samt icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad, samt rapportera till kommissionen.

2. När en av följande rättsakter innehåller bestämmelser om utarbetande av förslag till gemensamma villkor eller metoder för genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer som kräver godkännande från samtliga tillsynsmyndigheter, ska förslagen till gemensamma villkor eller metoder lämnas in till Acer för granskning och godkännande:

a) en unionslagstiftningsakt som antagits enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet,

b) nätföreskrifter och riktlinjer som antagits före den 4 juli 2019 och senare översyner av dessa nätföreskrifter och riktlinjer, eller

c) nätföreskrifter och riktlinjer som antagits som genomförandeakter enligt artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011¹¹².

3. När en av följande rättsakter innehåller bestämmelser om utarbetande av förslag till villkor eller metoder för genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer som kräver godkännande från alla tillsynsmyndigheter i den berörda regionen, ska dessa tillsynsmyndigheter enhälligt komma överens om de gemensamma villkor eller metoder som ska godkännas av var och en av dessa tillsynsmyndigheter:

a) en unionslagstiftningsakt som antagits enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet,

b) nätföreskrifter och riktlinjer som antagits före den 4 juli 2019, och senare översyner av dessa nätföreskrifter och riktlinjer, eller

c) nätföreskrifter och riktlinjer som antagits som genomförandeakter i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011. De förslag som avses i första stycket ska anmälas till Acer inom en vecka efter det att de lämnats in till tillsynsmyndigheterna. Tillsynsmyndigheterna får hänskjuta förslagen till Acer för godkännande enligt artikel 6.10 b andra stycket, och ska göra detta enligt artikel 6.10 a andra stycket om ett enhälligt beslut som avses i första stycket saknas. Direktören eller tillsynsnämnden får, på eget initiativ eller på förslag av en eller

¹¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

flera av nämndens ledamöter, begära att tillsynsmyndigheterna i den berörda regionen hänskjuter förslaget till Acer för godkännande. En sådan begäran ska begränsas till fall i vilka det regionalt överenskomna förslaget skulle få en påtaglig inverkan på den inre marknaden för energi eller på försörjningstryggheten utanför regionen.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 2 och 3 ska Acer ha befogenhet att fatta beslut enligt artikel 6.10 om de behöriga tillsynsmyndigheterna inte kommer överens om villkor eller metoder för genomförandet av nya nätföreskrifter och riktlinjer som antagits efter den 4 juli 2019 som delegerade akter, om dessa villkor eller metoder kräver godkännande av alla tillsynsmyndigheter eller av alla tillsynsmyndigheter i den berörda regionen.

5. Senast den 31 oktober 2023 och därefter vart tredje år ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om Acers medverkan i utvecklingen och antagandet av villkor eller metoder för genomförandet av nya nätföreskrifter och riktlinjer som antagits som delegerade akter efter den 4 juli 2019. När så är lämpligt ska rapporten åtföljas av ett lagstiftningsförslag om överföring av nödvändiga befogenheter till Acer eller om ändring av Acers befogenheter.

6. Innan de villkor eller metoder som avses i punkterna 2 och 3 godkänns ska tillsynsmyndigheterna eller Acer, när den har behörighet, se över dem där så behövs, efter att ha hört Entso för el, Entso för gas eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem, för att säkerställa att de är förenliga med nätföreskriftens eller riktlinjens syfte och bidrar till marknadsintegrering, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad. Acer ska fatta beslut om godkännande inom den period som fastställs i de relevanta nätföreskrifterna och riktlinjerna. Perioden ska börja dagen efter den dag då förslaget hänskjöts till Acer.

7. Acer ska utföra sina uppgifter när det gäller översynen av elområden enligt artikel 14.5 i förordning (EU) 2019/943.

8. Acer ska övervaka det regionala samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem som avses i artikel 34 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 12 i förordning (EG) nr 715/2009 och ta hänsyn till resultatet av detta samarbete när den utformar sina yttranden, rekommendationer och beslut.

Bedömning

Artikeln innehåller bestämmelser om Acers uppgifter ifråga om utarbetandet och genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.6 Artikel 6 - Uppgifter för Acer i fråga om tillsynsmyndigheterna

1. Acer ska anta enskilda beslut i tekniska frågor, när sådana beslut föreskrivs i förordning (EU) 2019/943, förordning (EG) 715/2009, direktiv (EU) 2019/944 eller direktiv 2009/73/EG.

2. Acer får i enlighet med sitt arbetsprogram, på begäran av kommissionen eller på eget initiativ, ge rekommendationer för att bistå tillsynsmyndigheter och marknadsaktörer att utbyta god praxis.
3. Senast den 5 juli 2022 och vart fjärde år därefter ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om tillsynsmyndigheternas oberoende enligt artikel 57.7 i direktiv (EU) 2019/944.
4. Acer ska skapa ett ramverk inom vilket tillsynsmyndigheterna kan samarbeta, för att säkerställa ett effektivt beslutsfattande i frågor av gränsöverskridande betydelse. Den ska främja samarbete mellan tillsynsmyndigheterna och mellan tillsynsmyndigheter på regional nivå och unionsnivå och ta hänsyn till resultatet av detta samarbete när den utformar sina yttranden, rekommendationer och beslut. Om Acer anser att bindande regler för ett sådant samarbete krävs, ska den lämna lämpliga rekommendationer till kommissionen.
5. På begäran av en eller flera tillsynsmyndigheter eller kommissionen ska Acer avge ett objektivi yttrande om huruvida ett beslut som har fattats av en tillsynsmyndighet överensstämmer med de nätföreskrifter och riktlinjer som avses i förordning (EU) 2019/943, förordning (EG) nr 715/2009, direktiv (EU) 2019/944 eller direktiv 2009/73/EG eller med andra relevanta bestämmelser i dessa direktiv och förordningar.
6. Om en tillsynsmyndighet inte följer ett yttrande från Acer som avses i punkt 5 inom fyra månader från dagen för mottagandet, ska Acer informera kommissionen och den berörda medlemsstaten om detta.
7. När en tillsynsmyndighet i ett specifikt fall har svårt att tillämpa de nätföreskrifter och riktlinjer som avses i förordning (EU) 2019/943, förordning (EG) 715/2009, direktiv (EU) 2019/944 eller direktiv 2009/73/EG, får den be Acer att avge ett yttrande. Acer ska, efter att ha hört kommissionen, avge ett yttrande inom tre månader från dagen för mottagandet av begäran.
8. På begäran av en tillsynsmyndighet får Acer ge operativ hjälp till den tillsynsmyndighetens utredningsarbete, enligt förordning (EU) nr 1227/2011.
9. Acer ska avge yttranden till den relevanta tillsynsmyndigheten enligt artikel 16.3 i förordning (EU) 2019/943.
10. Acer ska vara behörig att fatta enskilda beslut om tillsynsfrågor som påverkar gränsöverskridande handel eller gränsöverskridande systemsäkerhet och som kräver ett gemensamt beslut av minst två tillsynsmyndigheter, när tillsynsmyndigheterna har tilldelats befogenheter genom en av följande rättsakter:
 - a) en unionslagstiftningsakt som antagits enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet,
 - b) nätföreskrifter och riktlinjer som har antagits före den 4 juli 2019 och senare översyner av dessa nätföreskrifter och riktlinjer, eller

c) nätföreskrifter och riktlinjer som antagits som genomförandeakter enligt artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011.

Acer ska vara behörig att fatta enskilda beslut som anges i första stycket i följande situationer:

a) Om de behöriga tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå en överenskommelse inom sex månader efter hänskjutande av ärendet till den sista av dessa tillsynsmyndigheter, eller inom fyra månader i fall som omfattas av artikel 4.7 i denna förordning eller artikel 59.1 c eller artikel 62.1 f i direktiv (EU) 2019/944, eller

b) På grundval av en gemensam begäran av de behöriga tillsynsmyndigheterna.

De behöriga tillsynsmyndigheterna kan gemensamt begära att den period som avses i andra stycket i denna punkt förlängs med en period på högst sex månader, utom i fall som omfattas av artikel 4.7 i denna förordning eller artikel 59.1 c eller artikel 62.1 f i direktiv (EU) 2019/944.

När befogenheter att fatta beslut i gränsöverskridande frågor som avses i första stycket tilldelats tillsynsmyndigheterna i nya nätföreskrifter och riktlinjer som har antagits som delegerade akter efter den 4 juli 2019 ska Acer endast vara behörig att på frivillig bas fatta beslut enligt andra stycket led b på begäran som gjorts av minst 60 % av de behöriga tillsynsmyndigheterna. Om endast två tillsynsmyndigheter berörs får en av dem hänskjuta fallet till Acer.

Senast den 31 oktober 2023 och därefter vart tredje år ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om det eventuella behovet av att ytterligare stärka Acers medverkan i fall som rör tvister mellan tillsynsmyndigheter om gemensamma beslut i frågor för vilka befogenheter tilldelats dessa tillsynsmyndigheter genom en delegerad akt efter den 4 juli 2019. När så är lämpligt ska rapporten åtföljas av ett lagstiftningsförslag om överföring av nödvändiga befogenheter till Acer eller om ändring av Acers befogenheter.

11. När Acer utarbetar sitt beslut enligt punkt 10, ska den höra tillsynsmyndigheterna och de berörda systemansvariga för överföringssystem och informeras om förslag och anmärkningar från samtliga berörda systemansvariga för överföringssystem.

12. När ett fall har hänskjutits till Acer enligt punkt 10 a) ska Acer utfärda ett beslut inom sex månader från dagen för hänskjutandet, eller inom fyra månader i fall som omfattas av artikel 4.7 i denna förordning eller artikel 59.1 c eller artikel 62.1 f i direktiv (EU) 2019/944, och b) får Acer, om det är nödvändigt, lämna ett interimistiskt beslut för att säkerställa att försörjningstryggheten eller driftsäkerheten skyddas.

13. Om de tillsynsfrågor som avses i punkt 10 också omfattar undantag i den mening som avses i artikel 63 i förordning (EU) 2019/943, artikel eller artikel 36 i direktiv 2009/73/EG, ska de tidsfrister som anges i den här förordningen inte vara kumulativa med de tidsfrister som anges i de bestämmelserna.

Bedömning

Artikel 6 handlar om Acers behörighet i relation till de nationella tillsynsmyndigheterna och Acers skyldigheter och rättigheter i förhållande till dessa. Artikel 6 kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.7 Artikel 7 - Uppgifter för Acer i fråga om regionala samordningscentrum

1. Acer ska, i nära samarbete med tillsynsmyndigheterna och Entso för el, övervaka och analysera resultaten från regionala samordningscentrum, med beaktande av de rapporter som föreskrivs i artikel 46.3 i förordning (EU) 2019/943.

2. Acer ska, för att utföra de uppgifter som anges i punkt 1 på ett effektivt och snabbt sätt, särskilt

a) fatta beslut om konfigurering av systemdriftsregioner enligt artikel 36.3 och 36.4 och utfärda godkännanden enligt artikel 37.2 i förordning (EU) 2019/943,

b) begära information från regionala samordningscentrum, där så är lämpligt, enligt artikel 46 i förordning (EU) 2019/943,

c) avge yttranden och rekommendationer till Europaparlamentet, rådet och kommissionen,

d) avge yttranden och rekommendationer till regionala samordningscentrum.

Bedömning

Artikel 7 handlar om uppgifter för Acer i fråga om regionala samordningscentrum och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.8 Artikel 8 - Uppgifter för Acer i fråga om nominerade elmarknadsoperatörer

Acer ska, för att säkerställa att nominerade elmarknadsoperatörer uppfyller sina funktioner enligt förordning (EU) 2019/943 och kommissionens förordning nr 2015/1222¹¹³,

a) övervaka de nominerade elmarknadsoperatörernas framsteg med att upprätta funktionerna enligt förordning 2015/1222,

b) utfärda rekommendationer till kommissionen i enlighet med artikel 7.5 i förordning (EU) 2015/1222,

c) begära information från nominerade elmarknadsoperatörer där så är lämpligt.

Bedömning

Artikel 8 handlar om uppgifter för Acer i fråga om nominerade elmarknadsoperatörer och kräver ingen genomförandeåtgärd.

¹¹³ Kommissionens förordning (EU) 2015/1222 av den 24 juli 2015 om fastställande av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning (EUT L 197, 25.7.2015, s. 24).

8.3.9 Artikel 9 - Uppgifter för Acer i fråga om produktionstillräcklighet och riskberedskap

1. Acer ska godkänna och vid behov ändra

a) de förslag till metoder och beräkningar som rör den europeiska bedömningen av systemtillräckligheten enligt artikel 23.3, 23.4, 23.6 och 23.7 i förordning (EU) 2019/943,

b) förslagen till tekniska specifikationer för gränsöverskridande deltagande i kapacitetsmekanismer enligt artikel 26.11 i förordning (EU) 2019/943.

2. Acer ska avge ett yttrande enligt artikel 24.3 i förordning (EU) 2019/941 om huruvida avvikelserna mellan den nationella bedömningen av systemtillräcklighet och den europeiska bedömningen av produktionstillräcklighet är motiverade.

3. Acer ska godkänna och vid behov ändra metoderna för

a) fastställande av elkrissscenarierna på regional nivå enligt artikel 5 i förordning (EU) 2019/941,

b) bedömningarna av tillräckligheten på kort sikt och säsongstillräcklighet enligt artikel 8 i förordning (EU) 2019/941.

4. Med beaktande av tryggad gasförsörjning ska Acer vara företräd i gruppen för samordning av gasförsörjningen i enlighet med artikel 4 i förordning (EU) 2017/1938 och fullgöra de skyldigheter angående ständig kapacitet för flöden i båda riktningarna hos sammanlänkade gasnät som fastställs i bilaga III till förordning (EU) 2017/1938.

Bedömning

Artikel 9 handlar om uppgifter för Acer i fråga om produktionstillräcklighet och riskberedskap och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.10 Artikel 10 - Uppgifter för Acer i fråga om beslut om undantag och certifiering

Acer ska besluta om sådana undantag som föreskrivs i artikel 63.5 i förordning (EU) 2019/943 Acer ska också besluta om sådana undantag som föreskrivs i artikel 36.4 i direktiv 2009/73/EG när den berörda infrastrukturen är belägen på flera medlemsstaters territorium.

Bedömning

Artikel 10 handlar om Acers möjligheter att fatta beslut i fråga om nya sammanlänkningar i de fall då tillsynsmyndigheterna inte har kunnat nå någon överenskommelse om beslut. Artikel 10 kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.11 Artikel 11 - Uppgifter för Acer i fråga om infrastruktur

Acer ska, med beaktande av transeuropeisk energiinfrastruktur och i nära samarbete med tillsynsmyndigheterna och Entso för el och Entso för gas, göra följande:

a) Övervaka hur genomförandet av projekten för att skapa ny sammanlänkningskapacitet fortskrider.

b) Övervaka genomförandet av de unionsomfattande nätutvecklingsplanerna. Om Acer upptäcker brister i överensstämmelse mellan dessa planer och deras genomförande ska den undersöka orsakerna till dessa brister och ge rekommendationer till de systemansvariga för överföringssystem, tillsynsmyndigheter eller andra behöriga organ med målet att genomföra investeringarna i enlighet med de unionsomfattande nätutvecklingsplanerna.

c) Uppfylla de skyldigheter som anges i artiklarna 5, 11 och 13 i förordning (EU) nr 347/2013.

d) Fatta beslut om en investeringsförfrågan enligt artikel 12.6 i förordning (EU) nr 347/2013.

Bedömning

Artikeln handlar om Acers uppgifter rörande övervakning av infrastruktur och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.12 Artikel 12 - Uppgifter för Acer i fråga om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna

Acer ska, för att effektivt övervaka grossistmarknadernas integritet och öppenhet och i nära samarbete med tillsynsmyndigheterna och andra nationella myndigheter,

a) övervaka grossistmarknaderna, samla in och dela med sig av data och upprätta ett europeiskt register över marknadsaktörer i enlighet med artiklarna 7–12 i förordning (EU) nr 1227/2011¹¹⁴,

b) utfärda rekommendationer till kommissionen i enlighet med artikel 7 i förordning (EU) nr 1227/2011,

c) samordna utredningar enligt artikel 16.4 i förordning (EU) nr 1227/2011.

Bedömning

Artikel 12 handlar om uppgifter för Acer i fråga om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.13 Artikel 13 - Nya arbetsuppgifter i form av uppdrag till Acer

Acer får, under de klart angivna omständigheter som kommissionen föreskriver i nätföreskrifter som antagits i enlighet med artikel 59 i förordning (EU) 2019/943 och i riktlinjer som antagits enligt 61 i den förordningen eller artikel 23 i förordning (EG) nr 715/2009 och i frågor som har anknytning till det syfte för vilket den har inrättats, ges andra uppdrag som inte innebär befogenhet att fatta beslut.

¹¹⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 av den 25 oktober 2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi (EUT L 326, 8.12.2011, s. 1).

Bedömning

Artikel 14 handlar om tillkommande uppgifter för Acer i anledning av nätföreskrifter som kan komma att antas av kommissionen. Artikel 14 kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.14 Artikel 14 - Samråd, transparens och processuella garantier

1. Acer ska när den utför sina uppgifter, särskilt vid utarbetandet av ramriktlinjer enligt artikel 59 i förordning (EU) 2019/943 eller artikel 6 i förordning (EG) nr 715/2009, samt vid förslag till ändringar av nätföreskrifter enligt artikel 60 i förordning (EU) 2019/943 eller artikel 7 i förordning (EG) nr 715/2009 i ett tidigt skede ha omfattande, öppna och transparenta samråd med marknadsaktörer, systemansvariga för överföringssystem, konsumenter, slutanvändare och, där så är relevant, konkurrensmyndigheter, utan att deras respektive behörighet åsidosätts, särskilt när dess uppgifter berör systemansvariga för överföringssystem.

2. Acer ska se till att allmänheten och eventuella berörda parter får objektiv, tillförlitlig och lättillgänglig information, framför allt om resultaten av dess arbete, när så är lämpligt.

Samtliga dokument och protokoll från de samrådsmöten som hålls i samband med utarbetandet av ramriktlinjer enligt artikel 59 i förordning (EU) 2019/943 eller artikel 6 i förordning (EG) nr 715/2009 eller i samband med ändringar av de nätföreskrifter som avses i punkt 1 ska offentliggöras.

3. Innan ramriktlinjer antas och innan ändringar föreslås till de nätföreskrifter som avses i punkt 1 ska Acer ange hur de synpunkter som har framförts under samrådsförfarandet har beaktats; om synpunkterna inte har beaktats, ska skälen till detta anges.

4. Acer ska på sin webbplats offentliggöra åtminstone dagordningarna, bakgrundsdokumentet och, om lämpligt, mötesprotokollen från de möten som hålls av styrelsen, tillsynsmyndigheten och överklagandenämnden.

5. Acer ska anta och offentliggöra en lämplig och proportionell arbetsordning i enlighet med förfarandet i artikel 19.1 t. Arbetsordningen ska åtminstone innefatta bestämmelser som säkerställer en öppen och ändamålsenlig beslutsprocess som säkerställer grundläggande processuella rättigheter på basis av rättsstatsprincipen, bland annat rätten att höras, rätten att få tillgång till handlingar och de principer som anges i punkterna 6–8.

6. Innan Acer fattar enskilda beslut enligt denna förordning ska den underrätta berörda parter om sin avsikt att anta det beslutet och, med fullständig hänsyn tagen till hur brådskande och komplex frågan är samt vilka konsekvenser den kan få, ange en tidsfrist inom vilken den berörda parten kan lämna synpunkter i ärendet.

7. I Acers enskilda beslut ska det anges vilka skäl de grundar sig på, så att besluten kan bli föremål för överprövning i sak.

8. De parter som berörs av enskilda beslut ska underrättas om vilka rättsmedel som står till deras förfogande enligt denna förordning.

Bedömning

Artikel 14 handlar om att Acer när den utför sina uppgifter, särskilt vid utarbetandet av vid förslag till ändringar av nätföreskrifter, i ett tidigt skede ha omfattande, öppna och transparenta samråd med marknadsaktörer, systemansvariga för överföringssystem, konsumenter, slutanvändare och konkurrensmyndigheter. Artikel 14 kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.3.15 Artikel 15 - Övervakning av och rapportering om elsektorn och naturgassektorn

1. Acer ska, i nära samarbete med kommissionen, medlemsstaterna och de relevanta nationella myndigheterna, inklusive tillsynsmyndigheterna, och utan att det påverkar konkurrensmyndigheternas befogenheter, övervaka grossist- och slutkundsmarknaderna för el och naturgas, särskilt slutkundspriserna på el och naturgas, respekten för konsumenternas rättigheter enligt direktiv (EU) 2019/944 och direktiv 2009/73/EG, marknadsutvecklingens inverkan på hushållskunderna, tillträdet till nätet, inklusive tillträde till el producerad från förnybara energikällor, framstegen med sammanlänkningar, möjliga hinder för gränsöverskridande handel, rättsliga hinder för nya marknadsaktörer och mindre aktörer, även medborgarenergigemenskaper statliga ingripanden som förhindrar att priserna återspeglar faktisk elbrist, enligt vad som anges i artikel 10.4 i förordning (EU) 2019/943 medlemsstaternas förmåga när det gäller trygghet elförsörjning på grundval av den europeiska bedömningen av systemtillräcklighet som avses i artikel 23, med beaktande av, i synnerhet, den efterhandsutvärdering som avses i artikel 17 i förordning (EU) 2019/941.

2. Acer ska varje år offentliggöra en rapport om resultaten från den övervakning som avses i punkt 1. I rapporten ska Acer kartlägga eventuella faktorer som hindrar fullbordandet av de inre marknaderna för el och naturgas.

3. När Acer offentliggör sin årliga rapport kan den avge ett yttrande till Europaparlamentet och kommissionen om möjliga åtgärder för att avlägsna de hinder som avses i punkt 2.

4. Acer ska avge en rapport om bästa praxis i fråga om metoder för tariffer för överföring och distribution enligt artikel 18.9 i förordning (EU) 2019/943.

Bedömning

Artikel 15 handlar om Acer:s uppgifter i samband med marknadsövervakning och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.4 Kapitel II – Acers organisation

Kapitel II handlar i sin helhet om Acers ställning som juridisk person och interna organisation. Ingen av artiklarna i detta kapitel kräver någon genomförandeåtgärd.

8.4.1 Artikel 16 – Rättslig status

1. Acer ska vara ett unionsorgan med status som juridisk person.

2. Acer ska i varje medlemsstat ha den mest vittgående rättskapacitet som tillerkänns juridiska personer enligt nationell rätt. Den får i synnerhet förvärva och

avyttra lös och fast egendom samt föra talan inför domstolar och andra myndigheter.

3. Acer ska företrädas av sin direktör.

4. Acer ska ha sitt säte i Ljubljana i Slovenien.

8.4.2 Artikel 17 - Förvaltnings- och ledningsstruktur

Acer ska utgöras av

a) en styrelse, som ska ha de uppgifter som anges i artikel 19,

b) en tillsynsnämnd, som ska ha de uppgifter som anges i artikel 22,

c) en direktör, som ska ha de uppgifter som anges i artikel 24, och

d) en överklagandenämnd, som ska ha de uppgifter som anges i artikel 28.

8.4.3 Artikel 18 - Styrelsens sammansättning

1. Styrelsen ska utgöras av nio ledamöter. Varje ledamot ska ha en suppleant. Två ledamöter och deras suppleanter ska utses av kommissionen, två ledamöter och deras suppleanter ska utses av Europaparlamentet och fem ledamöter och deras suppleanter ska utses av rådet. En ledamot av Europaparlamentet får inte vara ledamot i styrelsen. En styrelseledamot får inte vara ledamot av tillsynsnämnden.

2. Mandatperioden för ledamöterna i styrelsen och deras suppleanter ska vara fyra år och kunna förlängas en gång. För det första mandatet ska dock denna period vara sex år för hälften av ledamöterna och deras suppleanter.

3. Styrelsen ska välja sin ordförande och vice ordförande bland sina ledamöter med två tredjedelars majoritet. Vice ordföranden ska automatiskt ersätta ordföranden, om denne inte kan utföra sitt uppdrag. Ordförandens och vice ordförandens mandatperioder ska vara två år och kunna förlängas en gång. Ordförandens och vice ordförandens mandatperioder ska dock under alla omständigheter genast upphöra när de inte längre är styrelseledamöter.

4. Styrelsemöten ska sammankallas av ordföranden. Ordföranden för tillsynsnämnden eller en person som har utsetts av tillsynsnämnden och direktören ska utan rösträtt delta i överläggningarna, om inte styrelsen beslutar något annat i fråga om direktören. Styrelsen ska hålla ordinarie möten minst två gånger om året. Den ska även hålla möte på ordförandens initiativ, på begäran av kommissionen eller på begäran av minst en tredjedel av sina ledamöter. Styrelsen får bjuda in en person med potentiellt relevanta åsikter som observatör till sina möten. Styrelseledamöterna får, om inte annat följer av bestämmelserna i arbetsordningen, låta sig biträdas av rådgivare eller experter. Styrelsens sekretariat ska tillhandahållas av Acer.

5. Styrelsen ska fatta beslut med två tredjedelars majoritet bland de närvarande ledamöterna, om inget annat anges i denna förordning. Varje ledamot och varje suppleant ska ha en röst.

6. I arbetsordningen ska det finnas mer detaljerade regler för

a) omröstningen, särskilt villkoren för hur en ledamot kan handla på en annan ledamots vägnar, samt om lämpligt regler om beslutsförhet, och

b) rotationssystemet vid utbyte av de styrelseledamöter som utses av rådet, så att det säkerställs att medlemsstaternas medverkan balanseras över tiden.

7. Utan att det påverkar rollen för de styrelseledamöter som har utsetts av kommissionen ska styrelseledamöterna förbinda sig att handla oberoende och objektivt i hela unionens intresse och varken söka eller följa instruktioner från unionens institutioner eller organ, regeringen i någon medlemsstat eller något annat offentligt eller privat organ. Varje styrelseledamot ska i detta syfte avge en skriftlig åtagandeförklaring och en skriftlig intresseförklaring, där de anger antingen frånvaron av intressen som skulle kunna inverka negativt på deras oberoende eller förhandenvaron av direkta eller indirekta intressen som skulle kunna inverka negativt på deras oberoende. Acer ska avge dessa förklaringar varje år.

8.4.4 Artikel 19 – Styrelsens funktioner

1. Styrelsen ska

a) efter att ha hört tillsynsnämnden och utverkat dess tillstyrkan i enlighet med artikel 22.5 c, utse direktören i enlighet med artikel 23.2 och, om så är relevant, förlänga direktörens mandatperiod eller avsluta direktörens mandat,

b) formellt utse tillsynsnämndens ledamöter i enlighet med artikel 21.1,

c) formellt utse överklagandenämndens ledamöter i enlighet med artikel 25.2,

d) säkerställa att Acer utför sitt uppdrag och de uppgifter den tilldelas i enlighet med denna förordning,

e) anta det programdokument som avses i artikel 20.1 med två tredjedelars majoritet bland sina ledamöter och, i förekommande fall, ändra det i enlighet med artikel 20.3,

f) anta Acers årliga budget med två tredjedelars majoritet och utöva sina andra budgetfunktioner i enlighet med artiklarna 31–35,

g) efter godkännande från kommissionen besluta om mottagande av legat, gåvor eller bidrag från andra källor i unionen eller eventuella frivilliga bidrag från medlemsstaterna eller tillsynsmyndigheterna. I det yttrande som avges från styrelsen enligt artikel 35.4 ska finansieringskällor enligt denna punkt uttryckligen nämnas,

h) efter samråd med tillsynsnämnden utöva disciplinära befogenheter över direktören; I enlighet med punkt 2 ska den dessutom, med avseende på Acers personal, utöva de befogenheter som i tjänsteföreskrifterna för tjänstemän tilldelas tillsättningsmyndigheten och i anställningsvillkoren tilldelas den myndighet som är behörig att ingå anställningsavtal,

i) utarbeta Acers tillämpningsföreskrifter i enlighet med artikel 39.2 för att ge verkan åt tjänsteföreskrifterna och anställningsvillkoren i enlighet med artikel 110 i tjänsteföreskrifterna,

j) anta praktiska åtgärder vad gäller tillgång till Acers handlingar i enlighet med artikel 41,

k) anta och offentliggöra årsrapporten om Acers verksamhet på grundval av det utkast till årsrapport som avses i artikel 24.1 i, och senast den 1 juli varje år överlämna den till Europaparlamentet, rådet, kommissionen och revisionsrätten; Årsrapporten om Acers verksamhet ska innehålla ett oberoende avsnitt, godkänt av tillsynsnämnden, om Acers tillsynsverksamhet under det året,

l) anta och offentliggöra sin arbetsordning,

m) anta de finansiella bestämmelserna för Acer i enlighet med artikel 36,

n) anta en strategi för bedrägeribekämpning, som står i proportion till risken för bedrägerier, och därvid ta hänsyn till kostnaderna och fördelarna med de åtgärder som ska genomföras,

o) anta bestämmelser för förebyggande och hantering av intressekonflikter med avseende på ledamöterna i styrelsen och överklagandenämnden,

p) anta och uppdatera de kommunikations- och informationsspridningsplaner som avses i artikel 41,

q) utse en räkenskapsförare, i enlighet med tjänsteföreskrifterna och anställningsvillkoren, som ska vara helt oberoende i sin tjänsteutövning,

r) säkerställa lämplig uppföljning av resultat och rekommendationer som härrör från de interna eller externa revisionsrapporterna och utvärderingarna, samt från utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf),

s) godkänna ingåendet av samarbetsavtal i enlighet med artikel 43,

t) anta och offentliggöra den arbetsordning som avses i artikel 14.5, utgående från ett förslag från direktören i enlighet med artikel 24.1 b och efter att ha samrått med tillsynsnämnden och utverkat dess tillstyrkan i enlighet med artikel 22.5 f.

2. Styrelsen ska, i enlighet med artikel 110 i tjänsteföreskrifterna, anta ett beslut grundat på artikel 2.1 i tjänsteföreskrifterna och artikel 6 i anställningsvillkoren om att till direktören delegera relevanta tillsättningsmyndighetsbefogenheter och fastställa på vilka villkor denna delegering av befogenheter tillfälligt kan dras in. Direktören får vidaredelegera dessa befogenheter.

3. Om exceptionella omständigheter kräver det får styrelsen genom ett beslut tillfälligt dra in delegeringen av tillsättningsmyndighetsbefogenheter till direktören samt de befogenheter som vederbörande har vidaredelegerat, och utöva dem på egen hand eller delegera dem till en av sina ledamöter eller till någon annan anställd än direktören. Dessa exceptionella omständigheter ska vara strikt

begränsade till förvaltnings-, budget- eller ledningsfrågor och inte påverka direktörens fullständiga oberoende vid utförandet av sina uppgifter i enlighet med artikel 24.1 c.

8.4.5 Artikel 20 - Årlig och flerårig programplanering

1. Direktören ska varje år utarbeta ett utkast till programdokument som innehåller den årliga och fleråriga programplaneringen och lägga fram utkastet till programdokument för styrelsen och tillsynsmyndigheten.

Styrelsen ska anta utkastet till programdokument efter mottagande av en tillstyrkan från tillsynsmyndigheten och ska överlämna utkastet till programdokument till Europaparlamentet, rådet och kommissionen senast den 31 januari.

Utkastet till programdokument ska överensstämma med det förslag till preliminär beräkning som utarbetats i enlighet med artikel 33.1, 33.2 och 33.3.

Styrelsen ska anta programdokumentet, med beaktande av kommissionens yttrande, efter mottagande av tillsynsmyndighetens tillstyrkan och sedan direktören lagt fram det för Europaparlamentet. Styrelsen ska översända programdokumentet till Europaparlamentet, rådet och kommissionen senast den 31 december.

Programdokumentet ska antas utan att det påverkar det årliga budgetförfarandet och ska offentliggöras.

Programdokumentet ska bli slutgiltigt när den allmänna budgeten slutligen har antagits och ska vid behov anpassas i enlighet därmed.

2. Den årliga programplaneringen i programdokumentet ska innehålla detaljerade mål och förväntade resultat, inklusive resultatindikatorer. I programmet ska också beskrivas vilka åtgärder som ska finansieras och anges vilka ekonomiska och personella resurser som anslagits för varje åtgärd, tillsammans med en hänvisning till vilka arbetsgrupper inom Acer som haft i uppgift att bidra till utarbetandet av de respektive dokumenten, i enlighet med principerna om verksamhetsbaserad budgetering och förvaltning. Den årliga programplaneringen ska överensstämma med den fleråriga programplanering som avses i punkt 4. Det ska tydligt framgå vilka uppgifter som lagts till, ändrats eller strukits jämfört med föregående budgetår.

3. Styrelsen ska ändra det antagna programdokumentet om Acer tilldelas en ny uppgift.

Varje betydande ändring av programdokumentet ska antas enligt samma förfarande som för det ursprungliga programdokumentet. Styrelsen får till direktören delegera befogenheten att göra icke-väsentliga ändringar i programdokumentet.

4. Den fleråriga programplaneringen i programdokumentet ska fastställa övergripande strategisk programplanering inklusive mål, förväntade resultat och resultatindikatorer. Den ska också fastställa resursplanering, inklusive flerårig budget och personal.

Resursplaneringen ska uppdateras årligen. Den strategiska programplaneringen ska uppdateras vid behov, och särskilt för att ta itu med resultatet av den utvärdering som avses i artikel 45.

8.4.6 Artikel 21 - Tillsynsnämndens sammansättning

1. Tillsynsnämnden ska bestå av

a) företrädare på hög nivå för tillsynsmyndigheterna enligt artikel 57.1 i direktiv (EU) 2019/944 och artikel 39.1 i direktiv 2009/73/EG och en suppleant per medlemsstat från dessa myndigheters aktuella personal på hög nivå, båda nominerade av tillsynsmyndigheten,

b) en företrädare för kommissionen utan rösträtt.

Varje tillsynsmyndighet ska ha ansvaret för att nominera suppleanten från tillsynsmyndighetens aktuella personal.

2. Tillsynsnämnden ska utse en ordförande och en vice ordförande bland sina ledamöter. Vice ordföranden ska ersätta ordföranden, om denne inte kan utföra sitt uppdrag. Ordförandens och vice ordförandens mandatperioder ska vara två och ett halvt år och kunna förlängas. Ordförandens och vice ordförandens mandatperioder ska dock under alla omständigheter genast upphöra när de inte längre är ledamöter i tillsynsnämnden.

8.4.7 Artikel 22 - Tillsynsnämndens funktioner

Tillsynsnämnden ska fatta beslut med två tredjedelars majoritet bland de närvarande ledamöterna, med en röst per ledamot.

2. Tillsynsnämnden ska själv anta och offentliggöra sin arbetsordning, i vilken det ska finnas mer detaljerade regler för omröstningen, särskilt villkoren för hur en ledamot kan handla på en annan ledamots vägnar samt, om lämpligt, reglerna för beslutsförhet. I arbetsordningen kan det fastställas särskilda arbetsmetoder för behandling av frågor som uppstår i samband med regionala samarbetsinitiativ.

3. Vid utförandet av sina uppgifter enligt denna förordning ska tillsynsnämnden utan att skyldigheterna för de medlemmar som agerar för sina respektive tillsynsmyndigheters räkning åsidosätts agera oberoende och inte söka eller följa instruktioner från någon medlemsstats regering, från kommissionen eller från något offentligt eller privat organ.

4. Tillsynsnämndens sekretariatstjänster ska tillhandahållas av Acer.

5. Tillsynsnämnden ska

a) avge yttranden och, vid behov, lämna synpunkter på och tillhandahålla ändringar till direktörens textförslag om de utkast till yttranden, rekommendationer och beslut som avses i artiklarna 3.1, 4–8, 9.1, 9.3, 10, 11 c, 13, 15.4, 30 och 43 och som övervägs för antagande;

b) inom sitt kompetensområde vägleda direktören, när denne utför sina uppgifter, med undantag för Acers uppgifter enligt förordning (EU) nr 1227/2011, samt vägleda Acers arbetsgrupper som inrättats enligt artikel 30,

c) avge ett yttrande till styrelsen om den kandidat som ska utses till direktör enligt artiklarna 19.1 a och 23.2,

d) godkänna programdokumentet i enlighet med artikel 20.1,

e) godkänna det fristående avsnittet om tillsynsverksamheten i årsrapporten, i enlighet med artiklarna 19.1 k och 24.1 i,

f) avge ett yttrande till styrelsen om arbetsordningen, enligt artiklarna 14.5 och 30.3,

g) avge ett yttrande till styrelsen om de planer för kommunikation och informationsspridning som avses i artikel 41,

h) avge ett yttrande till styrelsen om den arbetsordning för förbindelserna med tredjeländer eller internationella organisationer som avses i artikel 43.

6. Europaparlamentet ska underrättas om förslaget till föredragningslista för tillsynsnämndens instundande möten minst två veckor i förväg. Inom två veckor efter varje möte ska utkastet till mötesprotokoll översändas till Europaparlamentet. Europaparlamentet kan bjuda in tillsynsnämndens ordförande eller vice ordförande att uttala sig inför parlamentets behöriga utskott och besvara frågor från utskottsledamöterna, varvid den inbjudna personens oberoende fullständigt ska respekteras.

8.4.8 Artikel 23 – Direktör

1. Acer ska ledas av sin direktör, som ska handla i enlighet med vägledningen enligt artikel 22.5 b och, när det föreskrivs i denna förordning, tillsynsnämndens yttranden. Utan att det påverkar styrelsens och tillsynsnämndens respektive roller i förhållande till direktörens uppgifter får direktören inte söka eller följa instruktioner från någon regering, från unionens institutioner, eller från något annat offentligt eller privat organ eller person. Direktören ska avseende förvaltnings-, budget- och ledningsfrågor vara ansvarig inför styrelsen, men kvarstå som fullständigt oberoende i fråga om sina uppgifter, i enlighet med artikel 24.1 c. Direktören får närvara som observatör vid tillsynsnämndens möten.

2. Styrelsen ska, efter tillsynsnämnden tillstyrkan, på grundval av meriter, kunskaper och erfarenheter som är relevanta för energisektorn utse en direktör från en förteckning över minst tre kandidater, vilka föreslagits av kommissionen efter ett öppet och transparent urvalsförfarande. Den kandidat som styrelsen väljer ska före utnämningen anmodas att göra ett uttalande inför behörigt utskott i Europaparlamentet och besvara frågor från utskottsledamöterna. I det avtal som sluts med direktören ska Acer företrädas av styrelsens ordförande.

3. Direktörens mandatperiod ska vara fem år. Under de nio månaderna före periodens utgång ska kommissionen göra en utvärdering. Vid denna utvärdering ska kommissionen framför allt undersöka

a) direktörens arbetsinsats, och

b) Acers uppgifter och behov under de närmaste åren.

4. Styrelsen får, på förslag av kommissionen, efter samråd med tillsynsnämnden och efter att ha tagit största möjliga hänsyn till tillsynsnämndens utvärdering och yttrande, och endast där det kan motiveras på grund av Acers uppgifter och behov, förlänga direktörens mandatperiod en gång med högst fem år. En direktör vars mandat har förlängts får inte delta i ytterligare ett urvalsförfarande för samma befattning vid utgången av den förlängda mandatperioden.

5. Styrelsen ska underrätta Europaparlamentet om sin avsikt att förlänga direktörens mandatperiod. Under den månad som föregår förlängningen av mandatperioden kan direktören uppmanas att göra ett uttalande inför behörigt utskott i Europaparlamentet och besvara frågor från utskottsledamöterna.

6. Om mandatperioden inte förlängs, ska direktören sitta kvar till dess att en efterträdare har utsetts.

7. Direktören kan avsättas endast genom ett beslut av styrelsen, efter att tillsynsnämnden tillstyrkt detta. Styrelsens beslut i detta avseende ska fattas med en majoritet av två tredjedelar av dess ledamöter.

8. Europaparlamentet och rådet kan uppmana direktören att lägga fram en rapport om utförandet av sina uppgifter. Europaparlamentet kan även uppmana direktören att göra ett uttalande inför behörigt utskott och besvara frågor från utskottsledamöterna.

8.4.9 Artikel 24 – Direktörens uppgifter

1. Direktören ska göra följande:

a) Vara Acers juridiska företrädare och ansvara för ledningen av dess löpande arbete.

b) Förbereda styrelsens arbete, delta, utan rösträtt, i styrelsens arbete och ansvara för att genomföra de beslut som antas av styrelsen.

c) Utarbeta, samråda om, anta och offentliggöra yttranden, rekommendationer och beslut.

d) Ansvara för att genomföra Acers årliga arbetsprogram under vägledning av tillsynsnämnden och under styrelsens administrativa kontroll.

e) Vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att Acer fungerar i enlighet med denna förordning, vilket i synnerhet omfattar antagande av interna administrativa instruktioner och publicering av meddelanden.

f) Varje år utarbeta ett utkast till Acers arbetsprogram för det följande året och, efter det att utkastet antagits av styrelsen, lägga fram det för tillsynsnämnden, Europaparlamentet och kommissionen senast den 31 januari varje år.

g) Ansvara för att genomföra innehållet i programdokumentet och för att rapportera om genomförandet till styrelsen.

h) Utarbeta ett förslag till preliminär beräkning för Acer enligt artikel 33.1 och genomföra Acers budget i enlighet med artiklarna 34 och 35.

i) Varje år utarbeta och lägga fram för styrelsen ett utkast till årsrapport, inklusive ett fristående avsnitt om Acers tillsynsverksamhet och ett avsnitt om ekonomiska och administrativa frågor.

j) Utarbeta en åtgärdsplan på grundval av slutsatserna från interna eller externa revisionsrapporter och utvärderingar, liksom utredningar utförda av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf), samt överlämna en lägesrapport till kommissionen två gånger om året och regelbundet rapportera om läget till styrelsen.

k) Ansvara för att besluta om det är nödvändigt för utförandet av Acers uppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt att placera en eller flera anställda i en eller flera medlemsstater.

Med avseende på tillämpningen av första stycket led k, ska direktören innan denne fattar beslut om att inrätta ett lokalkontor inhämta synpunkter från de medlemsstater som berörs, inbegripet den medlemsstat där Acer har sitt säte och erhålla förhandsgodkännande från kommissionen och styrelsen. Beslutet ska baseras på en lämplig kostnads-nyttanalys och ange omfattningen av den verksamhet som ska bedrivas i lokalkontoret på ett sätt som undviker onödiga kostnader och dubbelarbete i Acers administrativa uppgifter.

2. Med avseende på tillämpningen av punkt 1 c ska yttranden, rekommendationer eller beslut enligt artiklarna 3.1, 4–8, 9.1 och 9.3, 10, 11 c, 13, 15.4, 30 och 43 antas endast efter tillsynsnämndens tillstyrkan.

Innan utkast till yttranden, rekommendationer eller beslut läggs fram för omröstning i tillsynsnämnden ska direktören överlämna förslag till utkast till yttranden, rekommendationer eller beslut till relevant arbetsgrupp så att samråd i tillräckligt god tid.

Direktören

a) ska beakta tillsynsnämndens synpunkter och ändringar, och ska åter lägga fram det reviderade utkastet till yttrande, rekommendation eller beslut för tillsynsnämndens tillstyrkande,

b) får dra tillbaka utkast till yttranden, rekommendationer och beslut som lagts fram, förutsatt att direktören lägger fram en vederbörligen motiverad skriftlig förklaring där direktören invänder mot tillsynsnämndens ändringar,

Om ett utkast till yttrande, rekommendation eller beslut dras tillbaka, får direktören utfärda ett nytt utkast till yttrande, rekommendation eller beslut i enlighet med förfarandet i artikel 22.5 a samt i andra stycket i denna punkt. Med avseende på tillämpningen av tredje stycket led a, ska direktören, om denne

avviker från synpunkter och ändringar som mottagits från tillsynsnämnden, eller tillbakavisar dem, också en tillhandahålla vederbörligen motiverad skriftlig förklaring till detta.

Om tillsynsnämndens inte tillstyrker den på nytt framlagda texten i utkastet till yttrande, rekommendation eller beslut på grund av att dess synpunkter och ändringar inte tillräckligt reflekteras i den text som lagts fram på nytt, får direktören revidera texten i utkastet till yttrande, rekommendation eller beslut ytterligare i enlighet med de ändringar och synpunkter som föreslagits av tillsynsnämnden, i syfte att utverka tillsynsnämndens tillstyrkan, utan att behöva samråda på nytt med den relevanta arbetsgruppen eller lägga fram ytterligare skriftliga skäl.

8.4.10 Artikel 25 - Inrättande och sammansättning av överklagandenämnden

1. Acer ska inrätta en överklagandenämnd.
2. Överklagandenämnden ska bestå av sex ledamöter och sex suppleanter, vilka ska väljas bland nuvarande eller tidigare personal i högre ställning från tillsynsmyndigheterna, konkurrensmyndigheterna eller andra unionsinstitutioner eller nationella institutioner med relevant erfarenhet av energisektorn. Överklagandenämnden ska utse en ordförande.

Överklagandenämndens ledamöter ska formellt utses av styrelsen på förslag av kommissionen, efter en offentlig inbjudan till intresseanmälan och efter samråd med tillsynsnämnden.

3. Överklagandenämnden ska själv anta och offentliggöra sin arbetsordning. I den arbetsordningen ska fastställas närmare bestämmelser för styrning av överklagandenämndens organisation och funktion, samt de regler som är tillämpliga på överklaganden till styrelsen enligt artikel 28. Överklagandenämnden ska underrätta kommissionen om sitt utkast till arbetsordning samt om alla betydande ändringar av den. Kommissionen får avge ett yttrande om den arbetsordningen inom tre månader från dagen för mottagande av underrättelsen.

Acers budget ska innehålla en separat budgetrubrik för finansieringen av tillsynsnämndens registerfunktion.

4. Överklagandenämndens beslut ska fattas med en majoritet av minst fyra av dess sex ledamöter. Överklagandenämnden ska sammankallas vid behov.

8.4.11 Artikel 26 - Överklagandenämndens ledamöter

1. Mandatperioden för överklagandenämndens ledamöter ska vara fem år. Perioden kan förlängas en gång.
2. Överklagandenämndens ledamöter ska vara oberoende när de fattar sina beslut. De ska inte vara bundna av några instruktioner. De får inte utföra några andra uppgifter inom Acer, dess styrelse eller tillsynsnämnd eller i någon av dess arbetsgrupper. En ledamot av överklagandenämnden får inte avsättas under sin

mandatperiod, så länge han eller hon inte har befunnits skyldig till allvarlig försummelse och styrelsen efter samråd med tillsynsmyndigheten fattar beslut om detta.

8.4.12 Artikel 27 - Jäv i överklagandenämnden

1. Överklagandenämndens ledamöter får inte delta i några överklagandeförfaranden, om de har personligt intresse i dessa, om de tidigare medverkat som företrädare för en av parterna i förfarandena eller om de varit med om att fatta det beslut som överklagas.
2. Om en ledamot i överklagandenämnden av något av de skäl som avses i punkt 1 eller av något annat skäl anser att en annan ledamot inte bör delta i ett överklagandeförfarande, ska den ledamoten informera överklagandenämnden om detta. En part i överklagandeförfarandet får invända mot att en ledamot i överklagandenämnden deltar i överklagandeförfarandet, om parten anser att något av de skäl som avses i punkt 1 föreligger eller vid jävsmisstanke. En invändning får inte baseras på ledamotens nationalitet och ska även avvisas om parten i överklagandeförfarandet, trots att denne var medveten om ett skäl till invändning, har vidtagit åtgärder i förfarandet, förutom eventuella invändningar angående överklagandenämndens sammansättning.
3. Överklagandenämnden ska besluta om vilka åtgärder som ska vidtas i de fall som anges i punkterna 1 och 2 utan att den berörda ledamoten deltar. Vid beslutet ska den berörda ledamoten ersättas av sin suppleant. Om suppleanten befinner sig i en liknande situation ska ordföranden utse en ersättare bland de tillgängliga suppleanterna.
4. Ledamöterna i överklagandenämnden ska förbinda sig att handla oberoende och i allmänhetens intresse. De ska i detta syfte avge en skriftlig åtagandeförklaring och en skriftlig intresseförklaring, där de anger antingen frånvaron av intressen som skulle kunna inverka negativt på deras oberoende eller indikation på direkta eller indirekta intressen som skulle kunna inverka negativt på deras oberoende. Dessa förklaringar ska offentliggöras varje år.

8.4.13 Artikel 28 - Beslut som är föremål för överklagande

1. Varje fysisk eller juridisk person, inbegripet tillsynsmyndigheterna, får överklaga ett sådant beslut som avses i artikel 2 d och antingen riktar sig till den personen själv eller riktar sig till en annan person, men trots detta direkt och personligen berör den personen.
2. Överklagandet ska inbegripa en motivering och ska sändas skriftligen till Acer inom två månader efter det att beslutet har meddelats den berörda personen eller, om så inte är fallet, inom två månader efter att Acer offentliggjort beslutet. Överklagandenämnden ska fatta beslut om överklagandet inom fyra månader efter att det ingetts.
3. Ett överklagande enligt punkt 1 får inte medföra att beslutet upphävs. Överklagandenämnden får däremot upphäva tillämpningen av det ifrågasatta beslutet, om den anser att omständigheterna motiverar det.

4. Om överklagandet kan tas upp till prövning, ska överklagandenämnden pröva om det är välgrundat. Den ska så ofta det behövs ge parterna i överklagandeförfarandet möjlighet att inom angivna tidsfrister lämna synpunkter på meddelanden från nämnden eller på inlagor från övriga parter i överklagandeförfarandet. Parterna i överklagandeförfarandet ska ha rätt att göra en muntlig framställning.

5. Överklagandenämnden får bekräfta beslutet eller hänskjuta fallet till behörigt organ inom Acer. Det behöriga organet ska vara bundet av överklagandenämndens beslut.

6. Acer ska offentliggöra överklagandenämndens beslut.

8.4.14 Artikel 29 - Talan inför domstolen

Talan om upphävande av ett beslut som utfärdats av Acer enligt denna förordning, och passivitetstalan för att åtgärder inte vidtagits inom gällande tidsfrister får väckas vid domstolen först efter det att det överklagandeförfarande som avses i artikel 28 slutförts. Acer ska vidta de åtgärder som krävs för att följa avgöranden från domstolen.

8.4.15 Artikel 30 – Arbetsgrupper

1. Styrelsen ska, utgående från ett gemensamt förslag från direktören och tillsynsnämnden, inrätta eller avskaffa arbetsgrupper om detta är motiverat, särskilt som stöd till direktörens och tillsynsnämndens arbete och för att utarbeta de yttranden, rekommendationer och beslut som avses i artiklarna 3.1, 4–8, 9.1 och 9.3, 10, 11 c, 13, 15.4, 30 och 43.

En arbetsgrupp kan inrättas och avskaffas under förutsättning att tillsynsnämnden tillstyrkt det.

2. Arbetsgrupperna ska efter behov utgöras av experter från Acer och tillsynsmyndigheterna. Experter från kommissionen får delta i arbetsgrupperna. Acer får inte ansvara för kostnaderna för experter från tillsynsmyndigheterna som deltar i Acers arbetsgrupper. Arbetsgrupperna ska ta hänsyn till synpunkter från experter från andra relevanta nationella myndigheter om dessa myndigheter är behöriga.

3. Styrelsen ska anta och offentliggöra en intern arbetsordning för arbetsgruppernas funktion, utgående från ett förslag från direktören, efter samråd med tillsynsnämnden och efter att ha inhämtat dess tillstyrkan.

4. Acers arbetsgrupper ska utföra den verksamhet de fått i uppdrag i det programdokument som antagits i enlighet med artikel 20 och eventuell annan verksamhet enligt denna förordning som de fått i uppdrag av tillsynsnämnden och direktören.

8.5 Kapitel III – Upprättande av budgeten och budgetens struktur

Kapitel III handlar i sin helhet om Acer:s intäkter, budget, intern kontroll och redovisning. Ingen av artiklarna i detta kapitel kräver någon genomförandeåtgärd.

8.5.1 Artikel 31 – Budgetens struktur

1. Utan att det påverkar andra medel ska Acers inkomster utgöras av följande:

a) Ett bidrag från unionen.

b) De avgifter som betalas till Acer enligt artikel 32.

c) Eventuella frivilliga bidrag från medlemsstaterna eller tillsynsmyndigheterna som avses i artikel 19.1 g.

d) Legat, gåvor eller bidrag som avses i artikel 19.1 g.

2. Acers utgifter ska omfatta personal-, administrations-, infrastruktur- och driftskostnader.

3. Acers inkomster och utgifter ska vara i balans.

4. För varje budgetår, vilket ska sammanfalla med kalenderåret, ska det göras prognoser över Acers samtliga inkomster och utgifter och dessa ska tas upp i dess budget.

5. Acers inkomster får inte kompromettera dess neutralitet, oberoende eller objektivitet.

8.5.2 Artikel 32 – Avgifter

1. Avgifter ska betalas till Acer för följande:

a) Begäran om undantagsbeslut enligt artikel 10 i denna förordning och för beslut om gränsöverskridande kostnadsfördelning som Acer meddelat enligt artikel 12 i förordning (EU) nr 347/2013.

b) Insamling, hantering, bearbetning och analys av information från marknadsaktörer eller enheter som rapporterar på deras vägnar i enlighet med artikel 8 i förordning (EU) nr 1227/2011.

2. De avgifter som avses i punkt 1 ska, jämte betalningssätt, fastställas av kommissionen efter genomförande av ett offentligt samråd och efter samråd med styrelsen och tillsynsnämnden. Avgifterna ska stå i proportion till kostnaderna för de relevanta tjänster som tillhandahållits på ett kostnadseffektivt sätt och som ska vara tillräckliga för att täcka kostnaderna för dem. Dessa avgifter ska fastställas på en nivå som säkerställer att de varken är diskriminerande eller att de lägger en oskälig ekonomisk eller administrativ börda på marknadsaktörer eller enheter som agerar på deras vägnar.

Kommissionen ska regelbundet på nytt ta ställning till nivån på dessa avgifter på grundval av en utvärdering och ska vid behov anpassa avgiftsnivån och betalningssättet.

8.5.3 Artikel 33 – Upprättande av budgeten

1. Direktören ska varje år utarbeta ett förslag till preliminär beräkning, vilket ska omfatta de förutsedda driftskostnaderna och arbetsprogrammet för nästa budgetår, och överlämna detta förslag till preliminär beräkning till styrelsen tillsammans med en preliminär tjänsteförteckning.
2. Förslaget till preliminär beräkning ska baseras på målen och de förväntade resultaten enligt det årliga programdokument som avses i artikel 20.1, och där ska beaktas vilka ekonomiska resurser som är nödvändiga för att dessa mål och förväntade resultat ska uppnås.
3. Varje år ska styrelsen på grundval av direktörens förslag till preliminär beräkning anta ett förslag till preliminär beräkning av Acers inkomster och utgifter för nästa budgetår.
4. Senast den 31 januari varje år ska styrelsen överlämna förslaget till preliminär beräkning samt ett förslag till tjänsteförteckning till kommissionen. Innan denna beräkning antas ska direktörens förslag överlämnas till tillsynsnämnden, som kan avge ett motiverat yttrande om förslaget.
5. Kommissionen ska överlämna den beräkning som avses i punkt 3 tillsammans med förslaget till unionens allmänna budget till Europaparlamentet och rådet.
6. Utgående från detta förslag till beräkning ska kommissionen i förslaget till unionens allmänna budget ta upp de uppskattningar som den anser nödvändiga mot bakgrund av tjänsteförteckningen och de bidrag som ska belasta unionens allmänna budget i enlighet med artikel 313–316 i EUF-fördraget.
7. Rådet ska i egenskap av budgetmyndighet anta Acers tjänsteförteckning.
8. Styrelsen ska anta Acers budget. Budgeten ska bli slutgiltig när unionens allmänna budget slutgiltigt har antagits. Vid behov ska Acers budget justeras i enlighet med unionens allmänna budget.
9. Alla eventuella ändringar av budgeten, inklusive tjänsteförteckningen, ska göras enligt samma förfarande.
10. Senast den 5 juli 2020 ska kommissionen bedöma om Acer har tillräckliga ekonomiska och personella resurser för att, enligt denna förordning, kunna utföra sitt uppdrag att arbeta för en inre marknad för energi och bidra till tryggad energiförsörjning för unionens konsumenter.
11. Styrelsen ska utan dröjsmål meddela budgetmyndigheten sin avsikt att genomföra varje projekt som kan ha betydande ekonomiska konsekvenser för finansieringen av Acers budget, särskilt projekt som rör fastigheter. Styrelsen ska även underrätta kommissionen om sådana planer. Om en av budgetmyndighetens båda parter avser att avge ett yttrande, ska den inom två veckor efter mottagandet

av information om ett projekt meddela Acer sin avsikt att avge ett sådant yttrande. Om inget yttrande inkommer, får Acer gå vidare med det planerade projektet.

8.5.4 Artikel 34 - Genomförande och kontroll av budgeten

1. Direktören ska fungera som utanordnare och genomföra Acers budget.
2. Senast den 1 mars efter utgången av varje budgetår ska Acers räkenskapsförare överlämnade preliminära redovisningarna samt rapporten om budgetförvaltningen och den ekonomiska förvaltningen under budgetåret i fråga till kommissionens räkenskapsförare och revisionsrätten. Acers räkenskapsförare ska också överlämna rapporten om budgetförvaltningen och den ekonomiska förvaltningen till Europaparlamentet och rådet senast den 31 mars påföljande år. Kommissionens räkenskapsförare ska sedan konsolidera institutionernas och de decentraliserade organens preliminära redovisningar i enlighet med artikel 245 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2018/1046¹¹⁵ (nedan kallad *budgetförordningen*).

8.5.5 Artikel 35 - Redovisning och förfarande för att bevilja ansvarsfrihet

1. Acers räkenskapsförare ska överlämna de preliminära redovisningarna för budgetåret (år N) till kommissionens räkenskapsförare och till revisionsrätten senast den 1 mars det påföljande budgetåret (år N+1).
2. Acer ska överlämna en rapport om budgetförvaltningen och den ekonomiska förvaltningen för år N till Europaparlamentet, rådet, kommissionen och revisionsrätten senast den 31 mars år N+1.

Senast den 31 mars år N+1 ska kommissionens räkenskapsförare till revisionsrätten överlämna Acers preliminära redovisningar. Kommissionen ska även överlämna rapporten om budgetförvaltningen och den ekonomiska förvaltningen under budgetåret till Europaparlamentet och rådet.

3. Efter mottagande av revisionsrättens iakttagelser i fråga om Acers preliminära redovisningar för år N i enlighet med artikel 246 i budgetförordningen ska räkenskapsföraren på eget ansvar upprätta Acers slutliga redovisningar för det året. Direktören ska överlämna dem till styrelsen för yttrande.
4. Styrelsen ska avge ett yttrande om Acers slutliga redovisningar för år N.
5. Senast den 1 juli år N+1 ska Acers räkenskapsförare överlämna de slutliga redovisningarna för år N, åtföljda av styrelsens yttrande, till Europaparlamentet, rådet, kommissionen och revisionsrätten.
6. De slutliga redovisningarna ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning senast den 15 november år N+1.

¹¹⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2018/1046 av den 18 juli 2018 om finansiella regler för unionens allmänna budget, om ändring av förordningarna (EU) nr 1296/2013, (EU) nr 1301/2013, (EU) nr 1303/2013, (EU) nr 1304/2013, (EU) nr 1309/2013, (EU) nr 1316/2013, (EU) nr 223/2014, (EU) nr 283/2014 och beslut nr 541/2014/EU samt om upphävande av förordning (EU, Euratom) nr 966/2012 (EUT L 193, 30.7.2018, s. 1).

7. Senast den 30 september år N+1 ska direktören till revisionsrätten överlämna ett svar på dess iakttagelser. Direktören ska även överlämna en kopia av sitt svar till styrelsen och kommissionen.

8. Direktören ska, på Europaparlamentets begäran, förelägga parlamentet alla uppgifter som behövs för att förfarandet för beviljande av ansvarsfrihet för år N i enlighet med artikel 109.3 i delegerad förordning (EU) nr 1271/2013 ska kunna fungera väl.

9. Europaparlamentet ska före den 15 maj år N+2, på rekommendation av rådet, som ska fatta sitt beslut med kvalificerad majoritet, bevilja direktören ansvarsfrihet för budgetens genomförande under budgetåret N.

8.5.6 Artikel 36 - Finansiella bestämmelser

Styrelsen ska anta Acers finansiella bestämmelser efter samråd med kommissionen. Dessa bestämmelser får avvika från delegerad förordning (EU) nr 1271/2013, om de särskilda behoven för driften av Acer kräver det, dock endast med kommissionens förhandssamtycke.

8.5.7 Artikel 37 – Bedrägeribekämpning

1. För att underlätta bekämpning av bedrägeri, korruption och annan olaglig verksamhet inom ramen för Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013¹¹⁶ ska Acer ansluta sig till det interinstitutionella avtalet av den 25 maj 1999 om interna utredningar som utförs av Olaf¹¹⁷ och ska anta lämpliga bestämmelser tillämpliga på Acers personal, genom användning av den mall som finns i bilagan till avtalet.

2. Revisionsrätten ska ha befogenhet att genomföra revision på plats, samt revisioner på grundval av handlingar, avseende alla stödmottagare, uppdragstagare och underleverantörer som erhållit unionsfinansiering från Acer.

3. Olaf får göra utredningar, däribland kontroller och inspektioner på plats, för att undersöka misstankar om bedrägeri, korruption eller annan olaglig verksamhet som påverkar unionens ekonomiska intressen i samband med bidrag eller avtal som finansieras av Acer, i enlighet med de bestämmelser och förfaranden som fastställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013¹¹⁸ och rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96¹¹⁹.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 1, 2 och 3 ska befogenheten att utföra revision och utredningar som avses i denna artikel uttryckligen

¹¹⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999 (EUT L 248, 18.9.2013, s. 1).

¹¹⁷ EGT L 136, 31.5.1999, s. 15.

¹¹⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 883/2013 av den 11 september 2013 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 och rådets förordning (Euratom) nr 1074/1999 (EUT L 248, 18.9.2013, s. 1).

¹¹⁹ Rådets förordning (Euratom, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter (EGT L 292, 15.11.1996, s. 2).

tillerkännas revisionsrätten och Olaf i enlighet med deras respektive befogenheter i samarbetsavtal med tredjeländer eller internationella organisationer, kontrakt, bidragsavtal och bidragsbeslut som ingås av Acer.

8.6 Kapitel IV – Allmänna bestämmelser och slutbestämmelser

8.6.1 Artikel 38 - Privilegier och immunitet och avtal om säte

1. Protokoll nr 7 om Europeiska unionens immunitet och privilegier fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget ska tillämpas på Acer och dess personal.

2. De nödvändiga bestämmelserna om Acers lokaler i värdmedlemsstaten och de resurser som den medlemsstaten ska tillhandahålla Acer samt de särskilda regler som i den staten är tillämpliga på direktören, styrelseledamöterna, Acers personal och deras familjemedlemmar ska fastställas i ett avtal om säte som ska ingås av Acer och värdmedlemsstaten. Avtalet ska ingås efter att ha godkänts av styrelsen.

Bedömning

Artikeln handlar om Acers avtal om säte med värdmedlemsstaten och privilegier för dess personal. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.6.2 Artikel 39 – Personal

1. Tjänsteföreskrifterna och anställningsvillkoren och de bestämmelser som antagits gemensamt av unionens institutioner för tillämpningen av tjänsteföreskrifterna och anställningsvillkoren ska gälla för Acers personal, inbegripet dess direktör.

2. Styrelsen ska, i samförstånd med kommissionen och i enlighet med artikel 110 i tjänsteföreskrifterna, anta lämpliga tillämpningsföreskrifter.

3. Acer ska gentemot sin personal utöva de befogenheter som tillkommer tillsättningsmyndigheten enligt tjänsteföreskrifterna och den myndighet som har rätt att ingå avtal enligt anställningsvillkoren.

4. Styrelsen får anta bestämmelser som gör det möjligt för nationella experter från medlemsstaterna att utstationeras till Acer.

Bedömning

Artikeln handlar om relationen mellan Acer och dess personal och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.6.3 Artikel 40 – Acers ansvar

1. Acers avtalsrättsliga ansvar ska regleras av den lagstiftning som är tillämplig på avtalet i fråga.

Alla eventuella skiljedoms klausuler i avtal som ingås av Acer ska vara föremål för domstolens jurisdiktion.

2. Vid utomobligatoriskt ansvar ska Acer ersätta skada som orsakats av denna eller av dess personal vid tjänsteutövning, i enlighet med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar.

3. Tvister som rör ersättningen för skada som avses i punkt 2 ska avgöras av domstolen.

4. Personalens personliga ekonomiska och disciplinära ansvar gentemot Acer ska regleras av de relevanta bestämmelser som gäller för Acers personal.

Bedömning

Artikeln handlar om Acers avtalsrättsenliga ansvar och utomobligatoriskt ansvar. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.6.4 Artikel 41 - Transparens och kommunikation

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001¹²⁰ ska tillämpas på handlingar som finns hos Acer.

2. Styrelsen ska anta bestämmelser för tillämpning av förordning (EG) nr 1049/2001.

3. De beslut som fattas av Acer enligt artikel 8 i förordning (EG) nr 1049/2001 får överklagas genom att klagomål framförs till ombudsmannen eller genom att talan väcks vid domstolen, i enlighet med villkoren i artikel 228 respektive artikel 263 i EUF-fördraget.

4. Acers behandling av personuppgifter ska ske i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725¹²¹. Styrelsen ska fastställa bestämmelser för Acers tillämpning av förordning (EU) 2018/1725, inklusive bestämmelser om utnämning av Acers dataskyddombud. Bestämmelserna ska fastställas efter samråd med Europeiska datatillsynsmannen.

5. Acer får bedriva kommunikationsverksamhet på eget initiativ inom sitt behörighetsområde. Tilldelningen av resurser för kommunikationsverksamhet får inte inverka negativt på ett effektivt utförande av de uppgifter som avses i artiklarna 3–13. Kommunikationen ska följa de relevanta planer för kommunikation och informationsspridning som antagits av styrelsen.

Bedömning

Artikeln handlar om Acers behandling av uppgifter, kommunikation och allmänhetens tillgång till handlingar. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

¹²⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (EGT L 145, 31.5.2001, s. 43).

¹²¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG (EUT L 295, 21.11.2018, s. 39).

8.6.5 Artikel 42 - Skydd av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och känsliga icke-säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter

1. Acer ska anta sina egna säkerhetsbestämmelser, vilka ska motsvara kommissionens säkerhetsbestämmelser för skydd av säkerhetsskyddsklassificerade EU-uppgifter och känsliga icke-klassificerade uppgifter, inklusive bestämmelserna om utbyte, behandling och lagring av sådana uppgifter, i enlighet med kommissionens beslut (EU, Euratom) 2015/443¹²² och 2015/444¹²³.
2. Acer får också besluta att tillämpa kommissionens beslut som avses i punkt 1 i tillämpliga delar. Acers säkerhetsbestämmelser ska bland annat omfatta bestämmelser om utbyte, behandling och lagring av säkerhetsskyddsklassificerade EU-uppgifter och känsliga icke-säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter.

Bedömning

Artikel 42 handlar om Acers behandling av känsliga uppgifter och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.6.6 Artikel 43 - Samarbetsavtal

1. Acer ska vara öppen för deltagande av tredjeländer som har ingått avtal med unionen och som har antagit och tillämpar de relevanta bestämmelserna i unionsrätten på energiområdet, särskilt bestämmelser om oberoende tillsynsmyndigheter, tillgång till infrastruktur för tredje part, åtskillnad, energihandel, systemdrift, konsumentdeltagande och konsumentskydd, samt de relevanta bestämmelserna i unionens miljö- och konkurrenslagstiftning.
2. Under förutsättning att ett avtal ingås mellan unionen och tredjeländer enligt punkt 1 får Acer även fullgöra sina uppgifter enligt artiklarna 3–13 med avseende på tredjeländer, förutsatt att dessa länder har antagit och tillämpar de relevanta bestämmelserna i enlighet med punkt 1 och har gett Acer i uppdrag att samordna deras inhemska tillsynsmyndighets verksamhet med den verksamhet som bedrivs av tillsynsmyndigheterna. Endast i detta fall avser hänvisningar till frågor av gränsöverskridande natur gränser mellan unionen och tredjeländer, och inte gränser mellan två medlemsstater.
3. I de avtal som avses i punkt 1 ska det finnas regler om arten och omfattningen av samt förfarandena för dessa länders deltagande i Acers verksamhet, inklusive bestämmelser om finansiella bidrag och personal.
4. Styrelsen ska anta en arbetsordning för de förbindelser med de tredjeländer som avses i punkt 1, efter tillstyrkan från tillsynsnämnden. Kommissionen ska säkerställa att Acer arbetar inom ramen för sitt mandat och det befintliga institutionella ramverket genom att ingå en lämplig överenskommelse med Acers direktör.

¹²² Kommissionens beslut (EU, Euratom) 2015/443 av den 13 mars 2015 om säkerhet inom kommissionen (EUT L 72, 17.3.2015, s. 41).

¹²³ Kommissionens beslut (EU, Euratom) 2015/444 av den 13 mars 2015 om säkerhetsbestämmelser för skydd av säkerhetsskyddsklassificerade EU-uppgifter (EUT L 72, 17.3.2015, s. 53).

Bedömning

Artikel 44 handlar om Acers relation till och uppgifter beträffande tredjeländer som har träffat avtal med EU. Artikel 44 kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.6.7 Artikel 44 – Språkordning

1. Bestämmelserna i rådets förordning nr 1¹²⁴ ska tillämpas på Acer.
2. Styrelsen ska fatta beslut om Acers interna språkordning.
3. De översättningar som krävs för Acers verksamhet ska tillhandahållas av översättningscentrumet för Europeiska unionens organ.

Bedömning

Artikel 45 handlar om språkordningen hos Acer och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.6.8 Artikel 45 – Utvärdering

1. Senast den 5 juli 2024 och vart femte år därefter, ska kommissionen med biträde av en oberoende extern expert genomföra en utvärdering för att bedöma Acers resultat i förhållande till dess mål, mandat och uppgifter. Utvärderingen ska särskilt ta upp det eventuella behovet av att ändra Acers mandat och de ekonomiska följderna av en sådan eventuell ändring.
2. Om kommissionen anser att Acers fortsatta existens inte längre är motiverad med avseende på de mål, mandat och uppgifter som den tilldelats, kan kommissionen, efter att ha genomfört lämpligt samråd med berörda parter och med tillsynsmyndigheten, föreslå att denna förordning ändras eller upphävs.
3. Kommissionen ska överlämna resultaten av den utvärdering som avses i punkt 1, tillsammans med sina slutsatser, till Europaparlamentet, rådet och Acers tillsynsmyndighet. Utvärderingens resultat bör offentliggöras.
4. Kommissionen ska senast den 31 oktober 2025 och därefter minst vart femte år lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet med en utvärdering av denna förordning och framför allt av Acers uppgifter som inbegriper enskilda beslut. Den rapporten ska på lämpligt sätt beakta resultaten av bedömningen i enlighet med artikel 69.1 i förordning (EU) 2019/943.

Kommissionens ska, när det är lämpligt, överlämna ett lagstiftningsförslag tillsammans med sin rapport.

Bedömning

Artikel 46 handlar om uppföljning av Acers resultat och kräver ingen genomförandeåtgärd.

8.6.9 Artikel 46 – Upphävande

Förordning (EG) nr 713/2009 ska upphöra att gälla.

¹²⁴ Rådets förordning (Euratom) nr 1 om vilka språk som skall användas i Europeiska atomenergigemenskapen (EGT 17, 6.10.1958, s. 385).

Hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till den här förordningen och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

Bedömning

Artikeln kräver ingen åtgärd.

8.6.10 Artikel 47 - Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Bedömning

Artikel 47 kräver ingen åtgärd.

9 Överväganden och förslag gällande byråförordningen

9.1 Uppdaterad hänvisning

9.1.1 Förslag

Förslag: Hänvisning till förordning (EG) 713/2009 i svensk lagstiftning byts ut mot en hänvisning till förordning (EU) 2019/942.

9.1.2 Uppdaterad hänvisning

Förordning (EG) 713/2009 har ersatts av förordning (EU) 2019/942. I svensk lagstiftning hänvisas till förordningen i Ei:s instruktion. Denna hänvisning till förordning (EG) 713/2009 behöver därför bytas ut mot en hänvisning till den nya förordningen.

9.2 Övriga genomförandeåtgärder

Utöver uppdatering av hänvisningar kräver byråförordningen inga åtgärder i form av lag, förordning eller föreskrifter. Förändringarna i byråförordningen kan medföra ytterligare arbetsuppgifter för marknadsaktörer och tillsynsmyndigheterna, se konsekvensanalys, kapitel 13.

10 Förordning (EU) 2019/941 om riskberedskap inom elsektorn

10.1 Inledning

I detta kapitel redovisas det huvudsakliga innehållet i Europaparlamentets och rådets förordning om riskberedskap inom elsektorn (EU) nr 941/2019 av den 4 juli 2019.

10.2 Ingressen

Riskberedskapsförordningen ersätter Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/89/EG om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar.

En EU-förordning är bindande och ska tillämpas direkt av Sverige i sin helhet. Ei:s uppdrag består därför i denna del av att analysera vilka åtgärder som kan krävas i Sverige i anslutning till elmarknadsförordningen. Det är bara i de fall när svensk rätt kan anses strida mot förordningen eller då förordningen föreskriver en skyldighet (eller möjlighet) att vidta lagstiftningsåtgärder på det nationella planet som ändringar i svensk rätt aktualiseras.

10.3 Kapitel I – Allmänna bestämmelser

10.3.1 Artikel 1 – Syfte

I denna förordning fastställs regler för samarbetet mellan medlemsstater i syfte att förebygga, förbereda sig inför och hantera elkriser i en anda av solidaritet och öppenhet och med fullt hänsynstagande till kraven på en konkurrensutsatt inre elmarknad.

Bedömning

Bestämmelsen innehåller en redogörelse för förordningens syfte och kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.3.2 Artikel 2 – Definitioner

Bedömning

Artikeln anger 22 definitioner som gäller vid tillämpningen av förordningen och kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.3.3 Artikel 3 – Behörig myndighet

1. Så snart som möjligt och senast den 5 januari 2020 ska varje medlemsstat utse en nationell statlig myndighet eller en nationell tillsynsmyndighet till sin behöriga myndighet. De behöriga myndigheterna ska ansvara för att utföra uppgifter som föreskrivs i denna förordning, och samarbeta med varandra för detta ändamål. När det är lämpligt ska de nationella enheter som ansvarar för en trygg elförsörjning,

till dess att den behöriga myndigheten har utsetts, utföra den behöriga myndighetens uppgifter i enlighet med denna förordning.

2. Medlemsstaterna ska utan dröjsmål meddela kommissionen och gruppen för samordning på elområdet sina behöriga, enligt punkt 1 utsedda, myndigheters namn och kontaktuppgifter och offentliggöra dessa, jämte eventuella ändringar av dem.

3. Medlemsstaterna får tillåta att den behöriga myndigheten delegerar de operativa uppgifter som rör riskberedningsplanering och riskhantering enligt denna förordning till andra organ. Delegerade uppgifter ska utföras under den behöriga myndighetens överinseende och anges närmare i riskberedningsplanen i enlighet med artikel 11.1 b.

Bedömning

Senast den 5 januari 2020 ska medlemsstaterna utse en nationell statlig myndighet eller en nationell tillsynsmyndighet till sin behöriga myndighet. De behöriga myndigheterna ska ansvara för att utföra uppgifter som föreskrivs i denna förordning, och samarbeta med varandra för detta ändamål.

Regeringen har, genom ändring i förordningen (2014:520) med instruktion för Statens energimyndighet, i 3 § 17. utsett Statens energimyndighet att till att vara behörig myndighet enligt riskberedningsförordningen. Ändringen i instruktionen för Statens energimyndighet trädde ikraft den 5 januari 2020. Artikeln kräver ingen ytterligare genomförandeåtgärd i denna del.

Medlemsstaterna ska meddela kommissionen och gruppen för samordning på elområdet vilken myndighet som utsetts till behörig myndighet tillsammans med kontaktuppgifterna till myndigheten. De ska också offentliggöra vilken myndighet som utsetts till behörig myndighet och kontaktuppgifterna till myndigheten. Regeringen har i skrivelse den 6 februari 2020 meddelat kommissionen och gruppen för samordning på elområdet att Statens energimyndighet har utsetts till behörig myndighet och kontaktuppgifterna till Statens energimyndighet. på regeringen att fullgöra denna skyldighet. Någon ytterligare genomförandeåtgärd krävs inte.

Medlemsstaterna får tillåta att den behöriga myndigheten delegerar de operativa uppgifterna som rör riskberedningsplanering och riskhantering. För det fall att regeringen bedömer att dessa uppgifter ska delegeras från den behöriga myndigheten måste regeringen särskilt tillåta detta. Det finns inget hinder mot att regeringen delegerar uppgiften. Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

10.4 Kapitel II – Riskbedömning

10.4.1 Artikel 4 - Bedömningar av risker för en trygg elförsörjning

Varje behörig myndighet ska säkerställa att alla relevanta risker som rör en trygg elförsörjning bedöms i enlighet med de regler som fastställs i den här förordningen och i kapitel IV i förordning (EU) 2019/943. För detta ändamål ska den samarbeta med de systemansvariga för överföringssystemen, de systemansvariga för

distributionssystemen, tillsynsmyndigheterna, Entso för el, de regionala samordningscentrumen och andra berörda parter, enligt behov.

Bedömning

Artikeln riktar sig till den behöriga myndigheten och kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.4.2 Artikel 5 - Metod för fastställande av elkrissscenarioer på regional nivå

1. Senast den 5 januari 2020 ska Entso för el till Acer överlämna ett förslag till en metod för fastställande av de mest relevanta regionala elkrisscenarierna.
2. Genom den föreslagna metoden ska elkrissscenarioer med avseende på systemtillräcklighet, systemsäkerhet och bränsleförsörjningstrygghet fastställas på grundval av minst följande risker:
 - a) Ovanliga och extrema naturkatastrofer.
 - b) Risker för olyckshändelser som går utöver säkerhetskriteriet N-1 och exceptionella oförutsedda händelser.
 - c) Följdrisker inklusive följderna av fientliga angrepp och av bränslebrist.
3. Förslaget till metod ska omfatta åtminstone följande delar:
 - a) Beaktande av alla relevanta nationella och regionala omständigheter, inklusive eventuella undergrupper.
 - b) Riskers gränsöverskridande växelverkan och samband.
 - c) Simuleringar av scenarier med en samtidig elkris.
 - d) Rangordning av risker i enlighet med deras effekter och sannolikhet.
 - e) Principer för behandling av känslig information på ett sätt som säkerställer öppenhet gentemot allmänheten.
4. Vid beaktande av riskerna för avbrott i gasförsörjningen i samband med riskidentifieringen enligt punkt 2 c i denna artikel ska Entso för el använda de avbrottsscenarioer avseende naturgasförsörjning och infrastruktur som utarbetats av Entso för gas i enlighet med artikel 7 i förordning (EU) 2017/1938.
5. Innan förslaget till metod överlämnas till Acer ska Entso för el genomföra ett samråd som omfattar åtminstone de regionala samordningscentrumen, industri- och konsumentorganisationer, producenter eller deras branschorganisationer, de systemansvariga för överföringssystemen och de relevanta systemansvariga för distributionssystemen, behöriga myndigheter, tillsynsmyndigheter och andra relevanta nationella myndigheter. Entso för el ska vederbörligen beakta resultaten av samrådet och lägga fram dem, tillsammans med förslaget till metod, vid ett möte för gruppen för samordning på elområdet.

6. Inom två månader från mottagandet av förslaget till metod ska Acer, efter samråd med gruppen för samordning på elområdet i dess sammansättning av endast företrädare för medlemsstaterna, antingen godkänna eller ändra förslaget. Entso för el och Acer ska offentliggöra den slutliga versionen av metoden på sina webbplatser.

7. Entso för el ska uppdatera och förbättra metoden i enlighet med punkterna 1–6 när väsentlig ny information blir tillgänglig. Gruppen för samordning på elområdet i dess sammansättning av endast företrädare för medlemsstaterna och Acer eller kommissionen får begära sådana uppdateringar och förbättringar, under förutsättning att det vederbörligen motiveras. Inom sex månader från mottagandet av en sådan begäran ska Entso för el lämna ett utkast till de föreslagna ändringarna till Acer. Inom två månader från mottagandet av ett sådant utkast ska Acer, efter samråd med gruppen för samordning på elområdet i dess sammansättning av endast företrädare för medlemsstaterna, godkänna eller ändra de föreslagna ändringarna. Entso för el och Acer ska offentliggöra den slutliga versionen av den uppdaterade metoden på sina webbplatser.

Bedömning

Artikeln riktar sig främst till Entso för el men även till Acer och kräver ingen genomförandeåtgärd.

Noterbart är att Entso för el, innan de lämnar förslag till metod för fastställande av de mest relevanta regionala elkrisscenarierna, ska genomföra ett samråd som omfattar åtminstone de regionala samordningscentrumen, industri- och konsumentorganisationer, producenter eller deras branschorganisationer, de systemansvariga för överföringssystemen och de relevanta systemansvariga för distributionssystemen, behöriga myndigheter, tillsynsmyndigheter och andra relevanta nationella myndigheter. Detta innebär att flera företag, organisationer och myndigheter, däribland Ei, kommer att involveras i detta arbetet. Ei kommer också att delta i de beslut Acer fattar och hantering av ärendet innan det kommer upp till BoR i Acer för beslut.

10.4.3 Artikel 6 - Fastställande av regionala elkrisscenarier

1. Senast sex månader efter godkännandet av en metod enligt artikel 5.6 ska Entso för el, på grundval av den metoden, och i nära samarbete med gruppen för samordning på elområdet, de regionala samordningscentrumen, de behöriga myndigheterna och tillsynsmyndigheterna, fastställa de mest relevanta elkrisscenarierna för varje region. Entso för el får delegera uppgifter som rör fastställandet av regionala elkrisscenarier till de regionala samordningscentrumen.

2. Entso för el ska överlämna de regionala elkrisscenarierna till de relevanta systemansvariga för överföringssystemen, de regionala samordningscentrumen, de behöriga myndigheterna och tillsynsmyndigheterna och gruppen för samordning på elområdet. Gruppen för samordning på elområdet får rekommendera ändringar.

3. Entso för el ska uppdatera de regionala elkrisscenarierna vart fjärde år, om inte omständigheterna kräver att det sker oftare.

Bedömning

Artikeln riktar sig främst till Entso för el men även till de regionala samordningscentrumen för det fall att Entso för el väljer att delegera uppgifter som rör fastställandet av regionala elkrissscenarier. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.4.4 Artikel 7 - Fastställande av nationella elkrissscenarier

1. Senast fyra månader från fastställandet av de regionala elkrissscenarierna i enlighet med artikel 6.1 ska den behöriga myndigheten fastställa de mest relevanta elkrissscenarierna på nationell nivå.

2. Vid fastställandet av de nationella elkrissscenarierna ska den behöriga myndigheten samråda med de systemansvariga för överföringssystemen samt de systemansvariga för distributionssystemen som den behöriga myndigheten anser relevanta, med relevanta producenter eller deras branschorganisationer och med tillsynsmyndigheten om denna inte är den behöriga myndigheten.

3. De nationella elkrissscenarierna ska fastställas på grundval av åtminstone de risker som avses i artikel 5.2 och ska vara förenliga med de regionala elkrissscenarier som fastställs i enlighet med artikel 6.1. Medlemsstaterna ska uppdatera de nationella elkrissscenarierna vart fjärde år, om inte omständigheterna kräver att det sker oftare.

4. Senast fyra månader efter fastställandet av de regionala elkrissscenarierna i enlighet med artikel 6.1 ska medlemsstaterna informera gruppen för samordning på elområdet och kommissionen om sin bedömning av risker när det gäller ägande av infrastruktur som är relevant för en trygg elförsörjning och om alla åtgärder som vidtagits för att förebygga eller mildra dessa risker, med uppgifter om varför sådana åtgärder anses nödvändiga och proportionella.

Bedömning

Artikeln riktar sig främst till den behöriga myndigheten men även till medlemsstaterna och kräver ingen genomförandeåtgärd.

Den behöriga myndigheten ska, innan den fastställer de mest relevanta elkrissscenarierna på nationell nivå, samråda med de systemansvariga för överföringssystemen samt de systemansvariga för distributionssystemen som den behöriga myndigheten anser relevanta, med relevanta producenter eller deras branschorganisationer och med tillsynsmyndigheten. Detta innebär att flera företag, organisationer Ei, kommer att involveras i detta arbetet.

Medlemsstaterna ska senast fyra månader efter fastställandet av de regionala elkrissscenarierna informera gruppen för samordning på elområdet och kommissionen om sin bedömning av risker när det gäller ägande av infrastruktur som är relevant för en trygg elförsörjning och om alla åtgärder som vidtagits för att förebygga eller mildra dessa risker, med uppgifter om varför sådana åtgärder anses nödvändiga och proportionella. Regeringen behöver förbereda och planera för att säkerställa att denna information ges till gruppen för samordning på elområdet och till kommissionen inom den angivna tidsfristen.

10.4.5 Artikel 8 - Metod för bedömningar av tillräcklighet på kort sikt och av säsongstillräcklighet

1. Senast den 5 januari 2020 ska Entso för el till Acer överlämna ett förslag till en metod för bedömning av säsongstillräckligheten och tillräckligheten på kort sikt, närmare bestämt månadsvis och från en vecka framåt till en dag framåt, vilket ska omfatta minst följande:

a) Osäkerhet i indata, exempelvis sannolikheten för driftsavbrott avseende överföringskapacitet, sannolikheten för ett oplanerat driftsavbrott i kraftverk, svåra väderförhållanden, föränderlig efterfrågan, framför allt väderleksbetingade belastningstoppar, och föränderlighet i produktion av energi från förnybara källor.

b) Sannolikheten för att en elkris ska uppkomma.

c) Sannolikheten för att en samtidig elkris ska uppkomma.

2. Den metod som avses i punkt 1 ska möjliggöra en sannolikhetsbaserad strategi med flera olika scenarier, och ska ta hänsyn till det nationella, regionala och unionsomfattande sammanhanget, inbegripet graden av sammanlänkning mellan medlemsstaterna och i möjligaste mån tredjeländer inom unionens synkronområden. Metoden ska ta hänsyn till särdragen inom varje medlemsstats energisektor, bland annat specifika väderförhållanden och yttre omständigheter.

3. Entso för el ska, innan den överlämnar förslaget till metod, genomföra ett samråd som omfattar åtminstone de regionala samordningscentrumen, industri- och konsumentorganisationer, producenter eller deras branschorganisationer, systemansvariga för överföringssystemen och de systemansvariga för de relevanta distributionssystemen, behöriga myndigheter, tillsynsmyndigheter och andra relevanta nationella myndigheter. Entso för el ska vederbörligen beakta resultaten av samrådet och lägga fram dem, tillsammans med förslaget till metod, vid ett möte för gruppen för samordning på elområdet.

4. Inom två månader från mottagandet av förslaget till metod ska Acer, efter samråd med gruppen för samordning på elområdet i dess sammansättning av endast företrädare för medlemsstaterna, antingen godkänna eller ändra förslaget. Entso för el och Acer ska offentliggöra den slutliga versionen av metoden på sina webbplatser.

5. Entso för el ska uppdatera och förbättra metoden i enlighet med punkterna 1–4 när väsentlig ny information blir tillgänglig. Gruppen för samordning på elområdet i dess sammansättning av endast företrädare för medlemsstaterna, får rekommendera, och Acer eller kommissionen får begära sådana uppdateringar och förbättringar, under förutsättning att det vederbörligen motiveras. Inom sex månader från mottagandet av en sådan begäran ska Entso för el lämna ett utkast till de föreslagna ändringarna till Acer. Inom två månader från mottagandet av utkastet ska Acer, efter samråd med gruppen för samordning på elområdet i dess sammansättning av endast företrädare för medlemsstaterna, godkänna eller ändra de föreslagna ändringarna. Entso för el och Acer ska offentliggöra den slutliga versionen av den uppdaterade metoden på sina webbplatser.

Bedömning

Artikeln riktar sig främst till Entso för el men även till Acer och kräver ingen genomförandeåtgärd.

Entso för el ska till Acer överlämna ett förslag till en metod för bedömning av säsongstillräckligheten och tillräckligheten på kort sikt. Innan Entso för el överlämnar förslaget till metod, ska de genomföra ett samråd som omfattar åtminstone de regionala samordningscentrumen, industri- och konsumentorganisationer, producenter eller deras branschorganisationer, systemansvariga för överföringssystemen och de systemansvariga för de relevanta distributionssystemen, behöriga myndigheter, tillsynsmyndigheter och andra relevanta nationella myndigheter. Acer ska antingen godkänna eller ändra förslaget. Detta innebär att flera företag, organisationer och myndigheter, däribland Ei, kommer att involveras i detta arbetet. Ei kommer också att delta i de beslut Acer fattar och hantering av ärendet innan det kommer upp till BoR i Acer för beslut.

10.4.6 Artikel 9 - Bedömningar av tillräcklighet på kort sikt och av säsongstillräcklighet

1. Alla bedömningar av tillräcklighet på kort sikt ska, oavsett om de görs på nationell nivå, regional nivå eller unionsnivå, genomföras i enlighet med den metod som utarbetats enligt artikel 8.
2. Entso för el ska utarbeta bedömningar av säsongstillräcklighet i enlighet med den metod som utvecklats enligt artikel 8. Entso för el ska offentliggöra resultaten för bedömningen av tillräcklighet under vinterperioden senast den 1 december varje år och för bedömningen av tillräcklighet under sommarperioden senast den 1 juni varje år. Entso för el får delegera uppgifter som rör tillräcklighetsbedömningar till regionala samordningscentrum. Entso för el ska framlägga tillräcklighetsbedömningen vid ett möte för gruppen för samordning på elområdet, som i tillämpliga fall får avge rekommendationer.
3. De regionala samordningscentrumen ska genomföra tillräcklighetsbedömningar för en vecka framåt till minst en dag framåt, i enlighet med förordning (EU) 2017/1485, på grundval av den metod som antagits i enlighet med artikel 8 i denna förordning.

Bedömning

Artikeln riktar sig till Entso för el och de regionala samordningscentrumen och kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.5 Kapitel III – Riskberedningsplaner

10.5.1 Artikel 10 - Upprättande av riskberedningsplaner

1. På grundval av de regionala och nationella elkrisscenarier som fastställts enligt artiklarna 6 och 7 ska den behöriga myndigheten i varje medlemsstat upprätta en riskberedningsplan efter samråd med de systemansvariga för de distributionssystem som anses relevanta av den behöriga myndigheten, samt med de systemansvariga för överföringssystemen, relevanta producenter eller deras branschorganisationer, el- och naturgasföretag, relevanta organisationer som

företräder industriella och icke-industriella elkunders intressen och tillsynsmyndigheten om denna inte är den behöriga myndigheten.

2. Riskberedskapsplanen ska bestå av nationella åtgärder, regionala och, i tillämpliga fall, bilaterala åtgärder i artiklarna 11 och 12. I enlighet med artikel 16 ska alla åtgärder som planerats eller vidtagits för att förebygga, förbereda sig inför och mildra elkriser fullt ut följa reglerna för den inre elmarknaden och för systemdrift. Dessa åtgärder ska vara tydligt definierade, öppna, proportionella och icke-diskriminerande.

3. Riskberedskapsplanen ska utarbetas i enlighet med artiklarna 11 och 12 och utifrån mallen i bilagan. Medlemsstaterna får ta med ytterligare information i riskberedskapsplanen om det behövs.

4. För att säkerställa riskberedskapsplanernas samstämmighet ska de behöriga myndigheterna, innan de antar sina riskberedskapsplaner, överlämna utkastet till planer till de behöriga myndigheterna i de relevanta medlemsstaterna i regionen för samråd, och, om de inte befinner sig i samma region, till de behöriga myndigheterna i direkt anslutna medlemsstater, liksom till gruppen för samordning på elområdet.

5. Inom sex månader från mottagandet av utkastet till riskberedskapsplaner får de behöriga myndigheterna som avses i punkt 4 och gruppen för samordning på elområdet, utfärda rekommendationer om de utkast till planer som överlämnats i enlighet med punkt 4.

6. Inom nio månader från att de överlämnat sina utkast till planer ska de berörda behöriga myndigheterna anta sina riskberedskapsplaner, med beaktande av resultaten från samrådet enligt punkt 4 och eventuella rekommendationer enligt punkt 5. De ska utan dröjsmål underrätta kommissionen om sina riskberedskapsplaner.

7. De behöriga myndigheterna och kommissionen ska offentliggöra riskberedskapsplanerna på sina webbplatser, samtidigt som de säkerställer att känslig information behandlas konfidentiellt, särskilt information om åtgärder som rör förebyggande eller mildrande av konsekvenserna av fientliga angrepp. Skyddet av konfidentialiteten för känslig information ska bygga på de principer som fastställts enligt artikel 19.

8. De behöriga myndigheterna ska anta och offentliggöra sina första riskberedskapsplaner senast den 5 januari 2022. De ska uppdatera dem vart fjärde år därefter, om inte omständigheterna kräver att det sker oftare.

Bedömning

Bestämmelserna i artikeln riktar sig till de behöriga myndigheterna och anger att de ska upprätta en riskberedskapsplan. Bestämmelserna anger vidare vad riskberedskapsplanerna ska bestå av, hur de ska utarbetas, när de ska antas och att de ska offentliggöras. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.5.2 Artikel 11 - Riskberedningsplaners innehåll vad gäller nationella åtgärder

1. Varje medlemsstats riskberedningsplan ska beskriva alla nationella åtgärder som planerats eller vidtagits för att förebygga, förbereda sig inför och mildra elkriser som fastställts enligt artiklarna 6 och 7. Den ska minst uppfylla följande krav:

- a) Den ska innehålla en sammanfattning av de elkrissscenarioer som fastställts för den berörda medlemsstaten och den berörda regionen, i enlighet med det förfarande som fastställts i artiklarna 6 och 7.
- b) Den ska fastställa den behöriga myndighetens roll och ansvar och beskriva vilka uppgifter som eventuellt har delegerats till andra organ.
- c) Den ska beskriva de åtgärder som är avsedda att förebygga eller förbereda sig inför de risker som identifierats i enlighet med artiklarna 6 och 7.
- d) Den ska ange en nationell krisordnare och fastställa krisordnarens uppgifter.
- e) Den ska fastställa detaljerade förfaranden som ska följas vid elkriser, inklusive scheman för informationsflöden.
- f) Den ska fastställa hur marknadsbaserade åtgärder kan bidra till att hantera elkriser, i synnerhet åtgärder på försörjnings- och efterfrågesidan.
- g) Den ska identifiera möjliga icke-marknadsbaserade åtgärder som ska genomföras vid elkriser, med uppgifter om de utlösande faktorerna, villkoren och förfarandena för deras genomförande och med angivande av hur åtgärderna uppfyller kraven i artikel 16 och deras förenlighet med regionala och bilaterala åtgärder.
- h) Den ska tillhandahålla ett ramverk för manuell belastningsfrånkoppling som anger under vilka förhållanden belastningar ska frånkopplas samt, med beaktande av allmän och personlig säkerhet, vilka kategorier av elanvändare som enligt nationell rätt har rätt till särskilt skydd mot bortkoppling, och den ska motivera behovet av sådant skydd samt ange hur de berörda medlemsstaternas systemansvariga för överföringssystemen och distributionssystemen ska få förbrukningen att minska.
- i) Den ska beskriva de mekanismer som används för att informera allmänheten om elkriser.
- j) Den ska beskriva vilka nationella åtgärder som krävs för att genomföra och verkställa de regionala och, i tillämpliga fall, bilaterala åtgärder som antagits enligt artikel 12.
- k) Den ska innehålla information om relaterade och nödvändiga planer för att utveckla det framtida nätet som kommer att bidra till hanteringen av konsekvenserna av fastställda elkrissscenarioer.

2. Nationella åtgärder ska ta full hänsyn till de regionala och, i tillämpliga fall, bilaterala åtgärder som överenskommit enligt artikel 12, och får inte äventyra vare sig överföringssystemets driftssäkerhet eller allmänna säkerhet eller en trygg elförsörjning i andra medlemsstater.

Bedömning

Bestämmelserna i artikeln riktar sig till de behöriga myndigheterna och anger vad riskberedningsplanerna ska innehålla vad gäller nationella åtgärder. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd

10.5.3 Artikel 12 - Riskberedningsplanernas innehåll vad gäller regionala och bilaterala åtgärder

1. Utöver de nationella åtgärder som avses i artikel 11 ska riskberedningsplanen för varje medlemsstat omfatta regionala och, i förekommande fall, bilaterala åtgärder för att säkerställa att elkriser med gränsöverskridande konsekvenser förebyggs och hanteras på lämpligt sätt. Regionala åtgärder ska överenskommas inom den berörda regionen mellan de medlemsstater som har teknisk förmåga att ge varandra stöd i enlighet med artikel 15. Medlemsstaterna får för detta ändamål också bilda undergrupper inom en region. Bilaterala åtgärder ska överenskommas mellan medlemsstater som är direkt anslutna men som inte ingår i samma region. Medlemsstaterna ska säkerställa samstämmigheten mellan regionala och bilaterala åtgärder. Regionala och bilaterala åtgärder ska innefatta minst följande:

a) Utnämning av en krissamordnare.

b) Mekanismer för informationsutbyte och samarbete.

c) Samordnade åtgärder för att mildra effekterna av en elkris, inklusive en samtidig elkris, med avseende på det stöd som avses i artikel 15.

d) Förfaranden för genomförande av tester av riskberedningsplanerna, årligen eller vartannat år.

e) De mekanismer som utlöser icke-marknadsbaserade åtgärder, tillämpade i enlighet med artikel 16.2.

2. De berörda medlemsstaterna ska godkänna de regionala och bilaterala åtgärder som ska ingå i riskberedningsplanen, efter samråd med de relevanta regionala samordningscentrumen. Kommissionen får underlätta utarbetandet av överenskommelsen om regionala och bilaterala åtgärder. Kommissionen får begära att Acer och Entso för el tillhandahåller tekniskt bistånd till medlemsstaterna för att underlätta en överenskommelse av detta slag. Minst åtta månader innan tidsfristen för antagande eller uppdatering av riskberedningsplanen löper ut ska de behöriga myndigheterna till gruppen för samordning på elområdet rapportera om de överenskommelser som nåtts. Om medlemsstaterna inte kan nå en överenskommelse ska de berörda behöriga myndigheterna informera kommissionen om skälen för sådan oenighet. I sådana fall ska kommissionen föreslå åtgärder, bland annat om en samarbetsmekanism för ingående av en överenskommelse om regionala och bilaterala åtgärder.

3. Med deltagande av berörda intressenter ska de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna i varje region regelbundet testa hur effektiva de förfaranden är som utvecklats i riskberedskapsplanerna för förhindrande av elkriser, inklusive de mekanismer som avses i punkt 1 b, och vartannat år genomföra simuleringar av elkriser och då i synnerhet testa de sistnämnda mekanismerna.

Bedömning

Bestämmelserna i artikeln riktar sig till de behöriga myndigheterna och anger vad riskberedskapsplanerna ska innehålla vad gäller regionala och bilaterala åtgärder. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.5.4 Artikel 13 - Kommissionens bedömningar av riskberedskapsplanerna

1. Inom fyra månader efter det att den behöriga myndigheten anmält den antagna riskberedskapsplanen ska kommissionen bedöma den och då ta vederbörlig hänsyn till synpunkterna från gruppen för samordning på elområdet.

2. Kommissionen ska, efter samråd med gruppen för samordning på elområdet, avge ett icke-bindande yttrande med en ingående motivering och lägga fram det för den behöriga myndigheten, med en rekommendation om översyn av riskberedskapsplanen i händelse att den

a) inte effektivt kan mildra de risker som fastställts i elkris scenarierna,

b) inte är samstämmig med antingen de elkris scenarier som fastställts eller en annan medlemsstats riskberedskapsplan,

c) inte uppfyller kraven i artikel 10.2,

d) fastställer åtgärder som sannolikt kommer att äventyra en trygg elförsörjning i andra medlemsstater,

e) oskäligt snedvrider konkurrensen eller får den inre marknaden att fungera sämre, eller

f) inte följer bestämmelserna i denna förordning eller andra bestämmelser i unionsrätten.

3. Den berörda behöriga myndigheten ska, inom tre månader efter det att den mottagit kommissionens yttrande enligt punkt 2, ta fullständig hänsyn till kommissionens rekommendation och ska antingen anmäla den ändrade riskberedskapsplanen till kommissionen, eller anmäla skälen till att den invänder mot rekommendationerna till kommissionen.

4. Om den berörda behöriga myndigheten invänder mot kommissionens rekommendation får kommissionen, inom fyra månader från mottagandet av anmälan av skälen för den behöriga myndighetens invändning, dra tillbaka sin rekommendation eller sammankalla ett möte med den behöriga myndigheten samt, om kommissionen anser det nödvändigt, med gruppen för samordning på elområdet, för bedömning av frågan. Kommissionen ska ingående motivera sin begäran om att riskberedskapsplanen ska ändras. Om den berörda behöriga myndighetens slutgiltiga ståndpunkt avviker från kommissionens ingående

motivering ska den behöriga myndigheten, inom två månader efter det att den mottagit kommissionens ingående motivering, i detalj delge kommissionen orsakerna till sin ståndpunkt.

Bedömning

Artikeln riktar sig till Kommissionen och kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.6 Kapitel IV – Hantering av elkrissituationer

10.6.1 Artikel 14 - Tidig varning och tillkännagivande av en elkris

1. Om en bedömning av säsongstillräcklighet eller någon annan kvalificerad källa ger konkret, allvarlig och tillförlitlig information om att en elkris kan inträffa i en medlemsstat ska den behöriga myndigheten i den medlemsstaten utan onödigt dröjsmål ge en tidig varning till kommissionen och till de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna inom samma region och, om de inte befinner sig i samma region, de behöriga myndigheterna i direkt anslutna medlemsstater. Den behöriga myndigheten ska också tillhandahålla information om orsakerna till den möjliga elkrisen, om åtgärder som planeras eller vidtagits för att förebygga en elkris och om det eventuella behovet av stöd från andra medlemsstater. Informationen ska inbegripa de möjliga effekterna av åtgärderna på den inre elmarknaden. Kommissionen ska lämna denna information till gruppen för samordning på elområdet.

2. Den behöriga myndigheten i medlemsstaten ska, när den ställs inför en elkris, efter samråd med den berörda systemansvariga för överföringssystemen, tillkännage att det föreligger en elkris och utan onödigt dröjsmål informera de behöriga myndigheterna i medlemsstater inom samma region och, när de inte är belägna i samma region, de behöriga myndigheterna i direkt anslutna medlemsstater samt kommissionen. Informationen ska innefatta upplysningar om orsakerna till försämringen av elförsörjningsläget och om skälen till att en elkris tillkännagetts, samt om åtgärder som planeras eller vidtagits för att mildra krisen och om behovet av stöd från andra medlemsstater.

3. Om de anser den information som tillhandahålls enligt punkt 1 eller 2 vara otillräcklig får kommissionen, får gruppen för samordning på elområdet eller de berörda behöriga myndigheterna i medlemsstater inom samma region och, när de inte är belägna i samma region, de behöriga myndigheterna i direkt anslutna medlemsstater, begära att den medlemsstat som tillkännagett elkrisen tillhandahåller ytterligare information.

4. När en behörig myndighet utfärdar en tidig varning eller tillkännager en elkris ska de åtgärder som anges i riskberedskapsplanen vidtas i största möjliga utsträckning.

Bedömning

Bestämmelserna i artikeln riktar sig till de behöriga myndigheterna och anger att de ska ge en tidig varning till kommissionen och till de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna inom samma region och, om de inte befinner sig i samma region, de behöriga myndigheterna i direkt anslutna medlemsstater om en bedömning av

säsongstillräcklighet eller någon annan kvalificerad källa ger konkret, allvarlig och tillförlitlig information om att en elkris kan inträffa i en medlemsstat.

Artikeln anger vidare att den behöriga myndigheten, när den ställs inför en elkris, ska tillkännage att det föreligger en elkris och utan onödigt dröjsmål informera de behöriga myndigheterna i medlemsstater inom samma region och, när de inte är belägna i samma region, de behöriga myndigheterna i direkt anslutna medlemsstater samt kommissionen.

Av artikeln framgår även vilken information som ska lämnas av den behöriga myndigheten när de ger en tidig varning eller tillkännager att det föreligger en elkris.

Enligt bestämmelsen i 23 § elförordningen ska nätmyndigheten anmäla sådana skyddsåtgärder som avses i artikel 42 i direktiv 2009/72 /EG till övriga medlemsstater och till kommissionen. Bestämmelser om hur elkriser ska hanteras i form av tidig varning och tillkännagivande av elkriser framgår nu av artikel 14 i riskberedskapsförordningen. Det är den behöriga myndigheten, dvs. Statens energimyndigheten, som ska tillkännage att det föreligger en elkris och informera övriga berörda medlemsstater och kommissionen. Nätmyndigheten ska därför inte längre fullgöra rapportering som anges i 23 § elförordningen. Bestämmelsen bör därför upphävas. Se överväganden och förslag i avsnitt 11.

10.6.2 Artikel 15 – Samarbete och stöd

1. Medlemsstaterna ska agera och samarbeta i en anda av solidaritet för att förebygga och hantera elkriser.
2. Medlemsstaterna ska, när de har nödvändig teknisk förmåga, erbjuda varandra stöd i form av regionala eller bilaterala åtgärder som har överenskommit i enlighet med den här artikeln och artikel 12 innan det stödet erbjuds. För detta ändamål och för att skydda den allmänna och personliga säkerheten ska medlemsstaterna komma överens om valfria regionala eller bilaterala åtgärder för att leverera el på ett samordnat sätt.
3. Medlemsstaterna ska komma överens om de nödvändiga tekniska, rättsliga och finansiella arrangemangen för att genomföra de regionala eller bilaterala åtgärderna innan stödet erbjuds. Dessa arrangemang ska bland annat fastställa den maximala mängd el som ska levereras på regional eller bilateral nivå, de utlösande faktorerna för eventuellt stöd och för avbrytande av stödet, hur elen kommer att levereras och bestämmelser om skälig ersättning mellan medlemsstaterna i enlighet med punkterna 4, 5 och 6.
4. Stödet ska förutsätta att det på förhand ingåtts ett avtal mellan de berörda medlemsstaterna om skälig ersättning som ska täcka åtminstone:
 - a) kostnaden för den el som har levererats till den stödbegärande medlemsstatens territorium samt överföringskostnaderna för den, och
 - b) andra rimliga kostnader som uppstår för den medlemsstat som tillhandahåller stöd, inbegripet, ersättning för stöd som förberetts men inte tagits i anspråk, samt

kostnader för rättsliga förfaranden, skiljedomsförfaranden eller liknande förfaranden och förlikningar.

5. Skälig ersättning enligt punkt 4 ska bland annat omfatta alla rimliga kostnader som uppstår för den medlemsstat som tillhandahåller stöd till följd av en skyldighet att betala ersättning i enlighet med grundläggande rättigheter som garanteras genom unionsrätten och i enlighet med tillämpliga internationella skyldigheter vid genomförandet av denna förordnings bestämmelser om stöd samt ytterligare rimliga kostnader som uppstår till följd av betalning av ersättning enligt nationella ersättningsregler.

6. Den stödbegärande medlemsstaten ska snabbt betala eller säkerställa snabb betalning av skälig ersättning till den medlemsstat som tillhandahåller stöd.

7. Kommissionen ska senast den 5 januari 2020 efter samråd med gruppen för samordning på elområdet och Acer, ge icke bindande vägledning om de viktigaste inslagen i den skäliga ersättning som avses i punkterna 3–6 och andra viktiga inslag i de tekniska, rättsliga och finansiella arrangemang som avses i punkt 3, samt de allmänna principer för ömsesidigt stöd som avses i punkt 2.

8. Vid en elkris där medlemsstaterna ännu inte har kommit överens om regionala eller bilaterala åtgärder och tekniska, rättsliga och finansiella arrangemang i enlighet med denna artikel ska medlemsstaterna komma överens om ad hoc-åtgärder och arrangemang i syfte att tillämpa denna artikel, inbegripet vad gäller skälig ersättning i enlighet med punkterna 4, 5 och 6. Om en medlemsstat begär stöd innan en överenskommelse träffats om sådana ad hoc-åtgärder och arrangemang ska den stödbegärande medlemsstaten, innan den mottar stöd, förbinda sig att betala skälig ersättning i enlighet med punkterna 4, 5 och 6.

9. Medlemsstaterna ska säkerställa att bestämmelserna om stöd i denna förordning genomförs i enlighet med fördragen, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och andra tillämpliga internationella skyldigheter. De ska vidta de åtgärder som krävs för detta ändamål.

Bedömning

Artikeln riktar sig till medlemsstaterna och anger att de ska agera och samarbeta för att förebygga och hantera elkriser samt att en medlemsstat som ger stöd som ger stöd ska få skälig ersättning för det stöd som ges. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.6.3 Artikel 16 - Efterlevnad av marknadsregler

1. Åtgärder som vidtagits för att förebygga eller mildra elkriser ska följa reglerna för den inre elmarknaden och för systemdrift.

2. Icke-marknadsbaserade åtgärder ska aktiveras vid en elkris endast som en sista utväg om alla möjligheter som marknaden erbjuder har uttömts eller där det är uppenbart att det inte räcker med bara marknadsbaserade åtgärder för att förhindra en ytterligare försämring av elförsörjningsläget. Icke-marknadsbaserade åtgärder ska inte otillbörligt snedvrیدا konkurrensen och den inre elmarknadens effektiva funktion. De ska vara nödvändiga, proportionella, icke-diskriminerande och tillfälliga. Den behöriga myndigheten ska informera relevanta berörda parter i

sin medlemsstat om den eventuella tillämpningen av icke-marknadsbaserade åtgärder.

3. Inskränkningar av handel, inbegripet inskränkningar av redan tilldelad kapacitet mellan elområden, begränsning av tillhandahållande av kapacitet mellan elområden för kapacitetstilldelning eller begränsning av tillhandahållande av planer, ska göras endast i enlighet med artikel 16.2 i förordning (EU) 2019/943 och de regler som antas för att genomföra den bestämmelsen.

Bedömning

Artikeln riktar sig till den behöriga myndigheten och anger att åtgärder som vidtagits för att förebygga eller mildra elkriser ska följa reglerna för den inre elmarknaden och för systemdrift samt att icke-marknadsbaserade åtgärder ska aktiveras vid en elkris endast som en sista utväg. . Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.7 Kapitel V – Utvärdering och övervakning

10.7.1 Artikel 17 – Efterhandsutvärdering

1. Så snart som möjligt och i vart fall inom tre månader efter det att en elkris upphört ska den berörda behöriga myndigheten i den medlemsstat som tillkännagav elkrisen överlämna en rapport om efterhandsutvärdering till gruppen för samordning på elområdet och kommissionen, efter att ha samrått med tillsynsmyndigheten, om tillsynsmyndigheten inte är den behöriga myndigheten.

2. Rapporten om efterhandsutvärdering ska minst innehålla följande: a) En beskrivning av den händelse som utlöste elkrisen.

b) En beskrivning av eventuella förebyggande, förberedande och mildrande åtgärder som vidtagits och en bedömning av deras proportionalitet och effektivitet.

c) En bedömning av de gränsöverskridande effekterna av de åtgärder som vidtagits.

d) En redogörelse för det stöd som förberetts, antingen det tagits i anspråk eller inte, lämnats till eller erhållits från angränsande medlemsstater och tredjeländer.

e) De ekonomiska konsekvenserna av elkrisen och effekterna av de åtgärder som vidtagits på elsektorn, i den utsträckning det var möjligt med utgångspunkt från de data som funnits att tillgå vid bedömningstidpunkten, i synnerhet mängden ej levererad energi och omfattningen av manuell förbrukningsbortkoppling (inbegripet en jämförelse mellan omfattningen av frivillig och tvångsmässig bortkoppling).

f) Skälen till att eventuella icke-marknadsbaserade åtgärder tillämpats.

g) Eventuella förbättringar eller förslag till förbättringar av riskberedskapsplanen.

h) En översikt över möjliga förbättringar av nätutvecklingen i de fall där otillräcklig nätutveckling förorsakat eller bidragit till elkrisen.

3. Där de anser att den information som tillhandahålls i rapporten om efterhandsutvärdering är otillräcklig får gruppen för samordning på elområdet och kommissionen begära att den behöriga myndigheten tillhandahåller ytterligare information.

4. Den berörda behöriga myndigheten ska lägga fram resultaten av efterhandsutvärderingen vid ett möte för gruppen för samordning på elområdet. Resultaten ska återspeglas i de uppdaterade riskberedskapsplanerna.

Bedömning

Artikeln riktar sig till den behöriga myndigheten och anger den behöriga myndigheten i en medlemsstat som tillkännagett en elkris ska överlämna en rapport om efterhandsutvärdering till gruppen för samordning på elområdet och kommissionen. Artikeln anger också vad rapporten ska innehålla och att den ska överlämnas inom tre månader efter det att en elkris upphört. Artikeln kräver ingen genomförandeåtgärd

10.7.2 Artikel 18 – Övervakning

1. Förutom att utföra andra uppgifter som anges i denna förordning ska gruppen för samordning på elområdet diskutera

a) resultaten av den tioåriga nätutvecklingsplan för el som utarbetats av Entso för el,

b) samstämmigheten mellan de riskberedskapsplaner som antagits av de behöriga myndigheterna i enlighet med det förfarande som avses i artikel 10,

c) resultaten av de europeiska bedömningar av resurstillräcklighet som utförts av Entso för el i enlighet med artikel 23.4 i förordning (EU) 2019/943,

d) medlemsstaternas resultat när det gäller elförsörjningstrygghet med beaktande av minst de indikatorer som beräknas i den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet, närmare bestämt förväntad energi som ej levereras och förväntad belastningsförlust,

e) resultaten av de bedömningar av säsongstillräcklighet som avses i artikel 9.2,

f) den information som erhållits från medlemsstaterna i enlighet med artikel 7.4,

g) resultaten av den efterhandsutvärdering som avses i artikel 17.4,

h) den metod för bedömningar av tillräcklighet på kort sikt som avses i artikel 8,

i) den metod för fastställande av regionala elkris scenarier som avses i artikel 5,

2. Gruppen för samordning på elområdet får utfärda rekommendationer till medlemsstaterna samt till Entso för el om de aspekter som nämns i punkt 1.

3. Acer ska fortlöpande övervaka åtgärder för elförsörjningstryggheten och regelbundet rapportera till gruppen för samordning på elområdet.

4. Senast den 1 september 2025 ska kommissionen, på grundval av erfarenheterna av tillämpningen av denna förordning, bedöma hur elförsörjningen kan göras tryggare på unionsnivå och lägga fram en rapport för Europaparlamentet och till rådet om tillämpningen av denna förordning, vilken vid behov ska inbegripa lagstiftningsförslag om ändring av den.

Bedömning

Artikel 19 riktar sig till gruppen för samordning på elområdet, Acer och Kommissionen och kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.7.3 Artikel 19 - Hantering av konfidentiell information

1. Medlemsstaterna och de behöriga myndigheterna ska genomföra de förfaranden som avses i denna förordning i enlighet med tillämpliga regler, inbegripet nationella regler för hantering av konfidentiell information och konfidentiella förfaranden. Om genomförandet av dessa regler leder till att upplysningar, bland annat i riskberedningsplanerna, inte förmedlas får medlemsstaten eller myndigheten tillhandahålla en icke-konfidentiell sammanfattning av dem, och ska göra detta på begäran.

2. Kommissionen, Acer, gruppen för samordning på elområdet, Entso för el, medlemsstaterna, behöriga myndigheter, tillsynsmyndigheter och andra relevanta organ, enheter eller personer som tar emot konfidentiell information enligt denna förordning ska säkerställa att informationen förblir konfidentiell.

Bedömning

Artikel 19 anger hur medlemsstaterna och de behöriga myndigheterna ska hantera konfidentiell information. Bestämmelser om sekretess finns i Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Någon genomförandeåtgärd krävs inte.

10.8 Kapitel VI – Slutbestämmelser

10.8.1 Artikel 20 - Samarbete med de avtalsslutande parterna i energigemenskapen

När medlemsstaterna och de avtalsslutande parterna i energigemenskapen samarbetar om elförsörjningstrygghet får samarbetet omfatta definitionen av en elkris, förfarandet för fastställande av elkris scenarier och upprättande av riskberedningsplaner, så att inga åtgärder vidtas som äventyrar elförsörjningstryggheten i medlemsstaterna, hos de avtalsslutande parterna i energigemenskapen eller i unionen. Med avseende på detta får de avtalsslutande parterna i energigemenskapen delta i gruppen för samordning på elområdet på inbjudan av kommissionen när det gäller alla frågor som de berörs av.

Bedömning

Artikel 20 berör samarbetet om elförsörjningstrygghet mellan medlemsstaterna och de avtalsslutande parterna i energigemenskapen. Artikel 20 kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.8.2 Artikel 21 – Undantag

Till dess att Cypern är direkt anslutet till en annan medlemsstat ska artiklarna 6, 12 och 15.2–15.9 varken vara tillämpliga mellan Cypern och andra medlemsstater

eller på Entso för el vad gäller Cypern. Cypern och andra relevanta medlemsstater får, med stöd av kommissionen, utarbeta alternativa åtgärder och förfaranden i stället för dem som föreskrivs i artiklarna 6, 12 och 15.2–15.9, förutsatt att sådana alternativa åtgärder och förfaranden inte påverkar den faktiska tillämpningen av denna förordning mellan de övriga medlemsstaterna.

Bedömning

Artikel 22 riktar sig till Cypern och kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.8.3 Artikel 22 - Övergångsbestämmelse i avvaktan på att regionala samordningscentrum inrättas

Till och med den dag då regionala samordningscentrum inrättas i enlighet med artikel 35 i förordning (EU) 2019/943 ska med region avses antingen en medlemsstat eller en grupp av medlemsstater belägna i samma synkronområde.

Bedömning

Artikel 22 kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.8.4 Artikel 23 - Upphävande

Direktiv 2005/89/EU ska upphöra att gälla.

Bedömning

Artikel 23 anger att direktivet 2005/89/ EU upphör att gälla och kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.8.5 Artikel 24 - Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Bedömning

Artikel 24 anger när förordningen träder i kraft och kräver ingen genomförandeåtgärd.

10.9 Bilaga – Mall för riskberedskapsplan

I bilagan finns en mall för riskberedskapsplan som ska användas när riskberedskapsplanen utarbetas. Mallen ska fyllas i på engelska.

Bedömning

Bilagan kräver ingen åtgärd.

11 Överväganden och förslag gällande riskberedskapsförordningen

11.1 Förslag

Förslag: Skyldigheten för nätmyndigheten att anmäla sådana skyddsåtgärder som avses i artikel 42 i direktiv 2009/72/EG upphävs.

11.2 Bestämmelsen om att nätmyndigheten ska anmäla skyddsåtgärder upphävs

Enligt bestämmelsen i 23 § elförordningen ska nätmyndigheten anmäla sådana skyddsåtgärder som avses i artikel 42 i direktiv 2009/72 /EG till övriga medlemsstater och till kommissionen. Bestämmelser om hur elkriser ska hanteras i form av tidig varning och tillkännagivande av elkriser framgår av artikel 14 i riskberedskapsförordningen. Det är den behöriga myndigheten, Statens energimyndighet, som ska tillkännage att det föreligger en elkris och informera övriga berörda medlemsstater och kommissionen. Nätmyndigheten ska därför inte längre fullgöra rapporteringsskyldigheten i 23 § elförordningen. Bestämmelsen bör därför upphävas.

12 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

12.1 Ikraftträdande

12.1.1 Förslag

Förslag: Samtliga lämnade förslag träder i kraft den 1 januari 2021.

12.1.2 Bedömning

Det nya elmarknadsdirektivet ska enligt art. 73 tillämpas från och med den 1 januari 2021. Av det omarbetade förnybarhetsdirektivet framgår av art. 36.1 att medlemsstaterna senast den 30 juni 2021 ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 2–13, 15–31 och 37 och bilagorna II, III och V–IX. Elmarknadsförordningen ska enligt art. 71 tillämpas från och med den 1 januari 2020. Riskberedskapsförordningen och byråförordningen trädde i kraft redan under 2019.

Med tanke på lagstiftningsprocessen är det inte realistiskt att sätta ett tidigare ikraftträdandedatum för någon bestämmelse än den 1 januari 2021. Det finns heller inga skäl att ha olika tidpunkter för ikraftträdande av bestämmelserna och vänta med ikraftträdandet av de bestämmelser som följer av förnybarhetsdirektivet. Förslaget är därför att samtliga föreslagna bestämmelser träder i kraft den 1 januari 2021.

12.2 Övergångsbestämmelser

12.2.1 Förslag

Förslag: Följande bestämmelser ska tillämpas från och med den 1 januari 2023:

1. 3 kap 1 a § ellagen (1997:857) om tillåten verksamhet för systemansvarig för distributionssystem,
2. 3 kap. 1 m § ellagen (1997:857) om ägande av laddningspunkter för elfordon, och
3. Reglerna om egenanvändning av förnybar energi inom byggnad i 3 kap. 10 c och 14 a §§ ellagen (1997:857) samt 4, 6 d och 9 §§ förordningen (1999:716) om mätning beräkning och rapportering av överförd el.

12.2.2 Bedömning

Några av de föreslagna reglerna kräver en övergångsperiod. Det är regler som kan innebära att egendom behöver avyttras eller att nya myndighetsföreskrifter måste tas fram. Dessa regler är:

Tillåten verksamhet för systemansvarig för distributionssystem, 3 kap 1 a § ellagen

Flera systemansvariga för distributionssystem bedriver idag annan verksamhet som blir otillåten enligt den föreslagna bestämmelsen. Denna verksamhet måste därför flyttas till en annan juridisk person. Det behövs en övergångsperiod för att kunna genomföra denna process. Två år bedöms som tillräcklig.

Ägande av laddningspunkter för elfordon, 3 kap. 1 m § ellagen

Om en systemansvarig för distributionssystem idag äger, utvecklar, förvaltar eller driver laddningspunkter måste det finnas skälig tid att avyttra verksamheten eller flytta den till en annan juridisk person. Två år bedöms som en skälig tid.

Reglerna om egenanvändning av förnybar energi inom byggnad

Reglerna om egenanvändning av förnybar energi inom byggnad kräver en övergångsperiod innan de kan träda i kraft fullt ut. Nätmyndigheten måste ta fram föreskrifter och nätföretagen utveckla nödvändiga rutiner. Även här bedöms två år som en lämplig övergångsperiod. Detta gäller 3 kap. 10 c och 14 a §§ ellagen (1997:857) samt 4, 6 d och 9 §§ förordningen (1999:716) om mätning beräkning och rapportering av överförd el.

12.2.3 Förslag

Förslag: Bestämmelsen i 9 kap. 14 § ellagen ska inte tillämpas för avtal som små företag har ingått med en elleverantör före den 1 januari 2021.

12.2.4 Bedömning

Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 19 § ellagen innebär att ett byte ska kunna ske utan kostnad för konsumenter. Med den föreslagna bestämmelsen utökas detta till att även gälla små företag. Avtal som har ingåtts enligt det äldre regelverket bör fortsatt gälla, eftersom elleverantörer inte har haft möjlighet att anpassa avtalen

efter den nya bestämmelsen. En övergångsbestämmelse om detta bör därför införas.

12.2.5 Förslag

Förslag: Bestämmelserna i 5 kap. om att Ei ska kunna ta hänsyn till utnyttjandet av flexibilitetstjänster när intäktramen bestäms ska tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2024 eller senare. Motsvarande gäller bestämmelsen i 28 a § förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet om att Ei kan meddela närmare föreskrifter.

12.2.6 Bedömning

Förslag som påverkar beräkningen av intäktsramens storlek bör tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2024 eller senare. Detta gäller bestämmelserna i 5 kap. om att Ei ska kunna ta hänsyn till utnyttjandet av flexibilitetstjänster när intäktramen bestäms och bestämmelsen i 28 a § förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet att Ei kan meddela närmare föreskrifter. Bestämmelserna träder ikraft den 1 januari 2021 vilket möjliggör för Ei att utarbeta föreskrifter till tillsynsperioden som börjar 2024.

13 Konsekvensutredning

13.1 Uppdraget

Inom EU pågår ett samarbete med att skapa en energiunion. Energiunionen handlar om att skapa en väl fungerande inre marknad för el och gas inom EU. Målet är att bättre ta tillvara gemensamma energitillgångar, öka leveranssäkerheten, stärka EU:s konkurrenskraft och minska skadlig miljöpåverkan i en alltmer global omvärld. Samarbetet inom EU om energifrågor har pågått i många år. Ett initiativ i detta samarbete var det tredje inre marknadspaketet (2009), vilket syftade till att skapa bättre förutsättningar för den inre marknaden för energi.

Det tredje paketet har nu kompletterats genom ren energi-paketet som beslutades i juni 2019. Detta paket syftar till att ytterligare harmonisera elmarknaderna och innehåller bland annat regler om förstärkt konsumentskydd och efterfrågefleksibilitet, regler om nya marknadsaktörer såsom aggregatorer och medborgarenergigemenskaper, reglering av energilager, resurstillräcklighet och kapacitetsmekanismer, samt upprättandet av regionala samordningscentrum (RCC). Vidare utökas Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheters (Acer) ansvar och uppgifter. Slutligen innehåller paketet bestämmelser om riskberedskap. Rättsakterna som beslutades i juni 2019 kompletteras av energieffektiviseringsdirektivet från 2012 med ändringar 2018 och förnybarhetsdirektivet från december 2018, som också innehåller regler för el- och energimarknaderna.

Ett EU-direktiv är ett regelverk som sätter upp mål som ska uppnås, men lämnar åt medlemsländerna att, i nationella bestämmelser, utforma detaljerna för hur målet ska uppnås. Ett EU-direktiv gäller inte som nationell lagstiftning i medlemsländerna utan måste således omsättas till i nationell lagstiftning i respektive medlemsland. Elmarknadsdirektivet ersätter direktiv 2009/72/EG. Det nya direktivet innehåller en hel del bestämmelser som i sak är oförändrade jämfört med det tidigare direktivet. I dessa delar gör Ei samma bedömning som regeringen tidigare gjort vid genomförandet av direktiv 2009/72/EG, såvida inte det särskilt framkommit att det är nödvändigt med kompletterande lagstiftning för att uppfylla kraven i direktivet. I elmarknadsdirektivet finns även bestämmelser som inte är obligatoriska för medlemsstaterna att införa utan överlämnar till medlemsstaterna att avgöra om de bör införlivas i nationell lagstiftning. Direktivet lämnar således i dessa delar det fritt för medlemsstaterna att införa nationella regler eller välja att inte genomföra direktivet i de delarna.

En EU-förordning är bindande och ska tillämpas direkt av Sverige i sin helhet. Ei:s uppdrag består därför i denna del av att analysera vilka åtgärder som kan krävas i Sverige i anslutning till elmarknadsförordningen. Det är bara i de fall när svensk rätt kan anses strida mot förordningen eller då förordningen föreskriver en skyldighet (eller möjlighet) att vidta lagstiftningsåtgärder på det nationella planet som ändringar i svensk rätt aktualiseras. Elmarknadsförordningen innehåller

regler som rör marknadens övergripande funktion och syftar till att målen för energiunionen uppnås. Med hjälp av marknadens signaler ska målen ökad effektivitet, en större andel förnybara energikällor, försörjningstrygghet, flexibilitet, hållbarhet uppnås. Syftet är vidare att fastställa grundläggande principer för en välfungerande integrerad elmarknad som ger marknadsaktörer och kunder tillträde utan diskriminering, ger mer inflytande till konsumenterna och säkerställer konkurrenskraft på den globala marknaden. Slutligen ska förordningen fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel och underlätta genomförandet av en välfungerande och transparent grossistmarknad, samt tillhandahålla mekanismer för att harmonisera reglerna för gränsöverskridande elhandel.

Den 24 februari 2019 fick Ei uppdrag från regeringen att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra elmarknadsdirektivet och lämna författningsförslag i de delar genomförandet kräver bestämmelser i lag och författning. Ei ska inom ramen för uppdraget även analysera vilka åtgärder som krävs i Sverige i anslutning till elmarknadsförordningen, byråförordningen och förordningen om riskberedskap. Om det är nödvändigt med bestämmelser i lag eller förordning ska Ei lämna författningsförslag. Genom ett tilläggsuppdrag fick Ei i maj 2019 regeringsuppdraget att utreda vilka åtgärder som krävs för att genomföra artikel 17, 21, 22 och 24.1 i förnybarhetsdirektivet.

Konsekvensutredningen omfattar förslag på bestämmelser som är en följd av vår analys av elmarknadsdirektivet, förnybartdirektivet, elmarknadsförordningen, byråförordningen samt riskberedskapsförordningen.

13.2 Samråd

Ei ska inom ramen för regeringsuppdraget inhämta synpunkter från Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Statens energimyndighet. Ei har vid uppdragets genomförande även inhämtat synpunkter från andra myndigheter och företrädare för marknadsaktörerna. Detta har skett genom en extern referensgrupp med representanter för Elsäkerhetsverket, Energiföretagen Sverige, Energimyndigheten, Konkurrensverket, Konsumenternas energimarknadsbyrå, Konsumentverket, Oberoende elhandlare, Affärsverket svenska kraftnät och Svenskt näringsliv. Referensgruppen har fått del av och kunnat lämna synpunkter på den grundläggande analysen av vilka bestämmelser i rättsakterna som kräver att den svenska lagstiftningen ändras och på förslag och motiv till lämnade förslag samt på konsekvensutredningen.

13.3 Branschbeskrivning

Sedan omregleringen av den svenska elmarknaden 1996 är handel och produktion av el konkurrensumsatt och kunderna kan välja vilken elleverantör de vill köpa sin el från. Produktion och försäljning av el sker i konkurrens, medan elnätsverksamhet är ett naturligt monopol och regleras och övervakas i särskild ordning. Det svenska elnätet är reglerat genom att Ei ger tillstånd för att bygga och driva ledningar, granskar nätföretagens intäkter och bedömer om de är skäliga. Konkurrensumsättningen av elhandelsmarknaden har gett samtliga elanvändare, det vill säga såväl hushållskunder (konsumenter) som företag, flera valmöjligheter. På dagens elmarknad påverkas kundernas kostnad av såväl grossistmarknadens

funktion och konkurrensen på slutkundsmarknaden som tarifferna på det reglerade elnätet. Utöver detta påverkas kostnaden även av politiska beslut om ekonomiska styrmedel såsom skatter, avgifter, elcertifikatsystemet och utsläppshandelssystemet.

Det finns ett stort antal aktörer på elmarknaden. Här berättar vi kortfattat om elproducenter, elnätsföretag, elleverantörer och andra intressenter och aktörer.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) är ett statligt affärsverk med flera ansvarsområden. Svenska kraftnät bildades 1992 när Statens vattenfallsverk delades upp i Svenska kraftnät och Vattenfall AB. En viktig uppgift för Svenska kraftnät är att förvalta, driva och utveckla det svenska stamnätet där elen transporteras från de stora kraftverken till de regionala elnäten (på de regionala och lokala näten är det sedan de övriga nätföretagen som ansvarar för transporten) och även till utlandsförbindelserna. Eftersom det svenska elnätet är sammankopplat med intilliggande länder sker Svenska kraftnäts verksamhet i samarbete med övriga nordiska och baltiska stamnätsoperatörer. Svenska kraftnät ansvarar också för att upprätthålla kraftbalansen och driftsäkerheten i det svenska elnätet. Svenska kraftnät ser till att det alltid är balans mellan förbrukning och produktion i Sverige och är certifierat som systemansvarig av Ei. Svenska Kraftnät är systemansvarig myndighet i Sverige. Svenska kraftnät upphandlar även den så kallade effektreserven inför varje vinter där förbrukare och producenter kan sälja kapacitet för förbrukningsminskningar eller produktionsökningar. Svenska kraftnät är också myndighet för den svenska elberedskapen och arbetar för att stärka landets elförsörjning för att klara kritiska situationer.

Elproducenter producerar el och matar in i nätet för transport till elanvändare. El säljs på börsen eller till en större aktör som kan agera på börsen. I Sverige finns det cirka 200 elproducenter. De fem största elproducenterna stod år 2016 för cirka 78 procent av den totala elproduktionen.¹²⁵

Elnätsföretag, eller distributionsföretag, driver och sköter om elnätet. Ett nätföretag har ett ledningsnät eller i några fall endast enstaka ledningar och ansvarar för drift och underhåll av elnätet. De ansvarar för att elenergin transporteras från elproduktionsanläggningarna till elkunderna. Elnäten drivs som monopol och Ei övervakar och reglerar deras verksamhet. I Sverige finns drygt 160 elnätsföretag. Storleken på företagen varierar dock stort. Tre företag har ca 800 000 uttagsabonnemang vardera och ytterligare sju företag mellan 100 000 och 300 000 abonnemang i uttagspunkt. Dessa tio företag har sammanlagt över 3 300 000 uttagsabonnemang, medan de tio minsta företagen sammanlagt har färre än 7 000. Medelvärdet är ca 36 000 uttagsabonnemang per nätföretag, medan medianen är betydligt lägre, ca 11 000.

Ett nätföretag är skyldigt att ansluta elektriska anläggningar till ledningen eller ledningsnätet och att överföra el för annans räkning. Ett nätföretag får inte bedriva handel med el och får endast bedriva produktion av el när det behövs för nätverksamheten.

¹²⁵ Energiföretagen Sverige, Energiåret 2016, version 2017-10-12

Elhandelsföretag, även kallade elleverantörer, handlar och köper el och säljer el till kunder. Ett elhandelsföretag får inte bedriva nätverksamhet.

Elhandelsföretagen verkar under fri konkurrens och köper elen de levererar på grossistmarknaden. I Sverige finns ca 130 elleverantörer som säljer el till hushållskunder. Storleken på företagen varierar kraftigt. De tre största företagen har omkring 700 000–900 000 kunder. Ytterligare tre företag har omkring 200 000 – 300 000 kunder. Det innebär att det finns sex elhandelsföretag med fler än 200 000 kunder, vilket är gränsen för att vissa av de nya reglerna ska vara tillämpliga. Ett tiotal av elhandelsföretagen har 50 000–200 000 kunder. Resterande drygt 100 företag har färre än 50 000 kunder. Generellt sett erbjuder företagen avtal till kunder i hela landet, men några enstaka små företag erbjuder endast avtal till kunder i ett visst lokalnät.

Balansansvariga har avtal om balansansvar med Svenska kraftnät vilket innebär ett ekonomiskt ansvar för att tillförd mängd el och uttagen mängd el alltid är i balans i de inmatnings- och uttagpunkter som omfattas av balansansvaret. Ett elhandelsföretag är skyldigt att se till att någon åtar sig balansansvaret för leveranser i en uttagpunkt, om de inte träffar ett sådant avtal själva. Det finns för närvarande 37 balansansvariga på den svenska marknaden.

Aggregatorer, i elmarknadsdirektivet beskrivet som marknadsaktörer som deltar i aggregering, är aktörer som köper in volymer av outnyttjad effekt från elkunder. Det vill säga att ett hushåll eller företag går med på att tillfälligt minska sin elanvändning genom att till exempel viss elektrisk utrustning slås av. Aggregatorn säljer möjligheten att använda effekten på elbörsen, balansmarknaden eller till nätägaren. På så vis behövs inte ytterligare el produceras för att täcka ett tillfälligt högt effektbehov och aggregatorn kan bidra till ökad flexibilitet i elsystemet. Genom att aggregatorn omfördelar laster orsakas obalans hos de aktörer som är balansansvariga. Det finns idag ett fåtal eltjänsteföretag som erbjuder tjänster för aggregering. Aggregatorer, som de nu definieras i ellagen, blir nya aktörer på elmarknaden.

Börserna tillhandahåller system för fysisk och finansiell handel med grossistenergiprodukter. De vanligaste aktörerna på börserna är elproducenter, elleverantörer och större förbrukare.

Större förbrukare är stora företag som är verksamma i elintensiva branscher, till exempel pappersindustrin eller stålverk. Större förbrukare kan ha resurser att själva agera på marknaderna för elkraft men en del går via andra bolag, så kallade portföljförvaltare.

Elanvändare kan vara slutkunder, men också företag som erbjuder tjänster för efterfrågefleksibilitet. En elanvändare måste teckna avtal med nätföretag om rätten att ta ut el och ett avtal med ett elhandelsföretag för leverans av el. I Sverige finns cirka 5,4 miljoner slutkunder, varav knappt 4,7 miljoner hushållskunder och cirka 850 000 företag. Många av de nya bestämmelserna innebär att små företag får samma rättigheter som konsumenter på elmarknaden. Med små företag avses företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 100 miljoner kronor. Små företag utgör ca 95 procent av företagen i Sverige.

Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer) har i uppdrag att på EU-nivå bistå nationella energitillsynsmyndigheter och att vid behov samordna deras verksamheter. Acer verksamhet har tre huvudområden: att stödja framtagandet av gemensamma bestämmelser och initiativ, att lämna yttranden om tioårsplaner för nätutveckling och säkerställa att dessa stämmer med prioriteringar på EU-nivå, och att övervaka marknaderna för grossistenergiprodukter.

Energimarknadsinspektionen (Ei) har fyra verksamhetsområden: tillsyn- och prövning, tillstånd, regelutveckling och kundinformation. Inom området tillsyn och tillstånd ger Ei bland annat tillstånd att bygga elledningar och bereder ansökningar om att få bygga naturgasledningar, sätter nätföretagens intäktsramar, prövar skäligheten i anslutningsvillkor och bedriver marknadsövervakning på grossistmarknaderna. I huvudsak grundas Ei:s befogenheter på ellagen (1997:857) och naturgaslagen (2005:403), men även andra lagar och regler, till exempel ett antal EU-förordningar. Inom området regelutveckling gör Ei främst utredningar på uppdrag av regeringen, men Ei kan även på eget initiativ föreslå regeländringar för att förbättra marknadens funktion. Inom området kundinformation driver Ei en webbplats för prisjämförelser på elavtal, elpriskollen.se. Ei har även en telefonlinje dit kunder kan vända sig med frågor kring slutkundsmarknaden.

Konsumenternas energimarknadsbyrå (Energimarknadsbyrån) är en oberoende byrå som ger information och vägledning till konsumenten i frågor som rör el- och naturgasmarknaden. Rådgivningen till konsumenten är kostnadsfri. Byråns uppgift är också att fånga upp konsumentproblem inom energimarknaden och föra dem vidare till berörda myndigheter och företag. Det finns en överenskommelse mellan Ei och Energimarknadsbyrån som innebär att byrån är nationell kontaktpunkt för el- och naturgasmarknaden.

En **medborgarenergigemenskap** definieras i elmarknadsdirektivet som en juridisk person som

- a) baseras på frivilligt och öppet deltagande och som de facto kontrolleras av medlemmar eller delägare, som är fysiska personer, lokala myndigheter, däribland kommuner, eller små företag,
- b) har som främsta mål är att ge sina medlemmar eller delägare eller det närområde där det är verksamt miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än att generera ekonomisk vinst, och
- c) får delta i produktion, inklusive från förnybara energikällor, distribution och leverans, förbrukning, aggregering, energilagring, energieffektivitetstjänster eller, laddningstjänster för elfordon eller tillhandahålla andra energitjänster till sina medlemmar eller delägare.

En **gemenskap för förnybar energi** definieras enligt förnybarhetsdirektivet som en juridisk person

- a) som i enlighet med tillämplig nationell rätt grundas på öppet och frivilligt deltagande, är oberoende, faktiskt kontrolleras av aktieägare eller medlemmar som finns i närheten av de projekt för förnybar energi som ägs och utvecklas av den juridiska personen,
- b) vars aktieägare eller medlemmar är fysiska personer, små och medelstora företag eller lokala myndigheter, inklusive kommuner,

- c) vars främsta syfte är att ge sina aktieägare eller medlemmar eller de lokala områden där den är verksam miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än ekonomisk vinst.

Energitjänsteföretag, vilka enligt energieffektiviseringsdirektivet, är företag som levererar energitjänster eller andra tjänster för att förbättra energieffektiviteten i en slutanvändares anläggning.

13.4 Elmarknadens struktur

Det finns två flöden på elmarknaden, ett fysiskt och ett ekonomiskt. Det fysiska flödet, det vill säga elleveransen, går från producenterna via elnätet till kunden. Det ekonomiska flödet går från kunden till producenten via elleverantör och elbörsen (nätägarna får också betalt för nätleveransen).

Merparten av den el som produceras i Sverige produceras i landets norra delar medan merparten av elkonsumtionen finns i de södra delarna. På grund av tekniska förhållanden uppstår ibland begränsningar i möjligheten att överföra el mellan landets olika delar och till andra länder. Överföringsbegränsningar i elnätet brukar benämnas flaskhalsar. Eftersom det ofta kommer att finnas flaskhalsar och på grund av att utbud och efterfrågan av el alltid måste vara i balans behövs metoder för att hantera de situationer då flaskhalsar uppstår. Indelning i **elområden** är en av de två tillåtna metoderna för att hantera flaskhalsar inom EU. Den andra metoden är omdirigering och **mothandel**. Sverige är sedan den 1 november 2011 indelat i fyra elområden.

Grossistmarknaden är platsen där el handlas mellan producenter, elleverantörer och elanvändare. Sveriges elsystem är direkt sammankopplad med Danmark, Norge, Finland, Tyskland, Polen och Litauen; indirekt med i princip hela Europa. Grossistmarknaden består av flera delmarknader beroende på de olika tidshorisonterna där elen handlas.

Prissäkringsmarknaden gör att marknadens aktörer kan hantera de ekonomiska riskerna som det medför att priser varierar såväl över tid som mellan olika geografiska områden. Det finns flera sätt att hantera och säkra priset för elleveranserna. För den underliggande risken kring framtida prisnivåer, används på de flesta marknader olika former av finansiella terminskontrakt. Med finansiella avses i detta sammanhang att kontrakten inte är knutna till någon fysisk leverans av energi utan att de endast avräknas ekonomiskt mot ett avräkningspris. Den stora volymen finansiella kontrakt på den nordiska marknaden är knutna till systempriset som avräkningspris. För prissäkring av den specifika prisrisken i ett enskilt elområde används olika typer av instrument i olika delar inom EU. De vanligaste instrumenten i kontinentala Europa för att hantera gränsöverskridande prisrisker är överföringsrätter medan risken i Norden huvudsakligen hanteras med Systempriskontrakt som oftast kompletteras med en så kallad Electricity Price Area Differentials (EPAD). Köparen av ett EPAD-kontrakt prissäkrar skillnaden mellan systempriset och priset i ett specifikt elområde.

Dagenföremarknaden, ofta kallad spotmarknaden, utgör den huvudsakliga marknaden för planering av morgondagens elleveranser. I dag samarbetar sju elbörser i nordvästra Europa för att beräkna marknadspriser och handelsvolym

för dagenförehandeln. Enligt EU-regler behöver en elbörs ha tillstånd för att bedriva elbörsverksamhet i ett elområde. Nord Pool och Epex Spot får bedriva elbörsverksamhet i Sverige i nuläget men enbart Nord Pool har en etablerad verksamhet. Nord Pools dagenföremarknad som också kallas Elspot är marknadsplats för merparten av den fysiska handeln med el i Norden och Baltikum. Ungefär 90 procent av all el som förbrukas i Norden handlas på Nord Pool (och integreras i den EU-gemensamma marknadskopplingen) medan resterande 10 procent handlas med bilaterala avtal. På dagen före-marknaden tillämpas marginalprissättning, vilket betyder att alla aktörer som får tillslag får handla till det etablerade marknadspriset, oavsett sina initiala bud. Det görs ingen skillnad mellan olika produktionsteknologier. Därmed konkurrerar buden på lika villkor oavsett typ av produktion som bjuds in i marknaden.

På **intradagsmarknaden** matchas buden kontinuerligt när en motpart hittas, vilket betyder att handeln sker mellan två parter och utan prispåverkan på övriga transaktioner. Intradagsmarknaden är en justeringsmarknad som ger aktörerna möjlighet att handla sig i balans fram till en timme före drifttimmen om förutsättningarna har ändrats efter det att dagenföremarknaden stängt.

Svenska kraftnät har tillsammans med de andra nordiska systemansvariga upprättat **balansmarknaden** för att kunna säkerställa sitt behov av reglerresurser i realtid på ett kostnadseffektivt sätt. Balansmarknaden består av marknadsplatser för automatiska och manuella reserver. Svenska kraftnät upphandlar de automatiska reserverna. Prissättningen för automatiska reserver innehåller två komponenter, en kapacitetsrelaterad och en energirelaterad komponent.

Elnätet kan delas in i tre nivåer: transmissionsnät, regionnät och lokalnät. Transmissionsnätet transporterar el långa sträckor med höga spänningsnivåer. Regionnäten transporterar el från transmissionsnätet till lokalnäten och i vissa fall direkt till större elanvändare. Lokalnäten ansluter till regionnäten och transporterar el till hushåll och andra slutkunder. Det svenska elsystemet är sammankopplat med angränsande länder.

Det krävs tillstånd, så kallad nätkoncession, för att få bygga och använda starkströmsledning (kraftledning). Ei reglerar nätföretagens intäkter på förhand under en fyraårsperiod. Intäkterna ska täcka skäliga kostnader för att driva nätverksamhet samt ge en rimlig avkastning på investerat kapital. Syftet med tillsynsmodellen är dels att företagets kunder ska få förutsägbara avgifter, dels att göra det möjligt för företagen att investera och underhålla näten.

I syfte att förhindra korssubventionering mellan företag som bedriver olika typer av elverksamhet får nätverksamhet inte bedrivas av samma juridiska person som bedriver produktion av eller handel med el. Inom samma juridiska person ska nätverksamheten redovisas ekonomiskt skilt från all annan verksamhet. Detta innebär att elnätsverksamhet både måste vara juridiskt och redovisningsmässigt åtskild från företag som bedriver produktion av eller handel med el. Produktion av el får enligt gällande regler ske i ett nätföretag endast om den är avsedd för att täcka nätförluster eller för att ersätta utebliven el vid elavbrott. Utöver detta finns ett krav på att vissa nätföretag ska vara funktionellt åtskilda från företag som bedriver produktion av, eller handel med, el. Den funktionella åtskillnaden gäller

företag som bedriver nätverksamhet och som ingår i en koncern vars samlade elnät har minst 100 000 elanvändare.

13.5 Förslagets konsekvenser

13.5.1 Marknadsbaserade leveranspriser (artikel 5)

Bestämmelsen i ellagen som ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om pristak för anvisade elavtal under viss tid upphävs.

Alternativa lösningar

Artikel 5 innehåller i punkt 1 ett förbud mot prisreglering och krav på åtgärder för att säkerställa effektiv konkurrens. Medlemsstaterna får dock tillämpa offentliga ingripanden i prissättningen på el till energifattiga eller utsatta hushållskunder. Sådana ingripanden är förenade med en lång rad villkor och rapportering till kommissionen.

Skyddet för energifattiga eller utsatta hushållskunder sker i Sverige främst genom sociallagstiftningen. Nuvarande möjlighet för regeringen att meddela föreskrifter om pristak bör därför tas bort. Alternativet innebär att en tämligen omfattande reglering måste införas för en åtgärd som idag inte används.

Effekter på elmarknaden och sociala konsekvenser

Regeringen har inte utnyttjat möjligheten att införa pristak för anvisade avtal. De kortsiktiga konsekvenserna för marknaden bör därför bli obefintliga. På lång sikt bör det vara positivt med oreglerade priser. Det är även troligt att förekomsten av anvisade avtal kommer att minska kraftigt om en elhandlarcentrisk marknadsmodell införs.

Skyddet för energifattiga eller utsatta hushållskunder sker i Sverige främst genom sociallagstiftningen. Eftersom regeringen inte heller har utnyttjat möjligheten som dagens regelverk ger, torde de sociala konsekvenserna av förslaget vara obefintliga.

Konsekvenser för berörda aktörer

Eftersom reglerade priser inte tillämpas i dag, bör konsekvenserna av att ta bort möjligheten till reglerade priser vara obefintliga för alla marknadsaktörer. Om Sverige däremot skulle välja att utnyttja undantagsmöjligheterna i direktivet skulle det få konsekvenser för flera aktörer. Särskilt skulle Ei få ett utökat tillsynsansvar.

13.5.2 Tillträde till nät – nekad anslutning på grund av bristande kapacitet i elnätet (artikel 6)

I de fall anslutning till elnätet har vägrats på grund av bristande kapacitet i elnätet ska nätkoncessionshavaren, på begäran, ge information om vilka åtgärder som skulle krävas för att möjliggöra anslutning.

Informationen ska alltid ges om den nekade anslutningen avser en laddningspunkt. Denna ska lämnas i samband med meddelande om att anslutningen vägras.

Den som begär sådan information ska kunna påföras en skälig avgift av nätkoncessionshavaren för att täcka de kostnader som uppkommer för att ge informationen. Någon avgift ska dock inte få tas ut för skyldigheten att alltid tillhandahålla informationen om det rör sig om laddningspunkt.

Det införs en bestämmelse om att Ei ska pröva tvister i frågor när någon har begärt information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka elnätet eller tvister om den avgift som nätkoncessionshavaren kan ta ut. En preskriptionsregel för prövning av tvister införs som innebär att en tvist inte ska prövas om ansökan om prövning kommit in till Ei senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Alternativa lösningar

De lämnade förslagen följer direkt av direktivet och är tvingande. Något alternativ till att införa bestämmelserna finns inte.

Effekter på elmarknadens effektivitet m.m.

Bestämmelsen förstärker nätföretagens incitament att planera för ett kommande utbyggnadsbehov av nätet. Detta bör på längre sikt få positiva konsekvenser för nätutbyggnaden, vilket i sin tur gynnar elmarknadens funktion. Eftersom informationen alltid ska lämnas om anslutningen avser en laddningspunkt, gynnas planeringen för en ökad elektrifiering av fordonsflottan extra mycket. Detta är positivt med hänsyn till energiomställningen och det klimatpolitiska ramverket.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget innebär en ökad administrativ börda för nätföretagen. Genom att nätföretagen får ta ut en avgift för de kostnader som uppkommer för att de ger informationen, uppstår ingen ökad kostnad för nätföretagen. I de fall anslutningen avser laddningspunkter får ingen avgift tas ut, vilket innebär att nätföretagen i de fallen kan komma att föra över de ökade kostnaderna på kundkollektivet inom den beslutade intäktsramen. Denna kostnad kan således komma att bäras av kundkollektivet.

För Ei innebär förslaget ett utökat tillsynsansvar, vilket även påverkar förvaltningsdomstolarna. Eftersom det är en individuell avgift bör skäligheten kunna prövas av Ei på begäran av den som ska betala avgiften. Även tvister i frågor när någon har begärt information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka elnätet ska kunna prövas av Ei. Ei kommer därför att få in prövningsärenden, men i vilken omfattning det kommer att ske är svårt att bedöma. Dessa kan inledningsvis vara svåra att avgöra innan principer för bedömningen har fastställts. Under denna tid lär även flera beslut överklagas till förvaltningsdomstol.

Ei:s handläggningstid för prövningsärenden uppskattas till 90 persondagar, vilket motsvarar en årlig kostnad om 408 000 kr.

13.5.3 Nya bestämmelser i ellagen om avtal mellan elleverantör och elanvändare och ändring av pris och villkor (artikel 10 i elmarknadsdirektivet)

Bestämmelsen i 11 kap. 13 § första stycket ellagen som handlar om uppgifter i avtal mellan elleverantör och konsument ändras till att omfatta samtliga elanvändare och inte enbart konsumenter. Bestämmelsen kompletteras med krav på att avtalet mellan en elanvändare och en elleverantör ska innehålla uppgifter om vilka kombinerade tjänster som erbjuds samt vilka organ elanvändaren kan vända sig till för information om kundrelaterade frågor eller tvistlösning.

Det införs krav på att elleverantören ska tillhandahålla en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett kortfattat och enkelt språk. Ei ges bemyndigande att i föreskriftsform förtydliga vilka avtalsvillkor som ska anges i sammanfattad form i avtalet.

Skyldigheten för elleverantörerna i 11 kap. 13 § andra stycket ellagen, att lämna information om avtalsvillkoren och uppgifterna innan avtalet ingås eller bekräftas, utvidgas till att omfatta samtliga elanvändare.

En bestämmelse införs om att elleverantörerna på begäran ska tillhandahålla elanvändarna information om tillämpliga priser, tariffer och om standardvillkor.

Konsumentbestämmelserna i 11 kap. 16 och 17 §§ om ändrade villkor och ändring av pris flyttas till kapitlet med gemensamma bestämmelser för samtliga elanvändare. Bestämmelserna kompletteras med nya skyldigheter för elleverantörerna.

En ny bestämmelse införs om att elanvändaren har rätt att om underrättelse om ändring av avtal ska förmedlas genom e-post, i faktura eller på annat sätt som elleverantören tillhandahåller. Om kunden inte valt på vilket sätt underrättelse om ändring ska ske ska elleverantören skicka ett brev till elanvändaren med sådan underrättelse.

En ny bestämmelse införs om att det ska framgå när villkoren träder i kraft. Ändrade villkor för konsumenter får inte träda i kraft förrän två månader efter underrättelse om detta och för övriga elanvändare får en ändring av villkoren inte träda i kraft förrän två veckor efter underrättelse.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i elmarknadsdirektivet. Det har inte funnits utrymme för andra tolkningar än vad som föreslås.

Effekter på elmarknaden

Bestämmelserna bedöms få en positiv effekt på elmarknadens effektivitet, eftersom de ska bidra till att samtliga elkunder får mer och tydligare information av sina elleverantörer och kan bli mer aktiva på marknaden. Den positiva effekten omfattar mindre företag. Stora kunder har ofta omfattande avtal med fler villkor och uppgifter än vad som nu krävs enligt förslaget. En anpassning till regelverket kan medföra merkostnader för dessa kunder. Den föreslagna bestämmelsen bör dock inte påverka stora professionella aktörer i någon större omfattning.

Bestämmelserna bedöms inte ha några effekter av betydelse på energiomställning eller klimatpolitiska mål eller medföra sociala konsekvenser.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget har främst påverkan på elleverantörerna som inledningsvis får ökade administrativa kostnader med att ta fram informationsunderlaget och möjliggöra för kunden att välja på vilket sätt underrättelse om ändring ska lämnas. Kostnaden uppskattas till 100 000 kr för företag med många kunder och mindre än 50 000 kr för små företag med få kunder. Uppskattningen bygger på tidigare uppskattningar av anpassningar med anledning av nya regler för fakturainnehåll.

Förslaget bedöms främja konkurrensen mellan elleverantörerna.

Kunderna bedöms få bättre möjligheter till information och göra aktiva val. Framförallt mindre företag får en starkare ställning gentemot elhandlarna.

Ei får ett utökat tillsynsansvar, men detta bör kunna ske i samordning med redan befintlig tillsyn. För Ei tillkommer arbete med att ta fram föreskrifter om vilka avtalsvillkor som ska anges i sammanfattningen och på vilket sätt tillhandahållandet ska ske.

På grund av det utökade tillsynsansvaret kan även antalet domstolsärenden öka. Ökningen bedöms dock vara marginell.

13.5.4 Byte av elleverantör eller aggregator och elanvändarens uppsägning i förtid (artikel 12 och 10.12)

Bestämmelsen i 11 kap. 19 § första stycket om att byte av elleverantör ska genomföras utan kostnad för konsumenten flyttas till kapitlet för elanvändare. Bestämmelsen utökas även till att omfatta små företag. Rätten till byte utan kostnad ska även gälla byte av aggregator. Ett undantag införs genom en övergångsbestämmelse som anger att bestämmelsen om kostnadsfritt byte inte gäller för avtal som små företag ingått med elleverantörer före 1 januari 2021.

En ny bestämmelse om rätten att ta ut avgifter vid uppsägning av avtal införs i de fall konsumenter och små företag i förtid frånträder ett avtal med fast pris och fast löptid. Bestämmelsen omfattar även avtal där priset för uppmätt el består av en fast och en rörlig del. Det införs ett krav på att uppsägningsavgiften inte får överstiga den direkta ekonomiska förlusten för elleverantören. Ei ges bemyndigande att utfärda föreskrifter om beräkningen av storleken på elleverantörens och aggregatorns förlust.

Bestämmelsen i 11 kap. 19 § andra stycket ellagen om rätten till slutfaktura vid byte av elleverantör flyttas till kapitlet för elanvändare. Bestämmelsen utökas även till att omfatta samtliga elanvändare.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i elmarknadsdirektivet när det gäller huvudregeln att elleverantörer och aggregatorer inte får ta ut någon avgift. Däremot finns det en möjlighet att utnyttja ett undantag från huvudregeln för avtal som rör fast pris och fast löptid. För sådana avtal är det tillåtet att ta ut en

avgift vid förtida uppsägning. Ei har bedömt att undantaget bör införas. Undantaget ger endast en rätt till ersättning för faktiska kostnader i anledning av den förtida uppsägningen och inte utebliven vinst. Elleverantören eller aggregatören har i normalfallet dragit på sig kostnader för kunden i ett avtal med fast pris och fast löptid. Det vore oskäligt om företagen då inte kunde få kompensation för dessa kostnader. Liknande undantag kommer att genomföras i de övriga nordiska länderna. När det gäller utformningen av undantaget har det enligt Ei:s bedömning inte funnits utrymme för andra tolkningar av artikel 12 än vad som föreslås.

När det gäller tidpunkten för slutavräkning finns inget alternativ.

Effekter på elmarknaden

Förslaget om rätten att ta ut avgifter gäller gentemot konsumenter och små företag. Med små företag avses företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning och/eller årliga balansomslutning inte överstiger 100 miljoner kronor. Små företag utgör ca 95 procent av företagen i Sverige.

Förslaget bedöms medföra positiva effekter på marknaden genom att förutsättningarna för att ta ut brytavgifter och storleken på dessa regleras och dessutom blir föremål för tillsyn av Ei.

Bestämmelserna bedöms inte ha några effekter av betydelse på energiomställning eller klimatpolitiska mål eller medföra sociala konsekvenser.

Konsekvenser för berörda aktörer

De flesta elhandlarna bedöms inte få ökade administrativa kostnader eftersom samma typer av avtal funnits tidigare på marknaden. Förslaget kan medföra minskade intäkter eftersom förslaget reglerar hur avgiften ska beräknas och när det får tas ut.

Däremot kommer flera elleverantörer sannolikt behöva ändra sina rörliga avtal med en fast löptid. På Elpriskollen, under februari 2020, redovisas i varje elområde ca 40 rörliga avtal med en bindningstid på 1 år. Bindningstiden efterlevs genom att kunden inte kan säga upp avtalet utan att avtalsbrottet medför avgifter.

Eftersom förslaget innebär att de bytesrelaterade avgifterna endast får vara tillåtna för avtal med ett fast pris och en fast löptid samt för så kallade mixavtal kommer rörliga avtal med bindningstid inte kunna medföra att en elleverantör kan begära att elanvändaren ska betala en avgift vid förtida uppsägning.

Elleverantörer som tillämpar en fast löptid på sina rörliga avtal och begär en avgift vid förtida uppsägning eller byte måste därför ta bort denna avgift från sina avtalsvillkor för avtal med konsumenter och små företag som tecknas från och med 1 januari 2021.

Elleverantörernas kostnad för anpassning av avtalsmallar och annat kan uppskattas till 100 000 kr för större företag och mindre än 50 000 kr för de mindre företagen. Uppskattningen bygger på tidigare uppskattningar av anpassningar med anledning av nya regler för fakturainnehåll.

För små företag som ingått avtal med elleverantörer före lagens ikraftträdande kan bestämmelsen om byte utan kostnad medföra en oförutsedd ekonomisk förlust för elleverantören. Elleverantörerna bör få möjlighet att göra redan ingångna avtal gällande gentemot små företag. På detta sätt ökas förutsebarheten för marknadsaktörerna. Samtliga kunder får ökad förutsebarhet, eftersom beräkningen av avgiften och dess storlek regleras.

Konkurrensen kan påverkas negativt av att styrkeförhållandet ändras mellan elleverantörer och större företag som är professionella köpare. De senare får en möjlighet att snabbt komma ur avtal vilket innebär en risk för elleverantören, som kanske väljer att inte erbjuda tjänster till större företag.

Att tidsfristen för slutavräkning även föreslås omfatta kunder som inte är konsumenter bör i praktiken inte medföra någon effekt på marknaden.

Ei får ett utökat tillsynsansvar, samtidigt som Konsumentverkets tillsynsansvar över oskäliga avtalsvillkor i detta avseende minskar i motsvarande omfattning.

För Ei tillkommer arbete med att ta fram föreskrifter om beräkningen av avgift, förlustens storlek och avgiftens storlek. Arbetet med att ta fram föreskrifter uppskattas till 90 persondagar, vilket ger en engångskostnad om 408 000 kr baserat på en driftskostnad per årsarbetskraft om 1 134 000 kr enligt Ei:s årsredovisning för 2018.

Arbetet med tillsyn uppskattas till 20 persondagar per år, vilket ger en årlig kostnad om 90 000 kr per år.

13.5.5 Elleverantörers och nätföretags hantering av klagomål (artikel 10.9)

Bestämmelsen i 11 kap. 20 § ellagen om fastställda rutiner för hanteringen av klagomål flyttas till kapitlet med gemensamma bestämmelser för samtliga elanvändare. Bestämmelsen utökas till att omfatta samtliga elanvändare.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i elmarknadsdirektivet. Det har inte funnits utrymme för andra tolkningar än vad som föreslås.

Effekter på elmarknaden

Förslaget bedöms ha en positiv effekt på marknaden eftersom fler kunder omfattas av tydliga regler.

Bestämmelserna bedöms inte ha några effekter av betydelse på energiomställning eller klimatpolitiska mål eller medföra sociala konsekvenser.

Konsekvenser för berörda aktörer

Elhandlarna bedöms få en viss ökning av administrativa kostnader i form av anpassning av interna rutiner, anpassning av webbsidor eller annan bärare av information. Samma skyldighet funnits tidigare, men då endast beträffande konsumenter. Kostnaden kan uppskattas till 50 000 kr per år för stora företag och 10–20 000 för mindre företag.

Förslaget bör underlätta möjligheterna att klaga för kunder som inte är konsumenter. Små företag kan inte vända sig till Konsumentverket eller ARN för att klaga. Därför är det positivt att elleverantörer/nätägare nu själva får en skyldighet att ha fastställda rutiner för hantering av klagomål inte bara från konsumenter utan också från företagskunder.

Ei får ett utökat tillsynsansvar eftersom fler aktörer omfattas av tillsynen, dock i mindre omfattning. Arbetet med tillsyn uppskattas till 10 persondagar, vilket ger en årlig kostnad om 45 000 kr.

13.5.6 Avtal med dynamiska elpriser (artikel 11)

En bestämmelse införs i ellagen som ger en elanvändare som har mätare som mäter mängden överförd el med ett tidsintervall om högst en timme en rätt att begära ett avtal om dynamiskt pris med en elleverantör som har avtal med fler än 200 000 elanvändare. Det införs även bestämmelser om elleverantörens skyldighet att informera om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med sådana avtal.

En bestämmelse införs om att elanvändarens samtycke krävs för att elleverantören ska få ingå ett avtal om dynamiskt pris med elanvändaren.

En bestämmelse införs i Ei:s instruktion om Ei:s skyldighet att övervaka, och offentliggöra en årsrapport om, de viktigaste aspekterna i utvecklingen av avtal med dynamiska priser, inklusive marknadserbjudanden och inverkan på konsumenternas fakturor, särskilt nivån på prisvolatiliteten. Ei ska även övervaka marknadsutvecklingen och bedöma de risker som de nya produkterna och tjänsterna kan medföra samt åtgärda missbruk.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i elmarknadsdirektivet. Det har inte funnits utrymme för andra tolkningar än vad som föreslås.

Effekter på elmarknaden

Många elleverantörer erbjuder redan i dag avtal med dynamiska priser. Förslaget bedöms få en positiv effekt på marknaden eftersom det ger kunderna en lagstadgad rätt att begära att få ingå avtal med dynamiska priser och att de ska få information om konsekvenserna av ett sådant avtal, vilket ökar kundernas kunskap och valmöjligheter. En positiv effekt är att prissignalen når fram till kund. Rätten för kunderna att begära avtal med företag med fler än 200 000 kunder leder sannolikt till att även företag med färre än 200 000 kunder vill erbjuda samma tjänst, vilket skulle öka konkurrensen mellan elleverantörerna.

Bestämmelserna bedöms inte ha några effekter av betydelse för eller klimatpolitiska mål eller medföra sociala konsekvenser. I viss mån kan förslaget bidra till energiomställning och efterfrågefleksibilitet eftersom kunderna på ett bättre sätt kan överblicka och därmed styra sin förbrukning.

Konsekvenser för berörda aktörer

Många elleverantörer, och samtliga företag med fler än 200 000 kunder, erbjuder redan i dag avtal med dynamiska priser. Skyldigheten i bestämmelsen gäller elleverantörer med mer än 200 000 elanvändare och medför en kostnadsökning för

dessa företag. Kostnaden består i en ökning av administrativa kostnader för anpassning av kundinformation m.m.

Ei får utökade arbetsuppgifter i form av övervakning och framtagande av årsrapporter samt utökad tillsyn. Arbetet med tillsyn och framtagande av rapporter uppskattas till 90 persondagar, vilket medför en årlig kostnad om 408 000 kr.

13.5.7 Vissa skyldigheter för nätföretag gentemot elanvändare (artikel 10)

Bestämmelsen i 11 kap. 14 § ellagen om innehållet i avtal mellan konsument och nätföretag ändras till att omfatta samtliga elanvändare. Bestämmelsen flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bestämmelsen i 11 kap. 21 § ellagen som anger att nätkoncessionshavare ska se till att konsumenterna får lämplig information i samband med installation av nya mätare. upphävs och en motsvarande bestämmelse som även omfattar samtliga elanvändare införs i 9 kap. ellagen.

Alternativa lösningar

Elmarknadsdirektivets krav i artikel 10 avseende innehåll i avtal avser endast elleverantörer. Motsvarande bestämmelse för nätföretag finns inte i direktivet, men nuvarande bestämmelser i 11 kap. 14 § reglerar vilka uppgifter avtalet mellan nätföretag och konsument ska innehålla. Det finns inte anledning att upphäva bestämmelsen i 11 kap. 14 § ellagen. Bestämmelsen bör för att följa systematiken omfatta samtliga elanvändare och inte endast konsumenter.

Alternativet är att inte låta bestämmelsen om avtalsinnehåll omfatta samtliga kunder. Övriga bestämmelser i direktivet om avtal och avtalsvillkor, ändring av pris m.m. gäller samtliga kunder. Förslaget innebär en förbättring för kunder som inte är konsumenter, framförallt mindre företag. Innehållet i befintliga avtal som nätföretagen har med större kunder förutsätts vara detaljerade och innehålla de uppgifter som följer av förslaget.

Effekter på elmarknaden

Bestämmelsen bör få en positiv effekt på marknaden genom att samtliga kunder för en ökad tillgång till information och kan göra mer välunderbyggda val.

Konsekvenser för berörda aktörer

Nätföretagen får en viss ökning av administration och kostnader för anpassning av avtal m.m. Innehållet i befintliga avtal som nätföretagen har med större kunder förutsätts vara detaljerade och innehålla de uppgifter som följer av förslaget. Den tillkommande kostnaden för nätföretagen uppskattas till 100 000 kr för större företag och mindre än 50 000 kr för mindre företag.

Mindre företag som är elanvändare får en starkare ställning på marknaden.

Ei får ett utökat tillsynsansvar, men det tillkommer inte några nya aktörer som en följd av den nya bestämmelsen. Den utökade tillsynen blir av mindre omfattning. Arbetet uppskattas till 10 persondagar, vilket medför en årlig kostnad om 45 000 kr.

13.5.8 Gemensamma bestämmelser rörande nätföretagens och elleverantörernas skyldigheter gentemot elanvändare (artikel 10.6 och 10.7)

Bestämmelsen i 11 kap. 15 § första stycket om att en elleverantör inte får missgynna en konsument utifrån betalningssätt utökas till att gälla även nätföretag och till att omfatta samtliga elanvändare. Bestämmelsen flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bestämmelsen i 11 kap. 15 § andra stycket om krav på att nätkoncessionshavares system för förskottsbetalning ska vara skäligt utökas till att omfatta elleverantörers system för förskottsbetalning. Bestämmelsen ändras till att omfatta samtliga elanvändare och flyttas till kapitlet för elanvändare.

Bestämmelsen i 11. kap 18 § första och andra stycket om vilken information som elleverantörer och nätföretag som träffar avtal med konsumenter ska lämna på sina webbplatser utökas till att omfatta samtliga elanvändare. Bestämmelsen flyttas till kapitlet för elanvändare. 11 kap. 18 § tredje stycket flyttas till kapitlet för elanvändare och ändras till att inte omfatta krav på uppgifter i faktura.

En bestämmelse införs om att elleverantören ska lämna vissa uppgifter som ska finnas i avtal enligt 9 kap. 8 § punkterna 4-6 och 8-11 på sin webbplats.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i elmarknadsdirektivet. Det har inte funnits utrymme för andra tolkningar än vad som föreslås.

Effekter på elmarknaden

Bestämmelsen bedöms ha positiva effekter på marknaden eftersom tillgången till information för samtliga kunder förbättras.

Konsekvenser för berörda aktörer

Elleverantörer och nätföretag kan få ökade administrativa kostnader. Mycket av den information som ska göras tillgänglig finns redan idag. Kostnaderna för anpassning handlar främst om utveckling/förändring av webbsidor. Kostnaden kan uppskattas till 100 000 kr för större företag och mindre än 50 000 kr för mindre företag.

Ei får utökad tillsyn, men i mindre omfattning och bör kunna ske inom ramen för befintliga resurser.

13.5.9 Aggregering (artikel 13 och 17)

En definition av vad som avses med aggregering, aggregator och oberoende aggregator införs i ellagen. Med aggregering avses en sammanslagning av flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på elmarknader. Med aggregator avses en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller tjänster för aggregering. En oberoende aggregator är en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller tjänster för aggregering och som inte är ansluten till elanvändarens elleverantör.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte, utan sakliga skäl, hindra en aggregator från att utföra tjänster för aggregering. I detta innefattas att aggregatorer ska ha samma rätt till uppgifter som andra aktörer. En aggregator får inte heller diskrimineras av systemansvariga för överförings- eller distributionssystem när dessa anskaffar stödtjänster.

En aggregator får bara utföra tjänster för aggregering bakom en uttags- eller inmatningspunkt om denne har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för de obalanser som aggregeringen orsakar. Ett sådant åtagande kan göras genom avtal med den som har balansansvar i uttags- eller inmatningspunkten eller genom att aggregatorn är balansansvarig. Villkoren i avtal mellan balansansvariga och aggregatorer ska vara objektiva, icke-diskriminerande och sakligt grundade.

Den som har balansansvar är skyldig att ingå ett avtal med den aggregator som begär det, om det inte finns särskilda skäl emot det. Tvister om skyldigheten att ingå avtal ska kunna prövas av Ei.

Aggregatorn och den balansansvarige får inte ingå avtal förrän de villkor som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om villkoren i avtalen uppfyller kraven.

Den balansansvarige ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen. Ei ska bemyndigas att meddela föreskrifter om offentliggörandet.

Elanvändare och aggregatorer ska kunna ingå avtal utan godkännande från elanvändarens elleverantör eller annan marknadsaktör. En aggregator ska endast få ingå avtal om tjänster för aggregering med den elanvändare som har rätt att ta ut el i den aktuella uttagspunkten.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte ta ut avgifter från elanvändare, ställa tekniska, administrativa eller andra krav med anledning av avtal med en aggregator.

En bestämmelse införs om att 9 kap. 8 – 10 §§ ellagen, som handlar om elanvändarens rätt till uppgifter i avtal och avtalsvillkor, även är tillämplig på aggregatorer. Aggregatorn ska också lämna information om avtalsvillkor och uppgifter till elanvändaren innan avtalet ingås. För elanvändarens rätt till faktura och faktureringsinformation ska 9 kap. 23 och 24 §§ ellagen gälla.

Elanvändaren har rätt att på begäran och utan kostnad minst varje kvartal få uppgifter av aggregatorn om levererad el, såld el eller utfallet av annan kombinerad tjänst eller uppdrag enligt 9 kap. 26 § ellagen.

Alternativa lösningar

Reglerna om aggregatorer och aggregering i direktivet är nya. Med aggregering avses i detta sammanhang en sammanslagning av flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på elmarknader. I direktivet finns bestämmelser som kräver att medlemsstaterna tillåter och främjar efterfrågefleksibilitet genom aggregering. Direktivet kräver också att kunder ska

kunna välja en oberoende aggregator som kan agera självständigt och samtidigt med kundens leverantör.

Det är således nödvändigt att införa regler om aggregatorer i svensk rätt. Förslaget är utformat så att aggregatorerna kan bedriva sin verksamhet utan att ändra i befintlig struktur på elmarknaden och oberoende av de andra befintliga aktörerna på elmarknaden. Vidare har förslaget utformats så enkelt som möjligt utan onödiga administrativa processer.

Effekter på elmarknaden

Aggregeringstjänster ses om en viktig funktion som möjliggör för kunder att delta på elmarknaden. Aggregeringstjänster har betydelse både för smart användning av kapaciteten i elnätet med också för handel med el. De kan bidra till att minska problemen med kapacitetsbrist i framtiden. Aggregatorn kan genom att erbjuda aggregering på dagen före, intradagsmarknaden och balansmarknaden minska behovet av elproduktion vilket leder till ett mer samhällsekonomiskt effektivt elsystem totalt sett. Detta bidrar även till energiomställningen, och möjligheten att uppnå klimat- och miljömål.

De förslag som Ei lämnar utgör ett möjliggörande ramverk för aggregatorer, inkluderat oberoende aggregatorer inom ramen för nuvarande marknadsmodell. Regelverket som föreslås är således ett regelverk för hur den oberoende aggregatorn ska kunna komma in på marknaden givet nuvarande marknadsmodeller för dagenföre, intradagsmarknaden och balansmarknaden. Förslagen innebär att aggregatorer tillåts agera på marknaden samtidigt som det säkerställs att aggregatorn tar ansvar för sådana obalanser som uppkommer genom de aggregeringstjänster som aggregatorn erbjuder. Däremot införs inte detaljerade regler om hur marknaden för oberoende aggregatorer ska fungera i dessa avseenden. Förslagen lämnar således utrymme för aggregatorer och elanvändare att hitta modeller som passar deras verksamhet.

Konsekvenser för berörda aktörer

Aggregering möjliggör en ökad aktivitet på marknaden, eftersom den möjliggör att små kunder som själva inte skulle vara aktiva på marknaden nu kommer att vara det genom aggregatorer. Detta kommer att påverka samtliga befintliga aktörer på elmarknaden. Elanvändare kommer gynnas genom att aggregatorn möjliggör att de kan avstå förbrukning och minska sina kostnader med detta. Även hela elmarknadssystemet gynnas då det finns fler bud som ökar konkurrensen. Elnätet kan också gynnas då effekten som behövs i elnätet blir lägre genom aggregeringstjänsterna. Eftersom aggregatorn måste ta ansvar för de obalanser som uppkommer så är aggregatorns tjänster i någon mån neutrala. Den balansansvarige blir kompenserad för obalanserna och behöver inte debitera obalanserna till elleverantören (som i sin tur debiterar kund i så fall).

Ei får ett utökat tillsynsansvar, eftersom det kommer att finnas fler aktörer på marknaden. Ei föreslås pröva tvister om skyldigheten för balansansvariga att ingå avtal samt godkänna villkoren mellan den oberoende aggregatorn och den balansansvarige. Dessa uppgifter bedöms medföra ett antal nya prövningsärenden per år. På grund av det utökade tillsynsansvaret lär även antalet domstolsärenden öka.

Ei ska också ta fram föreskrifter om offentliggörande av de villkor som tillämpas i avtalen mellan balansansvariga och aggregatorer. Det medför en ökad arbetsinsats och kostnad för framtagandet av föreskrifter.

Ei:s arbete med prövning av avtal och godkännande av villkor samt tillsyn uppskattas till 250 persondagar. De tillkommande arbetsuppgifterna kommer därför att kräva att ytterligare en hel årsarbetskraft tillförs Ei, vilket medför en kostnad om 1 134 000 kr.

13.5.10 Verktyg för att jämföra erbjudanden (artikel 14)

Nätmyndigheten ska tillhandahålla ett jämförelseverktyg där erbjudanden, däribland erbjudanden om avtal med dynamiska priser, från elleverantörer kan jämföras.

Jämförelseverktyget ska åtminstone omfatta erbjudanden för elanvändare med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kWh.

Verktyget ska täcka så stor del av marknaden som möjligt, vara oberoende och säkerställa likabehandling i sökresultat. Informationen ska vara korrekt och aktuell.

Det ska vara möjligt för nätmyndigheten att presentera annan relevant information i jämförelseverktyget än elleverantörernas erbjudanden. Sådan information ska ha som syfte att underlätta för kunderna och tillse att de har tillgång till den information de behöver för att fatta ett välgrundat beslut angående de erbjudanden som finns tillgängliga.

Elleverantörer ska vara skyldiga att lämna de uppgifter som behövs för jämförelseverktyget till nätmyndigheten. Nätmyndigheten ska bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna uppgifter.

När en elleverantör har rapporterat in uppgifter ska nätmyndigheten vara skyldig att säkerställa att uppgifterna snarast registreras i jämförelseverktyget. Detta för att tillse att uppgifterna i jämförelseverktyget är aktuella.

Framkommer det att uppgifter som registrerats i jämförelseverktyget är felaktiga ska nätmyndigheten begära att rapportören inkommer med rättade uppgifter inom viss tid. Nätmyndigheten ska ha befogenhet att ta bort de felaktiga uppgifterna om rättelse inte inkommer inom den angivna tiden. Det ska även vara möjligt för nätmyndigheten att ta bort eller rätta uppgifter av andra anledningar om det finns särskilda för det. Nätmyndighetens beslut kan överklagas.

Jämförelsen ska baseras på objektiva kriterier och vara tydlig. Regeringen ska kunna meddela närmare föreskrifter om hur jämförelsen ska göras för att uppfylla dessa krav.

Alternativa lösningar

Enligt direktivet ska kunder ska ha tillgång till verktyg för jämförelse mellan erbjudanden från leverantörer. Jämförelseverktyget kan drivas av vilken typ av enhet som helst, som kan vara både privat eller ett offentligt organ. Medlemsstaterna ska utse en behörig myndighet som ansvarar för att ge

jämförelseverktyg en förtroendemärkning, som innebär att de uppfyller de kraven på verktyget som ställs i direktivet. Om en offentlig myndighet tillhandahåller ett jämförelseverktyg som uppfyller kraven i direktivet får medlemsstaterna välja att inte ha ett system med förtroendemärkning. Ei tillhandahåller idag ett jämförelseverktyg i form av Elpriskollen. Detta verktyg uppfyller redan idag merparten av de krav som ställs i direktivet. Då verktyget tillhandahålls av Ei behöver det inte utses en annan nationell behörig myndighet eller införas ett system med förtroendemärkning av olika verktyg. Elpriskollen är redan etablerad på marknaden som kunder och företag känner till. Infrastrukturen för inrapportering och publicering finns redan och kostnaden kan begränsas. Alternativet, att genomföra en förtroendemärkning av andra jämförelseverktyg skulle leda till större kostnader för både förtroendemärkning och för tillsyn.

Effekter på elmarknadens effektivitet m.m.

Ett oberoende jämförelseverktyg underlättar för kunderna att vara aktiva på elmarknaden. Därigenom bidrar jämförelseverktyget till att öka elmarknadens effektivitet. Genom att vara aktiva kan kunderna även välja el från förnybara energikällor och därigenom främja energiomställningen och bidra till att uppfylla det klimatpolitiska ramverket.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget innebär ett utökat rapporteringskrav för elleverantörerna. Konkurrensen mellan elleverantörer kommer att främjas. I samband med förslag till ändring av Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2013:7) om elleverantörers skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor som tillämpas mot elanvändare och introducerandet av timprisavtal på Elpriskollen beräknades utvecklingskostnaderna för anpassning av inrapportering för stora företag till 75-100 000 kr, för mellanstora företag 7,5-10 000 kr och för mindre företag 3,5-5 000 kr. Huruvida de ändringar som nu föreslås leder till mer kostsamma anpassningar är oklart.

Förslaget att Ei ska bedriva jämförelseverktyget, och inte införa ett system med certifiering, innebär att det säkerställs att jämförelseverktyget är oberoende.

El är ofta en inte obetydlig kostnad för hushåll och mindre företag. En väl fungerande konkurrens som främjar kundernas aktivitet bidrar till att minska dessa kostnader, vilket ökar välfärden för dessa kunder. Att kunderna är aktiva och agerar på marknaden bidrar generellt till en välfungerad elmarknad. Ei ges befogenhet att redovisa även andra uppgifter om elleverantörer eller erbjudanden i jämförelseverktyget, vilket kommer att underlätta för kunderna att göra välgrundade val.

Eftersom förslaget innebär en utökad rapportering till Ei samt ökade befogenheter för Ei kommer arbetsbördan för Ei att öka, bland annat genom ett utökat tillsynsansvar. Arbetet med tillsyn uppskattas till 125 persondagar, vilken ger en årlig kostnad om 567 000 kr.

Därigenom är det även troligt med en ökning av antalet mål som prövas av förvaltningsdomstolarna. Samtidigt införs regler som skapar en större förutsägbarhet och struktur kring Ei:s arbete med Elpriskollen.

13.5.11 Fakturering och faktureringsinformation (Artikel 18 och Bilaga I)

En bestämmelse införs om att en elleverantörs faktura till en elanvändare ska vara tydlig och ange det belopp som ska betalas, en uppdelning av beloppet i komponenter och förfallodag.

Bestämmelsen i 8 kap. 15 § ellagen om elleverantörs debitering av kund upphävs. Bestämmelsen i 8 kap. 17 § om bemyndigande till Ei om att meddela föreskrifter om vad en elleverantörs faktura ska innehålla ändras så att regeringen ges rätt att bemyndiga till Ei att även meddela föreskrifter om vad ett nätföretags faktura ska innehålla.

En bestämmelse införs om att elleverantörer och nätföretag ska erbjuda elanvändare fakturor i elektronisk form.

En ny bestämmelse införs om att, om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt, elanvändaren alltid ska underrättas om detta i en faktura från elleverantören.

Kravet på kvartalsvis debitering i 8 kap. 18 § utökas till att också gälla nätföretag. Bestämmelsen ändras så att debitering ska ske utifrån uppmätta värden minst en gång per kvartal.

Bestämmelserna i 8 kap. 14, 16–18 §§ flyttas till kapitlet om elanvändare. Även bestämmelserna i 8 kap. 12 och 13 §§ om angivande av elens ursprung flyttas till kapitlet om elanvändare.

Genom föreskrifter ska regleras följande.

- elleverantörens namn, adress, telefonnummer och e-postadress till kundtjänst
- en hänvisning till var det finns jämförelseverktyg
- kontaktpunkt för kund/konsumentupplysning
- information om konsumentens rättigheter när det gäller att lämna klagomål, tvistlösning utanför domstol, samt kontaktuppgifter för den enhet som ansvarar för tvistlösning och som hanterar klagomål
- hänvisning i faktura till webbplats med jämförelser i grafisk form mellan elanvändarens nuvarande förbrukning och förbrukning under samma period föregående år,
- hänvisning i faktura till webbplats med kontaktinformation till konsumentorganisationer, energimyndigheter eller liknande organ, inklusive adresser till webbplatser, där information kan fås om olika åtgärder för att göra energiförbrukande utrustning mer energieffektiv
- hänvisning i faktura till webbplats där det finns jämförelser med en normaliserad eller genom riktmärkning framtagen genomsnittsslutkund i samma användarkategori
- en bestämmelse om att i de fall fakturan visar hur slutkundspriset är sammansatt ska de gemensamma definitionerna av prisets tre komponenter

enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1952 användas i hela unionen. Det är upp till medlemsstaterna att besluta om en mer långtgående uppdelning av priset, under förutsättning att det inte sker i strid med nyssnämnda förordning.

- en bestämmelse om att för redovisningen av el från högeffektiva kraftvärmeverk får ursprungsgarantier utfärdade i enlighet med artikel 14.10 i direktiv 2012/27/EU användas. Redovisningen av el från förnybara källor ska ske med hjälp ursprungsgarantier utom i de fall som avses i artikel 19.8 a och b i direktiv (EU) 2018/2001.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i elmarknadsdirektivet. Det har inte funnits utrymme för andra tolkningar än vad som föreslås. När det gäller debitering gäller dock att debitering av uppmätta mängder ska ske årligen. Befintlig bestämmelse i ellagen anger att elleverantörer ska debitera kvartalsvis. Ei föreslår att detta även ska gälla nätföretagens debitering. Mot detta står möjligheten att för kunden att fördela kostnaden över året. Det kan finnas en risk för fränkoppling för kunder som är känsliga för toppar i kostnaden. Syftet med bestämmelsen om debitering kvartalsvis är att kunderna inte ska få höga räkningar i slutet av en tolv månadersperiod. Ett annat syfte är att kunderna ska bli medvetna om sin faktiska förbrukning och kunna göra aktiva val, som till exempel att minska sin förbrukning.

Effekter på elmarknaden

Tydligare information bidrar till mer medvetna kunder vilket bör bidra positivt till marknadens funktion.

Konsekvenser för berörda aktörer

Elleverantörer och nätföretag får ökade administrativa kostnader. Utveckling av faktureringsystem och layoutförändringar uppskattas till cirka 100 000 kr före större företag och mindre för mindre företag.

Ei får utökat tillsynsansvar och ett omfattande föreskriftsarbete. Arbetet med tillsyn till 90 persondagar, vilket medför en årlig kostnad om 408 000 kr.

Enligt förslaget ska flera föreskrifter tas fram. Detta arbete uppskattas till 125 persondagar, vilken ger en kostnad om 567 000 kr.

13.5.12 Ny lag om energigemenskaper (artikel 16 i elmarknadsdirektivet och artikel 22 i förnybarhetsdirektivet)

En ny lag införs med bestämmelser om medborgarenergigemenskaper och gemenskaper för förnybar energi. Förutom syftet med respektive gemenskap föreskrivs att dessa inte får överföra el för annans räkning på en elektrisk starkströmsledning.

Kapitel 1 innehåller inledande bestämmelser och en definition av respektive gemenskap.

Kapitel 2 innehåller bestämmelser om medborgarenergigemenskaper.

Kapitel 3 innehåller bestämmelser om gemenskaper för förnybar energi.

Gemenskapen ska bedriva verksamhet inom ett geografiskt avgränsat område. Endast den som är bosatt inom detta område får bli medlem av gemenskapen.

Stadgarna ska även innehålla en bestämmelse med förbehåll om att näringsidkare endast får beviljas medlemskap om medlemskapet inte är deras primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

En gemenskap för förnybar energi får inte som elleverantör eller aggregator genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt ellagen (1997:857).

En gemenskap för förnybar energi får inte som gasleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt naturgaslagen (2005:403).

En gemenskap för förnybar energi får inte som fjärrvärme- eller fjärrkyleleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt fjärrvärmelagen (2008:263) eller lagen om fjärrkyla (xxxx:yyy).

Kapitel 4 innehåller gemensamma bestämmelser om gemenskapen och dess rättigheter och skyldigheter som juridisk person, såsom bildande, stadgar, rättshandlingsförmåga, medlemskap och företagsnamn.

Kapitel 5 innehåller gemensamma bestämmelser om tillsyn m.m.

Ei ges rätt till tillsyn och att begära in de upplysningar som behövs för tillsynen.

Ei ges slutligen rätt att meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av denna lag och förena föreläggandet med vite.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i elmarknadsdirektivet. Det har inte funnits utrymme för andra tolkningar än vad som föreslås.

Enligt artikel 16 punkten 4 i elmarknadsdirektivet får dock en medlemsstat besluta att ge medborgarenergigemenskaper rätt att förvalta distributionsnät inom sitt verksamhetsområde. Om så sker ska medlemsstaterna säkerställa att medborgarenergigemenskaper har rätt att ingå ett avtal avseende driften av deras nät med en systemansvarig för distributions- eller överföringssystem. De ska även omfattas av lämpliga nätavgifter vid anslutningspunkterna mellan deras nät och distributionsnätet samt att sådana nätavgifter redovisas separat för den el som matas in i distributionsnätet respektive den el som förbrukas från distributionsnätet utanför medborgarenergigemenskapen.

Att ge medborgarenergigemenskaper rätt till att äga och självständigt driva elnät inom sitt område ryms inte inom gällande lagstiftning. I de fall medborgarenergigemenskapen äger eller driver nät ska den berörde systemansvarige för distributionssystem, mot skälig ersättning i enlighet med tillsynsmyndighetens bedömning, samarbeta med energigemenskaper för att

underlätta elöverföringar inom dessa. Medborgarenergigemenskaper ska då också omfattas av icke-diskriminerande förfaranden och avgifter för registrering eller licensiering. Medborgarenergigemenskaperna ska dessutom få transparenta, icke-diskriminerande och kostnadsbaserade nätavgifter och bidra till systemets övergripande kostnadsfördelning.

Om medborgarenergigemenskapen får äga och driva nät är den förhindrad enligt reglerna om åtskillnad i 3 kap. ellagen att samtidigt ägna sig åt produktion vilket skulle utesluta exempelvis delning av el från egenproducerad sol- eller vindkraftsenergi. Nya aktörer skulle hanteras inom ramen för intäktsramsregleringen och inom bestämmelserna för icke-koncessionspliktiga nät (IKN).

En annan sak som talar emot att medborgarenergigemenskaper ska få äga och driva nät är de skyldigheter som finns för systemansvariga för distributionssystem för att upprätta näteffektiviteten. Till detta kommer skyldigheten att upprätta nätutvecklingsplaner.

Om medborgarenergigemenskapen får äga och driva nät är den förhindrad enligt reglerna om åtskillnad i 3 kap. ellagen att samtidigt ägna sig åt produktion vilket skulle utesluta exempelvis delning av el från egenproducerad sol- eller vindkraftsenergi.

Till detta kommer att nätföretag kan erbjuda lösningar i samarbete med fastighetsägare och andra. Det komplicerade regelverket kan medföra att bildandet av, eller medlemskap i en medborgarenergigemenskap, inte blir attraktivt. Det viktigaste är att det för medborgarenergigemenskaper finns en möjlighet till delning av el mellan medlemmarna. Sådan delning kan ske utan faktisk tillgång till eget nät. Det finns därför enligt Ei:s bedömning inget behov av att tillåta energigemenskaperna att beviljas nätkoncession enligt ellagen.

Ei föreslår därför att medborgarenergigemenskaper inte ges rätt att äga och förvalta eget nät, vare sig genom beviljad koncession eller inom ramen för undantagen i IKN-lagstiftningen. Samma bedömning gäller för gemenskaper för förnybar energi.

Effekter på elmarknaden

Olika typer av energigemenskaper finns idag. Det kan röra sig om bostadsrättsföreningar som köper in el och som har egen produktion i form av solceller. Örebrobostäder, ÖBO, använder solceller, batterier och elfordon för att bli mer miljövänliga. El fördelas inom och mellan byggnader för att kapa effekttoppar. I Tyskland finns SonnenCommunity, där medlemmarna köper el från solceller och använder batteri när inte solelen räcker till. Det nya regelverket ska främst säkerställa att energigemenskapen som aktör ska ha ett icke vinstdrivande syfte. Effekterna är svåröverskådliga eftersom det är svårt att uppskatta hur många energigemenskaper som kommer att bildas och vilken karaktär och storlek de kommer att ha. Ei bedömer att befintligt regelverk redan idag möjliggör för olika typer av föreningar att agera på elmarknaden som ett kundkollektiv, elleverantörer eller producenter. Det nya förslaget medför inga påtagliga fördelar jämfört befintligt regelverk. De föreslagna energigemenskaperna förväntas inte utnyttjas av marknaden i någon större omfattning.

I den utsträckning som gemenskapen uppträder som elleverantör eller aggregator kommer konkurrensen att öka på marknaden.

Kunderna ges större valmöjligheter och kan ingå i en gemenskap med ett syfte, som inte främst är ekonomiskt, utan kan avse minskade utsläpp av koldioxid, bättre miljö eller ökat samhällsengagemang i miljöfrågor.

Energiomställningen/klimatpolitiskt ramverk/miljömessiga konsekvenser

Förslaget bör kunna ge positiva effekter för klimat och energiomställning och bidra till en ökning av produktion och/eller konsumtion av förnybar energi.

Konsekvenser för berörda aktörer

Ei

Ei får ett utökat tillsynsansvar eftersom det finns två nya juridiska personer som dels ska uppfylla vissa associationsrättsliga krav, dels kan ikläda sig olika roller på marknaden. Medlemmarnas rättigheter i egenskap av kunder ska tillsynas inom el, naturgas och fjärrvärme. Arbetet med tillsyn uppskattas till 20 persondagar, vilket ger en årlig kostnad om 90 000 kr.

Domstolar

Måltillströmningen till allmänna domstolar eller förvaltningsdomstolar bör bli oförändrad med anledning av förslaget.

Övriga myndigheter

Bolagsverket får tillkommande arbetsuppgifter med registrering av en ny föreningsform, energigemenskaperna. Stadgarna behöver granskas, vilket kräver utbildning av handläggare och ett arbete med att ta fram avgift för olika ärendetyper.

Årsredovisningar ska i vissa fall skickas in och tas emot hos Bolagsverket.

Bolagsverket behöver fatta beslut om avveckling/likvidation i förekommande fall.

13.5.13 Systemansvar för distributionssystem (artikel 31.1 i direktivet)

Den systemansvarige för distributionssystem ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. Den systemansvarige för distributionssystem svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt, effektivt och att distributionssystemet därutöver kan uppfylla rimliga krav på säker eldistribution.

Skyldigheterna för en systemansvarig för distributionssystem, enligt 3 kap. 1 § ellagen, tydliggörs genom den nya skrivningen om att uppfylla rimliga krav på säker eldistribution. Denna skrivning innebär att också den systemansvarige för distributionssystem har ett systemansvar på sin nätnivå.

Andelen förnybar elproduktion ökar i snabb takt i näten och äldre, konventionell elproduktion, börjar fasas ut i allt större utsträckning. Denna omställning skapar tekniska utmaningar och ställer ökade krav på den systemansvariges kompetens och organisation. En stor andel förnybar produktion som ansluts i region- och lokalnät (distributionssystem) medför att en mer dynamisk och komplex situation

uppstår i respektive elsystem. Nya effekt- och energiflöden kan påverka stabiliteten i näten och samtidigt skapa utmaningar avseende nätkapaciteten i hela elsystemet.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen i direktivet är tvingande.

Effekter på elmarknadens effektivitet

Förslaget bedöms skapa möjligheter för att möta ändrade förutsättningar på elmarknaden. Elmarknaden kommer att få nya aktörer, fler mindre produktionsanläggningar och nya sätt att hantera kapacitetsbrist.

Konsekvenser för systemansvariga för distributionssystem

Omställning till en större andel förnybar elproduktion skapar tekniska utmaningar och ställer ökade krav på den systemansvariges kompetens och organisation. En stor andel förnybar produktion som ansluts i region- och lokalnät (distributionssystem) medför att en mer dynamisk och komplex situation uppstår i respektive elsystem. Alla lokal- och regionnätsföretag i Sverige blir med det nya regelverket också systemansvariga för distributionssystem. Detta blir en särskild utmaning för många små företag. Många nätföretag måste sannolikt skaffa sig ytterligare kompetens i sin organisation för att möta de nya kraven som det utökade systemansvaret innebär. Vidare måste många nätföretag sannolikt uppdatera, eller skaffa helt nya, IT-system och andra verktyg för att kunna fullgöra sina skyldigheter som systemansvarig för distributionssystem. Mot bakgrund av att produktionskapacitetens geografiska läge i det svenska elnätet förändras i allt större utsträckning, till följd av att nya kraftslag tillkommer och vissa kraftslag fasas ut, krävs det att den systemansvarige för distributionssystem kan säkerställa nätets förmåga att, både på kort och lång sikt, uppfylla rimliga krav på eldistribution. Det är inte bara ledningsnät, nätutbyggnad och nätunderhåll som ingår i ansvaret för den systemansvarige för distributionssystem, utan ansvaret omfattar även en effektiv systemdrift som på ett rimligt sätt kan möta efterfrågan på el.

13.5.14 Tillåten verksamhet för en systemansvarig för distributionssystem (artikel 31.10 i direktivet)

Bestämmelsen i ellagen om vilken verksamhet som den systemansvarige för distributionssystem får bedriva inskränks till att endast gälla nätverksamhet. Denna inskränkning påverkar inte rätten att äga, driva eller förvalta andra nät än elnät eller då en juridisk person som bedriver nätverksamhet utför underhåll eller reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet. Nätmyndigheten får i vissa fall bevilja undantag från huvudregeln.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen följer i huvudsak direkt av direktivet. Genom den nya bestämmelsen i direktivets artikel 31 punkt 10 begränsas möjligheten för den systemansvarige för distributionssystem att bedriva annan verksamhet tillsammans med nätverksamheten i samma juridiska person. Den enda verksamhet som är särskilt utpekad som möjlig att bedriva tillsammans med nätverksamheten är verksamhet som innebär att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät. En bestämmelse om att en systemansvarig för

distributionssystem får äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät bör därför införas i ellagen. I vissa undantagsfall kan också annan verksamhet vara tillåten att bedriva tillsammans med nätverksamheten. Sådan verksamhet är verksamhet som behövs för att fullgöra skyldigheter som följer av direktiv (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943 och där det inte är möjligt för någon annan att bedriva den aktuella verksamheten. Nätmyndigheten bör därför kunna meddela undantag i sådana fall.

Effekter på elmarknaden

Viss verksamhet ska även fortsättningsvis vara tillåten att bedriva tillsammans med nätverksamhet. Nätverksamheten ska som tidigare särredovisas av den systemansvarige. Risken för korssubventionering då en monopolverksamhet bedrivs tillsammans med en verksamhet som är konkurrensutsatt bör minska med förslaget. Exempel på korssubventionering kan vara att kostnader i den konkurrensutsatta verksamheten flyttas till monopolverksamheten för att skapa bättre förutsättningar för den konkurrensutsatta verksamheten att hävda sig på marknaden.

Konsekvenser för berörda aktörer

Systemansvariga för distributionssystem

Många nätföretag i Sverige har redan i dag sin verksamhet ordnad på så sätt att man bedriver nätverksamheten i en separat egen juridisk person utan annan verksamhet i den juridiska personen. Det finns dock en grupp av nätkoncessionshavare, dvs. systemansvariga för distributionssystem, som bedriver nätverksamheten tillsammans med annan verksamhet i samma juridiska person. Nätverksamheten hålls då åtskild från övrig verksamhet genom att nätverksamheten särredovisas. Den renodling som nu sker genom att i normalfallet ingen annan verksamhet än nätverksamhet får bedrivas i en och samma juridiska person innebär att ett antal systemansvariga för distributionssystem fortsättningsvis måste anpassa sig till det nya regelverket och renodla sin verksamhet. Konsekvenser är administrativt arbete med anpassningen och en viss kostnad för att bilda nya juridiska personer och kanske också att viss verksamhet måste avyttras eller avvecklas.

Enligt vad branschorganisationen Energiföretagen Sverige har uppgett för Ei skulle cirka 70 av landets omkring 150 elnätsföretag beröras av de skärpta reglerna för vilken verksamhet som får bedrivas. Verksamhet som bedrivs idag, men som inte längre skulle vara tillåten i samma juridiska person, är exempelvis energitjänster, fjärrvärmeproduktion, entreprenadverksamhet, solcellsinstallation, tillhandahållande av laddningstjänster för elfordon, fastighetsförvaltning, rådgivning gällande energieffektivisering, larminstallationstjänster, bokföringstjänster och kabelTV-verksamhet. Verksamhet som i dag bedrivs i samma juridiska person som nätverksamheten, men som vid en lagändring inte längre är tillåten att bedriva tillsammans med nätverksamheten, måste vid en lagändring avyttras eller läggas ner. Energiföretagen Sverige har gjort en bedömning att arbetet med omställningen i landets nätföretag kommer att ta cirka två år. Ei har därför föreslagit övergångsbestämmelser som möjliggör för elnätsföretagen att fortsatt bedriva viss verksamhet fram till utgången av år 2023. När det gäller de tjänster som systemansvariga för distributionssystem bedriver idag och som inte längre får bedrivas i samma juridiska person som

nätverksamheten är det Ei:s bedömning att marknads tillgång till sådana tjänster inte kommer att minska till följd av att systemansvariga för distributionssystem inte längre tillåts bedriva sådana tjänster. Andra aktörer bedriver redan sådana tjänster idag, varför kundernas tillgång på sådana tjänster inte påverkas av förslaget.

Ei

En konsekvens är att Ei enligt förslaget till 3 kap. 1 a § ellagen ska pröva och godkänna den verksamhet som den systemansvarige för distributionssystem önskar bedriva inom samma juridiska person.

Domstolar

Måltillströmningen till landets allmänna förvaltningsdomstolar kommer enligt Ei:s bedömning bli blygsam med anledning av de skärpta bestämmelserna om tillåten verksamhet för systemansvariga för distributionssystem. Nätmyndigheten, Ei, kan efter begäran från den systemansvarige för distributionssystem pröva huruvida viss verksamhet ska vara tillåten att bedriva tillsammans med nätverksamhet för den systemansvarige. Ett sådant beslut från nätmyndigheten ska kunna överklagas till domstol. Bedömningen är att de flesta systemansvariga kommer att ordna sin verksamhet på så sätt att verksamhet som inte längre får bedrivas tillsammans med nätverksamhet avyttras eller avslutas. Många nätföretag har redan idag renodlat verksamheten och bedriver endast nätverksamhet inom den juridiska personen.

13.5.15 Anskaffande av produkter och tjänster som behövs för överförings- och distributionssystemens effektiva, tillförlitliga och säkra drift (artikel 31.6, 31.7, 31.8 samt 40.4, 40.5, 40.6 och 59.7 b)

En ny bestämmelse införs i 3 kap. 16 a § ellagen som innebär att stödtjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift ska anskaffas på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Bestämmelsen gäller inte för helt integrerade nätkomponenter. En systemansvarig får inte ingå avtal om stödtjänster förrän de metoder som används för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Ett sådant godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven om att anskaffandet sker på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. En bestämmelse införs om att en systemansvarig ska offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas tillsammans med villkoren för stödtjänsterna. En bestämmelse införs om att nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet på att icke frekvensrelaterade stödtjänster ska anskaffas på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Ett sådant undantag ska beviljas om den systemansvarige kan visa att ett marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster är ekonomiskt ineffektivt.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna i direktivet är tvingande.

Effekter på elmarknadens effektivitet

Förslaget skapar förutsättningar för en effektivisering av elmarknaden med nya tjänster och marknadsplatser. Stödtjänsterna standardiseras och ska upphandlas på ett icke-diskriminerande sätt. Förslaget bör leda till ett bättre utnyttjande av

resurser och i förlängningen minskade kostnader för nätföretagen. På lång sikt bör därmed också kundkollektivets avgifter minska.

Energiomställningen/klimatpolitiskt ramverk/miljömässiga konsekvenser

Förslaget ger ett effektivare utnyttjande av näten och bör leda till ett minskat behov av nätutbyggnad.

Konsekvenser för berörda aktörer

Systemansvariga för distributionssystem

Systemansvariga för distributionssystem måste anskaffa stödtjänster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Nätmyndigheten, Ei, ska godkänna de metoder som används för att utforma avtalen om stödtjänster före den systemansvarige får ingå avtal.

Bestämmelsen om att nätmyndigheten ska godkänna metoder för avtal innebär ett visst ökat administrativt arbete för den systemansvarige. Bestämmelsen om att den systemansvariga ska offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas samt villkoren för dessa stödtjänster innebär också ett ökat administrativt arbete för den systemansvarige.

Anskaffande av stödtjänster ingår i nätverksamheten och de systemansvariga får kompensation genom den intäktsram som ska fastställas enligt 5 kap. 1 § ellagen. Enligt nu gällande metod för beräkning av intäktsramen utgör sådana kostnader en påverkbar kostnad. Detta innebär att kostnaderna kommer att tas med i beräkningen i en senare period än den i vilken kostnaden uppstod.

Systemansvariga för överföringssystem

Systemansvariga för överföringssystem måste anskaffa stödtjänster på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Nätmyndigheten, Ei, ska godkänna de metoder som används för att utforma avtalen om stödtjänster före den systemansvarige får ingå avtal.

Bestämmelsen om att nätmyndigheten ska godkänna metoder för avtal innebär en ökad administrativ börda för den systemansvarige. Vidare innebär bestämmelsen om att den systemansvariga ska offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas samt villkoren för dessa stödtjänster också ett ökat administrativt arbete för den systemansvarige.

Andra företag

Företag som erbjuder stödtjänster påverkas då de måste delta i detta öppna anbudsförfarande för att kunna erbjuda sina tjänster. Det kan komma att ge fler arbetsuppgifter för dessa företag.

Ei

De nya bestämmelserna innebär att Ei får nya arbetsuppgifter. Ei ska pröva de metoder som används för att utforma avtalen gällande stödtjänster före sådana avtal ingås. Vidare ska Ei kunna pröva förutsättningar för undantag från reglerna kring anskaffning av icke frekvensrelaterade stödtjänster. Sammantaget bedöms de tillkommande arbetsuppgifterna för Ei, med anledning av de nya bestämmelserna,

innebära att ytterligare en årsarbetskraft bör tillföras myndigheten, vilket medför en årlig kostnad om 1 134 000 kr.

Domstolar

Måltillströmningen till landets allmänna förvaltningsdomstolar bedöms bli begränsad med anledning av de nya bestämmelserna om anskaffande av tjänster som behövs i nätverksamheten. Möjligen kan nya måltyper uppstå för de allmänna förvaltningsdomstolarna då nätmyndigheten, Ei, i förväg, ska godkänna metoder för avtal om stödtjänster och också kunna medge undantag från kraven som gäller vid anskaffandet av icke frekvensrelaterade stödtjänster.

13.5.16 Nya definitioner i ellagen (artikel 30, 31, 33 och 40)

Begreppet systemansvarig för distributionssystem införs i ellagen. Vidare definieras stödtjänst och icke frekvensrelaterad stödtjänst i ellagen. En definition av begreppet laddningspunkt införs i ellagen. Energilagring, energilagransanläggning och helt integrerade nätkomponenter definieras i ellagen. En definition av begreppet systemansvarig för överföringssystem införs i ellagen. Även begreppet överföringssystem definieras i ellagen.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna i direktivet är tvingande.

Elmarknadens effektivitet

Att dessa begrepp införs innebär att dessa aktörer och funktioners ställning kan antas stärkas på energimarknaden. Begreppen innebär vidare en harmonisering med den europeiska begreppsfloran.

Konsekvenser för berörda aktörer

Införandet av de nya definitionerna i sig kan antas endast medföra mycket små konsekvenser för aktörerna på elmarknaden. Däremot kommer det utökade ansvaret och skyldigheterna som följer av de nya definitionerna sannolikt ha en stor påverkan på många aktörer på elmarknaden.

Ei

Ei kommer att behöva göra en översyn av myndighetsföreskrifter som påverkas av begreppsändringen då vissa begrepp kommer bli aktuella i och med de nya definitionerna.

13.5.17 Samarbete mellan systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem (artikel 31.9)

En ny bestämmelse införs som innebär att de systemansvariga för distributionssystemen får en skyldighet att samarbeta med den systemansvariga för överföringssystemet för att säkerställa att marknadsaktörerna kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Samarbetet syftar till att undanröja eventuella hinder som finns för att marknadsaktörer som är anslutna till näten ska kunna delta på de olika marknaderna. Det är upp till de systemansvariga att själva avgöra hur själva samarbetet ska utformas. Samarbete kan ske genom upprättande av avtal m.m.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen om samarbete är tvingande i direktivet.

Effekter på elmarknadens effektivitet

Det utökade samarbetet mellan aktörerna på elmarknaden förväntas öka effektiviteten då eventuella hinder för marknadsaktörer att delta på slutkunds-, grossist och balansmarknaderna ska undanröjas.

En ökad effektivitet och undanröjande av hinder kan på sikt även leda till lägre elpriser för slutkunderna då onödiga kostnader för marknadsaktörerna kan tänkas minska till följd av en närmare dialog mellan aktörerna.

Konsekvenser för berörda aktörer

Systemansvariga för distributionssystem

Det blir en tvingande uppgift för systemansvariga för distributionssystem att samarbeta med systemansvarig för överföringssystem. För svenskt vidkommande innebär den nya bestämmelsen att landets lokal- och regionnätstföretag ska samarbeta med Svenska kraftnät på ett mer organiserat sätt för att säkerställa att marknadsaktörerna kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. De aktörer som ska samarbeta måste hitta formerna för ett sådant samarbete. När parterna funnit formerna för samarbete borde en första uppgift bli att identifiera de hinder som eventuellt finns för marknadsaktörerna att delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Nästa steg blir att undanröja eventuella hinder för deltagandet på de aktuella marknaderna.

Systemansvariga för överföringssystem

Den systemansvariga för överföringssystemet kommer att samarbeta med ett stort antal systemansvariga för distributionssystem för att marknadsaktörerna som är anslutna till de systemansvarigas för distributionssystemnät kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Formerna för samarbete är upp till parterna själva att bestämma och regleras således inte i lagen. Den systemansvarige för överföringssystem kan få ökade administrativa uppgifter till följd av samarbetena.

13.5.18 Incitament för flexibilitetstjänster (artikel 32 punkt 1)

När intäktsramen bestäms för elnätstföretagen ska Ei kunna ta hänsyn till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster utnyttjas för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten. En sådan bedömning ska kunna ge en ökning eller minskning av intäktsramen.

Efter bemyndigande ska Ei kunna meddela närmare föreskrifter om vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamheten.

Alternativa lösningar

Det är obligatoriskt att det ska finnas en rättslig ram för att tillåta och tillhandahålla incitament för systemansvariga för distributionssystem att använda sig av flexibilitetstjänster.

Energjomställningen/klimatpolitiskt ramverk/miljömässiga konsekvenser

Förslaget främjar energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor och nya lösningar som alternativ till konventionell nätutbyggnad.

Konsekvenser för berörda aktörer

Systemansvariga för distributionssystem

Genom lagförslaget skapas möjligheten att ge systemansvariga för distributionssystem ökade incitament att välja flexibilitetstjänster till sina system som ett alternativ till konventionell nätutbyggnad.

De systemansvariga kan behöva göra fler kostnadsanalyser än idag för att bedöma om de ska välja att investera i utbyggnad av nät eller istället köpa flexibilitetstjänster.

Andra företag

Detta förslag bör leda till att företag som erbjuder flexibilitetstjänster får en ökad kundbas och ökad efterfrågan. Förslaget kan också leda till att fler aktörer väljer att etablera sig på marknaden för flexibilitetstjänster. Fler aktörer kan sedan tänkas leda till fler innovationer och en ökad konkurrens på området.

Kunder

Incitament för att öka effektiviteten i nätverksamheten är generellt sett positivt för kundkollektivet. Genom att nätföretagen väljer den mest effektiva lösningen mellan flexibilitetstjänster eller investering i kapitalbasanläggningar, påverkas det pris som kunderna får betala för elnätet.

Ei

Om regeringen lämnar bemyndigande får Ei uppgiften att ta fram föreskrifter som närmare anger vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamheten. Att ta fram föreskrifter på området bör kunna genomföras inom ramen för myndighetens nuvarande resurser.

Domstolar

Måltillströmningen till landets allmänna förvaltningsdomstolar kommer sannolikt inte att öka till följd av förslaget. Däremot kommer den aktuella bestämmelsen rörande användandet av flexibilitetstjänster bli ytterligare en parameter i intäktsramsregleringen. Detta innebär att frågan kan bli aktuell i mål gällande överklagande av beslut om fastställande av intäktsramar för nätföretag.

13.5.19 Flexibilitetstjänster i distributionssystem (artikel 32 punkt 2)

Bestämmelser införs som innebär att den systemansvariga för distributionssystem ska ta fram specifikationer för flexibilitetstjänster. Den systemansvariga ska också ta fram en förteckning över lämpliga standardiserade marknadsprodukter för flexibilitetstjänster.

Innan förteckning fastställs ska samråd ske med berörda aktörer.

Förteckningen ska offentliggöras. Innan förteckningen offentliggörs ska nätmyndigheten ge sitt godkännande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om offentliggörandet.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen om specifikation och förteckning för flexibilitetstjänster i distributionssystem är tvingande i direktivet.

Konsekvenser för berörda aktörer

Systemansvariga för distributionssystem

Systemansvarig för distributionssystem som ska anskaffa flexibilitetstjänster ska ta fram specifikationer för sådana tjänster. Den systemansvarige ska i sådana fall också ta fram en förteckning med lämpliga standardiserade marknadsprodukter för dessa tjänster. Framtagande av lämpliga marknadsprodukter, och specifikationer för sådana, kan med fördel samordnas mellan systemansvariga. Samråd ska hållas med berörda parter innan en förteckning med lämpliga standardiserade marknadsprodukter enligt första stycket fastställs. Förteckningen ska offentliggöras efter att nätmyndigheten godkänt förteckningen.

Den nya ordningen innebär att de systemansvariga för distributionssystem får ökade administrativa arbetsuppgifter. Samtidigt gör förteckningen att marknadens aktörer lättare kan ta del av förutsättningarna för tillträde till marknaden.

Andra företag

Företag som vill erbjuda flexibilitetstjänster kommer behöva delta i samrådsförfarandet. Samrådsförfarandet ska resultera i en förteckning över marknadsprodukter och det innebär att berörda företag och deras produkter kommer synliggöras.

Ei

Ei får ytterligare arbetsuppgifter och ska bl.a. godkänna förteckningar över marknadsprodukter på området före offentliggörandet. Denna prövning innebär att Ei granskar att samråd har hållits vid framtagandet av förteckningen. De tillkommande uppgifterna för Ei bedöms innebära att ytterliga en årsarbetskraft måste tillföras myndigheten, vilket medför en årlig kostnad om 1 134 000 kr.

Domstolar

Nätmyndighetens beslut om att godkänna förteckning över lämpliga standardiserade marknadsprodukter ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ei gör bedömningen att det inte kommer att bli vanligt att nätmyndighetens beslut rörande denna fråga kommer att vara föremål för överprövning. Måltillströmningen kommer således vara obefintlig till högst marginell för landets allmänna förvaltningsdomstolar.

13.5.20 Nätutvecklingsplaner (artikel 32 punkt 3 - 5)

En bestämmelse införs i ellagen som anger att systemansvariga för distributionssystem ska vara skyldiga att ta fram nätutvecklingsplaner.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen, bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram samt vad den ska innehålla. Nätutvecklingsplanen ska lämnas till tillsynsmyndigheten och den ska också offentliggöras.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen är obligatorisk. Däremot har medlemsstaterna möjlighet att undanta systemansvariga för distributionssystem med färre än 100 000 kunder från kravet på att upprätta och lämna in nätutvecklingsplaner. Ei har gjort bedömningen att Sverige inte ska utnyttja undantaget utan att kravet på att systemansvariga för distributionssystem att upprätta nätutvecklingsplaner ska omfatta samtliga systemansvariga för distributionssystem. Nya effekt- och energiflöden påverkar, som tidigare anförts, kvalitets-, stabilitetsaspekter samt nätkapaciteten i hela elsystemet på ett nytt sätt. Dessa förändringar i kraftsystemet innebär att även ett litet nät kan ha en strategisk betydelse i omställningen till ny och förändrad elproduktion. Det är därför viktigt att även innehavare av små nät, med kanske få kunder, upprättar nätutvecklingsplaner och på ett transparent sätt redovisar förutsättningar för ny produktion, flexibilitetstjänster, m.m. i näten.

Lokalnätverksamheten bedrivs av företag med en väldigt stor skillnad på antalet abonnemang i uttagspunkt. Ett tiotal företag har fler än 100 000 abonnemang i uttagspunkt, medan nära hälften av företagen har färre än 10 000 stycken. Detta väcker frågan om Sverige bör utnyttja möjligheten till undantag som finns för företag med färre än 100 000 kunder och, i så fall, var gränsen ska sättas.

Syftet med nätutvecklingsplanerna är att skapa transparens när det gäller de flexibilitetstjänster som behövs och ange planerade investeringar med tonvikt på den distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny last, inklusive laddningsstationer för elfordon. Nätutvecklingsplanen ska även ta upp användningen av efterfrågefleksibilitet, energieffektivitet, energilagransanläggningar och andra resurser som ska användas som ett alternativ till en traditionell utbyggnad av systemet. Nya effekt- och energiflöden påverkar kvalitets-, stabilitetsaspekter samt nätkapaciteten i hela elsystemet på ett nytt sätt. Dessa förändringar i kraftsystemet innebär att även ett litet nät kan ha en strategisk betydelse i omställningen till ny och förändrad elproduktion. Detta innebär att det i de flesta fall är centralt att även små nät, med kanske få kunder, upprättar nätutvecklingsplaner och på ett transparent sätt redovisar förutsättningar för ny produktion, flexibilitetstjänster, m.m. i näten. Även om det för en mindre aktör kan framstå som särskilt betungande att upprätta nätutvecklingsplaner anser Ei att upprättandet av nätutvecklingsplaner är av väsentlig betydelse för att möta omställningen till mer förnybar elproduktion och ändrade effekt- och energiflöden i näten

Effekter på elmarknadens effektivitet

Den förbättrade styrningen och kontrollen av de systemansvarigas planeringen bör på lång sikt främja elmarknadens effektivitet, om än i måttlig utsträckning.

Konsekvenser för berörda aktörer

Systemansvariga för distributionssystem

Det nya kravet på att upprätta nätutvecklingsplaner innebär att de systemansvariga får en tillkommande arbetsuppgift. Att ha en samlad bild av sitt befintliga ledningsnät och ha en plan för framtida utveckling av detsamma bör redan idag vara en naturlig del av de systemansvarigas för distributionssystem verksamhet. Ei gör bedömningen att det nya kravet kommer innebära ökade administrativa uppgifter för de systemansvariga i form av framtagande,

sammanställning och rapportering av nätutvecklingsplaner samtidigt som de har stor nytta av nätutvecklingsplanerna i sin verksamhet. Nätutvecklingsplaner är till stor hjälp vid arbetet med planering av investeringar, reinvesteringar och underhåll. Redan idag bör den systemansvarige ha god överblick av sitt system och hur det bör utvecklas utifrån förändrad samhällsstruktur och nyetableringar av infrastruktur och verksamheter i eget, angränsande och överordnade elsystem.

Utvecklingstakten för solkraft är mycket hög och påverkar i princip alla landets systemansvariga för distributionssystem. Ei har, utifrån tillgänglig statistisk¹²⁶, analyserat hur utvecklingen av installerad solkraft skulle kunna påverka ett nätföretag med cirka 25 000 kunder. För ett sådant nätföretag kan den höga utbyggnadstakten innebära att solkraft som idag står för cirka 0,47 MW i distributionsnätet inom en tioårsperiod kommer att stå för närmare 4,7 MW bara gällande mindre solkraftanläggningar. Till detta kommer större solkraftanläggningar. Solkraften får alltså en betydande påverkan i distributionsnäten, och beroende på väder kan elen flöda i nätet åt olika håll vid olika tidpunkter. Till detta kan läggas nya förutsättningar i distributionssystemen som ökad laddning av elbilar, efterfrågefleksibilitet, ökning av vindkraft mm som också kommer att ha påverkan på systemstrukturen. Ei menar att dessa omständigheter gör att nätföretaget har eget intresse i att analysera och planera distributionssystemen och detta stödjer kravet på att de systemansvariga gör nätutvecklingsplaner och offentliggör dem.

Andra företag (kommuner, elproducenter mm)

För samhället i form av kunder, kommuner, aktörer som ansvarar för annan infrastruktur (vägar, fjärrvärme, tele, fibernät, vatten, avlopp osv.), elproducenter och aktörer som aggregerar el (aggregatorer som köper och säljer flexibilitet) är det av stor betydelse hur de systemansvariga planerar och genomför utbyggnader och reinvesteringar i elnätet. Om nätföretagets planer blir föremål för samråd och blir kända för en större krets kan också samordningsfördelar uppnås. Till exempel kan traditionell samförläggning av ledningar inom en kommun ske. Nätföretagets planer blir också kända för elproducenter, kunder, presumtiva kunder och andra aktörer på elmarknaden.

Ei

För Ei blir det en helt ny uppgift att granska och godkänna nätutvecklingsplaner. Ei ska dessutom, vid ett bemyndigande från regeringen, utarbeta föreskrifter om vad nätutvecklingsplaner ska innehålla och hur de ska tas fram. Detta är helt nya arbetsuppgifter för Ei som bedöms innebära att två årsarbetskrafter måste tillföras myndigheten, vilket medför en kostnad om 2 268 000 kr.

Ei behöver utreda frågorna i syfte att ta fram nya föreskrifter. Dessutom kan Ei:s system för inrapportering behöva utvecklas och förslaget innebär även en till publicering för Ei.

Domstolar

Marginell måltillströmning till landets allmänna förvaltningsdomstolar väntas med anledning av förslaget. En nätutvecklingsplan kan behöva kompletteras. Om en uppgift i en nätutvecklingsplan inte överensstämmer med uppgift i annan

¹²⁶ Energiläget i siffror, Energimyndighetens statistik 2019

nätutvecklingsplan måste en sådan konflikt lösas. Beslut i sådan ärenden av nätmyndigheten inom ramen för nätmyndighetens tillsynsansvar kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ei bedömer att antalet sådana ärenden och som dessutom leder till behovet av en överprövning hos allmän förvaltningsdomstol kommer att vara högst begränsat.

13.5.21 Ägande av laddningspunkter för elfordon (artikel 33 och artikel 2 punkt 33)

En bestämmelse införs i ellagen som anger att en systemansvarig för distributionssystem inte får äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter för elfordon, utom då systemansvariga för distributionssystem äger och driver privata laddningspunkter uteslutande för eget bruk.

Alternativa lösningar

En alternativ lösning är att också den undantagsbestämmelse som skulle innebära att en systemansvarig för distributionssystem under vissa förhållanden skulle kunna medges att äga och driva laddningspunkter. Ei har dock gjort bedömningen att undantagsbestämmelsen inte bör införas i svensk lagstiftning.

Effekter på elmarknadens effektivitet

Förslaget innebär att nätföretag inte ska ha laddningspunkter för annat än eget bruk och att andra marknadsaktörer ska vara de som erbjuder möjligheten till laddningspunkter. Detta kan anses öka marknadens effektivitet i den mån det bidrar till ökad konkurrens på området.

Förslaget innebär att nätföretag inte ska ha laddningspunkter för annat än eget bruk och att andra marknadsaktörer ska vara de som erbjuder möjligheten till laddinfrastruktur. Detta kan anses öka marknadens effektivitet i den mån det bidrar till ökad konkurrens på området.

Förslaget innebär att nätföretag inte ska ha laddningspunkter för annat än eget bruk och att andra marknadsaktörer ska vara de som erbjuder möjligheten till laddningspunkter. Detta kan anses öka marknadens effektivitet i den mån det bidrar till ökad konkurrens på området.

Konsekvenser för berörda aktörer

Systemansvariga för distributionssystem

Systemansvariga för distributionssystem som idag äger och driver laddningspunkter måste avyttra dessa. Ei föreslår övergångsbestämmelser till den aktuella bestämmelsen vilket innebär att de systemansvariga som idag äger och driver laddningspunkter har god tid på sig att ställa om sin verksamhet och avyttra sådana anläggningar.

Andra företag

I den utsträckning som systemansvariga för distributionssystem måste avyttra laddningspunkter kan andra aktörer köpa och ta över dessa laddningspunkter.

Kunder

I den utsträckning som laddningspunkter måste avyttras och det inte finns något intresse för att ta över innehavet av berörda laddningspunkter kan vissa kunder

möjligen tillfälligt få minskad tillgänglighet till laddning för elfordon. Bedömningen är att de delar av Sverige där laddningspunkter idag saknas kommer att få full utbyggnad inom en relativt kort tid och tillgängligheten till laddningspunkter för elfordon kommer öka.

Ei

Förslaget bedöms inte få några effekter på Ei:s verksamhet. Tillsynen kan ske inom ramen för befintliga resurser.

Domstolar

Förslaget bedöms inte få några effekter på verksamheten i landets domstolar.

13.5.22 Ägande av energilagringssystem (artikel 36 och 54)

En ny bestämmelse införs som anger att en systemansvarig för distributionssystem och en systemansvarig för överföringssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem.

I samma paragraf införs en bestämmelse om när undantag från huvudregeln ska kunna medges. En systemansvarig får äga eller driva en energilagringssystem efter godkännande från nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om energilagringssystemen är en helt integrerad nätkomponent. En systemansvarig får även äga eller driva energilagringssystem under förutsättning att andra parter inte medgetts rätt att äga eller driva en sådan anläggning, eller inte kunnat tillhandahålla motsvarande energilagringstjänst varken till rimlig kostnad eller inom rimlig tid. Det krävs även att anläggningen är nödvändig för att en systemansvarig ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 3 kap. 1 § ellagen och att anläggningen inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna. Slutligen krävs att nätmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag och gjort en bedömning av anbudsförloppet och lämnat sitt godkännande.

Om ett undantag beviljas och en systemansvarig tillåts att äga och driva energilagringssystem ska nätmyndigheten hålla ett offentligt samråd för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Ett sådant samråd ska ske minst vart femte år. Om det offentliga samrådet visar att tredje part kan äga eller driva en energilagringssystem på ett kostnadseffektivt sätt ska en systemansvarigs energilagringssystem fasas ut inom 18 månader. Om en energilagringssystem ska fasas ut har en systemansvarig rätt till skälig ersättning. Ersättningen ska motsvara restvärdet av den ursprungliga investeringen i energilagringssystemen.

Detta gäller inte för batterilagringssystem som ägs och drivs av systemansvarig för distributionssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 4 juli 2019, om dessa batterilagringssystem har anslutits till nätet senast den 3 juli 2021, har integrerats i distributionssystemet, endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och inte används för att köpa eller sälja el.

Det gäller inte heller för batterilagringsanläggningar som ägs och drivs av en systemansvarig för överföringssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 1 januari 2025, om dessa batterilagringsanläggningar har anslutits till nätet senast den 31 december 2026, har integrerats i överföringssystemet, endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och inte används för att köpa eller sälja el. Nätmyndigheten ska anmäla ett beslut om att bevilja undantag till kommissionen och Acer med relevant information om ansökan och skälen för att bevilja undantag.

Alternativa lösningar

Ei har valt att utnyttja det undantag som finns från huvudregeln om att systemansvariga inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar. För det fall möjligheten till undantag inte utnyttjats hade det inneburit att systemansvariga som idag har energilagringsanläggningar skulle få avyttra eller avveckla dem.

Konsekvenser för berörda aktörer

Systemansvariga för distributionssystem

Systemansvariga för distributionssystem som idag har egna energilagringsanläggningar kan komma att behöva avyttra eller avveckla dessa om de inte utgör helt integrerade nätkomponenter.

Systemansvariga för överföringssystem

Systemansvariga för överföringssystem som idag har egna energilagringsanläggningar kan komma att behöva avyttra eller avveckla dessa om de inte utgör helt integrerade nätkomponenter.

Ei

För Ei innebär den nya bestämmelsen ett antal nya arbetsuppgifter. Ei ska kunna tillåta att även systemansvariga för distributionssystem och systemansvariga för överföringssystem får äga och driva energilagringsanläggningar. Om Ei ger tillåtelse till systemansvariga ska Ei med viss intervall hålla offentliga samråd för att bedöma huruvida det finns andra som är beredda att driva den verksamhet som de systemansvariga fått tillåtelse till avseende energilagring. Om annan aktör kan äga och driva energilagringsanläggningar på rimliga villkor ska den systemansvariges anläggning avyttras eller läggas ned. Ei ska också ta ställning till huruvida komponenter i de systemansvarigas elsystem är att betrakta som helt integrerade nätkomponenter. De tillkommande arbetsuppgifterna kommer sannolikt att kräva att ytterligare en årsarbetskraft tillförs Ei, vilket medför en kostnad om 1 134 000 kr.

Domstolar

Måltillströmningen till landets allmänna förvaltningsdomstolar bedöms bli marginell med anledning av de nya bestämmelserna om ägande av energilagringsanläggningar. Möjligen kan en ny måltyp bli aktuell för de allmänna förvaltningsdomstolarna då nätmyndigheten, Ei, ska kunna besluta huruvida en anläggning är att betrakta som en helt integrerad nätkomponent eller inte. Ett beslut av nätmyndigheten om att slå fast huruvida en anläggning är att se som en helt integrerad nätkomponent eller inte ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vidare bedömer Ei att ett mycket begränsat antal mål skulle

kunna bli aktuella för de allmänna förvaltningsdomstolarna då nätmyndigheten kan komma att avgöra frågan om fastställande av restvärdet av ursprunglig investering i energilagransanläggningen i de fall då den systemansvarige måste avveckla en sådan anläggning.

13.5.23 Övervakning av systemansvariga för överföringssystemens tioåriga nätutvecklingsplaner (artikel 59 punkten 1 k)

Systemansvariga för överföringssystem ska vara skyldiga att upprätta tioåriga nätutvecklingsplaner vartannat år. Dessa nätutvecklingsplaner ska lämnas in till Ei.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram, vad den ska innehålla och på vilket sätt inlämnande till Ei ska ske.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen är obligatorisk och följer av direktivets lydelse. Tidsintervallet vartannat år följer dock inte direkt av direktivet. Enligt artikel 30 b i elmarknadsförordningen ska dock Entso för el offentliggöra en icke-bindande unionsomfattande tioårig nätutvecklingsplan vartannat år. Därmed kommer en översyn av de nationella planerna att behöva ske med åtminstone samma intervall. Förslaget är utformat utifrån detta.

Effekter på elmarknadens effektivitet

Förslaget stärker styrningen och kontrollen av Svenska kraftnäts investeringsplaner. Denna förbättrade styrning och kontroll av planeringen bör på lång sikt främja elmarknadens effektivitet, om än i måttlig utsträckning.

Konsekvenser för berörda aktörer

Bestämmelsen berör främst Svenska kraftnät som systemansvarig för överföringssystem. Den ökade belastningen för Svenska kraftnät enbart på grund av förslaget lär dock bli begränsad, eftersom Svenska kraftnät ändå kommer att behöva se över sin nätutvecklingsplan minst vartannat år med hänsyn till bestämmelserna i elmarknadsförordningen.

För Ei innebär däremot bestämmelsen en tillkommande arbetsuppgift. Ei ska i sin årsrapport redogöra för en bedömning av nätutvecklingsplanens förenlighet med den unionsomfattande nätutvecklingsplanen och Ei kan lämna rekommendationer om ändring i planen. Därtill kommer föreskriftsarbete och ett utökat tillsynsansvar för nätmyndigheten, Ei. Handläggningstiden beräknas till 30 persondagar per år, vilket medför en kostnad om 136 000 kr.

Domstolar

Bedömningen är att förslaget inte kommer leda till någon måltillströmning till landets allmänna förvaltningsdomstolar.

13.5.24 Utvärdering av utvecklingen av ett smart nät (artikel 59 punkten 1 l)

Det införs en skyldighet för systemansvariga för överförings- och distributionssystem att lämna uppgifter till Ei om utvecklingen av ett smart elnät.

Ei bemyndigas att meddela föreskrifter om vilka uppgifter om utvecklingen av ett smart nät som de systemansvariga ska lämna.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen är obligatorisk och följer direkt av direktivet. Alternativa lösning saknas därmed.

Effekter på elmarknadens effektivitet

Förslaget innebär en förbättrad kontroll av utvecklingen av smarta elnät. Detta bör på lång sikt främja elmarknadens effektivitet eftersom ett smart nät främjar energieffektivitet och integreringen av energi från förnybara energikällor.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget innebär en tillkommande arbetsuppgift för nätföretagen i form av att lämna in uppgifter. Det kan också leda till positiva effekter för nätföretagen genom att de kan effektivisera sin drift. För övriga aktörer på elmarknaden bör den ökade uppföljningen av smarta elnät ha positiva effekter.

Ei får ett utökat tillsynsansvar samt ska ta fram föreskrifter. Utvärderingen av utvecklingen av smarta nät ska göras utifrån en begränsad uppsättning indikatorer. Ei behöver därför ta fram vilka indikatorer för smarta elnät som kommer att användas. Det utökade tillsynsansvaret kommer sannolikt inte öka antalet mål i förvaltningsdomstolarna. Handläggningstiden hos Ei beräknas till 45 persondagar per år, vilket medför en kostnad om 204 000kr.

13.5.25 Övervakning av tiden för reparationer (artikel 59.1.q)

Det införs ett bemyndigande i ellagen och elförordningen för Ei att meddela föreskrifter om skyldighet att rapportera den tid det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplanerat elavbrott.

Effekter på elmarknaden

Förslaget innebär en förbättrad kontroll av hur lång tid det tar att reparera en anläggning efter ett elavbrott. Detta bör främja leveranssäkerheten på elmarknaden och effektiviteten hos nätföretagen.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget innebär en tillkommande administrativ arbetsuppgift för nätföretagen att rapportera in data till Ei. För övriga aktörer på elmarknaden bör den ökade övervakningen av reparationstiden ha positiva effekter.

Ei får ett utökat tillsynsansvar samt ska ta fram föreskrifter. Övervakningen av tiden för reparationer efter elavbrott medför utökade arbetsuppgifter för Ei.

Att Ei bemyndigas att meddela föreskrifter om i vilka fall nätföretagen ska rapportera in uppgifter efter avbrott medför i förlängningen att nätföretagen behöver registrera den tid det tar att reparera en anläggning efter oplanerat avbrott. Ei bedömer att nätföretagen redan idag på något sätt håller ordning på tiden det tar att reparera en anläggning. Därmed följer att den administrativa bördan blir liten för nätföretagen att hålla ordning på detta. Däremot är det frågan om ytterligare en rapportering för nätföretagen. Ei har i dag utarbetade gränssnitt

för elnätsföretagens rapportering av elavbrott. Det är dock inte klarlagt om inrapportering av reparationstider kan ske genom samma kanal eller om annan plattform för inrapportering bör tas fram. För Ei kommer uppgiften sannolikt att vara resurskrävande. Ei behöver ta fram förslag till föreskrifter, och i samband med det utreda, förtydliga och begränsa vad nätföretagen ska rapportera och på vilket sätt. Förslaget ska sedan samrådats och remitteras. Ei kan, som tidigare nämnts, komma att behöva utveckla ett nytt system för inrapportering av uppgifter om reparationstider. De system Ei har idag klarar troligen inte denna typ av rapportering. Det kommer även att krävas resurser på Ei för den årliga insamlingen och granskningen av de inrapporterade uppgifterna. Handläggningstiden hos Ei beräknas till 90 persondagar per år, vilket medför en kostnad om 408 000 kr.

Andelen längre (mer än 12 timmar) oplanerade avbrott har under de senaste femton åren rört sig kring storleksordningen ett avbrott per kund och år. Nätföretagen har olika många kunder, från ett fåtal till över 800 000 kunder. Oftast beror avbrotten på ett fåtal faktorer där nätföretaget för egen del har anledning att notera skäl, tid och åtgärd i syfte att dra erfarenheter av det inträffade. Ei har under de senaste åren genomfört tillsyn och följt i stort sett alla avbrott där kunden haft avbrott över 24 timmar eller haft mer än elva avbrott under ett år. I den tillsynen har företagen fått rapportera åtgärder. Denna tillsyn kan eventuellt förenklas genom att nätföretagen rapporterar fler uppgifter om avbrott. (För leveranssäkerhet och avbrott, se rapporten *Leveranssäkerhet i Sveriges elnät 2018 Statistik och analys av elavbrott Ei R2019:5*, och för tillsynen över leveranssäkerhet, se *Tillsyn avseende leveranssäkerheten i elnäten Ei PM2019:02*).

13.5.26 Regionala samordningscentrum (artikel 62)

I instruktionen för Ei införs en bestämmelse som anger att Ei, i samarbete med övriga relevanta tillsynsmyndigheter, ska utföra de uppgifter som ankommer på tillsynsmyndigheten enligt artikel 62.1 i elmarknadsdirektivet gällande regionala samordningscentrum.

Energimarknadsinspektionen ska också särskilt samverka med tillsynsmyndigheten där samordningscentret är etablerat (dvs. den danska tillsynsmyndigheten) i fråga om att vidta tillsynsåtgärder mot det regionala samordningscentret på det sätt som stadgas i artikel 62.2.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen är obligatorisk och följer direkt av direktivet. Alternativa lösning saknas därmed.

Effekter på elmarknaden

Elmarknadsförordningen innehåller bestämmelser som anger att regionala samordningscentrum ska inrättas. De regionala samordningscentrumen har fått utökat operativt ansvar genom bestämmelserna i elmarknadsförordningen. Dessa kommer därför att vara en mer betydelsefull aktör på elmarknaden.

Införandet av regionala samordningscentrum syftar till att underlätta och förbättra systemdriften i Europa genom att systemansvariga för överföringssystem nu tvingas samarbeta inom ett stort antal områden som de regionala

samordningscentrumen ansvarar för. Dessa uppgifter har tidigare varit nationella och ansvaret har legat hos respektive nationell systemansvarig för överföringssystem.

Konsekvenser för berörda aktörer

Bestämmelserna om regionala samordningscentrum är nya som det ankommer på Ei att utföra, i samarbete med övriga relevanta tillsynsmyndigheter. Artikel 62.1 handlar om vilka uppgifter som tillsynsmyndigheterna i den systemdriftsregion där ett regionalt samordningscentrum är etablerat ska utföra. Uppgifterna är sammanfattningsvis att

- Godkänna förslag till regionalt samordningscentrum
- Godkänna kostnaderna för verksamheten
- Godkänna processen för gemensamt beslutsfattande
- Säkerställa tillräckliga resurser för det regionala samordningscentret
- Föreslå uppgifter och beslutsbefogenheter för det regionala samordningscentret
- Granska så det regionala samordningscentret uppfyller sina skyldigheter
- Övervaka hur systemsamordningen fungera och rapportera till Acer

Dessa är således tillkommande arbetsuppgifter för Ei. Ei kommer också behöva stärka och formalisera samarbetet med tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen och särskilt den danska tillsynsmyndigheten som är den som har möjlighet att sanktionera överträdelser av regelverket och samordna tillsynen över det regionala samordningscentret. Inledningsvis under första tiden när centrumet etableras rör det sig sannolikt om en tjänst på halvtid och därefter en tjänst om 25 procent. Det som kommer att ta mycket tid i anspråk för Ei är dialogen med övriga tillsynsmyndigheter. Om det regionala samordningscentret blir komplicerat att införa kan arbetsbördan för Ei uppgå till en heltidstjänst. De tillkommande arbetsuppgifterna kommer därför att kräva att ytterligare mellan en halv och en hel årsarbetskraft tillförs Ei, vilket medför en kostnad om 567 000 - 1 134 000 kr.

13.5.27 Överensstämmelse med nätföreskrifter och riktlinjer (artikel 63)

Regeln i 12 kap. 1 b § ellagen om återkallelseförbehåll i Ei:s beslut enligt riktlinjer enligt elmarknadsförordningen utvidgas till att även omfatta beslut enligt nätföreskrifter enligt samma förordning. Vidare ändras bestämmelsen så att beslut endast ska villkoras med att de kan upphävas, och inte ändras, på begäran av kommissionen.

Bestämmelserna i 3 kap. 4 § och 4 kap. 3 § lagen om certifiering av transmissionsnätsföretag för el ändras så att beslut om certifiering endast ska innehålla förbehåll om att de kan upphävas, och inte ändras, på begäran av kommissionen.

Alternativa lösningar

Förslaget innebär ändringar av formell karaktär som följer av direktivet. Alternativa lösningar saknas.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget torde inte få några konsekvenser för elmarknadens aktörer eller andra.

13.5.28 Förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan (artikel 17 i förnybarhetsdirektivet)

En anläggning för produktion av förnybar energi som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt har rätt att bli ansluten om inte nätkoncessionshavaren har avslagit ansökan inom en månad efter det att anmälan har kommit in till nätkoncessionshavaren.

Alternativa lösningar

Enligt direktivet är bestämmelsen obligatorisk för anläggningar för produktion av förnybar energi med en elkapacitet på högst 10,8 kW. Medlemsstaterna får införa sådana regler för anläggningar för produktion av förnybar energi med en elkapacitet upp till 50 kW. Gränsen på 43,5 kW är vald, eftersom den gränsen redan finns i ellagen. Den valda lösningen innebär att fler anläggningar än vad direktivet kräver omfattas av reglerna. Samtidigt innebär den valda lösningen med en gräns som redan används i ellagen att tillämpningen underlättas. Eftersom bestämmelsen inte bedöms vara särskild betungande för nätföretagen – det är en rätt att bli ansluten, inte att faktiskt bli ansluten, inom en månad – har denna lösning valts.

Effekter på energiomställningen m.m.

Genom att främja mikroproduktionsanläggningar för förnybar el underlättas energiomställningen och uppfyllandet av det klimatpolitiska ramverket.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget kommer att underlätta installation av mikroproduktion, vilket kan vara särskilt intressant för hushållskunder och mindre företag.

Ei:s får utökad tillsyn som dock kan ske genom användningen av befintliga resurser.

13.5.29 Egenanvändare av förnybar energi (artikel 21 i förnybarhetsdirektivet)

Det införs en bestämmelse att om mikroproduktionen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt där en anläggning för användning av el redan är ansluten får inte någon engångsavgift tas ut för anslutningen.

Kravet att en mikroproducent ska vara nettoanvändare under ett kalenderår för att inte behöva betala någon avgift för inmatningen tas bort.

Det förtydligas att skyldigheten att ta emot el från en produktionsanläggning gäller i förhållande till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ta fram ett ramverk för att främja och underlätta utvecklingen av egenanvändning av förnybar energi.

Alternativa lösningar

De föreslagna förändringarna är nödvändiga för att uppfylla direktivets krav på enkel anmälan, så att produktionsanläggningar som tillhör egenanvändare av förnybar energi ska anslutas till nätet efter en anmälan till den systemansvarige för distributionssystemet.

Medlemsstaterna ska säkerställa att egenanvändare av förnybar energi har rätt att producera förnybar energi, inklusive för egen förbrukning, lagra och sälja sådan el utan att omfattas av diskriminerande eller oproportionella förfaranden eller avgifter. Elleverantörernas mottagningsplikt måste därför förenas med ett krav på skäliga villkor. Kravet på att ta fram ett ramverk för att främja och underlätta utvecklingen av egenanvändning av förnybar energi följer direktivet. Alternativa lösningar saknas därför.

Effekter på energiomställningen m.m.

Genom att främja mikroproduktionsanläggningar för förnybar el underlättas energiomställningen och uppfyllandet av det klimatpolitiska ramverket. Kravet att mikroproducenten ska vara nettoanvändare kan avhålla nya producenter från att investera i mikroproduktionsanläggningar, eftersom även mindre avgifter har betydelse för om en sådan investering ska ske eller inte. Kravet kan även medföra att befintliga mikroproducenter minskar sin produktion för att inte vara tvungna att betala nätavgiften för inmatning. Avsaknaden av en rätt att få skälig ersättning för produktionen kan avhålla nya producenter från att investera i mikroproduktionsanläggningar, eftersom även mindre avgifter har betydelse för om en sådan investering ska ske eller inte. Det kan även medföra att befintliga mikroproducenter minskar sin produktion.

Konsekvenser för berörda aktörer

Kravet att mikroproducenten måste vara nettoanvändare under ett kalenderår innebär en administrativ börda för nätföretagen, som varje år kontrollerar om mikroproducenten har varit nettoanvändare eller inte och fakturerar elnätsavgiften i efterhand om producenten inte har varit en nettoanvändare. Med hänsyn till att det kan antas tillkomma elanvändare som producerar sin egen el kan också de administrativa kostnaderna för företagen antas öka. Eftersom det redan i dag följer av tillämpningen att någon anslutningsavgift inte får tas ut om mikroproduktionen ansluts där en anläggning redan är ansluten, innebär det förslaget ingen förändring för nätföretagen.

Förslaget innebär en skyldighet för elleverantörer att betala ett skäligt pris för den el de är tvungna att ta emot. Kravet på skälighet innebär rimligtvis att elleverantören har möjlighet att sälja elen vidare med en viss vinst. Däremot kan den administrativa bördan för elleverantörerna öka.

Förslaget kommer att främja installation av mikroproduktion, vilket kan vara särskilt intressant för hushållskunder och mindre företag.

Det ramverk som ska inrättas kräver en omfattande analys och bedömning av marknaden för förnybar energi. Ei föreslår att denna analys och bedömning görs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

13.5.30 Egenanvändare av förnybar energi inom byggnad (artikel 21.4 i förnybarhetsdirektivet)

Om överföring av el inom en byggnad, som huvudsakligen används för bostadsändamål, sker till flera elanvändare med egna abonnemang, ska om innehavaren av byggnaden begär det, mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden även ske för hela byggnaden.

Vid gemensam mätning för en byggnad ska beräkningen av energiskatt ske i den gemensamma mätpunkten för byggnaden.

Om en innehavare av en byggnad begär en gemensam mätpunkt för byggnaden får ingen kostnad tas ut av nätkoncessionshavaren för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning, eller för installation av mätaren.

Om mätning sker i en gemensam mätpunkt för byggnad ska uppgifterna som rapporteras för de enskilda uttags- och inmatningspunkterna inne i byggnaden endast avse den el som även har blivit uppmätt i den gemensamma mätpunkten.

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om hur de värden som ska rapporteras ska beräknas.

Alternativa lösningar

Det är nödvändigt att införa ett system som möjliggör att direktivets krav på rättigheter för egenanvändare av el från förnybar energi inom samma byggnad uppfylls. Det finns andra lösningar än den föreslagna, men dessa skulle kräva större ingrepp i regelverket och påverka marknaden i större utsträckning.

Effekter för energiomställningen/klimatpolitiskt ramverk/miljömässiga konsekvenser

Genom att främja mikroproduktionsanläggningar för förnybar el underlättas energiomställningen och uppfyllandet av det klimatpolitiska ramverket.

Sociala konsekvenser

Förslaget kan leda till ökad medvetenhet om energifrågor och ett ökat engagemang. Ökade möjligheter att tillvarata egenproducerad el inom en byggnad kan bidra till att minska hushållens elkostnader.

Konsekvenser för berörda aktörer

Systemansvariga för distributionssystem

Systemansvariga för distributionssystem kan få en ökning av kostnaden för administration. Dessa kostnaderna slås ut på kundkollektivet.

Elleverantörer

Elleverantörerna kan få ökade kostnader för administration.

Kunder

Kunderna får ökad möjlighet till egen produktion och egenanvändning av förnybar energi.

Kostanden för mätare kommer att slås ut på kundkollektivet, vilket medför att samtliga kunder får vara med och betala. Kostnadseffekten per kund blir dock mycket begränsad.

Ei

Ei får nya uppgifter inom tillsyn och prövning, som dock bör kunna ske med befintliga resurser.

Arbetet med att ta fram föreskrifter uppskattas till 60 persondagar, vilket medför en kostnad om 271 000 kr.

Domstolar

Tillströmningen av mål till förvaltningsdomstolarna kan öka, men i mycket begränsad omfattning.

13.5.31 Fjärrvärme och fjärrkyla (artikel 24.1 i förnybarhetsdirektivet)

Nya bestämmelser införs i fjärrvärmelagen med en definition av fjärrkyleverksamhet och fjärrkyleföretag.

Fjärrvärme- och fjärrkyleföretag ska se till att uppgifter om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system enkelt finns tillgängliga för fjärrvärmekunder.

Bemyndigandet till Ei när det gäller prisinformation enligt fjärrvärmelagen utökas att omfatta fjärrkyla och information till kunder om energiprestanda och andelen förnybar energi.

Alternativa lösningar

Medlemsstaterna ska säkerställa att information om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system för fjärrvärme och fjärrkyla tillhandahålls slutkonsumenterna på ett lättillgängligt sätt.

Sådana bestämmelser saknas idag och måste därför införas. Alternativa lösningar saknas. Hur det ska ske regleras i föreskrift.

Effekter av förslaget

Fjärrvärme- och fjärrkylekundernas ställning på marknaden förbättras genom att de får mer information.

Konsekvenser för berörda aktörer

Det största påverkan får bestämmelsen på fjärrkyleföretag. 2018 fanns 36 företag som levererade till cirka 2 000 kunder i knappt 40 svenska städer. De omfattas nu för första gången av någon form av reglering, om än väldigt begränsad. För fjärrvärmeföretagen tillkommer en skyldighet att redovisa uppgifter, vilket betyder att rutiner måste skapas för att ta fram dessa uppgifter om sådana rutiner saknas idag.

Förslaget bedöms ge ökade kostnader för administration för fjärrkyleföretagen och fjärrvärmeföretagen. Anpassning av webbsidor eller annan informationsbärande

uppskattas till 50 000 kr per år för företag med många kunder och en mindre kostnad för företag med få kunder.

För Ei innebär förslaget på kort sikt att föreskrifterna behöver omarbetas. På längre sikt innebär förslaget ett utökat tillsynsansvar.

Arbetet med föreskrifter uppskattas till 60 persondagar, vilket medför en engångskostnad om 272 000 kr.

Arbetet med tillsyn uppskattas till 20 persondagar per år, vilket medför en kostnad om 90 000 kr.

Detta kan även medföra ett ökat antal mål i förvaltningsdomstolarna.

13.5.32 Balansansvar (artikel 5 i elmarknadsförordningen)

8 kap. i ellagen kompletteras med en ny bestämmelse som anger att en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elproducenten inte mata in elen.

Ett undantag införs för de fall då elproducenten är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). I sådant fall ska det elhandelsföretag som tar emot elen från produktionsanläggningen se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen i förordningen om huvudregeln att det ska finnas en balansansvarig vid inmatning av el är tvingande. Alternativa lösningar har inte övervägts i den delen. När det gäller möjligheten till undantag från huvudregeln

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget innebär ett förtydligande i lag av den balansansvariges ansvar. Några praktiska konsekvenser får inte förslaget eftersom varje inmatningspunkt redan idag har en balansansvarig utpekad.

13.5.33 Översyn av elområden (artikel 14 i elmarknadsförordningen)

25 c § i elförordningen kompletteras med en ny bestämmelse som anger att nätmyndigheten ska ta ställning till den metod och de antaganden som ska användas i processen för översyn av elområden samt om de alternativa elområdeskonfigurationer som ska övervägas enligt artikel 14. 4 och 5 i förordningen EU 2019/943.

Alternativa lösningar

Bestämmelsen är tvingande för medlemsländerna.

Konsekvenser för berörda aktörer

Artikel 14.3 anger en översyn av elområden ska göras för att säkerställa en optimal konfiguration av elområden. Denna översyn ska kartlägga all strukturell överbelastning och inbegripa analys av olika konfigurationer av elområden på ett samordnat sätt, med deltagande av intressenter som påverkas, från alla berörda medlemsstater, i enlighet med riktlinjen för kapacitetstilldelning och hantering av

överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009. Nuvarande elområden ska bedömas utifrån sin förmåga att skapa en tillförlitlig marknad, inbegripet en tillräckligt flexibel produktion och belastningskapacitet, som är avgörande för att undvika flaskhalsar i nätet, balansera efterfrågan och tillgång på el samt skapa långsiktig säkerhet för investeringar i nätinfrastruktur. Artikel 14.3 anger en översyn av elområden ska göras för att säkerställa en optimal konfiguration av elområden. Denna översyn ska kartlägga all strukturell överbelastning och inbegripa analys av olika konfigurationer av elområden på ett samordnat sätt, med deltagande av intressenter som påverkas, från alla berörda medlemsstater, i enlighet med riktlinjen för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009. Nuvarande elområden ska bedömas utifrån sin förmåga att skapa en tillförlitlig marknad, inbegripet en tillräckligt flexibel produktion och belastningskapacitet, som är avgörande för att undvika flaskhalsar i nätet, balansera efterfrågan och tillgång på el samt skapa långsiktig säkerhet för investeringar i nätinfrastruktur.

Artikel 14.3 anger en översyn av elområden ska göras för att säkerställa en optimal konfiguration av elområden. Denna översyn ska kartlägga all strukturell överbelastning och inbegripa analys av olika konfigurationer av elområden på ett samordnat sätt, med deltagande av intressenter som påverkas, från alla berörda medlemsstater, i enlighet med riktlinjen för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning som antagits på grundval av artikel 18.5 i förordning (EG) nr 714/2009. Nuvarande elområden ska bedömas utifrån sin förmåga att skapa en tillförlitlig marknad, inbegripet en tillräckligt flexibel produktion och belastningskapacitet, som är avgörande för att undvika flaskhalsar i nätet, balansera efterfrågan och tillgång på el samt skapa långsiktig säkerhet för investeringar i nätinfrastruktur.

Bestämmelsen berör främst Svenska kraftnät som systemansvarig för överföringssystem. Den ökade belastningen för Svenska kraftnät enbart på grund av förslaget bedöms bli begränsad, eftersom Svenska kraftnät ändå kommer att behöva se över elområdesindelningen.

För Ei innebär däremot bestämmelsen en tillkommande arbetsuppgift. Ei ska pröva förslag runt elområdeskonfigurationer och också ta ställning till de alternativa elområdeskonfigurationer som den systemansvarige för överföringssystem har övervägt. Ei har redan en roll i elområdeskonfigurationer enligt 32.4 c i förordning (EU) 2015/1222 På samma sätt som Ei ska ta ställning till förslag om att bibehålla eller ändra en elområdeskonfiguration enligt artikel 32.4 c i förordning (EU) 2015/1222 innebär förslaget att Ei även delta i förfarandet om översyn av elområden och elområdeskonfigurationer enligt elmarknadsförordningen. Uppskattningsvis kommer det kontinuerligt finnas behov av att se över elområdena inom EU. Ei får därmed att behöva arbeta med denna fråga framöver. Handläggningstiden för detta kan beräknas 60 persondagar, vilket medför en årlig kostnad om 272 000 kr.

Det utökade tillsynsansvaret kan även marginellt påverka antalet ärenden hos de allmänna förvaltningsdomstolarna genom att ett beslut från nätmyndigheten i ett ärende om elområdeskonfigurationer.

Det utökade tillsynsansvaret kan även marginellt påverka antalet ärenden hos de allmänna förvaltningsdomstolarna genom att ett beslut från nätmyndigheten i ett ärende om elområdeskonfigurationer.

13.5.34 Effektreserv (artikel 21 och 22 i elmarknadsförordningen)

I lagen (2003:436) om effektreserv införs en bestämmelse som klargör att lagen innehåller kompletterande bestämmelser till artikel 20-24 i elmarknadsförordningen 2019/943.

Det införs också förtydligande i lagen om effektreserv om att den systemansvariga myndigheten endast som en sista utväg och för att undanröja resurstillräcklighetsproblem, får säkerställa att en effektreserv finns tillgänglig.

Lagen om effektreserv ändras så att effektreserven även kan skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal med en ägare av energilagringsanläggning om att ställa ytterligare kapacitet till förfogande.

Det införs en begränsning i lagen om effektreserv som innebär att en anläggning som ingår i effektreserven inte samtidigt får erhålla ersättning från grossistmarknaden för el eller delta på balansmarknaden.

Det införs en begränsning i lagen om effektreserv som innebär att en anläggning som ingår i effektreserven inte samtidigt får delta på elmarknaden.

I förordning (2016:423) om effektreserv införs en bestämmelse om att en anläggning för produktion av el, som tagits i drift senast den 4 juli 2019 och har utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh producerad el, inte får ingå i effektreserven.

Från och med den 1 juli 2025 får en anläggning för produktion av el som har tagits i drift före den 4 juli 2019 och har utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el och mer än 350 kg koldioxid från fossilt bränsle i genomsnitt årligen per installerad kW inte ingå i effektreserven.

Alternativa lösningar

Förordningens regler om kapacitetsmekanismer gäller direkt i Sverige. Nationell rätt kan endast komplettera dessa regler. Det är nödvändigt att öppna systemet med effektreserv till att även omfatta energilagringsanläggningar.

Konsekvenser för berörda aktörer

Förslagen innebär att också innehavare av energilagringsanläggningar får möjlighet att bidra till den svenska effektreserven genom att Svenska kraftnät kan ingå avtal med en sådan innehavare. Idag är det svenska regelverket rörande effektreserven begränsat på så sätt att Svenska kraftnät endast kan ingå avtal med elproducenter för denna funktion. I övrigt innebär förslagen ett förtydligande att kapacitet som ställs till förfogande för effektreserven inte också kan erbjudas marknaden. Möjligheten att få ersättning från två håll för samma kapacitet begränsas genom förslaget. En annan konsekvens av förslagen är att produktionsresurser som har utsläpp på mer än 550 g koldioxid från fossilt bränsle per kWh el och som har tagits i drift den 4 juli 2019 eller senare inte får ingå i

effektreserven. Innehavare av sådana anläggningar kan därmed inte längre bjuda in kapacitet till den svenska effektreserven.

13.5.35 Tidig varning och tillkännagivande av en elkris (Artikel 14 i riskberedskapsförordningen)

Skyldigheten för nätmyndigheten att anmäla sådana skyddsåtgärder som avses i artikel 42 i direktiv 2009/72/EG upphävs.

Bestämmelser om hur elkriser ska hanteras i form av tidig varning och tillkännagivande av elkriser framgår nu av artikel 14 i riskberedskapsförordningen. Det är den behöriga myndigheten, dvs. Statens energimyndighet, som ska tillkänna att det föreligger en elkris och informera övriga berörda medlemsstater och kommissionen. Nätmyndigheten ska därför inte längre fullgöra rapportering som anges i 23 § elförordningen. Bestämmelsen i elförordningen bör därför upphävas.

Alternativa lösningar

Alternativa lösningar har inte övervägts.

Konsekvenser för berörda aktörer

Ei behöver inte längre fullgöra rapportering som tidigare var myndighetens uppgift enligt 23 § elförordningen.

Förslagets konsekvens i förlängningen är att Statens energimyndighet istället får denna uppgift enligt riskberedskapsförordningen. Enligt 3 § 17 punkten i förordning om ändring i förordningen (2014:520) med instruktion för Statens energimyndighet (2019:1304) ska Statens energimyndighet vara behörig myndighet enligt riskberedskapsförordningen.

13.5.36 Ikraftträdande

Förslag

Samtliga förslag föreslås träda ikraft den 1 januari 2021.

Det nya elmarknadsdirektivet ska enligt art. 73 tillämpas från och med den 1 januari 2021. Av det omarbetade förnybarhetsdirektivet framgår av art. 36.1 att medlemsstaterna senast den 30 juni 2021 ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 2–13, 15–31 och 37 och bilagorna II, III och V–IX. Elmarknadsdirektivet ska enligt art. 71 tillämpas från och med den 1 januari 2020. Riskberedskapsförordningen och byråförordningen trädde i kraft redan under 2019.

Med tanke på lagstiftningsprocessen är det inte realistiskt att sätta ett tidigare ikraftträdandedatum för någon bestämmelse än den 1 januari 2021. Det finns heller inga skäl att ha olika tidpunkter för ikraftträdande av bestämmelserna och vänta med ikraftträdandet av de bestämmelser som följer av förnybarhetsdirektivet. Förslaget är därför att samtliga föreslagna bestämmelser träder i kraft den 1 januari 2021.

Alternativa lösningar

Bestämmelserna i direktiven är tvingande. Förnybartdirektivets bestämmelser ska vara införda 20 juni 2021 och elmarknadsdirektivet 1 januari 2021 vilket innebär att förslagen som följer av förnybartdirektivet skulle kunna träda i kraft senare än den 1 januari 2021. Förslaget om en lag om energigemenskaper omfattar både medborgarenergigemenskaper och gemenskaper för förnybar energi. Det finns inget skäl till att ha olika tidpunkt för ikraftträdande för de olika bestämmelserna i lagen. Detsamma gäller för förslagen som rör förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan, egenanvändare av förnybar energi och reglerna om fjärrkyla och fjärrvärme, som således bör träda i kraft samtidigt med övriga bestämmelser.

13.5.37 Övergångsbestämmelser

Som framgår under respektive avsnitt ovan föreslås i vissa fall övergångsbestämmelser för att ge marknaden möjlighet att anpassa sig efter det nya regelverket.

Bestämmelser som ska tillämpas från den 1 januari 2023

Ei föreslår att följande bestämmelser ska tillämpas från och med den 1 januari 2023:

1. 3 kap 1 a § ellagen (1997:857) om tillåten verksamhet för systemansvarig för distributionssystem,
2. 3 kap. 1 m § ellagen (1997:857) om ägande av laddningspunkter för elfordon, och
3. Reglerna om egenanvändning av förnybar energi inom byggnad i 3 kap. 10 c och 14 a §§ ellagen (1997:857) samt 4, 6 d och 9 §§ förordningen (1999:716) om mätning beräkning och rapportering av överförd el.

Några av de föreslagna reglerna kräver en övergångsperiod. Det är regler som kan innebära att egendom behöver avyttras eller att nya myndighetsföreskrifter måste tas fram. Dessa regler är:

Tillåten verksamhet för systemansvarig för distributionssystem, 3 kap 1 a § ellagen

Flera systemansvariga för distributionssystem bedriver idag annan verksamhet som blir otillåten enligt den föreslagna bestämmelsen. Denna verksamhet måste därför flyttas till en annan juridisk person. Det behövs en övergångsperiod för att kunna genomföra denna process. Två år bedöms som tillräcklig.

Ägande av laddningspunkter för elfordon, 3 kap. 1 m § ellagen

Om en systemansvarig för distributionssystem idag äger, utvecklar, förvaltar eller driver laddningspunkter måste det finnas skälig tid att avyttra verksamheten eller flytta den till en annan juridisk person. Två år bedöms som en skälig tid.

Reglerna om egenanvändning av förnybar energi inom byggnad

Reglerna om egenanvändning av förnybar energi inom byggnad kräver en övergångsperiod innan de kan träda i kraft fullt ut. Nätmyndigheten måste ta fram föreskrifter och nätföretagen utveckla nödvändiga rutiner. Även här bedöms två år som en lämplig övergångsperiod. Detta gäller 3 kap. 10 c och 14 a §§ ellagen (1997:857) samt 4, 6 d och 9 §§ förordningen (1999:716) om mätning beräkning och rapportering av överförd el.

Undantag för kostnadsfritt byte av elleverantör eller aggregator för avtal som ingåtts av små företag

Ei föreslår att bestämmelsen i 9 kap. 14 § ellagen inte ska tillämpas för avtal som små företag har ingått med en elleverantör före den 1 januari 2021.

Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 19 § ellagen innebär att ett byte ska kunna ske utan kostnad för konsumenter. Med den förslagna bestämmelsen utökas detta till att även gälla små företag. Avtal som har ingåtts enligt det äldre regelverket bör fortsatt gälla, eftersom elleverantörer inte har haft möjlighet att anpassa avtalen efter den nya bestämmelsen. En övergångsbestämmelse om detta bör därför införas.

Bestämmelser i 5 kap. ellagen om intäktsram

Ei föreslår att bestämmelserna i 5 kap. om att Ei ska kunna ta hänsyn till utnyttjandet av flexibilitetstjänster när intäktsramen bestäms ska tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2024 eller senare. Motsvarande gäller bestämmelsen i 28 a § förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet om att Ei kan meddela närmare föreskrifter.

Förslag som påverkar beräkningen av intäktsramens storlek bör tillämpas för första gången för en tillsynsperiod som börjar löpa den 1 januari 2024 eller senare. Detta gäller bestämmelserna i 5 kap. om att Ei ska kunna ta hänsyn till utnyttjandet av flexibilitetstjänster när intäktsramen bestäms och bestämmelsen i 28 a § förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet att Ei kan meddela närmare föreskrifter. Bestämmelserna träder ikraft den 1 januari 2021 vilket möjliggör för Ei att utarbeta föreskrifter till tillsynsperioden som börjar 2024.

13.5.38 Övriga tillkommande myndighetsuppgifter direkt av förordning

Ei

Uppgifter i elmarknadsförordningen

Artikel 6

Artikel 6 innehåller bestämmelser om balansmarknaden och anger bland annat att balansmarknaderna ska organiseras på ett sätt som säkerställer att marknadsaktörerna ges tillträde till marknaden och att marknadsaktörerna inte diskrimineras.

Enligt punkten 8 ska upphandling av balanskapacitet vara marknadsbaserad och ska baseras på primärmarknad. Ei kan bevilja undantag från skyldigheten att grunda upphandlingen av balanskapacitet av primärmarknader. Undantaget ska ses över vart tredje år.

Enligt punkten 9 ska balanskapacitet uppåt respektive nedåt upphandlas var för sig och. Avtal om balanskapacitet ska inte ingås mer än en dag före tillhandahållande av tjänsten. Ei kan under vissa förutsättningar bevilja undantag från principen att upphandling av balanskapacitet uppåt respektive nedåt ska utföras var för sig. Ei kan även godkänna tidigare avtal som gäller upphandling av balanskapacitet och som ingåtts mer än en dag före tillhandahållandet av

balanskapacitet för att säkerställa försörjningstryggheten eller förbättra den ekonomiska effektiviteten.

Ei kan på begäran av den systemansvarige för överföringssystem förlänga avtalets löptid för den återstående delen av den balanskapacitet som avses i punkt 9 till högst tolv månader.

Senast den 1 januari 2028 ska Ei rapportera till kommissionen och Acer om den del av den totala kapaciteten som omfattas av avtal med en löptid och en upphandlingsperiod som är längre än en dag.

Ei får även på förslag från systemansvariga för överföringssystem godkänna undantag från punkterna 2 och 4 (som handlar om pris och avräkning i balansavtal), om standardbalansprodukter inte är tillräckliga för att säkerställa driftssäkerheten, eller vissa balansresurser inte kan delta på balansmarknaden genom standardbalansprodukter, föreslå.

Uppskattningsvis inkommer ett ärende per år till Ei. Handläggningstiden för ett ärende beräknas 60 persondagar, vilket medför en årlig kostnad om 272 000 kr.

Artikel 10

Artikel 10 innehåller bestämmelser om tekniska budgivningsgränser och anger bland annat att det inte ska finnas ett högsta eller lägsta gränsvärde för grossistpriset på el.

Enligt punkten 4 ska tillsynsmyndigheter eller annan utsedd behörig myndighet kartlägga de strategier och åtgärder som tillämpas inom deras territorium och som skulle kunna bidra till att indirekt begränsa grossistprisbildning.

Bestämmelsen innebär en tillkommande arbetsuppgift för tillsynsmyndigheten, dvs. Ei, om inte regeringen utser en annan behörig myndighet. Eftersom bestämmelsen rör marknadsfrågor är det naturligt att uppgiften faller på Ei.

Punkten 5 anger att om en tillsynsmyndighet eller annan utsedd behörig myndighet har identifierat en strategi eller åtgärd som skulle kunna användas för att begränsa grossistprisbildning ska den vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja eller, om detta inte är möjligt, mildra verkningarna av den strategin eller åtgärden på budgivningen. Medlemsstaterna ska lämna en rapport till kommissionen senast den 5 januari 2020 och närmare beskriva de åtgärder de har vidtagit eller avser att vidta.

Grossistprismarknaden behöver analyseras varje år och uppgiften faller inom ramen för Ei:s marknadsövervakning. Handläggningstiden beräknas till 62,5 persondagar, vilket medför en årlig kostnad om 283 000 kr.

Artikel 11 Värdet av förlorad last (VoLL)

Ei ska senast den 5 juli 2020, om detta krävs för att fastställa en standard för tillförlitlighet i enlighet med artikel 25, fastställa en enda uppskattning av värdet av förlorad last (value of lost load) på sitt territorium. Denna uppskattning ska göras allmänt tillgänglig. Tillsynsmyndigheter får fastställa olika uppskattningar för olika elområden om de har mer än ett elområde inom sina territorier

Tillsynsmyndigheter (eller utsedda behöriga myndigheter) ska uppdatera sina uppskattningar av värdet av förlorad last minst vart femte år, eller tidigare om de observerar en betydande förändring. Uppgiften är omfattande, men ska utföras vart femte året. Handläggningstiden beräknas till 125 persondagar, vilket medför en kostnad var femte år på 567 000 kr.

Artikel 13

Artikel 13 anger att omdirigering av produktion och efterfrågefleksibilitet ska baseras på objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier.

De berörda systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska minst en gång per år överlämna en rapport till Ei enligt a-c nedan. Ei ska därefter överlämna rapporten till Acer och offentliggöra en sammanfattning av de uppgifter som avses i a-c, tillsammans med rekommendationer om förbättringar, vid behov.

- a) Utvecklingsnivån och effektiviteten hos marknadsbaserade mekanismer för omdirigering av produktionsanläggningar, energilagringsanläggningar och anläggningar för efterfrågefleksibilitet.
- b) Skälen, volymerna i MWh och typen av produktionskälla som omfattas av omdirigering.
- c) De åtgärder som vidtagits för att minska behovet av omdirigering nedåt avseende produktionsanläggningar som använder förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme i framtiden, inklusive investeringar i digitalisering av nätinfrastrukturen och i tjänster som ökar flexibiliteten.

Ei ska fastställa transparenta och icke-diskriminerande kriterier som inför att systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem ska garantera överförings- och distributionsnätens förmåga att överföra el som produceras från förnybara energikällor eller högeffektiv kraftvärme med minsta möjliga omdirigering, vidta lämpliga nätrelaterade och marknadsrelaterade driftsåtgärder för att minimera omdirigering nedåt av el som produceras från förnybara energikällor och högeffektiv kraftvärme, och Säkerställa att deras nät är tillräckligt flexibla för att de ska kunna förvalta dem.

Handläggningstiden för Ei kan uppskattas till 60 persondagar, vilket medför en kostnad om 271 000 kr.

Artikel 15

Enligt punkten 1 ska medlemsstaten efter antagandet av ett beslut enligt artikel 14.7 med konstaterad strukturell överbelastning utarbeta handlingsplaner i samarbete med sina tillsynsmyndigheter. Dessa handlingsplaner ska innehålla en konkret tidsplan för antagande av åtgärder för att minska de konstaterade strukturella överbelastningarna inom fyra år efter antagandet av det beslutet enligt artikel 14.7.

Enligt punkten 4 ska de systemansvariga för överföringssystem varje år under genomförandet av handlingsplanen och inom sex månader efter det att den har löpt ut bedöma huruvida den tillgängliga gränsöverskridande kapaciteten har nått den linjära utvecklingen under de senaste 12 månaderna, eller från och med den 1 januari 2026, den minimikapacitet som anges i artikel 16.8. De ska överlämna sin

bedömning till Acer och till berörda tillsynsmyndigheter. Före utarbetandet av rapporten ska varje systemansvarig för överföringssystem överlämna sina bidrag till rapporten, inklusive alla relevanta uppgifter, till sin tillsynsmyndighet för godkännande.

Enligt punkten 7 ska, om ingen handlingsplan har fastställts inom sex månader från det att en strukturell överbelastning enligt artikel 14.7 har konstaterats, de berörda systemansvariga för överföringssystem, inom tolv månader från detta konstaterande, bedöma om den tillgängliga gränsöverskridande kapaciteten under de föregående tolv månaderna har nått den minimikapacitet som anges i artikel 16.8 och ska överlämna en bedömningsrapport till berörda tillsynsmyndigheter och Acer.

Före utarbetandet av rapporterna ska varje systemansvarig för överföringssystem överlämna sitt bidrag till rapporten, inklusive alla relevanta uppgifter, till sin tillsynsmyndighet för godkännande. Om bedömningen visar att en systemansvarig för överföringssystem inte har respekterat minimikapaciteten, ska den beslutsprocess som fastställs i punkt 5 i den här artikeln tillämpas.

Av E:s regleringsbrev för budget 2020 följer att, för det fall att regeringen beslutar om att utarbeta en handlingsplan enligt förordningens artikel 14.7, föreslå en handlingsplan med tidsplan för antagande av åtgärder enligt artikel 15.1 samma förordning.

Det är idag osäkert om bestämmelsen leder till att resurser måste tas i anspråk.

Artikel 16

Artikel 16 handlar om allmänna principer om kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning. Problem med överbelastning ska åtgärdas med icke-diskriminerande marknadsbaserade lösningar.

Regionala samordningscentrum ska genomföra samordnad kapacitetsberäkning i enlighet med punkterna 4 och 8 i denna artikel, såsom föreskrivs i artikel 37.1 a och artikel 42.1.

Regionala samordningscentrum ska beräkna kapacitet mellan elområden. Om regionala samordningscentrum konstaterar att de tillgängliga korrigerande åtgärderna i kapacitetsberäkningsregionen eller mellan kapacitetsberäkningsregioner inte är tillräckliga kan de fastställa samordnade åtgärder som minskar kapaciteten mellan elområden i enlighet därmed.

Senast tre månader efter det att de regionala samordningscentrumen tagits i drift enligt artikel 35.2 och var tredje månad därefter, ska de regionala samordningscentrumen överlämna en rapport till berörda tillsynsmyndigheter och till Acer om eventuella kapacitetsminskningar eller avvikelser från samordnade åtgärder. Om Acer konstaterar att förutsättningarna för en avvikelse enligt denna punkt inte föreligger eller att de är av strukturellt slag ska Acer avge ett yttrande till berörda tillsynsmyndigheter och kommissionen. De behöriga tillsynsmyndigheterna ska vidta lämpliga åtgärder mot systemansvariga för överföringssystem eller regionala samordningscentrum i enlighet med artikel 59

eller 62 i direktiv (EU) 2019/944 om förutsättningarna för en avvikelse enligt denna punkt inte fanns.

På begäran av systemansvariga för överföringssystem i en kapacitetsberäkningsregion får de berörda tillsynsmyndigheterna, om det är nödvändigt för att upprätthålla driftssäkerhet, bevilja ett undantag från punkt 8 för förutsebara orsaker.

Innan ett undantag beviljas ska den berörda tillsynsmyndigheten samråda med tillsynsmyndigheterna i andra medlemsstater som utgör en del av de berörda kapacitetsberäkningsregionerna. Om en tillsynsmyndighet motsätter sig det föreslagna undantaget ska Acer besluta om det bör beviljas enligt artikel 6.10 a i förordning (EU) 2019/942. Motiveringen och skälen för undantaget ska offentliggöras.

Arbetet med att inom ramen för det regionala samordningscentrumet ta fram en rapport och följa upp Acers yttrande kräver i vart fall 20 persondagar, vilket medför en kostnad om 90 000 kr.

Artikel 25 punkterna 2 och 4

Artikel 25.2 anger att en tillförlitlighetsnorm ska fastställas av medlemsstaten eller en behörig myndighet som har utsetts av medlemsstaten, på förslag av tillsynsmyndigheten. I elmarknadsförordningen finns riktlinjer för hur tillförlitlighetsnormen ska tas fram och vad den ska innehålla.

Att ta fram förslaget till en tillförlitlighetsnorm kräver att Ei deltar i arbete på såväl EU-nivå som nationell nivå. Ei kommer att behöva arbeta med denna fråga framöver. Handläggningstiden för detta kan beräknas 60 persondagar, vilket medför en årlig kostnad om 272 000 kr.

Regeringen föreslås fastställa tillförlitlighetsnormen. Detta kräver att ett ärende handläggs. Detta arbete kan uppskattas till cirka 20 persondagar, vilket medför en kostnad om 90 000 kr.

Artikel 25. 4 anger att, om kapacitetsmekanismer ska användas, de parametrar som avgör vilken kapacitetsmängd som upphandlas inom kapacitetsmekanismen ska godkännas av medlemsstaten eller av en behörig myndighet som har utsetts av medlemsstaten, på förslag från tillsynsmyndigheten.

Att ta fram förslaget till de parametrar som avgör vilken kapacitetsmängd som upphandlas kräver att Ei deltar i arbete på såväl EU-nivå som nationell nivå. Ei kommer att behöva arbeta med denna fråga framöver för det fall att Sverige ska använda kapacitetsmekanismer. Handläggningstiden för detta kan beräknas 60 persondagar, vilket medför en årlig kostnad om 272 000 kr.

Regeringen föreslås godkänna Ei:s förslag till de parametrar som avgör vilken kapacitetsmängd som ska upphandlas. Detta kräver att ett ärende handläggs. Detta arbete kan uppskattas till cirka 20 persondagar, vilket medför en kostnad om 90 000 kr.

Artikel 35 punkten 1

Senast den 5 juli 2020 ska alla systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen lämna ett förslag om inrättandet av regionala samordningscentrum till den berörda tillsynsmyndigheten i enlighet med de kriterier som fastställs i detta kapitel.

Tillsynsmyndigheterna i systemdriftsregionen ska granska och godkänna förslaget.

Handläggningstiden för att granska och godkänna förslaget uppskattas till en månad, dvs. 20 persondagar, vilket medför en engångskostnad om 90 000 kr.

Artikel 40

De regionala samordningscentrumen ska utarbeta ett förfarande för att, vid utövandet av sina dagliga operativa uppdrag och uppgifter, organisera lämpliga och regelbundna samråd med de systemansvariga för överföringssystem i systemdriftsregionen, med andra regionala samordningscentrum och med intressenter. För att säkerställa att tillsynsfrågor kan behandlas ska tillsynsmyndigheterna delta när så krävs.

Ei:s deltagande i det regionala samordningscentrumet uppskattas till 20 persondagar per år, vilket medför en årlig kostnad om 90 000 kr.

Byråförfordningen

Artikel 5 - Uppgifter för Acer i fråga om utarbetandet och genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer

Enligt punkten 3 ska, när en av följande rättsakter innehåller bestämmelser om utarbetande av förslag till villkor eller metoder för genomförandet av nätföreskrifter och riktlinjer som kräver godkännande från alla tillsynsmyndigheter i den berörda regionen, dessa tillsynsmyndigheter enhälligt komma överens om de gemensamma villkor eller metoder som ska godkännas av var och en av dessa tillsynsmyndigheter:

a) en unionslagstiftningsakt som antagits enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet,

b) nätföreskrifter och riktlinjer som antagits före den 4 juli 2019, och senare översyner av dessa nätföreskrifter och riktlinjer, eller

c) nätföreskrifter och riktlinjer som antagits som genomförandeakter i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011. De förslag som avses i första stycket ska anmälas till Acer inom en vecka efter det att de lämnats in till tillsynsmyndigheterna. Tillsynsmyndigheterna får hänskjuta förslagen till Acer för godkännande enligt artikel 6.10 b andra stycket, och ska göra detta enligt artikel 6.10 a andra stycket om ett enhälligt beslut som avses i första stycket saknas. Direktören eller tillsynsnämnden får, på eget initiativ eller på förslag av en eller flera av nämndens ledamöter, begära att tillsynsmyndigheterna i den berörda regionen hänskjuter förslaget till Acer för godkännande. En sådan begäran ska begränsas till fall i vilka det regionalt överenskomna förslaget skulle få en påtaglig inverkan på den inre marknaden för energi eller på försörjningstryggheten utanför regionen.

Enligt punkten 6 ska tillsynsmyndigheterna innan de villkor eller metoder som avses i punkterna 2 och 3 godkänns se över dem där så behövs, efter att ha hört Entso för el, Entso för gas eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem, för att säkerställa att de är förenliga med nätföreskriftens eller riktlinjens syfte och bidrar till marknadsintegrering, icke-diskriminering, effektiv konkurrens och en välfungerande marknad. Acer ska fatta beslut om godkännande inom den period som fastställs i de relevanta nätföreskrifterna och riktlinjerna. Perioden ska börja dagen efter den dag då förslaget hänsköts till Acer.

Ei:s handläggningstid för godkännande av metoder eller villkor för genomförande av nätföreskrifter och riktlinjer uppskattas till en halvtidstjänst, dvs. 125 persondagar, vilket medför en årlig kostnad om 567 000 kr.

Artikel 6 - Uppgifter för Acer i fråga om tillsynsmyndigheterna

Enligt punkten 4 ska Acer skapa ett ramverk inom vilket tillsynsmyndigheterna kan samarbeta, för att säkerställa ett effektivt beslutsfattande i frågor av gränsöverskridande betydelse. Den ska främja samarbete mellan tillsynsmyndigheterna och mellan tillsynsmyndigheter på regional nivå och unionsnivå och ta hänsyn till resultatet av detta samarbete när den utformar sina yttranden, rekommendationer och beslut. Om Acer anser att bindande regler för ett sådant samarbete krävs, ska den lämna lämpliga rekommendationer till kommissionen.

Enligt punkten 5 ska Acer på begäran av en eller flera tillsynsmyndigheter eller kommissionen avge ett objektivet yttrande om huruvida ett beslut som har fattats av en tillsynsmyndighet överensstämmer med de nätföreskrifter och riktlinjer som avses i förordning (EU) 2019/943, förordning (EG) nr 715/2009, direktiv (EU) 2019/944 eller direktiv 2009/73/EG eller med andra relevanta bestämmelser i dessa direktiv och förordningar.

Enligt punkten 8 får Acer på begäran av en tillsynsmyndighet ge operativ hjälp till den tillsynsmyndighetens utredningsarbete, enligt förordning (EU) nr 1227/2011.

Enligt punkten 11 ska Acer då byrån utarbetar sitt beslut enligt punkt 10, höra tillsynsmyndigheterna och de berörda systemansvariga för överföringssystem och informeras om förslag och anmärkningar från samtliga berörda systemansvariga för överföringssystem.

Ei:s yttrande till Acer och övriga frågor följer av artikeln kräver uppskattningsvis 60 persondagar per år, vilket medför en årlig kostnad om 272 000 kr.

Riskberedskapsförordningen

Artikel 5

Innan förslaget till metod för fastställande av de mest relevanta regionala elkrissscenarierna överlämnas till Acer ska Entso för el genomföra ett samråd som omfattar åtminstone de regionala samordningscentrumen, industri- och konsumentorganisationer, producenter eller deras branschorganisationer, de systemansvariga för överföringssystemen och de relevanta systemansvariga för distributionssystemen, behöriga myndigheter, tillsynsmyndigheter och andra relevanta nationella myndigheter.

Handläggningstiden för samrådet uppskattas till 20 persondagar, vilket medför en engångskostnad om 90 000 kr.

Artikel 8

Entso för el ska till Acer överlämna ett förslag till en metod för bedömning av säsongstillräckligheten och tillräckligheten på kort sikt. Innan Entso för el överlämnar förslaget till metod, ska de genomföra ett samråd som omfattar åtminstone de regionala samordningscentrumen, industri- och konsumentorganisationer, producenter eller deras branschorganisationer, systemansvariga för överföringssystemen och de systemansvariga för de relevanta distributionssystemen, behöriga myndigheter, tillsynsmyndigheter och andra relevanta nationella myndigheter. Acer ska antingen godkänna eller ändra förslaget. Detta innebär att flera företag, organisationer och myndigheter, däribland Ei, kommer att involveras i detta arbetet. Ei kommer också att delta i de beslut Acer fattar och hantering av ärendet innan det kommer upp till BoR i Acer för beslut.

Handläggningstiden för samrådet uppskattas till 20 persondagar, vilket medför en engångskostnad om 90 000 kr.

Domstolar

Måltillströmningen för förvaltningsdomstolarna bör bli mycket begränsad.

Övriga myndigheter

Svenska kraftnät får nya arbetsuppgifter.

13.6 Sammanfattning av konsekvenser för berörda aktörer

13.6.1 Systemansvariga för distributionssystem

Den största påverkan på de systemansvariga för distributionssystem har antagligen begränsningen av vilken verksamhet som får bedrivas tillsammans med nätverksamhet. Detta innebär troligen merkostnader för många mindre och medelstora aktörer.

Påverkan består i övrigt främst av dels ett förtydligt ansvar, dels en måttlig ökning av de administrativa kostnaderna. Det är svårt att bedöma vilken inverkan dessa faktorer har på marknadens struktur, men inverkan bör bli begränsad. Det har under flera decennier pågått en successiv rationalisering av elnätsverksamheten i Sverige. Den processen lär troligen fortgå även med befintligt regelverk.

13.6.2 Systemansvariga för överföringssystem

Idag finns endast ett transmissionsnätsföretag i Sverige, nämligen Svenska kraftnät. De sammantagna konsekvenserna av förslagen för Svenska kraftnät är begränsade. Däremot är det möjligt att den nya definitionen av systemansvarig för överföringssystem leder till att Sverige får flera sådana företag.

13.6.3 Elleverantörerna

Elleverantörerna får ökade kostnader för anpassning av avtalsmallar, rutiner för att ge sina kunder information och rutiner för klagomålshantering. Dessa kostnader är av engångskaraktär, men kan även ge en ökning av löpande kostnader för administration-

Fakturan ska enligt de förslagna bestämmelserna fungera som en bärare av väsentlig information till kunderna. Detta ger både en engångskostnad och ökade löpande kostnader för administration.

Elleverantörer med starka motparter kan hamna i sämre förhandlingsposition som en följd av nya bestämmelser om kundens rätt att säga upp löpande avtal utan kostnad.

Befintliga elleverantörer kan få mindre marknadsandelar eller intäkter genom ökad konkurrens från de nya aktörerna aggregatorer och energigemenskaper.

13.6.4 Andra företag

Den kanske största enskilda konsekvensen av förslagen är att de möjliggör en marknad för helt nya marknadsaktörer – aggregatorer och andra energitjänsteföretag. Det är dock osäkert hur snabbt och i vilken omfattning denna marknad kommer att utvecklas.

Övergången från konsumenträttigheter till kundrättigheter innebär att samtliga företag kommer att få en stärkt ställning som elkunder.

13.6.5 Kunder

De nya bestämmelserna om avtalsinnehåll, innehåll i faktura och information på webbplatser gäller samtliga kunder och inte bara konsumenter. Mindre företag, i synnerhet fåmansföretag, får en starkare ställning och rätt till mer information. Samtliga kunder får en större möjlighet att göra aktiva val utifrån information om förbrukning och andra uppgifter. Kundernas medvetenhet om sin förbrukning och kostnaden för densamma ökar.

Konsumenters och små företags ställning på marknaden stärks genom att förutsättningarna för att ta ut så kallade brytavgifter regleras och begränsas.

Genom energigemenskaperna får kunderna en möjlighet att agera tillsammans i grupp på marknaden och med syfte att bidra till en ökning av produktion eller användning av förnybar energi eller annat syfte som gagnar samhället i stort. Flera kunder inom samma byggnad kan utnyttja sin egenproduktion av förnybar energi utan att betala nätavgifter eller skatt.

13.6.6 Ei

Utifrån de förslag som lämnas av Ei när det gäller elmarknadsdirektivet och vissa bestämmelser i förnybarhetsdirektivet utökas Ei:s arbetsuppgifter när det gäller tillsyn, uppföljning och analys av marknaden, bl.a. med avseende på nya aktörer och nya rättigheter för kunder. Till detta kommer ett omfattande föreskriftsarbete när det gäller t.ex. innehåll i fakturor, beräkning av s.k. brytavgifter, definition av

stödtjänster. Ei ska också ansvara för utökade uppgifter för ett jämförelseverktyg, Elpriskollen.se.

Ei ska även fatta beslut om godkännande eller undantag. Besluten kan avse standardvillkor, metoder för avtal mellan marknadsaktörer. Beslut kan avse undantag för integrerade nätverkskomponenter och elnätsföretagens ägande av energilagrar, samt om vilken verksamhet ett elnätsföretag får bedriva vid sidan av elnätsverksamhet.

Ei får också utökade uppgifter i samband med bestämning av elnätsföretagens intäktsramar. Slutligen ska Ei granska samtliga nätföretags nätutvecklingsplaner och SvK:s investeringsplan samt delta i samarbetet kring Regionala Samordningscentrum.

Med anledning av förslag till nya regler i Förnybarhetsdirektivet utökas Ei:s tillsyn över marknaden för fjärrvärme och fjärrkyla.

Ei får tillkommande uppgifter enligt elmarknadsförordningen. De rör sig t.ex. om beslut om undantag när det gäller upphandlingen av balanskapacitet.

Ei ska också kartlägga strategier som tillämpas i Sverige och som kan bidra till att begränsa grossistprisbildning, fastställa en enda uppskattning av värdet av förlorad last. Ei ska också begära in och offentliggöra rapporter, samt godkänna metoder för översyn av elområden.

Till detta tillkommer nya uppgifter i samarbete med tillsynsmyndigheter regionalt och på europeisk nivå samt med Acer.

Resursförstärkning

Ei:s uppskattning är att det behövs resursförstärkning för att kunna fullgöra de tillkommande uppgifterna. Det rör sig om två jurister, två företagsekonomer, två nationalekonomer, två ingenjörer, en enhetschef och en administratör, totalt tio heltidstjänster.

I Ei:s tillkommande uppgifter ingår omfattande analysarbete och tillsyn av hela eller delar av marknaden, men även för vissa specifika nya aktörer och ett förändrat utbud av tjänster. Tillsynen av kundmarknaden blir mer omfattande eftersom elmarknadsdirektivet ger samtliga kunder, dvs. inte endast konsumenter, utökade rättigheter.

Mängden beslut om godkännande och undantag ökar och ställer höga krav på teknisk, ekonomisk och/eller juridisk kompetens.

Förslagen som rör artikel 10–14, 16–17 medför krav på ökade resurser i storleksordningen 3 årsarbetskrafter under de år som det måste tas fram föreskrifter och något lägre för övriga år.

Enligt Ei:s årsredovisning för 2018 var driftskostnaden per anställd 1 134 000 kr. En ökning av antalet årsarbetskrafter med tio stycken ger en ökad kostnad per år om 11 340 kr.

13.6.7 Domstolar

Både allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar får viss ökning av måltillströmning. Det gäller även Allmänna reklamationsnämnden.

13.6.8 Övriga myndigheter

Bolagsverket får tillkommande arbetsuppgifter med registrering av en ny föreningsform, energigemenskaperna, och handläggning av övriga ärenden kopplade till den nya dessa.

Statens energimyndighet får en tillkommande uppgift som behörig myndighet enligt förordningen om riskberedskap.

13.7 Finansiering

Ei:s bedömning är att förslagen inte får några statsfinansiella konsekvenser på intäktssidan. På utgiftssidan ökar kostnaden genom att Ei och Statens Energimyndighet, som Behörig myndighet, får tillkommande arbetsuppgifter och bör få utökad budgetanslag. Även domstolarna och Bolagsverket får ökade utgifter.

14 Författningskommentarer

14.1 Förslag till lag om energigemenskaper

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om medborgarenergigemenskaper enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU samt om gemenskaper för förnybar energi enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

Paragrafen innehåller en beskrivning av lagens tillämpningsområde.

Överväganden till lagen finns i avsnitt 5.15.

Om energigemenskaper

2 §

En energigemenskap kan antingen vara en medborgarenergigemenskap eller en gemenskap för förnybar energi.

En energigemenskap ska vara registrerad.

Lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar tillämpas på energigemenskaper i den utsträckning som anges i denna lag.

Paragrafens första stycke beskriver två olika typer av energigemenskaper.

Paragrafens andra stycket anger att en energigemenskap ska registreras.

Paragrafens tredje stycke anger att lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar ska tillämpas i den utsträckning som anges i denna lag.

3 §

En medborgarenergigemenskap är en ekonomisk förening som har till ändamål att ge sina medlemmar miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar genom

1. produktion, leverans eller förbrukning av el,
2. aggregering enligt 9 kap. 1–7 §§ ellagen eller energilagring, eller
3. att tillhandahålla laddningspunkter för elfordon, energieffektivitetstjänster eller andra energitjänster till sina medlemmar.

Paragrafen innehåller en definition av medborgarenergigemenskaper. Medborgarenergigemenskapens verksamhet är begränsad till elmarknaden och de verksamheter som specifikt anges i paragrafen. Aggregering är ett nytt begrepp i lagstiftningen och definieras i ellagen. I punkten 2 finns en hänvisning till den definitionen.

Syftet kan vara att ge medlemmarna ekonomiska fördelar, men bör främst vara att bidra till miljö- eller samhällsmål. Ett exempel på detta kan vara minskade koldioxidutsläpp, att öka flexibiliteten i elnätet eller tillhandahålla miljövänlig el genom så kallad virtuell delning.

4 §

Med gemenskap för förnybar energi avses i denna lag en ekonomisk förening som har till ändamål att driva verksamhet inom förnybar energi för att ge sina medlemmar miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar.

Paragrafen innehåller en definition av gemenskaper för förnybar energi.

Gemenskaper för förnybar energi får bedriva verksamhet inom samtliga marknadssektorer under förutsättning att det rör sig om projekt för förnybar energi.

5 §

Med förnybar energi avses energi från förnybara, icke-fossila energikällor, nämligen vindenergi, solenergi och geotermisk energi, omgivningsenergi, tidvattensenergi, vågenergi och annan havsenergi, vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsverk samt biogas.

Paragrafen innehåller en definition av förnybar energi.

2 kap. Om medborgarenergigemenskaper

1 §

Medborgarenergigemenskapens stadgar ska innehålla uppgifter om:

1. medborgarenergigemenskapens företagsnamn,
2. den ort i Sverige där medborgarenergigemenskapens styrelse ska ha sitt säte,
3. den verksamhet som medborgarenergigemenskapen ska bedriva,
4. vilken obligatorisk insats som varje medlem ska delta med, hur insatsen ska fullgöras och i vilken utsträckning som en medlem får delta i medborgarenergigemenskapen med en insats som är högre än den obligatoriska,
5. antalet, eller lägsta och högsta antalet, styrelseledamöter, revisorer och eventuella suppleanter och tiden för deras uppdrag,
6. hur en stämma ska sammankallas,
7. de ärenden som ska förekomma på en ordinarie stämma,
8. den tid som medborgarenergigemenskapens räkenskapsår ska omfatta,
9. grunderna för hur medborgarenergigemenskapens vinst ska fördelas, och
10. hur medborgarenergigemenskapens återstående tillgångar ska fördelas när medborgarenergigemenskapen upplöses.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad en medborgarenergigemenskaps stadgar ska innehålla och motsvarar 3 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar.

2 §

En medborgarenergigemenskaps företagsnamn ska innehålla ordet medborgarenergigemenskap.

I företagsnamnet får inte ordet bolag eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande finnas med på ett sätt som kan leda till missförståndet att det är ett bolag som innehar företagsnamnet. Företagsnamnet ska tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket registrerade företagsnamn för gemenskaper och andra juridiska personer samma län som ännu är bestående.

För registrering av en medborgarenergigemenskaps företagsnamn gäller i övrigt lagen (2018:1653) om företagsnamn. I den lagen finns också bestämmelser om förbud mot användning av företagsnamn och om hävning av registreringen av företagsnamnet.

Paragrafens första stycke innehåller en bestämmelse om medborgarenergigemenskapens företagsnamn.

Paragrafens andra stycke anger att företagsnamnet inte får ha en sådan lydelse som gör att det kan förväxlas med andra juridiska personer.

Paragrafens tredje stycke innehåller en hänvisning till lagen om företagsnamn.

Bestämmelsen i paragrafen motsvarar 20 kap. 1 och 3 §§ i lagen om ekonomiska föreningar.

3 §

En medborgarenergigemenskap får som elleverantör eller aggregator inte genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen.

Paragrafen innehåller en bestämmelse som anger att en medborgarenergigemenskapen inte får inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen, då gemenskapen uppträder som elleverantör och aggregator. Bestämmelsen följer av skullkrav i direktivet om att medlemmarna inte ska förlora rättigheter som kunder. 9 kap. ellagen innehåller bland annat regler om rätten till byte av elleverantör och under vilka förutsättningar elleverantören har rätt att ta ut en avgift för uppsägning av avtal i förtid. I 9 kap. finns även bestämmelser med krav på avtalsinnehåll, faktureringsinformation, debiteringsintervall m.m. Bestämmelserna i paragrafen blir endast tillämpliga då medborgarenergigemenskapen uppträder som en av aktörerna som omfattas av 9 kap. ellagen. I övrigt bör medborgarenergigemenskapen kunna bestämma fritt, men med de begränsningar som följer av lagen om ekonomiska föreningar.

4 §

En medborgarenergigemenskap får inte överföra el för annans räkning på en elektrisk starkströmsledning utanför byggnad.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att en medborgarenergigemenskap inte får överföra el för annans räkning på en starkströmsledning utanför byggnad. Syftet med bestämmelsen är att begränsa gemenskapens möjlighet att äga och

driva nät och överföra el för annans räkning, vilket innefattar all överföring utom den som sker inom en byggnad. Medborgarenergigemenskapen får således fördela el mellan medlemmarna om det sker inom samma byggnad. Om medborgarenergigemenskapen skulle ges möjlighet att äga och driva nät skulle den omfattas av ett betungande regelverk om koncession, åtskillnad m.m. Medborgarenergigemenskapens viktigast uppgift på marknaden blir sannolikt att ägna sig åt produktion av förnybar el, leverera miljövänlig el eller tillhandahålla någon av de i 1 kap. 3 § angivna tjänsterna.

3 kap. Om gemenskaper för förnybar energi

1 §

En gemenskap för förnybar energi ska bedriva verksamhet inom riket och inom ett väl avgränsat område med begränsad geografisk utbredning.

Endast den som är bosatt eller verksam inom eller på annat sätt har varaktig anknytning till området får antas som medlem i en gemenskap för förnybar energi i det området.

Paragrafens första stycke innehåller bestämmelser som avgränsar gemenskapens geografiska verksamhetsområde.

Paragrafens andra stycke anger vem som kan vara medlem.

Syftet med bestämmelserna är att uppfylla kravet i artikel 22 i förnybarhetsdirektivet om att medlem ska finnas i närheten av projektet för förnybar energi. Verksamhetsområdet ska därför vara väl avgränsat och dessutom geografiskt avgränsat.

Som medlem kan upptas den som är boende eller verksam inom området. Med boende avses hemvist. Verksam är den som bedriver näringsverksamhet eller annan, företrädesvis ideell, verksamhet inom området. Med varaktig anknytning avses till exempel ägare av fritidshus, som inte har hemvist inom området, men som kan vilja påverka eller påverkas av gemenskapens verksamhet.

2 §

Gemenskapen för förnybar energis stadgar ska innehålla uppgifter om:

- 1. gemenskapens företagsnamn,**
- 2. den ort i Sverige där gemenskapens styrelse ska ha sitt säte,**
- 3. den verksamhet som gemenskapen ska bedriva och inom vilket geografiskt område som verksamheten ska bedrivas,**
- 4. vilken obligatorisk insats som varje medlem ska delta med, hur insatsen ska fullgöras och i vilken utsträckning som en medlem får delta i energigemenskapen med en insats som är högre än den obligatoriska,**
- 5. antalet, eller lägsta och högsta antalet, styrelseledamöter, revisorer och eventuella suppleanter och tiden för deras uppdrag,**
- 6. hur en stämma ska sammankallas,**
- 7. de ärenden som ska förekomma på en ordinarie stämma,**
- 8. den tid som gemenskapens räkenskapsår ska omfatta,**
- 9. grunderna för hur gemenskapens vinst ska fördelas, och**

10. hur gemenskapens återstående tillgångar ska fördelas när gemenskapen upplöses.

Stadgarna ska även innehålla en bestämmelse med som innebär att näringsidkare endast får beviljas medlemskap om medlemskapet inte är deras primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

Paragrafens första stycke innehåller bestämmelser om vad en gemenskap för förnybar energis stadgar ska innehålla och motsvarar 3 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar.

Paragrafens andra stycke anger att näringsidkare endast får beviljas medlemskap om medlemskapet inte är deras primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet. Den närmare gränsdragningen får avgöras genom rättstillämpningen. En medlem som är näringsidkare och beviljats medlemskap kan uteslutas enligt 4 kap. 13 § om medlemskapet över tid förändras till att bli den primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

3 §

En gemenskap för förnybar energis företagsnamn ska innehålla begreppet gemenskap för förnybar energi.

I företagsnamnet får inte ordet bolag eller något annat ord som betecknar ett bolagsförhållande finnas med på ett sätt som kan leda till missförståndet att det är ett bolag som innehar företagsnamnet. Företagsnamnet ska tydligt skilja sig från andra hos Bolagsverket registrerade företagsnamn för gemenskaper och andra juridiska personer i samma län som ännu är bestående.

För registrering av en gemenskap för förnybar energis företagsnamn gäller i övrigt lagen (2018:1653) om företagsnamn.

Paragrafens första stycke innehåller en bestämmelse om gemenskapen för förnybar energis företagsnamn.

Paragrafens andra stycke anger att företagsnamnet inte får ha en sådan lydelse som gör att det kan förväxlas med andra juridiska personer.

Paragrafens tredje stycke innehåller en hänvisning till lagen om företagsnamn.

Bestämmelsen i paragrafen motsvarar 20 kap. 1 och 3 §§ i lagen om ekonomiska föreningar.

4 §

En gemenskap för förnybar energi får inte som elleverantör eller aggregator genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen (1997:857).

En gemenskap för förnybar energi får inte som gasleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 7 kap. 13–15 §§ och 8 kap. naturgaslagen (2005:403).

En gemenskap för förnybar energi får inte som fjärrvärme- eller fjärrkyleleverantör genom bestämmelser i sina stadgar eller på annat sätt inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 5–36 §§ fjärrvärmelagen (2008:263) eller lagen om fjärrkyla (xxxx:yyy).

Paragrafens första stycke innehåller en bestämmelse som anger att en gemenskap för förnybar energi inte får inskränka medlemmarnas rättigheter enligt 9 kap. ellagen, då gemenskapen uppträder som elleverantör och aggregator. Bestämmelsen är utformad på samma sätt som i 2 kap. 3 §.

Paragrafens andra stycke innehåller en bestämmelse om att gemenskapen inte får inskränka får inskränka medlemmens kund- och konsumenträttigheter enligt naturgaslagen.

Paragrafens tredje stycke innehåller en bestämmelse om att gemenskapen inte får inskränka medlems kund- eller konsumenträttigheter enligt fjärrvärmelagen.

4 kap. Gemensamma bestämmelser för energigemenskaper

Bildande av en energigemenskap

1 §

En energigemenskap bildas genom att tre eller flera fysiska eller juridiska personer

- 1. blir sådana medlemmar i gemenskapen om inte är investerande medlemmar,**
- 2. antar stadgar för gemenskapen, och**
- 3. väljer styrelse och minst en revisor.**

Paragrafen motsvarar 2 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar och innehåller bestämmelser om hur en energigemenskap bildas.

2 §

Energigemenskapen ska anmälas för registrering i föreningsregistret inom sex månader från bildandet.

Om gemenskapen enligt stadgarna inte ska börja sin verksamhet förrän ett visst villkor har uppfyllts, ska den tid som anges i första stycket räknas från den tidpunkt då villkoret är uppfyllt. Gemenskapen får inte registreras före denna tidpunkt.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 2 § lagen om ekonomiska föreningar och innehåller bestämmelser om registrering. Vid registrering kommer energigemenskapen att erhålla ett organisationsnummer.

3 §

Frågan om energigemenskapens bildande faller, om

- 1. en anmälan för registrering inte har gjorts inom den tid som anges i 2 §, eller**
- 2. Bolagsverket genom ett beslut som har fått laga kraft har avskrivit ett ärende om sådan registrering eller vägrat registrering.**

Om frågan om gemenskapens bildande har fallit, ska inbetalda medlemsinsatser, förlagsinsatser och medlemsavgifter och uppkommen

avkastning genast betalas tillbaka. Vid återbetalningen får avdrag göras för kostnader för åtgärder enligt 4 § tredje meningen. Styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för återbetalningen

Första stycket innehåller en bestämmelse om att frågan om bildande faller om inte anmälan om registrering gjorts i tid eller Bolagsverket genom ett beslut som vunnit laga kraft avskrivit ärende om registrering eller vägrat registrering.

Andra stycket anger att medlemsinsatser ska betalas tillbaka om frågan om bildandet fallit samt att styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för återbetalningen.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 3 § lagen om ekonomiska föreningar.

4 §

Innan energigemenskapen har registrerats i föreningsregistret kan den inte förvärva rättigheter eller ta på sig skyldigheter. Den kan inte heller föra talan vid domstol eller någon annan myndighet. Styrelsen kan dock för energigemenskapens räkning föra talan i mål som rör energigemenskapens bildande och vidta andra åtgärder för att kräva in medlemsinsatser, förlagsinsatser och medlemsavgifter.

Paragrafens innehåller bestämmelser om energigemenskapens rättskapacitet innan registrering. Paragrafen motsvarar 2 kap. 4 § lagen om ekonomiska föreningar.

5 §

Om det uppkommer en skyldighet genom någon åtgärd som vidtas i energigemenskapens namn före registreringen, ansvarar de som har deltagit i åtgärden eller i beslutet om åtgärden solidariskt för skyldigheten. Genom registreringen övergår ansvaret på energigemenskapen, om skyldigheten har uppkommit efter det att energigemenskapen bildades.

Paragrafen innehåller bestämmelser om solidariskt ansvar för den som vidtar åtgärder i energigemenskapens namn före registrering. Paragrafen motsvarar 2 kap. 5 § lagen om ekonomiska föreningar.

6 §

Om det sluts avtal för energigemenskapens räkning före registreringen gäller följande. En avtalspart som vid avtalsslutet inte kände till att energigemenskapen inte var registrerad får frånträda avtalet så länge energigemenskapen inte har registrerats. En avtalspart som kände till att energigemenskapen inte var registrerad får, om inte något annat har avtalats, frånträda avtalet endast om frågan om energigemenskapens bildande har fallit enligt 3 §.

Paragrafen bestämmer om avtal som träffats före registreringen. Paragrafen motsvarar 2 kap. 6 § lagen om ekonomiska föreningar.

Om stadgarnas innehåll

7 §

Om det ska förekomma regelbundna avgifter till energigemenskapen eller avgifter till energigemenskapen som är beroende av särskilda avgiftsbeslut (medlemsavgifter), ska stadgarna innehålla en uppgift om medlemsavgifternas belopp eller de högsta belopp som avgifterna får bestämmas till.

Om det i energigemenskapen ska förekomma särskilda inträdesavgifter för att utjämna skillnaden mellan den obligatoriska insatsen och en andels värde, ska det anges i stadgarna.

I stadgarna för en energigemenskap får det bestämmas att det får finnas medlemmar som inte ska delta i verksamheten enligt 1 § på sätt som anges där utan som endast ska bidra till den verksamheten med en medlemsinsats (investerande medlemmar).

Paragrafen motsvarar 2 kap. 7 § lagen om ekonomiska föreningar och innehåller vad stadgarna ska föreskriva om medlemsavgifter och inträdesavgifter.

8 §

Ett beslut om ändring av stadgarna fattas av stämman.

Ett beslut om ändring av stadgarna ska genast anmälas för registrering i föreningsregistret. Beslutet får inte verkställas förrän det har registrerats.

Ett beslut som innebär att de obligatoriska insatserna minskas eller att medlemmarnas insatsskyldighet enligt stadgarna lindras på något annat sätt får inte verkställas förrän ett år efter registreringen.

Paragrafens första stycket anger att ändring av stadgar ska beslutas av stämman.

Andra stycket anger att en ändring av stadgarna ska anmälas för registrering i föreningsregistret.

Tredje stycket anger att ett beslut om minskade obligatoriska insatser eller en lindring av insatsskyldigheten för medlemmarna inte får verkställas förrän ett år efter registreringen.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 4, 5 och 6 §§ lagen om ekonomiska föreningar.

Särskilt om medlemmarnas rättigheter och skyldigheter

9 §

En energigemenskap ska vara öppen för nya medlemmar. Energigemenskapen får vägra medlemskap om

1. sökanden inte kan förväntas delta i energigemenskapens verksamhet

- a) som konsument eller annan förbrukare,
- b) som leverantörer,
- c) med egen arbetsinsats,
- d) genom att använda energigemenskapens tjänster, eller

- e) på liknande sätt som avses i a)-d),
2. sökanden inte uppfyller de krav som med hänsyn till arten och omfattningen av energigemenskapens verksamhet bör ställas på medlemmarna, eller
3. det i övrigt finns särskilda skäl för vägran.

En gemenskap för förnybar energi ska vägra medlemskap om förutsättningarna i 3 kap.1 § inte är uppfyllda.

I ett beslut om att anta någon som investerande medlem ska det anges att medlemmen är en investerande medlem.

En medlem har rätt att säga upp medlemskapet i energigemenskapen.

Paragrafens första stycket anger att en energigemenskap ska vara öppen för alla. Medlemskap kan dock vägras under vissa förutsättningar som motsvarar de som gäller enligt 4 kap. 2 § lagen om ekonomiska föreningar.

I andra stycket anges att en medlem kan vägras medlemskap i en gemenskap för förnybar energi om förutsättningarna i 3 kap.1 § inte är uppfyllda, dvs. om sökanden inte är bosatt eller verksam inom eller på annat sätt har varaktig anknytning till området där verksamheten bedrivs.

I tredje stycket anges att i ett beslut om att anta någon som investerande medlem ska anges att medlemmen är en investerande medlem.

I fjärde stycket anges att en medlem har rätt att säga upp sitt medlemskap.

10 §

Ett beslut om ändring av stadgarna får inte tillämpas mot en medlem som inte har samtyckt till ändringen, om

1. beslutet innebär att

a) medlemmens rätt till energigemenskapens tillgångar vid dess upplösning inskränks,

b) medlemmens rätt att få ut ett belopp enligt 10 kap. Lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar inskränks,

c) medlemmens rätt att gå ur energigemenskapen försämras,

d) medlemmens skyldighet att betala insatser eller avgifter till energigemenskapen ökas, eller

e) medlemmens rätt till vinst inskränks, och

2. medlemmen säger upp sitt medlemskap inom en månad från det att beslutet fattades eller, om beslutet fattades av fullmäktige, från det att medlemmen underrättades om beslutet.

I ett sådant fall som avses i första stycket får medlemmen, oavsett vad som är bestämt i stadgarna, gå ur energigemenskapen vid utgången av det räkenskapsår som slutar närmast efter en månad efter uppsägningen. Vid utträdet har medlemmen de rättigheter som en medlem som har gått ur energigemenskapen har enligt 11 och 12 §§.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 7 § lagen om ekonomiska föreningar och anger att vissa ändringar av stadgarna inte får vidtas utan medlems samtycke.

Paragrafens andra stycke anger att medlemmen, oavsett vad som sägs i stadgarna, har rätt att gå ur energigemenskapen och har samma rättigheter som den som har gått ur enligt 11 och 12 §§.

11 §

En medlem som har gått ur energigemenskapen har rätt att sex månader efter det att medlemskapet upphörde få ut sina medlemsinsatser. Detta gäller inte om medlemmens andel förvärvas av någon annan.

Det belopp som betalas ut enligt första eller andra stycket får inte överstiga den del av energigemenskapens eget kapital som avser medlemmen i förhållande till övriga medlemmar. I det sammanhanget ska energigemenskapens eget kapital beräknas enligt den senast fastställda balansräkningen vid den tidpunkt då medlemskapet upphör. Vid beräkningen ska reservfonden, uppskrivningsfonden, kapitalandelsfonden, fonden för utvecklingsutgifter och förlagsinsatserna inte räknas med.

Paragrafen innehåller bestämmelser om medlems rätt till återbetalning av medlemsinsats efter utträde.

12 §

Om energigemenskapen går i likvidation inom sex månader från det att ett medlemskap upphörde eller energigemenskapen inom samma tid försätts i konkurs, ska den utträdde medlemmens rätt att få ut belopp enligt 11 § bedömas enligt grunderna för reglerna om skifte av energigemenskapens tillgångar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om medlems rätt till återbetalning av insats vid konkurs eller likvidation.

13 §

En medlem får uteslutas om hen

1. grovt har åsidosatt sina skyldigheter mot energigemenskapen enligt
2. inte längre deltar i energigemenskapens verksamhet på det sätt som avses i 9 §
3. inte längre uppfyller de krav som med hänsyn till arten och omfattningen av energigemenskapens verksamhet bör ställas på medlemmarna.

Ett beslut om uteslutning fattas av stämman, om inte något annat har bestämts i stadgarna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar en medlem kan uteslutas och motsvarar 4 kap. 8 § lagen om ekonomiska föreningar. En näringsidkare som är medlem i en gemenskap för förnybar energi vars verksamhet över tid förvandlas till att bli primär kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet kan uteslutas enligt punkten 3.

14 §

Ett medlemskap i energigemenskapen upphör vid utgången av det räkenskapsår som slutar närmast efter en månad sedan medlemmen har sagt upp medlemskapet eller uteslutits om inte annat följer av 2 kap. 3 § eller 3 kap. 4 §.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att medlemskap upphör vid utgången av det räkenskapsår som slutar närmast efter en månad sedan medlemmen har sagt upp sitt medlemskap eller uteslutits. I paragrafen finns ett undantag för om medlem har rätt till omedelbart utträde enligt 2 kap. 3 § eller 3 kap. 4 §. En sådan situation kan vara att energigemenskapen uppträder som elleverantör gentemot sina medlemmar och medlemmen har rätt att omedelbart säga upp elleveransen enligt 9 kap. ellagen. Medlemmen ska då kunna lämna gemenskapen och återfå sin insats och inte heller påföras någon ytterligare avgift från gemenskapen.

15 §

Styrelsen ska föra en medlemsförteckning. Förteckningen ska ha till ändamål att ge gemenskapen, medlemmarna och andra underlag för att bedöma medlemsförhållandena i energigemenskapen.

Paragrafen innehåller en bestämmelse för styrelsen för energigemenskapen att föra medlemsförteckning. Paragrafen motsvarar 5 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar. 5 kap. lagen om ekonomiska föreningar innehåller detaljerade krav på vad medlemsförteckningen ska innehålla och föras och med detta följer även ett straffansvar enligt 22 kap. i samma lag. Med det begränsade kravet i den föreslagna regleringen ges energigemenskapen större frihet att avgöra vilka uppgifter som bör finnas med i medlemsregistret.

Om ledning och medlemsinsats m.m.

16 §

För energigemenskaper gäller kap. 6–19 och 21–23 kap. i lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar.

Paragrafen innehåller en hänvisning till de bestämmelser i lagen om ekonomiska föreningar som ska tillämpas på energigemenskaper.

5 kap. Om tillsyn m.m.

Tillsyn

1 §

Tillsynen över efterlevnaden av denna lag utövas av den myndighet som regeringen har utsett att vara nätmyndighet enligt ellagen (1997:857).

Paragrafen anger att nätmyndigheten, dvs. Ei, ska utöva till syn över energigemenskaperna.

2 §

Nätmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

En begäran enligt första stycket gäller omedelbart.

Paragrafens första stycke anger att nätmyndigheten har rätt att på begäran att få del av uppgifter som behövs för tillsyn, samt att en sådan begäran får förenas med vite.

Enligt andra stycket gäller en begäran omedelbart.

3 §

Nätmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av denna lag. Ett föreläggande får förenas med vite.

Paragrafen anger att nätmyndigheten får meddela förelägganden för att trygga efterlevnaden av denna lag och att ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Överklagande

4 §

Beslut av nätmyndigheten enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att nätmyndighetens beslut kan överklagas till förvaltningsdomstol och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

14.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi

11 kap. Energiskatt på elektrisk kraft

Skattepliktig elektrisk kraft

7 §

Skyldigheten att betala energiskatt inträder

1. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, när skattepliktig elektrisk kraft

a) överförs till någon som inte är skattskyldig enligt 5 § första stycket 1, 2 eller 3, eller

b) förbrukas av den skattskyldige, och

2. för den som är skattskyldig enligt 5 § första stycket 4, när elektrisk kraft förs in till Sverige.

Skattskyldighet enligt första stycket 1 a inträder inte vid överföring av elektrisk kraft till det elnät som ägs av den myndighet som är systemansvarig enligt 8 kap. 1 § ellagen (1997:857).

Skattskyldighet enligt första stycket 1 inträder inte om skattskyldighet för den elektriska kraften redan har inträtt, utom i fråga om elektrisk kraft som omfattas av rätt till återbetalning enligt 13 §.

Vid gemensam mätning för en byggnad i enlighet med 3 kap. 10 c § ellagen (1997:857) ska överföringen enligt första stycket 1 a) anses ske i den gemensamma mätpunkten för byggnaden.

Det införs ett nytt fjärde stycke. Syftet är att lägga nätkoncessionshavarens skattskyldighet i den gemensamma mätpunkten, så att elen som produceras och förbrukas bakom den punkten inte beskattas. Produktionen inom byggnaden lär

omfattas av undantagen i 2 §, men om den överförs till ett annat abonnemang inom byggnaden blir den enligt nuvarande regler beskattad i den uttagpunkten, eftersom ingen mätning sker mellan de koncessionerade och icke koncessionspliktiga näten i detta fall. Om produktionen inom byggnaden mot förmodan inte omfattas av undantagen i 2 § blir producenten skattskyldig.

Överväganden finns i avsnitt 5.39.

14.3 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

1 kap. Inledande bestämmelser

Definitioner

3 a §

Med energilagring avses en i elsystemet uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället. Med energilagring avses även omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande återomvandlingen av energin till elenergi eller annan energibärare.

Med energilagringsanläggning avses en anläggning i elsystemet där energi lagras.

Med helt integrerade nätkomponenter avses nätkomponenter i överförings- eller distributionssystemet och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet.

I paragrafen definieras begreppet energilagring. Med energilagring avses en i elsystemet uppskjutning av den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället. Med energilagring avses även omvandlingen av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin, och den därpå följande återomvandlingen av den energin till elenergi eller annan energibärare.

I paragrafen anges vad som menas med en energilagringsanläggning. Med en sådan anläggning avses en anläggning i elsystemet där energi lagras.

I paragrafen definieras begreppet helt integrerade nätkomponenter. Sådana är nätkomponenter som är integrerade i överförings- eller distributionssystemet och som används uteslutande för att säkerställa säker och tillförlitlig drift av överförings- eller distributionssystemet.

Överväganden finns i avsnitt 5.26.

3 b §

Med en laddningspunkt avses ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget.

En definition av begreppet laddningspunkt införs nu i ellagen. Definitionen överensstämmer med den som återfinns i direktivet artikel 2 punkt 33 (i den svenska översättningen har dock engelskans "recharging point" (laddningspunkt)

felaktig blivit översatt till laddningsstation). Laddningspunkten är själva gränssnittet, ladduttaget, se bild, där fordonet ansluts för laddning. Laddningspunkten kan sitta på en kabel, ett fundament, stolpe eller vara monterat på en vägg m.m.

Överväganden finns i avsnitt 5.25.

4 a §

Med överföringssystem avses i denna lag ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Med regionledning avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och inte ingår i ett överföringssystem.

Överföringssystem definieras i ellagen och ersätter begreppet transmissionsnät. Med överföringssystem avses ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera regioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder.

Begreppet regionledning definieras som en ledning som drivs med stöd av nätkoncession för linje och som inte ingår i ett överföringssystem.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

5 b §

Med en systemansvarig för överföringssystem avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av överföringssystemet inom ett visst område och, i tillämpliga fall, dess sammanlänknings till andra överföringssystem.

Begreppet systemansvarig för överföringssystem införs i ellagen. Därmed tas ytterligare ett steg att anpassa ellagen till den terminologi som används i direktivet och i stora delar av övriga EU. En systemansvarig för överföringssystem kan vara både den som innehar det svenska stamnätet, dvs. Svenska kraftnät men kan också vara ägaren och innehavaren av nätkoncession för en sammanlänkning som förbinder det svenska elsystemet med ett annat lands elsystem.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

5 c §

Med en systemansvarig för distributionssystem avses en fysisk eller juridisk person som ansvarar för drift, underhåll och, vid behov, utbyggnad av distributionssystem inom ett visst område eller som driver regionledning med stöd av nätkoncession för linje.

Begreppet systemansvarig för distributionssystem har inte tidigare använts i ellagen. Det i Europa, sedan länge vedertagna, begreppet systemansvarig för distributionssystem har dock bedömts ha sin motsvarighet i Sverige i form av

innehavare av nätkoncession för lokal- respektive regionnät, dvs. sådana nät som motsvarar nätnivån distributionssystem. Systemansvarig för distributionssystem definieras nu i ellagen för att tydliggöra vem som är systemansvarig för distributionssystem med de rättigheter och skyldigheter som följer med en sådan roll. Därmed skapas en naturlig harmonisering av den svenska ellagen till den gemensamma europeiska ellagstiftningen. Innehavare av nätkoncession för område och nätkoncession för linje avseende ledningar som understiger 220 kV, dvs. regionledningar, är systemansvariga för distributionssystem. Även innehavaren av icke koncessionspliktigt nät kan i vissa fall vara en systemansvarig för distributionssystem om denne överför el för annans räkning på sitt nät.

Överväganden finns i avsnitt 5.16.

6 a §

Med dynamiskt pris avses pris avtalat mellan elleverantör och elanvändare som återspeglar prisförändringarna på spotmarknaden med ett intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden.

En ny paragraf införs i 1 kap. ellagen med en definition av dynamiska priser. Definitionen motsvarar den i artikel 2 punkt 15 i direktivet.

Överväganden finns i avsnitt 5.9.

6 b §

Med stödtjänst avses en tjänst som behövs för driften av ett överförings- eller distributionssystem, inklusive balansering och icke-frekvensrelaterade stödtjänster men inte hantering av överbelastning.

Med en icke-frekvensrelaterad stödtjänst avses en tjänst som används av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokala nät, kortslutningsström, förmåga till dödnätsstart och till ö-drift.

I ellagen införs definitioner av de nya begreppen stödtjänst och icke-frekvensrelaterad stödtjänst.

Överväganden finns i avsnitt 5.18.

6 c §

Med små företag avses företag med färre än 50 anställda och vars årsomsättning eller årliga balansomslutning inte överstiger 100 miljoner kronor.

Paragrafen innehåller en definition av små företag som i huvudsak motsvarar den i artikel 2 i direktivet, men beloppet anges i kronor istället för euro.

Överväganden finns i avsnitt 5.7.

2 kap. Nätkoncession m.m.

Förutsättningar för meddelande av nätkoncession

10 §

En nätkoncession får ges endast om nätkoncessionshavaren från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. En nätkoncession för område får ges endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom koncessionsområdet.

En nätkoncession för en utlandsförbindelse får ges till och innehas endast av en systemansvarig för överföringssystem som innehar nätkoncession för de huvudsakliga befintliga utlandsförbindelserna eller en juridisk person där en sådan systemansvarig har ett bestämmande inflytande. Detta gäller dock inte om ledningen endast har liten betydelse för den samlade överföringen av el till och från utlandet.

I andra stycket görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

3 kap. Nätverksamhet m.m.

Systemansvar

1 §

En systemansvarig för överföringssystem ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. En systemansvarig för överföringssystem svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt, effektivt och för att det kan uppfylla rimliga krav på överföring av el.

En systemansvarig för distributionssystem ansvarar för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningsnät och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningsnät. En systemansvarig för distributionssystem svarar också för att dess ledningsnät är säkert, tillförlitligt, effektivt och att distributionssystemet därutöver kan uppfylla rimliga krav på säker eldistribution.

En systemansvarig för distributionssystem ska samarbeta med den systemansvarige för överföringssystemet så att marknadsaktörerna som är anslutna till deras nät kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna

I första stycket anges att det är den systemansvarige för överföringssystem som har skyldigheter enligt paragrafen. Begreppet systemansvarig för överföringssystem ersätter därmed det tidigare använda "Ett företag som bedriver nätverksamhet" i paragrafen. Uppgifterna är dock desamma enligt paragrafen.

I andra stycket anges att det är den systemansvarige för distributionssystem som har skyldigheter enligt paragrafen. Begreppet systemansvarig för distribution

ersätter därmed det tidigare använda "Ett företag som bedriver nätverksamhet" i paragrafen.

Paragrafen ändras också på så sätt att begreppet överföring av el ersätts av det vidare begreppet eldistribution. En ny, delvis motsvarande, paragraf som riktar sig till systemansvariga för överföringssystem, införs också i ellagen.

Sista meningen i andra stycket innehåller nu ett tydliggörande av en delkomponent i den, sedan år 1958, centrala distributionsskyldigheten för eldistributörer. Sista meningen ändras så att den anger att den systemansvarige för distributionssystemet ska säkerställa att distributionssystemet, utöver övriga egenskaper som anges i paragrafen, alltid har en förmåga att uppfylla rimliga krav på eldistribution. Detta nygamla krav innebär att den systemansvarige måste säkerställa att dess system har en förmåga att distribuera el till kunder både på kort och lång sikt. En stor andel förnybar produktion som ansluts i region- och lokalnät (distributionssystem) medför att en mer dynamisk och komplex situation uppstår i respektive elsystem. Nya effekt och energiflöden påverkar kvalitets-, stabilitetsaspekter samt nätkapaciteten i hela elsystemet på ett nytt sätt. Slutkunderna i dessa nät drabbas på ett eller annat sätt av förändringen genom försämrad leveranssäkerhet om inget görs. För lösningar avseende denna typ av systemutmaningar är den bärande idén att de mest kostnadseffektiva resurserna som finns tillgängliga eller kan göras tillgängliga ska användas. Att säkerställa detta åtagande ingår som en central del i den systemansvariges ansvar och kommer till uttryck i lagen genom att det anges att distributionssystemet kan uppfylla rimliga krav på säker eldistribution.

Ett nytt tredje stycke införs. En uttrycklig bestämmelse om att systemansvariga för distribution ska samarbeta med den systemansvarige för överföringssystemet så att marknadsaktörerna som är anslutna till elnäten kan delta på slutkunds-, grossist- och balansmarknaderna. Samarbetet syftar till att undanröja eventuella hinder som finns för att marknadsaktörer som är anslutna till näten ska kunna delta på de olika marknaderna. Det är upp till de systemansvariga att själva avgöra hur själva samarbetet ska utformas. Samarbete kan ske genom upprättande av avtal m.m.

Förslaget behandlas i avsnitt 5.17, 5.20 och 5.29.

Avgränsning av nätverksamhet

1 a §

En systemansvarig för distributionssystem får inte bedriva annan verksamhet än nätverksamhet.

Trots vad som anges i första stycket får en systemansvarig för distributionssystem som bedriver nätverksamhet också äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät och bedriva produktion av el, om produktionen sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott. En systemansvarig för distributionssystem som bedriver nätverksamhet får även utföra underhåll och reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet.

Nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i första stycket om en systemansvarig för distributionssystem kan visa att en verksamhet är nödvändig för att denne ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el samt att någon annan inte kan bedriva den aktuella verksamheten.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får utfärda föreskrifter om vilka verksamheter som ska anses nödvändiga för att en systemansvarig för distributionssystem ska kunna följa sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

I första stycket ersätter begreppet systemansvarig för distributionssystem det tidigare använda, en juridisk person som bedriver nätverksamhet. Begreppet systemansvarig för distributionssystem som nu också införts i ellagen innebär att ellagen anpassas till de begrepp som används i stora delar av övriga EU. Paragrafen omfattar enbart systemansvariga för distributionssystem och således inte systemansvariga för överföringssystem.

Huvudregeln är att den systemansvarige för distributionssystem inte får bedriva annan verksamhet tillsammans med nätverksamheten i samma juridiska person. Endast under vissa omständigheter får annan verksamhet bedrivas tillsammans med nätverksamheten. Undantag från huvudregeln ska således kunna medges. Sådana undantag från huvudregeln regleras i andra och tredje stycket. Det blir inte längre, i normalfallet, tillåtet att bedriva egen produktion av el för att täcka energiförluster. Den systemansvarige för distributionssystem måste istället i första hand säkerställa att sådan el köps från annan aktör. Annan verksamhet som fortsatt ska vara tillåtet och som också inryms under nätverksamhet att bistå annan systemansvarig med resurser och stöd för felavhjälpning vid plötsligt inträffade händelser såsom strömavbrott och liknande. Vanlig entreprenadverksamhet är dock inte tillåtet att bedriv tillsammans med nätverksamheten i samma juridiska person.

I andra stycket anges specifika undantag från huvudregeln i första stycket nämligen att förutom nätverksamhet får den systemansvarige för distributionssystem i samma juridiska person också bedriva verksamhet som innebär att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät. De nät som kan komma i fråga är främst fibernät för bredbandsuppkoppling, vatten- och avloppsnät, nät för annan energidistribution såsom fjärrvärme, biogas eller naturgas. Vissa av sådana nät uppförs i samband med att utbyggnad av elnäten sker. Det kan finnas samordningsfördelar och möjlighet till kostnadsbesparingar för kunder om samförläggning tillämpas. Det bör också fortsatt vara tillåtet att ha reservkraftaggregat för att kunna ersätta utebliven el vid elavbrott då detta är en nödvändighet för att kunna upprätthålla driftsäkerheten i elnätet. Andra stycket innehåller även en bestämmelse om att en systemansvarig för distributionssystem

som bedriver nätverksamhet får även utföra underhåll och reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet. Situationen rör främst då ett nätföretag hjälper ett annat med felavhjälpande vid elavbrott, men även planerade underhållsarbeten och reparationer kan bli aktuella.

I det nya tredje stycket i paragrafen regleras en möjlighet till ytterligare undantag från huvudregeln i första stycket. Det ska under vissa särskilda omständigheter vara tillåtet, utöver undantaget som anges i paragrafens andra stycke, att bedriva också annan verksamhet tillsammans med nätverksamhet. En första förutsättning för ett sådant undantag är att det är fråga om en verksamhet som är nödvändig för att den systemansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt direktiv (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943. Medgivande att bedriva verksamheten som bedömts nödvändig meddelas av nätmyndigheten efter en prövning. För att medgivande ska kunna lämnas av nätmyndigheten krävs att den systemansvarige kunnat visa att verksamheten är nödvändig för att kunna fullgöra den systemansvariges skyldigheter enligt ovan nämnda direktiv och förordning. Det krävs dessutom för nätmyndighetens godkännande, och därmed undantag från huvudregeln, att den systemansvarige för distributionssystem kunnat visa att någon annan än den systemansvarige inte kan bedriva den aktuella verksamheten. Verksamhet som tidigare varit tillåten enligt ellagen såsom egen produktion av el för att täcka nätförluster kan i och för sig anses vara nödvändig för fullgöra skyldigheter enligt direktiv och förordning men torde i normalfallet inte komma i fråga för undantag då meddelande av undantag förutsätter att någon annan än den juridiska person där den systemansvarige bedriver nätverksamheten inte kan tillhandahålla den aktuella varan eller tjänsten.

I sista stycket regleras möjligheten för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att utfärda närmare föreskrifter om vilka verksamheter som ska anses nödvändiga för att den systemansvarige för distributionssystem ska kunna följa sina skyldigheter enligt direktivet (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943. För det fall att det framkommer att viss verksamhet, av mer generell karaktär, är sådan att den mer regelmässigt bedöms behövas för att fullgöra skyldigheter som följer av direktiv (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943 och inte ingår i begreppet nätverksamheten ska regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, kunna utfärda föreskrifter som tillåter den aktuella verksamheten. Om en viss verksamhet är utpekad i föreskrift kan nätmyndighetens prövning då begränsas till att endast omfatta frågan huruvida det är visat att någon annan än den systemansvarige inte kan utföra den aktuella verksamheten.

Överväganden finns i avsnitt 5.21.

1 f §

En systemansvarig för överföringssystem ska vara oberoende av företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

1 g §

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en systemansvarig för överföringssystem.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan utövar kontroll över en systemansvarig för överföringssystem, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas.

Den som ensam eller tillsammans med någon annan får utse ledamöter till styrelsen eller motsvarande organ hos en systemansvarig för överföringssystem, får inte utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktion av eller handel med el

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

1 i §

Bestämmelserna i 1 f och 1 g §§ hindrar inte att en systemansvarig för överföringssystem bedriver sådan produktion av el som avses i 1 l § andra stycket eller ingår i samma koncern som ett företag som bedriver produktion av el som uteslutande är knuten till driften av en systemansvarig för överföringssystemets ledningsnät.

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag. Vidare sker nu hänvisning till 1 l § där bestämmelser om systemansvariga för överföringssystem återfinns.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

1 j §

En styrelseledamot, verkställande direktör, firmatecknare eller annan person med liknande ställning hos en systemansvarig för överföringssystem får inte samtidigt ha en motsvarande ställning i ett företag som bedriver produktion av eller handel med el med undantag för ett sådant produktionsföretag som avses i 1 i §.

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

1 k §

Om en systemansvarig för överföringssystem ingår i en koncern där en annan del bedriver produktion av eller handel med el, får åtgärder som vidtas av företaget i koncernen för att säkerställa att kraven i 1 f, 1 g och 1 j §§ är uppfyllda inte innebära att personal eller kommersiellt känsliga uppgifter överförs från en

systemansvarig för överföringssystem till ett företag som bedriver produktion av eller handel med el.

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

1 / §

En systemansvarig för överföringssystem får inte bedriva annan verksamhet än nätverksamhet.

Trots vad som anges i första stycket får en systemansvarig för överföringssystem också äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät och bedriva produktion av el, om produktionen sker tillfälligt i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott. En systemansvarig för överföringssystem som bedriver nätverksamhet får även utföra underhåll och reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet.

Nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i första stycket om en systemansvarig för överföringssystem kan visa att en verksamhet är nödvändig för att denne ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el samt att någon annan inte kan bedriva den aktuella verksamheten.

I paragrafen som tidigare utgjorde 3 kap. 1 a § men som nu är uppdelad i en för systemansvariga för distributionssystem och en för systemansvariga för överföringssystem anges huvudregeln att den systemansvarige för överföringssystem, tidigare transmissionsnätsföretag, inte får bedriva annan verksamhet än nätverksamhet.

Bestämmelsen innebär att den systemansvarige för överföringssystem, precis som tidigare för transmissionsnätsföretag, inte får bedriva produktion av eller handel med el eller naturgas. Den generella möjligheten som tidigare fanns för den som bedrev nätverksamhet att bedriva produktion av el tillsammans med nätverksamhet av samma juridiska person i syfte att ersätta utebliven el vid elavbrott bibehålls för systemansvariga för överföringssystem. Däremot är det inte längre tillåtet att bedriva produktion av el tillsammans med nätverksamhet för att täcka nätförluster.

I andra stycket anges specifika undantag från huvudregeln i första stycket nämligen att förutom nätverksamhet får den systemansvarige för överföringssystem också bedriva verksamhet som innebär att äga, utveckla, förvalta eller driva andra nät än elnät. De nät som kan komma i fråga är främst fibernät för bredbandsuppkoppling. Vissa av sådana nät uppförs i samband med att utbyggnad av elnäten sker. Det kan finnas samordningsfördelar och möjlighet till kostnadsbesparingar för kunder om samförläggning tillämpas. Det bör också fortsatt vara tillåtet att ha reservkraftaggregat för att kunna ersätta utebliven el vid

elavbrott då detta är en nödvändighet för att kunna upprätthålla driftsäkerheten i elnätet. Andra stycket innehåller även en bestämmelse om att en systemansvarig för överföringssystem som bedriver nätverksamhet även får utföra underhåll och reparationer åt en annan juridisk person som bedriver nätverksamhet. Situationen rör främst då ett nätföretag hjälper ett annat med felavhjälpande vid elavbrott, men även planerade underhållsarbeten och reparationer kan bli aktuella.

I det nya tredje stycket i paragrafen regleras en möjlighet till ytterligare undantag från huvudregeln i första stycket. Det ska under vissa särskilda omständigheter vara tillåtet, utöver undantaget som anges i paragrafens andra stycke, att bedriva också annan verksamhet tillsammans med nätverksamhet. En första förutsättning för ett sådant undantag är att det är fråga om en verksamhet som är nödvändig för att den systemansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt direktiv (EU) 2019/944 eller förordning (EU) 2019/943. Medgivande att bedriva verksamheten som bedömts nödvändig meddelas av nätmyndigheten efter en prövning. För att medgivande ska kunna lämnas av nätmyndigheten krävs att den systemansvarige kunnat visa att verksamheten är nödvändig för att kunna fullgöra den systemansvariges skyldigheter enligt ovan nämnda direktiv och förordning. Det krävs dessutom för nätmyndighetens godkännande, och därmed undantag från huvudregeln, att den systemansvarige för överföringssystem kunnat visa att någon annan än den systemansvarige inte kan bedriva den aktuella verksamheten. Verksamhet som tidigare varit tillåten enligt ellagen såsom egen produktion av el för att täcka nätförluster kan i och för sig anses vara nödvändig för fullgöra skyldigheter enligt direktiv och förordning men torde i normalfallet inte komma i fråga för undantag då meddelande av undantag förutsätter att någon annan än den juridiska person där den systemansvarige bedriver nätverksamheten inte kan tillhandahålla den aktuella varan eller tjänsten. Verksamhet som den systemansvarige för överföringssystem önskar bedriva tillsammans med nätverksamheten får prövas i varje enskilt fall av nätmyndigheten.

Överväganden finns i avsnitt 5.30.

Laddningspunkter för elfordon

1 m §

En systemansvarig för distributionssystem får inte äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter. En systemansvariga för distributionssystem får dock äga och driva laddningspunkter uteslutande för eget bruk.

En ny paragraf införs i ellagen som anger att systemansvariga för distributionssystem inte får äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter för elfordon, utom då systemansvariga för distributionssystem äger och driver laddningspunkter uteslutande för eget bruk. Det ska således inte längre vara möjligt att äga sådan infrastruktur för den systemansvarige. Det är endast tillåtet att äga laddningspunkter som är används för eget bruk. Med detta avses laddningspunkter på exempelvis parkeringsplatser som används uteslutande för eget bruk.

Överväganden finns i avsnitt 5.25.

Ägande av energilagringssystem

1 n §

En systemansvarig får inte äga eller driva en energilagringssystem.

Trots vad som anges i första stycket får en systemansvarig äga eller driva en energilagringssystem efter godkännande från nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om energilagringssystemen är en helt integrerad nätkomponent.

En systemansvarig får även äga eller driva energilagringssystem under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Andra parter än en systemansvarig har, efter ett öppet, transparent och icke-diskriminerande anbudsförfarande, som granskats och godkänts av nätmyndigheten, inte fått rätt att äga eller driva en sådan anläggning, eller inte kunnat tillhandahålla motsvarande energilagringstjänst varken till rimlig kostnad eller inom rimlig tid.
- b) Anläggningen är nödvändig för att en systemansvarig ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 3 kap. 1 § ellagen avseende effektiv, tillförlitlig och säker drift av distributions- eller överföringssystemet, och anläggningen inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna.
- c) Nätmyndigheten har bedömt behovet av ett sådant undantag och gjort en bedömning av anbudsförfarandet, däribland villkoren för anbudsförfarandet, och lämnat sitt godkännande.

I första stycket anges huvudregeln att en systemansvarig inte får äga eller driva en energilagringssystem.

I andra stycket regleras undantag från huvudregeln i första stycket. En systemansvarig kan få äga eller driva en energilagringssystem efter godkännande från nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas om energilagringssystemen är en helt integrerad nätkomponent.

Av tredje stycket framgår att undantag kan meddelas även i annat fall än vad som anges i andra stycket. En systemansvarig kan nämligen få äga eller driva energilagringssystem under förutsättning att samtliga villkor uppräknade under a)-c) är uppfyllda. Under a) framgår att ett anbudsförfarande, som ska vara granskat och godkänt av nätmyndigheten, ska ha utmynnat i att ingen annan den systemansvarige kunnat tillhandahålla den aktuella energilagringssystemen varken till rimlig kostnad eller inom rimlig tid. Energilagringssystemen ska dessutom, enligt b), vara nödvändig för att den systemansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter avseende effektiv, tillförlitlig och säker drift av distributions- eller överföringssystemet, och anläggningen inte används för att köpa eller sälja el på elmarknaderna. En sista förutsättning för att medgivande av undantag från huvudregeln ska kunna medges är att nätmyndigheten bedömt behovet av undantaget och gjort en bedömning av anbudsförfarandet, däribland villkoren för anbudsförfarandet, och lämnat sitt godkännande.

Överväganden finns i avsnitt 5.26.

1 o §

Om ett undantag beviljas från bestämmelsen i 1 n § tredje stycket ska nätmyndigheten hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagransanläggningar för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Ett sådant samråd ska ske minst vart femte år, dock tidigast två år efter det att ett undantag har beviljats eller ett samråd har avslutats.

Om det offentliga samrådet visar att tredje part kan äga eller driva en energilagransanläggning på ett kostnadseffektivt sätt ska en systemansvarigs energilagransanläggning fasas ut inom 18 månader.

Första stycket gäller inte för batterilagransanläggningar som ägs och drivs av en systemansvarig för distributionssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 4 juli 2019, om dessa batterilagransanläggningar

- a) har anslutits till nätet senast den 3 juli 2021,
- b) har integrerats i distributionssystemet,
- c) endast används för omedelbart återställande av nadsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och
- d) inte används för att köpa eller sälja el.

Första stycket gäller inte för batterilagransanläggningar som ägs och drivs av en systemansvarig för överföringssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 1 januari 2025, om dessa batterilagransanläggningar

- a) har anslutits till nätet senast den 31 december 2026,
- b) har integrerats i överföringssystemet,
- c) endast används för omedelbart återställande av nadsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och
- d) inte används för att köpa eller sälja el.

I paragrafens första stycke anges att om ett undantag beviljas från bestämmelsen i 1 n § tredje stycket ska nätmyndigheten hålla ett offentligt samråd om befintliga energilagransanläggningar för att bedöma den potentiella tillgängligheten och det potentiella intresset av att investera i sådana anläggningar. Ett sådant samråd ska ske minst vart femte år, dock tidigast två år efter det att ett undantag har beviljats eller ett samråd har avslutats.

I andra stycket anges att om det offentliga samrådet visar att tredje part kan äga eller driva en energilagransanläggning på ett kostnadseffektivt sätt ska en systemansvarigs energilagransanläggning fasas ut inom 18 månader.

I tredje stycket anges att det som stadgas i första stycket inte gäller inte batterilagransanläggningar som ägs och drivs av en systemansvarig för distributionssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 4 juli 2019, om dessa batterilagransanläggningar a) har anslutits till nätet senast den 3 juli 2021, b) har integrerats i distributionssystemet, c) endast används för omedelbart återställande av nadsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och d) inte används för att köpa eller sälja el.

I fjärde stycket regleras motsvarande undantag avseende systemansvarig för överföringssystem. Första stycket gäller inte för batterilagringsanläggningar som ägs och drivs av en systemansvarig för överföringssystem och som har ett slutgiltigt investeringsbeslut före den 1 januari 2025, om dessa batterilagringsanläggningar a) har anslutits till nätet senast den 31 december 2026, b) har integrerats i överföringssystemet, c) endast används för omedelbart återställande av nätsäkerheten vid oplanerade händelser i elnätet, och d) inte används för att köpa eller sälja el.

Överväganden finns i avsnitt 5.26.

1 p §

Nätmyndigheten ska anmäla ett beslut om undantag enligt 1 n § tredje stycket till Europeiska kommissionen och till Europeiska unionens byrå för samarbete mellan tillsynsmyndigheter tillsammans med relevant information om ansökan och om skälen för att bevilja undantag.

I paragrafen anges att nätmyndigheten ska anmäla ett beslut om undantag avseende systemansvarig för överföringssystem enligt 1 n § tredje stycket till Europeiska kommissionen och till Acer.

Överväganden finns i avsnitt 5.26.

Skyldighet att ansluta anläggning

7 a §

En nätkoncessionshavare som är skyldig att ansluta en anläggning enligt 6 eller 7 § ska genomföra anslutningen inom skälig tid.

Anslutningsskyldigheten ska fullgöras inom två år från det att nätkoncessionshavaren har tagit emot en begäran om anslutning, om inte en längre tid är nödvändig med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller det annars finns särskilda skäl.

En anläggning för produktion av förnybar energi som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt har rätt att bli ansluten om inte nätkoncessionshavaren har avslagit ansökan inom en månad efter det att anmälan har kommit in till nätkoncessionshavaren.

Det införs ett nytt tredje stycke. Av bestämmelsen framgår att en anläggning för produktion av förnybar energi som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt har rätt att bli anslutna om inte nätkoncessionshavaren har avslagit ansökan inom en månad efter det att anmälan har kommit in till nätkoncessionshavaren. Detta innebär inte att den faktiska anslutningen måste ske inom en månad. Utformningen är vald för att knyta an till de särskilda reglerna för mikroproduktionsanläggningar i 4 kap. 10 § ellagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.37.

7 c §

Om anslutning har vägrats enligt 6 eller 7 § på grund av bristande kapacitet i elnätet ska nätkoncessionshavaren på begäran ge relevant information om vilka åtgärder som skulle krävas för att möjliggöra anslutning.

Avser en vägrad anslutning en anslutning av laddningspunkt ska informationen enligt första stycket alltid ges i samband med meddelandet om att anslutningen vägras.

Nätkoncessionshavaren får ta ut en skälig avgift för att täcka kostnader för att ge den information som avses i första stycket.

Tvister i frågor som avses i första eller tredje stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Paragrafen är ny. I första stycket stadgas en skyldighet för elnätsföretagen att på begäran tillhandahålla information om vilka åtgärder som skulle krävas för att möjliggöra anslutning, om företaget har nekat någon anslutning till elnätet på grund av bristande kapacitet. Att förstärka nätet, som anges i direktivet, är en möjlig åtgärd för att anslutning skulle kunna genomföras. Det finns även andra åtgärder som kan möjliggöra en anslutning. Informationen ska vara relevant, men hur omfattande information som kan krävas får avgöras från fall till fall. Bestämmelsen omfattas av Ei:s tillsyn enligt 12 kap. 1 § ellagen.

Andra stycket anger att informationen enligt första stycket alltid ska ges om den nekade anslutningen avser en laddningspunkt. Elnätsföretaget ska därför i samband med att anslutningen vägras redogöra för vilka åtgärder som skulle krävas för att möjliggöra anslutning så att anslutningen hade kunnat medges.

Av tredje stycket följer en möjlighet för elnätsföretaget att ta ut en skälig avgift för att täcka de direkta kostnader som uppstår för att ge informationen. Avgiften ska kunna tas ut av den som begär informationen. Någon avgift får dock inte tas ut för skyldigheten att alltid tillhandahålla information om det rör sig om att laddningspunkt vägrats anslutning. Inte heller får avgift tas ut av en myndighet som begär information som den har rätt att ta del av enligt lag eller annan författning.

I fjärde stycket finns en bestämmelse som innebär att Ei ska pröva tvister i frågor enligt första och tredje stycket, dvs. när någon har begärt information om vilka åtgärder som skulle krävas för att förstärka elnätet eller tvister om den avgift som nätkoncessionshavaren kan ta ut. Andra meningens i stycket innehåller en preskriptionsregel för prövningen av tvister som anger att Ei inte ska pröva en tvist om ansökan om prövning kommit in till Ei senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Överväganden finns i avsnitt 5.3.

Underlag och information om leveranssäkerhet

9 e §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

- 1. innehåll i samt redovisning och offentliggörande av analyser och åtgärdsplaner enligt 9 c §,**
- 2. information till elanvändarna enligt 9 d §,**
- 3. skyldighet att rapportera elavbrott till den myndighet som regeringen bestämmer, och**
- 4. skyldighet att rapportera den tid det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplanerat elavbrott.**

Fjärde punkten i paragrafen är ny och bygger på artikel 59.1.q i elmarknadsdirektivet. Enligt denna artikel ska Ei bl.a. övervaka den tid systemansvariga för överförings- och distributionssystem behöver för att genomföra reparationer. Bestämmelsen innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldigheten att rapportera in till Ei den tid det har tagit att reparera en anläggning efter ett oplanerat elavbrott.

Överväganden finns i avsnitt 5.34.

Skyldighet att mäta och beräkna överförd el

10 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

- 1. mätning, beräkning och rapportering enligt 10, 10 a och 10 c §§, och**
- 2. de funktionskrav som mätsystem och mätutrustning ska uppfylla.**

I 3 kap. 10 b § görs en följdändring. Hur mätvärdena för hela byggnaden ska användas följer lämpligast av reglering i mätförordningen. Hänvisning till 10 c § bör därför inte stå med i 10 a §, men väl i 10 b §.

Överväganden finns i avsnitt 5.39.

10 c §

Om överföring av el inom en byggnad, som huvudsakligen används för bostadsändamål, sker till flera elanvändare med egna abonnemang, ska om innehavaren av byggnaden begär det, mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden även ske för hela byggnaden.

Om en byggnad har flera innehavare ska begäran enligt första stycket vara gemensam.

Det införs en ny paragraf i 3 kap. ellagen, 10 c §, med syftet att skapa en gemensam mätpunkt för en bostadsbyggnad, vilket möjliggör att beräkning av energiskatt sker i den punkten. Nätet inom byggnaden är inte koncessionspliktigt, men om överföring av el sker till en punkt inom byggnaden kommer skattskyldigheten med nuvarande regler att inträda först där. Därmed riskerar skattefri produktion inom byggnaden att bli beskattad när den överförs inom byggnaden. Med

innehavare avses ägare av ett hyreshus, en bostadsrättsförening eller ägare av fastighet inom byggnad. Av andra stycket framgår att om en byggnad har flera innehavare ska begäran enligt första stycket vara gemensam.

Överväganden finns i avsnitt 5.39.

Kostnader för mätning och beräkning

14 a §

En nätkoncessionshavare får inte ta ut någon avgift för en mätare med tillhörande insamlingsutrustning, eller för installation av en sådan mätare, som enligt 10 c § installeras på begäran av innehavaren av en byggnad.

Twister i frågor som avses i första stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Det införs en ny paragraf. Syftet med den nya bestämmelsen är att installation av en gemensam mätare för en byggnad inte ska medföra några extra kostnader för de boende. Eftersom flödet i en sådan mätpunkt både kan avse uttag- och inmatning, samt att byggnadens innehavare nödvändigtvis inte är elanvändare bör frågan särregleras. Av andra stycket framgår att nätmyndigheten prövar tvister enligt denna bestämmelse.

Överväganden finns i avsnitt 5.39.

Anskaffande av el som behövs för nätverksamheten

16 §

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla el som är avsedd att täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet med hänvisning endast till kraftslag.

En systemansvarig ska anskaffa den el som är avsedd för sådana ändamål som anges i första stycket på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Paragrafen har bara ändrats på så sätt att den nu riktar sig till en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, istället för den som har nätkoncession. Denna ändring är gjord med anledning av att systemansvarig för överföringssystem och systemansvarig för distributionssystem nu definierats i ellagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.19.

Anskaffande av stödtjänster

16 a §

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem ska anskaffa de stödtjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte för helt integrerade nätkomponenter.

En systemansvarig får inte ingå avtal enligt första stycket förrän de metoder som används för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven i första stycket.

En systemansvarig ska offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas enligt första stycket samt villkoren för dessa stödtjänster.

I första stycke anges att en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, precis som vid anskaffandet av den el som behövs för täcka nätförluster eller behövs för driften av ledningsnätet och som anges i 16 §, ska anskaffa de stödtjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Detta innebär att den systemansvarige visserligen inte behöver följa bestämmelserna i LOU eller LUF vid anskaffandet. Däremot ska anskaffandet ske på så sätt att den systemansvarige måste vända sig till marknaden för att tillkännage sin önskan att anskaffa de aktuella tjänsterna. Detta kan t.ex. ske genom publicering. Den systemansvarige ska sedan beakta alla de anbud som inkommer och får inte tillämpa särskilda villkor för eventuella närstående eller andra företag. Det är också viktigt att den systemansvarige utformar förfrågningsunderlaget så tydligt som möjligt. Kravet på att vara marknadsorienterat innebär att den systemansvarige i princip bör ingå avtal med det företag som kan erbjuda bästa pris och bästa villkor i övrigt.

I andra stycket anges att bestämmelserna i första stycket inte gäller för helt integrerade nätkomponenter. Integrerade nätkomponenter ska istället upphandlas enligt normala regler som gäller för den systemansvariges verksamhet i övrigt. Här blir i många fall LOU och LUF tillämpliga vid anskaffandet.

I tredje stycket anges att en systemansvarig inte får ingå avtal enligt första stycket förrän de metoder som används för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven i första stycket. Detta innebär att avtal om stödtjänster inte får ingås förrän nätmyndigheten godkänt förfarandet som föregått det färdiga avtalet och att den systemansvarige följt kraven på att anskaffandet av stödtjänsterna ska ske på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Nätmyndigheten tar i en sådan prövning också ställning till de tekniska krav som den systemansvarige ställer upp för deltagandet på marknaden. Sådana krav måste vara rimliga.

Av fjärde stycket framgår att en systemansvarig ska offentliggöra vilka stödtjänster som ska anskaffas enligt första stycket samt villkoren för dessa stödtjänster.

Överväganden finns i avsnitt 5.19.

16 b §

Nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i 16 a § första stycket på att icke frekvensrelaterade stödtjänster ska anskaffas på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Ett sådant undantag ska beviljas om en systemansvarig kan visa att ett marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster är ekonomiskt ineffektivt.

I 16 b § stadgas att nätmyndigheten får bevilja undantag från kravet i 16 a § första stycket om att icke frekvensrelaterade stödtjänster ska anskaffas på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Ett sådant undantag ska beviljas av nätmyndigheten om den systemansvarige kan visa att ett marknadsbaserat tillhandahållande av icke frekvensrelaterade stödtjänster är ekonomiskt ineffektivt. Förfarandet i 16 a § första stycket innebär lättnader i skyldigheter för den systemansvarige vid anskaffande av tjänster jämfört med vad som normal gäller vid anskaffande av tjänster. Bestämmelsen i 16 b § ger den systemansvarige att, i vissa fall, få ytterligare lättnader vid anskaffande av tjänster. En förutsättning för detta är dock att den systemansvarige kunnat visa att ett förfarande för anskaffande som följer 16 a § första stycket är ekonomiskt ineffektivt och i slutändan leder till dyrare tjänster för den systemansvariges kunder.

Överväganden finns i avsnitt 5.19.

Anskaffande av flexibilitetstjänster

16 c §

En systemansvarig för distributionssystem som ska anskaffa flexibilitetstjänster ska ta fram specifikationer för sådana tjänster. En systemansvarig ska i sådana fall också ta fram en förteckning med lämpliga standardiserade marknadsprodukter för dessa tjänster.

Innan förteckningen enligt första stycket fastställs ska samråd ha hållits med berörda parter.

En systemansvarig för distributionssystem ska efter godkännande från nätmyndigheten offentliggöra förteckningen enligt första stycket.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om offentliggörandet enligt tredje stycket.

I första stycket anges att en systemansvarig för distributionssystem som ska anskaffa flexibilitetstjänster ska ta fram specifikationer för sådana tjänster. Den systemansvarige ska i sådana fall också ta fram en förteckning med lämpliga standardiserade marknadsprodukter för dessa tjänster. Framtagande av lämpliga marknadsprodukter, och specifikationer för sådana, kan med fördel samordnas mellan systemansvariga.

I andra stycket anges att samråd ska hållas med berörda parter innan en förteckning med lämpliga standardiserade marknadsprodukter enligt första stycket fastställs.

I tredje stycket anges att de systemansvariga för distributionssystem ska offentliggöra förteckningen enligt första stycket. Detta får dock ske först efter att nätmyndigheten godkänt förteckningen. För att förteckningen ska kunna godkännas krävs att framtagandet har skett i samråd på sätt som anges i andra stycket.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om offentliggörandet enligt tredje stycket. Detta innebär att det finns möjlighet att i förordning precisera på vilket sätt offentliggörandet av förteckningen med lämpliga standardiserade marknadsprodukter ska ske.

Överväganden finns i avsnitt 5.23.

Efterfrågefleksibilitet

16 e §

Systemansvariga för överförings- och distributionssystem ska lämna uppgifter till nätmyndigheten om utvecklingen av ett smart elnät.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om systemansvariga för överförings- och distributionssystem skyldighet att lämna uppgifter enligt första stycket.

Paragrafen är ny. I första stycket anges en skyldighet för systemansvariga att lämna uppgifter till Ei om utvecklingen av ett smart nät. Uppgifterna ska möjliggöra för Ei att följa utvecklingen av smarta nät och skriva en rapport om det med eventuella rekommendationer.

I andra stycket finns ett bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om de systemansvarigas inrapporteringskyldighet. Sådana föreskrifter kan avse vilka uppgifter som ska lämnas, när de ska lämnas samt på vilket sätt de ska lämnas.

Överväganden finns i avsnitt 5.33.

Nätutvecklingsplaner

16 f §

En systemansvarig för distributionssystem ska ta fram en nätutvecklingsplan för sin verksamhet. Nätutvecklingsplanen ska offentliggöras minst vartannat år och ges in till nätmyndigheten.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram samt vad den ska innehålla.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om nätutvecklingsplaner.

Av första stycket framgår skyldigheten att ta fram nätutvecklingsplaner. En systemansvarig för distributionssystem ska ta fram en nätutvecklingsplan. Nätutvecklingsplanen ska offentliggöras minst vartannat år och ges in till nätmyndigheten. Offentliggörandet av nätutvecklingsplanen bör i första hand ske

genom publicering på den systemansvariges hemsida på Internet. Offentliggörandet kan alternativt ske genom kungörelse i Post-och Inrikes Tidningar med besked om var planen hålls tillgänglig. Offentliggörandet bör ske i samband med att nätutvecklingsplanen sänds till nätmyndigheten. När den systemansvarige sänder nätutvecklingsplanen till nätmyndigheten bör besked också lämnas till nätmyndigheten om var och när den systemansvarige offentliggjort nätutvecklingsplanen.

I andra stycket anges att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om hur nätutvecklingsplanen ska tas fram samt vad den ska innehålla. Att sådana föreskrifter tas fram är centralt för att enhetlighet ska kunna skapas kring hur en nätutvecklingsplan ska tas fram och vad den måste innehålla. Förslaget innebär att samtliga systemansvariga för distributionssystem ska upprätta nätutvecklingsplaner. Det kan dock i särskilda fall finnas anledning att ha en förenklad form av nätutvecklingsplan, t.ex. för företag som har radiella ledningar som ansluter enstaka eller få anläggningar. Det kan också gälla för företag med endast ett fåtal kunder. Att meddela föreskrifter om sådana typer av begränsningar omfattas av bemyndigandet i bestämmelsen.

Överväganden finns i avsnitt 5.24.

16 g §

En systemansvarig för överföringssystem ska vartannat år upprätta en tioårig nätutvecklingsplan samt lämna in planen till nätmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om systemansvariga för överföringssystem skyldighet enligt första stycket.

Paragrafen är ny. Bestämmelsen har tillkommit med anledning av artikel 59.1.k i elmarknadsdirektivet. Artikelns innebär att Ei ska övervaka nätutvecklingsplaner som systemansvariga för överföringssystem upprättar.

I första stycket anges att systemansvariga för överföringssystem ska vara skyldiga upprätta tioåriga nätutvecklingsplaner vartannat år. Nätutvecklingsplanerna ska lämnas in till Ei.

I andra stycket finns ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om skyldigheten att upprätta tioåriga nätutvecklingsplaner.

Överväganden finns i avsnitt 5.32.

4 kap. Nättariffer

Särskilt om nättariffer för överföring av el för linje

Regionledning

8 §

På en regionledning ska inom varje normalt spänningsintervall nättariffen utformas utifrån nätkoncessionshavarens kostnader för samtliga

regionledningar i hela landet som kan hänföras till respektive spänningsintervall.

Den del av de beräknade kostnaderna som utgörs av betalning för överföring på överföringssystem och på andra regionledningar ska dock beaktas samlat endast för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar inom en och samma nätregion.

I paragrafen görs en följdändring pga. att överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnät.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

Överföringssystem

9 §

På ett överföringssystem får nättariffen för överföring av el utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt finns.

I paragrafen görs en följdändring pga. att överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnät.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

Särskilt om nättariffer för mindre produktionsanläggningar

10 §

En innehavare av en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt ska för överföring av el betala endast den del av avgiften enligt nättariffen som motsvarar den årliga kostnaden för mätning, beräkning och rapportering på nätkoncessionshavarens nät. Innehavaren ska dessutom betala engångsavgift för anslutning.

Om flera sådana anläggningar som är belägna i närheten av varandra gemensamt matar in el på ledningsnätet, ska anläggningarna betraktas som separata anläggningar vid tillämpningen av denna paragraf.

En elanvändare som har ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere och som producerar el vars inmatning kan ske med en effekt om högst 43,5 kilowatt ska inte betala någon avgift för inmatningen. Om en sådan produktionsanläggning ansluts där en anläggning för användning av el redan är ansluten får inte någon engångsavgift tas ut för anslutningen om produktionsanläggningen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt.

Tvister i frågor som avses i första och tredje styckena prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Två ändringar sker i tredje stycket. Kravet att en mikroproducent måste vara nettoanvändare under ett kalenderår för att inte behöva betala någon avgift för inmatningen tas bort. Samtidigt införs en ny bestämmelse att om mikroproduktionen ansluts med en effekt som inte överstiger uttagsabonnemangets effekt där en anläggning för användning av el redan är ansluten får inte någon engångsavgift tas ut för anslutningen.

Överväganden finns i avsnitt 5.38.

5 kap. Intäktsram för nätverksamhet

Kapitalkostnader

7 §

Kapitalbasen ska beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätkoncessionshavaren använder för att bedriva nätverksamheten och med hänsyn till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.

En tillgång som inte behövs för att bedriva verksamheten ska anses ingå i kapitalbasen, om det skulle vara oskäligt mot nätkoncessionshavaren att bortse från tillgången. Motsvarande ska gälla för en energilagringsanläggning som fasas ut med stöd av 3 kap 1 o §.

I paragrafen görs ett tillägg som reglerar hur kapitalbasen ska beräknas vid utfasning av energilagringsanläggningar som ägts av systemansvariga.

Överväganden finns i avsnitt 5.26.

Effektivt utnyttjande av elnätet

12 a §

När intäktsramen bestäms ska hänsyn tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster utnyttjas för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten. En sådan bedömning får medföra en ökning eller minskning av intäktsramens storlek.

Paragrafen är ny. Bestämmelsen anger att då intäktsramen bestäms ska hänsyn inte bara tas till i vilken utsträckning flexibilitetstjänster utnyttjas för att förbättra effektiviteten i nätverksamheten. Möjligheten till användning av flexibilitetstjänster, istället för traditionell nätutbyggnad, ska alltid övervägas av den systemansvarige när denne bedriver sin verksamhet.

Vid bestämmandet av intäktsramen kan bedömningen medföra en ökning eller minskning av intäktsramen.

Överväganden finns i avsnitt 5.22.

12 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamheten.

Paragrafen är ny. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska få meddela föreskrifter om vad som avses med att flexibilitetstjänster förbättrar effektiviteten i nätverksamheten.

Överväganden finns i avsnitt 5.22.

Intäktsram för överföringssystem

16 §

En intäktsram ska bestämmas för intäkter från ett överföringssystem.

I paragrafen görs en följdändring pga. att överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnät.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

17 §

Om en systemansvarig för överföringssystem är systemansvarig myndighet, ska den del av verksamheten som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

18 §

Om en systemansvarig för överföringssystem deltar i ett europeiskt samarbete som syftar till att utveckla och vidmakthålla en fungerande europeisk marknad för el, ska även den verksamheten anses ingå i företagets nätverksamhet när intäktsramen bestäms.

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

19 §

Om en systemansvarig för överföringssystem är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap. 9 b §, ska, när intäktsramen bestäms, företagets kostnader med anledning av avtalet anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

30 §

Om en systemansvarig för överföringssystem är en statlig myndighet och har finansierat en förstärkning av elnätet enligt ett sådant avtal som avses i 4 kap.

9 b §, ska intäkter med anledning av avtalet anses vara intäkter från överföring av el vid avstämning mot intäktsramen.

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.

Driftsäkerhet

3 b §

Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på överföringssystem i Sverige och på de utlandsförbindelser som är anslutna till ett sådant överföringssystem. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt första stycket godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med t överföringssystem i Sverige.

I paragrafen görs en följdändring pga. att överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnät.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

Balansansvar

4 h §

En elproducent som matar in el i en inmatningspunkt ska se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elproducenten inte mata in elen.

Första stycket gäller inte om elproducenten är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229). I sådant fall ska det elhandelsföretag som tar emot elen från produktionsanläggningen se till att någon har åtagit sig balansansvaret.

I ellagen införs en ny paragraf, 8 kap. 4 h §, med bestämmelser om balansansvar för inmatningspunkter.

Enligt första stycket måste en elproducent som matar in el i en inmatningspunkt se till att någon har åtagit sig balansansvaret. I annat fall får elproducenten inte mata in elen.

Andra stycket innebär ett undantag från kravet enligt första stycket. Om elproducenten är en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) ska det elhandelsföretag som tar emot elen från produktionsanläggningen se till att någon har åtagit sig balansansvaret. Det gäller elproducenter som framställer förnybar el, i en och samma anslutningspunkt matar in förnybar el och tar ut el, har en säkring om högst 100 ampere i anslutningspunkten och har anmält till nätkoncessionshavaren att förnybar el framställs och matas in i anslutningspunkten.

Överväganden finns i avsnitt 7.2.

5 a §

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldig att på skäliga villkor ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

Första stycket gäller inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

Två ändringar sker i första stycket. Det förtydligas att skyldigheten att ta emot el från en produktionsanläggning gäller i förhållande till en elanvändare som har rätt att efter begäran få skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el och innefattar en skyldighet att ta emot elen på skäliga villkor.

Överväganden finns i avsnitt 5.38.

9 kap. Bestämmelser om aggregatorer, elleverantörer och elanvändare

Aggregering

1 §

Med aggregering avses en sammanslagning av flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på elmarknader.

Med aggregator avses en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller tjänster för aggregering.

En oberoende aggregator är en fysisk eller juridisk person som tillhandahåller tjänster för aggregering och som inte är ansluten till elanvändarens elleverantör.

Paragrafen är ny och innehåller definitioner av begreppen aggregering, aggregator och oberoende aggregator. Genom dessa definitioner fastställs tillämpningsområdet för reglerna om aggregering i ellagen.

I första stycket finns en definition av vad som avses med aggregering. Det är en sammanslagning av flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på elmarknader. Aggregering är alltså att flera olika källor till flexibilitet eller mikroproduktion aggregeras och den aggregerade volymen används som en produkt på marknaden.

Andra stycket innehåller en definition av en aggregator. En aggregator kan vara både en fysisk eller en juridisk person. En aggregator är en leverantör av tjänster för aggregering.

I tredje stycket definieras oberoende aggregator. Aggregeringstjänster kan utföras av aktörer som inte är elleverantörer, och det är dessa som avses med oberoende aggregatorer. En oberoende aggregator är således en marknadsaktör som deltar i aggregering och som inte är ansluten till kundens leverantör. Med att aggregatorn inte är ansluten till elleverantören menas att aggregatorn varken ingår i en koncern med eller har samarbetsavtal med en kunds elleverantör.

Överväganden finns i avsnitt 5.14.

2 §

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte, utan sakliga skäl, hindra en aggregator från att utföra tjänster för aggregering.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem får inte diskriminera aggregatorer vid anskaffande av stödtjänster.

Paragrafen är ny. Första stycket innehåller en bestämmelse om att en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elhandlare eller en balansansvarig inte, utan sakliga skäl, får hindra en aggregator från att utföra tjänster för aggregering. Bestämmelsen innebär att aggregatorer ska ha rätt att komma in på elmarknader utan medgivande från andra marknadsaktörer och de ska kunna erbjuda sina tjänster till elanvändare. Aggregatorer får således inte hindras mer än andra aktörer att delta på marknaderna. I detta innefattas att utbyte av information ska ske varvid aggregatorer ska ha samma rätt till uppgifter som andra aktörer, men också samma skyldighet att dela uppgifter.

Andra stycket anger att se aggregator inte får diskrimineras av systemansvariga för överförings- eller distributionssystem när dessa anskaffar stödtjänster. Med detta avses främst att aggregatorer ska ges samma möjligheter som andra marknadsaktörer.

Överväganden finns i avsnitt 5.14.

3 §

En aggregator får bara utföra tjänster för aggregering bakom en uttags- eller inmatningspunkt om denne har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för de obalanser som aggregeringen orsakar.

Ett åtagande enligt första stycket kan göras genom avtal med den som har balansansvar i uttags- eller inmatningspunkten eller genom att aggregatorn själv är balansansvarig.

Paragrafen är ny. I första stycket fastslås regeln att aggregatorer ska vara ekonomiskt ansvariga för de obalanser de orsakar i elsystemet. De får därför inte utföra sina tjänster för aggregering innan balansansvaret är säkerställt.

I andra stycket anges hur åtagandet kan genomföras. Antingen genom att aggregatorer är balansansvariga parter eller delegerar det ansvaret till den som är balansansvarig. I de situationer när aggregatorn inte själv är balansansvarig ska åtagandet göras genom avtal mellan den balansansvarige och aggregatorn.

Överväganden finns i avsnitt 5.14.

4 §

Den som har balansansvar är, om det inte finns särskilda skäl, skyldig att ingå ett avtal enligt 3 § andra stycket med den aggregator som begär det.

Aggregatorn och den balansansvarige får inte ingå avtal enligt 3 § andra stycket förrän villkoren har godkänts av nätmyndigheten Godkännande ska lämnas om villkoren i avtalen uppfyller kraven i tredje stycket.

Villkoren i avtalen enligt 3 § andra stycket ska vara objektiva, icke-diskriminerande och sakligt grundade.

Twister om skyldigheten enligt första stycket prövas av nätmyndigheten.

Den balansansvarige ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen enligt 3 § andra stycket.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen utser, får meddela föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt femte stycket.

Paragrafen är ny. I första stycket anges att en balansansvarig ska vara skyldig att ingå avtal med en aggregator som begär det, om det inte finns särskilda skäl mot det. Med särskilda skäl avses t.ex. fall då aggregatorn är olämplig såsom om denne är på obestånd eller inte förväntas kunna fullgöra sina avtalsenliga plikter. Det kan också vara situationer om aggregatorn uppträder oseriöst i förhållande till kunder eller i övrigt inte följer bestämmelserna i ellagen.

Av andra stycket framgår att aggregatorn och den balansansvarige inte får ingå avtal förrän villkoren har godkänts av Ei. Godkännande ska lämnas om villkoren i avtalen uppfyller kraven i tredje stycket.

Tredje stycket innehåller kraven på avtalen mellan balansansvariga och aggregatorer. Villkoren i dessa avtal ska vara objektiva, icke-diskriminerande och sakligt grundade. Det är dessa kriterier som gäller för Ei:s prövning enligt andra stycket.

I fjärde stycket finns en bestämmelse om tvistlösning hos Ei mellan en balansansvarig och en aggregator. Den tvist som Ei kan pröva gäller skyldigheten att ingå avtal om åtagande av det ekonomiska ansvaret för obalanser.

I femte stycket finns krav på offentliggörande av de villkor som balansansvariga tillämpar i avtalen. Kravet på offentliggörande avser villkoren i standardavtal. Baserat på detta standardavtal kommer det att ingås individuella avtal mellan balansansvariga och aggregatorer. Dessa individuella avtal behöver inte offentliggöras.

I sjätte stycket finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndigheten som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om offentliggörande av villkor.

Överväganden finns i avsnitt 5.14.

5 §

En aggregator får ingå avtal om tjänster för aggregering i en viss uttagpunkt endast med den elanvändare som enligt avtal med nätkoncessionshavaren har rätt att ta ut el i den uttagpunkten.

Paragrafen anger att en aggregator får ingå avtal om tjänster för aggregering i en viss uttagpunkt endast med den elanvändare som enligt avtal med nätkoncessionshavaren har rätt att ta ut el i den uttagpunkten. Det motsvarar bestämmelsen i 8 kap. 4 d § ellagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.14.

6 §

En elanvändare har rätt att ingå avtal om aggregering utan godkännande från tredje part.

En systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig får inte ta ut avgifter från elanvändare, ställa tekniska, administrativa eller andra krav med anledning av ett avtal enligt första stycket.

Paragrafen är ny. I första stycke stadgas en rättighet för elanvändare att, utan godkännande från någon annan marknadsaktör, kunna ingå avtal med valfri aggregator.

Andra stycket säkerställer att elanvändare inte av en systemansvarig för överförings- eller distributionssystem, en elleverantör eller en balansansvarig ska kunna påföras någon avgift, administrativa eller tekniska krav eller någon annan påföljd med anledning av sitt avtal med en aggregator.

Överväganden finns i avsnitt 5.14.

7 §

Bestämmelserna i 8–10 och 23–24 §§ är tillämpliga för aggregatorer och elanvändare med avtal med en aggregator.

Elanvändaren har på begäran och utan kostnad i samband med debitering enligt 26 § rätt till uppgifter av aggregatorn om levererad el, såld el eller utfallet av annan kombinerad tjänst eller uppdrag.

Paragrafen är ny. Första stycket innehåller en hänvisning till skyddsbestämmelser för elanvändare och bestämmelser om elanvändares rättigheter i ellagen, som också ska tillämpas avseende elanvändares förhållande med en aggregator.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om att elanvändare har rätt att på begäran och kostnadsfritt av aggregatorn erhålla alla relevanta uppgifter om

levererad och såld el eller utfallet av annan kombinerad tjänst eller uppdrag minst en gång per faktureringsperiod. En faktureringsperiod är minst en gång per kvartal enligt 9 kap. 26 § ellagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.14.

Avtalet mellan elleverantör och elanvändare

8 §

Ett avtal mellan en elanvändare och en elleverantör om leverans av el i elanvändarens uttagspunkt ska innehålla uppgifter om

- 1. elleverantörens namn, adress, telefonnummer och webbplats,**
- 2. elleverantörens åtagande gentemot elanvändaren,**
- 3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elleverantören planerar att överta leveranserna till elanvändare,**
- 4. var elanvändare kan finna information om elleverantörens priser och övriga villkor,**
- 5. vilka kombinerade tjänster som erbjuds**
- 6. villkoren för fakturering och betalning**
- 7. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,**
- 8. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under en viss tid,**
- 9. villkoren för uppsägning av avtalet,**
- 10. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid**
- 11. villkoren för ersättning om elleverantören inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet,**
- 12. hur elleverantören på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare kundrelaterade information som anges i 21 §.**

Elleverantören ska tillhandahålla en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren på ett väl synligt sätt och uttryckt på ett kortfattat och enkelt språk.

Information om avtalsvillkoren och uppgifterna enligt första och andra stycket ska lämnas till elanvändare innan avtalet ingås eller bekräftas. Detta gäller också om avtalet ingås genom en mellanhand.

Paragrafens första stycke innehåller en komplettering av 11 kap. 13 § ellagen vad gäller vilka uppgifter som elleverantörens avtal med elanvändaren ska innehålla. Tillämpningsområdet utökas till att omfatta inte endast konsumenter utan samtliga elanvändare.

Paragrafens andra stycke anger att leverantören ska tillhandahålla en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren.

Paragrafens tredje stycke anger att leverantören ska lämna uppgifterna i första och andra stycket innan avtalet ingås.

Övervägande finns i avsnitt 5.5.

9 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilka avtalsvillkor som ska anges i sammanfattningen enligt 8 § andra stycket och på vilket sätt tillhandahållandet ska ske.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande före regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om vilka avtalsvillkor som ska anges i avtalet enligt 8 § andra stycket och hur den informationen ska tillhandahållas.

Övervägande finns i avsnitt 5.5.

10 §

Elleverantören ska på begäran tillhandahålla elanvändarna information om tillämpliga priser, tariffer och om standardvillkor för utnyttjande av eltjänster.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att elleverantören på begäran ska tillhandahålla elanvändarna information om tillämpliga priser, tariffer och om standardvillkor för utnyttjande av eltjänster.

Övervägande finns i avsnitt 5.5.

Skyldigheten att erbjuda avtal med dynamiska priser

11 §

En elanvändare som har mätare som mäter mängden överförd el med ett tidsintervall om högst en timme har rätt att begära ett avtal om dynamiskt pris med en elleverantör som har avtal med fler än 200 000 elanvändare.

Elleverantören ska innan avtal ingås med elanvändaren informera denne om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med avtal med dynamiskt elpris.

Elleverantören ska inhämta elanvändarens samtycke innan avtal med dynamiskt elpris ingås.

En ny paragraf införs som innebär ett genomförande av artikel 11. Bestämmelsen i första stycket anger att elanvändare som har mätare som mäter mängden överförd el med ett tidsintervall om högst en timme installerade har rätt att begära ett avtal med dynamiska priser med elleverantörer som betjänar fler än 200 000 elanvändare.

Bestämmelsen i andra stycket ger elleverantören en skyldighet att informera om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med ett avtal med dynamiska priser.

Bestämmelsen i tredje stycket anger att elleverantören måste inhämta elanvändarens samtycke innan avtal ingås. Normalt sett är kundens accept ett samtycke. För anvisade avtal behövs inte någon accept av avtalet, varför bestämmelsen i huvudsak blir tillämplig för anvisningsavtal. Ett nytt samtycke från kunden behövs också om elleverantören vill ändra villkoren i befintligt avtal och omvandla avtalet till ett med dynamiska priser.

Övervägande finns i avsnitt 5.9.

Ändrade avtalsvillkor

12 §

En elleverantör som avser att ändra villkoren för ett avtal som löper tills vidare ska underrätta elanvändaren om ändringen. I underrättelsen ska det finnas information om elanvändarens rätt att säga upp avtalet.

För en konsument får de nya villkoren inte börja tillämpas förrän tidigast två månader efter det att underrättelsen har skickats. För övriga elanvändare får de nya villkoren inte börja tillämpas förrän tidigast två veckor efter det att underrättelsen skickats.

Elanvändare har rätt att välja om underrättelse om ändring av avtal ska ske genom e-post, i faktura eller i samband med fakturering eller på annat sätt som elleverantören tillhandahåller. Om elanvändaren inte valt på vilket sätt underrättelse om ändring ska ske ska elleverantören skicka ett brev till elanvändaren med sådan underrättelse.

Paragrafens första stycke innebär en utökning av 11 kap. 16 § första och andra styckena och omfattar samtliga elanvändare. I första stycket anges vidare att en elleverantör som avser att ändra villkoren för ett avtal som löper tills vidare ska underrätta elanvändaren om ändringen. Av meddelandet ska det finnas information om elanvändarens rätt att säga upp avtalet. Underrättelsen är en påminnelse till elanvändaren om dennes rätt att säga upp avtalet om den inte är nöjd med de nya villkoren.

Paragrafens andra stycke är nytt och anger att de nya villkoren inte får träda i kraft förrän två månader efter underrättelse om desamma till konsumenter. För övriga elanvändare efter två veckor.

Paragrafens tredje stycke är nytt och ger elanvändaren möjlighet att välja på vilket sätt underrättelse om ändring av avtal ska förmedlas. Elanvändaren kan välja om underrättelse ska ske genom e-post eller i samband med fakturering eller på annat sätt som elleverantören tillhandhåller. Andra stycket anger slutligen att elleverantören ska skicka ett brev till elanvändaren med underrättelse om elanvändaren inte valt på vilket sätt underrättelse om ändring ska ske.

Övervägande finns i avsnitt 5.6.

13 §

När en prishöjning har skett ska konsumenten underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elleverantören. Det ska framgå när prisändringen trädde i kraft och hur priset ändrats.

Paragrafen har samma lydelse som 11 kap. 17 § ellagen, men flyttas till kapitlet för gemensamma kundbestämmelser.

Övervägande finns i avsnitt 5.6.

Byte av elleverantör eller aggregator

14 §

Ett byte av elleverantör eller aggregator ska genomföras utan särskild kostnad för konsumenter och små företag.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att konsumenter och små företag har rätt till att byta elleverantör eller aggregator utan kostnad. Paragrafen ersätter bestämmelsen i 11 kap. 19 § i ellagen och har även utökats till att omfatta små företag. Bestämmelsen ska enligt övergångsbestämmelserna inte tillämpas för avtal som små företag har ingått med en elleverantör före den 1 januari 2021.

Övervägande finns i avsnitt 5.7.

15 §

En elleverantör eller aggregator som har ingått avtal med fast löptid och fast pris med konsumenter och små företag har rätt att ta ut en avgift om konsumenten eller företaget säger upp avtalet i förtid. En elleverantör eller aggregator har rätt att ta ut sådan avgift även för avtal med fast löptid där priset för uppmätta mängder el innehåller en fast och en rörlig del. I övriga fall får elleverantören eller aggregatorn inte ta ut någon avgift av konsumenter eller små företag för uppsägning av avtalet.

Storleken på avgiften enligt första stycket får inte överstiga de direkta ekonomiska förlusterna som den förtida uppsägningen orsakar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om beräkningen av avgiften, elleverantörens och aggregatorns direkta ekonomiska förlust och avgiftens storlek enligt andra stycket.

Paragrafens första stycket är nytt och ger elleverantörer och aggregatorer möjlighet att ta ut avgifter om konsumenter eller små företag i förtid frånträder avtal med fast pris och fast löptid eller avtal med fast löptid där priset för el innehåller en fast och en rörlig del.

Paragrafens andra stycket innehåller ett krav på att avgiften inte får överstiga den direkta ekonomiska förlusten som uppsägningen orsakar. Med den direkta ekonomiska förlusten avses det negativa kontraktsintresset. Detta innebär att den skadelidande elleverantören har rätt till ersättning för direkta kostnader som företaget orsakats genom avtalsbrottet och ska genom detta hamna i samma situation som man var i innan avtalet sade upp. I det fall ett avtal med fast löptid har dels ett fast pris, dels ett rörligt pris, omfattar möjligheten till avgift endast den del som gäller fast pris. Däremot får elleverantören inte ersättning för det positiva kontraktsintresset, dvs. ersättning för den vinst företaget hade gjort om avtalet hade fullgjorts fullt ut av konsumenten eller företaget.

Paragrafens tredje stycket ger Ei bemyndigande att utfärda föreskrifter om beräkningen av elleverantörens eller aggregatorns direkta ekonomiska förlust och dess storlek.

Övervägande finns i avsnitt 5.7.

16 §

Vid byte av elleverantör eller aggregator ska elanvändaren få en slutfaktura inom sex veckor från den dag då den frånträdande elleverantörens leverans upphörde.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 19 § andra stycket i ellagen, har men utökats till att omfatta samtliga elanvändare och omfattar även aggregatorer.

Övervägande finns i avsnitt 5.7.

Avtal mellan en elanvändare och ett nätföretag

17 §

Ett avtal mellan en elanvändare och ett nätföretag ska innehålla uppgifter om

- 1. nätföretagets namn, adress, telefonnummer och webbplats,**
- 2. nätföretagets åtagande gentemot elanvändaren,**
- 3. när avtalet träffas,**
- 4. var elanvändaren kan finna information om nätföretagets priser och övriga villkor,**
- 5. villkoren för fakturering och betalning,**
- 6. villkoren för uppsägning av avtalet,**
- 7. villkoren för ersättning om nätföretaget inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och**
- 8. hur nätföretaget på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare kundrelaterade information som anges i 21 §.**

Paragrafen motsvarar bestämmelsen i 11 kap. 14 § ellagen, men har utökats till att omfatta samtliga elanvändare.

Övervägande finns i avsnitt 5.10.

Installation av nya mätare

18 §

Nätföretag ska se till att elanvändarna får lämplig information i samband med installation av nya mätare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheterna enligt första stycket.

Paragrafen motsvarar bestämmelsen i 11 kap. 21 § men har utökats till att omfatta samtliga elanvändare.

Övervägande finns i avsnitt 5.10.

Gemensamma bestämmelser för elleverantörer och nätföretag

19 §

Ett nätföretag eller en elleverantör får inte missgynna en elanvändare endast på grund av det betalningssätt elanvändaren har valt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en elleverantör eller ett nätföretag inte får missgynna en elanvändare endast på grund av det betalningssätt elanvändaren har valt och innebär en utökning av 11 kap. 15 § ellagen till att gälla även nätföretag.

Övervägande finns i avsnitt 5.11.

20 §

Om en elleverantör eller ett nätföretag tillämpar ett system med förskottsbetalning för elanvändare, ska detta vara skäligt.

Paragrafen innebär att bestämmelsen i 11 kap. 15 § andra stycket ellagen utökas till att omfatta samtliga elanvändare och elleverantörers system för förskottsbetalning.

Övervägande finns i avsnitt 5.11.

21 §

Elleverantörer och nätföretag som träffar avtal med elanvändare ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

- 1. elanvändarens rättigheter,**
- 2. hur elanvändaren ska gå till väga för att lämna klagomål,**
- 3. vilka organ elanvändaren kan vända sig till för information eller tvistlösning, och**
- 4. oberoende användarrådgivning, där elanvändarna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.**

På elanvändarens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

En elleverantör ska på sin webbplats därutöver lämna sådan information som avses i 8 § första stycket 4-6 och 8-11 samt om villkor för dynamiska priser.

Elleverantörer och nätföretag ska i de fall som anges i första stycket 1–3, i reklam som vänder sig till konsumenter, antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Paragrafens första stycket innebär en utökning av tillämpningen av 11 kap. 18 § första stycket ellagen till att omfatta samtliga elanvändare.

Paragrafens andra stycke motsvarar 11 kap. 18 § ellagen andra stycket, men utökas till att omfatta samtliga elanvändare.

I tredje stycket anges att en elleverantör dessutom ska lämna uppgifter om avtalsvillkor på sin webbplats. Dessa uppgifter motsvarar de som ska finnas i ett avtal enligt 9 kap. 8 §, men med undantag för uppgifter som är specifika för enskilda kunder och som således inte allmängiltiga. Det gäller bland annat var elanvändare kan finna information om elleverantörens priser och övriga villkor och tjänster, hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss, villkoren för ersättning om elleverantören inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet samt om villkoren för dynamiska priser.

Fjärde stycket motsvarar 11 kap. 18 § ellagen och har ändrats till att inte omfatta krav på att lämna uppgift i fakturor. Bestämmelser om fakturainnehåll och en bestämmelse om bemyndigande finns i 9 kap. 24 §.

Övervägande finns i avsnitt 5.11.

22 §

Elleverantörer och nätföretag ska ha fastställda rutiner för hanteringen av klagomål från elanvändare.

Paragrafen motsvarar bestämmelsen i 11 kap. 20 §, men har utökats till att omfatta samtliga elanvändare.

Övervägande finns i avsnitt 5.8.

Fakturering och faktureringsinformation

23 §

Elleverantörer och nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation.

Elleverantörer och nätföretag ska erbjuda elanvändare fakturor i elektronisk form.

Paragrafen utgör en sammanslagning av 8 kap. 14 § och 18 § andra stycket ellagen. Bestämmelsen som motsvarar 8 kap. 18 § andra stycket ellagen har utökats till att även omfatta nätföretag.

Övervägande finns i avsnitt 5.12.

24 §

En elleverantörs och ett nätföretags faktura till en elanvändare ska vara tydlig och ange

- 1. det belopp som ska betalas,**
- 2. en uppdelning av beloppet i komponenter,**
- 3. förfallodag,**
- 4. den uppmätta förbrukningen och**
- 5. de aktuella priser som fakturan grundas på.**

Om elleverantören inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning.

Första och andra styckena gäller inte en elleverantör som levererar el till en elanvändare enligt ett avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs och ett nätföretags faktura ska innehålla och hur fakturan ska utformas.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 16 § första och andra styckena och 17 §§ ellagen, men med ett tillägg att elleverantören i fakturan ska ange grundläggande uppgifter såsom det belopp som ska betalas, en uppdelning av beloppet i komponenter och förfallodag.

Övervägande finns i avsnitt 5.12.

25 §

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen enligt 24 § första stycket 4 och 5 göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 16 § tredje stycket ellagen vad avser elleverantörer. Samma krav omfattar nu även nätföretag.

Övervägande finns i avsnitt 5.12.

26 §

En elleverantör och ett nätföretag ska debitera elanvändarna utifrån uppmätta värden minst en gång per kvartal.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 18 § första stycket ellagen, men har utökats till att även gälla nätföretag. Paragrafen ändras också så att både uppmätt förbrukad volym och använd effekt under perioden omfattas genom uppmätta "mängder" el ändras till uppmätta "värden".

Övervägande finns i avsnitt 5.12.

27 §

Om avtalet föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt ska elanvändaren alltid underrättas om detta i en faktura från elleverantören. Det ska framgå när ändringen träder i kraft och hur priset eller produkten ändras.

Paragrafen anger att, om ett elavtal föreskriver en framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt, ska detta anges på fakturan tillsammans med det datum då ändringen träder i kraft.

Övervägande finns i avsnitt 5.12.

Angivande av elens ursprung

28 §

Elleverantörer ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare lämna uppgift om

- 1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elleverantören sålde under närmast föregående kalenderår, och**
- 2. den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.**

Om elleverantören har köpt el på en elbörs eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit.

De uppgifter som anges i första stycket 2 får lämnas genom hänvisning till referenskällor som är tillgängliga för allmänheten.

Om en elleverantör överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas enligt första stycket 1.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om hur sådana uppgifter som avses i första-fjärde styckena ska beräknas och redovisas för elanvändarna.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 12 § ellagen.

Övervägande finns i avsnitt 5.12.

29 §

Elproducenter ska offentliggöra de uppgifter som elleverantörer behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 28 § första stycket.

En elleverantör som inte producerar el ska på begäran av andra elleverantörer lämna de uppgifter som de behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 28 § första stycket.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de skyldigheter som anges i första och andra styckena.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 13 § ellagen.

Övervägande finns i avsnitt 5.12.

Verktyg för att jämföra erbjudanden

30 §

Nätmyndigheten ska tillhandahålla ett verktyg för att jämföra erbjudanden från olika elleverantörer, inkluderat erbjudanden med dynamiska priser.

Paragrafen är ny. Genom bestämmelsen införs en skyldighet för Ei att tillhandahålla ett jämförelseverktyg där erbjudanden från elleverantörer kan jämföras. Jämförelseverktyget ska också innefatta erbjudanden om avtal med dynamiska priser.

Övervägandena finns i avsnitt 5.13.

31 §

Jämförelseverktyget som avses i 30 § ska

- 1. åtminstone omfatta erbjudanden för elanvändare med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kWh,**
- 2. täcka så stor del av marknaden som möjligt,**
- 3. vara oberoende och säkerställa likabehandling i sökresultat, och**
- 4. innehålla korrekt och aktuell information.**

Paragrafen är ny. I bestämmelsen anges de minimikrav som ställs på jämförelseverktyget.

Punkt 1 anger vad jämförelseverktyget minst ska omfatta gällande erbjudanden på marknaden. Gränsen går vid erbjudanden till elanvändare med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kWh. Erbjudanden till de större elanvändarna behöver således inte finnas med i jämförelseverktyget, men det finns inget hinder mot det.

Punkt 2 stadgar att jämförelseverktyget ska täcka så stor del av marknaden som möjligt. Med så stor del av marknaden som möjligt avses att framför allt alla elleverantörer som erbjuder avtal till elanvändare som omfattas av punkt 1 ska finnas med i jämförelseverktyget så långt möjligt.

Punkt 3 anger att jämförelseverktyget ska vara oberoende och säkerställa likabehandling i sökresultat. Med detta menas t.ex. att elleverantörer inte ska kunna betala för att hamna högre upp i sökresultat eller att Ei får provision på tecknade avtal. Oberoende och likabehandling är också krav som allmänt gäller för Ei som en statlig myndighet.

Punkt 4 innehåller krav på att jämförelseverktyget ska innehålla korrekt och aktuell information. Detta betyder dels att uppgifterna som jämförelsen baseras på måste uppdateras regelbundet, dels att Ei som ansvarig för jämförelseverktyget måste se till att de uppgifterna som rapporteras in är korrekta. Hur rapportering, registrering och kontroll ska ske framgår av de följande bestämmelserna.

Övervägandena finns i avsnitt 5.13.

32 §

Nätmyndigheten får redovisa ytterligare uppgifter om elleverantörer eller erbjudanden i jämförelseverktyget i syfte att underlätta för kunderna och säkerställa att de har tillgång till all relevant information.

Paragrafen är ny. Bestämmelsen ger Ei en möjlighet att i jämförelseverktyget presentera annan information än uppgifter om priser och leveransvillkor. Informationen kan avse elleverantören som sådan eller ett erbjudande. Som exempel kan nämnas att tillsynsåtgärder har vidtagits av Ei mot elleverantören eller att en domstol har utdömt ett vite. Den information som presenteras måste ha relevans för kundens jämförelse mellan elleverantörer och ska endast syfta till att ge kunden tillgång till den information som behövs för att kunna göra ett välgrundat ställningstagande.

Övervägandena finns i avsnitt 5.13.

33 §

En elleverantör ska till nätmyndigheten lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som elleverantören tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagspunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om elleverantörens skyldigheter enligt första stycket.

Paragrafen fanns tidigare i 8 kap. 11 b § ellagen och infördes genom prop. 2005/06:158. Bestämmelsen innebär att elleverantörer ska lämna information till Ei om de priser och leveransvillkor som de tillämpar mot elanvändare. Bestämmelsen omfattas av Ei:s tillsynsansvar vilket innebär att Ei, om en elleverantör inte lämnar informationen, genom förelägganden kan förmå elleverantören att göra detta.

I andra stycket anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om elleverantörernas skyldighet att lämna uppgifter. Exempel på sådana föreskrifter är när och hur ofta uppgifter ska lämnas, vilka uppgifter som ska lämnas och på vilket sätt de ska lämnas. Regeringen har i 24 § 4 punkten elförordningen delegerat till Ei att meddela sådana föreskrifter. Ei har utfärdat närmare föreskrifter i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om elleverantörers skyldighet att lämna uppgift om priser och leveransvillkor som tillämpas mot elanvändare, EIFS 2013:7.

Övervägandena finns i avsnitt 5.13.

34 §

När en elleverantör har lämnat uppgifter enligt 33 § ska nätmyndigheten säkerställa att uppgifterna registreras i jämförelseverktyget. Tidpunkten för registreringen ska framgå.

Paragrafen är ny. Bestämmelsen innebär att Ei är skyldig att säkerställa att de uppgifter som elleverantörer lämnar om priser och villkor registreras i jämförelseverktyget. Registreringen kan ske automatiskt såsom idag. För att elanvändare ska kunna veta hur aktuella uppgifterna som visas i jämförelseverktyget är, ska tidpunkten för registreringen framgå.

Övervägandena finns i avsnitt 5.13.

35 §

Om en uppgift i jämförelseverktyget är felaktig ska nätmyndigheten begära att elleverantören inkommer med rättelse av uppgifterna inom viss tid. Om någon rättelse inte inkommer ska uppgifterna tas bort av nätmyndigheten.

Nätmyndigheten får i andra fall besluta att ta bort eller rätta uppgifter i jämförelseverktyget om det finns särskilda skäl för det.

Paragrafen är ny. Första stycket behandlar frågan om hur felaktiga uppgifter i jämförelseverktyget ska hanteras. Upptäcker Ei att en uppgift är felaktig ska en begäran skickas till berörd elleverantör med krav om att denne lämnar in korrekta uppgifter. Om inte elleverantören efterkommer begäran ska de felaktiga

uppgifterna tas bort från jämförelseverktyget. Tiden som en elleverantör ges för att rätta uppgifterna bör i normalfallet inte vara längre än någon eller några dagar. Detta då det är viktigt att inte de felaktiga uppgifterna finns med i jämförelsen som görs med verktyget.

I andra stycket finns en bestämmelse som ger Ei möjlighet att ta bort eller rätta uppgifter i jämförelseverktyget i andra situationer än att uppgifterna är felaktiga. Som krav för att Ei ska kunna ta bort en uppgift gäller att det ska finnas särskilda skäl. Med särskilda skäl avses fall där det bedöms nödvändigt för att jämförelsen ska bli rättvisande. Exempel på särskilda skäl är att en elleverantör missköter sig genom att bryta mot bestämmelser i författning. Det kan också handla om tekniska problem som medför att Ei manuellt behöver korrigera uppgifter. Ei:s beslut enligt paragrafen kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Övervägandena finns i avsnitt 5.13.

36 §

Den jämförelse som görs med verktyget ska vara tydlig och baseras på objektiva kriterier.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om hur jämförelsen enligt första stycket ska göras.

Paragrafen är ny. I första stycket finns krav på att jämförelsen som görs i med verktyget ska baseras på objektiva kriterier. Vad jämförelsen baseras på ska också vara tydligt. Med detta menas att jämförelsen ska behandla elleverantörer lika, och grundas på samma omständigheter för alla, t.ex. avtalstyp eller pris.

Genom andra stycket ges regeringen möjlighet att meddela närmare föreskrifter om hur jämförelsen ska genomföras och vad den ska baseras på för att uppfylla kriterierna på tydlighet och objektivitet. Bestämmelsen ger ingen möjlighet till vidaredelegation till Ei.

Övervägandena finns i avsnitt 5.13.

12 kap. Tillsyn m.m.

Tillsynsmyndigheter m.m.

1 §

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7, 10 och 11 kap. och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

En följdändring görs i andra stycket pga. ändringar i ellagen. I tredje stycket ändras hänvisningen till den nya elmarknadsförordningen.

Överväganden finns i avsnitt 7.1.

1 a §

Ärenden om undantag enligt artikel 63.1, 63.2 och 63.3 i förordning (EU) nr 2019/943 prövas av regeringen.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i första stycket och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning. Nätmyndigheten ska i samband med överlämnandet offentliggöra sitt yttrande.

I fall som avses i artikel 63.5 i förordning (EU) nr 2019/943 ska regeringen meddela beslut efter yttrande från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Hänvisningar i första och tredje styckena ändras till den nya elmarknadsförordningen.

Överväganden finns i avsnitt 7.1.

1 b §

I ett beslut av nätmyndigheten enligt sådana nätföreskrifter eller riktlinjer som har antagits med stöd av förordning (EU) 2019/943 ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Paragrafen har justerats med anledning av artikel 63 i elmarknadsdirektivet 2019/944. Bestämmelsen innebär att Ei:s beslut enligt nätföreskrifter eller riktlinjer som har antagits enligt elmarknadsförordningen (EU) 2019/943 ska villkoras av att beslutet kan komma att upphävas på begäran av kommissionen. De beslut som omfattas är de som fattas med tillämpning av nätföreskrifterna eller riktlinjerna.

Överväganden finns i avsnitt 5.36 och 7.1.

13 kap. Övriga bestämmelser

Överklagande

5 §

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j, 16, 16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett överföringssystem.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c § får överklagas till regeringen, om ärendet avser en ledning som ingår i ett överföringssystem eller avser en utlandsförbindelse.

I paragrafen görs en följdändring pga. att överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnät.

Överväganden finns i avsnitt 5.28.

14.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:436) om effektreserv

1 §

I denna lag finns kompletterande bestämmelser om effektreserv. Bestämmelser om detta finns även i artikel 20 – 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

Den myndighet som enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) har systemansvaret för el (den systemansvariga myndigheten) får som en sista utväg, för att undanröja resurstillräcklighetsproblem, säkerställa att en effektreserv om högst 2 000 megawatt finns tillgänglig. Effektreserven ska skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal med elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, ingår avtal om minskad elförbrukning eller ingår avtal med en ägare av energilagringsanläggning om att ställa ytterligare kapacitet till förfogande.

Effektreserven ska vara ett komplement till den övriga produktionskapacitet som finns på elmarknaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om effektreserven.

Första stycket är nytt. I stycket anges att lagen innehåller kompletterande bestämmelser om effektreserv. Det finns en hänvisning till elmarknadsförordningen och de artiklar i denna som innehåller regler om kapacitetsmekanismer. Stycket klargör således att lagen endast innehåller kompletterande bestämmelser till artiklarna 20-24 i elmarknadsförordningen.

Andra stycket innebär att den systemansvariga myndigheten får tillse att en effektreserv finns tillgänglig. Detta gäller endast som en sista utväg och för att undanröja resurstillräcklighetsproblem. För att en effektreserv ska få finnas måste även bestämmelserna i artikel 20-24 i elmarknadsförordningen följas.

Andra stycket innehåller även en bestämmelse som innebär att effektreserven även kan skapas genom att den systemansvariga myndigheten ingår avtal med en ägare av energilagringsanläggning om att ställa ytterligare kapacitet till förfogande. Av bestämmelsen i art. 22.1 h) i elmarknadsdirektivet framgår att en kapacitetsmekanism ska vara öppen för deltagande av alla resurser, inklusive energilagring.

Överväganden finns i avsnitt 7.4.

1 a §

En anläggning som ingår i effektreserven får inte samtidigt erhålla ersättning från grossistmarknaden för el. En sådan anläggning får inte heller delta på balans- eller elmarknaderna.

Av 1 a §, som är ny, framgår att en anläggning som ingår i effektreserven inte samtidigt får erhålla ersättning från grossistmarknaden för el. En sådan anläggning får inte heller delta på balans- eller elmarknaden I art. 22.2 d) i elmarknadsdirektivet anges att de resurser som ingår i den strategiska reserven inte får erhålla ersättning från grossistmarknaderna för el eller från balansmarknaderna. Vidare anges i art. 22.2 e) att de resurser som ingår i den strategiska reserven ska hållas utanför marknaden, åtminstone under avtalets löptid.

Överväganden finns i avsnitt 7.4.

14.5 Förslag till lag om ändring i fjärrvärmelagen (2008:263)

Inledande bestämmelser

1 a §

Med fjärrkyleverksamhet avses i denna lag distribution i rörledningar av kallt vatten eller annan bärare av värmeenergi för avkylningsändamål, om en obestämd grupp inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten.

En fjärrkyleverksamhet omfattar även produktion och försäljning av den bärare av värmeenergi som distribueras i rörledningarna, om den som bedriver distributionen av bäraren av värmeenergi även bedriver produktionen och försäljningen.

Paragrafen är ny och innehåller en definition av fjärrkyleverksamhet. Formuleringarna liknar de för fjärrvärmeverksamhet. De tekniska förutsättningarna är dock olika. Fjärrvärme är definierat som distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning. Fjärrkyla innebär i stället att värme tas från kund och förs till fjärrkyleföretaget. Definitionen är därför annorlunda. Den föreslagna definitionen är utformad efter förslaget i Fjärrvärmeutredningens betänkande *Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden* (SOU 2005:33).

Överväganden finns i avsnitt 5.40.

2 §

I denna lag avses med

avtal om fjärrvärme: avtal om distribution i rörledning av en värmebärare för uppvärmning och om försäljning av den distribuerade värmen,

fjärrvärmeföretag: juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet,

fjärrkyleföretag: juridisk person som bedriver fjärrkyleverksamhet,

fjärrvärmekund: den som ingått ett avtal om fjärrvärme med ett fjärrvärmeföretag,

konsument: fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder

fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet,

prima värme: värme från hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning som i anslutningspunkten har en sådan temperatur och sådant tryck att den är

möjlig att mata in på framledningen utan att ytterligare värmeenergi eller pumpenergi behöver tillföras.

Bestämmelsen har kompletterats med en definition av fjärrkyleföretag på motsvarande sätt som fjärrvärmeföretag definieras.

Överväganden finns i avsnitt 5.40.

Prisinformation m.m.

5 a §

Ett fjärrvärmeföretag eller ett fjärrkyleföretag ska se till att uppgifter om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system enkelt finns tillgängliga för kunderna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna information om energiprestanda och andelen förnybar energi till kunden enligt första.

5 a § är ny. Första stycket innehåller en bestämmelse om att ett fjärrvärme- eller fjärrkyleföretag ska se till att uppgifter om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system enkelt finns tillgängliga för kunderna.

Enligt andra stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna information om energiprestanda och andelen förnybar energi till kunden enligt första stycket.

Överväganden finns i avsnitt 5.40.

Tillsyn

52 §

Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag följer bestämmelserna i 5-9, 18-21, 25-29, 31 och 37-43 §§ samt att fjärrkyleföretag följer bestämmelserna i 5 a §.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av bestämmelserna. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Paragrafen är ändrad så att den nya bestämmelsen i 5 a § omfattas av tillsynsmyndighetens tillsyn.

Överväganden finns i avsnitt 5.40.

14.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätetsföretag för el

Lag (2011:710) om certifiering av transmissionsnätetsföretag för el namnändras till lag (2011:710) om certifiering av systemansvarig för överföringssystem för el.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 §

I denna lag finns bestämmelser om certifiering av systemansvariga för överföringssystem.

Bestämmelser om certifiering finns även i artikel 51 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el.

I paragrafens första stycke görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag. I andra stycket ändras hänvisningen till den nya elmarknadsförordningen.

Överväganden finns i avsnitt 5.31 och 7.1.

2 kap. Krav på certifiering

1 §

Ett nätföretag får inte bedriva överföring av el för annans räkning genom ett överföringssystem utan certifiering enligt denna lag.

I paragrafen görs en följdändring pga. att överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnät.

Överväganden finns i avsnitt 5.31.

2 §

Certifiering får beviljas efter ansökan av den som avser att bedriva överföring av el för annans räkning genom ett överföringssystem om kraven i 3 kap. 1 f–1 j och 1 l §§ ellagen (1997:857) är uppfyllda.

I fråga om en person från tredje land, eller ett företag som kontrolleras av eller kan antas komma att kontrolleras av en eller flera personer från tredje land, krävs vidare att en certifiering inte äventyrar en trygg energiförsörjning i någon medlemsstat i Europeiska unionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om krav för certifiering när det gäller en sådan person eller ett sådant företag som avses i andra stycket.

I paragrafens första stycke görs en följdändring pga. att överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnät samt ändringar i ellagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.28 och 5.31.

3 kap. Certifiering i förhållande till EES-området

Nätmyndighetens slutliga beslut

4 §

Av artikel 51.2 i förordning (EU) 2019/943 framgår att nätmyndigheten ska anta sitt slutliga beslut i fråga om certifiering inom två månader efter mottagandet av ett yttrande från Europeiska kommissionen och att nätmyndighetens beslut och kommissionens yttrande ska offentliggöras tillsammans.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

I första stycket finns information om att det i artikel 51.2 i elmarknadsförordningen (EU) 2019/943 finns bestämmelser som ska tillämpas vid certifieringen.

Andra stycket innebär att det i ett beslut om certifiering ska anges att det kan komma att upphävas efter begäran av kommissionen. Bestämmelsen bygger på artikel 63 i elmarknadsdirektivet.

Överväganden finns i avsnitt 5.36 och 7.1.

Omprövning av certifiering

5 §

En systemansvarig för överföringssystem som är certifierad enligt denna lag ska till nätmyndigheten anmäla planerade transaktioner som har betydelse för bedömningen av om en systemansvarig uppfyller kraven i 3 kap. 1 f–1 j och 1 l §§ ellagen (1997:857) (1997:857).

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag samt ändringar i ellagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.28 och 5.31.

6 §

Nätmyndigheten ska ompröva en certifiering

- 1. efter en anmälan enligt 5 §,**
- 2. efter en begäran från Europeiska kommissionen, eller**
- 3. om det annars finns anledning att anta att en systemansvarig för överföringssystem inte uppfyller kraven i 3 kap. 1 f–1 j och 1 l §§ ellagen (1997:857) ellagen (1997:857).**

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag samt ändringar i ellagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.28 och 5.31.

7 §

Nätmyndigheten ska återkalla en certifiering, om en systemansvarig för överföringssystem inte längre uppfyller kraven i 3 kap. 1 f–1 j och 1 l §§ ellagen (1997:857) ellagen (1997:857).

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag samt ändringar i ellagen.

Överväganden finns i avsnitt 5.28 och 5.31.

8 §

Ett omprövningsärende ska handläggas skyndsamt. Om nätmyndigheten inte har meddelat ett beslut i ärendet inom fyra månader från det att en anmälan enligt 5 § eller en begäran från Europeiska kommissionen kom in till myndigheten, ska certifieringen anses bestå.

Om certifieringen inte återkallas vid en prövning enligt första stycket, ska nätmyndigheten utan dröjsmål anmäla detta till Europeiska kommissionen och förse kommissionen med alla relevanta uppgifter i ärendet.

I artikel 51.2 i förordning (EU) nr 2019/943 finns bestämmelser som gäller nätmyndighetens slutliga beslut i omprövningsärendet.

I tredje stycket ändras hänvisningen till den nya elmarknadsförordningen.

Överväganden finns i avsnitt 7.1.

Begäran om uppgifter

9 §

Europeiska kommissionen och nätmyndigheten får begära att från en systemansvarig för överföringssystem eller ett företag som producerar eller handlar med el få de upplysningar och få ta del av de handlingar som de anser behövas för att förutsättningarna för certifiering ska kunna bedömas.

I paragrafen görs en följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.31.

4 kap. Certifiering i förhållande till tredje land

Nätmyndighetens slutliga beslut

3 §

Nätmyndigheten ska meddela ett slutligt beslut i frågan om certifiering inom fyra månader från det att Europeiska kommissionen har tagit emot en begäran enligt 2 §. Om kommissionen, när den utarbetar sitt yttrande, begär in synpunkter från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, en medlemsstat eller berörd part, ska tiden i stället vara sex månader.

I ett beslut om certifiering ska det anges att beslutet kan komma att upphävas efter begäran av Europeiska kommissionen.

Första stycket är oförändrat. Bestämmelsen innehåller regler som bygger på artikel 53 i elmarknadsdirektivet om certifiering i förhållande till tredjeländer.

Andra stycket bygger på artikel 63 i elmarknadsdirektivet. Bestämmelsen anger att det i beslut om certifiering ska anges att beslutet kan komma att upphävas på begäran av kommissionen.

Övervägande finns i avsnitt 5.36.

Omprövning av certifiering

5 §

En systemansvarig för överföringssystem som är certifierad enligt denna lag ska till nätmyndigheten anmäla omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredje land får kontroll över en systemansvarig för överföringssystem eller överföringssystemet.

Följdändring pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.31.

5 kap. Tillsyn och överklagande

Tillsyn

1 §

Nätmyndigheten utövar tillsyn över att lagen följs.

Paragrafen har ändrad lydelse pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.31.

14.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1448) om ändring i ellagen (1997:857)

Övergångsbestämmelser

2. Den som före den 1 januari 1998 har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse och inte är en systemansvarig för överföringssystem som innehar nätkoncession för de huvudsakliga befintliga utlandsförbindelserna eller en juridisk person där en sådan systemansvarig har ett bestämmande inflytande får inneha nätkoncessionen trots 2 kap. 10 § andra stycket första meningen. I fråga om en sådan nätkoncession tillämpas inte 2 kap. 18 § första stycket 3.

En följdändring görs i punkten 2 övergångsbestämmelserna pga. att systemansvarig för överföringssystem ersätter begreppet transmissionsnätsföretag.

Överväganden finns i avsnitt 5.31.

15 Referenser

15.1 Offentligt tryck

Prop. 1957:161 Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2, 3 och 4 §§ lagen den 27 juni 1902 (nr 71), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; given Stockholms slott den 29 mars 1957

Prop. 1996/97:136 Ny ellag.

Prop. 1997/98:159 Genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, m.m.

Prop. 1998/99:137 Införande av schablonberäkning på elmarknaden, m.m.

Prop. 2002/03:85 Vissa elmarknadsfrågor

Prop. 2004/05:62 Genomförande av EG:s direktiv om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas, m.m.

Prop. 2005/06:158 Åtgärder för att stärka kundernas ställning på energimarknaden, m.m.

Prop. 2007/08:01 Budgetproposition

Prop. 2009/10:56 Sekretess i vissa anställningsärenden

Prop. 2009/10:128 Genomförande av direktiv om förnybar energi

Prop. 2010/11:70 Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas.

Prop. 2011/12:77 Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas – vissa genomförandeåtgärder

Prop. 2012/13:7 Sekretess vid samarbete mellan europeiska energitillsynsmyndigheter

Prop. 2013/14:174 Genomförande av energieffektiviseringsdirektivet.

Prop. 2014/15:112 Nordisk balansavräkning

Prop. 2016/17:13 Anvisade elavtal

Prop. 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag

Prop. 2017/18:237 Elmarknadsfrågor.

Prop. 2019/20:1 Budgetproposition

SOU 2000:90 Elnätsföretag regler och tillsyn

SOU 2005:33 Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden

SOU 2010:30 Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas

SOU 2013:46 Beskattning av mikroproducerad el m.m.

SOU 2003:113 El- och naturgasmarknaderna - europeisk harmonisering

SOU 2019:30 Moderna tillståndprocesser för elnät

Ds 2017:44 Elmarknadslag

Näringsutskottets betänkande 1998/99:NU4 Vissa elmarknadsfrågor

15.2 Rättsfallsregister

EU-domstolens dom i mål C-439/06

EU-domstolens dom i mål C-239/07

Kammarrätten i Stockholms dom den 27 juni 2003 i mål nr 4389–2001

Förvaltningsrättens i Linköping mål nr 2335-17

15.3 Övrigt material

Översyn av regelverket för nätkoncessioner (dir. 2018:06).

Upphandlingsreglerna – en introduktion, Information från Konkurrensverket, januari 2019.

Kommissionens beslut av den 15 november 2012 om inrättande av gruppen för samordning på elområdet (EUT C 353, 17.11.2012, s. 2).

Europeiska kommissionen (kommissionen) förslag den 30 november 2016, "Clean Energy for All Europeans"

Kommissionens beslut (EU, Euratom) 2015/443 av den 13 mars 2015 om säkerhet inom kommissionen (EUT L 72, 17.3.2015, s. 41).

Kommissionens beslut (EU, Euratom) 2015/444 av den 13 mars 2015 om säkerhetsbestämmelser för skydd av säkerhetsskyddsklassificerade EU-uppgifter (EUT L 72, 17.3.2015, s. 53).

Kommissionens rekommendation 2012/148/EU av den 9 mars 2012 om förberedelser för uppsättning av smarta mätsystem (EUT L 73, 13.3.2012, s. 9).

Distributed electricity production and self-consumption in the Nordics. A report to the Nordic Council of Ministers (2019).

CEER Report C18-CRM9 Regulatory aspects of Self-Consumption and Energy Communities

Nobil 2019-12-05, <https://info.nobil.no/statistikk>

Energilagring – Teknik för lagring av el, Kungl. Ingenjörssakademien (IVA), 2015

Bilaga 1 Regeringsuppdrag – Genomförande av reviderad EU- lagstiftning inom elområdet

Regeringen

Regeringsbeslut

II:2

2019-02-14
M2019/00373/Ee

Miljö- och energidepartementet

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Genomförande av reviderad EU-lagstiftning inom elområdet

Regeringens beslut

Energimarknadsinspektionen får i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra Europaparlamentets och rådets nya direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, som ersätter nuvarande direktiv 2009/72/EG, och lämna författningsförslag i de delar där genomförandet kräver bestämmelser i lag eller förordning.

Energimarknadsinspektionen ska, vid genomförandet av uppdraget, även analysera vilka åtgärder som krävs i Sverige i anslutning till Europaparlamentets och rådets nya förordning om den inre marknaden för el, som ersätter nuvarande förordning (EG) nr 714/2009, förordning om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, som ersätter nuvarande förordning (EG) nr 713/2009, och förordning om krisberedskap och upphävande av direktiv 2005/89/EG. Om det är nödvändigt med bestämmelser i lag eller förordning, ska inspektionen lämna författningsförslag. Uppdraget omfattar dock inte att fastställa värdet av förlorad last (artikel 10) och ett leveranssäkerhetsmål (artikel 20) i förordningen om den inre marknaden för el.

Närmare om uppdraget

Under tiden fram till dess att de ovan nämnda rättsakterna publiceras i Europeiska unionens officiella tidning ska Energimarknadsinspektionen utgå från texterna i den pågående jurist-lingvistiska behandlingen vid genomförandet av uppdraget.

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 16 29
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Malmorgsgatan 3
E-post: m.registrator@regeringskansliet.se

Energimarknadsinspektionen ska när uppdraget redovisas lämna en fullständig konsekvensbedömning och en jämförelsetabell som redovisar hur EU-lagstiftningen föreslås genomföras i nationell lagstiftning.

Energimarknadsinspektionen ska vid genomförandet av uppdraget på lämpligt sätt ta till vara de kunskaper som finns hos Affärsverket svenska kraftnät, hos Elsäkerhetsverket och hos Statens energimyndighet. Vidare ska Energimarknadsinspektionen på lämpligt sätt inhämta synpunkter från elmarknadens aktörer, till exempel genom att etablera en eller flera referensgrupper. Energimarknadsinspektionen ska informera Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) löpande om hur arbetet fortskrider.

Energimarknadsinspektionen ska under arbetet beakta genomförandet av närliggande bestämmelser i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2002 av den 11 december 2018 om ändring av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet. Energimarknadsinspektionen ska också beakta de förslag som lämnas i utredningsbetänkandet vad gäller översynen av regelverket för nätkoncessioner (dir. 2018:06) som ska redovisas senast den 10 juni 2019. Uppdraget ska redovisas i sin helhet till regeringen (Infrastrukturdepartementet) senast den 29 november 2019.

Skälen för regeringens beslut

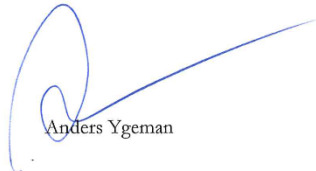
EU-kommissionen lade den 30 november 2016 fram lagstiftningspaketet Ren energi för alla i Europa. I paketet ingår förslag till ett direktiv och tre förordningar som ersätter följande rättsakter som tidigare beslutats av Europaparlamentet och rådet:

- direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG,
- förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003,

- förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, och
- direktiv 2005/89/EG av den 18 januari 2006 om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar.

Förhandlingarna om rättsakterna är i praktiken avslutade. Europaparlamentet och rådet kan antas besluta rättsakterna i början av 2019. Som utgångspunkt gäller vidare att det nya direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för el ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 31 december 2020 och att förordningarna träder i kraft under våren 2019. Sverige bör därför snarast inleda arbetet med att anpassa svensk rätt till de nya EU-bestämmelserna inom de fastställda tidsgränserna.

På regeringens vägnar

Anders Ygeman

Fredrik Norlund

Kopia till

Finansdepartementet /BA
Statsrådsberedningen
Affärsverket svenska kraftnät
Statens energimyndighet
Elsäkerhetsverket

Bilaga 2 Tilläggsuppdrag – förnybarhetsdirektivet

Regeringen

Regeringsbeslut

II 10

2019-05-29
I2019/01688/E

Infrastrukturdepartementet

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Uppdrag att utreda vissa genomförandefrågor gällande det omarbetade förnybartdirektivet

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Energimarknadsinspektionen att utreda vilka åtgärder som krävs för att genomföra artikel 17 om förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan, artikel 21 om egenanvändare av förnybar energi, artikel 22 om gemenskaper för förnybar energi och artikel 24.1 om information till slutkund rörande fjärrvärme och fjärrkyla i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (det omarbetade förnybartdirektivet). I det fall Energimarknadsinspektionen bedömer att bestämmelser i lag eller förordning är nödvändiga ska konsekvensanalyserade författningsförslag lämnas.

Energimarknadsinspektionen ska vid genomförandet av uppdraget beakta sitt arbete med genomförandet av Europaparlamentets och rådets nya direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, elmarknadsdirektivet, som ersätter det nu gällande Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG.

Statens energimyndighet ska i de delar som berör myndigheten bistå Energimarknadsinspektionen med de underlag och analyser som behövs för genomförande av uppdraget, exempelvis i de delar som rör det möjliggörande ramverket i artiklarna 21 och 22.

Energimarknadsinspektionen ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 31 januari 2020.

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Malmstorgsgatan 3
E-post: i.registrator@regeringskansliet.se

Skälen för regeringens beslut

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor, förnybartdirektivet, har omarbetats genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor, det omarbetade förnybartdirektivet. Det sistnämnda direktivet trädde i kraft den 24 december 2018 och ska vara genomfört senast den 30 juni 2021.

I artikel 17 i det omarbetade förnybartdirektivet ställs ett nytt krav på att medlemsstaterna ska inrätta ett förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan för små anläggningar som använder förnybar energi.

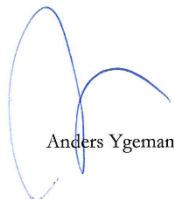
Artikel 21 i det omarbetade förnybartdirektivet syftar till att göra det enklare för elanvändare att bl.a. producera sin egen förnybara el. Enligt artikel 21.4 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi som är lokaliserade i samma byggnad har rätt att gemensamt producera förnybar energi, inklusive för egen förbrukning, lagra och sälja sin överskottsproduktion av sådan el, och att de har tillstånd att organisera den inbördes fördelning av den förnybara energi som produceras på platsen eller platserna, utan att det påverkar nätavgifter och andra relevanta avgifter eller skatter som är tillämpliga på enskilda egenanvändare av förnybar energi.

Artikel 22 i det omarbetade förnybartdirektivet syftar till att göra det enklare för gemenskaper för förnybar energi att bl.a. producera sin egen förnybara el och fördela den inom gemenskapen. Bestämmelser i denna artikel liknar i allt väsentligt vad som anges i artikel 16 i Europaparlamentets och rådets nya direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, elmarknadsdirektivet, som ersätter det nu gällande direktiv 2009/72/EG.

I artikel 24.1 i det omarbetade förnybartdirektivet ställs ett nytt krav på att medlemsstaterna ska säkerställa att information om energiprestanda och andelen förnybar energi i deras system för fjärrvärme och fjärrkyla tillhandhålls slutkonsumenterna på ett lättillgängligt sätt.

Regeringen ser behov av att uppdra åt Energimarknadsinspektionen att utreda hur de ovan nämnda artiklarna bör genomföras.

På regeringens vägnar

Anders Ygeman

Eva Centeno López

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA, SKA, BB, SPN och K
Miljödepartementet/KI
Näringsdepartementet/SMF och JL
Statens energimyndighet

3 (3)

Bilaga 3 Regeringsbeslut om förlängd tid för redovisning av uppdrag

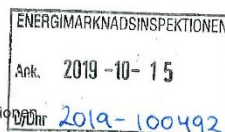
Regeringen

Infrastrukturdepartementet

Regeringsbeslut

II 1

2019-10-03
I2019/02500/E

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Framställning om förlängd tid för uppdrag om genomförande av reviderad EU-lagstiftning inom elområdet och att utreda vissa genomförandefrågor gällande det omarbetade förnybartdirektivet

Regeringens beslut

Med ändring av regeringens beslut den 14 februari 2019 respektive den 29 maj 2019 ska Energimarknadsinspektionen redovisa sitt uppdrag om genomförande av reviderad EU-lagstiftning inom elområdet (dnr M2019/00373/E) respektive att utreda vissa genomförandefrågor gällande det omarbetade förnybartdirektivet (dnr I2019/01688/E) till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 28 februari 2020.

Energimarknadsinspektionen ska i den mån det är möjligt och efter överenskommelse med Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet), fram till det nya redovisningsdatumet, inkomma till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) med utkast till författningsförslag i de delar där genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU kräver bestämmelser i lag eller förordning samt en jämförelsetabell som visar hur författningsförslagen genomför EU-lagstiftningen.

I övrigt gäller de tidigare besluten oförändrade.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen uppdrog den 14 februari 2019 respektive den 29 maj 2019 åt Energimarknadsinspektionen att inkomma med förslag om genomförande av reviderad EU-lagstiftning inom elområdet respektive vissa genomförandefrågor gällande det omarbetade förnybartdirektivet. Enligt

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.se

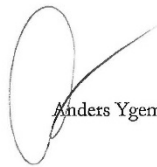
Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Malm Morgsgatan 3
E-post: l.registrator@regeringskansliet.se

besluten ska Energimarknadsinspektionen redovisa uppdragen senast den 29 november 2019 respektive den 31 januari 2020.

Energimarknadsinspektionen har hemställt om att redovisningstidpunkterna ändras till den 28 februari 2020.

För att säkerställa att Energimarknadsinspektionen på ett fullgott sätt analyserar den nya EU-regleringen och lämnar förslag på genomförande-åtgärder bör uppdragen redovisas senast den 28 februari 2020.

På regeringens vägnar

Anders Ygeman

Fredrik Norlund

Kopia till

Statsrådsberedningen /SAM
Finansdepartementet /BA
Affärsverket svenska kraftnät
Elsäkerhetsverket
Statens energimyndighet

2 (2)

Bilaga 4 Jämförelsetabell för elmarknadsdirektivet

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Els bedömning	Els förslag till nya bestämmelser
Artikel 1 Syfte	Artikel 1	Ellagen	Stämmer med ellagens syfte Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 2 Definitioner	Artikel 2	1 kap. 2 – 6 §§ ellagen	31 nya definitioner Kräver ingen särskild åtgärd – vissa nya definitioner införs i samband med genomförande av andra artiklar	-
Artikel 3 Konkurrenskraftig, konsumentinriktad, flexibel och icke-diskriminerande elmarknad	-	Ellagen	Allmänna krav på att lagstiftning inte ska innehålla hinder för elmarknaden Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 4 Fritt val av leverantör	Artikel 33	8 kap. 4 d, 5, 6 och 7 §§ ellagen	Redan möjligt att välja leverantör och ha flera leveransavtal samtidigt Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 5.1 Marknadsbaserade leveranspriser – förbud mot prisreglering	-	8 kap. 8 b § ellagen	Finns skäl att se över bestämmelsen om prisreglering i ellagen Kräver åtgärd	8 kap. 8 b § ellagen upphävs
Artikel 5.2 Skydd för energifattiga och utsatta hushållskunder	-	11 kap. 3 och 4 §§ ellagen 8 § förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen 4 kap. 1 och 3 §§ socialtjänstlagen	Utsatta hushållskunder och energifattiga skyddas i Sverige på andra sätt än prisreglering Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 5.3-8 Regler för eventuella offentliga ingripanden i prissättningen på el	-	-	Ingen prisreglering tillämpas i Sverige idag Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 5.9 Rapportering till kommissionen	-	-	Sverige ska rapportera till kommissionen om genomförandet av artikel 5 Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 5.10 Kommissionens rapportering	-	-	Riktat sig till kommissionen Kräver ingen åtgärd	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 6.1 Tredje parts tillträde till elnätet	Artikel 32.1	4 kap. 1, 1a och 11 §§ ellagen 5 kap. ellagen EIFS 2013:8	De svenska reglerna uppfyller kraven gällande tredjeparts tillträde till elnätet Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 6.2 Vägra tillträde till elnätet pga. bristande kapacitet	Artikel 32.2	3 kap. 6, 7 och 9 §§ ellagen	Behövs bestämmelse om information när anslutning vägrats pga. bristande kapacitet. Kräver åtgärd.	3 kap. 7 c § ellagen
Artikel 6.3 Reglerna om tredjepartstillträde gäller även för MEG	-	-	Behandlas ihop med övriga regler för MEG	-
Artikel 7.1.a Möjlighet att leverera genom en direktledning	Artikel 34.1.a	2 kap. ellagen 4 kap. 1 § ellagen	Finns regler i Sverige om att bygga direktledningar Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 7.1.b Möjlighet att få leverans via en direktledning	Artikel 34.1.b	2 kap. ellagen	Det finns inga hinder i Sverige mot att enskilt eller gemensamt ta emot leverans via direktledning Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 7.2 Kriterier för tillstånd att uppföra direktledning	Artikel 34.2	2 kap. 6 – 10 §§ ellagen	Finns i lag uppställda förutsättningar för att meddela nätkoncession Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 7.3 Direktledning ska inte påverka tillträde till nätet enligt artikel 6	Artikel 34.3	3 kap. 6 och 7 §§ ellagen	Anslutningsskyldigheten gäller och påverkas inte av direktledningar Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 7.4 Möjlighet att villkora tillstånd att uppföra direktledning	Artikel 34.4	2 kap. 6 – 12 §§ ellagen	I ellagen anges vilka villkor som en nätkoncession kan förenas med Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 7.5 Vägra direktledning mht allmännyttiga tjänster	Artikel 34.5	2 kap. 6 § ellagen	En nätkoncession ska vara lämplig från allmän synpunkt Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 8.1 Tillståndsförfarande vid anläggning av ny produktionskapacitet	Artikel 7.1	Lag om kärnteknisk verksamhet Miljöbalken Plan- och bygglagen	Tillståndsförfarandet följer olika lagar i Sverige Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 8.2 Kriterier för beviljande av tillstånd att anlägga produktionskapacitet	Artikel 7.2	Lag om kärnteknisk verksamhet Miljöbalken Plan- och bygglagen	Direktivets krav uppfylls med den tillståndsprövning som görs enligt flertalet olika lagar Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 8.3 Förenklad tillståndsförfarande för liten produktion mm	Artikel 7.3	Lag om kärnteknisk verksamhet Miljöbalken Plan- och bygglagen	Prövningen tar erforderlig hänsyn till storleken och typen av produktionskapacitet Kräver ingen åtgärd	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 8.4 Offentliggörande och förfaranderegler	Artikel 7.4	23-27, 32-34 och 40-48 §§ förvaltningslagen Lag om kärnteknisk verksamhet Miljöbalken Plan- och bygglagen	Förfarandena och kriterierna framgår av lag, beslut motiveras och möjlighet till överklagande finns Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 9.1 Elföretag ska drivas i enlighet med principerna i direktivet	Artikel 3.1	Ellagen	Ellagens regler om allmännyttiga tjänster är klart definierade icke-diskriminerande och kontrollerbara Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 9.2 Ålägga företag att tillhandahålla allmännyttiga tjänster	Artikel 3.2	Ellagen	Ellagens regler om allmännyttiga tjänster är klart definierade icke-diskriminerande och kontrollerbara Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 9.3 Ekonomisk ersättning för samhällsomfattande tjänster	Artikel 3.6	Ellagen	Ellagens regler om allmännyttiga tjänster är klart definierade icke-diskriminerande och kontrollerbara Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 9.4 Kommissionen ska informeras	Artikel 3.15	-	Regeringen underrättar kommissionen vartannat år om vilka allmännyttiga tjänster som ålagts elföretag Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 9.5 Undantag från artikel 6, 7 och 8 för det allmänna intresset	Artikel 3.14	-	Inte aktuellt att inte tillämpa dessa artiklar Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 10.1 Kunders rätt till elleverans	Artikel 3.4	8 kap. 8 § ellagen	Finns inga hinder för elleverantörer, inkluderat från andra medlemsstater, att sälja el kunder i Sverige Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 10.2 Slutkundernas rättigheter enligt artikel 10 ska säkerställas	Bilaga I punkt 1.a	11 kap. ellagen	Kräver ingen särskild genomförandeåtgärd - säkerställs genom andra bestämmelser	-
Artikel 10.3 Minimikrav för vad ett elleveransavtal ska innehålla	Bilaga I punkt 1.a	11 kap. 13 § ellagen	Kraven ska gälla för alla elanvändare (inte bara konsumenter)	9 kap. 8 § ellagen
Artikel 10.3.a Leverantörens namn och adress	Bilaga I punkt 1.a	11 kap. 13 § 1 punkten ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare	9 kap. 8 § första stycket 1 punkten ellagen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 10.3.b Vilka tjänster som tillhandahålls och tidpunkt för ursprunglig inkoppling	Bilaga I punkt 1.a	11 kap. 13 § 2 och 3 punkterna ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare	9 kap. 8 § första stycket 2 och 3 punkterna ellagen
Artikel 10.3.c Vilka underhållstjänster som elleverantören tillhandahåller	Bilaga I punkt 1.a	11 kap. 13 § 2 punkten ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare	9 kap. 8 § första stycket 2 punkten ellagen
Artikel 10.3.d Information om tillämpliga tariffer, underhållskostnader och kombinerade varor eller tjänster	Bilaga I punkt 1.a	11 kap. 13 § 4 punkten ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare. Behövs ny bestämmelse om skyldighet att upplysa om kombinerade varor eller tjänster	9 kap. 8 § första stycket 4 - 6 punkterna ellagen
Artikel 10.3.e Avtalets löptid och hur avtalet och tjänsterna förlängs eller sägs upp	Bilaga I punkt 1.a	11 kap. 13 § 6-9 punkterna ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare. Behövs ny bestämmelse om skyldighet att upplysa om hur kombinerade varor eller tjänster sägs upp	9 kap. 8 § första stycket 7-10 punkterna ellagen
Artikel 10.3.f Villkor för ersättning och återbetalning	Bilaga I punkt 1.a	11 kap. 13 § 10 punkten ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare.	9 kap. 8 § första stycket 10 punkten ellagen
Artikel 10.3.g Upplysning om tvistlösningsförfarande	Bilaga I punkt 1.a	11 kap 18 § ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare.	9 kap. 8 § första stycket 12 punkten och 21 § ellagen
Artikel 10.3.h Information om konsumentens rättigheter	Bilaga I punkt 1.a	11 kap. 18 § ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare.	9 kap. 8 § första stycket 12 punkten och 21 § ellagen
Artikel 10.3 andra stycket Villkor ska vara skäliga och kända på förhand	Bilaga I punkt 1.a andra stycket	11 kap. 13 § andra stycket ellagen 36 § avtalslagen Marknadsföringslagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare. Avseende villkorens skälighet krävs ingen åtgärd.	9 kap. 8 § tredje stycket ellagen
Artikel 10.3. tredje stycket En sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren	-	-	Ny bestämmelse behövs om elanvändares rätt till en sammanfattning av de viktigaste avtalsvillkoren	9 kap. 8 § andra stycket och 9 § ellagen
Artikel 10.4 Ändring av avtalsvillkor	Bilaga I punkt 1.b (delvis)	11 kap. 16 § ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare.	9 kap. 12 och 13 §§ ellagen
Artikel 10.5 Tillhandahålla information om tillämpliga priser, tariffer och standardvillkor	Bilaga I punkt 1.c	11 kap. 13 § ellagen 4 kap. 11 och 12 §§ ellagen 8 kap. 11 § ellagen EIFS 2013:7	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare.	9 kap. 10 § ellagen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 10.6 Brett val av betalningssätt och icke diskriminering mellan kunder	Bilaga I punkt 1.d	11 kap. 15 § ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare.	9 kap. 19 § ellagen
Artikel 10.7 Hushållskunder med förskottsbetalning ska inte missgynnas	-	11 kap. 15 § ellagen	System med förskottsbetalning eller utjämnad betalning ska vara möjliga	9 kap. 20 § ellagen
Artikel 10.8 Skäliga och transparenta allmänna villkor	Bilaga I punkt 1.d.	Avtalslagen Marknadsföringslagen Lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler	Uppfylls av olika lagar i Sverige Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 10.9 God standard i fråga om tillhandahållandet av tjänster och behandling av klagomål	Bilaga I punkt 1.f	11 kap. 20 § ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare.	9 kap. 22 § ellagen
Artikel 10.10 Information om rättigheter gällande samhällsomfattande tjänster	Bilaga I punkt 1.g	3 kap. 9 och 9 d §§ ellagen 8 kap. 8 § andra stycket ellagen 25 a § elförordningen	Ellagens regler uppfyller kraven i direktivet Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 10.11 Information om alternativ till bortkoppling		11 kap. 4 § 3 och 4 punkterna ellagen 11 kap. 5 § ellagen 26 § och bilaga 1 och 2 i elförordningen	Ellagens regler uppfyller kraven i direktivet Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 10.12 Slutavräkning efter byte av leverantör	Bilaga I punkt 1.j	11 kap. 19 § ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare.	9 kap. 16 § ellagen
Artikel 11.1 Möjlighet att erbjuda elavtal med dynamiska priser samt begäran att ingå ett sådant avtal	-	3 kap. 10, 10 b och 11 §§ ellagen 6 §, 6 a och 16 §§ förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el	Kunder som har en smart mätare kan redan idag begära att ingå ett elavtal med timpriser. Ny bestämmelse behövs som ålägger elleverantör med mer än 200 000 kunder att på begäran ingå ett avtal med dynamiska priser	1 kap. 6 a § ellagen 9 kap. 11 § första stycket ellagen
Artikel 11.2 Information om avtal med dynamiska priser	-	-	Ny bestämmelse behövs i ellagen om att kunderna ska få information	9 kap. 11 § andra stycket ellagen
Artikel 11.3 Inhämtande av samtycke	-	-	Ny bestämmelse behövs om inhämtande av samtycke gällande anvisade elavtal	9 kap. 11 § tredje stycket ellagen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 11.4 Tillsynsmyndigheten ska övervaka utvecklingen och offentliggöra rapport	-	8 kap. 11 b § ellagen EIFS 2013:7	Behövs kompletterande regler om att rapportera uppgifter om dynamiska priser till Ei. Behöver införas en skyldighet för Ei att offentliggöra en rapport	5 § 3 och 4 punkterna förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen
Artikel 12.1 Rätt till byte av elleverantör eller aggregator	Artikel 3.5.a	8 kap. 6 och 9 §§ ellagen	Möjlighet till byte inom 24 timmar finns idag. Kompletteras att även vara tillämplig för aggregatorer.	9 kap. 14 § ellagen
Artikel 12.2 Hushållskunder och små företag ska inte debiteras några avgifter för byte	Bilaga I punkt 1.e	11 kap. 19 § första stycket ellagen	Behövs en definition av små företag samt utvidgning av bestämmelsen i ellagen	1 kap. 6 c § ellagen 9 kap. 14 § ellagen
Artikel 12.3 Avgift vid uppsägning i förtid av ett avtal med fast pris och fast löptid.	-	-	Bör införas en möjlighet att ta ut uppsägningsavgift motsvarande direkta kostnader då kund i förtid säger upp ett avtal med fast löptid och fast pris.	9 kap. 15 § ellagen
Artikel 12.4 Rätt att byta på ett icke-diskriminerande sätt	-	8 kap. 6 § ellagen	Någon risk för diskriminering föreligger inte Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 12.5 Rätt att delta i system för kollektivt byte	-	-	Det finns inte några hinder för genomförande av kollektivt byte idag. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 13.1 Frihet att köpa och sälja eltjänster från valfritt elföretag oberoende av elleveransavtal	-	-	Särskilda regler som behandlar elanvändares rätt till avtal med aggregatorer behöver införas	9 kap. 5 och 6 §§ ellagen
Artikel 13.2 första stycket Inget godkännande från kundens elföretag	-	-	En bestämmelse behövs för att säkerställa att elanvändare och aggregator kan ingå avtal utan godkännande	9 kap. 6 § första stycket ellagen
Artikel 13.2 andra stycket Information om avtalsvillkor	-	-	Behövs en bestämmelse om aggregatorers informationsskyldighet	9 kap. 7 § första stycket ellagen
Artikel 13.3 Kostnadsfri tillgång till uppgifter om efterfrågeflexibilitet samt levererad och såld el	-	-	Det behövs en bestämmelse som ger elanvändarna rätt till uppgifter.	9 kap. 7 § andra stycket ellagen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 13.4 Rätt till aggregatoravtal på ett icke-diskriminerande sätt och utan påförda krav	-	-	Behövs bestämmelser som tillförsäkrar elanvändare skydd mot diskriminering och särskilda krav	9 kap. 6 § andra stycket ellagen
Artikel 14.1 Tillgång till verktyg som jämför erbjudanden från olika leverantörer. Information till kunder om verktyget. Minimikrav på vad verktyget ska innehålla.	-	8 kap. 11 b § ellagen 24 § elförordningen EIFS 2013:7 7 § 1 punkten förrordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Det behövs ett tydligare regelverk för hur Ei:s jämförelseverktyg ska fungera. Behövs bestämmelse om information till kunder.	9 kap. 21 § 4 punkten ellagen 9 kap. 30 – 36 §§ ellagen
Artikel 14.1.a Oberoende av marknadsaktörer och lika behandling i sökresultat.	-	-	Eftersom Ei är en oberoende statlig myndighet säkerställs dessa krav, men bör förtydligas i lagtexten	9 kap. 31 § 3 punkten och 36 § ellagen
Artikel 14.1.b Information om vem som äger och driver verktyget	-	-	Behöver införas ett krav i ellagen på att nätmyndigheten ska tillhandahålla ett jämförelseverktyg	9 kap. 30 § ellagen
Artikel 14.1.c Tydliga och objektiva kriterier för jämförelsen	-	-	Behövs bestämmelser om kriterierna för jämförelsen	9 kap. 31 och 36 §§ ellagen
Artikel 14.1.d Enkelt och tydligt språk	-	Förvaltningslagen Språklagen	Krav på språk är uppfyllt genom bestämmelser som finns i annan lagstiftning. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 14.1.e Korrekt och aktuell information	-	-	Behövs bestämmelser som säkerställer att uppgifterna i verktyget är korrekta och aktuella	9 kap. 31 § 4 punkten ellagen 9 kap. 32,34 och 35 §§ ellagen
Artikel 14.1.f Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	-	Förvaltningslagen Språklagen Förordning om de statliga myndigheternas ansvar för att funktionshinderspolitiken genomförs	Krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning säkerställs genom bestämmelser som finns i annan lagstiftning. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 14.1.g Rapportering av felaktig information	-	-	Behövs bestämmelser om hantering av felaktig information i verktyget	9 kap. 33-35 §§ ellagen
Artikel 14.1.h Endast absolut nödvändiga personuppgifter ska användas	-	-	Skyldigheten för elleverantörer att lämna uppgift om de priser och leveransvillkor tillämpas bibehålls	9 kap. 33 § ellagen 24 § 4 punkten elförordningen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 14.1 andra stycket Verktyget ska täcka hela marknaden	-	-	Behövs en bestämmelse om att verktyget ska täcka så stor del av marknaden som möjligt.	9 kap. 31 § 2 punkten ellagen
Artikel 14.2 Vem som kan driva verktyget	-	-	Det är lämpligt att Ei driver Elpriskollen och tillhandahåller detta oberoende jämförelseverktyg till kunderna	9 kap. 30 § ellagen
Artikel 14.3 Förtroendemärkning av jämförelseverktyg	-	-	Ei bör bedriva jämförelseverktyget Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 14.4 Jämförelsekriterier	-	-	Behövs bestämmelser om kriterierna för jämförelsen	9 kap. 36 § ellagen
Artikel 14.5 Ansökan om förtroendemärkning	-	-	Ei bör bedriva jämförelseverktyget Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 14.6 Undantag från punkt 3 och 5	-	-	Ei bör bedriva jämförelseverktyget och därmed utnyttjas undantagsmöjligheten från punkterna 3 och 5	9 kap. 30 § ellagen
Artikel 15.1 Rätt att agera som aktiv kund	-	3 kap. 6, 7 och 16 a §§ ellagen 4 kap. 1 § ellagen 8 kap. 5 a § ellagen 19 a § elförordningen	Ellagens bestämmelser uppfyller direktivets krav Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.2 Vad som ska säkerställas för aktiva kunder	-	-	Ingen särskild åtgärd krävs	-
Artikel 15.2.a Rätt att bedriva verksamhet direkt eller genom aggregering	-	-	Det finns inget hinder mot att aktiva kunder bedriver verksamhet direkt eller genom aggregering Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.2.b Rätt att sälja egenproducerad el	-	3 kap. 6, 7 och 9 §§ ellagen 8 kap. 5 a § ellagen	Ellagens bestämmelser uppfyller direktivets krav Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.2.c Rätt att delta i flexibilitets- och energieffektivitets-system	-	3 kap. 16 a §§ ellagen	Ellagens bestämmelser uppfyller direktivets krav Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.2.d Rätt att delegera förvaltningen av anläggningar	-	-	Det finns inget hinder mot att aktiva kunder delegerar förvaltningen av anläggningar Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Els bedömning	Els förslag till nya bestämmelser
Artikel 15.2.e Kostnadsbaserade, transparenta och icke-diskriminerande nätavgifter	-	3 kap. 10 § ellagen 4 kap. 1 § ellagen	Aktiva kunder omfattas av ellagens regler för tariffer och intäktsramar Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.2.f Ekonomiskt ansvar för obalanser som orsakas i elsystemet	-	8 kap. 4 § ellagen	Ellagens bestämmelser uppfyller direktivets krav Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.3 Möjlighet att göra skillnad på enskilda och samarbetande aktiva kunder	-	-	Det saknas skäl för att införa regler om åtskillnad Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.4 Befintliga system som inte redovisar separat för den el som matas respektive som förbrukas från nätet	-	-	I Sverige finns system som separat redovisar inmatning respektive uttag av el Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.5.a Rätt till anslutning av energilagringsanläggning inom rimlig tid	-	3 kap. 7 a § ellagen	Ellagens bestämmelser uppfyller direktivets krav Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.5.b Dubbla avgifter för lagrad el	-	3 kap. 9 § ellagen 4 kap. 1 § ellagen	Ellagens bestämmelser uppfyller direktivets krav Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.5.c Oproportionella licenskrav eller licensavgifter.	-	-	Det finns inget krav på licens i Sverige. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 15.5.d Möjlighet att erbjuda flera olika tjänster samtidigt	-	-	Det finns inga hinder mot att aktiva kunder erbjuder flera olika tjänster. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 16.1 Möjliggörande regelverk för medborgarenergi-gemenskaper	-	-	Det behövs regler om medborgarenergi-gemenskaper.	Lag om energi-gemenskaper
Artikel 16.1.a Öppet och frivilligt deltagande	-	-	Behövs regler för medlemskap i medborgarenergi-gemenskaper	4 kap. 9 § lagen om energi-gemenskaper
Artikel 16.1.b Rätt att lämna gemenskapen	-	-	Det behöver införas en regel om att en medlem har rätt att säga upp medlemskapet.	4 kap. 9 § fjärde stycket lagen om energigemenskaper
Artikel 16.1.c Bibehållande av rättigheter och skyldigheter som kunder	-	-	En regel behövs som säkerställer medlemmarnas rättigheter som elanvändare.	2 kap. 3 § lagen om energi-gemenskaper

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 16.1.d Systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta och underlätta för gemenskaperna	-	-	Det behövs bestämmelser om att systemansvariga ska underlätta för gemenskaper.	3 kap. 1 § tredje stycket ellagen
Artikel 16.1.e Icke-diskriminerande, rättvisa, proportionella och transparenta förfaranden och avgifter	-	-	Gemenskapen ska omfattas av samma regler som övriga aktörer. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 16.2 a Möjlighet att föreskriva om gränsöverskridande deltagande	-	-	Gemenskapen ska kunna ha gränsöverskridande deltagande.	2 kap. lagen om energigemenskaper
Artikel 16.2 b-c Möjlighet att föreskriva om ägande och förvaltande av nät och undantag enligt artikel 38.2	-	-	Det behövs en regel om att ägande och drift av nät inte tillåts.	2 kap. 4 § lagen om energigemenskaper
Artikel 16.3 Vad som ska säkerställas för medborgarenergi-gemenskaper	-	-	Inga särskilda åtgärder krävs för att säkerställa kraven för medborgarenergi-gemenskaper	-
Artikel 16.3.a Tillgång till alla elmarknader	-	-	Det finns inga begränsningar för tillgång till marknaderna förutom att äga och driva nät. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 16.3.b Icke-diskriminerande och proportionell behandling	-	-	Gemenskapen ska omfattas av samma regler som övriga aktörer. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 16.3.c Ekonomiskt ansvar för obalanser som orsakas i elsystemet	-	-	Gemenskapen ska omfattas av samma regler som övriga aktörer. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 16.3.d Förbrukning av egenproducerad el	-	-	Gemenskapen ska omfattas av samma regler som övriga aktörer. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 16.3.e Delning av el som produceras	-	-	Gemenskapen ska omfattas av samma regler som övriga aktörer. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 16.4 a-c Möjlighet att besluta att ge medborgarenergi-gemenskaper rätt att förvalta distributionsnät	-	-	Det behövs en regel om att ägande och drift av nät inte tillåts.	2 kap. 4 § lagen om energigemenskaper
Artikel 17.1 Tillåta och främja deltagande för efterfrågeflexibilitet genom aggregering	-	3 kap. 16 a § ellagen 6 § 2 punkten förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Ytterligare bestämmelser är nödvändiga för att uppfylla samtliga krav i direktivet	9 kap. 1 och 2 §§ ellagen
Artikel 17.2 Aggregatorer och upphandling av stödtjänster	-	3 kap. 16 § ellagen	Regler för aggregering och oberoende aggregatorer behöver införas	9 kap. 2 § andra stycket ellagen
Artikel 17.3.a Rätt att komma in på elmarknaderna utan medgivande från andra aktörer	-	-	Regler för aggregering och oberoende aggregatorer behöver införas	9 kap. 2 § första stycket ellagen
Artikel 17.3.b Roller och ansvarsområden för alla elföretag	-	Ellagen	Ellagen innehåller redan bestämmelser om detta, men behöver kompletteras avseende aggregatorer.	9 kap. 1 § ellagen
Artikel 17.3.c Utbyte av uppgifter mellan marknadsaktörer	-	3 kap. 10, 10 a och 11 §§ ellagen Förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el EIFS 2016:2 Dataskyddsförordningen	Befintliga regler hanterar informationsutbyte mellan parter på elmarknaden	-
Artikel 17.3.d Ekonomiskt ansvar för obalanser som orsakas i elsystemet	-	-	Det behövs nya regler om balansansvar för aggregatorer	9 kap. 3 och 4 §§ ellagen 24 § elförordningen
Artikel 17.3.e Elanvändare ska inte drabbas av påföljder på grund av avtal med en aggregator	-	-	Det behövs kompletterande bestämmelse om skydd för elanvändare som har avtal med aggregator	9 kap. 6 § andra stycket ellagen
Artikel 17.3.f System för konfliktlösning	-	-	Huvudsakligen normala förfaranden för avtalstvister, men komplettering för tvister mellan aggregatorer och balansansvariga behövs	9 kap. 4 § fjärde stycket ellagen
Artikel 17.4 Möjlighet att införa ekonomisk ersättning till andra marknadsaktörer	-	-	Frivilligt att införa system med kompensation Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 17.5 Tekniska krav för deltagande i efterfrågeflexibilitet	-	19 a § elförordningen	Ei sammanställer och offentliggör de tekniska krav och andra villkor som finns Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 18.1 Rätt till faktura och faktureringsinformation	-	8 kap. 16 § ellagen 25 a och 25 b §§ elförordningen	Komplettering behövs så att även nätföretag omfattas	9 kap. 24 § ellagen
Artikel 18.2 Fakturor och faktureringsinformation utan kostnad	Artikel 11.1 energieffektiviseringsdirektivet	8 kap. 14 § ellagen	Bestämmelsen är införd, men flyttas Ingen åtgärd krävs	9 kap. 23 § första stycket ellagen
Artikel 18.3 Elektroniska fakturor och flexibla arrangemang för betalning	Artikel 10.3.b energieffektiviseringsdirektivet	8 kap. 15 och 18 §§ ellagen 25 § b elförordningen	Komplettering behövs så att även nätföretag omfattas	9 kap. 23 § andra stycket ellagen
Artikel 18.4 Framtida ändring av produkten eller priset eller en rabatt	-	-	Det behöver införas regler om att information om framtida ändring av villkor eller rabatter ska anges på fakturan	9 kap. 27 § ellagen
Artikel 18.5 Samråd med konsumentorganisationer	-	-	Samråd sker idag och behöver inte regleras i lag Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 18.6 Fakturor och faktureringsinformation ska uppfylla minimikraven i bilaga I	-	-	Kräver ingen särskild genomförandeåtgärd - endast hänvisning till bestämmelserna i bilaga I	-
Artikel 19.1 Främjande av energieffektivitet och införande av smarta mätersystem	Artikel 3.11	4 kap. 1 § ellagen 6 § förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen Övergångsbestämmelserna till förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el EIFS 2019:4	Befintliga regler hanterar främjande av energieffektivitet och införandet av smarta mätare Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 19.2 Införande av smarta mätersystem	-	3 kap. 10 b § 2 punkten ellagen Övergångsbestämmelserna till förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el	Ett system med smarta mätare ska införas senast mätåret 2025 Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 19.3 Funktionella och tekniska minimikrav för smarta mätersystem	-	Förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el EIFS 2019:4	Bestämmelser om krav på smarta mätersystem har redan införts Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 19.4 Bidrag till kostnaderna för smarta mätersystem	-	3 kap. 11 § ellagen 19 a § i elförordningen	Regler om kostnader för mätare finns Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 19.5 Negativt utfall av kostnads- nyttoanalys	-	-	Den kostnads- nyttoanalys som genomförts i Sverige utföll positivt Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 19.6 Tillämpning av bestämmelserna om smarta mätersystem	-	-	Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 20 Krav på funktion hos smarta mätersystem	-	3 kap. 10 b § 3 punkten ellagen	Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 20.a Korrekt mätning och information	-	3 kap. 10 § b i ellagen 8 kap. och 16 § ellagen EIFS 2019:5	Regler om mätning och information avseende mätare finns Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 20.b Säkerhet och IT-skydd	-	24 § i mätförordningen STAFS 2016:1	Direktivets krav är uppfyllda Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 20.c Integritet och dataskydd	-	Dataskyddsförordningen	Direktivets krav är uppfyllda Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 20.d Redovisning av el som tillförs nätet från aktiva kunder	-	3 kap. 10 § ellagen 9 § förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el	Regler om redovisning av el som tillförs nätet finns Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 20.e Uppgifter genom ett standardiserat kommunikationsgränssnitt eller fjärråtkomst.	-	27 § förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el	Kräver att kommissionen tar fram genomförandeakter. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 20.f Lämplig rådgivning och information	-	11 kap. 21 § ellagen	Kompletteras att gälla för samtliga elanvändare.	9 kap. 18 § ellagen
Artikel 20.g Samma tidsupplösning som perioden för avräkning av obalanser	-	3 kap. 10, 10 b och 11 §§ ellagen 6 §, 6 a och 16 §§ förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el	Kunder har idag rätt till mätning per timme. Ingen åtgärd krävs.	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 20 andra stycket Hämta och överföra mätuppgifter	-	Artikel 20 dataskyddsförordningen 3 kap. 10 och 11 §§ ellagen 8 kap. 14 § ellagen 27 och 28 §§ förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el	Befintliga regler hanterar frågan om hämtning och överföring av mätuppgifter. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 21 Rätt till smarta mätare	-	Övergångsbestämmelserna till förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el	Smarta mätare införs redan systematiskt i Sverige Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 22.1 Individuella mätare av traditionell typ	-	3 kap. 10 § ellagen 8 kap. 15 § ellagen EIFS 2016:2 STAFS 2016:4	Befintliga bestämmelser uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 22.2 Läsa traditionella mätare	-	Förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el EIFS 2016:2 STAFS 2016:1 och 2016:4	Befintliga bestämmelser uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 23.1 Berättigade parter tillgång till uppgifter om kunder	-	3 kap. 10 a § ellagen	Ellagen innehåller idag regler om tillgång till uppgifter om kunder. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 23.2 Organisering av uppgiftshantering	-	3 kap. 10 a § ellagen Förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el EIFS 2016:2 STAFS 2016:4	Befintliga bestämmelser uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 23.3 Förenlighet med relevant unionsrätt	-	Dataskyddsförordningen	Den svenska lagstiftningen står inte i strid med EU-rätten. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 23.4 Övervakning av uppgiftshantering	-	12 kap. 1 § andra stycket ellagen	Ei har tillsyn över att bestämmelserna i ellagen följs. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 23.5 Kostnader för tillgång till uppgifter	-	3 kap. 10 b och 11 §§ ellagen Förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el EIFS 2016:2	Elanvändarna får normalt inte debiteras kostnader för mätning. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 24.1 Underlättande av full driftskompatibilitet för energitjänster	-	-	Kommissionen har inte fastställt driftkompatibilitetskrav Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 24.2 Kommissionen ska fastställa driftskompatibilitetskrav	-	-	Bestämmelsen riktar sig till kommissionen Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 24.3 Säkerställande av att elföretagen tillämpar driftskompatibilitetskraven	-	-	Kommissionen har inte fastställt driftskompatibilitetskrav Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 25 Gemensamma kontaktpunkter	Artikel 3.12	3 kap. 6, 7, 11 och 15 §§ ellagen 4 kap. 10 § ellagen.	Kontaktpunkter och möjligheter till tvistlösning finns redan idag. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 26 Alternativ tvistlösning	Artikel 3.13 Bilaga I punkt 1.f	-	De möjligheter som finns idag till behandling av klagomål och tvistlösning utanför domstol uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 27 Rätt till samhällsomfattande tjänster	Artikel 3.3	3 kap. 7 och 9 §§ ellagen	Befintliga bestämmelser uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 28.1 Åtgärder för att skydda kunder	Artikel 3.7	Ellagen Socialtjänstlagen 8 § förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Det finns regler som hanterar skydd för utsatta kunder. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 28.2 Utsatta kunder ska få den leverans de behöver	Artikel 3.8	Ellagen Socialtjänstlagen 8 § förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Det finns regler som hanterar skydd för utsatta kunder. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 29.1 Bedömning av energifattiga hushåll	-	Artikel 3.3.d förordning (EU) 2018/1999	Regeringen bör i nästa energi- och klimatplan ta fram en uppsättning kriterier. Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 29.2 Kommissionen ska ge vägledning	-	-	Riktar sig till kommissionen Kräver ingen åtgärd.	-
Artikel 30 Utnämning av systemansvariga för distributionssystem	Artikel 24	2 kap. ellagen	Det finns regler om vem som ansvarar för distributionssystem. Begreppet systemansvarig för distributionssystem bör införas.	1 kap. 5 c § ellagen 3 kap. 1 § andra stycket ellagen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 31.1 Säkerställande av systemets långsiktiga förmåga till effektiv eldistribution	Artikel 25.1	2 kap. ellagen 3 kap. 1 § ellagen 2–4 kap. miljöbalken 6 § elsäkerhetslagen Elsäkerhetsförordningen	Ansvar för distributionssystemen bör förtydligas i ellagen.	3 kap. 1 § andra stycket ellagen
Artikel 31.2 Ingen diskriminering mellan systemanvändare	Artikel 25.2	1 kap. 5 § ellagen 3 kap. 6, 7 och 9 §§ ellagen 4 kap. 1 § ellagen	Befintliga bestämmelser uppfyller krav på icke-diskriminering av systemanvändare. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 31.3 Information för effektiv tillgång till och användning av systemet	Artikel 25.3	4 kap. 11, 11 b, 11 c, 12 och 13 §§ ellagen EIFS 2015:3 EIFS 2013:8	Befintliga bestämmelser säkerställer att systemanvändarna får den information de behöver. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 31.4 Inmatningsordning mellan produktionsanläggningar	Artikel 25.4	Ellagen	Anslutning till elnätet ska ske i turordning så länge kapacitet finns. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 31.5 Anskaffande av energi för att täcka energiförluster	Artikel 25.5	3 kap. 16 § andra stycket ellagen	Anskaffande av el för att täcka nätförluster ska ske på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 31.6 Upphandling av produkter och tjänster som behövs	Artikel 25.6	3 kap. 16 § ellagen	Det behöver införas bestämmelser om anskaffande av produkter och tjänster som behövs för elnätets effektiva, tillförlitliga och säkra drift	1 kap. 6 b § ellagen 3 kap. 16 a § ellagen
Artikel 31.7 Upphandling av icke frekvensrelaterade stödtjänster	-	-	Bestämmelser och anskaffande av icke frekvensrelaterade stödtjänster behöver införas	1 kap. 6 b § ellagen 3 kap. 16 a § ellagen med särskilt undantag i 3 kap. 16 b § ellagen
Artikel 31.8 Deltagande av alla kvalificerade marknadsaktörer	-	3 kap. 16 § ellagen	Säkerställs genom befintliga regler och föreslagna regler maa punkt 6 Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 31.9 Systemansvariga för distributionssystem ska samarbeta med systemansvariga för överföringssystem	-	-	En bestämmelse om samarbete mellan lokal- och regionnätsföretag och Svenska kraftnät behöver införas	3 kap. 1 § tredje stycket ellagen
Artikel 31.10 Tillåten verksamhet för systemansvariga för distributionssystem	-	1 kap. 4 § ellagen 3 kap. 1 a och 2 §§ ellagen	Det behövs kompletterande regler om vilken verksamhet som får bedrivas och hur den ska redovisas	3 kap. 1 a § ellagen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Els bedömning	Els förslag till nya bestämmelser
Artikel 32.1 Rättslig ram för tillåtande och tillhandahållande av incitament att upphandla flexibilitetstjänster	-	5 kap. 11 § ellagen Lag om upphandling inom försörjningssektorerna EIFS 2019:4	Det behövs bestämmelser för att skapa starkare incitament för att välja flexibilitetstjänster före investeringar i elnätet.	5 kap. 12 a och b §§ ellagen 28 a § förordning om intäktsram för elnätsverksamhet
Artikel 32.2 Rimlig ersättning, specifikationer, samordning och informationsutbyte för flexibilitetstjänster som upphandlas	-	5 kap. 1, 6, 11 och 12 §§ ellagen 5 och 28 §§ förordning om intäktsram för elnätsverksamhet 2 § EIFS 2019:2 EIFS 2019:4	Bestämmelser om specifikationer för flexibilitetstjänster, samordning och informationsutbyte behöver införas. Rimlig ersättning säkerställs genom intäktsramsregleringen.	3 kap. 16 c § ellagen
Artikel 32.3 Nätutvecklingsplaner	-	-	Det behöver införas bestämmelser om utarbetande av nätutvecklingsplaner	3 kap. 16 f § första stycket ellagen 19 c § första stycket elförordningen
Artikel 32.4 Samråd och samrådsinstanser vid framtagandet av nätutvecklingsplaner	-	-	Bestämmelser om framtagande och offentliggörande av nätutvecklingsplaner behöver införas	3 kap. 16 f § ellagen
Artikel 32.5 Möjlighet till undantag från krav på nätutvecklingsplan	-	-	Det finns inte skäl att utnyttja undantagsmöjligheten från skyldigheten att upprätta nätutvecklingsplaner	-
Artikel 33.1 Rättslig ram som underlättar anslutning av laddningspunkter	-	1 kap. 5 § ellagen 3 kap. 6 och 7 §§ ellagen 4 kap. 1 § ellagen 22 b § förordning om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen	Ellagens bestämmelser tillhandahåller en ram som underlättar anslutning av laddningspunkter	-
Artikel 33.2 Huvudregel om att systemansvariga för distributionssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter för elfordon	-	-	En bestämmelse om vem som inte får äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter behöver införas	1 kap. 3 b § ellagen 3 kap. 1 m § ellagen
Artikel 33.3-4 Möjlighet och kriterier för undantag från regeln om att systemansvariga för distributionssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva laddningspunkter	-	-	Det saknas behov av att införa bestämmelser som tillåter undantag från huvudregeln om ägande, utvecklande, förvaltande och drivande av laddinfrastruktur. Ingen åtgärd krävs.	-

Elmarknadsdirektiv 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 34 Tillgång till uppgifter och uppgiftshantering	-	3 kap. ellagen Dataskyddsförordningen Förordning (EU) 2019/881	Direktivets krav uppfylls av gällande regler Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 35.1 Oberoende från annan verksamhet än distribution	Artikel 26.1	3 kap. 1 a § ellagen	En juridisk person som bedriver nätverksamhet får inte bedriva produktion av eller handel med el. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 35.2 a-d Åtskillnad av vertikalt integrerade företag	Artikel 26.2 a-d	3 kap. 1 b-e, 17 och 17 a §§ ellagen	Det finns bestämmelser som säkerställer åtskillnad i vertikalt integrerade företag. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 35.3 Övervakning av vertikalt integrerade företag	Artikel 26.3	3 kap. 23 § ellagen 12 kap. 1 § ellagen	Bestämmelser om övervakning av vertikalt integrerade företag finns i ellagen. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 35.4 Möjlighet till undantag från åtskillnadsreglerna	Artikel 26.4	3 kap. 1 b § ellagen	Sverige har till viss del utnyttjat möjligheten till undantag. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 36.1 Systemansvariga för distributionssystem ska inte äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem	-	-	Det behövs en regel i ellagen om att nätföretag som huvudregel inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringssystem	1 kap. 3 a § ellagen 3 kap. 1 n § första stycket ellagen
Artikel 36.2 Möjlighet till undantag från regeln i punkt 1 för helt integrerade nätkomponenter eller under vissa förutsättningar	-	-	Det bör införas möjlighet till undantag i vissa situationer.	3 kap. 1 n § andra och tredje stycket ellagen 3 kap. 1 p § ellagen
Artikel 36.3 Uppföljning av marknaden för energilagring och utfasning av energilagring	-	-	Det behöver införas regler om uppföljning av marknaden för energilagring och om nätföretags utfasning av energilagringssystem	3 kap. 1 o § första och andra stycket ellagen 5 kap. 7 § ellagen
Artikel 36.4 Undantag från uppföljning för helt integrerade nätkomponenter och vissa batterilagringssystem	-	-	Det behövs regler om Ei:s marknadsuppföljning om energilagringssystem och nätföretags utfasning av sådana anläggningar	3 kap. 1 o § tredje och fjärde stycket ellagen
Artikel 37 Behandling av kommersiellt känsliga uppgifter	Artikel 27	Tryckfrihetsförordningen Offentlighets- och sekretesslagen Lag om företagshemligheter	Behandling av känsliga uppgifter tas om hand genom befintlig lagstiftning. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	El:s bedömning	El:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 38.1 Klassificering av system som ett slutet distributionssystem	Artikel 28.1	2 kap. 4 § första stycket ellagen Förordning om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen	En översyn av regelverket krävs i en separat utredning.	-
Artikel 38.2 Slutna distributionssystem ska anses vara distributionssystem	Artikel 28.2	2 kap. 4 § första stycket ellagen Förordning om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen	En översyn av regelverket krävs i en separat utredning.	-
Artikel 38.3 Begäran om godkännande av tariffer eller metoder som används för att beräkna dem	Artikel 28.3	2 kap. 4 § första stycket ellagen 5 kap. ellagen Förordning om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen	En översyn av regelverket krävs i en separat utredning.	-
Artikel 38.4 Leverans av el till hushållskunder i slutna distributionssystem	Artikel 28.4	2 kap. 4 § första stycket ellagen Förordning om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen	En översyn av regelverket krävs i en separat utredning.	-
Artikel 39 Kombinerat systemansvar	Artikel 29	-	Kombinerat systemansvar förekommer inte i Sverige. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 40 Uppgifter och ansvar för systemansvarig för överföringssystem	Artikel 12	1 kap. 5 a § ellagen 8 kap. 1 § ellagen 2 § förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät	Begreppet systemansvarig för överföringssystem bör införas	1 kap. 4 a och 5 b § ellagen 2 kap. 10 § ellagen 3 kap. 1 f, 1 g, 1 i, 1 j och 16 §§ ellagen 4 kap. 8 och 9 §§ ellagen 5 kap. 16-19 och 30 §§ ellagen 8 kap. 3 b § ellagen 13 kap. 5 § ellagen Lagen om certifiering av systemansvarig för överföringssystem för el
Artikel 40.1.a Säkerställa systemets långsiktiga förmåga	Artikel 12.a	3 kap. 1 § ellagen 1 § förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät	Bestämmelsen i ellagen om ansvar för överföringssystem behöver förtydligas för att harmoniera med direktivet	3 kap. 1 § första stycket ellagen
Artikel 40.1.b Tillräckliga resurser	Artikel 12.b	1 och 15 §§ förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät	Befintliga bestämmelse säkerställer tillräckliga resurser för Svenska kraftnät. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 40.1.c Lämplig överföringskapacitet och systemtillförlitlighet	Artikel 12.c	3 kap. 1 § ellagen 8 kap. 1 ellagen 1 § och 3 § 1 punkten förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät 1 § förordning om systemansvaret för el	Redan befintliga regler uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 40.1.d Styra elflödena i systemet	Artikel 12.d	8 kap. 1, 2 och 3 §§ ellagen 1 § förordning om systemansvaret för el	Direktivets bestämmelser är uppfyllda genom befintlig lagstiftning. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 40.1.e Tillräcklig information för att säker och effektiv drift	Artikel 12.e	3 § punkt 9 förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät Förordning om systemansvaret för el	Bestämmelser om information finns redan. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 40.1.f Ingen diskriminering mellan systemanvändare	Artikel 12.f	3 kap. 1 f – k, 6 och 9 §§ ellagen 8 kap. 3 a § ellagen	Befintliga bestämmelse säkerställer likabehandling av systemanvändare Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 40.1.g Information för effektivt tillträde till systemet	Artikel 12.g	3 kap. 7 b § ellagen 4 kap. 11 och 13 §§ ellagen	Befintliga bestämmelse säkerställer information till systemanvändare Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 40.1.h Inkassera kapacitetsavgifter och betalningar	Artikel 12.h	3 § punkt 3 och 11 förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät	Direktivets bestämmelser är uppfyllda genom befintlig lagstiftning. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 40.1.i Upphandla stödtjänster för driftsäkerheten	-	Lag om offentlig upphandling	Regler finns idag för systemansvarig myndighet gällande tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret. Nya bestämmelser bör införas.	3 kap. 16 a § ellagen
Artikel 40.1.j Samarbete och samordning mellan regionala samordningscentrum	-	Förordning (EU) 2019/943 3 § punkt 12 förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät	Svenska kraftnät ska fullgöra de uppgifter som anges i elmarknadsförordningen Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 40.1.k Delta i inrättandet av resurstillräcklighetsbedömningar	-	Förordning (EU) 2019/943 3 § punkt 12 förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät	Svenska kraftnät ska fullgöra de uppgifter som anges i elmarknadsförordningen Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 40.1.l Digitalisera överföringssystem	-	-	Överföringssystemet i Sverige är digitaliserat. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 40.1.m Datahanterings-system, it-säkerhet och dataskydd	-	-	Genom införandet av en elmarknadshubb tillgodoses kraven. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 40.2 Tilldela skyldigheter till en annan systemansvarig	-	-	Ingen annan aktör än Svenska kraftnät tilldelas skyldigheter. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 40.3 Beakta rekommendationer från regionala samordningscentrum	-	Artikel 37.4 och 42 förordning (EU) 2019/943 3 § punkt 12 förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät	Svenska kraftnät ska beakta de rekommendationer som utfärdas. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 40.4 Upphandling av balanstjänster	-	Förordning (EU) 2017/2195 3 kap. 16 a § ellagen 8 kap. 4 § ellagen 19 a § elförordningen	Det behöver införas en regel om att tekniska krav ska tas fram för deltagande på marknaderna.	3 kap. 16 a § ellagen
Artikel 40.5 Upphandling av icke frekvensrelaterade stödtjänster	-	-	Icke frekvensrelaterade stödtjänster ingår som en del av stödtjänster. Nya bestämmelser bör införas i ellagen.	1 kap. 6 b § ellagen och 3 kap. 16 a § ellagen
Artikel 40.6 Fastställa specifikationer för icke frekvensrelaterade stödtjänster	-	-	Det behöver införas regler om att specifikationer för icke frekvensrelaterade stödtjänster ska tas fram	1 kap. 6 b § ellagen 3 kap. 16 a § ellagen
Artikel 40.7 Undantag från upphandling för helt integrerade nätkomponenter.	-	-	Det behöver införas regler om detta i ellagen.	3 kap. 16 a § ellagen
Artikel 40.8 Bedrivande av annan verksamhet	-	Ellagen Förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät	Vilken verksamhet som systemansvariga för överföringssystem får bedriva bör preciseras ytterligare.	3 kap. 1 i § ellagen och 3 kap. 1 i § (hänvisning)
Artikel 41.1 Behandling av kommersiellt känsliga uppgifter	Artikel 16.1	Tryckfrihetsförordningen 8 kap. 1 och 2 §§ offentlighets- och sekretesslagen 19 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen 31 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen	Direktivets bestämmelser är uppfyllda genom befintlig lagstiftning. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 41.2 Inget missbruk av kommersiellt känsliga uppgifter	Artikel 16.2	2 kap. 7 § konkurrenslagen 31 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen	Direktivets bestämmelser är uppfyllda genom befintlig lagstiftning. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 41.3 Offentliggörande av information	Artikel 16.3	2 kap. tryckfrihetsförordningen 6 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen 1 § 3 punkten förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät	Direktivets bestämmelser är uppfyllda genom befintlig lagstiftning. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 42.1 Förfaranden för anslutning av nya anläggningar	Artikel 23.1	3 kap. 7 b § ellagen 4 kap. 1 a § ellagen	Ellagen innehåller förfaranden för anslutning av anläggningar Ingen åtgärd behövs	-
Artikel 42.2 Vägran av anslutning på grund av kapacitet	Artikel 23.2	3 kap. 6 § ellagen 4 kap. 1.1 § ellagen	Det är inte möjligt att vägra en anslutning på grund av framtida begränsningar av kapacitet. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 42.3 Vägran av anslutningspunkt på grund av ytterligare kostnader	Artikel 23.3	3 kap. 7 § ellagen 4 kap. 1, 3 och 9 a §§ ellagen	Svenska kraftnät kan ta betalt för ytterligare kostnader. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 43.1a Ägare av överföringssystem ska agera som systemansvarig	Artikel 9.1.a	1 kap. 4 a och 5 b § ellagen 3 kap. 1 § ellagen 8 kap. 1 § ellagen	Av ellagen följer att ägare av överföringssystem ska agera som systemansvarig. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 43.1.b Åtskillnad mot produktions- och leveransverksamhet	Artikel 9.1.b	3 kap. 1 a § och 1 f-1 h § ellagen	Åtskillnadsregler som uppfyller direktivet finns i ellagen. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 43.1.c Åtskillnad för utseendet av ledamöter och styrelse	Artikel 9.1.c	3 kap. 1 § g tredje stycket ellagen	Det finns regler för åtskillnad avseende utseende av ledamöter och styrelse i ellagen. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 43.1.d Åtskillnad för ledamöter	Artikel 9.1.d	3 kap. 1 j § ellagen	Det finns krav på åtskillnad för personer i ledande ställning. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 43.2 Vad rättigheter i synnerhet ska omfatta	Artikel 9.2	3 kap. 1, 1 a, 1 g och 1 h §§ ellagen	Befintliga regler uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 43.3 Vissa begrepp enligt direktiv 2009/73/EG	Artikel 9.3	3 kap. 1 g § ellagen	Befintliga regler uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 43.4 Samriskföretag	Artikel 9.5	-	Samriskföretag är inte relevant för svenska förhållanden. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 43.5 Medlemsstaten och andra offentliga organ	Artikel 9.6	3 kap. 1 h § ellagen	Undantag för kontroll eller rättighet som utövas av staten genom regeringen finns. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 43.6 Hantering av kommersiellt känsliga uppgifter	Artikel 9.7	3 kap. 1 k § ellagen	Finns redan regler om hantering av kommersiellt känsliga uppgifter. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 43.7 Möjligt undantag för vertikalt integrerat företag	Artikel 9.8	-	Överföringssystemet tillhör inte ett vertikalt integrerat företag. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 43.8 Möjligt undantag för vertikalt integrerat företag	Artikel 9.9	-	Överföringssystemet tillhör inte ett vertikalt integrerat företag. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 43.9 Certifiering vid tillämpning av punkt 8	Artikel 9.10	-	Regeln är inte relevant för Sverige Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 43.10 Vertikalt integrerade företag som äger överföringssystem	Artikel 9.11	-	Överföringssystemet tillhör inte ett vertikalt integrerat företag. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 43.11 Kontroll eller rättighet för företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet	Artikel 9.12	3 kap. 1 f § ellagen	Finns regel om oberoende för företag som bedriver produktion av eller handel med el eller naturgas. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 44 Oberoende systemansvarig	Artikel 13	-	I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 45 Åtskillnad av ägare av överföringssystem	Artikel 14	-	I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 46 Tillgångar, utrustning, personal och identitet	Artikel 17	-	I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 47 Oberoende för den systemansvarige för överföringssystemet	Artikel 18	-	I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 48 Oberoende för personalen och företagsledningen hos den systemansvarige för överföringssystemet	Artikel 19	-	I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 49 Tillsynsorgan	Artikel 20	-	I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 50 Regelefterlevnadsprogram och regelefterlevnadsansvarig	Artikel 21	-	I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 51 Nätutveckling och befogenhet att fatta investeringsbeslut	Artikel 22	-	I Sverige finns inget system med oberoende systemansvarig för överföringssystem. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 52 Certifiering av systemansvariga för överföringssystem	Artikel 10	Lag om certifiering av transmissionsnät-företag för el Förordning om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Begreppet systemansvarig för överföringssystem bör införas och begreppen transmissionsnät och transmissionsnät-företag bör tas bort.	Lag om certifiering av systemansvarig för överföringssystem för el 5 § förordning om certifiering av systemansvarig för överföringssystem för el
Artikel 52.1 Ett företag ska certifieras innan det godkänns och utnämns till systemansvarig	Artikel 10.1	2 kap. 1 § lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Finns regler om certifiering Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 52.2 Utnämning av systemansvariga för överföringssystem	Artikel 10.2	3 kap. 1 a och 1 f-1 j §§ ellagen 2 kap. 1 och 2 §§ lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el 4 och 8 §§ förordningen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Befintliga regler uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 52.3 Anmälan av planerade transaktioner	Artikel 10.3	3 kap. 5 § lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Anmäla ska ske till Ei av planerade transaktioner som kan påverka bedömningen Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 52.4 Fortlöpande kontroll av att systemansvariga för överföringssystem uppfyller kraven	Artikel 10.4	3 kap. 6 § lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Befintliga regler finns om omprövning av en certifiering Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 52.5 Beslut om certifiering inom fyra månader	Artikel 10.5	3 kap. 2 § lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	En fråga om certifiering ska behandlas skyndsamt och senast inom 4 månader Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 52.6 Anmälan av beslutet om certifiering till kommissionen	Artikel 10.6	3 kap. 3 § lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Ei ska utan dröjsmål anmäla en certifiering till kommissionen Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 52.7 Begäran av information	Artikel 10.7	3 kap. 9 § lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Rätt för Ei och kommissionen att få de upplysningar och handlingar som de anser behövs finns. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 52.8 Behandling av kommersiellt känsliga uppgifter	Artikel 10.8	30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen 9 § och punkt 9 i bilaga till offentlighets- och sekretess-förordningen	Det finns regler om behandling av känsliga uppgifter Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 53.1 Underrättelse till kommissionen om certifiering i förhållande till tredje land	Artikel 11.1	5 § i förordningen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Finns regel som anger att Ei ska anmäla till kommissionen. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 53.2 Systemansvarige för överföringssystemet ska underrätta tillsynsmyndigheten	Artikel 11.2	4 kap. 5 § lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Anmälan ska enligt befintliga regler göras till Ei. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 53.3 Utkast till beslut inom 4 månader	Artikel 11.3	2 kap. 2 § och 4 kap. 1 § första stycket lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el 7 § förordningen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Bestämmelser om utkast till beslut och tidpunkten för detta finns redan. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 53.4 Anmälan av beslutet till kommissionen	Artikel 11.4	4 kap. 1 § lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Det finns en bestämmelse om att beslut ska anmälas till kommissionen. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 53.5 Begäran om yttrande från kommissionen	Artikel 11.5	4 kap. 2 § lagen om certifiering av transmissionsnät-företag för el	Ei ska begära yttrande från kommissionen enligt gällande bestämmelser. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 53.6 Tidsfrister och förfarandet hos kommissionen	Artikel 11.6	-	Bestämmelsen riktar sig mot kommissionen. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 53.7 Vad kommissionen ska beakta	Artikel 11.7	-	Bestämmelsen riktar sig mot kommissionen. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektiv 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 53.8 Slutligt beslut inom två månader	Artikel 11.8	4 kap. 3 § stycket lagen om certifiering av transmissionsnäts- företag för el 8 § förordningen om certifiering av transmissionsnäts- företag för el	Finns regler om när ett slutligt beslut ska vara fattat. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 53.9 Utövande av inhemsk rättslig kontroll för att skydda legitima intressen	Artikel 11.9	-	Sverige kan vidta åtgärder för att skydda legitima intressen som rör den allmänna säkerheten. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 53.10 Undantag	Artikel 11.11	-	Sverige omfattas inte av något av undantagen. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 54.1 En systemansvarig för överföringssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva energilagrings- anläggningar	-	-	Det behöver införas regler om ägande mm av energilagring- anläggningar för systemansvariga för överföringssystem	3 kap. 1 n § första stycket ellagen
Artikel 54.2 Undantag från punkt 1	-	-	Det behöver införas regler om ägande mm av energilagring- anläggningar för systemansvariga för överföringssystem	3 kap. 1 n § andra och tredje stycket ellagen
Artikel 54.3 Undantag ska anmälas till kommissionen och Acer	-	-	Det behöver införas en bestämmelse om anmälan av beslut om undantag	3 kap. 1 p § ellagen
Artikel 54.4 Uppföljning av marknaden för energilager	-	-	Det behövs regler om att Ei ska göra en uppföljning av marknaden för energilager och om nätföretags utfasning av energilagrings- anläggningar	3 kap. 1 o § ellagen
Artikel 54.5 Undantag från punkt 4 för helt integrerade nätkomponenter mm	-	-	Det behövs regler om att Ei ska göra en uppföljning av marknaden för energilager	3 kap. 1 o § tredje och fjärde stycket ellagen
Artikel 55.1 Ei ska ha tillgång till elföretagens räkenskaper	Artikel 30.1	12 kap. 2 § ellagen 2, 16 och 17 §§ förordningen om redovisning av nätverksamhet EIFS 2012:4	Det finns regler om Ei:s tillgång till räkenskaper. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 55.2 Behandling av kommersiellt känsliga uppgifter	Artikel 30.2	30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen 9 § offentlighets- och sekretessförordning	Befintliga regler säkerställer att kommersiellt känsliga uppgifter behandlas konfidentiellt. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 56.1 Krav på elföretagens bokföring	Artikel 31.1	-	Krav på elföretagens bokföring finns redan. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 56.2 Revidering och offentliggörande av årsredovisningar	Artikel 31.2	Tryckfrihetsförordningen Årsredovisningslagen Förordning om redovisning av nätverksamhet EIFS 2012:4	Finns krav om upprättande, revision och offentliggörande av årsredovisningar Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 56.3 Särredovisning av överförings- och distributionsverksamheten	Artikel 31.3	3 kap. 2 § ellagen	Krav på särredovisning finns Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 56.4 Undvika diskriminering och korssubventioner	Artikel 31.4	6,7 och 13 §§ förordningen om redovisning av nätverksamhet	Skyldigheten att undvika diskriminering och korssubventioner uppfylls av befintliga regler Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 57.1 Utseende av en tillsynsmyndighet på nationell	Artikel 35.1	1 kap. 7 § ellagen 3 § elförordningen 2 § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Regeringen har utsett Ei till nätmyndighet. Hänvisning behöver ändras till det nya direktivet.	2 § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen 2 a § förordning om systemansvaret för el
Artikel 57.2-3 Utnämning av regionala eller mindre tillsynsmyndigheter	Artikel 35.2-3	-	Sverige har endast en nationell tillsynsmyndighet. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 57.4 Tillsynsmyndighetens oberoende	Artikel 35.4	12 kap. 2 § regeringsformen 20 kap. 1 och 5 §§ brottsbalken 16-18 §§ förvaltningslagen 7-7 d och 14-21 §§ lagen om offentlig anställning 3-4 och 12-16 §§ myndighetsförordningen	De befintliga svenska reglerna säkerställer tillsynsmyndighetens och personalens oberoende. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 57.5.a Tillsynsmyndigheten ska kunna fatta självständiga beslut	Artikel 35.5.a	12 kap. 2 § regeringsformen	Ingen får lägga sig i hur en förvaltningsmyndighet beslutar i ett särskilt fall. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 57.5.b och c Tillräckliga resurser	Artikel 35.5.b och c	Budgetlagen Förordning om vissa avgifter för registrering och tillsyn över handeln på grossistenergi-marknaden Förordning om vissa avgifter på naturgasområdet	Ei får genom befintliga regler tillräckliga ekonomiska och personella resurser för att utföra sina uppgifter. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 57.5.d och 57.5 andra stycket Utnämning av ledningen för en bestämd period och roterande system för ledningen	Artikel 35.5.d och 35.5 andra stycket	33 § andra stycket lagen om offentlig anställning Förordning om avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning	Befintliga regler är tillräckliga för att säkerställa kraven avseende tillsynsmyndighetens ledning. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 57.5.e Utnämning på grundval av objektiva, transparenta och offentliggjorda kriterier	-	12 kap. 5 § regeringsformen 4 § lagen om offentlig anställning 39 kap. 5 b § offentlighets- och sekretesslagen	I Sverige finns bestämmelser som anger objektiva, transparenta och offentliggjorda kriterier för utnämning av Ei:s generaldirektör. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 57.5.f Intressekonflikter och konfidentialitets-skyldigheter	-	20 kap. 3 § brottsbalken 16–18 §§ förvaltningslagen 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen	Befintliga regler säkerställer direktivets krav på bestämmelser om intressekonflikter och konfidentialitets-skyldigheter. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 57.5.g Avsättning på grundval av fastställda transparenta kriterier	-	32 § lagen om offentlig anställning 7 och 18 §§ lagen om anställningsskydd	Det finns bestämmelser om under vilka förutsättningar som generaldirektören för Ei kan avsättas. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 57.6 Kontroll av tillsynsmyndighetens räkenskaper	-	13 kap. 7 § regeringsformen Lagen med instruktion för Riksrevisionen 3 § lagen om revision av statlig verksamhet m.m.	Ei:s årsredovisning granskas enligt dagens regler. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 57.7 Kommissionens rapporterings-skyldighet	-	-	Riktat sig till kommissionen. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 58 Tillsynsmyndighetens allmänna mål	Artikel 36	2 och 11 §§ förordning med instruktion för Energimarknads-inspektionen	Målen beaktas av Ei i verksamheten. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1 Tillsynsmyndighetens uppgifter	Artikel 37.1	-	Bestämmelsen räknar upp 26 uppgifter som Ei ska utföra.	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 59.1.a Godkänna överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem	Artikel 37.1.a	5 kap. ellagen Förordning om intäktsram för elnätverksamhet EIFS 2019:1, 2019:2 och 2019:4	Uppfylls genom förhandsregleringen av nätföretagens intäkter. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.b Tillse att aktörer fullgör sina skyldigheter enligt direktivet	Artikel 37.1.b	12 kap. 1 § ellagen	Ei hanterar kontrollen av att direktivet följs genom tillsynsverksamheten. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.c Säkerställa att Entso-E och EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem fullgör sina skyldigheter	-	12 kap. 1 § ellagen 2 § 2 punkten och 4 § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Uppgiften omfattas av befintliga regler om Ei:s ansvar som tillsynsmyndighet. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.d Godkänna produkter och upphandlingsförfaranden för icke frekvensrelaterade stödtjänster	-	-	Det behöver införas bestämmelser om anskaffande av produkter och tjänster för icke frekvensrelaterade stödtjänster	3 kap. 16 a § tredje stycket och 16 b § ellagen
Artikel 59.1.e Tillämpa nätföreskrifter och riktlinjer	-	12 kap. 1 § ellagen 3 och 3 a § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Ei ska tillämpa och följa nätföreskrifter och riktlinjer. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.f Samarbete med tillsynsmyndigheter i andra medlemsstater och med Acer	Artikel 37.1.c	2, 3 och 4 §§ förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Det finns regler om Ei:s samarbete med andra tillsynsmyndigheter och Acer. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.g Genomföra beslut som fattas av Acer och kommissionen	Artikel 37.1.d	12 kap. 1 § tredje stycket och 3 § ellagen 2 § 2 förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Befintliga regler hanterar frågan om genomförande av beslut från Acer och kommissionen. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.h Tillse att sammanlänkningskapacitet görs tillgänglig	-	12 kap. 1 § ellagen 3 § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Det ingår i Ei:s tillsynsuppdrag att säkerställa att systemansvariga för överföringssystem gör sammanlänkningskapacitet tillgänglig. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.i Årlig rapport	Artikel 37.1.e	2 § 2 förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Ei tar idag fram en årlig rapport Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.j Tillse att korssubventionering inte sker	Artikel 37.1.f	3 kap. 1 a–1 k och 2–5 §§ ellagen 12 kap. 1 § andra stycket och 3 § ellagen	Ei har tillsyn över att ellagens regler som ska förhindra korssubventionering följs. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 59.1.k Övervaka den systemansvarige för överföringssystem investeringsplan	Artikel 37.1.g	-	Behövs regler om att Svenska kraftnät ska ta fram en investeringsplan och lämna denna till Ei för bedömning.	3 kap. 16 g § ellagen 19 c § andra stycket elförordningen
Artikel 59.1.l Övervaka och utvärdera resultatet hos systemansvariga i förhållande till utvecklingen av ett smart nät	-	2 § 2 förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Behövs kompletterande bestämmelser som möjliggör för Ei att få del av uppgifterna för övervakningen.	3 kap. 16 e § ellagen 19 b § elförordningen
Artikel 59.1.m Nätens säkerhet och tillförlitlighet	Artikel 37.1.h	3 kap. 9, 9 a och 9 c §§ 13 och 15 §§ elförordningen Förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät EIFS 2013:1. EIFS 2013:3 och EIFS 2015:4	Befintliga regler uppfyller direktivets krav avseende tillsyn av nätens säkerhet och tillförlitlighet. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.n Övervaka transparens	Artikel 37.1.i	12 kap. 1 § andra stycket ellagen 2 § 2 och 5 § 1 förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen EIFS 2013:7 och EIFS 2013:8	Uppgifterna innefattas i de befintliga reglerna. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.o Effektiviteten i marknadsöppnande och konkurrens	Artikel 37.1.j	Förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen Förordning med instruktion för Konsumentverket Förordning med instruktion för Konkursverket	Uppfylls genom olika myndigheters uppdrag. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.p Konkurrensförhållanden på elmarknaden	Artikel 37.1.k	Konkurrenslagen 1 § 3 a och 5 punkterna förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen Förordning med instruktion för Konkursverket	Uppfylls genom olika myndigheters uppdrag. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1.q Övervaka den tid som behövs för att genomföra anslutningar och reparationer	Artikel 37.1.m	3 kap. 7 a och 7 b §§ ellagen 12 kap. 1 § ellagen EIFS 2015:3	Det behövs regler om övervakning av tiden för reparationer av anläggningar efter oplanerade avbrott.	3 kap. 9 e § punkten 4 ellagen 18 § 5 punkten elförordningen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 59.1r Säkerställa effektiva konsumentskydds-åtgärder	Artikel 37.1.n	1 § 3 c punkten förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen Förordning med instruktion för Konsumentverket	Konsumentskydds-åtgärder säkerställs genom olika myndigheters uppdrag. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1s	Artikel 37.1.o	Förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Det faller inom Ei:s område att följa prisutvecklingen samt att vid behov påtala eventuella tveksamheter till Konkurrensverket. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1t Tillgång till kundernas förbrukningsuppgifter	Artikel 37.1.p	3 kap. 10, 10a och 11 §§ ellagen Förordning om mätning, beräkning och rapportering av överförd el EIFS 2016:2	Det finns regler om mätning och rapportering av förbrukning. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1u Övervakning och genomförande av regler enligt förordning (EU) 2019/943	Artikel 37.1.q	12 kap. 1 § ellagen	Ei är tillsynsmyndighet enligt elhandelsförordningen. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1v Övervaka investeringar i produktions- och lagringskapaciteten	Artikel 37.1.r	3 § förordning om systemansvaret för el 5 § 1 punkten förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen 3 § 9 punkten förordning med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät 2 § 13 punkten förordning med instruktion för Statens energimyndighet	Övervakningen säkerställs genom uppdraget för Ei, Svenska kraftnät och Energimyndigheten. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 59.1w Övervakning av det tekniska samarbetet	Artikel 37.1.s	4 § 1 punkten förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Det faller inom Ei:s område att övervaka tekniskt samarbete mellan systemansvariga. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.1x Utbyte av uppgifter	Artikel 37.1.u	4 § 1 punkten förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Befintlig instruktion för Ei uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 59.1.y Övervaka tillgängligheten för jämförelseverktyg	-	-	Eftersom Ei i egen regi driver jämförelseverktyget behövs inte någon övervakning eller tillsyn över andra sådana verktyg. Ingen särskild åtgärd krävs.	-
Artikel 59.1.z Övervaka utvecklingen om egenproducerad el och medborgarenergigemenskaper	-	4 § 1 punkten och 6 § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Det ryms inom uppdraget för Ei att undanröja otillbörliga hinder och begränsningar för utvecklingen av förbrukningen av egenproducerad el och medborgarenergigemenskaper. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.2 Övervakningsuppgifter får utföras av andra myndigheter	Artikel 37.2	2 § 2 punkten och 11 § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Ei utför huvuddelen av uppgifterna men vissa uppgifter utförs av Svenska kraftnät, Konkurrensverket eller Konsumentverket. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.3.a Befogenhet att fatta bindande beslut	Artikel 37.4.a	12 kap. 1 och 3 §§ ellagen 2 § 2 punkten förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Ei har befogenhet att fatta bindande beslut inom ramen för tillsynsansvaret. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.3.b Undersökningar, åtgärder och samarbete	Artikel 37.4.b	4 , 5 och 6 §§ förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Bestämmelserna i Ei:s instruktion uppfyller de krav som ställs. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.3.c Begära in nödvändig information	Artikel 37.4.c	12 kap. 2 § ellagen	Ei kan få samtliga uppgifter som behövs för att Ei ska kunna utföra sina uppgifter. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.3.d Om sanktioner	Artikel 37.4.d	12 kap. 1, 2 och 3 §§ ellagen 3 och 4 §§ lagen om viten	Ei har möjlighet att besluta om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.3.e Tvistlösning	Artikel 37.4.e	12 kap. 2 och 3 §§ ellagen Förvaltningslagen	Ei har lämpliga verktyg för att kunna hantera klagomål. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.4 Entso för el eller EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem	-	-	Entso-E har sitt säte i Belgien och inget talar för att EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem kommer ha sitt säte i Sverige. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 59.5 Tillsynsmyndighetens skyldigheter när en oberoende systemansvarig utsetts	Artikel 37.3	-	Sverige använder inte systemet med en oberoende systemansvarig. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.6 Särskilda uppgifter och befogenheter när en oberoende systemansvarig har utsetts	Artikel 37.5	-	Sverige använder inte systemet med en oberoende systemansvarig. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.7.a Fastställa eller godkänna villkoren för anslutning och tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributionstariffer	Artikel 37.6.a	4 kap. 1 och 1 a §§ ellagen 5 kap. 1 och 3 §§ ellagen	Befintliga regler uppfyller direktivets krav. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.7.b Fastställa eller godkänna villkor mm för stödtjänster	Artikel 37.6.b	8 kap. 4 och 4 a §§ ellagen	Behöver införas regler om godkännande av villkor för andra stödtjänster än balanstjänster	3 kap. 16 a § tredje stycket ellagen
Artikel 59.7.c Tillträde till gränsöverskridande infrastruktur	Artikel 37.6.c	Förordning (EU) 2015/1222 4 kap. 1 a och 2 §§ ellagen	Det finns regler som hanterar direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 59.8 Offentliggörande av villkor och metoder	Artikel 37.7	4 kap. 9 a och 11 §§ ellagen 8 kap. 4 b § ellagen	Regler om offentliggörande finns men kompletteras avseende övriga stödtjänster.	3 kap. 16 a § fjärde stycket ellagen
Artikel 59.9 Offentliggöra beslut	-	2 kap. tryckfrihetsförordningen Offentlighets- och sekretesslagen 2 § 2 förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Offentlighet av Ei:s beslut säkerställs genom befintliga regler. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 59.10 Övervaka överbelastnings-situationer	Artikel 37.9	Förordning (EU) nr 2019/943 Förordning (EU) 2015/1222 12 kap. 1, 2 och 3 §§ ellagen	Det finns regler som hanterar direktivets krav. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 60.1 Tillsynsmyndighetens befogenheter i fråga om nätföretagens villkor	Artikel 37.10	4 kap. 1 § ellagen 5 kap. ellagen 12 kap. 3 § ellagen	Befintliga regler hanterar direktivets krav om Ei: befogenheter gällande tariffer. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 60.2 Handläggning av klagomål mot elnätsföretag	Artikel 37.11	3 kap. 6 och 7 §§ ellagen 12 kap. 1 §, 3 § andra stycket och 14 § ellagen	Det finns regler som gäller hur Ei ska hantera klagomål. Ingen åtgärd krävs.	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 60.3 Klagomål mot beslut om tariffer eller metoder	Artikel 37.12	5 kap. 32 § ellagen 13 kap. 5 § ellagen 40–44 §§ förvaltningslagen	Det finns regler om överklagande av Ei:s beslut rörande tariffer. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 60.4 Förhindra missbruk av dominerande ställning	Artikel 37.13	Konkurrenslagen	Hanteras inom ramen för konkurrenslagstiftning. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 60.5 Sanktioner mot överträdelse av bestämmelser om konfidentiell behandling	Artikel 37.14	20 kap. 3 § brottsbalken 14 § lagen om offentlig anställning 2 kap. 7 §, 3 kap. 1, 2 och 5 §§ konkurrenslagen	Det finns sanktioner för överträdelse av bestämmelser om sekretess. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 60.6 Klagomål ska inte påverka rätten att överklaga	Artikel 37.15	-	Det finns inte någon inskränkning i rätten att överklaga på grund av klagomål. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 60.7 Beslut ska vara motiverade, medge rättslig prövning och vara tillgängliga för allmänheten	Artikel 37.16	2 kap. tryckfrihetsförordningen Offentlighets- och sekretesslagen 32 § förvaltningslagen	Det finns bestämmelser som reglerar krav på Ei:s beslut som uppfyller direktivet Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 60.8 Möjligheten att överklaga	Artikel 37.17	13 kap. 5–9 §§ ellagen Lagen om rättsprövning av vissa regeringsbeslut Lagen om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut	Möjligheter att överklaga Ei:s beslut finns enligt gällande regler. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 61.1-3 Samråd, samarbete och delande av information mellan tillsynsmyndigheter och med Acer	Artikel 38.1-3	17 kap. 7 b § offentlighets- och sekretesslagen 4 § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Ei:s samarbete och informationsutbyte med andra tillsynsmyndigheter och Acer hanteras i nuvarande lagstiftning. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 61.4 Samråd med andra berörda nationella myndigheter	Artikel 38.4	8 § förvaltningslagen 11 § förordningen med instruktion för Energimarknadsinspektionen	Ei ska vid behov samråda med andra myndigheter. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 61.5 Kommissionens befogenhet att anta delegerade akter	Artikel 38.5	-	Riktat sig till kommissionen. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 62.1 Tillsynsmyndighetens uppgifter rörande regionalt samordningscentrum	-	-	Det behövs regler om Ei:s uppgifter i förhållande till regionala samordningscentrum.	2 a § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 62.2 Tillsynsmyndigheternas befogenheter rörande regionala samordningscentrum	-	-	Det behövs regler om hur tillsynsuppgifterna kopplat till regionala samordningscentrum ska genomföras	2 a § förordning med instruktion för Energimarknadsinspektionen
Artikel 62.3 Tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där det regionala samordningscentrumet har sitt säte	-	-	Det regionala samordningscentret har sitt säte i Danmark. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 63.1 och 4 Begära ett yttrande från Acer samt informera kommissionen	Artikel 39.1 och 4	-	Några särskilda genomförandeåtgärder krävs inte	-
Artikel 63.2-3, 5-7 och 9 Bestämmelser för Acer och kommissionen	Artikel 39.2-3, 5-7 och 9	-	Riktat sig till Acer och kommissionen Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 63.8 Rätta sig efter beslut som fattas av kommissionen	Artikel 39.8	12 kap. 1 b § ellagen 3 kap. 4 § och 4 kap. 3 § lag om certifiering av transmissionsnätsföretag	Reglera behöver utvidgas till att gälla även nätföreskrifter.	12 kap. 1 a § ellagen 3 kap. 4 § och 4 kap. 3 § lagen om certifiering av systemansvarig för överföringssystem för el
Artikel 64 Bevarande av information	Artikel 40	12 kap. 15 § ellagen 27 och 28 §§ elförordningen Bokföringslagen Konkurrenslagen Lagen om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden Offentlighets- och sekretesslagen	Det finns regler om skyldighet att bevara information. Ingen åtgärd krävs.	-
Artikel 65 Säkerställa lika villkor	Artikel 43	-	Särskilda regler om lika villkor är inte nödvändiga. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 66.1-2 och 4-5 Bestämmelser om undantag	Artikel 44	-	Berör inte Sverige. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 66.3 Företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet	Artikel 44.2	3 kap. 1 h § andra och tredje styckena ellagen	Det finns åtskillnadsregler och regler om elproducenter och elhandelsföretag som är nettoförbrukare av el. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 67 Utövande av delegering	-	-	Handlar om delegation till kommissionen att anta akter. Ingen åtgärd krävs	-

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 68 Kommittéförfarande	Artikel 46	-	Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 69 Kommissionens övervakning, översyn och rapportering	Artikel 47	-	Handlar om kommissionens arbete med att övervaka tillämpningen av direktivet och lämna rapport om detta. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 70 Ändringar till direktiv 2012/27/EU	-	-	Ändringarna innebär att vissa bestämmelser i energieffektiviseringsdirektivet som tidigare gällt såväl el som naturgas endast ska gälla för naturgas. Ingen åtgärd krävs	-
Artikel 71 Införlivande	-	-	Någon särskild genomförandeåtgärd behövs inte - Ei lämnar förslag på hur införlivandet i svensk rätt av direktivet kan ske.	-
Artikel 72 Upphävande	-	-	Gäller upphävande av direktiv 2009/72/EG. Kräver ingen åtgärd	-
Artikel 73 Ikraftträdande	Artikel 50	-	Gäller direktivets ikraftträdande. Kräver ingen särskild åtgärd.	-
Artikel 74 Adressater	Artikel 51	-	Anger direktivets adressater. Ingen åtgärd krävs	-
Bilaga I Minimikrav för fakturering och faktureringsinformation	-	-	Regler om vad som ska framgå av fakturor och faktureringsinformation. Bestämmelserna omfattar samtliga elanvändare	-
Punkt 1.1 a) och b) Belopp och förfallodag	-	-	Det behöver införas regler om belopp och förfallodag	9 kap. 24 § första stycket 1 och 3 punkterna ellagen
Punkt 1.2 a) Elförbrukning under faktureringsperioden	-	8 kap. 16 § ellagen	Fakturan ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen. Flyttas till 9 kap. ellagen.	9 kap. 24 § första stycket 4 punkten ellagen
Punkt 1.2. b) Namn och kontaktuppgifter	-	8 kap. 17 § ellagen 11 kap. 8 § mervärdes-skattelagen 25 b § elförordningen	Regler om namn- och kontaktuppgifter behöver införas genom föreskrifter.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	El:s bedömning	El:s förslag till nya bestämmelser
Punkt 1.2 c) Tariffens beteckning	-	25 a § elförordningen	Finns regler om angivande av tariffens beteckning. Flyttas till 9 kap. ellagen.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 1.2 d) Avtalets slutdatum	-	8 kap. 5 § tredje stycket ellagen 24 § punkt 2 elförordningen EIFS 2018:1	Regler om avtalets slutdatum behöver införas genom föreskrifter.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 1.2 e) Leverantörsbyte	-	-	Regler om fördelar med att byta elleverantör behöver införas genom föreskrifter.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 1.2 f) Byteskod eller unika identifieringskod	-	-	Regler om identifieringskod för leveranspunkten behöver införas genom föreskrifter.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 1.2 g) Tvistlösning utanför domstol	-	11 kap. 18 § ellagen	Regler om uppgift om tvistlösning behöver införas genom föreskrifter. Utvidgas till att gälla samtliga elanvändare.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 1.2 h) Gemensam kontaktpunkt	-	11 kap. 18 § ellagen	Regler om uppgift om kontaktpunkt behöver införas genom föreskrifter. Utvidgas till att gälla samtliga elanvändare.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 1.2 i) Var det finns jämförelseverktyg	-	-	Regler om hänvisning till jämförelseverktyg behöver införas genom föreskrifter.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 1.3 a) Jämförelser i grafisk form	-	-	Regler om historisk förbrukning behöver införas genom föreskrifter.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 1.3 b) Kontaktinformation	-	11 kap. 18 § första stycket 4 punkten ellagen	Behöver utvidgas till att gälla samtliga elanvändare.	9 kap. 21 § första stycket 4 punkten ellagen
Punkt 1.3 c) Jämförelse med genomsnittskund	-	-	Regler om jämförelse med andra kunder behöver införas genom föreskrifter.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 2. a) Faktureringen baserad på faktisk förbrukning minst en gång per år	-	8 kap. 18 § ellagen	Finns regler om elleverantörers fakturering åtminstone varje kvartal. Regler om att nätföretagen ska fakturera slutkund minst en gång per år behöver införas	9 kap. 26 § ellagen
Punkt 2. b) Ingen tillgång till fjärravläsning	-	-	Det behöver införas regler om att nätföretagen ska fakturera elanvändare som saknar tillgång till fjärravläsning minst en gång per år.	9 kap. 26 § ellagen

Elmarknadsdirektivet 2019/943	Direktiv 2009/72/EG	Gällande bestämmelser	El:s bedömning	El:s förslag till nya bestämmelser
Punkt 2. c) System med regelbunden självavläsning	-	8 kap. 15 § ellagen	Debitering får grundas på uppskattade värden om elleverantören inte fått tillgång till uppmätta värden. Flyttas till 9 kap. ellagen.	9 kap. 24 § andra stycket ellagen
Punkt 2. d) Korrekt faktureringsinformation baserad på faktisk förbrukning minst varje månad	-	-	Det behövs regler om faktureringsinformation via webbplats	9 kap. 25 §
Punkt 3 Uppdelning i komponenter av slutkundspris	-	-	Regler om uppdelning av slutpris i komponenter behöver införas genom föreskrifter.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 4 Information om historisk förbrukning.	-	3 kap. 10 och 10 a §§ ellagen	Det finns regler om rätt till historisk förbrukning. Ingen åtgärd krävs.	-
Punkt 5 första och andra styckena Redovisning av energikällor	Artikel 3.9	8 kap. 12 § första stycket ellagen	Det finns regler om hur energikällor ska redovisas. Flyttas till 9 kap. ellagen.	9 kap. 28 och 29 §§ ellagen 25 § elförordningen
Punkt 5 tredje stycket El som köpts på en elbörs eller importerats	-	8 kap. 12 § andra stycket ellagen	Det finns regler för el som köpts på en elbörs eller importerats Flyttas till 9 kap. ellagen.	9 kap. 28 § andra stycket ellagen 25 § elförordningen
Punkt 5 fjärde stycket El från högeffektiva kraftvärmeverk	-	-	Regler om redovisning av el från högeffektiva kraftvärmeverk behöver införas genom föreskrifter.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen
Punkt 5 femte stycket Tillsynsmyndigheten ska säkerställa tillförlitlig information	-	8 kap. 12 § femte stycket ellagen 25 § elförordningen EIFS (2013:6)	Det finns regler som säkerställer att informationen är tillförlitlig. Flyttas till 9 kap. ellagen.	9 kap. 24 § fjärde stycket ellagen 25 b § elförordningen

Bilaga 5 Jämförelsetabell REDII

Elmarknadsdirektivet 2018/2001	Direktiv 2009/28/EG	Gällande bestämmelser	Ei:s bedömning	Ei:s förslag till nya bestämmelser
Artikel 17 Förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan	-	3. kap 6 och 7 §§ ellagen, 4 kap. 10 §	Bestämmelse införs om att rätt till anslutning föreligger om inte nätkoncessionshavaren har avslagit ansökan inom en månad.	3 kap. 7 § a 3.st. ellagen
Artikel 21 Egenanvändare av förnybar energi	-			
21.1 Medlemsstaterna ska säkerställa att konsumenter har rätt att bli egenanvändare enligt denna artikel			Punkten 1 kräver ingen åtgärd.	
21.2 Rätten för egenanvändare att producera, lagra och sälja överskott av sin produktion		8 kap. 5 a § ellagen	Kravet på att elproducent ska vara nettoanvändare utgår.	8 kap.5 a § ellagen
21.3 Icke-diskriminerande och proportionella avgifter		4 kap. 10 § 3 st. ellagen.	Möjligheten till anslutningsavgift för anläggning som ersätter befintlig tas bort.	4 kap. 10 § 3 st. ellagen.
21.4 Egenanvändare som deltar i organiserad verksamhet inom byggnad			Regler som möjliggör detta måste införas.	11 kap. 7 § 4 st. lagen (1994:1776) om skatt på energi, 3 kap. 10 c § ellagen, 3 kap. 14 a § ellagen, 1 f §, 4 §, 6 d §, 9 § och 10 § Förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el
21.5 Tredje mans ägande av produktionsanläggning			Inga hinder. Ingen åtgärd krävs.	
21.6 Möjliggörande ramverk utifrån en bedömning av omotiverade hinder m.m.			Kräver bedömning av hinder och potential. Kräver ingen åtgärd.	

21.7 Artikel 107 och 108 i EUF-fördraget ska inte påverkas			Kräver ingen åtgärd.	
Artikel 22 Gemenskaper för förnybar energi	-			-
22.1 Konsumenter och företags rätt att delta i gemenskaper för förnybar energi			Bestämmelser om ny föreningsform införs.	4 kap. 9 § lagen om energigemenskaper
22.2 Produktion, delning, tillgång till marknaden			Gemenskapen omfattas av samma regler som övriga aktörer. Någon åtgärd krävs inte.	
22.3 Medlemsstatens bedömning av hinder och potential för förnybar energi			Kräver bedömning av hinder och potential. Kräver ingen åtgärd.	
22.4 Möjliggörande ramverk			Bestämmelser om ny föreningsform införs.	Lagen om energigemenskaper
22.5 Ramverk ska ingå i klimatplan			Kräver ingen åtgärd.	
22.6 gränsöverskridande deltagande			Ei föreslår att gränsöverskridande deltagande inte tillåts.	3 kap. 1 § lagen om energigemenskaper
22.7 Artikel 107 och 108 i EUF-fördraget ska inte påverkas			Kräver ingen åtgärd.	
Artikel 24.1 Information till kund om energiprestanda och andelen förnybar energi för fjärrvärme och fjärrkyla	-	-	Nya bestämmelser om fjärrkyla införs, Ei ges utökat bemyndigande	1 a §, 2, 5 a § fjärrvärmelagen, 1 c § fjärrvärmeförordningen

